МИКОЛА П. НОВАК

НА СТОРОЖІ УКРАЇНИ

ВЛАСНІ СПОГАДИ
ІСТОРИЧНІ МАТЕРІЯЛИ
ДОКУМЕНТИ
ЛИСТУВАННЯ
АРХІВ

НАКЛАДОМ АВТОРА — 1979 — ЛОС АНДЖЕЛЕС

diasporiana.org.ua

МИКОЛА П. НОВАК

НА СТОРОЖІ УКРАЇНИ

ВЛАСНІ СПОГАДИ
ІСТОРИЧНІ МАТЕРІЯЛИ
ДОКУМЕНТИ
ЛИСТУВАННЯ
АРХІВ

НАКЛАДОМ АВТОРА — 1979 — ЛОС АНДЖЕЛЕС

НА ВІЧНУ ЗГАДКУ

УКРАЇНСЬКИМ ПОКОЛІННЯМ

ПРИСВЯТА

Українським і канадським"дисидентам"на Флориді,присвячую ці рядки на вічну згадку - будівничим першої святині ДОМУ БОЖОГО СОБОРНОГО,де мають молитися українці різних віровизваль УКЦеркви,УКПЦеркви, та всяких інших домінацій.Молю Бога, щоб ніколи недорікали одні одним котра українська церква краща,котра Богом дана нам,котра свята,а яка невірна нам.Бо там,де є слово Боже, там є і буде Дух святий !

Бажаю Вам,Дорогі Укр.Патріоти, всего найкращого у Ваших замірах,

М.Новак,автор-видавець

Всі права застережені
Copyright 1979

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ АРХІВ Інк.
МУЗЕЙ · БІБЛІОТЕКА в ДІТРОЙТІ

UKRAINIAN-AMERICAN ARCHIVES MUSEUM and LIBRARY, INC.

11756 CHAREST STREET * PHONE: 366-9764 * DETROIT, MICHIGAN 48212

День Подяки: 22 листопада 1979

Вельмишановному Панові
Миколі Новакові, Авторові
монументального твору: На Сторожі України"
в Лос Анджелес, Каліфорнія

Дорогий і Любий Друже Новак:

Не маю слів, щоб висловити мою радість - зприводу отриманої неоціненої книги мемуарів з Вашого творчого життя і з ним повязаних історичних подій - і шляхів, що Ви їх так майстерно і так коштовно змогли видати.

Який велитенський вклад в українську еміґраційну мемуаристику.

Яка оздоба Каліфорнійської України.

Яке чудове свідоцтво для історії нашого поселення в Америці.

Який імпозантний капітал для майбутніх дослідників етнічних груп в процесі американського плюралізму і українського вкладу в культурне життя Америки.

З велитенських коштів, якими Ви могли вживати розкошів, Ви відмовили собі а видали на твір і вічну - славу свого народу.

Хай Божі ласки спадуть на всіх членів Вашої достойної родини, що стільки праці і любові віддала для - свого народу й нації.

Тимчасом заки напишу більше /бо зараз не відриваємось від читання/ прийміть від мене мій подив, сердечну - подяку -
і щирі козацькі обійми.

Роман Шацкий

GUARDIANS OF UKRAINE

HISTORICAL DOCUMENTARY AND MEMOIRS

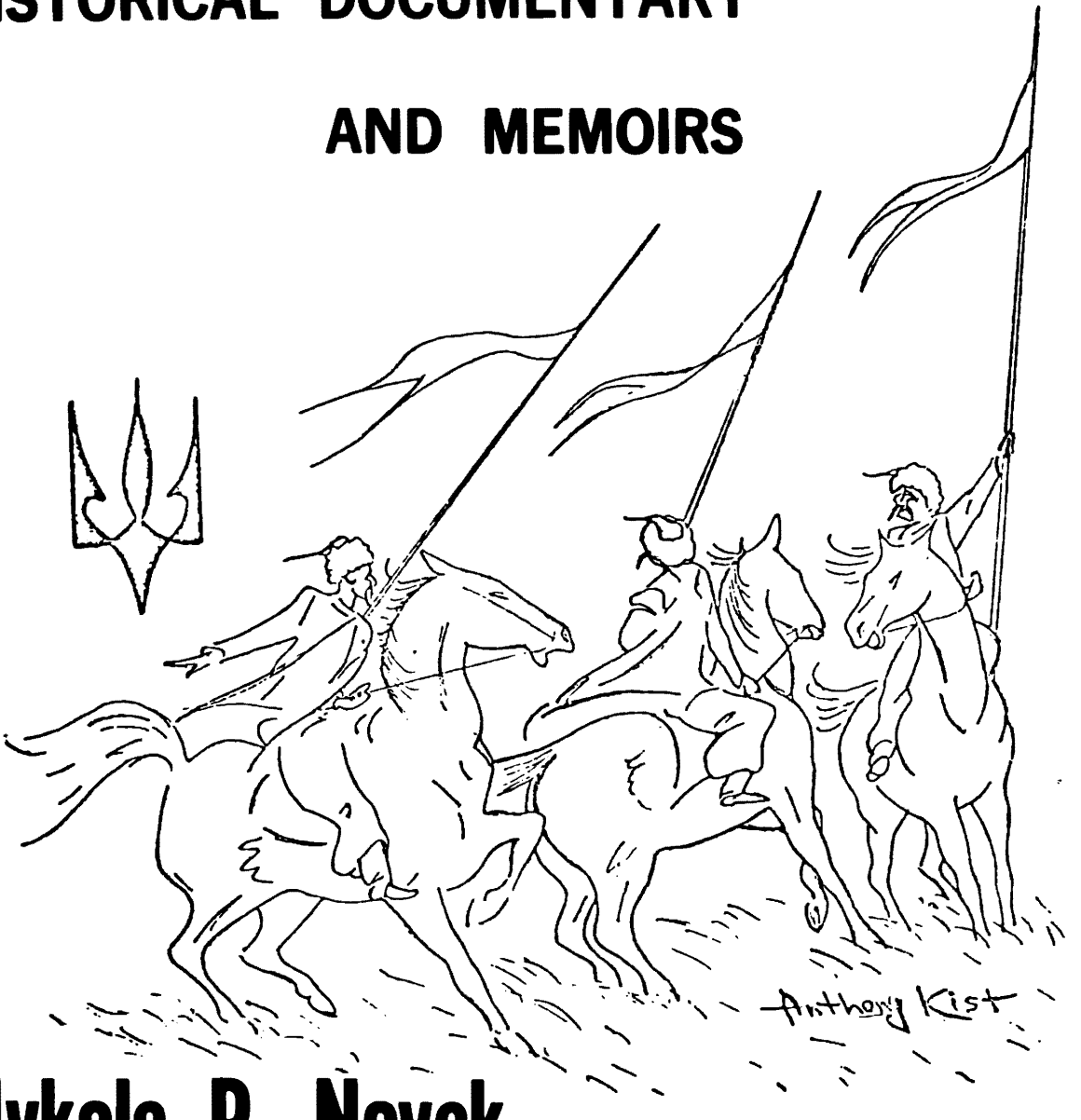

Mykola P. Novak

Published
by

the Novak Family in honor of the Ukrainian Heroes who died for a free and independent Ukraine and those Ukrainian Freedom Fighters who in Russian Concentration Camps heroically continue the stuggle for an Independent Ukraine.

I952

my wife,

Nadia Novak

M. P. NOVAK
1818 EFFIE ST.
LOS ANGELES, CALIF. 90026

— 1979 —

I

Громадська діяльність в Україні й на Північно-Американському Континенті

У РІДНОМУ СЕЛІ
ПЕРШІ КРОКИ В КАНАДІ
МРІЇ ПРО АМЕРИКУ
ГРОМАДСЬКО—ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

(Українська Стрілецька Громада, УВО, ОДВУ й інш.)

ВИРУШАЙ САМ...

Nadia Svitlychna

**Якщо на твій клич не прийде ніхто
тоді вируша́й сам.
Сам вируша́й, один вируша́й,
в путь вируша́й сам.**

**Якщо скує всіх ганебний страх
(О, доля твоя нелегка!)
і кожен у відповідь мовчки зітхне
і боязко очі схова, —
сам говори:
твоя совість і глузд
підкажуть тобі слова.
Тоді говори сам.**

**Якщо підуть від тебе всі
(О, доля твоя нелегка!),
Якщо всі покинуть тебе
і буде важкий твій шлях, —
ти все ж продовжуй вперед іти.
Хай ноги зіб'єш до крови, —
іти продовжуй сам.**

**Якщо буде темна, пекельна ніч
(Шаблею вітер і злива, як лід!)
і ніхто не запалить вогню, щоб тим,
хто йде в пітьмі, помогти.
Тоді ти сам свій вогонь запали —
Ватру гніву і любови жар.
Свій вогонь запали сам.**

**Якщо на твій клич не прийде ніхто,
тоді вируша́й сам.
Сам вируша́й, один вируша́й,
в путь вируша́й сам.**

Це переспів вірша індійського поета Рабіндраната Таґора, що його Надія Світлична виголосила 24-го листопада 1978 р. у своїм короткім, але глибокозмістовнім слові під час бенкету на III СКВУ.

ДЕЩО ПРО АВТОРА ТА ЙОГО КНИГУ

Кажуть, що життя кожної людини варте видання спогадів книжкою. Якщо це так, то життя і діяльність Миколи П. Новака подвійно варте уваги читачів не тільки тому, що воно, те життя, цікаве, а й багате і повчальнокорисне для української справи, а тому й цінне для майбутніх істориків.

Друзям і приятелям п. Новака прийшлося довго переконувати його в необхідності впорядкування його спогадів для евентуального видання. Нарешті, не без заохоти з боку також його милої дружини Надії, спогади впорядковано і видано в двох томах — спершу вийшла книга англійською мовою такого ж формату, як ця, тільки з меншою кількістю сторінок (230), а тепер і ця українською мовою.

Спогади М. Новака впорядковано досить оригінально: це не звичайний опис власних спогадів — це жива історія українського патріотизму, завзятости і невмирущости, діяльність багатьох українців у всіх ділянках громадського, політичного і культурного життя. Ілюстрації майже на кожній сторінці книги зібрано і подано не стільки для відзначення заслуг автора, як для історичної інформації майбутніх поколінь про живучість українського духа в боротьбі за волю українському народові взагалі. Але в кожній події, поданій у книзі, у кожній акції політичного чи культурно-освітнього характеру Микола Новак був у більшій або меншій мірі учасником, активним ініціятором або й керівником.

Пишучи ці рядки передмови до українського видання спогадів Миколи П. Новака, хотілося б порадити читачам цього тому обов'язково придбати собі й англомовний том спогадів під назвою «Ґвардієнс оф Юкрейн», що його автор повністю передав у користь Українського Вільного Університету, відмовляючись не тільки від прибутків з тієї книги, але й від звороту грошей на її видання. (Те англомовне видання можна замовити в самого автора або у підписаного під цією передмовою).

Нема тут потреби зупинятися докладно на самій небуденній особистості автора цих спогадів — одного з активних громадсько-політичних і культурних діячів на Сході Америки і піонера-засновника громадського організованого життя на Заході (в Каліфорнії) — обидва томи спогадів самі по собі свідчать про те, як Микола П. Новак все своє життя стояв і все ще стоїть справді НА СТОРОЖІ УКРАЇНИ. Але слід тут щиро подякувати п-ву Миколі й Надії за видання цих книг, за що будуть їм вдячні довгі-довгі роки наступні покоління.

Д-р Іван Овечко
Університет Північного Колорадо
P. O. Box 811
GREELEY, CO 80631
U. S. A.

Іван Франко

ПРАВО ДО ПРАЦІ

СЕРЕД РІДНОГО НАРОДУ

Як трапиться тобі в громадськім ділі
Здобути голос, вплив якийсь і значність,
Народ вести, снувати пляни смілі, –

То пам'ятай і все май ту обачність,
Не вірити і не дуфать ніколи
На княжу ласку й на народу вдячність.

Не вір, що люд твої заслуги пощитає,
Що задля них одну дрібну провину
Тобі простить! Він судить – не питає.

(Іван Франко: „З книги Кааф")

Ці золоті слова пророка Івана Франка були для мене найкращими медикаментами, коли різні злобні люди кидали колоди під мою щиру українську організаційну працю.

М. П. Новак

НЕБЕСНИЙ РАЙ НА ЗЕМЛІ

(Біографічний нарис автора книги)

В маленькому селі Мерешівка, Рогатинський район, Західня Україна, оплакувала свою недолю бідна вдова Петриха Анна. Муж її Петро помер, коли було йому 45 років. Петро лишив сиротами трьох синів і дочку — Михася, Івася, Катрусю і Миколку. Петро був добрим столяром, різьбарем і тому не зле жилося Анні з Петром. Була хата, стайня, стодола — все це соломою гарно накрите; мали одну корову, дещо птиці і два морґа поля. Коли ж Петро помер, Анна продала пів морґа поля і послала найстаршого сина Михася в Америку, в надії, що Михась з Америки допоможе їй виховати молодших братів і сестричку. З Америки Михась посилав мамі дуже надійні листи і по одному долярові в листах. Анна рішилась позичити гроші і послала молодшого сина Івася на науку кравецтва до Львова. **Було це 1913 року.** За науку треба було дещо платити, а дещо Івась мусів відробляти миттям начиння і т. п. Чотири роки Івась мусів учитися, щоб бути кравцем. Вибухла Перша світова війна і ані листів від Михася з Америки, ані долярів (комунікація була перервана).

Анна була старшою сестрицею аж у трьох церквах. Була з уродження культурною людиною. Селяни пам'ятали її покійного чоловіка, як доброго майстра та дуже великого добродія бідних людей. Будував хати і не питав, коли хто заплатить йому за працю. З пошани до Петра, ціле село звало Анну — "Петриха".

1913 року Миколі (наймолодшому синові) було 11-ть років. Вже тоді животик Миколки був ненормальний — більший, як повинен бути в такого хлопчика (жив на капусті та бараболі).

До села приїхав, як турист з Америки, самоук Покришка Гриць. Одяг на Грицю дуже заімпонував Миколі. Гриць прийшов відвідати маму Миколки, але не застав її дома. Гриць, побачивши Миколку, як він виглядав, дав йому одного доляра. Це були дуже великі гроші і Миколка з радости аж прослезився. Набрався відваги і став питати дорогого гостя:

— Скажіть, дорогий пане, як дістатися мені, бідному, до того небесного раю на землі — Америки?

— Якщо ти, сину, повіриш, що світ — це ти, що ти тим світом вестимеш, а не світ тобою — то скорше чи пізніше і ти будеш у тому раю на землі, про який я тобі розказую. І ти теж заживеш вільним та щасливим життям, таким, як я. Пам'ятай, що все мусиш бути тільки оптимістом, точним, працьовитим, чесним, примірним українським патріотом і ніколи не смієш зневірюватися чи падати в розпач. Навіть тоді, коли б тобі якась справа в твоєму житті сотні разів невдавалася. Учися добре не тільки в школі, але також й в культурних людей черпай своє знання. Все старайся бувати у гарному товаристві. Будь чемним до всіх людей, навіть до таких людей, яких стрічатимеш і без освіти; людей бідних, нещасних з народження, бо і в таких людей найдеш світлі поради і приміри. Інші, хочби вони були зовсім темні, і таких не ігноруй, а навпаки, своїм гарним поведенням вкажи їм дорогу до світла. Кожна людина переживає якісь невдачі, а то й трагедії. Щасливі ті, які на всякі невдачі чи трагедії своїм розумом взносяться до небес, люди, які шукають порад у Господа Бога. Та це не значить, що сама віра в Господа Бога дасть людині якусь полегшу, коли та людина заложить руки і буде чекати на Господа, щоб Він допоміг їй у якомусь горю. Господь дав людині розум, дав світло сонця. Господь не любить ледачих людей. Не любить рабів, людського рабства. Господь любить героїв волі! Як сказав наш великий пророк Тарас Шевченко: "Борітеся — поборете!.." — Хлопчини мама прийшла в хату і так та розмова закінчилася. Від таких порад Гриця хлопчина підніс голову догори, почув себе вже не Миколкою, як його всі кликали, а таки зразу Миколою. Вийшов у садок, положився під вишнею, очі його полинули в далеку даль — в небеса... Почував, що від тієї розмови виріс він з одинадцяти років на дорослого опікуна мами. Його мрії ся-

гали різних ініціятив. Але роки дальше були гамульцем тих мрій.

***

"Петриха — варилиха"

Коли батько помер, багатші господарі, щоб допомогти мамі Миколи в її нужденному житті з дітьми, стали допомагати їй тим, що просили її на "варилиху" на різні оказії — весілля, хрестини тощо. А знали її, як добру куховарку, ще тоді, коли жив її муж — не одних гостила в себе. І тільки тоді, коли було якесь весілля чи хрестини, Микола із сестричкою Катрусею мали нагоду смакувати якесь м'ясо, білі книші і т. п. Та таких весіль і хрестин було небагато в селі. Зароблена на весіллі чи хрестинах біла мука була призначена мамою на свята Різдва Христового або на паску Великодня. Та бо й парастаси по покійниках кривдили дітей — мати пекла книші і несла до церкви на парастас по покійниках. Там вони і лишалися для панотця. Де були панотці патріоти, то вони віддавали ті книші бідним людям додому. На жаль, мати Миколи не мала такого щастя і тому Микола все був голодний не тільки білого хліба, але й разового. Вівсяна або кукурудзяна паляниця була в торбині до школи Миколи. Сестричка не вчилася в школі, бо не мала відповідного одягу.

— Хочби сина навчити грамоти, — говорила мати.

***

"Босоногий Микольцьо"

У Петрихи була одна корова (Лиса). Діти і Петриха доглядали ту корову, як ока в голові. Виряджаючи сина до школи в Рогатин, Петриха, крім торбинки з якоюсь паляницею, давала Миколці ще в одну руку нести до жидів чи поляків кварту-дві молока, а в другу сир або масло. Діти живилися сироваткою, коли мати робила масло і сир, а коли-не-коли й молочком напів з водою. Все це треба було продавати, щоб придбати гроші на одяг для дітей. Тільки коли були дуже великі сніги, морози, Миколка брав чобітки на ноги, а ціле літо і осінь босими ногами крокував до школи.

*

"Злодій, злодій!", — кричав на ціле горло Федь.

Ранньою весною Миколкові найбільше допікав голод. Одного разу біг він до школи із збанком молока, кругом нікого не бачив, скрився під тин, підняв збанок до уст і трішки підкріпився. А щоб була ціла кварта того молока, став доливати до збанку воду з криниці. Миколка був пильним учнем і добре вчився. А син сусіда багатого був лінивим, дуже заорозумілим, чванькуватим і великим нездарою в науці. Миколка діставав добрі свідоцтва від учителів, а син багача Федь якнайгірші. Тож Федь був заздрий Миколі, насміхався з нього, нападав і бив. Федь кожного ранку старався йти до школи у той самий час, коли Миколка виходив з хати. Дорогою до школи брав з торби свої білі булки та інші солодощі і зухвало жер їх на очах Миколи. Федь був роком старший Миколи, фізично добре збудований, а Миколка тільки гарненькими синіми очима вказував на свою незламність духа. Миколку село поважало, а деякі багатші батьки навіть ставили за примір своїм синам. І це ще більше викликало ненависть до Миколки. І він тільки й шукав якоїсь нагоди, крім різних кпин і т. п., щоб вчинити якийсь встид Миколі. Перший раз і це Миколі не вдалося. Федь побачив, як Микола пив молоко із збанка, йдучи до школи, і доливав воду з криниці. Федь, коли тільки стрічав Миколу, то все насміхався з нього: "Босоногий Микольцьо". Поки Микола вернувся із школи, то вже ціле село знало, що Микола робить з молоком. Наближаючися до хати, Микола почув, як Федь розказував хлопцям і сусідам, що він бачив того ранку.

— Та той босоногий Микольцьо — злодій! Він краде молоко і доливає водою! — кричав на ціле горло Федь.

***

Щастя на дорозі...

1914 р. якась підвода з двома москалями вихром гналася селом Мерешівка. На підводі ціла купа різного добра. Було це весною, біля 6-ї години ранку. З підводи впали на дорогу

два великі мішки. Москалі не зупинялися — погнали щосили вперед. Микола скоренько потягнув ті мішки на своє подвір'я. З хати вийшла мати і стали вони провіряти, що є в тих мішках; в тих мішках був найкращий австрійський тютюн і трубки до роблення папіросів.

— Сину мій, мусимо віддати все це, кому треба. Гріх нам присвоювати собі не наше, — говорила мати Миколи.

Тижні минали, ніхто не зголошувався. Микола став просити матір:

"Мамо, це моє щастя!.. Я просив Господа, щоб допоміг нам в нашому горю. Я стану робити папіроси з того тютюну, продаватиму воякам і так придбаємо собі дещо грошей. Цеж австрійський тютюн, не московський. Москалі ограбили якийсь австрійський маґазин і, мабуть, утікаючи від якоїсь вищої влади, загубили награбоване. Мамо, дозвольте мені скористатися з такого щастя", — просив син.

Ініціятива Миколи вдалася на 100%. Російське військо курило тільки махорку, кращого тютюну військо не мало. Папіроси Миколи запахли на ціле село. Австрійський тютюн турецького виробу був найкращий. Вояки-українці платили Миколі за такі папіроси більше, як була їхня ціна. А що таких вояків було більше, як самих москалів, то й бизнес був чудовий. Вояки бачили бідного хлопчину в сорочині з дерев'яною пачкою, повішеною на шиї хлопчини, крім грошей за папіроси, обдаровували Миколу також хлібом, цукром, годували супом, м'ясом. В початках війни російська армія була дуже добре заобезпечена різними харчами. За півроку такого бизнесу, Микола призбірав так багато грошей, що мати купила морг сіножаті, щоб було чим годувати корову.

Та такою та армія була тільки до часу відступу з Галичини, а коли відступала, то й ту бідну корову в Миколи забрала та російська армія.

— Щоб тебе перша куля не минула, — кляла мати Миколи москаля, коли він забирав корову із стайні.

Пекло на землі було! Горіли села Рогатинщини, корови, коні, підводи, повні різного добра, все це армія гнала наперед себе, включно з українськими патріотами...

4. Numerous guests of Ukraine's capital visit Bohdan Khmelnitsky Square which is centrally located in Kiev. Its ancient buildings and monument (shown in the photo) invariably come into the tourists' focus of attention, and are reproduced in numerous photos.

Роксолана (Настя Лісовська), уродженка Рогатина.

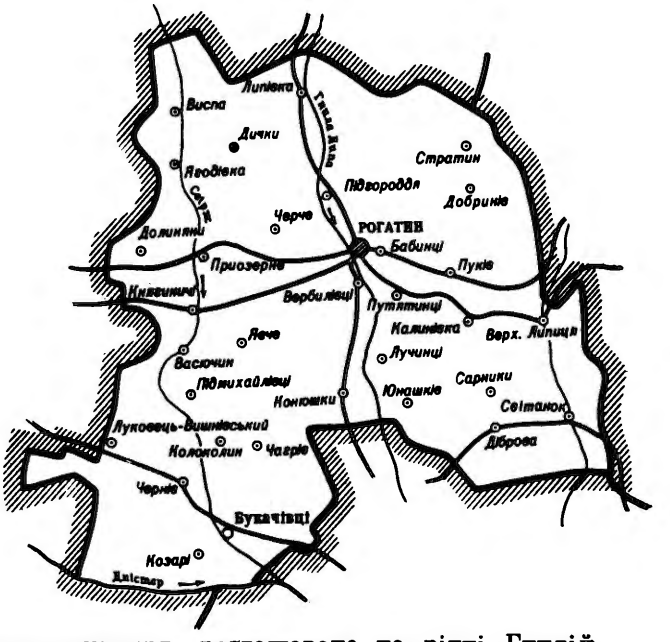

РОГАТИ́Н

Рогатин — місто районного підпорядкування, розташоване на річці Гнилій Липі, притоці Дністра, за 60 км від Івано-Франківська. Через місто проходить залізниця Тернопіль—Стрий та автошляхи Львів—Івано-Франківськ, Тернопіль—Стрий. Населення

Вже у XIV—XV ст.ст. Рогатин стає відомим осередком ремесла й торгівлі. Його ярмарки славилися за межами Галичини, були конкурентами Львова. Через це польський король заборонив у 1461 році ярмарки в Рогатині, щоб одержати більше прибутків від торгівлі у Львові[1]. Тоді в народі виникло прислів'я: «Рогатин — другий Львова побратим». Ремісники становили основну частину населення, вони об'єднувались у цехи: кравецький, різницький, пекарський, кушнірський, бондарський, ковальський і навіть музичний[2]. Водночас міщани обробляли землю, займалися тваринництвом.

Польські королі, намагаючись збільшити свої прибутки, надали рогатинським міщанам у 1415 році самоуправління за магдебурзьким правом. 1535 року Рогатин одержав герб у вигляді рога оленя з буквою «R». Рогатин розширювався, зростав.

Рогатин, як і інші міста за магдебурзьким правом, звільнявся від ряду феодальних повинностей. Проте міщан, за винятком війта, писаря, возного й десятників, обкладали грошовими податками на користь держави й королів. Натуральні і грошові податки стягували з солодовень, броварень, млинів, з усіх ремісників і торговців. Значні доходи давало мито від торгівлі худобою. Річні надходження від міста на користь казни у 1565 році становили велику суму — 144 злотих 11 грошів[3].

Феодально-кріпосницька експлуатація змушувала селянські маси й міське населення повставати на боротьбу. Під час селянського повстання під керівництвом Мухи 1490—1492 рр. в ньому брали участь і трудящі Рогатина.

Місто неодноразово зазнавало грабіжницьких нападів татарської орди. Найбільш руйнівним був напад у 1520 році. Тоді багато жителів потрапило в полон. Серед них була дівчина-красуня Настя Лісовська, відома в літературі та історії як Роксолана-Хуррем, яку кримський бей продав турецькому султану Сулейману Пишному. За всю історію Туреччини жінка не посідала такого впливового місця, як Роксолана. Розумна, здібна, вольова Настя-Роксолана, що знала 5 іноземних мов, мала значний вплив на політику Туреччини. Слава про неї рознеслася по всій Україні, не забувають про неї у народі й досі. В кінці XVI — на початку XVII ст. невідомий місцевий художник написав портрет Роксолани. В ньому узагальнено образ української красуні.

Про заснування Рогатина збереглися цікаві легенди. В одній з них розповідається, що під час полювання у навколишньому дрімучому лісі заблудила дружина князя Ярослава Осмомисла. В тривозі вона проходила всю ніч. Ранком побачила велетенського оленя-рогача, який вивів її до князя й мисливців. На місці, де княгиня побачила оленя, князь велів збудувати терем, навколо якого виросло місто, назване Рогатином.

[1] Журн. «Рогатинець» (Львів), 1923, № 5, стор. 5.

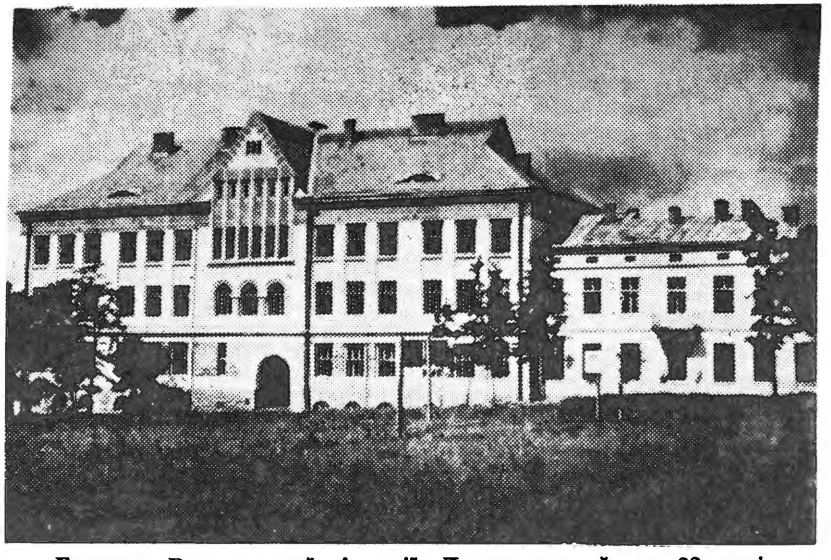

Будинок Рогатинської гімназії. Двоповерховий, на 22 залі, збудований в рр. 1911-12; поруч — одноповерховий на 10 заль, збудований 1909 року.

ДЕЩО ПРО РОГАТИН

Минуле Рогатина: В УРЕ (том 12, Київ — 1963) згадується: Рогатин переіменований 1415 р. з села "Пилипівка". Церкви: мурована походить із 14-го століття, дерев'яна з 17-го століття. Іконостас великої мистецької вартости з 1649 р. Не подано в котрій церкві цей іконостас. Там згадується про повстання Мухи проти польської шляхти. По ліквідації повстання міщани Рогатина потерпіли від знущань польської шляхти. З історії М. Грушевського відомо, що при кінці шістнадцятого століття постало в Рогатині церковне братство на взір львівського, яке опікувалося школою. В тім часі, дещо на північ від Рогатина, в містечку Стрятин була друкарня, що її власником був львівський єпископ Гедеон Балабан. Ця друкарня не була довго чинна через боротьбу між братством і єпископом. Пізніше цю друкарню перекупила львівська Ставропігія та перевезла її до Львова. У 1518 році татарська орда напала на Рогатин. Ця подія пов'язана з постаттю Роксоляни. В повісті Осипа Назарука "Роксоляна" згадується таке: подія відбувалася 1518 року. Під час вінчання попівни Настуні Лісовської в церкві Св. Духа був напад татарської орди. Просто з церкви забрали гостей і молоду Настуню в ясир. Так вона опинилася з невільниками на торговиці в турецькому місті Скутарі. Своєю красою звернула на себе увагу султана Сулеймана Величавого, що взяв її у свій гарем. Вона стала його жінкою та мала великі впливи в султана. Робила великі прислуги невільникам з України. Змінила своє ім'я на Роксоляну та відіграла велику ролю в політичному житті тодішньої великої імперії Туреччини. Її гробовець останніми роками (1963) відвідав у Стамбулі о. Т. Горникевич, автор споминів із подорожі "Відень-Царгород-Атени".

"Хмельниччина в Галичині" — розвідка д-ра С. Томашівського, покликається на судові документи XVII ст. Перед приходом військ Хмельницького до Галичини, рогатинська округа була дуже активна. З них найбільше містечка: Рогатин, Підкамінь, Кнігиничі та села: Липиця-Долішня, Серники Середні і Горішні, Япче, Васючин. Воскресінці, Уїзд, Обельниця. У тих місцевостях були великі посілості й оборонні замки польської шляхти. За Хмельницького селяни організовано забирали панські посілості та проганяли польську шляхту, промощуючи так дорогу військам Хмельницького. По відході козацьких військ із Галичини наші села ще довший час творили самооборону перед знущаннями польської шляхти.

Рогатин: Пам'ятник "Борцям за волю України", побудований 1929 р.

Черче 14 вересня — 1936 рік. Учні з учителями Української Гімназії в Рогатині відвідують письменника Богдана Лепкого (в його віллі "Богданівка"). Зліва в третьому ряді: дир. гімназії — В. Ратич; учитель — В. Грицай; пані А. Ратич (Дмитерко); учитель — І. Тарашук; (в цім ряді посередині) учитель — Ю Каменецький; письменник — Богдан Лепкий і дир. І. Бігус.

Чета хор. Ю. Соколовського. Соснів, березень 1916 р.
Ю. Соколовський стоїть перший зліва.

Група учасників свята 25-ліття оснування гімназії, жовтень 1934 р. Сидять зліва: директор Омелян Бачинський, о. Теодозій Кудрик, вислужений учитель Гургула, п-і Кудрикова — вдова, о. Йосиф Яворський, вислужена вчителька п-ні Гургула, вислужений дир. Петро Бігус, Микола Угрин-Безгрішний. Стоять, у першому ряді: Іван Мурин, п-і Н.Н., д-р Іван Стек, п-і Н.Н., д-р Гриць Дмитрів, о. Белей, Віра Кудрик, інж. Богдан Галущинський, інж. Юрій Гургула, Андрій Гривнак, Анна Космина-Бачинська, Н.Н., Дарія Кудрик-Грицай, Василь Дзера, Василь Волицький, Іван Верб'яний. Третій ряд: В. Пурій, Юліян Мосора, о. Степан Городецький, Н.Н., Ярослав Сенчина, Данило Квасниця, Н.Н., д-р Петро Онуфрик, учит. Пиріг, Н.Н., д-р Ярослав Шалаута, Н.Н., Дмитро Хоптяк, Андрій Кавка, дир. Шевців і д-р Л. Мельник.

Початки української гімназії пов'язані не з Рогатином, а з селом "Заланів", що лежить 7 км на північний захід від Рогатина. Основником та фундатором гімназії був там о. декан Омелян Ваньо, парох Малого і Великого Заланова, Дичок, і Руди. Для усвідомлення тих парохій о. Ваньо запросив до помочі свого кревняка Семена Демидчука студента прав. Перед 1906 р. творяться там підготовчі курси до гімназії, що їх започаткував студ. С. Демидчук, а в 1906 р. започатковано науку першої кляси гімназії. При кінці року учні їздили до Львова здавати іспити. З переписки моєї з Дмитром Хіцяком в Австралії, колишнім учнем тієї гімназії, та з Гірняком Володимиром, колишнім курсантом, подаю текст інформації: Підготовні курси до гімназії були приміщені в селянській хаті у Малому Заланові.

Вп. Микола П. Новак -
Дорогому Другові, що сполучає
Український Вісті Ост.
з нагоди XXV Конвенції
УНС.
1962 р.
з сердечним привітом Семен Демидчук

Сл. п. д-р Семен Демидчук

Брукли, Н. Й. — У понеділок, 20-го вересня 1965 року досвіта, тут у шпиталі Пек Меморіял помер, після короткої недуги, на 81-му році життя, сл. п. д-р Семен Демидчук, один з найвидатніших діячів-піонерів Американської України, колишній делеґат Крайового Шкільного Союзу („Рідна Школа") в Америці, організатор Першого Українського Сойму в ЗДА.

Пхор. Микола Угрин-Безгрішний у Пресовій Кватирі УСС, в гімназії — творець „Молодої Січі"

Осип Дячишин
дружина Ольга, син Євген і дочка Анна

ПРИМІТКА:

Осип Дачишин, автор прекрасних спогадів під назвою *«ЧЕРЧЕ МОЄ СЕЛО»* заслуговує на СЕРДЕШНУ ПОДЯКУ РОГАТИНЦІВ за його видання (1969 р.), де крім дуже вартісних світлин із свого села прикрасив своєю колекцією світлин місто РОГАТИН, крім свого села Черче.

Декілька з тих світлин про місто Рогатин, автор цих спогадів дозволив собі помістити у своїх спогадах. — М. Н.

ЯК Я СТАВ ПИСАРЧУКОМ НА СЕЛІ...

Як організував УСуСусів під владою москалів 1916 року...

І, врешті, їхні нагайки на наших спинах...

Прийшли москалі. Зразу ми їх трохи боялися. Багато з них не вміли писати. "Мальчік, пісать умєєш?" — Та вмію, але тільки по-українському. "Пиши, пиши!" — відповідає і він вже по-українському. І так став я писарем, став й добрі гроші заробляти, а хліба, цукру, чаю не бракувало. Не раз й думав — добре живеться, то чого думати про повернення порітків.

Але сумління не давало мені спокою, коли крадьком заглядав до своєї мазепинки з гарним тризубом. Попав на думку українізувати тих неграмотних салдатів, а пізніше відважився говорити й з свідомими козаками. Збагнув, що це можна робити, бо на такого "героя" мало хто звертає увагу. Подібну "українізацію" почали також й мої товариші, навіть старші за мене. О, ми навіть стали таємно нараджуватися, що нам говорити москалям, тобто нашим людям в московських збройних силах про "Стару Січ". Ми сміло стали доказувати, що Січові Стрільці не воюють за царя Йоська (так ми його називали), а за Вільну Україну, що є в них українська команда, синьо-жовті прапори і т. д. Правда, не всім ми так звірялися, але майже в кожній їхній роті кількох находили таких, з якими такі розмови вели.

Та одного разу моя українізація трохи задалеко посягла. Я зорганізував других 12 товаришів, і ми стали діяти вже як організована **тринадцятка.** Говорили мені товариші, що це нещасливе число, та не було ради, бо це була одна вірна "пачка". Так й стали діяти — писали далі листи козакам і салдатам листи до їхніх родин, говорили з ними, українізували їх, а часом й вони нас, бо були й такі між ними. І було б все гаразд, коли б ми тільки те робили. Ні, нам захотілося потішити село Підвиня нашими порітками (йому десь "гикається" — хай вибачить), і ми придумали ось що:

Прийде Свят-Вечір і ми підемо колядувати під хати, як Січові Стрільці. Австрійські мантлі ми собі з трупів назбирали вже давніше, мазепинки в нас були (пошив нам М. Г.). І так ми й зробили. Нас 13-ть пішли до Підвиня (там нас мало хто знав) і від хати до хати: одна стрічка "Бог Предвічний", поздоровлення від УСуСів і давай тікати далі до іншої хати... Так ми проколядували майже ціле село. Люди вибігали з хат і питали одні одних, чи дійсно це УСуСи, бо бачили з хат тризуби. Ціле село заворушилось... Аж тут нараз чуємо: "Стой! Стой, ти, сволоч!"

Егеж, їх, неначе цілий полк за нами. Залапали нас всіх. Покропили дещо нагайками і погнали нас селами до Рогатина. Випитали, хто ми, що ми. Перетримали до другого дня свят, привели родичів і при родичах присудили нам по 25 нагайок. Родичів пустили додому, а нам стали сипати... Щастя було, що козак, який нас бив, трохи мав сумління, бо до крови не добився. Не знаю, чи дійсно жаль йому було нас, чи може боявся, щоб ми не... і не побризкали йому лиця. Добрих два тижні було тяжко сісти, але це нас не застрашило. Ми стали горді з того, бо ж це за Україну нас били!.. І ми стали організовувати більше таких героїв, в нас ціла маса різних ініціятив, а найважніше — наші ями мають бути заповнені крісами, набоями, бо час гряде!..

МОЛОДА СІЧ

(В Рогатині до 1914 р. було дві Січі — **старша** СІЧ і **молода**)

"Мої ви завзятці! — пише у своїх спомина́х проф. М. Безгрішний-Угрин (Нарис Історії УСС-ів з 1923 р.) про "Молоду Січ". — Честь і слава вам, що не забуваєте за свої святі обов'язки. Та заскоро зачіпив нас клятий цар. Не судилось мені тепер їти з вами... Підождемо, прийде пора і на ваш похід і він буде куди вдячніший та інший, як тепер. Тепер вертайте спокійно до хат і по своїм силам помагайте родичам у праці, бо й це козацьке діло".

Через тиждень сотні Січових Стрільців вибиралися до Львова, до головного табору. Попереду йшов струнки́й Юліян Соколовський зі Стритина, збоку Мурин Іван, Соломка Володимир, Шеремета Петро, Поритко Іван та інші завзятці.

Молода Січ поділила себе на таємні гуртки, коли москалі прийшли до Рогатина. Не співала вже більше прекрасних маршових пісень і не показувалася в мазепинках на чудовому майдані "Роксоляни" біля церкви в Горішних Бабинцях для своїх завзятих любимих вправ.

Дикі орди Москви колючими дротами обгородили майдан "Роксоляни", брудними чобітьми розмайзілля столочили... По хатах дівчат та жінок насилували... Місто Рогатин до нитки зграбували; жидів і українських діячів та австрійських полонених за дроти загнали. І так цілий тиждень в Рогатині та по селах воювали...

За дротами невинних людей голодом і спрагою морили. Молода Січ негайно стала нести допомогу нещасним, бо старших людей москалі не допускали до дротів. Нам дозволено було тільки воду доносити. Та ми, замість тільки воду доносити, крадькома й молоко доносили. Ночами підкрадалися під дроти і сотнями буханців хліба, маслом, овочами обдаровували нещасних. Годинником підкупили одного вартового, що повнив службу ночами у вигідному для нас стратегічному пункті, і в такий спосіб звели перший бій з ворогом.

Першого листопада 1918 р. Молода Січ — стихійно — допомогла роззброїти австрійський гарнізон в Рогатині. Вона була готова на всякі пориви в обороні України. Вона тільки й чекала на свій приказ. Коли ж для неї такого приказу не було, то вона стихійно, де тільки треба було її помочі, гордо ставила своє чоло. Дурниця, що ми ще дуже молоденькими були. Стріляти вміли, зброю самі придбали, мазепинки з тризубами давно приготовили собі... Еге ж, це ж бо чи не найкращий спомин з нашого життя!..

10 листопада 1918 р. я голошуся боронити Львів. Не прийняли. Сказали, щоб мама дала дозвіл. Бідна мама плаче:

"Сину мій дорогий, хто мені допоможе в біді? Один в Америці, другий в Італії в полоні. На тебе моя надія... Ти вже й маленьку трафіку придбав, хто це допильнує?.. Тепер мені легше стало жити. Допоможи їм, як тільки можеш, в Рогатині, але далеко не відходь від мене..."

Ось так я ніби й на волі, а в серці тяжкої неволі...

Моє щастя усміхнулося... "О, тепер вже не питатиму ані у вас дозволу, ані в мами", — впевняв себе на вид трагічних подій — відступаючих наших славних оборонців Львова.

— Поволікся за ними також й Петрихи син, — говорили сусіди.

А мама? О, та моя славна рідненька матуся! Вона вже й не плакала за мною... Вона була горда, що її син допоможе привернути щастя Україні... Обняла, поцілувала, хрестом поблагословила на дорогу, Матір Божу медаликом передала, уста долонею прикрила і так ми розійшлися...

Опинився я аж у Чорткові. А там ніхто не питав мене, з якої кухні бажаю собі кави чи якоїсь юшки напитися. Всі були зайняті "далекойдучими подіями..." Нерви не давали й мені спокою.

— На Львів, на Львів! Ще раз вдаримо і таки мусимо його здобути! — неначе з Небес голосили всі.

І прийшла та славна година... Десь гармати, десь кілька скорострілів, не всі й кріси мали, останні набої ладували, інші голіруч — але разом всі як вдарили на ляхів, то назад аж під Львів їх загнали. О, коли б набої були, ніяка сила була б нас не спинила! Союзники Польщі (Франція, Америка, Мадярщина, Румунія) були б мусіли перед нами голову склонити, бо аж таку страшну паніку полякам ми вчинили...

Де я був, в яких бригадах чи УГА чи Усусусів, не пам'ятаю. **Одно добре запам'ятав:**

Коли останній раз ми відступали з Галичини, то десь там недалеко Бучача, я попався в полон поляків. За пару хвилин привели других 5 наших стрільців. Була це пізня ніч, але місяць ще гарно світив. Я мав дуже гарний стрій на собі (мій власний з дому). Інших стрільців повели десь далі, а біля мене лишилось трьох поляків. Якийсь їхній підстаршина приказав мені розібратись. Таки при мені натягнув на себе мої чоботи, кайтки, блюзку, забрав все інше, що я мав при собі, дещо й грошей, а мазепинку кинув під ноги, а потім став верещати, як скажений, і став бити мене прикладом... Коли я впав на землю і став дуже сильно стогнати, то вони мене підняли і кинули в якийсь дуже глибокий рів. Пустили ще два стріли в мене і пішли. Я притаївся і вдавав неживого, бо чув крики поляків. Так перебув я в тому рові (на якомусь пасовиську) цілу ту ніч і цілий день, аж на другу ніч добився до якогось села. На щастя, потрапив на добрих селян і ті мене привели до життя. Два тижні тримали мене на стриху, туди доносили їсти і взагалі піклувалися мною, як рідним сином. Хоча поляки стріляли в мене, то не поцілили. Отже, тільки прикладами крісів завдали мені вони чимало синяків по тілі.

Ті ж селяни пізніше перебрали мене на малого школярика, дали мені якісь коротенькі штанята і все інше подібне, ще фірою підвезли пару миль і пустили в дорогу додому. За тиждень часу з різними пригодами я добився до рідної хати.

"Ой, не показуйся, сину, не показуйся, бо за тобою шукають", — просила мама.

Микола П. Новак — доброволець УГА 1918 р. у власному однострою Січового Стрільця, пошитий за свої гроші.

Наш сусід (інвалід) Федь Боянівський. Був дещо заможніший, багато разів допомагав мені не тільки кусником хліба, але також і в акції нелеґальних видань УВО.

САМОЗВАНЧА СІМКА У.В.О.

Треба було колоністів "розуму" повчити або поміщиків маєтки підпалити 1923 р. — то ми це й робили.

— Ми сини бідних селян, що ж маємо до страчення? Треба нам помститись на ляхах, щоб знали вони, що ми не "кабани", а лицарі визволення України. А ти, Микольцю, пам'ятай також й своє побиття ляхами на полях Бучача, — говорив дійсний зв'язковий УВО Іван Ш. із села Пуків. Ось таких членів УВО було найбільше на Рогатинщині; синів багатих селян було менше. Студенти Рогатинської гімназії — були чудові хлопці!

Наша самозванча сімка УВО складалася з самих найбідніших хлопців. Ми навіть кликали себе "товариш". Про ідеї комунізму нам ані не снилося! Ми були "радикали", пізніше "націонал-радикали"... Ми учащали на різні лекції наших політиків, науковців, співали в хорах, деклямували на сценах, грали ролі в аматорських гуртках. Ціла Рогатинщина по Першій світовій війні горіла українським патріотизмом. Про якісь ячейки організованих комуністів ми майже не чули у нашому повіті. А теорію Леніна читали і кпилися з неї. УВО — була для нас свята ідея.

СЛУЖУ ПОЛЯКАМ, АЛЕ ЯК?!

Був я два роки при польському війську в Перемишлі від грудня 1923 року (38-й карний полк піхоти). Десь від 1922 р. я був кольпортером нелегальних видань УВО в Рогатинському повіті. Таку саму "посаду" Юліян Головінський призначив мені і в Перемишлі. Стріча моя з сотником Ю. Головінським відбулася в дуже бідненькому мешканні вдови-міщанки.

Юліян Головінський

Краєвий комендант «Української Військової Організації», сотн. Ю. Головінський, застріляний без суду по заарештуванні польською поліцією 30. IX. 1930. під Бібрков.

РОГАТИНЦІ в польській армії 1923 р. в м. Перемишль. Перший день прибуття. Сидить (зправа) М. П. Новак

Мені до таємної помочі була призначена бідна калічка Галя М. Галя була дуже гарненькою, років може під 35. Я не мав відваги спитати Галю, що було причиною, що вона ходила з палицями. Та вона, хоча була нещасна, то все була дуже веселою, привітною до свого оточення і все читала книги Франка, Стефаника або вишивала. Мати її опікувалася нею і тяжко працювала служницею в родині поляків.

Сотник Головінський впевняв мене: "Вас не будуть підозрівати поляки, бо говорите поправною польською мовою, а також ваше прізвище буде допоміжне вам".

Коли ж одного разу я стрінувся в Перемишлі з сотником Омеляном Сеником, то він вручив мені 50 польських злотих і просив передати їх мамі Галі, але так, щоб Галя не бачила. Коли я запитав, чому Галя не сміє знати, то відповідь була: "Галя — горда наша патріотка, вона не прийняла б такої допомоги. Коли буде яка нагода "потягнути" якийсь фант чи щось з харчів з вашої, пане-товаришу, "пров'янтури", то зробіть це, поможіть тим бідним українкам".

Один рік я був "пан рахункове" при полковім магазині, то ж була деяка нагода "потягнути" дещо. Мусів робити це деяким офіцерам, то чому б мав боятися гріха стати в допомозі своїм?

Ось таким то вояком був я двох армій — української чесним, а польської — кольпортером УВО і деколи •••••• польського магазину. Офіцери крали — мене вчили: "Нєх пан жуці ворек цукру моєй жонє", — просив не один з них, коли я віз всяке добро до якоїсь компанії полка.

Та на такій "файній" посаді був я тільки один рік, до 1924 р. Дальше негаразд приходилось докінчувати ту службу... Лист прийшов з Радянської України від товариша М. Ш. Лист був цензурований в м. Рогатині, а потім доручений до полкової канцелярії. Прикликали мене, питали... Але тому, що у тому листі не було нічого такого, що вказувало б на якусь конспірацію, то не був я арештований. Та цього було досить, щоб мене звільнити з рахункового магазину. Поляки не могли забути другові М. Ш. дій УВО в с. Пуків (1923 р. він з другими трьома товаришами в темну ніч напав на польську жандармерію в с. Пуків і убив кількох поляків. І таки тієї самої ночі "дали ногам знати" і пробилися на Велику Україну).

Під час Другої світової війни, як це говорили мені мої рогатинці з "нової" еміграції в Гамільтоні 1955 р., М. Ш. був комісаром Червоної армії в Рогатині.

ДАВ "ХАБАРЯ" — ІДУ В КАНАДУ

Повернувшись додому з польського війська, один тайний агент польської жандармерії в Рогатині (пан Ключковскі) слідив мої кроки... Але завжди, коли бачив мене, перший здіймав капелюха з голови та щось гарного казав. Вдавав бідного урядника. Він знав, що я маю брата на Кубі та що коли-не-коли дістаю доляри від нього. Насправді тих долярів було дуже мало, бо на Кубі брат Іван з дружиною Марією на своє життя не мали тих долярів. Але п. К. думав, що я дістаю тих долярів більшими сумами, заходив також й до одного чи другого ресторану, де я бував. Вичуваючи, що п. К. слідкує мої кроки, я при таких зустрічах купував йому добру чарку. Коли одного разу він добре собі випив, я став жалітись йому, що маю запевнене візо на виїзд до Канади, але пан староста і поліція свідоцтва "моральносці" не дають мені... Він дав мені свою візитівку і вказав, у котрій годині маю прийти до його канцелярії.

— Ваша справа замотана різними здогадами ще з польського війська. Я цю справу старався полагодити для вас, але, виявляється, що це не так легко. Приходьте завтра з вашими документами з війська... —

— Я маю їх із собою, прошу, — і став показувати п. К. з різних конверт (навмисно мав їх аж кілька, бо в одній була американська двадцятка, яку я рішився залишити йому, ніби забув взяти, виходячи з канцелярії).

На другий день пан К. ані словом не згадав, що я "забув" конверту з 20-ма долярами.

"Гаразд, — подумав я. — Ще одна-дві

Фото на пашпорті Миколи Новака.
Рогатин, 1926 рік. Подорож до Канади.

двадцятки і справа напевно буде полагоджена. Я не перший мушу так робити", — потішав я себе.

26-го червня 1926 року попрощався я з дорогою мамою, сестрами, шваґром і потягом через Львів дістався до Варшави. У Варшаві, їдучи трамваєм, одною рукою тримався крісла, а в другій тримав валізку. Документи були в кишені (горішній) маринарки, плащ-дощовик був защеплений на ґудзики. В трамваї маса людей (в тому й спеціялістів-злодіїв). Бритвою підрізали плащ і убрання, де була кишеня з документами. Гроші мав заховані під паском в штанях. Дав оголошення до газет у Варшаві, обіцяв 50 дол. нагороди — ніхто не зголосився з моїми документами. Дав телеграму до свого аґента подорожі Михася Нагорняка, щоб дістав мені дублікати документів і привіз до Варшави. За пару днів пізніше та справа так була полагоджена і з Данціґу за 16 діб кораблем "Літуенія" приплив я до берега волі — порту Галіфакс в Канаді, липня 12-го 1926 року.

"А ТИ ЧОГО ТУТ ПРИЇХАВ?.."

Злобно дивився на мене гурток українців на вулиці в м. Едмонтоні, де я, вилізши з тягарового потягу, питав, де є українська книгарня. І не сказали. "Мабуть на комуністів попав", — подумав і пішов... Сам знайшов книгарню п. Фербия. Пан Фербий дуже мило привітав мене з приїздом, став потішати — "якось то буде"... І дійсно, за пару хвилин надійшов до книгарні проф. Я. Бубнюк (кол. старшина УСС), ми привіталися і першим його питанням було: — Яка ваша професія? Я можу примістити вас учителем рідної школи в Інституті імени Тараса Шевченка. Я там вчу студентів співу і музики. Така ваша тимчасова посада дасть вам кімнату і добрі харчі три рази денно — це все. Дальше подумаємо, може вдасться вам вчити дітей поза Едмонтоном на українських фармах і там щось платитимуть.

— Але ж, пане сотнику, я не маю педагогічних наук. —

— А історію України знаєте? Читати і писати по-українському вмієте? — запитав сотник Яків Бубнюк

— Прошу, підемо до нашого мешкання, дружина буде радіти вами, дещо перекусимо та поговоримо про дальші ваші заходи в Едмонтоні.

І це була моя перша тепла гостина в прекрасній українській родині.

Стефанія Бубнюк

Була велика зима, сніги по коліна. Крім учителювання в Інституті та на фармі Страктона (25 миль від Едмонтону), мав я дещо вільного часу на фізичну працю. Мій друг Павло Василишин (книговод) порадив мені піти з ним на працю дереворізів (трачка). Нашою працею було тільки складати дошки у великі стоси. І все було б гаразд, коли б не страшні морози та сніги по коліна. А ми були повбирані дуже бідненько, та й без чобіт, а тільки в черевиках (купити не було грошей на чоботи та все інше). За один тиждень праці ми дуже перестудилися, але праці не кидали. Павло порадив так: "Коли вже дуже сильно допече нам той мороз, то ти бігай щосили навколо стосу дощок, а я дивитимусь за форманом, і так будемо робити раз ти, а другий раз я, щоб загрітися і дальше працювати".

— Згода, — потішив я Павла.

Так ми робили цілий тиждень. Аж одного разу я не доглянув формана, як він стежив за нами, прикликав він нас і сказав: "Ю ар фаєр!" Ніякі наші прохання нам не помогли, не зважав і не хотів бачити нас такими, як ми були — майже голі та босі. Заробили ми собі так пару десяток (по 25 центів на годину) і на тому кінець був нашої фізичної праці. Аж прийшла весна, а дальше літо і тоді трішки легше стало нам жити. Працювали то на фармах (по 20 долярів в місяць), або на залізній дорозі по 25 центів на годину. А в Інституті чудово нам жилося (Павло теж там жив, мав функцію сторожа), їсти було що, кімнати гарні, а тільки грошей не було.

Такий був мій перший, не цілий рік в Канаді. Дальше зібралась "пачка акторів-коміків", і ми давай організовувати свій театр. Гриць Байрак був прекрасним коміком, Павло також, а мені давали поважніші ролі, бо з мене не був добрий комік. Гриць був також і добрим режисером, прекрасним артистом, люди дуже любили наші вистави, зокрема найкраще нам поводилось на фармах з нашими виставами. Бувало, що ставили ми також і поважніші вистави, добираючи ще деяких акторів.

Так я перебув цілий рік в провінції Альберта. А дальше подався я товаровим потягом (за таку подорож не треба було платити, бо це була така служба: пильнувати худобу, годувати її, поїти і т. п. Грошей ніяких не платили за таку працю). Така моя подорож з Едмонтону до Торонта тривала цілий місяць. А рвався я на схід Канади, бо думав про Америку, тобто хотів за всяку ціну дістатися до Америки, бо мали ми старшого брата в Америці, Михася, якого 1916 року Америка загадочно депортувала до Галичини і ми нічого не знали, чому його депортовано, а я дуже хотів довідатися в Америці про його депортацію. На жаль, в Америці я нічого не віднайшов про його депортацію, хоч різні наші люди говорили, що Михась був дуже порядний хлопець, мав добру працю. До Галичини Михась не доїхав, бо була Перша Світова війна і Михась помер в шпиталі у Відні. Не знаємо навіть, де він і похований.

АСТРОЛОГІЯ ГУЦУЛКИ МАРІЇ

(Спогод з м. Монтреал, Канада 1929 року)

Від другого січня 1929 р. я працював як "асистент-менеджер" Чаїлс кафетерії в Монтреалі. На кухні тієї кафетерії працювала старенька Марія, мила українка нашої славної Гуцульщини. Середнього росту, струнка, років під сімдесятку. Управитель, робітники подивляли її справність різних турбот на кухні, починаючи від чищення бараболі, цибулі і т. п. Марія була неграмотна, не вміла читати ані писати. Світогляд мудрої українки здобувала різними зустрічами з свідомими українцями: "Я все любила стрічатися з гарними та культурними діячами поневоленої України", — говорила Марія.

Марія заробляла по 15 центів на годину і працювала по 12 годин на добу, кожний тиждень від неділі до неділі (так тоді всі інші робітники працювали по ресторанах, тобто шість днів на тиждень). Марія своїм поведенням, веселою вдачею, природними гарними інтеліґентними рисами української селянки, все була в моїх очах живим образом моєї бідної мами в Україні. Все коли бачив її на кухні, щиро вітався з нею і нахилявся поцілувати її стареньку руку, але вона ніяковіла і не дозволяла. Тож кожний день, коли приходив до праці, приносив якусь квіточку і ставив перед нею там, де вона працювала. Вона дякувала, але в якусь більшу розмову зо мною не входила. Тож не знав я нічого про її життя в Україні. І не знав, що на кухні працює астролог-гуцулка, яка не мусіла працювати по 15 центів на годину, коли б була скористалася з своїх Божественних надхнень.

При вулиці "Ст. Деніс" був маленький український ресторан великих українських патріотів Поремських. Ціни були дуже умірковані на всі снідання, обіди і вечері. Колишні Січові Стрільці, вояки УГА, різні нові еміґранти того часу майже всі харчувалися в Поремських. Вже тоді була велика депресія в Канаді, безробіття. Було нас чимало таких "дармоїдів", яких Поремські гостили обідом чи вечерею без цента заплати. Та бо й робили це так, щоб ніхто не бачив, що хтось колись не заплатив за якусь поживу, або говорили: "Платить тижнево". Пані і п. Павло Поремські дуже тяжко працювали в тому ресторані, а їхні доходи були такі мізерні, що не завжди могли дозволити собі на допоміжну обслугу. А пожертви їхні на українські цілі, зокрема на УВО — були подивугідні. Це в їхнім ресторані постала ініціятива перших організаційних зборів гуртка Української Стрілецької Громади. Забув дату. Але пам'ятаю — була якась субота, пізнім вечором ми прибули на каву, чай, бо в такий пізній час була краща нагода порадитись щодо дальших дій нашої УСГ в Монтреалі. Присутні були: Мукола Ґлібчук, Володимир Голубець, Микола Роґа (колишні УСС) і кількох нас, стрільців УГА.

Хоча це вже була пізня година вечора, Марія ще сиділа з пані Поремською при маленькому столику і щось говорили собі. Павло Поремський приступив до нас і дав мені свою пожертву на УВО. Коли ж я став записувати ту пожертву на свою листу, Марія приступила до нас і з докором промовила: "Чому ви, пане Новак, не звертаєтеся до мене за пожертвою на УВО?"

Марія чомусь не мала жіночої торбинки, а стала розв'язувати свої гроші з "турецької" хустки... Коли дрожачими руками не могла розв'язати ґудз на хустці, взяла той ґудз до уст і розв'язала його вустами. Ми, щоб не бентежити її, швидше стали говорити собі один до одного. Марія поклала нам на стіл п'ять долярів і сказала: "Це на УВО. Вибачте, що зараз більшої жертви не можу вам дати. Але прошу вас, ніколи мене не минайте, я теж ко-

Павло Поремський

ПРИМІТКА :

Св.п.Павло Поремський помер 4 грудня 1965 р.,поживши 76 р.Народився в с.Витків Старий,повіт Радихів.До Канади прибув у 1912 р. і посилився в Монтреалі.Був основоположником Т-ва"Просвіта".Опісля став членом"Самопомочі" і був його головою 18 років. - М.Н.

лишня член УВО. На нашій Гуцульщині, від 1923 р. до 1926-го, у моїй колибі скривалися члени УВО, які як кур'єри пробивалися чи то з Галичини до Праги, чи то з Праги назад до Галичини. Еге ж, не одному з них мої причуття-поради були чималими пересторогами. Бажаю вам, панове, всього найкращого! Ви ще молоденькі, перед вами десятки життєрадісних років особистого життя, а й життєрадісні роки визволення України. Сприймайте їх гордо, не падайте духом! Україна повстане, коли буде у вас любов один до одного та сильна віра в перемогу!" — говорила неграмотна Марія-астролог.

— Але ж, дорогенька матусе, такої великої пожертви ми не можемо прийняти від вас, знаючи ваші зарібки, — записав я на листі доляр, а чотири доляри став повертати їй з тієї п'ятки.

— Ні, ні! Мені не треба грошей, я щаслива, що та Канада дала мені волю і цісарські присмаки, бо на Гуцульщині я все була голодна (кафетерія, де ми з нею працювали, мала дуже добрих кухарів, а харчі були найкращої якости).

Марія тих чотири доляри не прийняла, а попросила прийняти цілу п'ятку на УВО. На той час це були досить великі гроші, можна було добре жити цілий тиждень на такі гроші. Марія попрощалася з нами і пішла собі до хати (жила близенько Поремських).

Наша листа з такою її пожертвою була не тільки для нас прикладом, як треба складати пожертви на українські цілі, але й світила гарячим промінням сонця для всіх інших жертводавців, бо її пожертва на тій листі, як також й на деяких других, все була найбільша за всі інші.

— Завтра у мене вільний день — неділенька свята — і я вас прошу в гості до себе. Приходьте на годину дванадцяту, обідню пору. Буде наша гуцульська кулеша, ви такої, як ми готуємо, напевно ще не споживали. Та не в кулеші справа, я маю **"щось"** дуже важного сказати вам, — говорила Марія.

Купив я кілька чудових червоних роз і пішов до Марії на означений час.

— А щоб вас смерека... Як ви смієте витрачати гроші на цвіти?! Та бо ще й живій людині? Навіть покійникам не сміємо викидати гроші на цвіти! Замість цвітів краще буде, коли ті тяжко запрацьовані гроші віддамо на якусь поважну українську ціль.

— Та це правда, дорогенька матусю, але ж моя рідна мати наказувала,, вчила щоб я ніколи не заходив в українську хату з голими руками. Це не багато тих роз. Дозвольте вшанувати вас, бо рідна мати далеченько, — вибачався я.

— Ну, цим разом я прощу вам, але більше так не робіть. Я запросила вас, бо як тільки перший раз побачила вас тому шість тижнів, то цілий той час якась надприродня сила турбує мене, все більше і більше — чую голос: "Маріє, читай карти тому другові твоєму!" Я не ворожка, ніколи нікому не викладала карти за заплатою, але коли були січові стрільці на нашій Гуцульщині, то хтось у нашому селі сказав їм про мої причуття в картах, і я читала свої карти не одному з них. Не все і не кожному могла я щось певного переказати, але декому з них, коли викладала ті карти, то деякі стрільці писали мені листи, в яких подивляли мої причуття і просили продовжувати ту професію, як заробіткову. І один раз, викладаючи карти одній особі, була рішилась заробити в такий спосіб якусь шустку, бо дуже голодна була. Та як тільки стала я викладати ті карти тій особі, то зразу почула великий неспокій душевний, серце моє билось не так, як повинно, спина заболіла, я ціла перелякалась, картів недокінчила читати, і з того часу більше не думала про таку заробіткову професію. Нікому в Монтреалі не признавалася, що я колись таке "щось" робила. У вільні години, коли гарно почуваюся, читаю собі ось ці карти.

Дозвольте побавитися ними з вами, не лякайтеся, я вичуваю, що ваше життя буде щасливе. Правда, дещо тяженько прийдеться вам проходити... будете мусіли тяжко працювати, щоб щасливо завершити те, що почали. Але бачу в картах і вичуваю, що все увінчається гарним успіхом. Біда тільки, що не все матимете таких людей біля себе, які б вас розуміли, з якими було б вам легко співпрацювати. Але ваша непохитна віра і одна дуже цікава особа... Ось, ось та карта (показала якусь карту — забув яку, а зокрема ще й тому, що я не дуже вірив у карти), — це ваше найбільше

щастя. О, Милосердний! Але ж як далеко та особа... Бачу пару, бачу вашу суджену. Вам стелиться дорога в іншу країну, не в Канаді найдете ту особу. О, а ще бачу ваші різні подорожі в новій країні, не в особистих справах, а якісь інші. О, а ще бачу великі маси українських патріотів... Так, так! Ви будете організовувати людей у новій країні, а також і до Канади ще повернетесь в якійсь такій справі. О, я дуже щиро прохатиму Господа, щоб так було у вашому житті, як ось це бачу я в цих картах. Не я це говорю вам, а також й не ті карти... я навіть не вмію пояснити вам моє надхнення. Карти, ось ці, це мої чудові вівці на полонині, яких я не можу забути в Канаді. Багато разів вгадувала я деяким людям їхню долю й без картів чи то в хаті чи на пасовиську чудових полонин, любуючись симфоніями небесних наших жайворонків та інших різних прекрасних гуцульських пташків. Не думайте, що я почуваюся нещаслива в Канаді, що таку мізерну плату маю. Ні, я люблю Канаду, це гарний край, що ж можу вимагати більше, не знаючи мови, не маючи якоїсь професії. Дякую Богу кожний день, бо вже за тих чотири роки, як працюю в цій кафетерії, допомогла дещо своїм рідним тими долярами з Канади, а на Гуцульщині я не мала такої нагоди, — весело говорила Марія.

"Але даруйте, я відбігла від теми. Ось та карта показує якусь лавку, на якій Ви сидите і щось дуже затурбовано думаєте... Здається, що це якийсь парк, бачу чудові дерева, цвіти. Не турбуйтеся, Ваші мрії сповняться. Я бачу якийсь дуже цікавий лист до Вас з іншої країни, не від Вашої родини", — закінчила своє "вгадування карт" мені Марія.

ПАВЛО ПИСАРЧУК З РОДИНОЮ
(фармер з Рінголд, Па.)

Цій високопатріотичній родині завдячую свої сповнені мрії досягнення НЕБЕСНОГО РАЮ НА ЗЕМЛІ — Америки, 1929 року.
Це ті великі українські патріоти, які допомогли мені дістатися з Канади до ЗСА 1929 року.

ЩАСТЯ ПІД ЛАВКОЮ

(Спогад про те, якими шляхами я мусів пройти, щоб дістатися до Америки)

Ранньою весною 1929 року в м. Монтреал, Канада, я залишив свою працю в кафетерії "Чаїлс" і постановив собі сповнити свої мрії дитинтва — добитися права на виїзд до ЗСА. Цілу ніч не спав, а тільки думав, ЩО та ЯК робити в такій справі, бо вже до того часу розвідав, що "візо" на виїзд до Америки можна дістати в консуляті тільки такій людині, яка має в Америці фармера — близького родича, та що той фармер пошукує робітника. Дістатись було до Америки на працю до міста, не було й мови, навіть коли б був якийсь родич, що мав би свою фабрику в якомусь місті. Безробіття спинило такі "віза". А я ж не мав ніякого з родини ані як фармера, ані як містового робітника чи підприємця. Коли ж хтось навіть мав когось з родини, що мав фарму і пошукував робітника, то той робітник мусів мати афідевіт від якогось фармера з Канади, що він працював у нього щонайменше один рік, як фармер. А я до того часу працював на фармі тільки два місяці під час жнив (був це якийсь німець). Мав я надію, що той німака дасть мені афідевіт, коли б прийшлось вдатись до нього, бо, як я збагнув, любив мене за мою тяжку працю по 14 годин денно, по 25 центів за годину.

Мій щасливий четвер

Почався він ось як: мав я шкільного друга Петруся, виглядав він на 15-16 років, а насправді ми були майже однолітками, бо йому було 12 років, а мені одинадцять і пів. Петрусь був сильної будови, багато вищий за мене. Ми жили дружньо, але й ненавидів я його, бо коли тільки не слухався його, то він довго не думав — кидався бити мене, як скажений. А був він дуже "ласий" на деяку здобич — десь в чужий сад "заглянути" та дещо іншого потягнути. Коли ж я напоминав йому, що так негодиться робити, то він казився і бив мене. Я не боронився, бо не вірив, що дам собі раду з ним. Та одного разу мій Петрусь так надоїв мені, що я відважився кинутись на нього. Сильно копнув його в живіт, він повалився в калабаню брудної води, я ліг на нього, хапнув за вуха і став товкти його головою у тій воді так сильно і так довго, аж поки він не став проситися: "Перестань, бо топлюся! Ручаюсь тобі, що більше не буду задиратись з тобою", — просив-благав.

Так і було. Петрусь став поважати мене і не важився більше бити.

Я прибіг до хати задиханий, брудний і дещо подряпаний... Моя мати все наказувала мені не битися з хлопцями. Коли ж побачила на мені подерту сорочку, то, замість вислухати мене, що та як було, із жалю за сорочкою, покарала мене "отченашами" і вечері не дала у той день. Така кара дуже мене не турбувала, бо я молив Господа, щоб якнайскоріше мати заснула, то дам собі раду. А був це Великодній четвер. Мати заснула (може й не спала), я тихесенько дорвався до маленької комірки, де були вже різні великодні ласощі, хапнув дещо такого, щоб мати раненько не впізнала, і під накривалом повечеряв краще, як тією поживою, яка мене чекала. Ой, ніколи не забуду, як я дуже щиро молився, щоб Господь простив мені той гріх. Це ж треба було чекати аж до свят, щоб поживитися яєчком, ковбасою, пасхою, а я це зробив проти закону Божого і дуже побожної мами.

Раненько мати збудила мене і повела до сповіді. Прямуючи до церкви, я був дуже неспокійний: що скаже панотець, коли я йому признаюся, що я їв і коли... Панотець вислу-

хав мене (цілу історію також й з Петрусем) і чуть-чуть не розсміявся з мого "геройства" з Петрусем. Скоренько споважнів і як за кару за великодні ласощі приказав десять отченашів. Радіючи, що все це так гарно склалося, тобто, що мати не набила за сорочку, що Петруся повчив і що тільки десять отченашів панотець приписав. Я став дякувати Богові за **щасливий четвер** і з того часу постановив собі, що всякі події, які мені прийдеться в житті переживати, буду виконувати тільки в четвер.

Четвер у парку св. Катерини в Монтреалі

День був чудовий у той четвер — весна. Я, не снідавши, купив собі кварту молока, кілька булок біленьких і раненько пішов собі до парку на роздуми, які не давали мені спокійно спати. У парку сів собі на травник, любуюся, як пташки співають. Запахи чудових квіточок манять мене положитися спати, бо цілу ніч не спав — все думав про Америку.

Так й заснув, не снідавши. Пробудився аж біля першої години і то на різні голоси публіки, яка теж прийшла до того парку на відпочинок. Побачив лавку, взяв своє снідання, розложився, наче ґраф, і став споживати біленькі булочки (тепер таких немає) і пити молоко. А коли скінчив їсти, дивлюсь, а під тією лавкою лежить якийсь український часопис. До того часу я такого не бачив. Читав за тих три роки в Канаді різні канадські часописи, журнали і "Свободу", яка доходила з Америки. Підняв я той часопис, дивлюсь, а це "Народна Воля", Скрентон, Па. Став читати першу, другу, третю сторінки — "пахне" аж дуже сильно соціялізмом. А я націоналіст, не можу проковтнути аж такого ворожого наставлення до нашої Стрілецької Громади, яку ми тоді організували в Канаді. Не глянувши на четверту сторінку тої газети, я кинув її назад під ту лавку і пішов собі на прохід парком. Дальше думаю про Америку. "Щось ми дзюґнуло", як каже наш гуцул, повернутися до тої лавки, ще раз підняти ту "НВ" та перечитати також й четверту сторінку. Сів, читаю, злий на ту сторінку — кинув під лавку. Закурив папіросу, думаю. Ще раз підняв, дивлюся на оголошення. Знайшов одно, де було написано: "Продаю свою фарму, прошу голоситися до власника на адресу..." — точна адреса на стейт Пенсильванію, прізвище українське. Впала ідея вдатися до такого фармера з проханням про афідевіт. Щосили побіг до свого мешкання, сів і написав йому всю правду про своє життя в Україні, про свої мрії — "небесний рай на землі", про брата Михася, якого чомусь Америка депортувала, та що моєю мрією є розвідати також й цю родинну справу. Листа послав поспішного і реґістрованого. За один тиждень дістав таку відповідь:

"Дорогий сину! Дякую тобі за листа. Я радо бажав би допомогти тобі, але я не знаю, як це робити, бо з такими справами я ніколи не мав нічого спільного. П. Писар".

З того письма я вичув, що маю до діла з культурною людиною. Негайно відписав йому листа, щоб він поїхав до міста, вдався з тією справою до нотаря і сказав йому, що його дружина є моєю тіткою, а нотар знатиме як такий афідевіт виготовити. Послав також пару долярів на оплату нотаря, залучив свою метрику і знімок.

За тиждень часу дістав другого листа і афідевіт. О, зрадів, як ніколи перед тим у своєму житті. На другий день пішов до склепу, купив штани — "оберговз", фармерську сорочку (такого убрання я не мав) і так пішов з тим афідевітом до американського консула. Старенький консул (високий, сивий, як голуб, милий) вислухав мої прохання, випитав про тітку, яка підписала мені афідевіт, і сказав:

"Тепер ще дістаньте собі афідевіт від того фармера, де ви працювали один рік" (так я реферував йому про німака-фармера, де я працював два місяці, маючи надію, що він дасть мені такий афідевіт).

Негайно став писати листа до того німака в такій справі. Минали тижні, а відповіді не було. Став я розпитувати, чи немає якого українця-фармера в провінції Квебек.

— Поїдьте залізницею до нашого фармера Гриця. Він живе самітний і йому дуже приємно, коли хтось з українців навідує його; він напевно піде вам назустріч і в справі афідевіту, — порадив мені Павло Поремський.

На другий день їду до того фармера — 300 миль від Монтреал. Приїхав, висів і питаю, як далеко до того фармера від станції. Довідуюсь, що коли б присісти з якимсь фармером, то за годину заїхав би. а піхотою треба "манджати" дві-три години. Година 10 рано — маю ще досить часу, тож пустився у ту дорогу пішки, маючи надію, що може хтось подорозі буде їхати фірою — то присяду. На жаль, такої нагоди не було і я добився на дану адресу своїми ногами. Прийшов під хату, ходжу шукаю Гриця — його немає. Вийшов сусід, став випитувати (якийсь дуже нещасний) по-англійськи, хто я та що шукаю.

— Гриць помер тому три тижні, ми похоронили його на ось тому цвинтарі, — махнув рукою і пішов собі — не хотів дальше входити зо мною в якусь розмову.

Цвинтар був недалеко і я пішов на цвинтар, побачив хрест, а на ньому напис латинкою: "Ґреґор Нечай".

— Грицю дорогий! Коли не ти, то де я маю шукати такого українця, щоб підписав мені афідевіт, — так став я молитись, приклякнувши над його свіжою могилою.

Інші фармери далеко від цвинтаря, а гоpяч, пече, хоч би де води напитись... "Годі, треба повертатись тією самою дорогою назад до потягу, поки смеркне", — крокую скоренько... Але, знеможений, на хвильку сів відпочити недалеко від якогось фармера. Побачила мене дівчинка того фармера, прибігла до дротяної загороди, де я сидів, питає мене, хто я такий, що я тут роблю і чи не голодний... Я дуже зрадів і попросив водички. Дівчатко (біля 9 рочків) побігло до хати. Бачу, з хати вийшов формер, махає рукою до мене, щоб я прийшов до хати. Прибігло дівчатко, веде мене, дзібонить, як до рідного брата, тішиться мною. В хаті фармер став випитувати мене французькою мовою, хто я такий, що тут поробляю. Я дещо розумів його мову, але не все. Дівчинка стала питати мене англійською мовою, а переводить мої слова батькові французькою. Бачу, що їх тільки двоє в хаті. Питаю — де мати?

"Мати померла тому пару місяців..." — плаче бідна сиротина (мати знала дві мови, роджена в Канаді, батько — новий еміґрант).

— Перекажи тому панові, хай лишається в нас на пару днів (була п'ятниця), а в понеділок я поїду з ним до міста і зроблю йому афідевіт в нотаря, що він працював на нашій фармі рік часу, як добрий робітник, — говорив батько дівчинки. Я майже зрозумів всі його слова, бо це була дійсно батьківська порада.

Чудово провів я тих пару днів. Багато дечого довідався, а й трагедії України не поминув, бо дівчинка дуже розвинена була і цікавилась моїми оповіданнями. Навіть, пораючись при печі, миючи начиння і т. п., зверталась да мене, щоб я розказував їй щось про Україну.

— О, як тільки підросту, а матиму змогу, то мушу побачити вашу прекрасну батьківщину. А я скоро виростатиму, бо я вже ціла господиня — варю, печу, мати навчила мене, коли я ще була маленькою. Тепер я вже не маленька, чи не так? — питала.

Дійсно, я не міг надивуватися її розумною розмовою, поведінкою і т. п.

В понеділок раненько фармер запріг коні до "оґе" (по-нашому фіра або підвода — віз) і ми поїхали до нотаря. За годину часу мій афідевіт був готовий. Нотар почислив одного доляра. Поки я встиг витягнути свого доляра, фармер вже заплатив. Ми вийшли, я взяв з кишені 25 долярів (такі гроші обіцяв я, а то й більше, нашим фармерам) і даю їх фармерові за його труд, за поживу в його хаті і т. п. Фармер мудрими очима глянув на мене і каже:

— Я теж був еміґрантом; я теж тяжко змагався з недолею, поки дістався до Канади. Я колишній вояк Першої світової війни, був у Криму, стрічав там українських козаків — гарні люди. Ані одного цента не хочу від вас за таку маленьку прислугу, — і не хотів більше говорити на цю тему.

За дві години мій потяг мав прибути на станцію. Я попросив їх на каву. Ми пили каву, а дівчинка Жолі любувалася морозивом. Мила наша розмова тягнулася, аж прийшов час їхати до потягу. Підвезли мене, фармер попращав мене сильною долонею, побажав дальшого успіху. Дівчинка Жолі аж до вагону прибігла за мною, цілує, плаче, люди дивляться, що я теж розкисся... Питають, цікавляться подією. Потяг рушив, Жолі з батьком стоять і руками кидають мені поцілунки на прощання.

— Я ще навідаюсь до вас! Я ще навідаюсь до вас!.. — запевняв я їх.

— О, Всевишній! Який я щасливий! Дякую Тобі за таку благодать!.. — довго-довго в потязі думав я тільки про Господа Бога і про горем прибитих французів: міссю Філіппе і мадмозель Жолі...

Дальші розчарування

— Приходьте точно за місяць часу, — просила секретарка панна Марта в консуляті, коли я доручив їй афідевіт фармера-француза.

Визначила день і точну годину.

Радію, чекаю, на сон не береться: "Аж тепер моя справа піде наміреним шляхом", — потішав я сам себе.

Ще до того часу, як я став пошукувати наших людей в ЗСА, щоб якась особа призналася до мене, як до якогось родича та постаралася мені афідевіт на спровадження мене до ЗСА (писав я, що готов винагородити за таку прислугу), то різні люди, а також й еміграційні агенти радили мені: "Одинокий вихід, це одружитися з якоюсь дівчиною, яка родилася в ЗСА"; інші радили — "Поїдьте до Вінсор, а там є такі "шмуглярі", які за 300 дол. перевезуть вас до Дітройту човном вночі і коли сторожі моря не злапають вас (що буває дуже рідко), то, побувши нелегально п'ять років у ЗСА, зможете податися на горожанство Америки; так багато різних людей діставалися до ЗСА".

Таких дівчат з Америки було дві (приятелі порадили їм приїхати до Монтреалу в цій справі); одна була така, якої я собі невподобав, а друга — мене. І так ці заходи не вдалися. А нелегальний переїзд до ЗСА я сам відкинув.

Означений час в консуляті

Точно на означений час являюсь в консуляті. Гарненька секретарка панна Марта дуже чемно прийняла мене, попросила сісти і із сльозами в очах (вона чула, як я дуже просив консула давніше, щоб дозволив мені дістатися до ЗСА, знала цілу мою історію з дитинства) зреферувала мені, що говорив консул:

"Консул розвідав справу вашого афідевіту П. Писаря і переказав, щоб я вам віддала всі ваші документи, бо ваш фармер має дуже бідненьку фарму, яку продає, та що він має своїх четверо старших дітей, які не мають що робити на тій фармі. Я вичула, що він має сумнів щодо того, чи дійсно пані Писар походить з вашого роду, тобто, чи дійсно вона є вашою тіткою. Тут маєте всі ваші документи", — і передала їх мені в конверті.

— Чи можу ще раз поговорити з консулом на ту тему? — питаю.

— Ні. Просив переказати, що це є його остаточне рішення. Мені дуже прикро, я навіть старалась допомогти вам, але його рішення є тільки таке, нічого не вдіємо. —

Подала щиро мені руку і я, розчарований, вийшов з офісу консула.

— насулались такі та інші думки...

Фармер П. Писар писав мені, що були в нього якісь пани, розглядали фарму, випитували нас про вас. "Ми відповіли так, як ви нам радили; напишіть нам, як там це все ви полагодили?" —

Минуло три тижні, я не знав, що дальше робити. Фармерові написав листа, що консул не дає мені дозволу на виїзд з Канади до ЗСА. Щиро подякував йому за турботи.

Нікому більше не говорю про свої дальші заходи, бо й не маю ніяких плянів. "Пиши — пропало", — думав нераз. Спати не можу... але не можу ще погодитися й з неуспіхом.

Сонні поради мого покійного батька

Багато разів мій покійний батько давав мені свої поради в снах, коли я знаходився в якихсь небезпеках (мій покійний батько, якого я, на жаль, не мав щастя запам'ятати, бо мав тільки два роки, як він помер; навіть не було знимки в хаті з нього).

— Дорогий сину! Напиши гарного апеляційного листа до президента Америки і проси його ласки. Я молюсь, щоб Господь допоміг тобі в твоїх турботах. Але тільки напиши всю правду від свого бідного дитинства. Згадай в листі про свої мрії "Небесний рай на землі", якими ти жив від того часу, коли до нашого села приїхав турист Гриць з Америки, та який розказував тобі про Америку, і ти ще тоді постановив собі, що колись й ти заживеш таким життям, про яке Гриць розказував тобі... —

Була година 12:30, коли я прокинувся. Чудовий місяць освітив мою спальню (то все, що я мав) так ясно, що мені й не треба було світити світло. Я сів собі біля маленького столика і начеркнув зміст такого листа, як покійний батько радив мені у сні. Писав я такого листа кілька разів, поправляв, бо треба було написати коротко, ясно та описати точно також й щодо афідевіту фармера Писаря. Я подумав, що треба у тому листі признатися, що я, може, дещо пробрехався перед консулом щодо того афідевіту, бо був певний, що "Еф-Бі-Ай" знає про те все та що такі інформації передало консулові. А щоб не зробити кривди П. Писареві, то написав, що в Україні моя мати говорила мені, що в Америці я маю тітку (це одинока була моя неправда, але іншого виходу я не мав). І з таким листом пішов я до панни Марусі, щоб вона перевела мого листа на англійську мову та написала на машинці (тоді я ще не знав добре англійського "спелінгу").

Підписав я того листа, заадресованого до секретаря Стейту п. Т. П. Гулла, в якому було моє прохання до президента ЗСА Г. Гувера (республіканця), як також й прохання до секретаря самого. Листа вислав регістрованого — "аїр маїлл".

Точно за один тиждень я дістав таку відповідь:

"Вашого листа-прохання ми отримали, дякуємо. Про ваші прохання ми повідомили нашого консула в Монтреалі, і він вас покличе на переслухання. Бажаємо вам успіху,

ваш Т. П. Гулл, секретар".

Радість і чималий страх...

Я ж пішов з такою справою понад голову консула, а консул в Канаді — це Америка. Він рішає, як йому захочеться. Одинока потіха то є та, що маю до діла з дуже милим чоловіком. Але як він мене прийме, що скаже на таку мою відвагу — це один жах!..

За пару днів дістав покликання з консуляту: "Просимо прибути 5-го жовтня, о го-

дині 10-й рано 1929 р."

— **Як ви сміли?** — привітав мене консул добрим "патерносом". — Чи ви знаєте, хто я тут є? — строго запитав. Я мовчу...

"Даруйте, я свідомий своєї провини перед вами, але Господь натхнув мене на такий крок, іншого виходу я не бачив перед собою. Я оптиміст, ще маленьким постановив собі, що колись мушу налюбуватися вашою Америкою. Думаю, що ви знаєте мою історію бідного хлопця з України. З історії Америки знаю, що Америка не одну бідну людину врятувала з цілого світу. Простіть, молю вас..." — так закінчив я говорити.

Консул (сивий, як голуб, високий, строгий) загнув руки за спину, ходить сильними кроками по канцелярії — дальше провокує мене різними питаннями... Він сильний психолог, як я вичуваю, не з такими мав до діла. Одно слово мого нетакту може поставити кінець моїм проханням. А тому постановив собі більше нічого не відповідати, а тільки:

"Я жалую, що так поступив! Мої мрії, сон і... поради мого батька" — і більше ніяких аргументів. Тільки слухаю і мовчу...

"Позір!" (атаншон) — гостро приказав. Я став на позір. Консул почав читати мені присягу на вірність Америки, а я слово в слово повторяю за ним. Потім він витяг з шуфляди свого прекрасного столу якісь папери, поважно положив і каже:

"Це ваші документи. Можете вже завтра їхати до Америки. Беріть собі їх і добре заховайте!"

З несподіваної радости я таки добре прослезився... Консул підійшов до мене, як рідний батько притулив мене до своїх грудей, попросив сісти на канапу, сів біля мене, мовчить. А дальше питає:

— Скільки маєте грошей на таку дорогу? Ваш фармер самий бідний, праці для вас там немає. Але їдьте до нього хоч на один тиждень, подякуйте йому за прислугу — афідевіт. Добре там відпочиньте, харчів різних він має досить, бо хоч це маленька фарма, то голоду вони там не терплять. Приймуть вас, як рідного, хоч... ну, не будемо про це більше говорити. Тих 100 долярів, які ви маєте, не буде вам досить, бо вам прийдеться негайно їхати до якогось великого міста і шукати праці по ресторанах, це одинокий вихід, бо фабрики майже всі позамикані — депресія. **Прошу, маєте ще моїх 25 долярів на щастя, на дорогу!** Бажаю вам щасливої подорожі! —

Щиро потиснув руку, провів мене аж до дверей і попросив написати йому, коли вже найду собі місце.

— Гей, хлопці молодці!

Та зробіть мені на прощання з вами якусь зустріч! Я ж їду до Америки! — просив я гурток УСГ в Монтреалі в листопаді 1929 року.

Не хотіли повірити, зустрічі не зробили. Повірили аж тоді, коли я з Америки став писати. А 1955 року приїхав до них, то аж тоді відбулася така моя зустріч з ними.

Та прекрасну людину — консула в Монтреалі я не забув, гроші 25 долярів віддав йому, пересилаючи їх разом з гарним українським мистецтвом, виробу наших славних гуцулів.

Працю в Нью-Йорку дістав з першого дня, бо мав добрі рекомендації з ресторану "Чаїлс" з Монтреалу. Та бо ще й учителювати мусів у Рідній Школі на Бронкс, Н. Й., бо учителів тоді бракувало по всіх наших громадах в Америці. А треба було учителювати без цента заплати (75% батьків були без праці).

Написав я про це все консулові. Він зрадів і відписав мені:

"Ґратулюю! Я тішуся вашими успіхами. Будьте добрим американцем, але й не забувайте за свою поневолену Україну!" —

З доручення консула,

Марта Брик — секретар.

НАША С[illegible]А

В НАС САМИХ.

УКРАЇНСЬКА СТРІЛЕЦЬКА ГРОМАДА

ГУРТОК Ч. 3.

UKRAINIAN LEGION

MONTREAL, QUE., CANADA.

Просимо в переписці подавати це число:

Число .....

Дня 5 Падолиста 1929.

Отсим посвідчаєть ся що Пов. Мик. Новак підчас побуту свого у Монтреалі яко бувший стрілець Укр. Гал. Арм занимав ся справою Стріл. Гром. і був виділовим котрий сповняв свою функцию вдірцевім порядку.

Просимо приняти його в другім гуріку де би він недаїхав.

Волод. Голубець
секретар

Зі стрілецьким привітом
Голова
Микола Глібчук

ПОСВІДКА ч. 533.-

На основі § 2. і § 3, статуту Пропамятної Воєнної Відзнаки У. Г. А. рішила Провірочна Комісія для Миколи Новака наділити Пропамятну Воєнну Відзнаку Пропамятною Воєнною Відзнакою У. Г. А. ч. 4687

Монтреал дня 6/XI 1929

З доручення
Колеґії Пропамятної Воєнної Відзнаки У. Г. А.
Провірочна Комісія для 6/XI 1929
Микола Глібчук

Колеґія Пропамятної Воєнної Відзнаки У. Г. А.

Свіжа Стрілецька Могила в Монтреалі

Бл. п. Микола Глібчук

Філія УНО у Монтреалі ділиться сумною вісткою, що дня 28. 9. 1949 р. відійшов від неї на вічний спочинок Микола Глібчук, один з найактивніших членів цієї філії.

М. Глібчук ур. 27. 9. 1891 р. в Старих Кутах, пов. Косів. Вже на рідних землях був він активним членом у всіх місцевих товариствах, своєю енергійною працею підготовляв він молодих гуцулів до майбутніх завдань, а вислідом його праці були зорганізовані бойові гуцульські частини, які в 1918 р. в різних боях з ворогами вславились своєю хоробростю.

Як старшина артилерії австр. армії в 1918 р. в перших днях листопада він на чолі зорганізованих ним відділів стає перший в обороні своєї Батьківщини.

В Канаді він знаходить нове поле для своєї діяльности, так що вже 1928 р. він стає одним з основоположників і найактивнішим членом першої новоствореної організації, а це Української Стрілецької Громади. Будучи кількакратно її головою, він свою діяльність не ограничує тільки в Стр. Громаді. З утворенням УНО він стає одним з найактивніших членів цієї організації, в якій працював до посліднього дня свойого життя.

Однак від довшого часу, підупадаючи на здоров'ю, що раз гірше почував себе фізично. Всетаки праці в організації ніколи не залишав і так постигла його смерть 28. 9. 1949. Ще в дні смерти, не сподіваючись її, сказав: нині я ще мушу бути на засіданні філії УНО, бо там є важні справи до полагодження. Однак цього дня М. Глібчука на засіданні вже не було.

Похорон бл. п. Миколи відбувся 3. X. вранці при дуже гарній погоді. Як доказ любови і пошани до Миколи, прийшло на похорон багато його друзів і знайомих. Похороном від парафії занявся Всч. о.Жан, від родини дружина зі сином і п'ятьох його братів, а від філії УНО голова Гис.

Похоронний похід по Богослуженні удався під дім філії УНО, де о. Жан відправив молебень. З-під філії похід вирушив на місцевий цвинтар. Слід згадати ще, що на гарній вишиванці два члени УНО, Крисоватий і Розвадівський, несли його пропам'ятну медалю.

По відправленні молебнів на могилі голова УСГромади п. Мацелюк в коротких словах згадав про його заслуги і важніші дати з його життя, а найбільше зворушаючою сценою було передання п. Мацелюком пропам'ятної медалі батька його синові, який в смутку і горю стояв над могилою батька.

"Сину! В імені Твойого батька я передаю Тобі цю медалю як Символ його незаплямленого життя для добра української нації. Отже Ти, сину, цією дорогоцінною відзнакою твойого батька стій на сторожі своєї Нації і працюй для неї так, як працював твій батько".

Сцена була настільки зворушлива, що майже всі присутні заллялись сльозами.

Цього самого дня відбулись у філії скромні поминки, на яких присутні зложили на Рідну Школу $31.

Хай Тобі, Друже Миколо, та Канадійська Земля заступить червону козацьку китайку, на яку Ти вповні заслужив, щоб нею прикрити Твою домовину як вірному синові української нації.

П. Генгало

НОВИЙ ШЛЯХ,

15-го ЖОВТНЯ, 1949.

1939 р.

Ген. В. Курманович виголошує промову до Стрільців перед передачею прапору сот. В. Коссареві, голові УСГ

Полковник **Евген Коновалець,**
бувший Командант Київського Осадного
Корпусу Січових Стрільців

Українське Запомогове Товариство „Дністер", відділ 361 У. Н. С., Нью Йорк, Н. Й.

Від першого тижня мого прибуття до Ню-Йорку, я вписався в члени того відділу УНС. А дальше ціла моя родина є членами УНС. 50% тих учасників були членами ОДВУ в Ню-Йорку

МОЯ ЗУСТРІЧ ІЗ СЛ. П. ЄВГЕНОМ КОНОВАЛЬЦЕМ

1926 р. мені вдалося вирватись із Галичини до Канади. Укр. Стр. Громада в Канаді (УСГ), що була організована колишніми УСС і вояками УГА 1928 р., в якій я теж приймав участь в її створенні (в Монтреалі був також в управі УСГ) з першого дня її народження, заявила себе моральною і фінансовою базою УВО в Україні, а членство її складало писемні й усні заприсяження на вірність вождеві пол. Євгенові Коновальцеві. На жаль, не так справа малася з УСГ в ЗСА, що була основана багато років раніше.

В липні 1929 р. дістав я візу в Монтреалі на виїзд до ЗСА. Під кінець липня я ще поїхав до брата Івана до Торонта. Микола Глібчук (колишній старшина УСС), голова гуртка УСГ в Монтреалі, повідомив мене телефоном з Монтреалю, що полк. Є. Коновалець просить мене на зустріч з ним в Отаві, і вказав адресу, де я маю зустрінутись з ним. Я за пару годин сів до потягу і поїхав до Отави. Ми зустрілись у маленькому готелі, в кімнаті число 13 і тією тринадцяткою Полковник привітав мене так:

– Будьте спокійні, це щасливе число.

Ми привітались і Полковник попросив мене сісти. За пару хвилин відкрились двері з другої кімнати, і на порозі показався мій старий друг – Микола Рога (колишній старшина УГА).

– О братіку, я добре стежив, чи це ти пригнався таксівкою (був пізній вечір). Він охороняв Полковника в Отаві (мав німецьку пістолю). Полковник нікуди сам не ходив, ані не їздив по Канаді. І хоча Полковник багато разів відмовлявся від такої опіки, але рішення головної кватири УСГ було дати таку опіку Полковникові скрізь. (Гол. кватира УСГ була тоді у Вінніпегу).

ПОЛК. Є. КОНОВАЛЕЦЬ ПРО ДМИТРА ГАЛИЧИНА

По короткій приватній розмові Полковник говорив: „Я довідався, що ви виїжджаєте на сталий побут до Нью-Йорку. Це мене тішить, бо міркую собі, що не відмовитесь допомогти нам організувати нашу нову організацію. Ще точно не знаю, як ми її назвемо, хоч думаю, що назвемо її Організацією Державного Відродження України (ОДВУ). В Нью-Йорку живе ваш краян Дмитро Галичин, колишній старшина УСС. Він з певних причин не буде ангажуватись в організуванні нашої нової організації – ОДВУ, але, ручаю вам, сприятиме нашим діям, які ОДВУ творитиме.

Нема надії, щоб УСГ в ЗСА пішла шляхом УСГ Канади. А нам треба мати там фінансову базу, щоб не гинули члени УВО в Україні при здобутті дурних польських марок.

Для такої цілі, як також безмежної моральної підтримки наших змагань в Україні, ми рішились на такий крок. До того часу в ЗСА ми маємо по всіх більших містах мужів довір'я, а в Асторії є вже також і Від. УВО, але це тимчасова назва. Я повідомлю той Відділ про ваше прибуття до Нью-Йорку.

Але пам'ятайте, що просто насліпо мусите вірити в один провід укр. революції, бо вороги наші провокуватимуть нас в різний спосіб, щоб внести недовір'я до проводу УВО. В історії різних світових революцій ворог все вдаряв перше в провід, різними провокаціями валив ті проводи! Тож хай це буде заповітом нашого нового Руху в Америці!

На терені Нью-Йорку маємо найкращу базу організувати наш рух – там ціла маса наших прихильників, навіть старих еміґрантів, таких як Петро Задорецький з родиною, Михайло Гаврилів з родиною (дружина Анна, а синок Андрійко). Коли б потребували якоїсь помочі, то вдайтеся до Гаврилових, які живуть у Бронксі в Н. Й. Це подивугідні жертводавці на цілі УВО. Багато разів посилали свої пожертви впрост на мою адресу до Европи. Петро Задорецький стане вам до помочі, але теж не дуже явно, бо мріє відкрити свою книгарню, а там різні ліві, а зокрема комуністи мають не абияку силу – в людях, а також і гроші з Москви на поборення нашого руху. Отже з Нью-Йорку треба починати наш рух і там повинна бути Централя ОДВУ. Організація наша мусить бути понадпартійна, членство мусить ставитись дуже толерантно до всіх укр. церков, не сміємо доливати оливи до того вогню, який там горить на церковному ґрунті. Не сміємо також включатись тільки в один якийсь укр. асекураційний союз, бо є там їх аж чотири. Треба нам бути всюди, де є укр. люди. Коли справа нашого починку буде добре зрушена в Нью-Йорку, а також і поза Нью-Йорком, то треба буде скликати з'їзд з цілої Америки, а ще перед з'їздом ми пришлемо вам до помочі нашого делеґата з Европи або таки з рідних земель України, " – закінчив свою мову Полковник.

На другий день виїхав я назад до Торонта. Першого листопада 1929 року я прибув до Нью-Йорку, а стрінувшися перший раз з Дмитром Галичином, передав поздоровлення Полковника і в розмові з ним я вичув, що те, що Полковник говорив мені щирі ставлення до Галичина.

Всякі більші події, як протест проти пацифікації польської в Галичині, протест проти штучного сталінського голоду в Україні 1933 р., які ОДВУ ініціювала, організовувала громадські Комітети на нью-йорському терені, а очолював їх Дмитро Галичин. Він був люблений цілою укр. спільнотою Нью-Йорку і околиць. Він також, на той час, з усіх нас знав найкраще англійську мову, і як добрий оратор робив своїми промовами велику прислугу не тільки ОДВУ, але й загальній укр. визвольній справі. До самої смерти Д. Галичин не був членом ОДВУ,але, як я збагнув з розмови полк. Є. Коновальця, мабуть, був таємним зв'язковим Полковника на Америку.

ЩЕ ОДИН ВІДДІЛ УВО, А ПОТІМ ОДВУ

До Нью-Йорку прибув я 1-го листопада 1929 р. (до того часу був гостем родини Миколи Писарчука на фармі Рінґолд, Па., де перебув один тиждень, бо та родина постаралася мені афідавіт на в'їзд до ЗСА) і незабаром збагнув, що в Нью-Йорку є прекрасна нагода творити не один відділ УВО, а навіть більше – різні молоді студенти із Західньої України, прекрасна молодь – студенти, роджені в Америці, їхні батьки; всі вони горіли серцями стати моральною і фінансовою базою УВО в Україні. Відділів УВО не організували, бо деякі люди Укр. Стрілецької Громади Нью-Йорку (сот. Я. Чиж, полк. В. Кедровський, Микола Близняк, а навіть і д-р Л. Мишуга) були проти творення такої організації. А на спеціяльному засіданні УСГ в листопаді 1929 р., де я був присутній, більшістю голосів рішили, що не можна наражувати українську еміґрацію на таку організацію, бо у Вашинґтоні є польська амбасада і вона буде в різний спосіб паплюжити наш навіть леґальний рух у ЗСА. А УВО на рідних землях, в Україні – це нелеґальна організація, отже чи це буде УВО в Америці чи ОДВУ, то Америка буде переслідувати наш рух.

Отже таким то рішенням УСГ в Нью-Йорку був припечатаний Перший Відділ УВО в Асторії, що був організований полк. Є. Коновальцем у липні 1929 р.

І з цього приводу члени того Від. УВО були дуже розчаровані, а різні симпатики в Нью-Йорку теж з великим невдоволенням сприйняли таке рішення УСГ, і це тим більше, що д-р Л. Мишуга найбільше противився появі такої організації.

РОЇВСЯ ЩЕ Й ТРЕТІЙ ВІД. УВО

Зразу по першому вічу УВО в Нью-Йорку „роївся'' ще й третій Від. УВО, але завершив своє славне існування вже аж по першому З'їзді ОДВУ в Нью-Йорку і вже реклямував себе не Від. УВО, але ~~ий~~ Від. ОДВУ. А творцями його були такі патріоти: Василь Дроботій, брати Ґельнері, Мирон Сітницький, Максим Бойчук, п-ні Мельник і багато інших безмежних завзятців. Цей Від. ОДВУ за один місяць часу здобув собі 150 членів, а до року часу став найбільшим Від. ОДВУ за всі інші Відділи в Америці. Його жертвенність на цілі УВО була завжди найбільшою за всі інші Відділи ОДВУ.

Примітка:

Друг Мирон Сітницький пише:

"Як бачу з Вашого листа, то Ви декого поминули, бо треба добавити до того **"Роївся третій відділ УВО"** ще таких ініціяторів того відділу: Каришин, Куцик, Луців, Мартинюк і Курців. А я, як один із перших таких ініціяторів, був також призначений делеґатом О. Грибівським і затверджений полк. Є. Коновальцем на референта Бойового Фонду ОУН і сповняв таку функцію через повних 5 років при Центральній Управі ОДВУ.

Ваш відділ УВО, який Ви організували пару місяців скорше, по першому З'їзді ОДВУ 1931 р. був перейменований на **"10-й від. ОДВУ"**, а наш на **"11-й відділ ОДВУ"** в Нью-Йорку.

Будучи референтом Бойового Фонду ОУН, я мав право слідкувати за "Об'єднанням", чи всі гроші, які відділи ОДВУ пересилали через "Об'єднання" на ОУН, були доручені проводові ОУН в Европі. Коли ж одного разу я з другом М. Бойчуком стали перевіряти звіти "Свободи" з цілого року, як ті гроші "Об'єднання" розподілювало, то показалася дуже велика різниця. Про це ми написали в "Січовому Кличі", а провід "Об'єднання", замість оправдати себе, прозвав нас в "Свободі" різними безличними словами. Взагалі Центральна Управа ОДВУ не мала ніякої контролі в "Об'єднанню" над тими грошима, які відділи ОДВУ збирали по Америці на ОУН і пересилали через "Об'єднання". А мусіли так пересилати, бо "Об'єднання" не поміщувало таких збірок на ОУН, які були пересилані впрост до Централі ОДВУ. Така диктатура була д-ра Л. Мишуги в тому "Об'єднанню". Така диктатура довела також й до розколу ОДВУ в 1935 році. А тодішнє "Об'єднання" ніяк не можна порівнювати з теперішнім УККА. "Об'єднання" — це була організація двох-трьох людей, які рішали і робили що хотіли, а в УККА маємо цілу масу різних представників світських і церковних організацій". —

Лист Мирона Сітницького з 1975 р.

ПЕРШЕ ВІЧЕ ДВОХ ВІДДІЛІВ УВО
(Асторії і Нью-Йорку)

Наше перше ВІЧЕ УВО в Нью-Йорку, що відбулося в неділю, 13 липня 1930 р., в обороні Романа Біди (засудженого ляцьким судом до смертної кари) потрясло всією українською спільнотою. Відгук різних українських патріотів з усієї Америки був надсподіваний. На наші руки стали напливати листи цілими купами з різних сторін Америки і Канади, взиваючи нас прислати доповідача.

Віче відбулося в Укр. Нар. Домі в Нью-Йорку, при 6-ій вулиці. Народний Дім був так переповнений людом, що не можна було пропхатися до сцени. Ми продали цілу масу різних видань УВО („Сурми" та інших) і зібрали різних пожертв приблизно 900 долярів. А на той час це була велика сума грошей, бо тоді вже було велике безробіття. На тому вічу я був головним промовцем.

Та проти нас великою силою повстала 4-та (комуністична) вулиця Нью-Йорку (комуністи різних національностей, а в тому 75%, на жаль, наших братів із Західньої України, старих еміґрантів). Вони мали великий триповерховий дім, редакцію „Щоденних Вістей", чудову книгарню і, крім членських пожертв, велику допомогу в долярах діставали з Москви. Їхні редактори, обслуга у книгарні, а навіть їхні члени, які кожного дня ходили вулицями Нью-Йорку з різною пропаґандою, були дуже добре оплачувані за такі свої дії проти нас. ОДВУ роздає свої летючки в обороні України під одною чи другою церквою в неділю, комуністи великою силою людей нападають на них, летючки відбирають, людей наших б'ють. Ми скликаємо наради українських організацій в обороні України до нашого Нар. Дому, комуністи цілою масою своїх людей нападають на залю, наших діячів виганяють з нарад, ведуть свої наради – у нашому Нар. Домі. Так було кілька разів, аж поки члени ОДВУ (молоді хлопці, роджені в Америці, та деякі із тих, що прибули з Галичини) не взялися, щоб їх повчити американської демократії.

Їхні напади ми стали відбивати нашими оборонцями. А фіналом була 1933 року Протиголодова маніфестація, де в поході було приблизно 90 тисяч осіб різного віку.

Комуністи організованою силою біля 600 осіб напали на наші живі образи: „Сибір", „Голод", „Вільна Україна" (все це було на довжелезних троках, чудово оздоблене). Ми рушили ними з 7-ї вулиці до 3-ї авені в Нью-Йорку до призначеного місця. Комуністи заховалися в сінях будинку „Купер". Криком „Гура!" з різним знаряддям кинулись на нас. Одна сотня наших оборонців дала собі раду з ними. Їхніх 30 осіб санітарні вози забрали до шпиталів, а нашого оборонця ані одного. Наші „генерали" мали кращі пляни, як їхні.

Микола Новак — перші кроки в Нью-Йорку (листопад 1929 року).

На віче! Українці! На Раду!

Ратуймо наших братів від ляцьких шибениць і тюрем!

Українці!

Як відомо Вам, що молодий український студент РОМАН БІДА засуджений у Львові ляцьким судом **на смерть** за те, що посмів наполохати злодіїв в українській коморі; що посмів пригадати ляхам-окупантам що вони не в себе в дома, що правним господарем на українських землях **мусить бути** не ляхзайда а **український народ.**

За той геройський виступ засудив ляцький суд нашого Брата на шибеницю а його товаришів на довголітню і тяжку вязницю.—

Чи ми американські Українці, як нерозлучна частина рідного народа що маємо нагоду віддихати свобідно на вільній землі Америки—позволимо катам на подібні вибрики?!

Чи позволимо катам окупантам тягнути на шибениці та запроторювати в тюрми найкращих синів і дочок нашого народу в рідному краю!

Чи сміємо ми на волі мовчати в той момент, коли наші брати в тяжкому ярмі підносять голосний протест перед цілим світом про страшні і нечувані кривди та знущання окупантів?

Чи не сором і ганьбою ходити нам одинцем з заложеними руками та нарікати на всіх і вся тоді, коли наші брати падають в нерівній визвольній борбі благаючи нас о поміч?!

Відповідь одна: ВСІ ЯК ОДЕН СПІШІМ НА

ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

в неділю, 13-го липня - July - 1930

о годині 3-тій по полудни

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ

217-219 E. 6th Street New York, N. Y.

ВСІ НА ВІЧЕ!

Хай росте революційний дух у нашім народі!

Щасть Боже Українській Військовій Організації.

До численної участи в тім вічу кличуть Вас:

ВІДДІЛИ У. В. О. з АСТОРІЇ і НЮ ЙОРКУ.

ПРИБУТТЯ ПЕРШОГО ДЕЛЕҐАТА УВО ДО АМЕРИКИ

Проти неґативного ставлення УСГ, а зокрема „Об'єднання", до створення ОДВУ в Америці пішли й наші листи до полк. Є. Коновальця, з виясненням положення його Першого Відділу УВО в Асторії, Н. Й., щодо створення другого відділу УВО у Нью-Йорку та дальших дій на цілу Америку.

Під кінець січня 1930 р. полк. Є. Коновалець приспішив прибуття делеґата УВО на Америку і Канаду – сот. Омеляна Сеника (з його прибраним прізвищем О. Грибівський). Наша зустріч з О. Грибівським у Нью-Йорку відбулася з великим піднесенням на дусі, бо делеґат О. Грибівський схвалив наші дії творення нової організації ОДВУ. А що мав різні турботи з деякими людьми в УСГ (а ті самі люди УСГ були також і в організації „Об'єднання", то ще того самого дня на нашій зустрічі заявив нам таке: „Міркую собі, дорогі панове–товариші, („міркую", це було його улюблене слово при кожній розв'язці якоїсь поважної проблеми), що завтра переведу розмови з деякими людьми УСГ щодо їхнього ставлення до нашого нового руху, а так відвідаю деяких наших мужів довір'я в різних поселеннях Америки, і негайно мушу бути також у Канаді. А тому скажу вам сьогодні „до милого побачення"! Що дальше робитимемо, напишу вам своїми листами".

Та ті переговори нашого делеґата УВО О. Грибівського з тими людьми УСГ в Нью-Йорку та в Джерзі Ситі в „Об'єднанню" дальшими роками нашої надлюдської праці в ОДВУ – „боком" нам врізалися у наші серця! А 1936 року закінчилися тим, що М. Новак, Е. Скоцко, В. Дроботій, його син Степан, О. Гавришенко, А. Дубас, М. Сітницький та ще кількох були позбавлені членства не тільки у проводі Цен. Управи ОДВУ, але також і в Організації ОДВУ. А заважили на такому позбавленні нас якраз ті, з якими були перші переговори О. Грибівського, скориставшися ще також і правом усунення нас з Організації, на той час, делеґат полк. Є. Коновальця, Євгена Ляховича, який прибув до нас 1935 р. з Англії, де до того часу очолював бюро ОУН, яке ми з ОДВУ оплачували нашими тяжкими трудами.

Чи Євген Ляхович дійсно мав право від полк. Є. Коновальця викидати нас з Організації, ми не розвідували в полк. Коновальця, бо для нас було ясно, що рішає справу – „віз" (УНС і „Свобода"), де деяких осіб нової Цен. Управи ОДВУ манив на їхні посади в УНС і в редакції „Свободи". І так було, бо зараз по нашому усуненні з Організації дістав посаду проф. Григорій Герман (кол. голова ЦУОДВУ) в УНС, а Є. Ляхович співредактора „Свободи".

Запрягли до того „воза" цілу організацію ОДВУ так далеко, що вона стала пов'язана на 100% тільки з одним Союзом, не так, як було до того часу, що ОДВУ була понад Союзи, понад всякі партії. Соборність ОДВУ була вбита таким потягненням.

Нас викинули з Організації (тих, які були першими завзятцями ОДВУ і першими членами ЦУОДВУ та які повних 5-ть років працювали тільки з посвяти; ніхто з нас ані одного цента не брав за свою працю), а нові т. зв. „ідеалісти" кинулися на платні посади також і в ЦУОДВУ. Та Господь був добрий до нас, бачив наші кривди, покарав також і той УНС і „Свободу" у 2-ій світовій війні: Ф. Б. І. стало переслідувати також УНС та редакцію „Свободи" за співпрацю з ОДВУ. „Дали ногам знати" всі ті, які були „спрягли" ОДВУ з УНС і „Свободою", а тільки один проф. Грановський став дійсним оборонцем ОДВУ проти ФБІ і кількох нас, старих членів ЦУОДВУ. *А лякатись ФБІ зовсім не треба було, бо ОДВУ ніякими своїми діями не співпрацювала з гітлерівцями ані в Європі, ані в ЗСА.*

Омелян Сеник перед першою поїздкою до ЗДА в 1930 р.

Омелян Грибівський
Відпоручник УВО

Нью-Йорк, дня 1-го жовтня 1931 р.

До
Всіх Відділів ОДВУ
в З'єд. Держ. Півн.
Америки.

З огляду на те, що побут мій в Америці, як відпоручника ВКУВО, добігає вже свойого кінця, бажав би я з доручення ВКУВО владити один загальний З'їзд Відпоручників усіх Відділів ОДВУ, щоб таким робом була дана можність усім Відділам увійти через своїх Делеґатів у безпосередній зв'язок між собою, у Нью-Йорку на день 27-го й 28-го червня ц. р.

Реченець цей установлений в порозумінні тільки з деякими Відділами, тому було б бажаним довідатися, від усіх Відділів, чи всім Делеґатам буде можливо на день 27-го й 28-го червня бути та чи два дні не забагато. Коли б на два дні було неможливо З'їзд перетягнути, то в такому разі З'їзд був би обмежений на один день, залежно від того, на котрий із тих обох днів більшість Відділів погодилася б з тим, що один день припав би, окремо, на наради комісії.

Підготовка З'їзду паде в обов'язок обох нью-йорських Відділів, X-го й XI-го, під проводом останнього. В тій цілі Відділ XI порозуміється із Відділом X відносно розпределення роль по підготовці З'їзду, щоб гідно й широ прийняти Гостей-Делеґатів і додатково повідомити про льокаль-приміщення, в якому З'їзд мав би відбуватися.

Порядок З'їзду: 1. Відкриття З'їзду, 2. Звіти Делеґатів /виготовлені на письмі й читані/, 3. Реферат делеґата УВО, – 4. Наради Комісій: Організаційної, Пропаґандивної, Фінансової, Статутової, 5. Дискусія /після того рішення/, 6. Осідок Екзекутиви, 7. Вибір Екзекутиви, 8. Внески й запити, 9. Закінчення.

Відділи, що з різних причин не можуть вислати Делеґатів, виготовлять на письмі так звіти, як і всі побажання і думки й перешлють, або на мою адресу, або на адресу, яку подасть Комітет по підготовці З'їзду.

З товариським привітом!

Омелян Грибівський

Відділ Ч: 10
Пан М. Новак
1843 Кротона Аве,
Бронкс, Н. Й.

Делеґати Першого З'їзду ОДВУ, який відбувся 28-го червня 1931 року в Нью-Йорку, ЗСА. Сидить в першому ряді посередині сотник Омелян Сеник-Грибівський (перший делеґат УВО). Під самим коменом стоїть автор цих спогадів М. Новак. (Інших присутніх не описую, бо може вони не бажають собі з причини рідних в Україні. — М. Н.).
Фото зняте на даху Укр. Нар. Дому в Нью-Йорку

„НОВАК – ПОЛЬСЬКИЙ КОНФІДЕНТ"

– хтось кинув таку ганьбу на мене.

Таємно кількох нас (Е. Скоцко, А. Дубас, О. Гавришенко) стали нараджуватись, що нам дальше робити? Відділ УВО в Асторії теж вагався, що йому робити: продовжувати існування такого відділу, чи ліквідувати себе. Та я, щоб збагнути, що думає провінція Нью-Йорку про таку нову організацію, поїхав у деякі околиці Нью-Йорку і став виголошувати патріотичні промови про УВО в Україні. Робив я це деколи тільки по приватних хатах, а неділями по відправах у церковних залях, попрохавши священиків, щоб заповіли мою зустріч з їхніми парафіянами. Де б я не з'явився в такій справі, всюди находив велике зацікавлення створенням такої організації. А в Нюарку о. Чаплинський (великий укр. патріот і УКЦеркви) по моїй промові виголосив такі слова: „Ціла Заморська Україна мусить стати моральною і фінансовою базою УВО, коли бажає визволення Україні. Я благословляю таку ініціятиву, пане Новак! Не чекайте, добрі люди, а уже сьогодні організуйте відділи УВО в Нюарку".

Почувши таке підбадьорення від старенького священика, я набрав відваги не числитися з рішенням УСГ в Нью-Йорку, пам'ятаючи також ставлення полк. Є. Коновальця до УСГ взагалі як такої, де й поза Нью-Йорком по різних гуртках УСГ в Америці не було такого однозгідного ставлення УСГ до УВО, а зокрема до полк. Є. Коновальця, як це УСГ в Канаді (від першого дня) була поставилась до дій Коновальця без всяких застережень.

Правда, у своїх промовах на провінції я, може, дещо загостро критикував деяких наших діячів за їхнє негативне ставлення до дій полк. Коновальця, до УВО. І може цим як раз напитав собі: „Хто його знає! Може це польський конфідент? Треба скликати громадський суд над ним у Нью-Йорку", – так порадились, і на другий день переказали мені одним гарним українським патріотом (ще живе в Дітройті), щоб я явився у четвер (не пам'ятаю дати дня) в домівці Чорноморської Січі для судової розправи. Подія ця була дуже неприємна для мене, бо переказ про суд тим патріотом був зреферований мені в книгарні п. Сурмача такими словами: *„Мусите явитись, бо маємо підозріння, що ви є польський конфідент (аґент)"*, – це було сказано мені так голосно, що чули це інші люди, які були у книгарні.

Точно на означений день і годину я явився в домівці Січі, але суд не відбувся у той вечір, бо, мовляв, деякі діячі на той вечір були перешкоджені іншими зборами. *„Суд над вами, як мені сказали переказати вам, відбудеться іншим разом, і про це ви будете знову повідомлені"*, – підозріло переказав січовик у гарному військовому однострою петлюрівця. (ЧС мала тоді поважне число таких військовиків).

В такому „сосі" різних здогадів нью-йорської громади щодо моєї особи пережив я аж кілька місяців, бо люди з „Об'єднання" УСГ стали розвідувати поспішними листами аж в м. Рогатині, і, мабуть, і в самого полк. Є. Коновальця.

Друге фото делеґатів і гостей Першого З'їзду ОДВУ, що відбувся 28 червня 1931 року.

У третьому ряді стоїть о. І. Гундяк (тепер архиєпископ УПЦеркви Марко)

ЄВГЕН СКОЦКО, кол. секретар
ЦУ ОДВУ і редактор видань ОДВУ

ВИСОКОЗАСЛУЖЕНІ МИСТЦІ О.Д.В.У.

Зліва: Марійка Скоцко, Оля Котович (сестри). Фото зправа — Марійка Скоцко, а горішне фото — також Марійка Скоцко. Довгі роки, маючи прекрасні голоси, співали вони в хорі ОДВУ, де диригентом був проф. Юрій Кириченко, а також чудово вив'язувались в різних театральних виступах ОДВУ.

Короткий нарис

ДО ПОСТАННЯ ОДВУ

(Організація Державного Відродження України)

ПЕРША ЕКЗЕКУТИВА ЦЕНТРАЛЬНОЇ УПРАВИ О.Д.В.У.

На першому з'їзді ОДВУ 1931 р. в Нью-Йорку, Н. Й., була обрана перша Екзекутива Центральної Управи в такому складі: проф. Григорій Герман (голова), Микола Новак (містоголова), Євген Скоцко (рек. секретар ОДВУ"), Теодор Свистун (головний організатор), Андрій Дубас (фін. секретар), Кривень (касир)

На другому з'їзді ОДВУ 1932 р. управа Централі була поширена ще такими особами: Степан Дроботій (референт МУН і англомовний редактор), його батько Василь Дроботій (містоголова), Микола Новак (співорганізатор ОДВУ), В. Черватюк (касир).

Тільки проф. Герман і Теодар Свистун жили поза границями Нью-Йорку (Герман у Вілкісбері, Свистун у Філяделфії), а всі інші члени ЦУ ОДВУ через повних 5-ть років були на 95% з м. Нью-Йорку (В. Черватюк і Кривень з м. Асторії).

Чому так було? А просто тому, що ЦУ ОДВУ по першому З'їзді ОДВУ 1931 року в Нью-Йорку гарно була ведена тією Управою Централі і тому кожного року всі інші З'їзди ОДВУ аж до 1935 р. обирали ту саму Управу Централі. Аж щойно 1935 р. Централя ОДВУ була поширена до 17 осіб. А до того часу Централю вела так звана "СІМКА", як це не раз — жартуючи — делеґат Грибівський питав нас: "А як там наша "сімка"? — маючи на думці екзекутиву Централі ОДВУ.

Найбільшу працю сповняв Євген Скоцко в малесенькій домівці Централі ОДВУ на 6-й вулиці в Нью-Йорку (кол. Нар. Дім, а тепер на тому місці є Укр. Катол. Гайскул). Цілими днями й ночами він працював — "стукав" на машинописі так скоро і так сильно, що можна було почути його на хіднику, прямуючи до нього на четвертий поверх Нар. Дому.

Обслужити було величезний змаг відділів ОДВУ десятками різних листів, комунікатів Централі, крім редагування "Вісника ОДВУ" та іншої праці в Централі — це не були шутки. Через повних 5 років ми не чули ніяких нарікань відділів ОДВУ (а їх було за тих 5 років до 75) та різних інших патріотичних українських громад, які хоч і не були нашими відділами, але сприяли нашому рухові. Тож не легко було Є. Скоцкові і іншим членам Централі слухатися людей з "Об'єднання", ред. "Свободи", які всі були на прекрасних платних посадах, а ми мусіли в сто разів більшу працю сповняти в громадському житті без цента заплати.

Ось де була "зарита собака", крім провокатора в "Об'єднанню". В 1934 р. наш терпець урвався і я з Скоцком рішились піти до дел. О. Грибівського скаржитись на деяких людей з "Об'єднання". А була це справа купна власної друкарні та інші дуже важливі справи в ОДВУ. Правда, ми може дещо загостро повелися, реферуючи Делегатові різні події. Та наші нерви були вичерпані також й голодом, бо не мали ми навіть цента на каву. А друкарні ми дуже бажали, бо думали, що при помочі друкарні матимемо змогу винагородити хоч одну людину в Централі ОДВУ за її працю, беручи різні друкарські роботи від інших організацій, а крім того, не платили б чужим друкарям (в тому й друкарні "Свободи") за наші різні друки. До того, ми вже мали і початок власної друкарні (були вже й гроші).

Один наш приятель із друкарні "Свободи" доніс, що Делегат радився з людьми "Об'єднання" також й щодо друкарні і що там йому радили друкарні для ОДВУ не купувати. Як показалося пізніше, то щось подібного було, бо й сам Делегат дав нам до зрозуміння, що "друкарня не на часі"...

Реферуючи справу друкарні, ми відважилися висказати Делегатові і інші болі Централі ОДВУ на "Об'єднання". Делегат вислухав нас, перейшовся кілька разів по кімнаті, повернувся до дверей, відчинив їх і випросив нас з мешкання. О, це нас дуже заболіло!..

Поденервовані пішли ми до кафетерії "Ратнера" на каву (там ми все сходилися). Та наш Делегат скоро передумав свій нетакт і прибіг за нами до тої кафетерії. Сів біля нас, взявши і собі каву, і став говорити з нами так, як би чогось подібного між нами не було; дав нам відчути, що він пожалів свого нетактовного кроку супроти нас. Він вичув, що ми були б не простили йому, коли б він не перепросив.

А ще перед прибуттям Делегата, ми дістали телеграму від Коновальця, в якій він просив п'ять тисяч долярів на оборону в Варшавському процесі (Бандери та інших членів того процесу). Ми довго не думали і рішилися на проголошення 40-тисячної акції в Америці, не радившись із людьми з "Об'єднання". А коли б були радились, то напевно такої акції не було б, бо коли ми пішли з нашою відозвою до ред. "Свободи", то не тільки що "Свобода" не помістиила нам такої відозви, але й платного оголошення ред. д-р Мишуга не прийняв до поміщення в "Свободі", мовляв, ви подуріли, що щось таке придумали в час такого безробіття і т. п. **А нам дуже хотілося показати лях-ам, що українська еміграція й в такий час здібна стати в обороні своїх героїв** також й аж такою збіркою грошей. Бож коли одні гинуть за волю в Україні, то інші повинні дати хоч більшу пожертву на визволення України. Так ми розуміли наші дії в ОДВУ і такими ми були, бо, крім різної організаційної праці, не жаліли також й своїх пожертв у грошах. На жаль, ті, які сиділи на добре платних посадах, сміли називати нас ідіотами, дурнями і т. п.

Зліва автор, Ксеня і Омелян Рекрут (тесляр). Провіденс, Р. І. 1952 р.

Василь Музика з дружиною (швець) Ошава, Канада. 1952 р.

ПРИСВЯТА

Славним шивцям, кравцям та іншим ремісникам — знаним і незнаним — присвячую цю сторінку.

Це Ви, наші Великі і Славні Ремісники, до 2-ї світової війни, були подивугідними жертводав-УВО, Рідної Школи у Львові та інвалідам в Україні.

Зліва автор, Анна і Михась Гаврилів (швець). Бронкс, Н. Й. 1954 р.

"Полатайками" різні люди Вас звали. Не для сорому Вам, говорили так: "Підемо за жертвою до наших полатайків — вони не відмовлять нам", впевняли горді з Вас колектори ОДВУ.

"Гей, ідіоти ви! Дурні! 40-тисячну акцію ініціюєте в таку страшну депресію! Де ваше лице? Таж люди не працюють, а ті, що начиння по ресторанах миють, підлоги у багатих людей чистять, ледь по 25 центів на годину заробляють!.. І ви відважились 40-тисячну акцію проголосити? Добре поступили редактори "Свободи", що й платне оголошення вам не помістили!" — так говорили песимісти під церквами в Нью-Йорку 1934 року.

Та для Вас, наші Славні "полатайки", 40-тисячна акція ОДВУ була свята! Ви були тими, які перші подали нам Ваше щире серце — останні центи, зароблені різним латанням черевик, штанів і т. п. Ви не соромились тієї полатайщини, хоч нераз дуже гірко було Вам тільки такі праці виконувати, бо ж Ви були не полатайки, а хороші ремісники!

Та Ви серцями були з нашими СЛАВНИМИ РЕМІСНИКАМИ — Біласами і Данилишиними, і тому Ви гордо та щиро несли свою поміч у визволенні України!

Хай ніколи не затреться наша пам'ять про Вас, наші незабутні Друзі — Славні Покійники наші! Честь і Слава Вам хай буде й на тому світі! — М. Н.

Гітлєр а Українці.

З приходом Гітлєра появились поголоски, що нібито відпоручники німецького уряду вели якісь переговори з Українцями, то знова, що німецький й французький уряди також переговорювали в справі України. Дехто в першому випадкові бачив поміч для української справи, в другому знова бачили торг Україною. Що Франція і Німеччина могли пробувати торгувати Україною, цего можна сподіватися. Але не можна сподіватися того, щоби знайшлися Українці, які б вели переговори з Гітлєром, та що більше — сподівалися від него помочі. Бо яку поміч може нам дати Ннмеччина, яка відроджує в собі давні імперіялістичні бажання і знова починає голосити свій „Дранг нах Остен" (похід на схід) і для якої Росія чи Польща представляє таку саму добич, як і сама Україна?

В останніх часах Німці почали сильно зближатися до нашої закордонної еміґрації, зокрема в Америці. Вони пропонують „спільний фронт" проти Польщі, як спільного нам ворога. Очевидно, що тепер, коли їм цего спільного фронту потрібно, вони стараються втягнути туди і Українців, що б ці помогли їм кричати проти Поляків. Але коли б, на приклад, сьогодні вони відзискали поморський коритар, тоді їм певно нашої помочі і спільного з нами фронту не треба буде. Тоді вони махнуть на нас рукою.

І тому сказати треба, що коли ми будемо занадто зближатися до німецької протипольської пропаґанди та з нею утожсамлювати себе, то на цьому певно скористають самі Німці, але ми можемо серіозно потерпіти, бо вороги наші не проминуть нагоди, **щоби наш державницький рух напятнувати як німецьку інтригу,** так, як вже в минувшині зробили були з нашої справи австро-угорську інтригу.

Ми можемо вести спільно з Німцями протипольську пропаґанду на стільки лише, на скільки вона нам є корисною. В пропаганді цій спільній ми повинні заховувати себе як самостійна і незалежна сторона, яка має свої домагання, ріжні від німецьких, а має лише тимчасово спільного з ними ворога. В противному разі ми можемо колись гірко жалувати нашого братання з Німцями. Це повинні памятами ці українські ґрупи, які найбільше з Німцями стикаються.

ПОЇЗДКА МІСТО-ГОЛОВИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ УПРАВИ ОДВУ.

Тов. Миколай Новак, містоголова Центр. Управи ОДВУ., який також має під собою окружне орґанізаторство на півн.-східні стейти УСА., користаючи зі свойого побуту на протестаційному вічу в Провіденс, Р. Ай., на якому говорив, обїзджав на протязі двох тижнів, цебто від 6-го до 20-го листопада ц. р. тамтейшу околицю та дав ряд лекцій в околичних громадах на тему українського націоналізму та чинної визвольної боротьби. Крім віча в Провіденс мав він також лекції в: Сентрал Фолс, Масс., Вунсакет, Р. Ай., Кромптон, Р. Ай., Провіденс, Р. Ай., і Тавнтон, Масс., а в Ню Бедфорд, Масс. мав важну приватну нараду з декотрими діяльними місцевими громадянами, в справі заснування відділу ОДВУ. Удалось йому створити завязки двох нових відділів ОДВУ., а це в Сентрал Фолс, Масс., та в Кромптон, Р. Ай. Місцеві ініціятори прирекли щиро попрацювати над формальним заснованням відділів а також офіціяльно повідомити про це Центр. Управу. Очікуємо тепер від цих громад навязання з нами та більше відомостей про біг праці.

ПРИМІТКА:

На цій сторінці коротенькі вирізки з «Вісника» ОДВУ з 1932 року. — М. Н.

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ В ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Дня 6-го листопада відбулося заходом 17-го відділу ОДВУ. і місцевого Горожанського Клюбу велике протестаційне віче. На вічу говорив як головний бесідник тов. М. Новак, містоголова Центр. Управи, з Ню Йорку. Мав говорити добр. Е. Ляхович, як це було зазначено в оголошенню, одначе задля деяких причин, цей був зовсім неможливий виїхати з Ню Йорку. Про віче всі вже читали в українській пресі, а також і американська місцева преса подала обширні про нього звідомлення. На цьому вічу говорив також бувший кандидат, а тепер вже вибраний ґовернор стейту Ровд Айленд,

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ СКЛАДАЮТЬ ПРИВІТ ОЛЕКСАНДРОВІ КОШЕЦЬОВІ.

Дня 12-го серпня цр., коли Український Хор Олександра Кошеця співав з радіо-стації W.E.A.F., по його концерті репрезентація нюйорських відділів ОДВУ в складі товаришки Анастазії Мадзій, товаришів М. Новака і В. Дроботія, зложила проф. Кошецьові, як півцеві української національної пісні, привіт від членства ОДВУ в Ню Йорку. Товаришка Мандзій, в українськім народнім строю, дарувала проф. Кошецьові китицю цвітів й привітала його короткою промовою. Професор Кошець приняв цвіти та висловив своє радіння з того приводу, що, як це він сказав, „бодай молоді про мене не забувають", роблячи тим алюзію до непамятливости нашого громадянства, яке, по правді сказавши, не вміє оцінити заслуг наших славних артистів, а зокрема заслуг нашого незріваного Олександра Кошеця.

Листівка ОДВУ

ПЕРШИЙ ПРАПОР ОДВУ

Золотий тризуб був вишитий Анною Мельник.

Хто його посвятив і чому тільки одною церквою — читайте про ту прикру історійку на другій сторінці. Такий також був стрій ОДВУ: темно-синя мазепинка із золотою обвідкою і тризубом, голуба сорочка, темно-сині штани.

Прапор був посвячений священиками УПЦеркви Бл.п.о.Йосифа Жука.По його смерті,та Церква була очолена єпископом Богданом,

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

ПОМЕР ЕПИСКОП УКР.-ПРАВ. ЦЕРКВИ, о. д-р ЙОСИФ ЖУК.

Дня 23 лютня цр. в Ст. Пітерсбурґ, Флорида, помер епископ Української Православної Церкви в Америці, о. д-р Йосиф Жук.

Золотий Хрест ОДВУ, 1933 р.
Фото з приводу штучного голоду в Україні

ПОСВЯЧЕННЯ ПРАПОРІВ ОДВУ В НЮ ЙОРКУ І ГР. КАТОЛИЦЬКА ЗАЯВА.

В часописи „СВОБОДА" з дня 9-го вересня 1933. була надрукована заява уряду і священиків української гр.-католицької церкви в Ню Йорку, що вони не візьмуть участи в посвяченню прапорів ОДВУ в Ню Йорку, яке відбулося 10-го вересня.

Комітет того свята, зложений з представників нюйорських відділів ОДВУ, доцільно не відповідав відразу на цю заяву загорячу, щоби не викликати безкорисної і нікому непотрібної над тою справою дискусії загалу, яка могла вивязатися.

Ми, по провіренню справи тепер у відповідь бажаємо підчеркнути лише два факти:

1 — Комітет того свята в своїому оголошенню нікому не обіцяв, що гр.-католицькі священики **відправлять** Богослуження, він лише запрошував гр.-католицьких священиків та всіх Українців гр.-католицького обряду (між котрими є дуже велике число членів ОДВУ) до участи в церковній церемонії того дня, та заразом назначив, коли таке Богослуження в гр.-католицькім обряді може бути відправлене і де.

2 — Комітет не назначував, що таке Богослуження буде відправлене спільно з другою церквою, він натомість призначив для него зовсім інший час і місце і так проголосив.

Ми бажаємо також висловити немиле почування, яке викликав в нас самий заголовок згаданої гр.-католицької заяви — „ОСТОРОГА І ПРОТЕСТ В СПРАВІ ПОСВЯЧЕННЯ ПРАПОРІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОДВУ". Беручи на увагу факт, що посвячення прапорів ОДВУ було всегромадянською, патріотичною маніфестацією, ми ніяк не можемо зрозуміти характеру та завдання такого заголовка цеї заяви.

Центральна Управа ОДВУ.

ЩО КАЖУТЬ ДРУГІ?

В звязку з проголошенням католицькими священиками в Ню Йорку відмови участи в святі посвячення прапорів ОДВУ в Ню Йорку, НАРОДНЕ СЛОВО, що виходить в Питсбургу, Па., пише в редакційній статті таке (наводячи слова з оголошення Комітету Відділів ОДВУ, редактор продовжує):

„З цего ясно, як на долоні бачимо, що Комітет ОДВУ, устроючий це свято, поступив справедливо і безсторонно: не обидив ані католиків Українців, ані Українців православних, а одним і другим признав слушні права. А так і повинно бути! Та що дальше склалося?

„Осторогу і протест" проти цего проголосили оо. П. Понятишин і Павляк, заявляючи, що противляться, що „некатолицькі священики будуть святити прапори, з тої причини, що закони католицької церкви забороняють брати участь в богослуженнях з некатоликами".

Алеж тут богослуження були віддільні, разом католики і православні не були би правили, то чого-ж — „Ми там не підемо, бо там будуть православні". Отже Комітет повинен був не просити православних, то тоді священики були би прийшли. Та чи це було би гарно, так поступаючи і справедливо?!"

— — — — — — — — —

„В нас партія, „я" кількох одиниць, „я" даної групи, релігія яка там, то щось ліпше, як воля народови, то щось лутше, як самостійна і соборна держава наша — Україна.

Стидаймося таке казати, а ще більше стидаймося таке робити!"

— — — — — — — — —

„Насамперед воля і свобода нашому народови, самостійна і соборна Україна, а відтак релігія і партія. Бо буде самостійна Україна, соборна, буде воля і свобода нашому народови, то й буде місце на ріжні релігії і на ріжні партії. А не буде самостійної України, не буде волі і свободи, то й не буде цвисти і розвиватися ані одна партія, ані одна релігія.

Святий князь наш Володимир Великий, насамперед збудував сильну державу, а відтак приняв для неї релігію. А ми противно робимо. Чи мудрі ми?

Нація, то одна цілість. А партії і релігії, це щось друге: це такі річи, що їх собі чоловік вибирає і в них довше чи коротше перебуває. Та, вибиймо собі це вже з наших голов, що усьой наш нарід буде одної якоїсь політичної партії — погляду і **якоїсь одної релігії визнавцем.** (підчеркнення наше — ред.) Бо це ніколи не станеться як річ неможлива і не до виконання. Тож не будьмо ані релігійними ані партійними фанатиками!

Що можливе і що повинно бути, то: без огляду на релігію, на політичні партії, усі ми в загальній народній справі, визвольній, державній, повинні йти разом. І усі ми повинні в гору підносити наш прапор — прапор України, синьожовтий! І з'єднані бажання волі і свободи, державної і соборної України, повинні під ним бути і спід него не виступати."

ПОСВЯЧЕННЯ ПРАПОРІВ ОДВУ В НЮ ЙОРКУ.

Дня 10-го вересня цр. відбулося посвячення спільних прапорів відділів ОДВУ в Ню Йорку. Святу дописала гарна погода, яка безумовно була одною з причин, що участь взяло понад 2,000 людей. Посвячення доконано в Стоцки Парку, в Лонг Айленд.

Зрана відправлено архиєрейське Богослуження. Відправив його епископ о. д-р Й. Жук, в асисті 4-ох священиків. По Богослуженні наступила церемонія посвячення прапорів, якого доконано на висипаній могилі поляглих Героїв УВО, на якій відправлено також Панахиду по Поляглих. Могила була дуже гарно прибрана, а перед нею держали парадний ряд члени ОДВУ та сотня Чорноморської Січи, в одностроях та з прапором, на чолі з отаманом Е. Драгіндою. Участь взяли також і інші другі товариства з Ню Йорку і околиці, з прапорами, яких визначені члени виступали як куми прапорів. Було дуже багато кумів, яких запрошено особисто.

По посвяченню наступило врочисте передання прапорів хорунжому ОДВУ. П-ні Середа, голова 30-го, жіночого відділу ОДВУ, враз з п-нею Лисяковою, піднесла прапор до голови організації, проф. Германа Т. Свистунові, завізвав його до несення того прапора високо й чесно боронити його як символ нашої Святої Ідеї. Організатор Свистун, якому товаришив отаман Чорн. Січей, Е. Драгінда, розвинув прапор та виголосив довшу та грімку промову та передав прапор хорунжому ОДВУ, тов. Лонгинові Годівському з Ню Йорку. Опісля патріотичну промову виголосив також отаман Е. Драгінда.

По цій церемонії обношено прапор ОДВУ в супроводі оркестри, а всі присутні кидали більші і менші датки на цілі визвольної боротьби.

Свято то було маніфестацією громадянства зі всьої ню-йорської околиці, як також многих громадян з дальших стейтів, як Пенсилванія, Ровд Айленд та Конектикот, не згадуючи про Ню Джерзи.

Одиноким дисонансом був неприємний інцидент, що чопередив ще самий день свята, а саме факт, що запрошені гр.-католицькі священики не явилися до відправи окремого Богослуження. Вони були перед тим проголосили в „Свободі", що противляться участи в цьому святі. Всі Українці дуже обширно цей факт коментували.

Зі свята вислано чистого доходу $700. — на цілі визвольної боротьби.

РОЗКРИТТЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО АҐЕНТА СЕРЕД УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

Отсим повідомляємо українське громадянство в Америці, що серед нашої тут еміґрації, зокрема серед священиків увихається оден небезпечний характер, який виступає по наших громадах під назвиском **ВОЛОДИМИР МУРАВСЬКИЙ.** Часом він зове себе **МУРАВЄВ,** або прибирає такі назвиска як **БЛАКЕТНИЙ** та другі.

Він є большевицьким аґентом й його завдання є розвідка та розкладова діяльність серед нас.

Його опис: літ 27, середнього росту, нормальної будови, темно-бльонд, звичайно розчісує волосся по середині, округла твар. Обличчя його гарне та відзначається незвичайно приємною товариською усмішкою та чемністю. В перших моментах стрічі читається з його лиця щиру невинність, однак від часу до часу вперто дається запримічувати неоправдана гордість. З рук його читається, що він в недавному ще часі тяжко працював, хоч до цего не признається. — Відзначається гарними манєрами (в перших днях стрічі). Многим, що не хочуть або не можуть добре зорієнтуватися в його інтелєктуальній та духовій вартости, він може видаватися надзвичайно інтелігентною та культурною людиною, з високим образованням. Брак його всесторонного образования можна однак викрити по його дуже примітивному трактуванню політичних справ, коли ходить о глубше розчовпування їх. Одначе він знаменито говорить по англійськи.

Муравський представляється як збіглець з Великої України та як інжінєр-метеорольог, який скінчив московську політехнічну школу. Знає дещо про авіятику. Каже, що від родичів забрано його в молодих літах й він не знає, чи вони ще жиють. Каже, що батько його був колись багатим та визначним чоловіком.

Фантастичну історію своєї втечі він подає таку: зненавидівши життя під большевиками, він вивтікав до Камчатки (Сибір), звідки по ледових кригах перейшов через море Берінґа до Аляски (Америка). Це мало статися приблизно 5 літ тому. Цим актом (видуманим) він надзвичайно гордиться, як першим цего роду в історії людства та виносить себе в очах людей на великого героя. Від деяких людей пробує одержати гроші на видання книжки про цей перехід.

Каже, що ввесь час, від хвилі втечі з Росії аж до останнього літа, він жив в Сан Франціско, Каліфорнія.

По вакаціях минувшого року він зявився між Українцями в Питсбурщині, а відтак в Ню Йорку з відповідними рекомендаціями від визначних українців в Пітсбургу й відразу відшукав стежку до Центральної Управи ОДВУ.

THE DISCOVERY OF A BOLSHEVIST AGENT AMONG UKRAINIANS IN AMERICA

At the present time a dangerous character by the name of **Vladimir Muravsky,** alias Muravieff, is among the Ukrainian people.

It is his duty as a bolhsevist agent to discover facts, as well as to try to break up the nationalistic front.

This so called Vladimir Muravsky is 27 years of age, round face, middle height, normally build, dark-blond hair, usually parted in the center. He gives the impression of being very friendly and very mannered, and at the first meeting one can only judge him as a very innocent person. When looking at his hands, one can see that he worked very hard, which he does not admit. He speaks English quite well.

Muravsky presents himself as a Ukrainian by birth, an engineer who graduated from the Russian Politechnical School in Moscow and ran away from Russia. He claims that he was taken away from his parents when he was very young, and he does not know if they are still alive or not.

He related a fantastic story which happened about 4 or 5 years ago, saying that he crossed the Bering Sea, walking on ice floats from Kamchatka to the shores of Alaska, and many times he boasted about that act as the first in the history of mankind. He also attempted to raise a large sum of money for the publication of a book about this heroic deed.

From the very beginning members of the Executive Committee of O.D.W.U. looked upon him as a suspicious character, that was sent by the enemies, but were treating him friendly and at the same time observing his actions very closely. After a short time we discovered him as non-other than a member of the Russian Secret Service O.G.P.U. He has a special training as a Secret Service Agent

His work is not only concerned with Ukrainians but also with American Organizations who carry an anti-bolshevik activity.

We think it is necessary for us to warn all Ukrainians in United States and Canada egainst that man. Any information concerning this person will be bladly accepted.

Executive Committee of O.D.W.U.

З першої з ним стрічі, члени Центральної Управи ОДВУ відразу зорієнтувалися, що це характер непевний, певно підісланий ворогами. Трактуючи його лагідно а рівночасно ведучи пильну обсервацію, ми на протязі перших кількох днів скріпили своє підозріння щодо него. Наступні тижні відповідної та інтензивної розслідки, **своїми специфічними дорогами та у властивих жерел,** дали нам такі певні результати:

Володимир Муравський є ніким іншим, як лише большевицьким агентом, членом Г.П.У., якому як Українцеві дано спеціяльне припоручення вести розкладову роботу серед скріпляючоїся української еміграції в Америці, комунізувати її в хитрий спосіб та доносити большевицькій владі про всякі заслухані справи, що торкаються наших протибольшевицьких акцій, головно що торкаються УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ ТА ЇХ ДІЯЛЬНОСТИ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

Є ще много річей, які про нього знаємо, а яких покищо публично відкривати не можемо.

Всі ці інформації він мав на меті діставати від ОДВУ, тобто — від самої Центральної Управи, або від блиських їй кругів.

Його діяльність не ограничується на Українцях, вона сягає також до американських організацій, що ведуть проти-большевицьку акцію та в останніх часах мали щонебудь до діла з Українцями.

Діяльність його розпочалася минувшиго літа, якраз тоді, коли Українські Націоналісти на Великій Україні усилили свою протисовітську акцію.

Він має спеціяльне вишколення розвідчика-чекіста.

Коли його здемасковано в Ню Йорку в часі підготовки та переведення проти-большевицького походу минувшого листопада, він зник в околиці Питсбурґа, де його за якийсь час заходами ОДВУ арештували іміграційні власти, фотографували та зняли відтиски пальців (fingerprinting). В останніх часах (коло 11-го лютня) він зявився в місті Бостоні, Масс., знову між Українцями. Способу, в який він вирвався від еміграційних властей на волю не можна відкрити, можна лише пригадати на впливи, які мають в американському уряді прихильні большевизмові круги, включаючи жидів.

До Бостону ми вже втретє були змушені висилати за ним свою експедицію, перед якою він сховався. На кожному кроці він заперечує нашому твердженню що він є чекіст, хоч сам мабуть знає, з як достовірних жерел та якими способами ми зачерпнули відомостей про нього, тому й ховається перед нашими представниками.

Це вважаємо за конечне подати до відома всему громадянству та остерегти його перед тим небезпечним типом. За всякі принагідні донесення про цю особу будемо вдячні.

ПРОЯВ РАБСЬКОЇ НАТУРИ.

В деяких наших громадах вище згаданий Муравський здолав вже розчинити заколот. Ми бажаємо використати цю нагоду та напятнувати деякі вади українського громадянства.

Ми ще досі не випололи з поміж себе двох із найбільше кардинальних наших народніх вад, двох „прикмет", якими відзначається кожний раб, між іншим і український раб, а саме: **легковірности чужому і недовірря до власного брата, головно — до власного проводу!**

Українці! — Цеж власне є ці дві вади, котрі від віків держать нас в неволі. Ці вади, викорінення з поміж себе яких може доперва дати підставу до балачки про наше духове відродження та про Українську Державу і питоменну українську цивілізацію й лад в цій державі. Цеж власне ці дві болячки, котрі нас давлять та котрі ми поборюємо від давних давен. І тепер, коли вже здавалобся наш нарід є свідомий своїх вад, свідомий того, що вони були причиною його довгої неволі, — то серед самих таки ніби симпатиків націоналістичної ідеольогії, яка проповідує звільнення української душі із тих давлячих вязів духової немочі та безхарактерности, тепер знову повторюється точнісенько це саме, що було віки тому назад: **рабське недовірря!!**

Недовірря до власного проводу, та легковірність супроти першого ліпшого пройди, що його знається заледво від кількох тижнів.

Говоримо це на тій підставі: до одної визначної нашої громади в Америці завітав цей власне тип Муравський й на протязі 6-ох тижнів здолав „підбити" серця й уми провідних людей громади до тої міри, що вони за тих 6 тижнів зробили із него найбільшого „героя-провідника" (автентичні слова, висказані в публичному місці!), якого ще за ціле своє життя ані в краю, ані в Америці не бачили.

Очевидно з болем серця уявляємо собі, як такий безсовісний тип надуживав благодійности та щирости нашого місцевого лідера та як рівночасно розкладав варштат своєї руйнуючої праці, розпускаючи з його дому свої трійливі сіти на всі боки.

Центральна Управа О.Д.В.У.

* * *

ВІСТНИК „О.Д.В.У."

(ОРҐАН ОРҐАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ).

ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА „ОДВУ" В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

Виходить що-місяця. Річна передплата $1.50, поодиноке число 15 ц.

Vistnyk of O.D.W.U.

(A MONTHLY JOURNAL OF THE ORGANIZATION FOR THE REBIRTH OF UKRAINE)

FOUNDED 1932

Published by the Executive Committee of O.D.W.U. in New York, N. Y.

Subscription Rates: 15 Cents a Copy.—One Year $1.50.

VISTNYK OF O.D.W.U.—P. O. BOX 13 STA. D., NEW YORK, N. Y.

Ч. 22. **Місяць Липень 1933** **Рік 3.**

МИХАСЬ НАГОРНЯК

АНДРІЙ ДУБАС

МИКОЛА РОҐА

МИХАСЬ НАГОРНЯК

Еміґраційний урядник, який допоміг мені 1926 року вирватись з польських рук перед арештом за мій кольпортаж нелеґальних видань УВО, даючи "хабара" полякам в польському бюрі у Варшаві, і так здобув документи для мене на виїзд до Канади.

АНДРІЙ ДУБАС

1933 року був ініціятором такої великої події, що коли б не дурний дорадник Л. М., то та подія була б потрясла опінією в цілому світі так далеко, що й по сьогоднішній день була б корисною в розголосі української визвольної ідеї.

МИКОЛА РОҐА

Сторожив полк. Е. Коновальця в столиці Оттава, Канада, в червні 1929 р., тобто тоді, коли я мав зустріч з Полковником перед виїздом до ЗСА. Колишній вояк УГА, книговод, учитель, секретар УСГ в Монтреалі, хороший мій друг. — М. Н.

ЛИСТ ПЕРШОГО ГОЛОВИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ УПРАВИ О. Д. В. У. проф. ГРИГОРІЯ ГЕРМАНА ДО АВТОРА СПОГАДІВ

(Оригінал листа переданий до архіву Центральної Управи ОДВУ)

Wilkes Barre, Pa.

16 грудня, 1933.

Дорогий Тов. М. Новак!

Одержав Ваші листи з 11 і 15-го грудня. Не мав часу відписати на перший, бо всі вечори були мені зайняті; отже відписую тепер, головно на лист з 15-го.

Це не перший раз приходиться мені загладжувати цего рода справу. Безперечно Ваш лист спричинює мені клопіт, але особисті мої клопоти тут ні причому, коли розходиться о добро організації. Є важні причини на це, щоби Ви резиґнацію відкликали, а коли Ви зрозумієте ті причини, то я вірю, що відкличете. Відразу признаюся, що не маю слів на успокоєння Вашого настрою і поденервования. Пишу до Вас щиро і подаю об'єктивні причини, чому Вам невільно резиґнувати.

Свистун робить шкоду організації, коли спричинює таку підставу (до резиґнації), яку подаєте. Це є неправильність переслідувати чоловіка в такий спосіб, як описуєте.
В крайній мірі він повинен з такими закидами звернутися до мене, а він цего не зробив.

Вас вибрав З'їзд не на це, щоби задоволити Свистуна, але для праці над добром організації. Коли Свистун мав які закиди протів Вас до послідного З'їзду, то повинен був їх виявити, коли працював при Виборчій Комісії. Коли ж він має які підозріння на Вас тепер, то повинен так з ними поступити, щоби не шкодити організації. З Вашої сторони, коли Ви піддаєтеся опінії Свистуна, то тим самим помагаєте ослаблювати організацію морально. Ваша відвічальність є перед З'їздом, а до З'їзду Ви відвічальні голові. Коли Ви покинете уряд, на який вибрав Вас З'їзд, подаючи за причини підозріння Свистуна, то тим самим піддаєтеся примхам одної особи і нівелюєте рішення цілої організації. Забуваєте, що життя чоловіка — це боротьба в ріжних виявах, та що організація мусить мати провід, який вміє оборонити себе на це, щоби міг оборонити організацію. Вірте мені, що відколи я головою ОДВУ, моя найбільша журба полягає на тім, щоби хтось з нас не знівечив себе — не заломався під тягарем. А заломатися дуже легко, коли чоловік немає волі відбивати напади своїх.

Зверну Вам увагу на один бік справи, який являється важним для організації. В листі Ви признаєте моє безстороннє трактування Вас, признаєте мене за дуже тактовну людину, розумієте мене як авторитетом нашої організації. Нема в мене сумніву, що пишете по щирости. Підемо крок дальше: не заперечите, що кваліфікації, які Ви вимінили, є конче потрібні, щоби організація розвивалася. Не заперечите, що коли авторитет буде іґнорований або нарушений, то організація потерпить. Отже, коли уважаєте, що мій авторитет є потрібний для організації, коли признаєте, що мої особисті примхи не мали місця в уживанню авторитету, то не можете пасивно допустити до ослаблення авторитету. Навпаки, Ви мусите причинитися до посилення цього авторитету. Відділіть мою особу від уряду голови, і коли дійсно уважаєте, що моє дотеперішнє поведення є конечне для народної справи, **то не резиґнуйте,** бо резиґнацією піддержите силу когось другого в організації, а ослабите мене. До пояснення додаю слідуюче: вплив в організації має цей, хто виказує активність. Є члени в Ц. У., котрі своїми здібностями і роботою мають доступ до загалу і плоди їх праці видні

Григорій Герман

перед загалом. Це здобуває вплив і силу в організації. Праця голови трохи відмінна; вона не виступає перед очі громадянства вроді довершеного діла і вона немає реклями. Це що голова дає вказівки, поради і загладжує промахи других членів, це не виходить на яв, але затушується. Результат — підбадьорені своїми успіхами, члени здобувають собі авторитет на кошт авторитету голови. Чи цей авторитет безпечний в других руках — доміркуйтеся.

Був час, коли я також був в ситуації, подібній до Вашої. Зробив це, що Ви хочете зробити. Я зрезиґнував на користь опозиції, думаючи, що вона піднесе організацію, коли позбудеться тягару в моїй особі. Я навіть уживав Ваших слів, коли резиґнував. Правда, я зробив сатисфакцію для опозиції, але за це я переніс душевний біль по заслузі. А коли організація впала, я мусів покласти вину не на опозицію, але на мою резиґнацію, і жалую цего вчинку до цеї хвилі, бо організація робила добре діло, а я віддав її на поталу опозиції.

Чи зрозумієте Ви мене, залежить від Вашої совісти, бо знаю, що в такій ситуації Вам тяжко розсудити холоднокровно. Всеж таки перші наслідки поденервовання минуть і Ви надумаєтеся та й відкличете резиґнацію. Хто Ви були, де і що зробили — мені байдуже, і я про це чути не хочу. Коли Ви сповняєте обов'язки, які на Вас наложила організація, то це вистарчаюче. Великі в минулому заслуги, або противно, не збудують організації; зробить це лиш праця тепер.

Здоровлю Вас щиро

Г. Герман *Г. Герман.*

Примітка:

Проф. Г. Германа, як нашого голову ЦУ ОДВУ, ми любили і з респектом ставились до його особи на всіх наших нарадах. А насправді, ані він нас добре не знав, ані ми його. Професор доїжджав до нас на наради тільки два-три рази на рік, а різних подій в Централі кожний день було так багато, що деякі з них нам приходилось полагоджувати без попередньої згоди з ним, і тільки з цього приводу були в нас деякі непорозуміння, зокрема щодо нашої співпраці з "Об'єднанням".

Проф. був резервовим старшиною американської армії, кожного року був зайнятий маневрами в армії, крім праці професора в "Гай Скул".

1936 р. на З'їзді ОДВУ в Клівленді проф. Г. Герман зрікся головства ЦУ ОДВУ, а на його місце був обраний проф. Ґрановський.

Рік пізніше, чи може два роки, проф. Герман був обраний на секретаря УНСоюзу. Останній раз я бачив його в канцелярії УНСоюзу 1952 р. Ми дуже щиро привіталися, а траґедію ЦУ ОДВУ з 1935 р. згадали із сльозами в очах. Пару років пізніше Професор передчасно помер. Його смерть я дуже тяжко пережив, бо любив Його, як рідного брата.

—— М. Н.

ГРИГОРІЙ ГЕРМАН,
обраний 19-ою конвенцією на заступника головного предсідника і цей пост він займав до 22-ої конвенції в 1950-му році, коли він був обраний на головного секретаря та залишився ним аж до своєї смерти в 1957-му році.

О. Сеник з членами редакції «Свобода» та членами Управи Об'єднання Українських Організацій. Перший зліва д-р Д. Галичин, третій — д-р Л. Мишуга

Думаю, що проф. Григорія Германа рекомендував делеґатові О. Грибівському д-р Л. Мишуга, бо як дальші роки нашої праці в Центральній Управі ОДВУ показалися, проф. Герман дуже пильно стежив за нами в Центральній Управі ОДВУ, щоб ми не виступали проти д-ра Мишуги і "Об'єднання", якого він був цілою душею. На жаль, так було, що нам (крім проф. Германа) дуже тяжко приходилось співпрацювати з "Об'єднанням" з таких причин:

Ми ніяк не могли погодитися, чому ми маємо слухатися людей з "Об'єднання", коли не "Об'єднанню" ми присягали свою вірність, а ПУН в Европі (Є. Коновальцеві).

Дальше ми "розчовпали", що в "Об'єднанню" є один тип, який свідомо доносить комуністам "Щоденних Вістей" в Нью-Йорку про все, що діється в Центр. Управі ОДВУ. А що так було, то на підтвердження прохаємо читача заглянути до спогадів:
"ЛУКА МИШУГА" (Збірник, виданий 1973 р., зредаґований А. Драганом), де на сторінках 141 до 153-ї та справа описана точно ось як:

ДЖЕРЕЛО ДОНОСІВ

" **Нема найменшого сумніву, що протиукраїнська наклепницька кампанія під час другої світової війни походила від тих, кому залежало на розбитті української громади, на пониженні та зневажливому українського імени.**

Цим джерелом в Америці перед і під час другої світової війни були сталіністи українського роду, добре вишколені в техніці брехні, ламанні характерів та оплюгавленні тих наших національних провідників, яких вони уважали небезпечними для своїх власних цілей. Українські соціялісти в Америці також не без вини за цю наклепницьку кампанію проти великої більшости українських організацій та провідників. Це ж вони, нарівні з комуністами, називали кожного провідника ОУН, що відвідував Америку, якщо не „нацистичним аґентом", то „фашистом", включно з такими українськими військовими провідниками, як ген. Микола Капустянський, ген. Віктор Курманович, полк. Євген Коновалець, полк. Роман Сушко.

У цій доносицькій атмосфері визначну ролю відіграло двоє українців, яких уже немає в живих. Одним із послідовних оплюгавлювачів українських провідників, зокрема д-ра Мишуги, був Степан Мостовий, емігрант із Західньої України. Роками він дописував до „Українських Щоденних Вістей", органу української групи сталінців в Америці. Він ходив на українські національні віча, концерти та інші імпрези, підслухував розмови необережних людей та писав доноси, представляючи всіх українців антикомуністів як „нацистів" і „фашистів". Він служив також як „трансмішен белт", що переносив „інформації", спрепаровані ним самим, до американської компартії, звідкіля ці „інформації" діставалися на сторінки „Дейлі Воркера", органу тієї партії або до симпатизуючих комунізмові американських журналістів, радіових заповідачів тощо. Ті ж самі „інформації" потрапляли до різних урядових департаментів та органів безпеки. Мостовий, який помер кілька років тому, не крився із своїми симпатіями до більшевизму.

Куди більшого калібру був Володимир Степанківський, народжений на Східній Україні, таємнича діяльність якого у великій мірі спричинилася до очорнення українських організацій та їх провідників в Америці, включно з д-ром Л. Мишугою.

Степанківський вдавав з себе великого українського патріота і завжди старався бути в близькому контакті з провідними членами Об'єднання. Його минувшина була настільки засекречена, що ніхто не міг знати, де він перебував і що робив перед приїздом до Америки в 1936 році. Його ім'я було в архівах царської поліції, в яких сказано, що Степанківського арештовано на Україні як „австрійського шпигуна" в перших роках першої світової війни (мабуть, у 1915 році), звідкіля він втік до Женеви, де допомагав редагувати український інформаційний бюлетень, виданий з рамені Союзу Визволення України. Він, згідно з власними заявами, співпрацював близько з Олександром Севрюком, колишнім членом делеґації Української Центральної Ради на мирові переговори з Центральними Державами в Бересті в грудні 1918-го та січні-лютні 1919-го року. До речі, Степанківський та Севрюк навіть поженилися з сестрами-швайцарками. *"*

ПРИМІТКИ:

1/. "Об'єднання" не сприяло постанню ОДВУ в ЗСА. ОДВУ постала понад голови проводу "Об'єднання" — перше з двох Відділів УВО 1929 р. (один в Асторії, а другий в Нью-Йорку), а так 28-го червня 1931 р. відбувся перший з'їзд делеґатів ОДВУ з цілої Америки. Відділ УВО в Асторії був організований полковником Є. Коновальцем, а нью-йоркський Відділ УВО М. Новаком. Отже ті два Відділи УВО приспішили постання ОДВУ **вічем, яке відбулося в неділю, 13-го липня 1930 року в народнім домі в Нью-Йорку в обороні РОМАНА БІДИ, засудженого ляцьким судом у Львові на кару смерти.** (Летючка того віча є на сторінці.....). Це було перше віче УВО в ЗСА, яке відбулося з великою масою людей Нью-Йорку і околиць.

2/. Ані МОСТОВИЙ, ані СТЕПАНКІВСЬКИЙ (аґенти Сталіна) не мали відваги наближатися до нас — членів Централі ОДВУ. Ми не панькалися з такими типами — хамами!

3/. СТЕПАНКІВСЬКИЙ прибув до ЗСА 1933 року, а не 1936 р., як є написано в збірнику "ЛУКА МИШУГА" (документ — летючка з того часу про оперу "МАЗЕПА"). Панна Надія Мандзій була касиром продажі квитків на ту

оперу, і тоді Степанківський представився їй, як новоприбулий. Надія тоді була активна в ОДВУ. 1934 р. ми подружились.

4/. Дальше прохаю читача перечитати вирізки споминів, що були поміщені в "Новому Шляху" 1966 р. сл. п. проф. Миколи Чубатого, які я повирізував з його спогадів про "Об'єднання", де читач довідається, що, крім МОСТОВОГО і СТЕПАНКІВСЬКОГО, був також один **"стовп"** того "Об'єднання", який був не лише інформатором Степанківського і Мостового, але таки провокатором цілого націоналістичного руху в ЗСА.

Під кінець 1935 року деякі члени управи "Об'єднання" стали робити "чистку" в Централі ОДВУ при помочі нових членів Централі ОДВУ, тобто за всяку ціну хотіли позбутися старих членів Централі ОДВУ. Та **"чистка"** доведа до такого скандалу, що нові члени Централі ОДВУ видрукували в редакції "Свободи" свій комунікат до Відділів ОДВУ в ЗСА проти старих членів Централі ОДВУ і розіслали його у відкритих листах до всіх Відділів ОДВУ. **Але доки ті Відділи ОДВУ довідалися про той комунікат з їхніх листів,** то редакція комуністичної шмати "Укр. Щоденні Вісті" перша дістала той комунікат до своїх рук і зараз же на другий день цілий той комунікат появився товстим друком на першій сторінці під великим наголовком: **"Розкол ОДВУ".** За тою шматою і "Народна Воля" помістила той комунікат. Інша українська преса стрималася з поміщенням того комунікату. **Отже, мабуть, й таке джерело вийшло з "Об'єднання"** або **з друкарні "Свободи".** Мали ми (старі члени Централі ОДВУ) чимало й інших турбот з тим нещасним "Об'єднанням" напротязі 6 років нашої праці

У збірнику "Л. МИШУГА" є ціла маса перетягнень щодо ОДВУ. Члени Централі ОДВУ та інші діячі Відділів ОДВУ по цілій Америці мали дійсний вплив на маси, на "сіль української землі", тобто на людей, які працювали для ОДВУ і ОУН не на платних посадах, бо тоді тільки так можна було будувати таку організацію — **жертва праці і свої власні приклади пожертв на цілі ОУН та інші.** А такими були ми в Централі ОДВУ в Нью-Йорку, як також різні патріоти ОДВУ по цілій Америці.

—— М. Н.

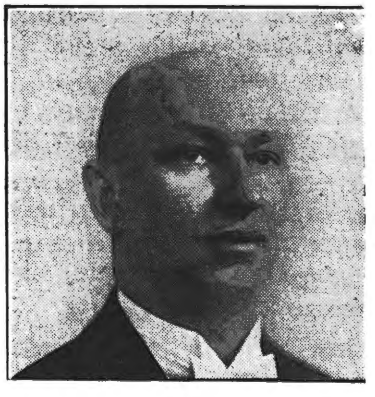

PAUL OUGLITZKY
Conductor

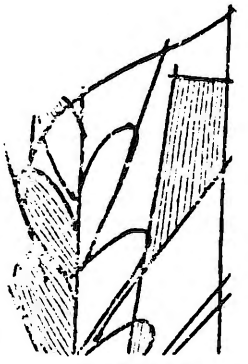

AMERICAN PREMIERE PERFORMANCE OF TSCHAIKOWSKY'S UKRAINIAN HISTORICAL GRAND OPERA

"MAZEPPA"

MECCA TEMPLE
133 WEST 55th STREET : : : NEW YORK CITY

Saturday Evening, February 4th, 1933 at 8 P. M.

МИКОЛА ЧУБАТИЙ

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ

Під кінець 1939 року прибув я до ЗДА та став не тільки свідком, а й співтворцем громадських подій того важливого періоду. Тому не тільки на підставі моїх споминів, а теж великого документального матеріялу з мого архіву хочу громадянству накреслити цей преважливий час громадського життя американських українців, майже зовсім невідомий.

Дебютом мого громадського життя в ЗДА стала моя участь у З'їзді тоді центральної організації американських українців Об'єднання, 2 грудня 1939. Об'єднання українських організацій Америки від 1922 року гуртувало велику більшість організованого життя українців. Поза Об'єднанням остали тільки українські комуністи, що

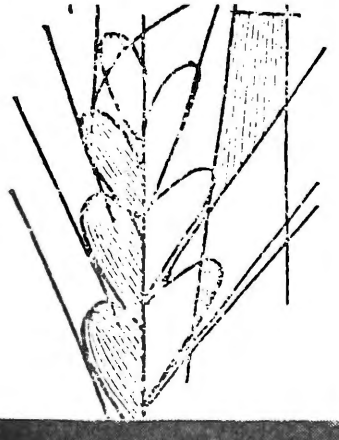

творили поважну політичну силу та соціялісти - радикали, згуртовані тоді біля Робітничого Союзу та його органу "Народної Волі". Провід Об'єднання уходив за націоналістичний, хоч його головою був співредактор " Свободи" Е. Ревюк, а його секретарем та фактичним директором д-р Мишуґа — редактор "Свободи". Крайовий З'їзд Об'єднання 2 грудня 1939 був останнім з'їздом тієї установи і я мав нагоду бути на її величавому похороні.

В цьому часі Америка, хоч офіційно ще не була у війні, одначе насправді активно спомагала Англію і Францію у війні проти націстичної Нмеччини. Тому в ЗДА почав тоді вже діяти Конґресовий Комітет Протиамериканської Діяльности під проводом конґресмена Даєса; популярно називаний "Даєс - Комиті". Він робив переслухання всіх пронацістичних елементів, до яких тоді американська публічна опінія зараховувала також увесь український патріотичний табор. Перед Комітет Даєса був покликаний також один провідний член Управи Об'єднання; його імени волію не згадувати. Допити в комітеті про Українських Націоналістів та їх зв'язки б німцями зложені тим українцем були так обтяжуючі українських націоналістів, а з ними також всіх національно думаючих українців, що вони стали атомовим вистрілом у саме Об'єднання. Кілька хвилин після відкриття З'їзду з усіх сторін залі домагалися від того українського провідника вияснення предкладаючи З'їздові відпис його зізнань на підставі конґресових рекордів. Скандал був так великий, а обурення таке динамічне, що не помогла нічого інтервенція д-р Мишуґи та його плач не розбивати Об'єднання. Дня 2 грудня 1939 Об'єднання немов розсаджене атомовим набоєм розлетілося на шкамаття і вже не підвеслося.

НОВИЙ ШЛЯХ СУБОТА,
1 ЖОВТНЯ 1966

Похорон Івана Франка у Львові — 1916

Володимир Дідик

ВОЛОДИМИР ДІДИК

Довголітний член Гол.Уряду УНС, почесний член УНС та високозаслужений діяч ОДВУ в ЗСА, замешканий в м.Дітройт, Міш.
М.Н.

СПІШІМ З ПОМІЧЧЮ РЕВОЛЮЦІЙНОМУ ФРОНТОВІ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ В КРАЮ!

УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ!

Подаємо Вам до відома, що крайовій орґанізації О.У.Н., для відпору ворожого наступу, потрібно на протязі року, числячи від тепер, **$40,000.** — рівночасно проголошуємо, що орґанізація О.Д.В.У. має за обовязок ці гроші роздобути на протязі одного року, числячи від тепер.

На цьому історичному роздоріжжі Його шляхів, Український Нарід, якщо хоче жити, мусить здобутися на грімкий і могутній оклик: **„ХОЧУ І БУДУ ЖИТИ!"** — Ми, Українські Націоналісти в Америці, члени О.Д.В.У., мусимо рішучо й одноголосно заявити: **„МУСИМО ВИКОНАТИ ЦЕ, ЧОГО ВІД НАС ВИМАГАЄ СПРАВА!"**

У цей критичний момент кожний відділ О.Д.В.У. і все його членство, має за обовязок скласти рішучу й зобовязуючу заяву, що напротязі року, від тепер, він **зовсім певно** придбає відповідну суму.

Найправильніший підхід до справи збірки згаданої суми $40,000, це відповідний розподіл цієї суми на поодинокі відділи, в залежності від їхніх сил.

На самий початок зголосився II-гий відділ О.Д.В.У. з Ню Йорку, якого членство заявило письменною декларацією, підписаною Управою відділу, що напротязі року, від тепер, придбає $2,000. — За ним поспішив 10-тий відділ, також з Ню Йорку, який зложив таку декларацію на суму $1,500. —

Орієнтуючись на силах тих двох відділів та їхніх спроможностях, ми відповідно уплянували, по скільки можуть і повинні придбати всі прочі відділи. Суми ці вагаються в числах від $200 до $2,000. —

Крайовий делеґат О.У.Н., О. Грибівський, перервав свою поїздку з відчитами по Америці та на днях виїздить у відвідини по всіх відділах О.Д.В.У., виключно в цілі зясування важливості та критичності сучасного моменту для Українського Народу. Він сам буде збирати такі заяви від відділів.

Успіх цієї широкої акції залежить від праці кожного члена О.Д.В.У., зокрема. — Тому змобілізуймо всі наші сили до цієї акції, киньмо в неї всю свою енергію, зробім її масовою, зробім її крикучою! — Хай вся еміґрація бере в ній живу участь. — Напружім свої уми, щоб придумати способи збірки, використаймо всі можливості! — Працюймо над запевненням Українському Народові ясної волі й Самостійної Держави!

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА О.Д.В.У.

"Депресія страшна і ви смієте таку акцію починати!" — картав нас ред. Мишуга. — "Алеж жидам поміщуєте платні оголошення", — злісно говорив В. Дроботій.

І відозви не помістив. І не тільки відозви, але й платного оголошення не прийняв до поміщення. З цього приводу було чимало наших клопотів з редакцією "Свободи". Але наша акція із збіркою 40 тисяч була на 100% успішна.

Такий був наш патріотизм. — М. Н.

Микола Новак

ОНУФРІЙ ГАВРИШЕНКО
з дружиною. Льоня — акторка театру ОДВУ, а Онуфрій — суфлер і адміністратор "Вісника ОДВУ"

ЧЛЕНИ 10 ВІДДІЛУ ОДВУ

Зліва: В. Сцібайло, Льоня й Онуфрій Гавриленко, М. Ляхицька, С. Галичин, М. Леськів, М. Скоробогач, Є. Скоцко і Л. Годівський. *Сидять:* Петро Чорнюк, п-на Н.Н. і Ґеня Чемеринська. *Примітки:* Льоня й О. Гавришенко, Ґ. Чемеринська, Петро Чорнюк, М. Скоробогач, Є. Скоцко були також членами театрального гуртка 10 від. ОДВУ. Ще інші були такі: М. Новак, Рузя Красновська, Марійка Скоцко, її сестра Котович, А. Шигол, пані Осадчук, Надія Новак, обоє Блажники й ін. /Фото з 1932 р.

Онуфрій Гавришенко з дружиною Льонею в старших роках.

Театральний Гурток 10-го Відділу ОДВУ в Нью-Йорку, від 1931 до 1936 року. Фото з вистави "ТІТКА"; зліва М. Скоробагач, пані Жуковська, Рузя Красновська, п. Жуковський, пані Котович; другий ряд: М. Новак, М. Скоцко і П. Чорній

ВІНЧАННЯ М. НОВАКА З НАДІЄЮ МАНДЗІЙ І ВЕСІЛЛЯ — "СОРПРАЙС" відбулося 8-го вересня 1934 року,

організоване Відділами ОДВУ, управою хору ОДВУ, головою Золотого Хреста паніматкою Середа (сидить п'ята зліва); у другому ряді сидять новоженці Новаки, зліва о. П. Середа, зправа диригент хору проф. Кириченко. Весілля відбулося в УПЦеркві в Нью-Йорку на 14-й вулиці. Історію цього весілля читайте на іншій сторінці цієї книги

ВІНЧАННЯ І НЕЗАБУТНЯ НЕСПОДІВАНКА НОВАКАМ

Вінчання Надії Мандзій з Миколою Новаком відбулося в суботу вечером 8-го вересня 1934 року. А довершив його о. д-р Петро Середа в УПЦеркві в Нью-Йорку на 14-й вулиці (перед тим о. Петро Середа був священиком УКЦеркви по різних парафіях в ЗСА; мабуть мав якісь непорозуміння з митрополитом Богачевським за свій безмежний патріотизм до української справи, коли змушений був перейти на парохію УПЦеркви). Отже наше вінчання було в УПЦеркві, а благословив нас на щасливу путь подружнього життя український патріот, колишній католицький священик о. д-р П. Середа. Надія народилась в Нью-Йорку, а я в Західній Україні. Батьки наші були українськими греко-католиками. Велика боротьба деяких українських кат. священиків з православними до 2-ї світової війни нас дуже турбувала, пам'ятаючи золоті слова о. д-ра Петра Середи при Святому Престолі:

— Вінчаю вас не як католиків чи православних, а як українських патріотів! Ідіть в народ наш і проповідуйте любов до обох тих наших віроісповідань, бо море крови пролляли наші предки як за одну, так і за другу нашу церкву, і за визволення України! Ворожі сили порізнили нас як на релігійному ґрунті, так і на світському. Колись прийде така пора, що ми матимемо знову одну українську церкву — одну Христову віру!.. — тихесенко говорив о. д-р Петро Середа, коли скінчив свої молитви при нашому вінчанні.

А ще перед вінчанням нас, я звернувся до о. д-ра Петра Середи з питанням:

— Коли до сповіді можна прийти, дорогі отче? —

— Ваша сповідь перед Господом Богом хай буде дальшим дороговказом тієї громадської праці, яку ви дотепер вели. А зокрема, ніколи не забувайте про толерантність наших різних віроісповідань! Перше мусимо бути дійсними українськими патріотами, коли бажаємо визволення України!.. — лишив нам у своєму заповіті український священик сл. п. о. д-р Петро Середа.

Честь і слава Тобі, НЕВМИРУЩИЙ ПОКІЙНИКУ! Колись Твої пророчества сповнятьсяся! Час гряде Твоїми мислями! — кожний раз такими словами згадую сл. п. о. Середу, колишнього великого українського патріота.

ЗУСТРІЧ ДРУЗІВ
о. д-р П. Середа і Микола Новак 1932 р. (Подорож М. Новака по справам ОДВУ/

НЕЗАБУТНІ ВЕСІЛЬНІ НЕСПОДІВАНКИ

Церква переповнена людьми, на хорах сто хористів під диригентурою славного проф. Юрія Кириченка — чудово співають нам "Многая літа". Ми обоє поцілували Матір Божу на св. престолі, подякували панотцеві П. Середі за прекрасний шлюб. В очах наших радість — сльози. Обернулись до друзів, які були присутні на шлюбі, руками кидаємо їм наші щирі поцілуї-подяку за участь. Бачимо, що майже всі вони з парасолями в церкві... Глянули у вікна і бачимо, що не дощ, а таки страшна злива....

— О, Господи, якже ж нам дістатися до нашого бідненького мешкання з церкви? Ми ж не маємо парасолі. Мабуть прийдеться нам десь на церковній залі зачекати, поки злива перестане лляти, — думав так і потішав себе і дорогу дружину Надію.

Вечірня субота, година 8:30. По сходах сходимо до залі, що була під церквою. На порозі паніматка Анна Середа з різними почесними делеґатами місцевих українських організацій, а між ними також й наш Дорогий Делеґат ПУН Омелян Сеник (Грибівський). В руках паніматки чудовий вишитий рушник, на ньому свічечка, традиційний хліб насущний і сіль.

— Вітаємо вас, дорогі новоженці, і просимо вас до вашого почесного столу, — і сердечно поцілувала нас обох. Всі інші, це саме — обіймами і поцілунками вітають нас, як рідних дітей. Немає між ними тільки рідних батьків Надії... Вони гарні українські патріоти, не комуністи, але збунтовані проти ОДВУ "приятелями"-соціялістами, прогнали дочку з дому. Не могли погодитися із "судьбою", що їхня дочка виходить заміж за "фашиста ОДВУ" — не явилися на шлюб дочки. Надія не плакала, її серце закам'яніло. А я в душі потішав себе: "Коли ж тільки така причина, то час-учитель буде нам свідком, чиї гасла кращі для визволення України — ті, що їх голосять соціялісти, чи ті, які проповідує ОДВУ в Америці..."

Важко було й мені на серці, але коли глянув на залю і цілу масу розложених столів, накритих вишитими обрусами, на кожному столі квіточки, весільні короваї — біленькі книші, столи вгинаються від різного добра — поживи. Гості одні вже засіли за столи, інші приступають до них. Рогатинська народня оркестра (бас, ситко, цимбали, скрипка) стоїть, випробовує свої звуки до маршу, все це в народніх строях, як бувало це у нашому повіті... Зрадів: "О, дорогенька дружино, ми не самі!"

Рогатинські пані-свахи теж в народніх строях, у проводі пані Берків з чудовими квітами під марш оркестри підходять до нас до порогу, вітають молоду поцілунками, мене обнімають і просять до почесного столу. Привели, посадили, делеґат ПУН сотник О. Сеник вітає нас, просить людей встати до молитви. Панотець Середа благословить поживу — все проходить, як Бог приказав. Надія з радости гордо голівку піднесла, а я "розкисся", аж ніяково мені... В мене на серці моя дорогенька матуся в Краю... "О, Боже, яка вона була б щаслива побачити в такому царстві друзів свого сина, як дуже раділа б вона і вся моя родина у поневоленому поляками нашому Краю!" — і з такими думками пересидів я цілу ту прекрасну незабутню подію — народнє наше весілля, мабуть перше таке в Америці. Я навіть не вглиблявся думками в те, що говорили різні промовці по багатій-багатій весільній вечері. Не чув, як коровай (гроші) на тарілки збирали від великої маси гостей. Принесли нам ті гроші до столу. Надія перша зірвалася, встала: "О, ні! Ой не сміємо такі гроші брати собі, прохаємо вас, дорогі гості, переслати їх на УВО", — просила. Я теж так потакнув. А в кишені в мене ані центуся. Делеґат просить: "Візьміть собі хоча половину з таких пожертв". І вмовляє тихесенько. Чую голоси з публіки: "Беріть, це для вас!"

— Надійко, візьмім собі хоч пару десяток, бо я цента не маю, — прошу. Не дозволила. Делеґат ще раз просить: "Беріть дещо з тих грошей, коли не всі, тут є приблизно 600 долярів". Ми подякували гостям і таки не взяли ніяких грошей з того нашого славного весільного короваю.

Мій Прекрасний Друг Микола Цимбалістий

THEY HEADED PROGRAM — Greene County's resort job fair, held at the Catskill Armory Friday night, was an outstanding success, and many job placements were made. Supervisors and instructors who headed the program, l. to r., Mrs. Anthony Pellegrino, Mrs. Louis Sheridan, manager of N.Y. Employment Service; Nick Cymbalisty, Miss Frances Murach and Miss Darlene Tenny of the county extension service.

Гості стали танцювати. Нас просили бути першими, але ми не танцювали, любувалися тільки, як гості танцюють.

Турбуюсь — де ж позичити собі дві-три десятки на початок нашого життя... Тоді за такі гроші можна було заплатити бідне мешкання на місяць часу і сяк-так пережити такий час на бараболі, рисові і т. п.

Не смію питати за позичку своїх рогатинців — соромно мені. Бачу друга Миколку Цимбалістого. Приступив, запитав. А він ані слова не промовив — витяг з кишені 25 долярів і всунув мені до рук так, щоб ніхто того не бачив. Так, це був той Миколка (народжений в Америці), який перший дав нам на початок нашого повесільного життя. **А сорок один рік пізніше** літаком прилетів на наш ювілей аж з далекого Сходу, щоб нас привітати з ювілеєм. Привіз із собою дар в сумі 50 долярів, свою заміжню донечку, зятя (старшину "ЕфБіАй") і своїх внуків аж з Азуза, Каліфорнія. О, яка це щаслива хвилина була для нас — такий дорогий гість і ювілей в м. Лос Анджелес, організований нашими милими друзями — Ювілейним Комітетом 13-го квітня 1975 року.

Тиждень пізніше по нашому весіллю 1934 року, Делеґат Сеник-Грибівський просить:

— Що ж, пане-товаришу! Поїдемо у дорогу за збіркою на 40-тисячну акцію, яку ОДВУ розголосило по Америці? — питає.

Він не знав, що в мене ніяких грошей немає, а дружина Надія мала тоді дуже бідненьку працю і заробляла по 15 долярів на тиждень.

— Ви, мабуть, дістали весільний дар в грошах від нашого ПУН (проводу ОУН) з Европи, коли і цента не взяли собі з вашого кораваю? — питав Делеґат.

— Ні, пане Делеґате! Ніяких грошей ми не дістали. Ми дамо собі раду власними силами, — промовив я.

Чотири місяці подорожували за такими збірками — деколи разом бували по деяких громадах, а більше окремо, щоб скоріше всі наші громади об'їхати. Прекрасні наші патріоти складали пожертви подивугідні, але найбільший процент жертводавців, це люди — "Сіль землі української" — деякі навіть дуже бідні. Ніяких пожертв зі собою ми не брали, а просили Управи організацій відсилати такі

ЧУДОВІ ПАТРІОТИ

Зліва: Микола Цимбалістий, другий Іван Петровський. Крім ОДВУ, були також співпрацівниками і жертводавцями перших українських звукових фільмів "Н. П." і "Маруся".

Рим, 11.3.1959.

Вельмишановний Пан
Микола Цимбалістий
Бабилон, Н. Й.

Вельмишановний Пане Цимбалістий!

Зворушена Вашою уважливістю і пам'ятю про мене, прошу прийняти мою щиросердечну подяку за Ваш щедрий грошевий дарунок в сумі 25 долярів.

Зі щирим привітом

/Підпис/ Ольга Коновалець

ВАШІНҐТОН, Д. С.
/Справа паспортів на виїзд до Італії на З'їзд ОУН і на Карпатську Україну */Зліва:* В. Череватюк, М. Леськів, Є. Скоцко і В. Різник /1939 р./

пожертви (гроші) безпосередньо до Централі ОДВУ або до "Об'єднання".

Повертаючи з такої подорожі, зустрілись ми в Дітройті, і в автобусі Делеґат питає мене:

— Чи маєте хоч яку десятку-дві для Надійки на суконку, щоб мала якусь пам'ятку з такої нашої подорожі? —

— Ні. Я не везу ніяких грошей із собою, не брав, хоч багато разів різні добрі люди давали мені з таких різних збірок. —

— То прошу, візьміть від мене 15 долярів, таку саму суму я ще маю для себе — в Шикаґо дали мені. —

Делеґат негайно виїхав з Америки до Европи, а я ще дальше товк собою за такою збіркою, аж поки та акція була щасливо закінчена, але вже не аж цілими місяцями, а тільки деякими тижнями. Надія сприймала ті подорожі спокійно — наче дійсна героїня. Ось так це було з нашим весіллям та деякими іншими подіями, пов'язаними з нашим життям тоді і тепер.

Примітки:

Наші соціялісти того часу — це не такі, яких тепер маємо в ЗСА, хоч може подекуди й такі ще плентаються, але це вже ніяка загроза ані УРСоюзові, ані "Народній Волі". Хоча й тоді не всі були зрадниками України, але, на жаль, провідна більшість була така в УРСоюзі. Та дякуючи скитальцям і деяким старим розумним діячам УРСоюз і "Народна Воля" врятовані раз навсе по Другій світовій війні. Тепер і ми є членами УРСоюзу, "Народну Волю" читаємо з великою насолодою. А до того часу вона була огидною не тільки для нас, але на 95% для цілої нашої спільноти в ЗСА. Замість розбудовувати УРСоюз, то вони своєю дурною політикою руйнували його.

Так, це були жалюгідні роки, в яких також і кров лилася по деяких церковних залях за наші релігії: "котра краща — Українська греко-католицька чи православна"? І там члени ОДВУ мусіли заважувати своїм патріотизмом, прикладною поведінкою, щоб таке лихо не мало місця по таких церковних громадах. Бож й деякі наші священики не були без таких жалюгідних гріхів, підсичені деякими своїми зверхниками. —— М. Н.

ГРАМОТА

За Жертвенну підтримку розвитку націоналістично-визвольного руху та підмогу для закріплення Організації Українських Націоналістів, отсим висловлюємо наше признання і вдячність

МИКОЛІ І НАДІЇ НОВАК

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Провід Організації Українських Націоналістів

Дано дня Першого листопада 1934 року
XVIII-го року Української Національної Революції

За пожертву 600 долярів на УВО
("коровай" з весілля Н О В А К І В)

POLISH TERROR IN UKRAINE

Punitive expeditions into East Galicia, populated almost exclusively by Ukrainians, on the part of Polish infantry, cavalry and light artillery, have led the Manchester Guardian, one of the leading papers of the World, to the statement that "the Polish terror in Ukraine is now worse than anything that is happening anywhere else in Europe".

In its report on this violent "pacification" of Western Ukraine by Polish troops, the Manchester Guardian recounts a story of an entire race of people being victimized through the attacks by the military force of Poland. That the excellent report of the Manchester Guardian is true can best be subscribed to by the many stories appearing in recent issues of the New York Herald Tribune, Christian Science, Monitor, Chicago Daily News, and other leading papers of this country in accounts sent them by their correspondents in Poland and East Galicia.

In these accounts, as well as in the reports brought back to this country by persons who have recently visited in East Galicia are stories of brutalities and atrocities, the equal of which have seldom been seen in Europe.

Polish military officers, bent only on oppresing 7,000,000 Ukrainians living under Polish occupation, have marched into towns and villages to requisition large quantities of foodstuffs for which neither money nor receipts have been given. Village officers, unable to comply with the ruthless and unfair demands, have been flogged with knouts and flail-swingles. In other villages, acts of incendiarism have been used as an excuse for other crimes. Instead of apprehending the guilty ones, military commandants have held whole villages responsible, ordering the leaders of the village whipped and beaten. Similar punishment was meted out to mayors and priests for "sedition", when they were unable to supply sumptous repast for invading Polish army officers.

While these punitive measures have been taken against men, women and children alike, the invading soldiery has not neglected venting their wrath upon the cultural and economic institutions in East Galicia. National homes, sheltering libraries, scout organizations and community groups, maintained by personal sacrifices on the part of the peasants, have been razed, burned or bombed. Turning to the industrial side of the country, cooperative dairies have been looted and their machinery destroyed. In short, every outward sign of Ukrainian nationalism has been destroyed with a spirit even more vicious than characterized barbaric acts of the World War.

As the Manchester Guardian foretold in its first report of the situation, Polish officialdom has issued the usual denials. The statement of the Polish Ambassador to the United States, denying the existence of these atrocities, has been generally discredited by overwhelming evidence that cannot be refuted. Newspapers in Poland have published many accounts of the terrorism; thousands of letters received in this country from residents of East Galicia bear mute testimony to the brutalities being invoked against an entire race; and finally, recently returned visitors have issued sworn affidavits substantiating the many newspaper accounts that have been published both here and abroad within the past few months.

Typical of these is the statement of Justin Fedorishin, of Detroit, Mich., who was flogged by Polish soldiery in his native village of Sarnyky, district of Bibrka, for virtually no reason at all. When he showed his American passport, he was ordered by a Polish officer to be given three hundred blows.

This and countless similar incidents have aroused the world in protest against Polish barbarism.

We demand the cessation of the Polish atrocities in Eastern Galicia!

We demand an international investigation of the Polish terror in Ukraine to be conducted with proper guarantee for the witnesses.

We appeal to the Government of the United States to use its influence with Poland to stop at once these atrocities!

UNITED UKRAINIAN ORGANIZATIONS OF GREATER NEW YORK

Dec. 19, 1930.

Вандали й варвари.

Докладні описи діяльности ляцьких варварів у кількох сотках наших сіл і міст заповнили б кілька томів друку. Подавши щойно короткий, але суцільний опис карної експедиції в Збаращині, подаємо за чергою з инших описів тільки витяги, що характеризують поведінку новітніх вандалів на українській землі.

Бережани.

23. вересня 1930. р. впало до канцелярії і мешкання Д-ра Михайла Західного, адвоката, 40 поліцаїв. У першій кімнаті знищили діловодство філії т-ва «Просвіти», зірвали зі стін, розбили і знищили портрети й образи, ушкоджуючи рами, продіравили піч, розбили шафу, бюрка з актами, подерли цілу канцелярійну реґістратуру з процесовими актами, документами, векселями, борговими скриптами; дерли акти на кусні. Мр. прав Володимира Логуша і соль. адв. С. Зільбера роздягли гольцем і, знищивши адвокацьку канцелярію, погрожуючи баґнетами, приневолили їх підписати незаповнений друк, кажучи, що протокол ревізії самі собі зроблять. Рівночасно у другій канцелярії перевели особисту ревізію у Д-ра Західного, розбили погруддя Шевченка і Хмельницького, знищили вазонки з квітами, здерли зі стін килими, розпороли фотелі, розбили бюрка, поламали крісла, порізали численні фотоґрафії і стінні образи, зруйновали піч, розбили стінний годинник і подерли всі канцелярійні акти. З цілого внутрішнього урядження другої кімнати лишився цілим тільки телефонний апарат. — Зовсім знищено повітову біблиотеку філії «Просвіти» в Бережанах. — Рівночасно частина ревізорів ревідували дві дальші кімнати в мешканні, у присутности Анґели Західної. Розбито люстра, креденс, столи, ліжка, крісла, софу, образи; рівно ж знищено килими, ковдри і жіночу та чоловічу білизну. Сестринка Західних, учениця І. кляси, вратувала тільки ляльку та буквар, бо під час ревізії тримала їх у руках. Наприкінці ревізії заходилися зривати підлогу, і оден поліцай зламав при цьому баґнет. Трьох поліцаїв вирішило: «арештоваць Західнего і даць му лупня». Почувши це, жінка адвоката, що вже втратила все рухоме майно, зімліла і впала на долівку.

24. вересня ц. р. перевела карна експедиція поліції ревізії в мешканні Д-ра Василя Возьняка, канд. адв. в Бережанах. Зпочатку «пшодовнік» поліції зажадав од Д-ра В. видачі вибухових матеріялів, зброї й нелеґальної літератури. Коли др. В. одповів укр. мовою, що таких річей у себе не має, а тому не може їх видати, оден із поліцаїв кинувся до нього і крикнув: «к... сину, ти еще не научилсеун по польску. Цо ту Україна чи Польска?» По тім інциденті проводир експедиції наказав: «пшепровадзіць ґрунтовноу ревізієу особістоу і мешканя». Д-ра Возьняка ревідовано так: оден із поліцаїв витягнув ножа й поров на нім одяг. Відпорюючи конвір казав «прошеу схиліць ґловеу, бо не одповядам за нуж». Ревідували зі скрайньою безоглядністю. Одні поліцаї кинулися здирати образи, дивани зі стін, инші викидали всі речі під ноги зі шаф, куфрів і посуд із креденсу. Кожний образ або колено баґнетом, або дерто. Навіть родинні фотоґрафії подерли. Подушки і матераци порозрівано ножем і кинено на середину кімнати. Д-рові Возьнякові попорото або порізано два одяги, бунду, загортку. Навіть попорото діточі убрання. Знищено і подерто бібліотеку. Білизну, викинену під ноги, кропив поліцай атраментом. По доконанній ревізії мешкання являло собою образ знищення. При відході оден із поліцаїв сказав: «а тераз пан доктор може то собє одфотоґрафоваць». —

Рогатин.

24. IX. 1930. р. Ревізії почато з української ґімназії, куди прийшло 30—35 поліцаїв ще вдосвіта. Трусили по всіх усюдах і знищили багато внутрішного урядження. Були найперше в управителя бурси ім. Тараса Шевченка проф. В. Ратича і в проф. Ом. Бачинського. Потім подалися до канцелярії «Рідної Школи», де перевернули всі акти. З черги перетрусили всіх бурсаків (бурса є в будинку ґімназії), попороли сінники, подушки й т. д. В одній кімнаті зірвали підлогу. Коли почали сходитися до школи учні і професори, заходилися і їх трусити. Не знайшовши ні в кого нічого підозрілого, кількох поліцаїв полізло на стрих. Хотів піти з ними і ґім. сторож, але його не пустили, а полізли самі. По кількох хвилях вже стали кричати, що знайшли бомбу в отворі комина. Слід зазначити, що 14. вересня ті самі поліцаї переводили основну ревізію, м. ин. і на тому самому стриху, але тоді там нічого не було. Переведено також удруге ревізію в б. посла Кузика: в нього все знищено дощенту, при чому його і сина двічі роздягли гольцем. Після того його заарештували і відставили до арештів місцевого суду. Ревізія була також і в о. Т. Кудрика, і адв. д-ра С. Гладкого.

Лука Велика, пов. Тернопіль.

23. IX. 1930. р. Зараз по ревізії, не подаючи причини, заарештувала поліція Семена Ляха, Івана Поліщука і Івана Брикайла, яких відвели на постерунок поліції в Мишковичах, де всіх їх нелюдськи катували. Оден із поліцаїв сідав на голову, другий на ноги, а третій бив по цілім тілі грубим буком. Арештованих тримали на постерунку цілу добу та що-кілька годин били. Другого дня тяжко побитих відвезли на поліцію до Тернополя. Крім того, побила поліція дуже тяжко громадян, які були на лікарському огляді Д-ра Фуртака в Микулинцях: 1) Семка Ляха, 2) Василя Звіра, 3) Івана Гладкого, 4) Семка Фостатого, 5) Федька Зінкова, 6) Івана Поліщука, 7) Марію Брикайлову — в усіх них ствердив лікар др. Фуртак тяжкий побій.

Зокрема побила поліція наступних людей (їх стрінули поліцаї на дорозі в селі): 1) Семка Бедрія, 2) Івана Греськова, 3) Івана Фарину, 4) Миколу Рогатого, 5) Тимка Зінькова, 6) Миколу Греськова, 7) Івана Гриба, 8) Кіндрата Комара, 9) Михайла Гладкого, 10) Івана Зінкова, 11) Петра Брикайла, 12) Семка Комара, 13) Прокопа Брикайла.

Нове Село, пов. Збараж.

25. IX. 1930. р. пяні поліцаї налетіли на хати господарів і, не питаючи нічого, били людей де попало. Зімлілих відливали водою, одні постерункові відходили, приходили инші й били далі. Тяжко збиті прохали не мучити їх, ліпше забити. Поліцаї наказали селянам в одну мить порозшивати хати і господарські будинки та порозкидати стіжки своїх сусідів, обіцяючи за це заплатити; по скінченні роботи платили нагаями. По тій заплаті наступила присяга, під час якої наказано людям клякати й повторювати такі слова: я с..... на Україну.

Гайворонка, пов. Підгайці.

20. X. 1930. р. пополудні улани зробили збірку цілого відділу коло церкви і з сокирами, мотиками та бучками під командою офіцерів і підофіцерів кинулися до церковного дому й почали розбивати двері, вікна, а відтак вдерлися до кооперативи, порозкидали все й понищили, а в молочарні порозбивали нові, щойно перед місяцем привезені, молочарські машини, кружлівку, масничку, столову вагу й инше приладдя. В кооперативній пивниці розляли нафту й, кидаючи до середину ручні гранати, запалили. Ввечері улани уладили забаву з музикою й танцями, на яку силоміць стягали музиків і дівчат.

Манастир, пов. Ярослав.

В суботу 13. вересня впали польські «стшельці» зі сусіднього села Налипкович на село Манастир, Ярославського повіту. Було їх щось 30, озброєних револьверами, крісами і ручними ґранатами. Напасники почали на вулиці села стрілянину гострими

19

ОСЬ ТАК ПОПИСУВАЛАСЬ"Моцарська Польща" по всіх селах і містах Західної України. Це тільки деякі копії з книги"На Вічну Ганьбу Польщі", виданої проводом ПУН. - М.П.Новак

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА

— »*The New York Times*«, 16. XI. 30 ст. п. з. »Ukrainian Here Assail Polish Rule. 20.000 March in Protest Parade Wearing-Black Bands and Carrying Placards. Float Depicts Floggings. Plamphlets Call for Guarantee of Protection for Peasants-Speakers Urge America to Aid«.

— »*The World*«, New York, 16. XI., ст. »15.000 Ukrainians March in Rain as Protest To Polish Atrocities«.

— »*New York Herald Tribune*«, 16. XI., ст. »15.000 in Rain Protest Abuse of Ukrainians. 82 Organizations Here March in Demonstration Against Polish Atrocities. Mass Meeting is Held. Editor Reports Homes of His Countrymen Burned«.

— »*The Scranton Sun*«, 5. XI. 30, »Church Folks Moan Fate of Kin in Europa«.

— »*The Scranton Sun*«, 8. XI. 30, »Meeting Called by Ukrainians«.

— »*The Scranton Times*«, 8. XI. 30, »Ukrainian Mass Meet in Town Hall Tomorrow. — Over 5.000 Expected to Attend When Pastoral Letter Will be Read. Olyphant Singers«.

— »*The Scrantonian*«, 9. XI., »Ukrainian Will Protest Against Palish Cruelty«.

— »*The Scranton Republican*«, 10. XI. 30. ст. »Ukrainians Hold Big Protest Meet. — Duquesne Professor Pleads For Request of Polish to Discontinue Persecutions«.

— *Allentown Morning Call*«, 17. XI., »Ukrainians Protest Treatment Accorded Countrymen by Poles. Telegrams Forwarded Following Dramatic Meeting in Downtown Hall«.

— »*Boston Traveler*«, 15. XI., »Hub Ukrainians Plan To Protest Polish Cruelty«.

— »*The Boston Herald*«, 17. XI., »Ukrainian of Boston Protest Polish Policy in Homeland. Speakers Declaire That Troops Oppress Their Countrymen in Eastern Galicia, under 25 Year Mandate«.

— »*Detroit Sunday Times*«, 16. XI., оголошує знимку з протест. походу в Дітройт і ст. п. з. »Protest Ukraine Reign of Terror«.

— »*Hudson Daily Star*«, 17. XI. 30, ст. »Ukrainians Held Protest Meeting Sunday. — Local Body Adopts Resolution Against Polish Outrages in Ukraine. — Copy Is sent League of Nations Sec.«

— »*Cleveland News*«, 16. XI., містить знимку з маніфестації в Клівленді із ст. п. з. »Parade Staged by Ukrainians. — Thousands Here Protest Against Polish „Reign of Terror".«

— »*Cleveland Plain Dealer*«, 16. XI., »Parade Protests Rule by Poland. Ukrainian Groups Rally to Demonstrate Against Persecutions«.

— »*The Toronto Evening Telegram*«, 18. XI., містить довше інтервю з п. Калинкою, що як раз вернув із Галичини, п. з. »Ukrainians are victims of Terrorism by Poles. 4,000.000 in East Galicia in Condition of Serfs to Polish Govt., Ochava Ukrainians Says — Beaten and Robbed«.

— »*The Troy Record*«, 17. XI., »Ukrainian Church Protest Actions«.

— »*Pittsburgh Press*«, 17. XI., »2.000 Ukrainians Protest „Attacks". Assail Poland For Alleged Persecution in Galicia«.

— »*The Scranton Sun*«, 5. XI., »Country Groups of Ukrainans Plan Protest. Churches, Leagues and Clubs To Unite in Asking Nations To Stop Atrocities«.

— »*The Scranton Times*«, 5. XI., »Ukrainians Ask Aid in Stopping Poles Assault«.

FAMINE

IN

UKRAINE

A

73rd CONGRESS
2nd SESSION H. RES. 399

IN THE HOUSE OF REPRESENTATIVES
May 28, 1934

Mr. FISH submitted the following resolution; which was referred to the Committee on Foreign Affairs and ordered to be printed.

RESOLUTION

Whereas several millions of the population of the Ukrainian Soviet Socialist Republic, the constituent part of the Union of Soviet Socialist Republics, died of starvation during the years of 1932 and 1933; and

Whereas the Government of the Union of Soviet Socialist Republics, although being fully aware of the famine in Ukraine and although having full and complete control of the entire food supplies within its borders, nevertheless failed to take relief measure designed to check the famine or to alleviate the terrible conditions arising from it, but on the contrary used the famine as a means of reducing the Ukrainian population and destroying the Ukrainian political, cultural, and national rights; and

Whereas intercessions have been made at various times by the United States during the course of its history on behalf of citizens of states other than the United States, oppressed or persecuted by their own governments, indicating that it has been the traditional policy of the United States to take cognizance of such invasions of human rights and liberties: Therefore be it

NEW YORK CITY
1934

UNITED UKRAINIAN ORGANIZATIONS
OF THE UNITED STATES

О.Д.В.У. В ПРОТЕСТНІЙ ПРОТИ-БОЛЬШЕВИЦЬКІЙ АКЦІЇ В АМЕРИЦІ

Коли у відгомін на вісти про страшний голод, що запанував на Великій Україні, Українці на Зах. Українських Землях, на европейській еміґрації та в Америці, почали забиратися до протестів проти совітського режиму, Орґанізація Державного Відродження України, як орґанізація діла, відразу зрозуміла, що на неї припаде важна частина тягару протестної акції на американському ґрунті. Маючи відповідно розвинений орґанізаційний апарат й сіть своїх відділів розкинену по цілій, замешкалій Українцями, території Злучених Держав, ОДВУ мала найбільше спроможности цю акцію відповідно скоординувати та через свої відділи повести її з відповідним натуженням. З тої причини ОДВУ вважала за конечне приложити до цего діла свою руку.

Плянуючи цю акцію, ОДВУ головну увагу звертала на її характер. Ясним було, що голод на Україні, це наслідок плянової політики большевиків. Голодом совітська влада бажає винищити Українську Націю. Ясним, отже, було і це, що большевицька влада не допустить жадної зовнішної матеріяльної допомоги для голодуючих Українців, навпаки, на кожному кроці буде заперечувати існування голоду, як теж і сталося.

В додатку перед нами стояв факт, що цей голод, це не відірваний випадок в історії Українського Народу, що це є властиво продовжування червоною московською владою давньої царської тактики економічного нищення України; що такий голод напевно ще нераз повториться на Україні, якщо Український Нарід не подбає про це, щоби зарадити лиху на дальшу мету, — значить щоби повести акцію, якаб мала на меті висвободження України з під займанщини Росії. Колиб навіть і було допуще-

ФОТО З ПОХОДУ 1933 Р.

Горішня знимка (зліва): о. Буката, о. Понятишин, голова УНСоюзу п. Мурашко. Друга знимка (зправа): артист-маляр Іван Кучмак, (зліва) і д-р Л. Мишуга. Третя знимка — Чорноморська Січ (біля 400 осіб), за ними приблизно таке число було Гетьманської Січі в подібних військових строях. Біля 600 членів ОДВУ теж були в одностроях ОДВУ.

Похід нью-йоркськими вулицями відбувся 18-го листопада 1933 р. Похід був кровавий, але побіда була — наша!

но на Україну матеріяльну допомогу для голодуючих з інших країв Европи та Америки, то ця допомога булаб смішно малою, в порівнанні з потребами голодуючих міліонових мас тамошнього населення.

Дня 10-го жовтня вийшли від Центральної Управи ОДВУ обіжники до всіх наших відділів ОДВУ в Америці та до всіх громад, що симпатизують з ОДВУ, — обіжники з закликом до розпочаття акції на більшу скалю, та з рівночасним поданням точних інструкцій, щодо характеру акції та як її вести. Дня 13-го жовтня Центр. Управа видала другий обіжник, з закликом до 10-ох громад в більших містах, щоб ці, крім віч, урядили в себе великі протестні маніфестації. Дальше слідували всі матеріяли, потрібні для інформування чужинців та чужинецької преси, як також матеріяли для інформацій самих Українців, та резолюції.

ПІДСУМКИ АКЦІЇ.

Дня 8-го жовтня відбулося протестне віче в Бруклині, заходом злучених місцевих товариств. В склад комітету входив й відділ ОДВУ ч. 43. Голова 43-го відділу, тов. Ю. Павчак, був головою Протестного Комітету та предсідателем віча.

* * *

Дня 12-го жовтня відбулися наради голов всіх нюйорських відділів ОДВУ, на яких найважнішою точкою була справа протестної акції. Звернено тоді увагу на це, що акція, так як ведена до того часу, є недостаточна, що більше — не є вона ведена у відповідному темпі та є нескоординована. Наслідком нарад була ухвала, яку в кілька днів пізніше проголошено в Свободі (дня 17-го жовтня). В ній ню-йорські відділи звернули увагу на це, що акцію треба повести енергічніше та запропонували, щоби в Ню Йорку відбути великий протестаційний похід.

Дня 22-го жовтня за ініціятивою 18-го відділу ОДВУ відбулося протестне віче в Пасайку, Н. Дж.

Того самого дня відбулося велике віче в Філяделфії, Па. Головний орґанізатор ОДВУ, Т. Свистун, був одним із бесідників та членом Комітету віча й головним його аранжером. Члени місцевого 12-го вддіілу ОДВУ доложили рук коло переведення віча та його підготовання.

Дня 28-го жовтня відбувся величавий похід і віче в Рочестер, Н. Й. В поході йшло понад три тисячі Українців.

Похід цей заініціював місцевий 20-тий відділ ОДВУ, ще з кінцем місяця вересня. В листі з дня 18-го жовтня секретар відділу, п. Гринів, повідомляє так: „В місяци вересні наш відділ вирішив на зборах справу протест.

Дуже успішний похід відбувся дня 4-го листопада в Дітройт. Всі читали вже в денній пресі про його перебіг та які визначні Американці говорили на вічу. Американська преса широко писала про похід й помістила багато світлин.

Дня 20-го жовтня голова 24-го відділу в Дітройт писав: „Відозви до відділів щодо протесту отримав, щиро дякую. Заходи щодо того робимо спільно з відділом ч. 4. (Чемтремк, Міч) і другими орґанізаціями. Похід відбудеться 4-го листопада, початок 10.30 рано... Будемо старатися дістати зі сходу українських бесідників, бо це є одинока болюча для нас проблєма. Ми плянуємо зробити кілька тисяч націоналістичних летючок для пропаґанди між українським громадянством, а інші матеріяли, які ще сподіємося одержати від Центральної Управи, будемо старатися вжити як приказано..."

Треба признати, що Комітет цего Походу, в якому працювали також місцеві інтеліґенти, не-члени ОДВУ, виконав свою працю дуже гарно.

Золотий Хрест ОДВУ. (Фото з 1933 р.)

Похідний протест проти Москви з приводу штучного голоду в Україні. Непроглядні маси українців (біля сто тисяч осіб)

ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ
У ПРОТЕСТАЦІЙНОМУ ПОХОДІ

ЖІНОЧА ЛІҐА В ПОХОДІ

В тій ціли ми скликали всі місцеві, політичні і неполітичні, організації. На спільні збори зійшлися представники 19 товариств. (Вимінює товариства). Вони репрезентували силу цілої громади. Вибрано 38 людей до Загального Протестного Комітету; які енергійно працюють й приготовляють похід, який відбудеться в суботу, 28-го жовтня. Сподіємося мати в поході коло 3,000 Українців, та ще декотрі чужі організації. Мійську салю, що містить 5,000 осіб, ми дістали на протест за дармо. На вічу буде говорити професор Рочестерського Університету, Говл і майор міста... Будьте ласкаві вплиніть на блисько нас положені громади, Бофало, Оборн, Сиракюз, щоби вони прибули на наш похід".

Все відбулося як заповіджено, про що було писано в денній пресі.

* * *

Дня 29-го жовтня відбувся похід і віче в Ембридж, Па. Ціла справа спочивала в руках місцевого 36-го відділу ОДВУ, який, хоч дуже ще молодий, в останній акції проявив велику енергію.

Секретарка відділу, п-на Анастазія Галабан, молода, тут роджена Українка, в листі з дня 19-го вересня, повідомляла, що „наш відділ дав ініціятиву, щоби всі українські організації спільними силами зробили велике протестаційне віче проти большевицького насильства на Україні. Прошу ласкаво прислати: а) інформації щодо переведення віча, б) виготовлені петиції (резолюції), в) адреси, на які їх слати, г) яких запросити українських бесідників..."

Як відомо всім, цей похід в Ембридж приніс першу стрічу в боротьбі Українців-націоналістів з комуністами. Була це перша чинна боротьба цего року, яку, в додатку, большевики програли до націоналістів. Американська преса дуже широко розписалася була про цю подію. Побіда в Ембридж додала духа всім іншим громадам, які підготовляли в себе віча та походи.

По поході секретарка відділу повідомляла: „Похід свій ми відбули успішно... Як тільки ми почали похід, большевики, що стояли на вулиці, почали обкидати нас камінням та желізом. Та це нас не розбило. Навязалася боротьба між нашими і ними, яка булаб, мабуть, скінчилася фатально, колиб поліція була не вмішалася. Наші учасники не піддавалися в били, скільки могли... Арештовано 15 большевиків й справа опинилася в суді..."

Згадати треба, що большевики вихвалювались в своїй пресі, що „розбили ембриджський похід". Та коли опинилися в суді, то там призналися, що це брехня, бо їх власні дописи проти них свідчили.

* * *

29-го жовтня відбулося також віче в Вилмінґтон, Дел. Дня 20-го жовтня голова місцевого 35-го відділу ОДВУ, Іван Шведа, писав: „Вчора відбулися збори нашого відділу й одноголосно ухвалено, щоби урядити в нашій громаді протестаційне віче проти большевиків. Віче відбудеться 29-го жовтня. Тому просимо Вас, щоб Ви прислали нам резолюції і всі решта матерщіяли. Хто буде бесідником, то ще повідомимо..."

* * *

Дуже успішний похід відбувся дня 4-го листопада в Дітройт. Всі читали вже в денній пресі про його перебіг та які визначні Американці говорили на вічу. Американська преса широко писала про похід й помістила багато світлин.

Дня 20-го жовтня голова 24-го відділу в Дітройт писав: „Відозви до відділів щодо протесту отримав, щиро дякую. Заходи щодо того робимо спільно з відділом ч. 4. (Чемтремк, Міч) і другими організаціями. Похід відбудеться 4-го листопада, початок 10.30 рано... Будемо старатися дістати зі сходу українських бесідників, бо це є одинока болюча для нас проблєма. Ми плянуємо зробити кілька тисяч націоналістичних летючок для пропаганди між українським громадянством, а інші матеріяли, які ще сподіємося одержати від Центральної Управи, будемо старатися вжити як приказано..."

Треба признати, що Комітет цего Походу, в якому працювали також місцеві інтеліґенти, не-члени ОДВУ, виконав свою працю дуже гарно.

* * *

Дня 5-го листопада відбулося в Алентавн, Па., Листопадове Свято заходом місцевого 23-го відділу ОДВУ, яке було рівночасно получене з проти-большевицьким протестом. Перед вічем секретар відділу, тов. Д. Стецик, писав: „вчора (25-го жовтня) наш відділ мав мітінґ, на якому рішено відіслатися до Вас з запитом, чи можна урядити в нашій громаді Листопадове Свято, получене з протестом, чи теж тих двох справ не лучити разом?... Також просимо хоч одного бесідника з рамени ОДВУ..." На Святі говорили місцеві бесідники, о. Середа та о. др. В. Клодницький.

При цьому треба замітити, що годі було настарчити бесідників на всі місцевости. З тої теж причини в деяких громадах, зокрема положених далеко на заході, мали місця деякі збочення від наміченої лінії протестної акції.

* * *

Дня 5-го листопада відбулося протестаційне віче в Арнолд, Па. Скликанням його занявся місцевий 34-тий відділ ОДВУ. Про це віче було справоздання в Свободі. Про віче це пише голова відділу, тов. Лобур, що: „Наше протестаційне віче відбулося 5-го листопада й треба признати, що поведено його дуже енергічно. Людей було значне число й віче мало дуже поважний настрій. В вічу булоб взяло участь багато більше людей, колиб не це, що в цей день падав страшний дощ. Та все таки відбулося гаразд..."

* * *

Дня 12 листопада відбувся величавий похід в Бостоні, який закінчився вічем в великій салі „Мюнисипел Одиторіюм", при Бруклайн Стр. і Шовмот Евні.

Похід цей відбувся надзвичайно успішно, бо був добре підготований під зглядом технічним, добре пропагований та переведений в найкращім порядку. Був він великим досягненням бостонських Українців, та нашу протестну акцію посунув далеко вперед. Задля великої уваги, яку американська бостонська преса присвятила тому походові, він був одним із найтажніших актів нашої протестної акції.

Комітет складався з діяльних місцевих громадян, що згуртувалися в місцевому 27-мому відділові ОДВУ. Головою Комітету був голова цего відділу, тов. Микола Давискиба. Найбільшою заслугою комітету було приєднання до нашої протестної акції визначного Американця (Айріша), Мр. Солливана, який при помочі таких Українців, як о. Й. Желехівський, згаданий тов. Давискиба, тов. Чопик та другі, знаменито виконав пропагадне завдання цего походу. Він навіть дав початок до заснування Американського Товариства для Оборони Українських Прав та поміг вести протестну акцію ще й в других околичних містах.

Зарядчики походу мали чимало клопотів з поборюванням большевиків, котрі хотіли перешкодити походові та розбити віче. Коло 19 комуністів арештовано. Провідним Українцям в Бостоні, котрі уряджували похід, та котрим большевики грозили „відплатою", поліція дала на якийсь час охорону.

Окремо подається дописку про похід, яку надіслав голова Комітету, тов. Давискиба (на стор. 28).

* * *

Дня 18 листопада відбувся похід в Ню Йорку. Годі щось більше писати про цей похід, бо всі вже про него знають з української та американської преси. Згадати треба лише це, що був він кровавий та приніс повну побіду української громади над большевицькою зграєю з цілого Ню Йорку, яку Централя Ком. Партії Америки зорганізувала, щоби цей похід розбити.

Як це було проголошено в пресі, на ініціятивних зборах того походу дня 18-го жовтня, технічне підготовання й переведення походу передане в руки місцевих відділів ОДВУ.

Вся проти-походова акція, яку зорганізувала Комуністична Централя, відбувалася під кличем проти-„фашистівської" боротьби й всі напади в комуністичній пресі зосереджувалися, та дальше зосереджуються, на націоналістичній організації ОДВУ. По поході посипалися з боку комуністів погрожки в сторону поодиноких провідних членів ОДВУ та різнородні доноси на них до поліції.

Дня 16-го листопада провідний комуністичний орган „ДЕЙЛИ ВОРКЕР" повідомляв, що комуністи мають до діла з „фашистівською" організацією, яка „є частиною тої самої організації (тобто Організації Українських Націоналістів), котра є відповідальна за вбійство їх консулярного урядника у Львові (вчинок Лемика), та яка зоветься „Орг. Держ. Відродження України" (переведено словами на англійське).

Anti-Soviet Parade

5 HURT AS 500 REDS FIGHT PARADE HERE

Attack on Ukrainian Group Pressed From Washington Square to East 67th St.

POLICEMEN ARE BEATEN

Protest Marchers and Guards Struck Down With Bottles —Nine Arrests Made.

Five persons were injured and nine arrested in street disturbances that lasted for two hours yesterday morning, when 500 Communists attempted to break up a parade of 5,000 Ukrainians from Washington Square to the Central Opera House at Sixty-seventh Street and Third Avenue.

Three hundred policemen, including a score of mounted men, were called out to enable the marchers to reach the opera house and to conduct a meeting there in peace. Held under the auspices of the United Ukrainian Societies of New York and Vicinity, the meeting adopted resolutions asking President Roosevelt to demand guarantees from the Soviet Union that the famine in the Ukraine would be alleviated. The resolutions charged that the food shortage was a result of a deliberate plot by the Moscow government to starve the Ukrainian peasants into submission.

First Clash in Washington Square.

At 10 o'clock yesterday morning the Ukrainians began to gather at the southeast corner of Washington Square, while Communists collected west of the Washington Arch, almost diagonally across the square. The Ukrainians had a permit to parade, but the Communists had not.

The first clash occurred at the southern end of the square. There was a free-for-all fight, during which Patrolman Edgar Denham of the Mercer Street station said he was beaten and kicked by Communists. Patrolman Denham arrested a man who identified himself as Dolia Mishne, 31 years old, of 1,152 Crotona Parkway East, the Bronx, a student and a graduate of Colorado State University, on a charge of felonious assault in striking Denham in the face with a club.

When the Ukrainian parade reached University Place and Ninth Street, according to the police, a group of Communists attacked the marchers. John Boychuk of 783 East Eleventh Street, who was carrying an American flag in the parade, was reported to have been set upon by four men, who beat him with milk bottles and threw red pepper into his eyes. According to the police, Boychuk told them that his attackers threw grease upon the flag from the bottles.

Five Seized in Second Clash.

The police drove off the attackers and chased them through side streets. Some of the Communists ran to Fifth Avenue, where the police caught up with them on the sidewalk near the Brevoort Hotel. After a mêlée five men were arrested.

These prisoners identified themselves as Philip Kaplan, 43 years old, a relief worker for the city, of 551 Fox Street, the Bronx; George Mitchell, 38, a laborer, of 324 East Twenty-sixth Street; Wayne Herman Helin, 19, a laborer, of 2,070 Fifth Avenue; Leon Zartarin, 17, a student at Washington Irving High School, of 501 West 178th Street, the Bronx, and John Henchuk, 22, a restaurant helper, of 9 East Eighth Street. All were charged with felonious assault.

Try to Rescue Prisoner.

At Sixty-sixth Street and Lexington Avenue Patrolman Frank J. Smith arrested a man who said he was David Crotto, 48, of 2,441 Sixty-fifth Street, Brooklyn, on a charge of disorderly conduct. Patrolman Smith said Crotto called him a "rat" and resisted arrest. The policeman was badly beaten, knocked down and kicked in the back by several men who tried to get his prisoner away from him, but he held on until another policeman rescued him.

Two others were arrested near the opera house on disorderly conduct charges. They said they were Manuel Riviera, 34, of 60 East 114th Street, and Edith Rubin, 31, a stenographer, who refused to give her address. The complainant against these two was Paul Papura, a member of the executive committee of the United Ukrainian Societies, who said he had been beaten.

A policeman, whose name was not learned, fell off his horse in a mêlée with the rioters, but was not badly hurt.

The police established lines all around the opera house, keeping a crowd of yelling Communists at safe distance while the Ukrainians entered. During the five hours the meeting lasted the Communists drifted away. When the meeting was over, the Ukrainians left the opera house without being molested.

A large collection of iron pipes, chair rungs, milk bottles, pop bottles and glass jars, some filled with liquids and grease, was taken from prisoners and found in the streets after the rioting.

City Reds Battle Ukrainians at Anti-Soviet Riot

Moscow Attacked and Defended With Bottles in Uproarious Protest Parade

6 Arrested, 2 Injured

Mass Meeting Asks U. S. to Scan Starvation Charges

Several thousand Ukrainians and Ukrano-Americans, all of them opposed to American recognition of the Soviet Union, paraded between two lines of mounted police yesterday from Washington Square to the Central Opera House at 205 East Sixty-seventh Street, and almost every foot of the way their progress was harried by a mob of screaming Communists. Bricks and milk bottles were thrown, and there were many scattered fist fights.

More than 300 police reserves fought to keep the warring factions apart and the patrolmen found themselves set upon, at times, by Communists as well as anti-Communists.

The Ukrainians had no sooner gathered in Washington Square at 10 a. m. than the Communists began arriving also. To shouts of "Down with the Soviets," with which the Ukrainians met the Reds, the Reds shouted back "Down with the Cossacks," the New York mounted police having been enemies of longer standing than the Ukrainian organization of Greater New York.

The Ukrainians in native costume carried banners proclaiming a "State of Starvation" to exist in the Ukraine. Floats pictured grim, bearded "Soviet Officials" holding court surrounded by bayonets, while women, with lines of "starvation" painted on their faces, nourished sickly children, crying "Give us bread."

Copyright, 1933, by The New York Times Company.

NEW YORK, SUNDAY, NOVEMBER 19, 1933.

NEW YORK Herald Tribune

NOVEMBER 19, 1933

НАДІЯ НОВАК

М. НОВАК в Ніяґара Фолс

Бріджпорт, Конн., дня 5-го листопада 1934 р.

Дружино Моя, Моя Ти Надієнко!

Це перший мій лист до Тебе, як до моєї Дружини. Колись, коли Ти була ще дівчиною, я писав багато до Тебе та це було тоді, коли Ти була ще дівчиною, а зараз Ти вже моя дружина. О, коли б Ти знала як приємно мені ось того листа писати до Тебе, як до моєї дружини. Я перший раз у житті почув за собою велике щастя, щастя-надію, віру в моє життя з Тобою, Дорога! Дай, Боже, щоб усі наші мрії сповнились нам так щиро, як ми собі їх бажаємо, а сповняться вони нам тоді, коли ми самі будемо бажати їх, коли будемо вірити в них, а врешті, коли будемо жити ними. На Тебе, Дорога, покладаю всю надію! Ти є моя розрада, порада й моє життя! Тобою я хочу жити! Всі Твої блески лиця Твойого, це моє життя, а всі Твої змарнілі, похмурі риси, якими Ти підкреслювала б своє життя, це для мене неминуча смерть! Тому дуже прошу Тебе, Дорога, уважай на своє здоровля. Шануй його, старайся відживляти себе! Коли я був дома, то я бачив Тебе, чим Ти живеш, і хоч були в нас часи, що ми дуже бідували, то все ж таки я менше журився Тобою, як тепер, коли лишив Тебе та від'їхав в дорогу, щоб попрацювати на добро нашої організації. Я хоч маю велику віру, що Ти будеш уміти панувати над собою, вичуваю що Ти журишся тим, що я від'їхав. А хотілося б мені, щоб Ти ані одним словом не терпіла. Тому дуже прошу, уважай на себе! За мене не журися, я бував у світі, жив між людьми і вмію дати собі раду з ними! Будь спокійна за мене так, якби я був біля Тебе.

Перша моя лекція в Бріджпорт, Конн. відбулася успішно, спокійно, без клопотів. Сьогодні цілий день пишу, а дел. Грибівського ше нема, мабуть, приїде ввечері. Люди, в котрих зараз знаходжуся, дуже гарні, добре нагодували, гарно переспали. І ще одну ніч переспимо, а так поїдемо до Провіденс, де сподіюсь від Тебе листа на адресу п. Рекрута 24 Бішоп Ст. Чи Ти ще довго плакала? Чи пані Меник спала з Тобою? Поздоровi її від мене! Як там той Живий Образ випав, чи Ви так його пристроїли, як я подав Вам нарис? Чи було багато людей на концерті? В неділю 11-го листопада я буду в Бостоні, пиши на адресу: п. Є. Чопика.

Цілую Тебе дуже щиро! Твій
на все
Микола

П. С. 15-го листопада /четвер/ буду в Вунсакет. Р. І. Пиши на адресу наших патріотів Чагаранів (це мої друзі) – *М. Н.*

Микола П. Новак

НЕЗАБУТНЯ РОДИНА РЕКРУТІВ

в м. Провіденс, Р. І.

(Спогад з подорожі 1934 року)

А хто із старих діячів не пам'ятає великої патріотичної родини Рекрутів у Провіденс, Р. І.? Всі ми, молодики з ОДВУ, кликали покійну Рекрутиху — "дорогенька наша мамо, матусю"; а її дорогого мужа Омеляна Рекрута — "батьку Рекрут". Хто з нас може забути тих великих українських патріотів, коли ми, як та "саранча", не писали, не дзвонили, а впадали в хату до них з різних сторін Америки від імени різних українських організацій і все находили дійсну теплоту рідних батьків. Кожного нагодували, переспали (бувало й тижнями), а ще й гроші давали на дальшу дорогу:

— Їдьте, здорові, ще до такої громади, до такої... там треба вас, там голосіть правду про поневолену Україну, — і т. д., і т. д.

Ось так випроваджаючи нас (а знали про нас, що ми працюємо для української справи і ні цента не беремо собі заплати), мама Рекрутиха канапок цілу торбу тисне вам під пахву, а батько Рекрут кілька "зелених" і цілий картон папірос, коли хтось курив. Вже попрощалися, а мама ще біжить за вами і кличе:

— Ні, ні! Просимо ще до хати! Ой, падоньку, та ж ми забули дати вам пару долярів на дорогу — всяко буває, треба-треба, беріть!.. Чи ти, Омеляне, дав якого доляра тому бідному хлопцеві?.. —

Омелян дав, але мовчить; моргає до гостя, мовляв, "бери, бери й від мами..." Гість впевняє, що вже дістав "зелені" від батька; мама може й повірила словам гостя, але таки других два-три доляри крадькома кидає вам в кишеню і ви їх знаходите аж за пару днів, бо ніяк не доглянули, як вона це зробила.

А чи це одного гостя так ті люди гостили, пестили? І чи думаєте, що були вони аж такі багаті, що мали часу багато на таких гостей? О, ні! Не багаті вони тоді були, часу дуже мало мали, бо дітей своїх п'ятеро, важко, дуже важко працювали обоє — мама в малесенькому споживчому склепику , а батько при будові, і всі вечори віддавали різним місцевим організаціям. Бо так було, що вони були приміром не тільки для нас, молодиків ОДВУ — не проханих гостей, але й незрівняним приміром цілого українського організованого життя у їхній громаді, включно з піонерством УНСоюзу. Батько Рекрут кілька разів був делеґатом на конвенціях УНСоюзу, ОДВУ та різних других з'їздах.

Омелян Рекрут
Головний контрольор У. Н. С. (1925).

Мама Рекрутиха давненько вже померла, здається 1954 року. Родина і місцева громада похоронили Покійну величаво, бо вона заслужила собі на такі патріотичні похорони. Поклав і я китицю квітів на її славній могилі 1955 року, коли вертався зі Сходу до Голливуду із своєї подорожі по Америці.

Тридцять років на всі українські свята батько Рекрут сам писав святочні поздоровлення моїй родині, а я його родині. Аж 1966 року дістав я святочне поздоровлення, але вже не писане ним, а його дочкою Олею:

"Батькові сповнилося 85 років, він важко хворий, вибачте йому, що не написав вам святочної картки... Він споминає вас і просив мене написати вам..."

Я такої вістки вже й сподівався, бо передшого року на Великодні свята у своїй святочній картці батько Рекрут писав мені:

— Здається, що це вже остання моя до вас картка, дорогий приятелю. Немає в мене більше сили, не можу вже й цієї карточки добре написати, щось цікавого сказати. Прийдеться змагатися за волю Україні духом, а кістки скласти біля мами. А так дуже хотілобся почути про волю Україні ще за життя. Бувайте здорові, молюсь за ваше здоров'я і за здоров'я всіх українських патріотів, які працюють для визволення України з тяжких комуністичних кайдан... —

—— Ваш Омелян Рекрут

Снідаємо. — Дута оркестра. — Оплювали нас. — "Ой падоньку, а ще горщик!.."

Снідаємо

Було це у хаті хороших українських патріотів, десь там біля міста Бостону. Омелян (господар), високий як дуб, стрункий, веселий, жартівливий, завзятий ОДВУ-вець. Ксеня — його дружина: маленька ростом, бігала по кухні, наче мишка — було кому снідання подати... Своїх шестеро та непрошених гостей нас двох, а ще до того і покупці у склепі. Бігала бідна Ксеня то до нас, до столу з поживою, то до склепу покупцям поживу продавати...

Столик на кухні герненько прибрала, яєшницю, хліб, каву подала

— Їжте, панове, — просила.

***

"Їж! Їж, не смій!" — милою усмішкою просив мене делеґат Омелян Грибівський, коли господиня вийшла з кухні.

"Як же ж їсти... виделка і ножі брудні, ржою червоніють..." — думав я.

Та ми так й поснідали. Щиро подякували господині, попрощалися також й з господарем, пішли у дальшу дорогу.

— Так треба було, пане-товаришу, повестися! Це наші великі патріоти. І коли б ми були попросили інші виделки чи ножі, то та бідна Ксеня була б паленіла із сорому перед нами. Ні, ми не сміли так образити її, — говорив делеґат.

— Та я теж так думав... але ось у гортанці та яєшня таки стоїть, — жартуючи, сповідався.

— Нічого, з такої причини не сконаємо, — потішав делеґат.

Омелян Грибівський

— М. Новак.

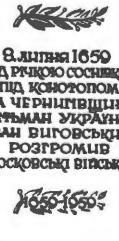

Бостон, неділя, 1934 рік. Ми прибули до того міста за пожертвами на 40-тисячну акцію. Була година 10:30 ранку, як ми побачили американську військову оркестру, яка, на команду свого капельмайстра, грала чудові військові марші. Ми стали прислухуватися, приблизившися до гурта людей, які теж любувалися таким маршем аркестри. На другій вулиці (яких 200 кроків від нас) стояв цілий штаб офіцерів, чекаючи на приближення тої оркестри. А коли оркестра приблизилася до них, стала грати американський військовий гимн (забув який), і всі офіцери стали на позір — показався чудовий живий образ дефіляди.

— Пане Делеґате! В Европі "пахне війною" і недалеко той час, коли й у наше віконце загляне сонце. Я щиро переконаний, що тим разом, коли прийде якась нагода для України, то наша ОУН зуміє повести свої ряди так, що вони, як дійсні месники-лицарі нашого визволення, переконають навіть тих наших братів комуністів , які ще дальше вірять в блага Сталіна, і вони теж стануть по нашій стороні, крім різних інших українців, які покищо не є з нами на 100%. Колись ви, пане Делеґате, дочекаєтесь таких славних дефіляд, як ось ці американські офіцери, — щиро потішав я нашого Делеґата.

Делеґат весело глянув своїми синіми очима на мене, чоло, повне глибоких рівців, закарбованих турботами, і відповів:

— Міркую, пане-товаришу, не таким, як я, дефіляди наші воїни будуть віддавати; ми — перші жертви, погній чорнозему ВОЛІ в Україні. Дефіляди у Вільній Україні відбиратимуть ті, яких зараз немає в наших рядах. Цього ми мусимо бути свідомі і не плакати над нашою недолею, бо Господь послав нас тільки на таку місію; революціонери не ведуть державами, вони, здобуваючи волю народові, гинуть на фронті, інші відходять не тільки від різних дефіляд, але й від цивільної політики, якщо вони є дійсні патріоти-революціонери!.. — спокійно відповів Делеґат.

Ми глянули на телеґрафічний стовп і побачили велику афішу про комуністичне віче, яке мало відбутися о годині 1:30 пополудні тієї неділі. Наше ж зібрання громади було призначене на 3:30.

— Що ж, підемо, пане-товаришу, на їхнє віче? —

— О, ні! — строго перестерігаю я Делеґата. — Вони Вас там зразу впізнають, пониження якесь можете потерпіти... Прохаю, ні! —

— Дурниця, підемо! — просить Делеґат.

Пішли. На залі біля 500 осіб. Делеґат звернувся до президії, щоб дали йому слово. Представився, хто він такий, чому просить слова.

Говорив спокійно, став взивати вірити в самостійну Україну. А коли коротенько пригадав штучний голод в Україні з 1933 року, публіка закричала: "Панок, Петлюрівець!.. Геть з ним із сцени!"

Президія: "Забірайся геть від нас, ти, буржуйський наймите!" —

Делеґат подякував, спокійно зійшов із сцени. Я негайно приступив до нього і ми разом стали виходити із залі. Дехто рвався бити, інші не дали, але крикам і свистам не було кінця. Так ми вийшли із залі. Пішли до ресторану, помилися, випили по горнятку кави і подалися дальше до наших людей. Наше віче було в залі УПЦеркви, відбулося чудово, людей було приблизно 400 осіб. По докладі Делеґата управа віча зібрала дещо грошей, а більші пожертви люди деклярували.

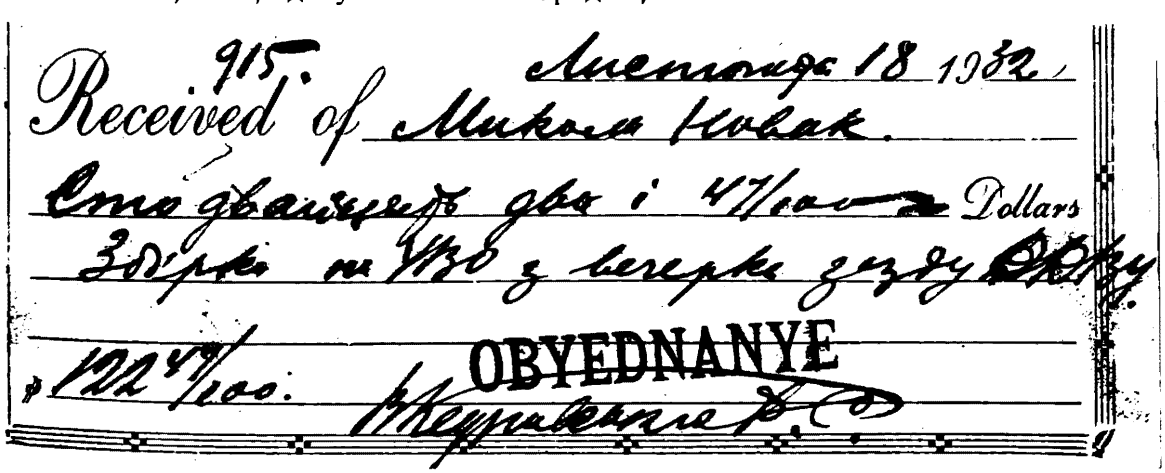

Примітка

Це була моя п"ята більша збірка на УВО передана на руки"Обєднання" до пересилки проводу ПУН в Европі.На той час,це були великі гроші.-М.Н.

Надворі падав великий дощ (четвер), година 9-та вечора — темна ніч, а людей на залі, як кіт наплакав... Громада зовсім невідома мені. Став я дещо випитувати урядників громади. "Та тут більше лівого елементу, священик раз на місяць тут являється, церковця дуже бідненька. Ви тут нічого не вдієте. Громада мала, свідомих людей дуже мало..." — так інформували мене присутні.

А в мене в кишені ані цента, бо в м. Бостоні дістав тільки на автобус.

Голодний, хочби де кави напитися... Несмію просити; буду в голоді реферувати справу тим, які явилися на залі, — вмовляв себе.

В 9:30 став говорити. На залі 15 осіб. Слухали, співчували, склали між собою 20 долярів, 10 доложив швець Гриць. Передали список жертводавців і стали рахувати гроші.

— Беріть, — просили.

— Не маю права. Дайте мені тільки два-три доляри, а решту перешліть до Централі ОДВУ, бо тільки так ми ведемо ту справу, не сміємо витрачати гроші на готелі, на залізниці, а тільки на подорожі автобусами або на переїзд з громади до громади автами, коли десь находяться такі добрі люди. Ми не виїхали з Нью-Йорку в таку подорож як платні робітники. Кладемо на ВІВТАР визволення України все, і таку працю теж в жертву, — закінчив так говорити Управі Дому, бо й таке рішення було ЦУ ОДВУ. А маршрут наш секретар Є. Скоцко виготовив так, що майже кожного дня ми мусіли бути в іншій громаді в такій справі. Відозва була вислана просто до громад, бо "Свобода" відмовила нам помістити не тільки таку відозву, але й платного оголошення не хотіла прийняти. Не так, як це тепер різні наші організатори пописуються своїми поїздками при помочі відозв у "Свободі".

Люди розійшлись, дехто подав руку, подякував за "добре слово", як це деякі говорили. А на залі залишився тільки Гриць і я. Бачу, в Гриця палицю у правій руці і коротшу ногу, теж праву. Я його не знаю, не смію питати, що було з ним, що він налягає на палицю і на коротшу ногу. Замикає двері. Надворі дощ. Мене не питає, де я піду.

— О, Боже! Деж я дінуся в такий вечір, без цента, — турбувався. Та Гриць збагнув мої турботи.

— Підемо до мене. Щось перекусимо і в нас переночуєте. —

Прибули до хати мокрі. На фронті тієї хати бачу шевську робітню, дальше велику кухню з лавками під стінами і дубовий стіл посередині кухні.

Дітройтські українці протестують проти виголоджування України большевиками (1933 р.). Початок походу.

— Марусю! Приготов дещо перекусити, бо ми голодні.

З вітальні вийшла молода пара — дочка і зять. Гарно представилися, побажали всього найкращого і пішли собі назад до вітальні. Ми стали вечеряти. Борщ, голубці, м'ясо, різне солодке на столі, чай, кава.

Маруся не була на залі, не чула моєї доповіді.

— Розкажіть, будь ласка, про наш Рідний Край. Ми його покинули ще 1923 року. Дуже бідували там, хоч й тепер негаразд, бо страшне безробіття. Мій муж не шиє нових черевик, а тільки латає старі, і з того живемо. Але де-де, порівнюючи, як ми бідували на нашій Лемківщині. Та то рай на землі — та Америка.

Оповів я дещо про наші визвольні змагання з 1917-20 років, дещо про тюрми і підчеркнув патріотизм героїв УВО, а закінчив шевчиком Біласом, якого поляки повісили на шибениці разом з Данилишиним, і це тільки за те, що вони старалися дістати гроші від поляків для УВО. Гроші нашого селянина, бо ж дерли з нього різні податки.

— Слухай, Марусенько! Покажи-но ти ту нашу банкову, — заговорив Гриць.

— Та там тільки 250 долярів; іншої книжки такої не маємо.

— Дай-но мені перо і чистий чек... Ті дурні гроші лежать у тому банку 15 років і великої користи з них нам не буде, бо проценти дуже скупенькі. Даймо їх на УВО, щоб поляків шляки побили!.. — і став писати чека на цілу суму — 250 долярів. Тій розмові прислухалася у вітальні молода пара — дочка і зять. За пару хвилин прийшли до кухні і передали свій чек на 100 долярів.

Я очарований. Не вмію навіть відповідно подякувати їм — мовчу... Сльози в очах...

— Ой, падоньку, а ще горшик!.. — стрепенулась Маруся і полізла під дерев'яну лавку на кухні.

— Ану, ану! І це рахуймо! — Висипала центи, дещо по п'ять-десять центів, дуже мало кводрів.

Я не був всилі рахувати і таку пожертву — розкисся... Стало мені жаль тієї родини. Із сльозами в очах вийшов надвір. Цілою родиною вибігли за мною, майже силою привели в хату і попросили положитись спати.

Була година третя ночі. Я довго не міг заснути. Спав потім до 10-ї ранку. Зібрався, шукаю за своїми черевиками (старі, ґіраві, полатані). А стрій ОДВУ на мені був нічого собі. Вибіг на кухню і питаю:

— Мамусенько мила, де мої черевики? Може я їх залишив десь на кухні?!.. —

— Ні, вони там під ліжком, де ви спали. —

— Це не мої, — відповідаю.

— Від нині будуть ваші. Гриць побачив ваші подерті, побіг раненько до міста і купив вам нові. Беріть і навіть не дякуйте нам. Колись, комусь зробите подібну прислугу і це буде нам подяка. Всяко в житті буває.. —

Обняла, поцілувала, наче рідного сина. Гриць, бідний швець-полатайко, гордо споглядав на свою дружину, на дочку і зятя, а я просто занімів, не знав, як подякувати такій патріотичній родині. Бож Маруся ще й свій череп'яний горщик долучила до тих 350 долярів чеками, і дрібні центи та інші (дуже мало кводрів) так й стояли в кухні на столі, а зверху папірець — записка, скільки того майна там було. Бачу, написано точно: 57 долярів і 7 центів. Збоку лежали чеки на 350 долярів.

Маруся присіла біля столу, долонями присунула мені цілу суму тих грошей...

— Беріть всі ці гроші. Дрібняки Михась побіжить до склепу і виміняє на доляри, щоб вам легше було їх нести із собою. Але перше поснідаймо, а тоді полагодимо ту справу.

— О, ні! Ой не можу взяти такі гроші в таких милих патріотів. Не маю сумління аж такі останні центи брати від вас. Коли аж так дуже бажаєте причинитись більшою пожертвою на УВО, то ще долучіть 5-10 долярів до тих 10, які Ви вже дали на залі. Ми не їздимо здирати останні гроші з людей, а числимо, що й малими пожертвами зберемо тих 40 тисяч долярів. В Америці є найменше сорок ти-

сяч дійсних патріотів, і коли б вони дали тільки по одному долярові, то і буде така сума. Правда, тяжко буде найти таке число жертводавців, бо й час короткий, та зате найдуться й такі, які складуть по 5-10 долярів і це допоможе нам зібрати таку суму. Мушу щиро підкреслити, що найбільший маємо успіх в наших ремісників, ось таких, як ви, бо бизнесмени лякаються давати пожертви на таку справу, щоб поляки їх не бойкотували. Коли ж ми говоримо їм, що не писатимемо у своїх звітах про них, то деякі думають, що ми їхні пожертви не передамо до Централі, інші тільки так говорять, бо таки не хочуть дати пожертви. Інтеліґенція наша сама дуже бідна, деякі визначні наші діячі краватки продають на хідниках, щоб втримати родини. Багатші ідіотами називають нас, що ми сміли таку акцію почати в таке безробіття. Та, дякувати Богу, ми до того часу вже зібрали приблизно половину призначеної суми. Тож не робіть собі такої великої кривди аж на таку вашу пожертву. Дайте мені з тих грошей пару долярів, щоб я міг заїхати автобусом до наших приятелів Рекрутів у Провіденс, Р. І. Це великі наші патріоти, дуже люблять нашу ідею УВО, делеґата Омеляна Грибівського, бо й Рекрут — Омелян. Коли стрічаються, то тиснуть собі руки, як брати. —

Взяв я собі зі столу 5 долярів, обняв, як рідних батьків, подякував їхнім новоженцям, ще раз напімнув, щоб таких грошей не посилали до Централі (адресу таку передав їм, бо просили), і став збиратися виходити до автобусної станції.

— Грицю, друже наш! Чи можу, чи дозволите мені написати дещо до нашого **"Вісника ОДВУ"** про таку милу нашу зустріч? —

— О, ні, дорогий друженьку!.. Що права дає — ліва рука не сміє знати: каже наша пословиця. Та не в тім справа, а найгірше те, що злобні люди стануть белькати язиками, скажуть — купив собі патріотизм, щоб люди писали про нього... —

— Алеж таку подію треба описати, бож на таких подіях, на таких прикладах незрячі наші люди вчитимуться... —

— Пишіть, що колись, десь так було, була така родина, але не згадуйте нас по імені, ані місцевости... — просив Гриць, провожаючи мене до автобуса.

Я ані на мить не сумнівався, що та родина ті гроші може не прислати, але наш фінансовий секретар А. Дубас написав мені про ці гроші до Дітройту, ще поки я доїхав до дружини в Нью-Йорку. Досьогодні зберіг я десятки різних святочних поздоровлень Гриця. Заповіт додержав, а пам'ять моя про ту прекрасну родину вічно житиме, бо це були не сотки долярів, а, порівнюючи таку суму на сьогоднішній день, порівнюючи тодішні обставини, то була пожертва кількох тисяч долярів.

Так, це були великі гроші, як на той час. Тоді хати продавались (з уваги на безробіття) по 500 — 600 долярів.

— М. Н.

„А МОГИЛИ МОЇ МИЛІ МОСКАЛЬ РОЗРИВАЄ..."

Так виглядають тепер поруйновані могили Українських Січових Стрільців в Тернополі

НАРАДИ ІНІЦІЯТОРІВ АВІЯЦІЙНОЇ ШКОЛИ

На фото зліва: Є. Скоцко, другий М. Новак; Нью-Йорк, січень 1934 року.

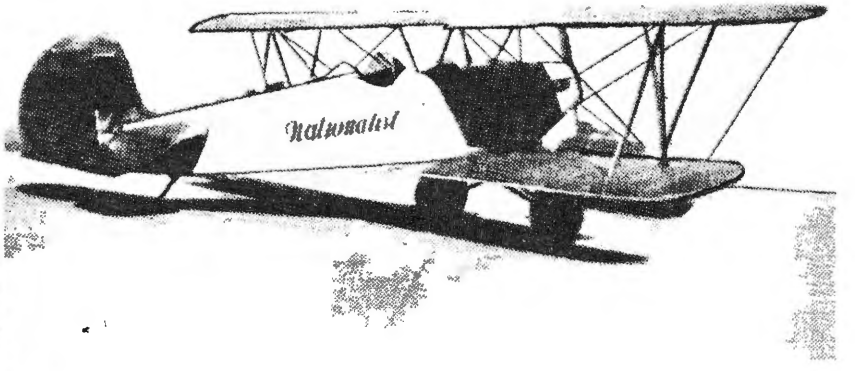

Літак організації Державного Відродження України «Націоналіст

Клівленді, Огайо 1938 р.)

ХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ! — УКРАЇНА ПОНАД ВСЕ!
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА О.Д.В.У.

Ню Йорк, Н. Й., дня 2-го липня 1934.

Наша атреса:

EXECUTIVE COMMITTEE of O.D.W.U.

P. O. Box 13, Sta. D,

NEW YORK, N. Y.

(П. С. — По додаткові пушки належить звертатися до Центр. Управи О.Д.В.У. на повищу адресу).

Літак"Україна",1934 рік

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА О. Д. В. У. В АМЕРИЦІ

ЗБІРКОВА ПУШКА „БОЙОВОГО ФОНДУ О. У. Н."

ДАЙ ХОЧ ДРІБНУ ЖЕРТВУ НА БУДОВУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

АДРЕСА:

EXECUTIVE COMMITTEE OF O. D. W. U.
P. O. Box 13, Sta. D, New York, N. Y.

О. Д. В. У.

Організація Державного Відродження України в Америці.

Українська Летунська Школа О. Д. В. У. в НЮ ЙОРКУ.

UKRAINIAN AVIATION SCHOOL of O. D. W. U.

P. O. BOX 13, STATION D, NEW YORK, N. Y.

БУДУЙМО УКРАЇНСЬКЕ ЛЕТУНСТВО!

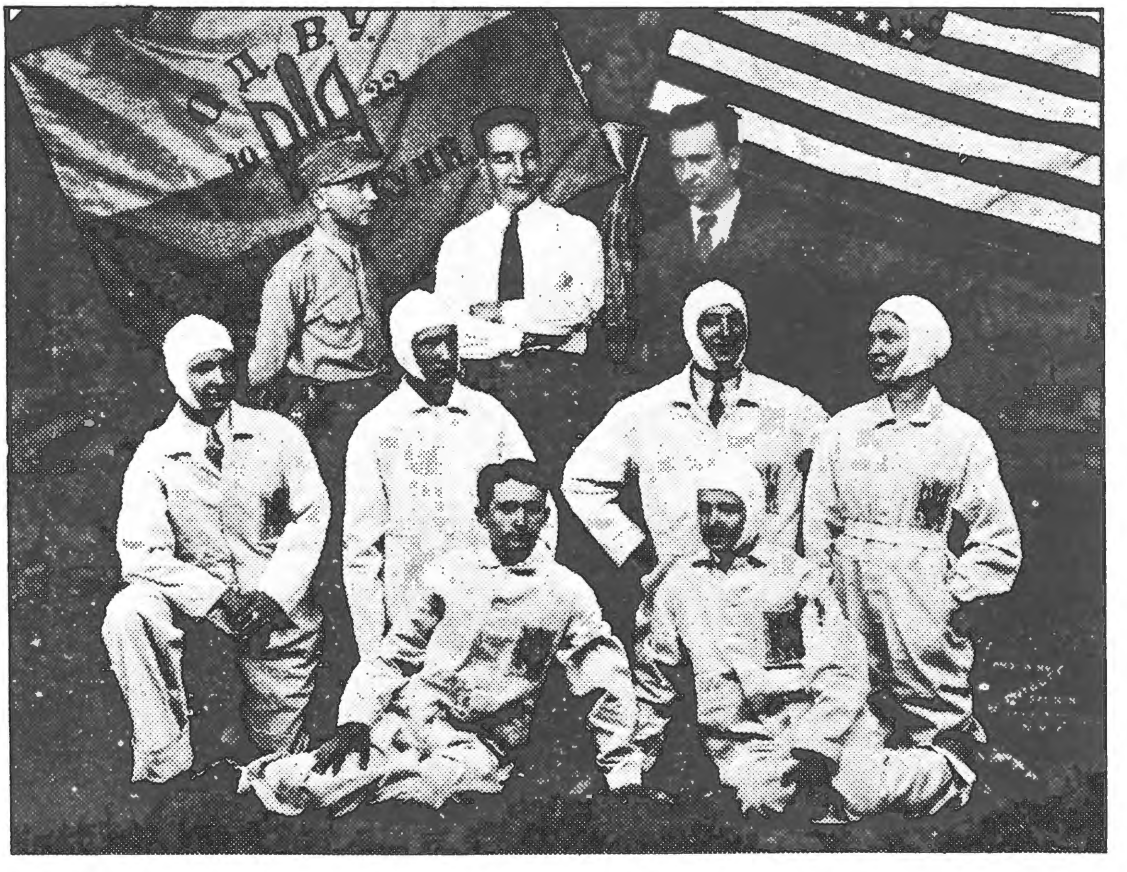

На знимці бачимо гурток учеників Української Летунської Школи О.Д.В.У. в Ню Йорку, котрих школа підготовляє на інструкторів. По заді зліва доправа стоять: в однострою ОДВУ, М. Новак, інструктор (Американець) Б. Гіллеган, інженер В. Семенина. По середині (без шапки) сидить ученик Іван Кібало, що перший зніся БЕЗ-МОТОРОВИМ ЛІТАКОМ в повітря 150 метрів висоти.

Але найважнішою справою є **продовження школи та закупно літака.**

Ці завдання Укр. Ав. Школа ОДВУ в Ню Йорку мусить виконати, і виконає, в чому, безсумніву, допоможе їй вся Українська Еміґрація.

Адміністрація Школи в Ню Йорку має за завдання заложити філії Школи і в других великих українських громадах. Навчання в них буде спочивати в руках теперішніх учителів Школи.

Українська Летунська Школа сповнить своє завдання, коли дасть своїм ученикам потрібне летунське знання, коли навчить їх літати на машині, коли перша взбудить у них летунський запал, та коли — це головне — створить для всіх українських ентузіястів летунства осередок, при якому вони будуть гуртоватися та до якого будуть горнутися з великим заінтересуванням. Колись вони, безсумніву, придадуться як перші інструктори летунства на Україні.

З вірою в доцільність своєї праці та у важливість проблеми розбудови українського летунства, свідома цього, що вона є піоніром нової для українського загалу справи летунства та з вірою в українське громадянство, Українська Летунська Школа ОДВУ в Ню Йорку йде вперед до осягнення намічено' мети.

АДМІНІСТРАЦІЯ УКР. ЛЕТ. ШКОЛИ ОДВУ:

Ню Йорк, Н. Й.
Дня 15-го вересня, 1934

Евген Скоцко,
Микола Новак

The Ukrainian Aviation School.

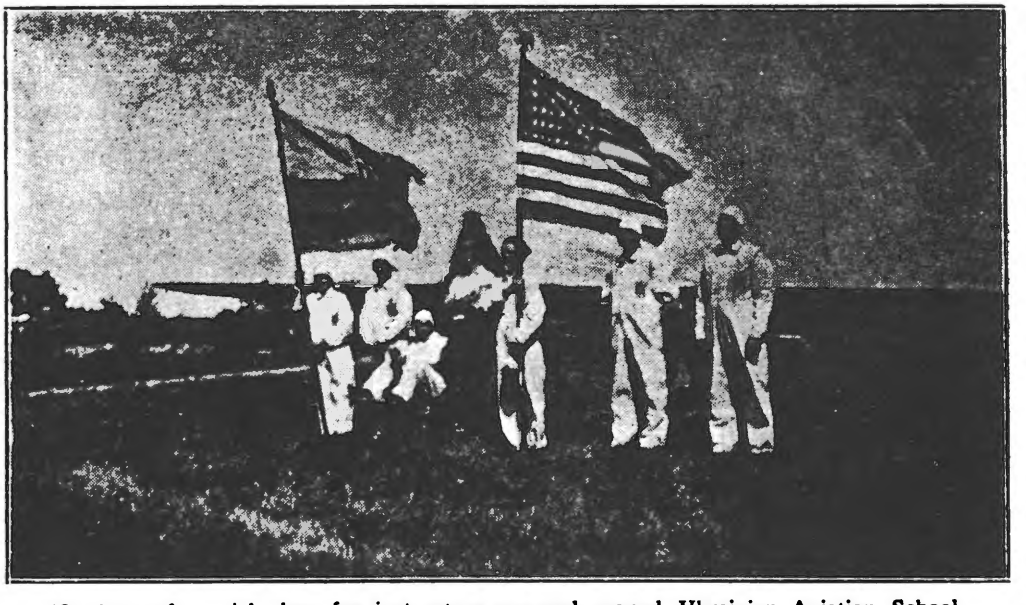

Members of special class for instructors grouped around Ukrainian Aviation School Glider. Commander B. H. Gilligan in center.

WHY IT HAS BEEN FOUNDED.

Ukraine, land of patriots, land of idealists, will, in the not distant future, find herself contending anew for her dearly loved freedom and independence. When that time has come she will require the aid and services of well trained technical men. Our school has been established to prepare for her men properly equipped in the field of aeronautics.

We have chosen the field of aeronautics to concentrate our efforts on, as this will prove to be one of the most necessary arms in the struggle to come.

It was felt that Ukrainian youth should be trained in Ukrainian schools and that it was the prime duty of O.D.W.U. to provide such schools. This because of two principal reasons. First, that the youth of Ukraine may be kept in contact with the best ideals of their Motherland during their educational career and secondly, because the tuition rates and fees in outside schools are generally beyond the reach of the average young man or woman.

Through the diversity and scope of the courses given at the School we aim to graduate men well founded in a general knowledge of aviation. Men not only able to fly aircraft but capable of working on the design,. construction and repair of the same.

It is entirely probable that the Ukrainian pilots of the future will find themselves in need of this general knowledge due to the condition of the land in which they must work.

З УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ДНЯ В КЛІВЛЕНД

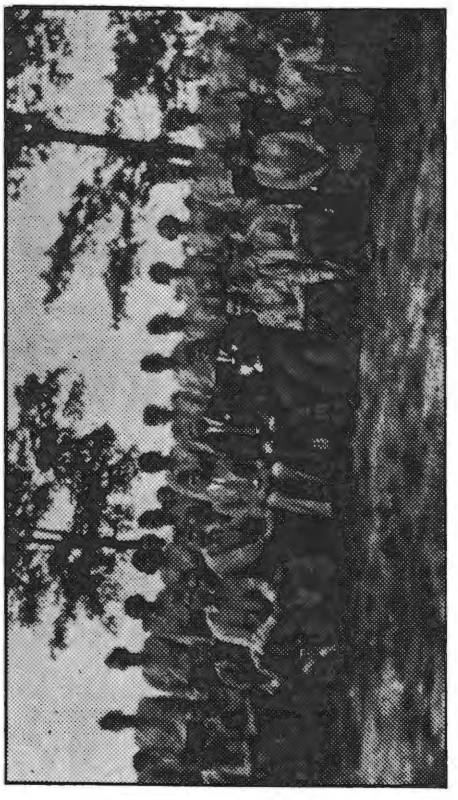

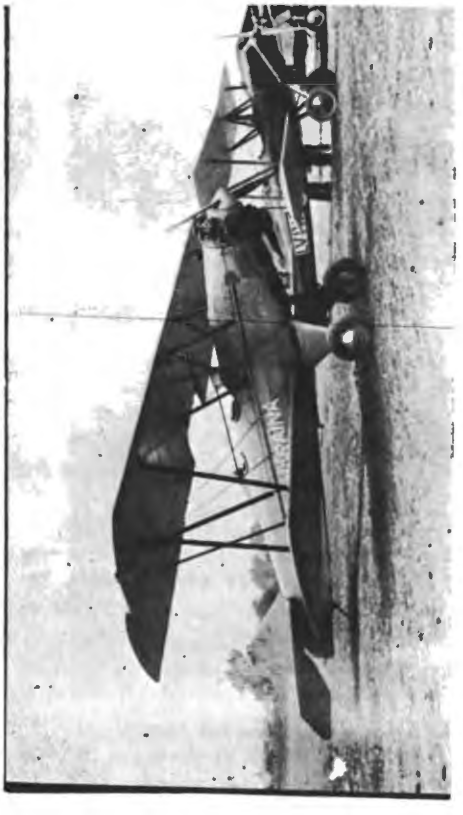

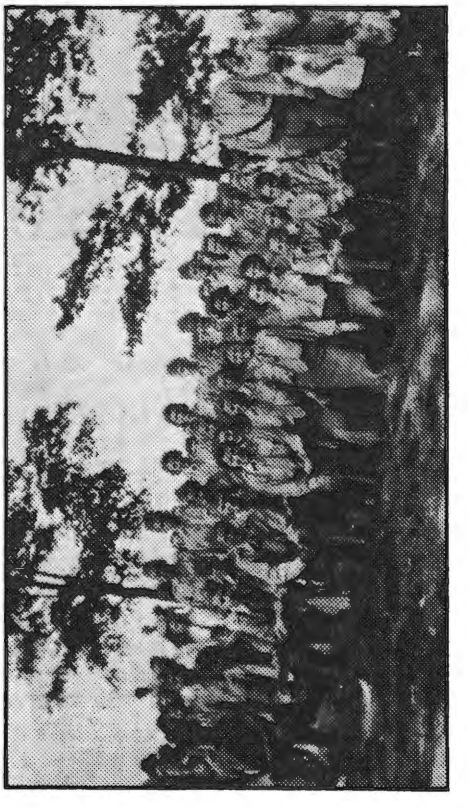

КАРТИНИ З „УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ДНЯ" В КЛІВЛАНДІ,

що відбувся дня 4-го липня 1934, на якому наступило посвячення прапору відділу О.Д.В.У. ч. 8. — **В горі: на ліво** — момент з Полевого Богослуження; **на право** — група членів О.Д.В.У. ч. 8, з дел. Грибівським й головою Ц. У. О.Д.В.У. Г. Германом по середині — **На долі: на ліво** — друга група М.У.Н. ч. 8 (голова М.У.Н., Іван Когут, стоїть на позір); **на право** — група молодих членицъ М.У.Н. ч. 8 на прогульці.

ГЕНЕРАЛ М. КАПУСТЯНСЬКИЙ
на прийнятті 11-го відділу ОДВУ в нью-Йорку
1935 року.

Відділ постав 1930 року. Ґенерал сидить у другому ряді посередині; зліва — Василь Дроботій, а зправа — Василь Ґельнер.

Організаторами цього відділу були: брати Ґельнері, Василь Дроботій із своїм сином Степаном, Мирон Сітницький (сидить з лівого боку у другому ряді), Максим Бойчук, Гутак, Хомицький та інші щирі патріоти ОДВУ.

Цей відділ ОДВУ називали також "Відділом чудес". Він був найбільший своїм числом членства за всі відділи на цілу Америку, а щодо збірок пожертв на ОУН, то дійсно мав повне право називатися "Відділом чудес". Всякі ініціятиви, які виходили від нас з Центральної Управи ОДВУ в Нью-Йорку, як 40-тисячна акція, купно друкарні, поширення "Вісника ОДВУ", моя ініціятива продукції фільму "Білас — Данилишин", ініціятива організації молодечих відділів ОДВУ (МУН), Авіяційна школа ОДВУ тощо, схвалювались одноголосно обома відділами — два такі активні відділи ОДВУ були в Нью-Йорку (цей 11-й і 10-й), відділи, яких і називали: "Сіль української землі". І ухвали цих нью-йоркських відділів блискавично сприймалися всіма іншими відділами ОДВУ по цілій Америці, яких до 1935 року було вже 75. Люди рвалися до праці на різних ділянках Організації, щоб допомогти визволенню України. І коли б не чужі впливи (на жаль і своїх людей, зокрема деяких людей з тодішнього т. зв. "Об'єднання"),то ту Організацію ніяка інша сила не була б всилі по-

бороти! І коли б та Організація була встоялася такою аж до кінця 2-ї світової війни, то хоча в Європі і зайшли різні непорозуміння у проводах ОУН, то по війні на американському ґрунті можна було сподіватися об'єднання ОУН коли не одному проводі, то бодай не в такій ворожнечі, яка постала по 2-й світовій війні між націоналістами. не тільки в Америці, але й серед всієї еміґрації у вільному світі.

Ґенеральський стрій, в якому бачимо ґен. М. Капустянського, був зфінансований 11-м відділом ОДВУ і пошитий Іваном Пасічником — кравцем, який шив строї також членам ОДВУ і, як великий симпатик ОДВУ, робив це майже запівдармо. Швець Соболь — старенький, який сидить у другому ряді по правій стороні від друга М. Сітницького — робив таку саму прислугу членам ОДВУ шиттям чобіт та холявок до строїв ОДВУ.

Ґен. М. Капустянський прибув до нас з Франції в цивільному убранні.

З прибуттям Е. Ляховича під кінець 1935 року як представника ПУН, почалася "чистка Центральної Управи ОДВУ" від старих ініціяторів ОДВУ (читайте їхні комунікати, тобто ляховичів). Потерпіли зневагу старі члени Центральної Управи ОДВУ: Є. Скоцко, М. Новак, О. Гавришенко, М. Сітницький, А. Дубас, В. Дроботій та інші, а найбільше Степан Дроботій, який був референтом МУН, прекрасним промовцем в українській і англійській мовах, закінчений (в студіях) журналіст і був редактором видань МУН, а через те, що не слухався "свободян", був викинений з проводу МУН. Взяли його на таку працю наші радикали з "Народної Волі" для англомовних видань. Та він там не почувався щасливим (бо був вихований як завзятий націоналіст), зголосився до війська, а повернувши з війни (Друга світова війна), скоро молоденьким і помер. — М. Н.

ВИЗНАЧНІ ЧЛЕНИ ЦУОДВУ

Зліва: Й. Іванків, А. Шигол, М. Леськів, С. Дроботій (англомовний редактор), *другий ряд /зліва/:* І. Халамбура й Є. Скоцко. /1935 р./

МАРІЙКА ЧАЙКА ІЗ СВОЄЮ МАМОЮ
Була дуже жертвенна на цілі ОУН. 1945 р. прибула до Новаків в Каліфорнію, вийшла заміж за Орлика, породила сина і дочку. Померла передчасно

Елінор Рузвелт, жінка президента Злуч. Держав, між українськими жінками в Ню Йорку.

Не пам'ятаю, чи це була моя ініціятива такої акції, чи друга Скоцка, але добре тямлю, що вона була схвалена не тільки екзекутивою Централі ОДВУ, але й членством обох відділів (10-го і 11-го) ОДВУ в Нью-Йорку (а ті два відділи тоді начисляли до 500 членів).

Коли ж ми довідалися, що "Свобода" й платного оголошення не хоче прийняти, то негайно рішилися випустити свою відозву тисячами примірників і розіслати її не тільки по відділах ОДВУ, але й до всіх інших громад в ЗДА. Відозва була сильна своїм змістом проти ляхів, але ані словом не була звернена проти "Свободи", хоч обурення членства ОДВУ на нью-йорському ґрунті проти неї було велике, бож платні оголошення вона поміщувала різні. Інша українська преса, як "Січовий Клич" і "Народне Слово" (в Пітсбурґу) стало поміщували різні такі наші відозви.

Отже 40-тисячна акція нам удалася на сто відсотків, але ті, які ту акцію перевели в життя — в рік пізніше були викинені з Централі ОДВУ не проводом ПУН, а таки цькуванням деяких людей з "Об'єднання", підтримані деякими новими членами Централі: одні з них були обрані З'їздом ОДВУ 1935 р., а інші просто кооптовані для поширеного складу Централі. По війні майже всі вони зрадили Централю ОДВУ — одні пішли до ООЧСУ, інші стали пасивними до цілого руху ОУН. Стара управа Централі ОДВУ через повних 5 років складалася із так званої "СІМКИ", тобто екзекутива. А нова Централя була доповнена аж до 17 осіб. **За стійкість Централі з тих "нових"** треба **дати** великий **кредит** Володимирові Різникові, його дружині Павлині та проф. Грановському, який обняв головство Централі ОДВУ по проф. Г. Германові на З'їзді ОДВУ 1936 р. в Клівленд, Огайо. Їм треба завдячувати, як також інж. Іванові Харамбурові та всім позамісцевим діячам ОДВУ на терені ЗСА, що ОДВУ зовсім не пропало по 2-й світовій війні.

Примітка: Точніше про трагедію Централі ОДВУ з 1935 р. читач знайде на сторіках "Січового Клича" з того часу.

— М. Н.

Пам'яті Максима Іванова, команданта Чорноморської Січі в ЗДА

Саме проминули перші роковини смерти одного з маркантніших діячів американської України, колишнього головного команданта Чорноморської Січі в Америці, сл. п. Максима Іванова.

Колись дуже голосна і відома в цілій Америці організація Чорноморської Січі призабулася сьогодні, як і зійшов вже, надовго до своєї смерти, з ширшого громадського овиду сам її колишній головний командант. Змінилися часи, змінилися люди, які надавали своє п'ятно своїй добі. А. шкода, щоб в повну непам'ять відійшла і засужена організація та вірний своїй національній громаді її провідник. Може знайдеться хтось, хто більше обзнайомлений з Чорноморською Січчю,і спише важливіші дати з її життя і заслуг, а може також при цьому, в повному світлі своїх особистих і громадських чеснот, виступить перед нами сл. п. Максим Іванів, її передовий член.

Максим Іванів

Це він піддав думку і зладив плян висилки делегації на Карпатську Україну з малиновим прапором для Карпатської Січі — символом єдности американської Січі з рідною, Карпатською. Делегатом був Максим Бойчук. Це він після упадку і цих визвольних змагань запопадливо допомагав першим, новим скитальцям з Карпатської України. Завдяки його стараннням прибув сюди делегат українського Чевоного Хреста, сотник Леонід Клименко, з яким він об'їздив Америку, відвідуючи більші наші громади. А потім, як для наших останніх скитальців відкрилися ворота з діпівських таборів, він зі серцем допомагав стягати їх сюди й наміщувати на новому ґрунті.

Помер сл. п. Максим Іванів 25 січня 1964 року в Бруклині. Похоронено його на кладовищі Оливної Гори.

І. С.

СВОБОДА, СЕРЕДА,
31-го БЕРЕЗНЯ 1965

НАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ ЗДВИГ В НЮ ЙОРКУ В 1935 Р.

Бже в пресі було подано, що на останньому Зїзді ОДВУ була видвигнена велика справа, а саме — уряджения ЗДВИГУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ В АМЕРИЦІ в 1935 році. Здвиг цей має відбутися в Ню Йорку, правдоподібно в величезній спортовій галі „МЕДИСОН СКВЕР ГАРДЕН", що містить в собі 30,000 місць.

Здвиг цей має бути демонстрацією сили Укр. Націоналістів в Америці та маніфестацією перед світом солідарності української еміграції в Америці з новими українськими силами на українських землях, які боряться за Самостійну Українську Державу і за нову душу Українського Народу.

Всі наші дотеперішні демонстрації, це були **лише** протести перед світом проти знущання ворогів. Ми мусимо вже раз положити кінець всяким протестам! — Повищий здвиг має відбутися під знаком свідомості вартості української нації як такої, під знаком важливості української проблеми для суспільного ладу та спокою цілого світу, отже не під знаком протесту, але ДОМАГАННЯ!

Здвиг відбудеться під осінь наступного року, а працю над його підготовкою розпічнеться невдовзі. На Здвиг цей прибуде з Европи ВОЖД УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ полк. ЕВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ, та прочі члени ПРОВОДУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ. — До нього повинні приготовитися всі наші відділи, головно ці положені в околиці Ню Йорку. Треба приспішити умундурования членства, щоб маси їх виступили в мундурах на параді.

В часі Здвигу вдібуватиметься похід вулицями міста Ню Йорку й у ньому виступити мусять відділи умундурованих членів, старих і молодих.

У Здвизі мусить взяти не менше 25-ти тисяч українського громадянсдва. Бо буде це перша цього роду українська великанська імпреза в Америці.

Центральна Управа О.Д.В.У.

„ВІСТНИК О.Д.В.У." БУДЕ ТИЖНЕВИМ ЧАСОПИСОМ.

Представник Центр. Управи ОДВУ виїде в поїздку по Америці в цілі придбання фондів на закупно друкарських машин.

Наша організація опинилася перед неуникнимою конечністю перебудування своєї преси, тобто — **перемінення свойого місячного органу ВІСТНИКА ОДВУ на часопис, який виходивби частіше ніж раз на місяць.**

До цего змушують нас такі обставини:

По перше — ОДВУ потребує органу, який своїми розмірами та впливом на громадянство відповідавби розмірам нашої конкретної діяльности та сбсягові нашої програми праці. Діяльність ОДВУ із стадії само-розвиткової та несення лише допомоги революційній визвольній боротьбі, перейшла в стадію реалізації наміченого перевиховування нашого громадянства та перебудовування нашого суспільного життя на засадах ідеольогії Українського Націоналізму. Український загал націоналістичного переконання в Америці, який веде майже всю громадську працю, потребує незалежного, чисто політичного, **націоналістичного часопису,** який дававби вираз його діяльности та репрезентувавби його стремління.

Лондон 1. липня 1935.

Вповажаний Пане Дроботій!

За Вашого листа і запрошення написати статтю „Вісника ОДВУ" – щиро дякую. Буду старатись виконати це можливо якнайскорше. Про Вас я говорив останнього разу в Берліні з Вашим братанком п. Стаховим, бо хоч я Вас особисто не знаю, але знаю деякі Ваші статті, а також дуже добре знаю і ціню Вашого отця, п. Дроботія. Прошу ласкаво передати йому мої ширі поздоровлення.

Я тепер досить занятий. Мав недавно відчит в однім дуже важнім анґлійськім товаристві, а тепер /нині вечером/ їду на два місяці до Женеви. Моя адреса в Ж. буде...

Тому прошу не ґніватись, коли я, може, трохи спізнюсь зі статтями. Якщо ласка, то вишліть мені „Вістник ОДВУ", бо чомусь адміністрація мені його не висилала.

Тут не задовго появиться друком реферат Lancetot Lawton – а про Україну, який він був виголосив в одній із заль Парляменту, коштувати буде 25 а. центів. Добре було б, коли б Ви її там поширили.

З національним привітом

Слава Україні

/Підпис/ Євген Ляхович

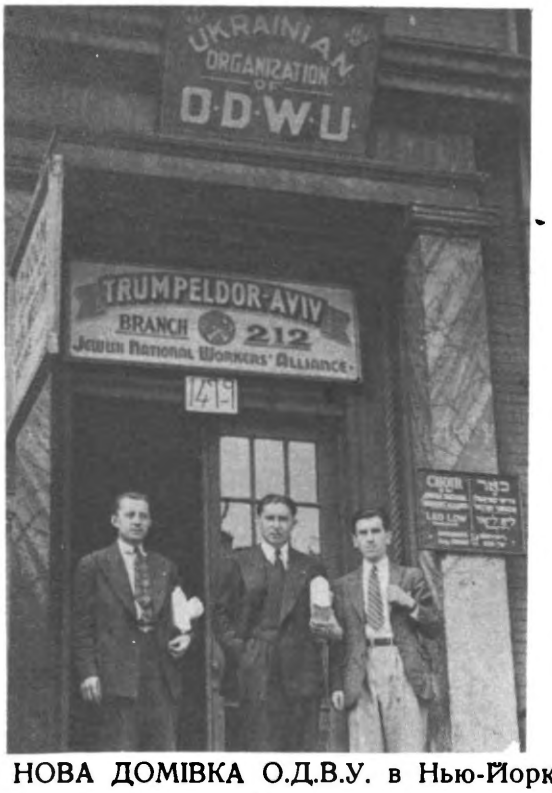

НОВА ДОМІВКА О.Д.В.У. в Нью-Йорку, набуть з 1938 року. На фото зліва: Мирон Леськів (організатор ОДВУ того часу), В. Душник, редактор ОДВУ і гість з Рочестеру

АТЕНТАТ НА ПЄРАЦКОГО — ДІЛОМ У. В. О.

(Нище подаємо зміст відозви, що появилася в краю.—Ред.)

15. VI. 1934. боєвик УВО виконав в імені Української Національної Революції присуд смерти на одному з катів Українського Народу. 15. VI. 1934. боєвик УВО вбив у Варшаві міністра внутрішних справ польського окупаційного уряду на ЗУЗ — Пєрацького.

Чин боєвика, вдаряючи в ляцького мініства Пєрацкого, як одного з творців, реалізаторів і представників окупаційного ляцького панування на ЗУЗ, вдарив у саму систему гнобительського панування ляхів над Українським Народом ЗУЗ.

У час геройської визвольної боротьби Українського Народу з усіми окупантами українських земель за Самостійну, Соборну Українську Державу, в момент владного опановування всіх ділянок життя Українською Національною Революцією і розгорнення на них визвольницької творчости — чин боєвика УВО якскраво виявив геройську напруженість українських визвольних змагань, рішучо підтвердив незломну волю Українського Народу продовжувати визвольну боротьбу до побідного кінця, вказав єдину площину ліквідації окупанта — площину революційної боротьби.

Чин боєвика УВО вдарив не тільки в Пєрацкого, як особу, а вПєрацкого, як реалізатора польської окупаційної політики на ЗУЗ. Бо хто був Пєрацкий? — Пєрацкий це послідовний погромщик українського національного життя ЗУЗ. Пєрацкий це ліквідатор українського шкільництва, українських культурно-освітних установ, господарських, кооперативних, спортових товариств і кружків, це польонізатор української церкви. Пєрацкий це творець і реалізатор польської кольоніяльної, грабункової політики на ЗУЗ, кольонізації українських земель польськими зайдами, заливу промислових осередків на ЗУЗ польським робітництвом. Пєрацкий це організатор погромів українців на ЗУЗ поліцейсько-уланськими бандами, карними експедиціями, стшельцами, варварських пацифікацій в рр. 1930 (полуд. ЗУЗ), 1931 (Волинь), 1932 (Лісько, Підкарпаття), 1933 (підчас боротьби за укр. школу) і 1934 (Угнівщина, Равщина, Самбірщина, Мостищина, Збаражчина та ін.). Пєрацький це творець наглих судів, шибениць і мордів українських революціонерів. Пєрацкий це автор поліцейських знущань і катувань українських політичних вязнів. Пєрацкий це творець системи морального розкладання українського життя масовим насаджуванням конфідентів. Пєрацкий це автор профанації й дикого збезчещування памяті Героїв української визвольної боротьби, розкопування могил, нищення хрестів і т.п. Пєрацкий це один із творців і часовий сторож-жандарм цілого жорстокого варварського арсеналу ляцького окупаційного панування, яке поставило собі ціллю згнобити українське життя, розгромами й спольонізувати його.

Боєвик УВО кинув Українському Нарові під ноги голову одного з його катів, голову міністра внутрішніх справ, найстаршого ляцького поліцая. Чин боєвика вимірений безпосередньо польській окупаційній системі панування — в обличчі всеукраїнської, визвольної політики, веденої ОУН, вдаряє в усіх спільників Польщі, що на умовах взамності діляться пануванням над українськими землями або помагають її це панування закріпити.

Акт Боєвика УВО, доконаний в імені українського поневоленого народу — в сучасній політичній ситуації виходить поза межі самої тільки української справи. Перед фактом поневолення Польщею інших народів (білоруси, литовці), перед фактом існування цілого ряду поневолених народів в московській імперії та інших союзників польського окупанта — актуалізується питання співпраці поневолених народів у боротьбі з системою окупації, що тримає їх під поверхнею видимого державно-політичного життя.

Польський окупант сягнув по нову зброю здавлювання українського визвольного руху. Сотні українців запроторено до концентраційних таборів, щоби тут голодом, знущанням, примусовими роботами, фізично винищувати український націоналістичний актив. Намагання всіх окупантів ідуть в напрямі фізичного винищення Українського Народу. В той же час, в час геройської визвольної боротьби Українського Народу з окупантами, під проводом ОУН, український угодовий, опортуністичний табор видлиговує окупанській державній рації, ведучи боротьбу з українським визвольницьким рухом, переходить на сторону ворога й стає до отвертої боротьби по боці ворога проти визвольного руху.

Таке положення вимагає від Українського Народу суцільного зєдинення всіх сил на фронті революційної, визвольної боротьби з окупаціями, під кермою українського організованого націоналізму.

Верх. Команда У. В. О.

УМЕР ГРИГОР МАЦЕЙКО ВБИВНИК ПОЛЬСЬКОГО МІНІСТРА ПЕРАЦКОГО

Гриць Мацейко,, виконавець атентату на міністра Перацького

ГЕРОЙ ПОМСТИ

Помстив за кривди
українського народу

БУЕНОС АЙРЕС. — Тут помер в місцевості Лянус 53-річний Григор Мацейко, який як член Організації Українських Націоналістів вбив у 1934 році у Варшаві міністра внутрішніх справ Польщі Броніслава Перацкого. Мацейко проживав в Аргентіні під прибраним прізвищем Петра Книша, на литовському паспорті. Народився Мацейко 13 серпня 1913 року в Щирці біля Львова. Малим хлопцем осиротів і його вихованням зайнялася сестра його матері, замужна за дир. Євгеном Чучманом у Львові. Тут він працював як механік та став членом ОУН. В 1931 р. цілком несвідомо допоміг польській поліції зловити на вулиці члена ОУН Івана Мицика, думаючи, що це звичайний злочинець. Щоб себе регабілітувати, Мацейко зголосився добровільно виконати якесь революційне завдання з рамени ОУН.

Таким завданням був атентат на міністра Перацкого. Після атентату Мацейко продістався нелегально до Чехословаччини, а опісля за старанням полк. Є. Коновальця виїхав на литовський паспорт до Аргентіни, де жив як Петро Книш. Наслідком недуги та нещасливого подружжя аргентінська поліція викрила, хто такий Петро Книш. Григор Мацейко після цього мусів довший час міняти місця замешкання в Аргентіні. Умер Мацейко 15 серпня ц.р. і похований на цвинтарі в Лянус.

НОВИЙ ШЛЯХ. СУБОТА, 1 ЖОВТНЯ 1966

ПОХОРОНИ СЛ. П. ОМЕЛЯНА СЕНИКА Й МИКОЛИ СЦІБОРСЬКОГО.

Дня 2-го вересня ц. р. відбулися в Житомирі торжественні похорони Жертв злочинного морду національних шкідників.

Тіла впавших перенесено зараз після вбивства до лічниці, де їх прибрано та зложено на катафальку. У день похоронів місце, де находилися тіла впавших Героїв було відкрите для відвідин громадян. Біля домовини стояла почесна сторожа. Свою останню пошану впавшим віддало численно заступлене українське громадянство Житомира. дефілюючи перед їхніми домовинами. Зокрема завваживалось між відвідувачами делєгації від районів, як теж і від німецьких вояків. На мурах міста розліплено клєпсидри від Організації Українських Націоналістів.

Від год. 15,30 прибули три священики в супроводі хору міста Житомира. У лічниці відправлено молебен, а звідсіля вирушив на два й пів кільометра довгий похід вулицями міста аж до Собору. У похоронному поході визначалися, поза численно заступленим громадянством м. Житомира, делєгації від районів житомирської области. У поході взяло участь понад 3000 людей. На чолі походу стануло 7 священиків, за ними представники від організацій з 50 вінцями. Між ними були тернові від ПУН, ОУН, Української Армії, Обласного Управління м. Житоміра, жіноцтва, "Січі", редакції "Українського Слова" (Житомир) та багато інших. Підчас походу співав хор м. Житомира, а в інтервалах грала духова орхестра. Рясний дощ ніяк не перешкоджував у цій жалібній маніфестації.

У Соборі відправлено панахиду, після якої виголошено пять прощальних промов. Від духовенства промовляв один з панотців. При вході в Собор розпрощався з Покійними Голова Обласного Пправління п. Яцинюк, відтак інспектор обласної поліції Захвалинський. Від Проводу ОУН промовляв Ковик, від місцевої ОУН Яцинюк, син голови Обл. Управління.

Тлінні. останки обох Героїв похоронено в окремій гробниці, що шпилі її вимуровано біля самого Собору. Над гробницею висипано могилу, на верху якої поставлено дубовий хрест. Могилу вкрито безліччю вінків і квітів, число яких зростає з кожним днем.

УКРАЇНА Грудень, 1941.

З'їзд ЧОРНОМОРСЬКОЇ СІЧІ
в Нью-Йорку, 1937 рік.

На фото (зліва): отаман Є. Драгінда, славний ґенерал УНР В. Сікевич, обласний отаман Січі кол. сотник УНР Дмитро Білецький, асемблимен Ярема і адвокат М. Гаврилко (перший ряд) — інші мені невідомі

СТАРШИНИ ЧОРНОМОРСЬКОЇ СІЧІ

Фото з нагоди виїзду отамана Максима Бойчука 1938 р. в Карпатську Україну (з прапором Січі і допомогою в грошах); зліва: Петро Тибор, Максим Бойчук, Гнат Марчак і Мирон Сітницький (М, Бойчук і М. Сітницький до 1936 року були дуже активними в ОДВУ в Нью-Йорку

ОРҐАНІЗАЦІЙНЕ.

Подаємо до відома, що від часу з'єднання Чорноморських Січей і ОДВУ, праця в користь Визвольної Боротьби іде вперед. Чорноморські Січи так само як і О. Д.В.У. будуть збирати жертви "Бойового Фонду ОУН, на 40,000 Фонд ОУН.

Комісія Бойового Фонду ОУН не має на руках такої скількости пушок, що потребує Чорноморська Січ. Ми знаємо, що багато відділів ОДВУ мають в себе пушки яких не уживають, тому звертаємося до Управ відділів ОДВУ, щоб ті пушки, що не уживають, відослати на адресу Центральної Управи ОДВУ, задержуючи собі таку скількість, що потрібна.

Відділи ОДВУ чи інші національні Орґанізації повинні зголоситися по пушки якщо їх не мають, щоб скорше зібрати 40.000 Фонд ОУН.

Секретарі відділів ОДВУ і тих орґанізацій, що мають пущки Бойового Фонду ОУН, повинні не задержувати в себе звітів ні грошей з пушок Бойового Фонду ОУН.

Використаймо ПУШКИ на зібрання $ 40.000 Фонду ОУН.

Комісія Бойового Фонду ОУН.

5-го липня 1935.

НАЗУСТРІЧ ПРОБОЄВИКАМ

СОРОК-ТИСЯЧНОГО ФОНДУ О.У.Н.

До посилення збірки 40.000 Фонду ОУН, Центральна Упрова ОДВУ подала плян до створення сотень Пробоєвиків 40.000 Фонду ОУН.

Кожний, що вписався би до цеї сотні має на протязі 6 місяців зібрати $ 100. На перший погляд $ 100 не є велика сума. Та коли взяти під увагу, що в кожній місцевості зголоситься кілька Пробоєвиків то вже справа такої збірки буде тяжча до виконання. Про це не один член буде думати і така праця може не піти так успішно як є потрібним.

В Америці ріжні Орґанізації починали ріжні діла, що не все кінчилися успіхом. В теперішний час все Українське Громадянство слідкує за діяльністю Українських Націоналістів і ми в Америці маємо віру і зрозуміння до націоналістичної ідеї, бо жертвенність українців в Америці є доказом цього.

Будучи членом Пробоєвої Сотні хочу поділитись своєю думкою в який спосіб піти між громадянство, щоб зібрати $100. і щоб якнайбільше нас зібрало таку суму. До сього можуть послужити такі факти:

1. Центральна Управа виготувала вже спеціяльні грамоти, щоб засвідчити кожному, що зложить жертву.

2. Можуть служити до збірки Пушки Бойового Фонду ОУН.

3. Управа відділу може дати своїм пробоєвикам, чи то тікети на якусь вигравку чи тікети на свої підприємства і ту суму грошей, що цей пробоєвик принесе до відділу зачисляти до цеї сотки.

Думаю, що якби Центральна Управа і Головна Команда Чорноморських Січей дали таке розпорядження, щоб секретарі відділів вели спеціяльний рекорд тих членів, що зголосились до Пробоєвої Сотні та дозволи втягати до цеї суми навіть гроші від передплатників і за розпродаж "Націоналіста". В цей спосіб була би змога і краща охота Адміністраторам по відділах попрацювати для тої справи. Думаю, що пробоєвики по відділах, це є найбільш рухливі люди. Даючи таке розпорядження можна збільшити передплатників для "Націоналіста", а тим самим більше освідомити наших громадян з завданням націоналістів.

Поділяючись своєю думкою з Вами Пробоєвики $40.000 Фонду ОУН, закликаю і других націоналістів подати свої пляни. Я думаю за 6 місяців часу зібрати більше як $100.

Мирон Сітницький
Пробоєвик, член II-го відд. ОДВУ.

Взиваю Вас і прохаю:

Станьте в одну лаву до праці над 40-тисячним Фондом О.У.Н.

Вважайте це діло пробойовим ділом Вашим, що від його успіху залежатиме багато в подіях на укр. землях.

Творіть окремі пробойові гуртки фонду, на кожному кроці присвятіть увагу цій справі.

З вірою, що Ви доконаєте свою працю, кличу: Хай живе членство О.Д.В.У.! Хай могутніють його лави на славу й добро українського народу.

Слава Україні!

Омелян Грибівський

Париж, 11-го червня.

До Відома Всіх Сотень Орґанізації Чорноморської Січи й Усіх Відділів ОДВУ, МУН, УЧХ, та Відповідь п. Е. Ляховичеві

В 24. числі "Націоналіста" офіціяльному орґані ОДВУ, "звязковий" ОУН п. Е. Ляхович, в імені (??) Проводу Українських Націоналістів, "усунув" з Проводу Орґанізації Чорноморської Січи нинішнього Головного Команданта Дмитра Білецького й Головного Секретаря та редактора офіціяльного орґану Січового Клича, Степана Фіка. Причиною того "усунення," як каже п. Ляхович, є: "їх шкідлива робота для українського націоналізму й визвольної боротьби." Як доказ цего наводить "факти," що вони "замість співпрацювати з ОДВУ для спільної ідеї, вони підкопували ОДВУ і її роботу," та що "проти ухвал обох управ (О. Ч. С. і ОДВУ) почали видавати свій орґан Січовий Клич."

1. Орґанізація Чорноморської Січи є законно заінкорпорована на підставі законів стейту Ню Йорк ще в 1925. році, яких ми покищо придержуємось і які то закони не дозволяють викидати урядників, коли кому тільки захочеться.

2. Орґанізація Чорноморської Січи має докладно вироблений статут Проводом Українських Націоналістів, який одобрив і приняв Зїзд Ґенеральної Ради О. Ч. С. в дні 22. грудня 1935. року.

ЧОРНОМОРСЬКА СІЧ
1934 року у Нью-Йорку.
Члени тієї Січі належали до американської "Нешенал Ґард".
Сидить останній (зправа) отаман Євген Драґіна

3. П. Білецький і п. Фік були вибрані Зїздом Генеральної Ради й після нашого статута відповідають вони тільки перед Ґенеральною Радою і Головою Проводу Українських Націоналістів і тому ніхто інший не має права їх усувати, тим менш особи зпоза нашої Орґанізації.

4. Члени Головної Команди й Сотень не мають причин усувати п. Білецького й п. Фіка, бо вони нічим не провинились проти Орґанізації Чорноморської Січи, ні проти Проводу Українських Націоналістів. Видавання Січового Клича було вирішене загальним референдум усіх Сотень нашої Орґанізації, що затвердив Зїзд Ґенеральної Ради, а Редакційна Колеґія, яка відповідає за зміст орґану, була вибрана Головною Командою навіть у відсутности Головного Команданта, що є в протоколах.

5. Справа співпраці з ОДВУ була два рази широко обговорювана на сходинах Головної Команди й власне ціла Головна Команда, а не поодинокі люди, **рішили поставити співпрацю з ОДВУ в завішення на якийсь час через причини, що саме Центральна Управа ОДВУ не хотіла співпраці з О. Ч. С. (на це є свідки!), а редактори "Націоналіста" не хотіли поміщувати матеріялів від нашої Орґанізації, що очевидно спричинило появу окремого орґану Січового Клича для О. Ч. С. Про це ми повідомили П. У. Н.**

6. **Фактомм є,** що **голова ОДВУ зломав ухвалу** з 30. квітня 1935. р. своїм цілковитим ігноруванням і занедбанням цеї справи з О. Ч. С., її Головною Командою і Головним Командантом Д. Білецьким. А коли п. Ляхович признає, що Орґанізація Чорноморської Січи й її Гол. Комендант стоять під Проводом Українських Націоналістів, то чому цілий час ігнорує ними? Чому п. Ляхович як "представник"(??) П. У. Н. не тримав контакту з Головною Командою О. Ч. С. і ані один раз не був у Головній Команді та ані в одній Сотні нашої Орґанізації, не зробивши нічого для добра цеї справи й нашої Орґанізації, а тепер сміє "покликуватись" до нас?

Такі "чистки" робляться в п. Ляховича лиш в одній ціли, а то, щоб запровадити дану організацію не до дійсного проводу, а до "босів" в "Джерзі Ситі," щоб забезпечити п. Ляховичеві там "джаб," яким його заманюють "провідники."

Підсумки.

Повищим, ми як провід Організації Чорноморської Січи, не обороняємо себе перед наклепами й оскарженнями "дипльомата" Ляховича, а подаємо до вияснення усему українському громадянству, усім Сотням О. Ч. С. та відділам ОДВУ, що п. Ляхович націоналістом дійсним не був (хіба за гроші) і після його теперішних діл ним не є, а як перед таким ми не оправдуємось і не будемо.

З націоналістичним січовим привітом
Слава Україні!

Степан Фік, в. р.
Гол. Секретар

Д. Т. Білецький, в. р.
Гол. Командант

СІЧОВИЙ КЛИЧ, 15. липня, 1936.

Анастасія Дроботій

Василь Дроботій

Відповід "Комісії Скарг" Шостого Зїзду ОДВУ

Подаю до публичного відома свою відповідь хвальній комісії скарг і зажалень у такій публичній формі, в якій вона користовується в орґані ОДВУ ("Націоналіст", 15-го липня 1936 р.) за "суд" проти моєї особи, як бувшого містоголови центральної управи ОДВУ, якого "засуджують" з приводу "відомого конфлікту в центральні управі", чи радше сказати — конфлікту з б. головою.

І. Уважаю "засуд" не тільки несправедливим, але навіть негідним, бо ця "комісія" була не компетентна вирішувати якоїсь справи (про яку не мала найменшого поняття), а тільки "провірила" такий матеріял, який був її підсунений справжніми ініціяторами "відомого конфлікту".

2. На зїзд не їхав, бо не мав грошей на подорож. Врешті центральна управа мене не повідомила тільки повідомив мене II. відділ ОДВУ.

Від коли Ляхович і Мишуга стали "націоналістами?"

Я самий і ніхто не може знати від коли Ляхович і Мишуга стали такими великими "націоналістами." Коли ми будували ОДВУ й вкладками свій труд і гроші в цю орґанізацію, то ті пани були тут, але замість праці старались всякими способами розбивати нашу працю і успіх. До ОДВУ ані Ляхович, ані Мишуга ніколи не належали. Л. Мишуга, що тепер так "вихвалює" націоналістів і ОДВУ самий сказав мені, що тільки "дурні й ідіоти" складають гроші на визвольну боротьбу. Ляховичівщина пішла в орґанізацію тоді, коли вона зросла в поважну силу, щоб "працювати" там за.... гроші!

Тому раджу вам диктаторам не розбивати громадянство, лишіть цей нарід у спокою, бо він без вас дальше зайде! Не бийте його по лиці, не вчіть його моралі та характерности, бо таким як ви не вчити нас. Ви панове, більше користи принесли б нашій еміґрації, якби самі себе трохи вибили! Ми досі обійшлися без лицебиття, без "корита" й якось уже між собою дійдемо до згоди, так як це ми робили перед вашим "режімом."

ВАСИЛЬ ДРОБОТІЙ..
Бувший довголітний член-основатель ОДВУ та містоголова централі.

СІЧОВИЙ КЛИЧ, 15. серпня, 1936.

ПРИМІТКА :
Стаття скорочена - И.Н.

МІЙ РЕФЕРАТ НА ЗІБРАННІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ *УПРАВИ ОДВУ*

Хвальні Збори!

Із чистим сумлінням, я готовий взяти на себе ту сумну подію, яка скоїлася і для якої ми сьогодні зійшлися, щоб над нею ми спокійно виговорилися.

Я прошу, щоб ми не гарячкувалися, щоб не загрожували одні одним фізичною силою, бо того якраз бракує нашим ворогам, щоб ми до цього себе довели. А у нас цього не сміє бути! Ми, коли маємо зужити фізичну силу, то не проти себе, а проти наших ворогів!

Хтось довго працював над тим, щоб нас ізсередини розточити, розсварити, та до цього ми не сміємо допустити! Цьому ми мусимо поставити кінець!

Хвальні збори! У нас зараз два табори... Пановe! Я навіть не маю слів, як їх окреслити, я не маю слів, бо я ніяк не можу зрозуміти, чому ми до цього допустили. Я чуюся щасливим, що я не належав до тих таборів, я старався умовляти ту опозицію, від котрої зараз говорю, щоб старалися якнайкраще вирівняти між собою ті розбіжні думки. Та **це нічого не помагало**! Не помагало, бо цей і другий табір не хотів числитися з тим, що може статися! Цей другий табір не тільки що не хотів числитися, а навіть взяв собі за ціль робити чистку, себто викинути з Ц. У. тих людей, що в імені їх зараз говорю, а між і н ш и м і м е н е. Доказом цього маємо копію листа п. Р. до полк. Є. Коновальця.

Сумні наслідки тих таборів ми нині маємо знайти, ми їх мусимо знайти! Слідкуючи за тими таборами, я вичув, що наслідки їх ведуть нашу організацію до загибелі! Хвальні збори! Я тверджу вам, що ця справа вела нас до дуже сумних подій. Я кажу вам, що коли б не ось ця реорганізація Ц. У., то нам загрожував розвал наших відділів. Першим із таких відділів мав бути II-ий відділ, котрий мав рішити виступити з Ц. У. А далі були б пішли в забуття такі відділи: Бабилон, Рівергед, Пассейк, Тавнтон, Провіденс, Сейлем та ще багато більше, коли б ми при такій господарці були трималися, як ми її мали. Стративши II-ий відділ в Нью-Йорку, ми стратили б найбільшу опору нашої організації. Кожний мусить ствердити, що в тому відділі є дуже працьовитий елемент, і кожний мусить признати йому рацію його праці, отже не можна махнути рукою на нього, коли він висказує свої жалі проти Ц. У.

Вислухавши людей, що жалілися на Ц. У., ми прийшли до переконання, що щоб поставити кінець тим таборам, треба реорганізації Ц. У. та її напрямних. В тій справі відбулися збори 28 жовтня ц. р., на котрих були ініціятивні ухвали реорганізації. Засаднича думка тих зборів є висказана в акті, котрий вам переслано, пане голово! Подробиці цього всього, чому це сталося, можемо зараз видвигнути, коли це потрібно.

Кінчаючи свій виступ, я прошу обидві сторони, щоб брали під увагу не особисті уражі, а поставили собі як одиноку ціль – організація! Коли ж знову хто думає, що викинення сімох членів з Ц. У. (як це голова поставив справу) урятує організацію, то я тверджу, що цим кроком, коли голова так справу поставить, він її розвалить. Відповідальність за цей вчинок буде нести голова та ті люди, що з ним підуть. Від людей, від яких я реферую справу, скажу таке: Ми прийшли полагодити справу! Ми не допустимо до того, щоб організацію розвалити на два табори! Ви, пане голово, не смієте йти по одній стороні! Ваш обов'язок нас провірити, погодити, бо ви голова!!!

М. Новак, кол. гол.
організатор ОДВУ

"ЛЕТЮЧА БРИҐАДА" — як це дехто називав тих членів ОДВУ в Нью-Йорку. Де треба було стати в обороні проти большевиків, ті "хлопці-молодці" все були готові.

Перший ряд (зліва): Андрій Щигол, Т. Ольшанський, Ґ. Годівський, М. Новак і Микола Цимбалістий. Другий ряд (зліва): М. Леськів, І. Харамбура, стоїть Іван Петровський. А що різна комуністична навала тоді була чимало нахабна і велика, то треба було дійсно добрих і відважних оборонців у різних подіях десь аж до 1935 року

Члени 20. і 21. Сотень О. Ч. С. у Клівленд, О. Посередині Гол. Ком. Д. Білецький, наліво від него Окр. Ком. М. Левицький, направо Заст. Гол. Ком. В. Волошин.

З ЧАСУ ВІЗИТИ ПОЛК. ЕВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ В ВИНИПЕГУ.—Полк. Евген Коновалець найдовше побував у Винипегу підчас своєї поїздки по Канаді в 1929 році. На світлині Він між провідними членами У СГ у Винипегу, Сидять в долі, зліва до права: Інж. П. Штепа, Полк. Евген Коновалець, О. Василишин; стоять за ними: Дм. Герич, інж. В. Топольницький і В. Демянчук

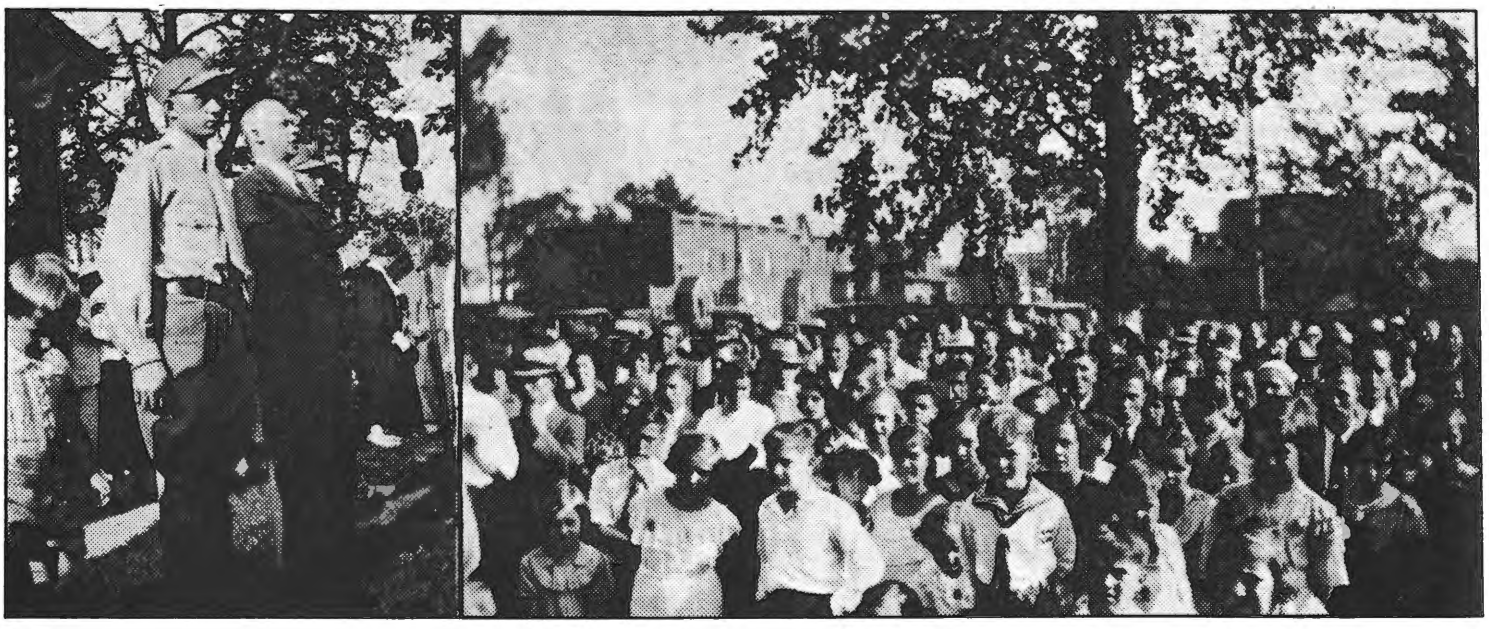

Промова крайового делегата О.У.Н., ОМЕЛЯНА ГРИБІВСЬКОГО, на „Українському Націоналістичному Дні в Ню Йорку, дня 9-го вересня 1934. — На право — вид частини слухачів

РЕАКЦІЯ НА КОМУНІСТИЧНЕ ВІЧЕ

Було це в Нью-Йорку, в середу 22 березня 1939 року. Я повернувся додому з подорожі о годині 9:30 вечора і думав негайно положитися до ліжка, бо був дуже вичерпаний різними турботами. Нагло влетів друг Андрій Дубас і каже:

"Гей, Миколо! Комуністи на 4-тій вулиці вішають собак на все, що націоналісти роблять в Карпатській Україні, а ти та всі інші мовчите, сидите по хатах, чорти б вас брали!.."

" А деж інші члени ОДВУ? — питаю. — Мене ж викинули з ОДВУ..."

"Дурниць не говори!.. Ходи, може хоч ми дещо запротестуємо..." — завзивав Андрій.

Прибігли ми до залі. Різної публіки найменше 900 осіб. Наперед годі пропхатися. Та Господь відобрав розум голові віча і той питає:

— Може є тут такі, які бажали б забрати слово з публіки? —

— Так, є! Я бажаю забрати слово! —

— Просимо на сцену! —

Люди розступились, дали змогу пропхатися на сцену. Предсідник дав мені мікрофон (він не був місцевий, не знав мене). Побачив це Настасівський (місцевий) і став відбирати від мене мікрофон, але публіка закричала:

— Хай говорить! —

Я став питати:

— Щож ви тут протестуєте проти мадярів і дійсних героїв Карпатської України? Де ж ваша червона армія?! Таж одна дурна телеграма Сталіна до мадярів — і кінець мадярської навали на Карпатську Україну!.. —

Настасівський став відбирати від мене мікрофон, а я не даю — хочу продовжувати. Публіка піднялась з крісел...

— Геть з тим фашистом! — хтось вигукнув.

Мікрофон одібрали, скинули мене із сцени силою — їх аж шестеро із президії. Я пустився виходити серединою залі — публіка, наче скажена, стала плювати на мене з обох боків. Та хоч як прикро мені було сприймати таку сцену, але то аж так дуже не боліло мене, бо між тією публікою (тоді уже!) був дуже маленький процент українців-комуністів; найменше 85% було різної інтернаціональної сволочі. Українські комуністи почали розпадатися від часу постання ОДВУ, а ще більше від 1933 року, коли пішли величезні протести проти штучного голоду в Україні. Великі маси різних українських патріотів, різних організацій світських і церковних по цілій Америці і Канаді, коли не всі протестними походами вулицями міст, то по різних залях протестували.

Жаль мені було Андрія, бо один тип-комуніст вдарив його палкою по голові. Та він спокійно сприйняв це, нікому не признавався.

— А бачиш, ми таки виграли, бо віче їхнє розбили... — радів Андрій.

На другий день комуністична шмата "Українські Щоденні Вісті" на цілу велику шпальту помістили проти мене статтю, в якій називали мене гітлерівцем і т. д.

Подаю ту статтю в скороченні (Сто.94)

П. С. АНДРІЙ ДУБАС помер 1975 року, проживши приблизно 80 років. Лишив удовою дружину Катрусю, сина, дочку і внуків.

Понад 900 нюйорських українців осудили на вічу фашистських агресорів і запротестували проти загарбання Закарпаття Угорщиною

Дискусія з Новаком.

По прочитанні резолюції до слова зголосився присутній на залі громадянин Новак, котрий заявив, що хоче говорити, як націоналіст.

Предсідатель покликав його на сцену, звідки Новак заявив, що націоналісти не мають нічого спільного з Гітлером, але не нап'ятнував фашистського нападу на Закарпаття, а відразу накинувся на Радянський Союз, чому, мовляв, не посилає армію на оборону Закарпаття.

Відповідаючи Новакові, Настасівський запитав його, що націоналісти досі зробили, щоб заохотити Радянський Союз до визволення західно-українських земель? Він пригадав Новакові про те, що діялося на Закарпатті, які там плани снувалися про похід на Київ, як націоналістичні лідери залицялися до Риму, Берліна і Токіо та присягалися знищити все, що тільки могло нагадувати Радянський Союз. Він пригадав заяву Волошина, що Гітлер приказав урядові Карпатської України не ставити мадярам опору і що цей наказ виконано.

До того слід зазначити, що одинокий Рад. Союз запротестував проти загарбання Закарпаття мадярами, коли ні Франція, ні Англія, ані Америка цього не зробили.

Розуміється, Новак не міг подати ні одного доказу, що саме націоналісти зробили, щоб дати Радянській Україні до зрозуміння, що вони хочуть її помочі. Навпаки, він міг навести ряд фактів, які свідчать якраз про протилежне, про ненависть до Рад. України і цілого Рад. Союзу.

Тай саме висунення справи являється хитро замаскованою спробою заховати дике обличчя фашистського агресора, а знову ж звернути всю ненависть проти Рад. Союза, який разом із усіма демократичними країнами запротестував проти розбиття Чехословаччини і поневолення Закарпаття.

По вічу можна було завважити, що і люди, котрі не належать до робітничих організацій, погодилися вповні з поясненнями Настасівського й піддержали його думку про потребу створення спільного демократичного фронту, в якому не було б фашистських агентів.

Зміст прийнятої резолюції слідуючий:

РЕЗОЛЮЦІЯ

"УКРАЇНСЬКІ ЩОДЕННІ ВІСТІ"

НЮ ЙОРК, Н. Й., СЕРЕДА, 22-ГО БЕРЕЗНЯ, 1939

СОТ. ЛЕОНІД КЛИМЕНКО

ПРИВІТ

ДО ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ ТА КАНАДІ.

З нагоди мого прибуття на короткий побут до Америки, сердечно витаю все українське громадянство в Америці та Канаді.

Рівночасно бажаю йому, аби в цю важну, відповідальну хвилю, яку переживає Український Нарід на всіх Його землях, українське громадянство Америки та Канади знайшло шлях до порозуміння й обєднання для спільної, творчої праці на користь Українського Народу!

СЛАВА УКРАЇНІ!

Сот. **Леонід Клименко**, Областний Командант Карпатської Січи, делегат Українського Червоного Хреста за кордоном.

Ню Йорк, 26. лютого 1940.

A Border Greeting

Kiss Today, Hiss Tomorrow

(International Radiophoto)

In Poland

As Hitler gobbled Slovakia, Hungary raced an army through Carpatho-Ukraine until confronted by Poles. Officers kissed at new borderline.

ПОЛЬСЬКИЙ ОФІЦЕР ЦІЛУЄТЬСЯ З МАДЯРСЬКИМ НА КОРДОНІ УКРАЇНИ

(фото гіркої правди з 1939 р.)

Вони (із дозволу Гітлера) р о з ч а в и л и нашу Карпатську Україну, а її народ потопили в сльозах і крові... Ці християни із радощів цілувались... Але незабаром Гітлер і їх розчавив!... Згодом вдарила червона Москва — володарка комуністичного інтернаціоналу — і залляла половину Европи і половину Азії...

"КАРПАТСЬКА СІЧ" ПОШИРИЛА БАГАТО ТАКИХ ВІДОЗВ—як оце на образках (в оригіналі вони 18½х 25 цалів великі), у КУкраїні.—На першім образку: "Січ" нищить мадярсько-польські затії, над якими плачуть польська (з ожелком) і мадярська (з хрестом корона св. Степана) гієна; другий—самозрозумілий.

ХРОНОЛЬОГІЧНИЙ ПЕРЕБІГ БОРОТЬБИ З ПРАГОЮ ТА МАДЯРСЬКОЮ ІНВАЗІЄЮ:

Вже при замкненні останнього числа нашого органу, в Европі почали розгратися події, які цілковито змінили обличча Центральної Европи. Від 12-го до 19-го березня 1939 р., зникла з лиця Чехословаччина, та пішла під німецьке панування.

Карпатська Україна дальше бореться на життя й смерть з мадяро-фінською інвазією.

В цілому світі анексія Чехословаччини викликала велике врамення. Геройська боротьба "Карпатської Січі" з мадярськими напасниками зєднала українській нації прихильність цілого світа.

Ці далеко йдучі переміни, відбувалися в такому порядку:

НАЗНАЧЕННЯ ГЕН. ПРХАЛІ МІНІСТРОМ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ: Ще 20-го січня 1939 р. пражський уряд назначив третім міністром ген. Прхалю. Проти того, запротестував уряз Карпатської України та ціле населення.

КОНФЛІКТ ПРАГИ З ХУСТОМ: Цілий місяць лютень між Хустом і Прагою йде боротьба за міністра Прхалю.

УСУНЕННЯ МІНІСТРА Ю. РЕВАЯ: З початком ц. місяця пражський уряд усунув міп. Ю. Ревая, а іменував крім того двох других міністрів Степана Клочурака та ген. Льва Прхалю.

В ПЯТНИЦЮ, 10-ГО БЕРЕЗНЯ: Центральний уряд в Празі усунув автономний уряд Словаччини, на чолі з премієром Й. Тисо, за сепаратистичні змагання. Другого дня, арештовано премієра Тисо.

НЕДІЛЯ, 12-ГО БЕРЕЗНЯ: Д-р Сідор творить новий словацький уряд. В понеділок, Тисо летить до Берліна. Того самого дня, Німеччина цислала ультимат Чехословаччині, домагаючися утворення трьох незалежних держав: Чехія (Богемія та Моравія), Словаччина й Карпатська Україна. Того самого дня Премієр А. Волошин повідомив телєграфічно Гітлєра, що його уряд проголосить самостійність Карпатської України.

ВІВТОРОК, 14-ГО БЕРЕЗНЯ: Проголошення самостійности Карпатської України.

Премієр Волошин приказав видати зброю "Карпатській Січі", для оборони перед мадярами. Ген. Прхала окружає урядові будинки військом та бомбардує готель "Коруну". Боротьба з мадярами. Сотник Білей організує та узброює 15,000 січовиків, які завзято ставлять опір мадярам. Того самого дня, згідно з телєграмою УПС, українська армія відбила Севлюш, Сваляву, Чинадіїв, Доманинці та других 16 сіл.

Того самого дня, німецька армія вмашерувала в Чехію і та приняла протекторат над Словаччиною.

ЧЕТВЕР, 16-ГО БЕРЕЗНЯ: Героїчна оборона Хусту перед мадярськими наїздниками, в якій падуть отаман Д. Климпуш, головний командант, відтак його заступник отаман Роман, та комендант Білей. Мадяри доходять до польської границі біля Лавочного.

ПЯТНИЦЯ, 17-ГО БЕРЕЗНЯ: Дальші завзяті бої української армії з мадярами. Проти-атаки січовиків.

СУБОТА, 18-ГО БЕРЕЗНЯ: Мадярські війська заняли ледви половину Карпатської України, на всіх відтинках вони стрічають геройчний опір січовиків.

НЕДІЛЯ, 19-ГО БЕРЕЗНЯ: Дальша завзята боротьба української армії з мадярами.

Фото з фільму "Мауся"

Soviet-Nazi Aggression

3,000 Attend Protest Rally In Cooper Union Sunday

—o—

Three thousand Ukrainians and Americans of Ukrainian descent went on record Sunday, Nov. 26, as opposed to the Nazi-Soviet invasion and occupation of Western Ukraine.

At the mass protest rally in Cooper Union Hall in New York, they unanimously passed resolutions denouncing the Soviets and Nazis and their Fascist and Communist supporters in the United States and demanding the establishment of a united Ukrainian state of 50,000,000 people that alone could "block both dictatorships."

The rally was sponsored by the Joint Committee of Ukrainian American Organizations of Greater New York, consisting of more than 40 organizations that represent the majority of the 50,000 Ukrainians in the New York area. The Organization for the Rebirth of Ukraine is a member.

Communists distributed handbills outside and even attended the meeting, but when the vote came on the resolution, none dared to oppose it.

Seven Speakers

Speakers were Ludwig Lore, liberal columnist for The New York Post; Roger Shaw, author and foreign editor of Current History Magazine; Dmytro Halychyn, secretary of the Ukrainian National Association; V. S. Dushnyck, editor of "Ukraine" and The Trident; Stephen Shumeyko, editor of The Ukrainian Weekly; Roman Lapica, director of the Ukrainian Press Service, and Michael Piznak, who was chairman.

"Cause of Europe"

Mr. Lore declared that "it is not only your cause. It is the cause of Europe. If Europe wants peace then these difficult nationality problems must be solved. England is short-sighted if she states that her only aim is to destroy Hitlerism. The defeat of Hitler will not solve the problem. It is just as necessary to defeat Fascism in its every branch, whether in Germany, Italy or Russia."

"If the Ukrainians are enslaved even worse than they were under reactionary Poland, whose government was hated even by its people, then it is as much the blame of Stalin as of Hitler," he said.

He described Germany as having become "the handyman and tool of Soviet Russia."

Ukrainians Courageous

He said the people of Western Ukraine were more courageous than the Soviet delegates to the Supreme Soviet because 320,000 scratched off the names of official candidates on the ballots during the recent "elections" to the National Assembly, whereas the delegates ratified the Nazi-Soviet pact without a dissenting vote.

There is a Minister of Poland in Washington, he said," so why not a Minister of Ukrainians in Washington?"

He stressed that although he was of German descent, he was part of the great number of Germans in this country who did not sympathize with Nazism.

Advice to Ukrainians

"To you Ukrainians here in America," he said, "speak up and tell us what you want so that we know all about you and can help you in your just cause.

U K R A I N E

NOVEMBER 29th, 1939.

Scenes from Carpatho-Ukraine's struggle against the Hitler — approved Hungarian invasion last year. The heroic Hutzul mountain people have furnished themes for many Ukrainian writers.

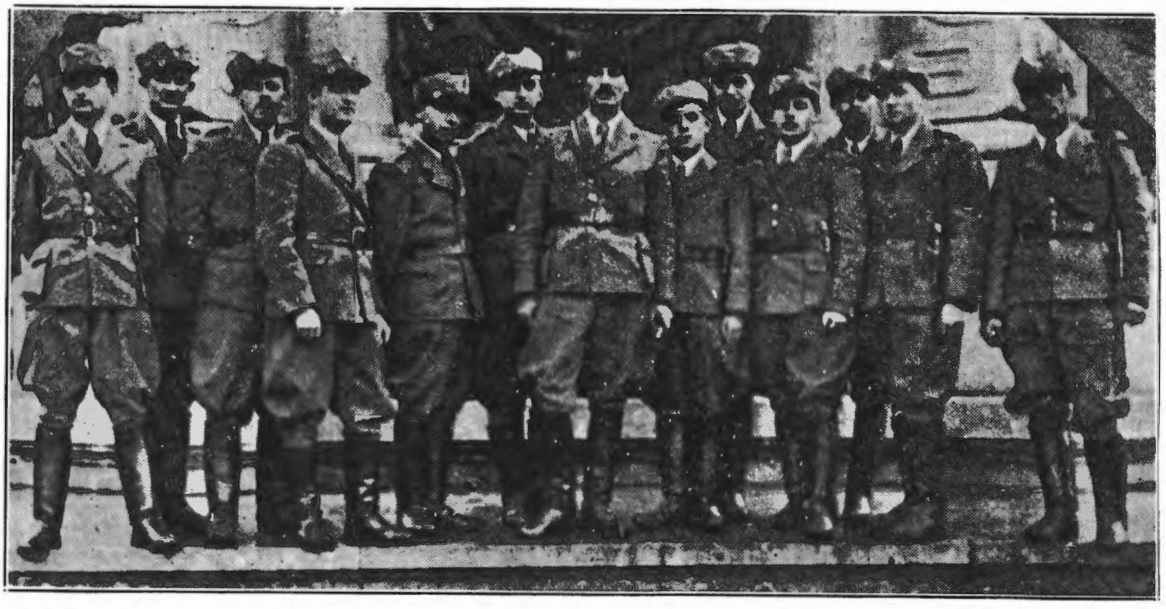

OFFICERS OF THE HEROIC "CARPATHIAN SITCH"
Most of these died in the defense of Carpatho-Ukraine; Commander Dmytro Klempush, in the center, also was reported killed in action.

Провідники бувшої Чехословаччини.
На знимці зображені провідники чехословацької республики, яка недавно розвалилася. На ліво о. А. Волошин, премієр Карп. України, по середині міністер Хвалковський, в розмові з президентом Чехословаччини, Гахою.

CARPATHO-UKRAINIANS FIGHT BACK

In March, 1939, Czechs refused to fight Nazis or Hungarians but attacked Ukrainians. In above picture, un-uniformed Ukrainian Sitch Guards turn the tables on a Czech detachment.

HUN KILLER IN CARPATHO-UKRAINE
Having stabbed a "Sitch" Guard, this Hungarian soldier wipes Ukrainian blood off his bayonet.

70-й Відділ ОДВУ ім. Ст. Бандери в Нюарку, Н. Дж. Травень 23, 1937 р.

Творцями 70-го Відділу ім. Степана Бандери, ОДВУ, в Нюарку, Н. Дж., були: Василь Осадчук, Іван Пасічник і Тимко Рудий. Вони зорганізували цей Відділ. 22-го липня 1936 року, відбулися перші збори в старій греко-католицькій церкві при Корт Ст. в Нюарку. Ці перші збори переводив Іван Пасічник. Доповідь на тему організації виголосив ред. Євген Ляхович. Вибрано першу Управу з таких: Іван Пасічник – голова, Емілія Онищук – секретарка, Павло Ґут – скарбник, Василь Осадчук – організатор у цій околиці.

ОДВУ була найкраща в Америці. Завалили її американські репортери – аґенти Москви й свої недоріки – сліпії каліки. Тепер же ОДВУ ледве животіє. Стара еліта вимерла, а ті, які „одідичили" ОДВУ, не можуть відродити її такою, як вона була.

На знимці особи, горішній ряд від ліва:

Богдан Бучак, Антін Лацковський, Степан Бутковський, Володимир Бутковський, Іван Фурда, Семен Чорномаз, Володимир Співак, Павло Ґут, Нестор Ходачок; середній ряд, зліва: Василь Чучак, Анна Рацін, Ольга Руда, Ганна Переслюга, Емілія Онищук, Ганна Співак, Анна Саків, Анна Кірхан, Оксана Брунька, Ольга Онищук і Володимир Плаксій.

Сидять, зліва:

Іван Пасічник, Тимко Рудий, Параскевія Онищук, Василь Осадчук і Іван Козира.

За один рік Відділ мав уже 100 членів.

Вельми заслужений в ОДВУ був Омелян Онищук і його дружина Параскевія, а дальше: Богдан Бучак, Тимко Рудий, Василь Осадчук – про себе не годиться говорити.

Іван Пасічник з дружиною (Автор цього спогаду)

31-го січня, 1975 р.

Дорогий Друже!

Дякую за листа і за все, що було в прилозі з листом. Дуже уважно все я перечитав.

Приємне враження зробила на мене Твоя відворотна адреса з українським прапором і тризубом, як також заголовок самої адреси.

Думаю, що тільки дещо можна взяти з мого першого листа. А інші рядки бери з цього листа, який сьогодні Тобі посилаю. Ось хочби взяти тих осіб з 70-го відділу ОДВУ. Про них ніхто ніколи не згадає, а це були гарні та патріотичні люди. Усі ці люди, що бачиш на знімці, ще живуть, окрім кількох. На цій знімці бракує Омеляна Онищука, який був завідателем друкарні ОДВУ в Нью-Йорку, аж поки ту друкарню без відома Онищука продали Василіянам там же. Також на знімці бракує Юліяна Баранюка, Андрія Мудровського, Семена Чорненького, Гелени Бучак, Ольги й Василя Горбач, Павла й Анни Бемко, та інших, яких я вже позабував. Цю знімку я вже був відложив на „спочинок" 1971 року.

Прекрасний робітник і пропаґатор української справи був Богдан Бучак, син Олександра і Теклі Бучаків у Нюарку, Н. Дж. Богдан родився в Америці, дістав освіту в американських школах і став взірцевим українським юнаком-патріотом. Його найстарша сестра Гелена виголошувала чудові промови англійською мовою на українські теми в американських церквах та авдиторіях її власного укладу. І це діти не „зо священичого роду", якими часто, бачимо в пресі, нахвалюються наші „інтелектуали", але це діти бідних еміґрантів-піонерів на найгірших роботах у цій околиці.

Василь Осадчук був душею ОДВУ в цілій окрузі Нюарку. Родився в Америці, але це козак хоч куди. Видко, що змалку його родичі защепили любов до всього українського, Василь все своє життя щоденно це виконував і виконує досі. В родині Осадчука всі говорили тільки по-українському, і всі отримали вищу освіту в американських школах. Тепер Василь активний член у відділі УКК у Випані, Н. Дж. Він добродушний, милий, жертвенний, гостинний і розумний. Дав би нам Бог більше таких Василів.

Тимко Рудий був членом Головної Управи ОДВУ в Нью-Йорку. Також наскрізь примірний український патріот, без границь послушний, щирий та жертвенний.

Омелян Онищук походив з Гуцульщини, а його дружина походить з Рогатинського повіту. Обидвоє мали ґімназійну освіту з рідного краю. Прекрасні працівники у своїй громаді та в ОДВУ. Обидвоє померли у Флемингтон, Н. Дж.

На знімці є напис, що це відділ імени Степана Бандери. Центральна Управа ОДВУ не бажала, щоб ми живого тоді Бандеру брали собі за патрона, мотивуючи своє небажання тим, що Бандера може змінитися... Та всупереч цьому небажанню ми назвали відділ іменем Степана Бандери. Бандера був дуже популярний, Степан Бандера не був зрадником України, але за неї згинув так, як Петлюра, Коновалець, Басарабова і тисячі – тисячі.

Ми шанували Євгена Ляховича, а те, що про нього складають всякі сплетні, то звичайна вулична лайка.

І досі шануємо й любимо проф. Олександра Грановського і сподіємося, що його запишуть у історію американських українців у першому ряді. Річ ясна, ті, хто має газету в своїх руках і багато грошей, то себе вони вихвалюють насамперед. Тільки ж історія має і решето, і сито, і дбайливо вміє пересівати.

Всі ці особи на знімці, що ше живуть, я певний, бажали б побачити Твою працю, Твою книгу. Годі згадувати заслуги кожної особи зокрема. Але лише згадую їх імена, „шоб слава не пропала", як це співається в пісні.

Я походжу зі Зборівського повіту, але мої приятелі майже всі з Рогатинського повіту, і майже всі вони з вищою освітою, бо в Рогатині була українська виша школа, й мої приятелі й товариші були студентами цієї школи. Взагалі в нас у Нюарку й околиці Рогатинці славилися вищою освітою й були передовими громадянами у громадах. З них також були дуже добрі аматори й аматорки на сцені, суфлери, співаки в хорах, просвітні доповідачі і пропаґандисти тверезости.

Якщо я ще всього не написав, то напишу іншим разом.

Поздоровляю Тебе, Твою Дружину! Дай Вам, Боже, багато радости й задоволення у Вашій праці!

З глибокою пошаною,

Твій друг

/Підпис/ Іван Пасічник

Феб. 10, 1947

Високоповажаний Пане Новак!

Вашого дуже цікавого листа одержав. Широ дякую. Ви заторкуєте надзвичайно цікаві речі та справи, на які далебіг чи зможу багато відповісти. Не знаю, чи я зумію дати Вам вичерпуючу відповідь.

На жаль, не маю вже більше „листів до Черчила", бо й я теж розіслав 75 чисел до різних американських видавництв та до виднійших громадян.

Відомо Вам чи ні, в Нюарку існував відділ ОДВУ, що складався зі 150 членів, люди, шо були віком молоді й самі такі, шо недавно були приїхали зо старого краю. Більшість з них це були мученики польських тюрм та переслідувань. Розуміється, ті люди, та й я з ними, завжди дивилися на Центр. Управу як на наш провід. Але з вибухом війни нараз шось сталося, й наш провід гейби перестав існувати. На наші члени пішли большевицькі доноси, і до нас почали навідуватися аґенти Еф Бі Ай; це нагнало на нас страх. Ми вдалися до Центр. Управи за поміччю, за вказівками. А проводу нема! Все стало в хаосі. Люди, що колись стояли в проводі, геть кудись щезли. Ми були полишені на ласку большевицьких доносів і Еф Бі Ай „візит". В нашій касі було трохи грошей, а гроші не наші, і ми навіть не мали кому їх віддати. Крім того, ми мали багато шерів в друкарні ОДВУ, мали поважну бібліотеку й інші речі, які вважали за маєток всіх громадян. Тепер ніхто цього не хотів.

Тоді за поміччю кількох відважніших наших членів ми скликали окружні збори Нюарку, Єлизабету, Пассейку та Джерзі Сіті. І знаєте шо? Ніхто не прийшов! Люди так були зтероризовані Еф Бі Ай-м.

На 23-го марта 1946 знову кількох кращих людей зібралися собі приватно, шоб обговорити справу ОДВУ й зліквідувати касу. На цих нарадах рішено гроші вислати до Допомогового Комітету в Філядельфії, а ОДВУ відновити. В дискусії виринило чимало такого, що ОДВУ відновляти в теперішнім часі є цілковито безпідставно. Бо відновляти ОДВУ, то значить треба її поставити на тому ґрунті, на якому вона була перед тим. А це якраз тепер не є в моді в Америці. Ідеї ОДВУ є чудові, вони нам рідні, вони наші, ми ними дорожимо й живемо ними й дальше будемо працювати для них. Але в ОДВУ є такі клявзулі, які зруйнували нам так велику й здисципліновану організацію; отже, ОДВУ була на статуті, що вона підлягає ПУН в Европі. Американський уряд мав повне право нас розігнати.

Ця закарлючка в статуті ОДВУ зруйнувала нам ОДВУ. Отже, ми прийшли до цього переконання, що замість відновляти ОДВУ, треба нам створити нову організацію ОЧСУ для об'єднання українських націоналістів на американському ґрунті. Тож взиваємо Вас до такої нової організації. Є. Ляхович привітає Вас дуже широ, коли б Ви в Каліфорнії зорганізували відділ ОЧСУ.

Якшо в Европі зайшли розбіжності на якімсь тлі між Мельником та Бандерою, то що нам, американським українцям, до того. А такі розбіжності там є, про це ми добре поінформовані. Однак, які ті розбіжності не були б, то ми, американські українці, не сміємо ради добра, ради якоїсь моралі сторонити з одною, чи другою ґрупою. Для нас і Мельник є добрий, і Бандера є добрий, і добрі мельниківці, і добрі бандерівці. Про це ми вже говорили з проф. Грановським, але він у своїй ширості та завзятю, чомусь не може зрозуміти нашого аргументу.

Пора вимагає, шоб американські українці мали сильну політичну організацію, незалежну від „Свободи". У нас мильно люди розуміють „Свободу". І вчені люди, і робітники беруть „Свободу" як єдиного речника української політики, і то, мовляв, речником на цілий світ. Все громадянство з тим зжилося, до цього пристосувалося, і наші редактори в „Свободі" прийняли на себе це переконання, що без них не сміє існувати ані братство св. Йосафата, ані сестрицтво св. Варвари, ані ОДВУ, ані Конґресовий Комітет, ані навіть Допомоговий Комітет у Філядельфії. Просто не смієш існувати без благословення від „Свободи".

„Свобода" є і повинна бути речником тільки української асекурації в Америці. Бо інакше, то і Пруденшел може вести свою політику, Метрополитен Іншуренс і т. д. „Свобода" є пов'язана державними асекураційними законами, але д-р Мишуга має добру нагоду, то й політикує, а шо хтось десь підійметься, то він його відразу по лобі, і на тому кінець. Така „політика" теж у нас вже повинна закінчитися.

Уявіть собі, яка велика радість була б серед членства, коли б вони почули, шо Ви створили відділ з Вашими людьми аж у Каліфорнії – стали частиною Організації Оборони Чотирьох Свобід України! Чи Ви уявляєте собі наш підйом духа, якого Ви нам дали б? Отже, я особисто признаюся Вам, що на це чекаю.

Кінчу й широ здоровлю Вас і Вашу родину!

/Підпис/ Ваш друг Борис

Примітка:

Заходи цього українського патріота та багатьох інших старих членів ОДВУ об'єднати українських націоналістів – старих еміґрантів і нових – біля нової організації ОЧСУ не мали успіху. Старі члени ОДВУ, що в початках приступили до ОЧСУ, скоро залишили ОЧСУ (майже всі), але вже також і не повернули назад до ОДВУ. Розчарувалися, але ніхто з них не пішов до комуністичних організацій.

М. Н.

(І. Р. Ковалевич — це пастор УЕЦеркви.
Мій друг і безмежний український патріот. — М. Новак).

Вінніпеґ, 26 січня 1973

Дорогий Приятелю — Пане Новак!

Щиро дякую Вам за цінну книгу — ювілейне видання УКО і ті теплі слова, які Ви вписали до неї для мене. Це буде все нагадувати мені доброго приятеля у Вашій особі.

Про цю книгу можу сказати, що це є чудово опрацьоване видання УКО, яке говорить про культурне життя, жваву діяльність і цінні здобутки української спільноти в славному місті — Лос Анджелес, що рівночасно є великим плюсом для української справи взагалі, чим всі радіємо!

Я читав цю книгу з великим зацікавленням, а особливо Вашу передовицю в ній — це цікава історія, яка вимагала багато праці і турбот. Тут також вражають чудово виконані фотознімки, які є доброю документацією тої многогранної праці УКО.

Зі змісту книжки бачу, що для цієї громадської справи Ви зі своєю Дружиною присвятили не мало старань і праці, про що від себе можу сказати, що Бог обдарив Вас таким талантом, що де б Ви не були — являєтесь тим дріжджям у громадському житті; щаслива та громада, коли серед неї є такі люди, бо де їх немає — там громада засипляє.

Я є тут членом в Президії КУК і ОУКО і коли показав їм цю книгу — дуже всі були нею зацікавлені — може колись і ми тут підемо Вашими слідами.

Окремо вислав Вам дві книжки, які, сподіваюсь, будуть цікаві для Вас.

Сердечно вітаю Вас і Вашу милу Дружину

— Ів. Р. Ковалевич

Фото з нагоди фільмування
"Наталка Полтавка", 1936 рік.

Зліва — актор Водяний (в ролі Возного), Анна Стрільбицька (тепер паніматка о. митр. Андрія Кістя), пастор Ів. Р. Ковалевич, актор Швець (виборний) і Микола Новак (співорганізатор фільму).

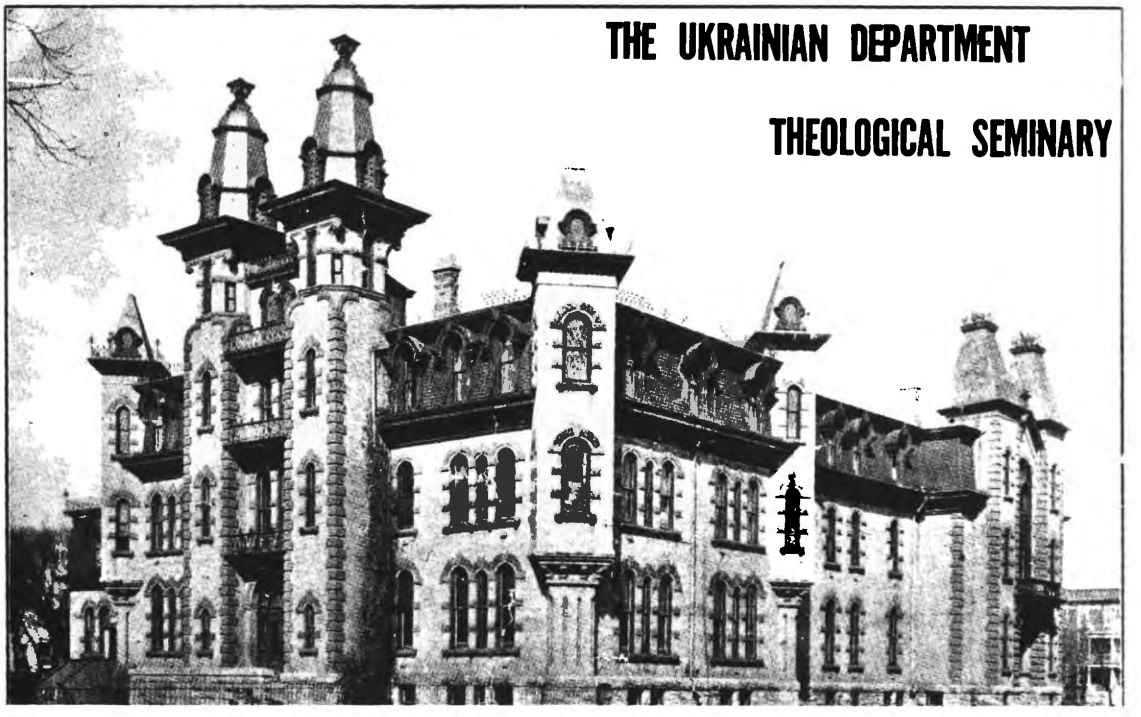

Це святиня — Манітоба Каледж. Перший тут переступив поріг Іван Бодруг, який скінчив теологію 1903-го руку. У цій святині знання вчилися сотки українців, між іншими, Павло Крат, Ілько Глова, Володимир Купчинський, Іван Роберт-Ковалевич та багато інших українських євангельських проповідників. Це Школа англійських протестантів пресвітеріян у Вінніпегу, Канада. Український євангельський рух у цьому 20-му сторіччі завдячує свою історію цій Святині, яка плекає духа свободи, християнства і ділиться свободою з іншими народами. Цього довершила проповідь нецензурованої Євангелії.

УКРАЇНСЬКИЙ ЄВАНГЕЛЬСЬКИЙ РУХ НА АМЕРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

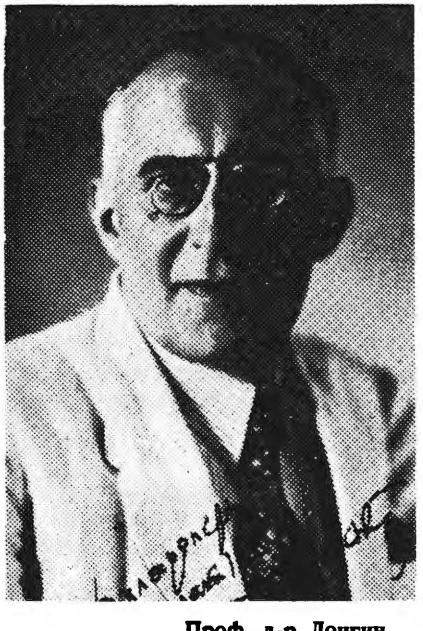

Проф. д-р Лонгин Цегельський, 1925 р.

Український євангельський рух на Американському континенті на початку XX століття свій зріст багато завдячує двом пресвітерським школам, а саме: Манітобському Каледжеві у Вінніпегу і Блумфільдській Теологічній Семінарії в Блумфільді, Ню Джерзі.

Український Департамент, якого основоположником був Василь Кузів, при Блумфільдській Теологічній Семінарії являв собою українську гімназію і семінарію, де українською мовою українські професори викладали такі предмети: українську мову, граматику, географію України, літературу, історію української літератури, історію України та інші дисципліни, як також Біблію (Старий і Новий Заповіти), упродовж 11 років, від 1915 року до 1926 року. Але українські студенти тут училися від 1908 року до 1931 року.

Професорами Українського Відділу були Василь Кузів, Іван Коцан та д-р Лонгин Цегельський.

Усіх українських студентів за ввесь час, від 1908 р. до 1931 р., було тут 63, прізвища яких будуть подані дальше в цих споминах. З тих 63 студентів тільки 25 стали євангельськими проповідниками. Решта 38 студентів, хоч і не скінчили теологічних наук, проте вони одержали певну освіту, а тому не пропали для євангельського руху, бо здобути і трохи освіти було для них краще, ніж нічого.

Д-р Лонгин Цегельський, голова Дипломатичної Місії Західньо-Української Народної Республіки у Вашінгтоні, ЗСА, 1919 р., опісля професор Українського Департаменту при Блумфільдській Теологічній Семінарії і Каледжі (5 років) і автор двох книжок на тему українського протестантизму.

ЧОГО ВЧИЛИ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ДЕПАРТАМЕНТІ?

Отже, вчили української мови, граматики, географії України, української літератури, історії української літератури, історії України, вчили деклямувати твори Шевченка, Франка та інших, при тому були виклади про Реформацію та студії чотирьох Євангелій.

Поруч цих українознавчих студій кожний український студент та всі студенти обов'язково вчилися англійської мови, літератури, історії ЗСА, устрою ЗСА (Civics), то знову предмет, що називався "Проблеми Американської Демократії", як також звичайну аритметику, потім альгебру, геометрію, фізику, хемію, тригонометрію, латинську мову, грецьку мову, всесвітню геологію, всесвітню історію (всі три періоди), риторику, студії всіх Послань Нового Заповіту, студії Біблії Старого Заповіту, про Реформацію англійською мовою, про структуру протестантських церков, спів церковних гимнів і один раз на тиждень гра на футбольному стадіоні, а взимку гра з м'ячем (кошиківка) у Накс Голл. Окрім цих предметів, часто відбувалися різні доповіді на різні теми в залях сусідніх церков і студенти ходили туди слухати, а то й дискутувати. Все це було надзвичайно цікаве.

Ця знімка з нагоди Конференції УЄО в Нюарку, Н. Дж., 1937 р. Сидять зліва: д-р Олександер Куман, пастор у Нюарку; проповідник Лука Стандрет, тоді в Ошаві. Верхній ряд зліва: проповідник Іван Роберт-Ковалевич із Торонта; проповідник Теодор Галенда з Гартфорд, Кон., і пастор Теодор Бай з Лондону, Онт., Канада. Ковалевич, Куман і Стандрет — це випускники Блумфільдської Теологічної Семінарії. І. Р. Ковалевич був 9 літ редактором "Канадійського Ранка", а Л. Стандрет був редактором цього часопису 3 роки. Лише Стандрет і Ковалевич ще живуть цього 1974 р.

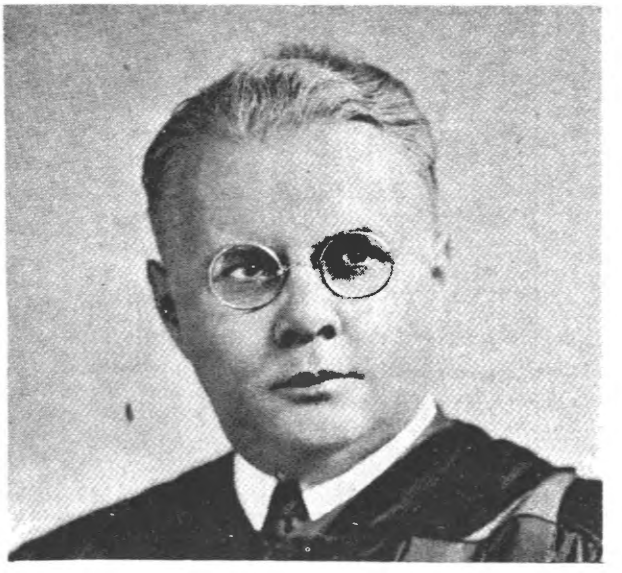

Пастор д-р В. Купчинський. Проповідував в Ошаві і понад чверть століття в Ню Йорку.

Сл.п.д-р В.Купчинський та інші пастори,що є на цих сторінках - в роках 1929, 1937 - були великими добродіями різної допомоги нещасним людям.Депресія була страшна.

У тих роках,вони одинокі мали доступ до різних американських допомогових організацій.Тож на їхню честь присвячую ці сторінки,бо ж несли вони різні допомоги також й членам ОДВУ. - М.Н.

Протопресвітер А. Іванишин упродовж кількох років був прикований до ліжка й у глибокій старості упокоївся в Бозі 22 серпня 1973 р. Бл. п. о. протопресвітер Андрій Іванишин, кол. настоятель-емирит Свято-Миколаївської церкви в Трой, Ню Йорк, прийняв Св. Тайни Сповіді, Причастя і Оливопомазання з рук о. Івана Куліша, теперішнього настоятеля. Отець Андрій Іванишин народився 12 грудня 1887 року в селі Посвір, Рогатинського повіту, в західній частині УкраїниПрибув до Америки 19-літнім юнаком і почав студії св. Богословія у Блумфільдській Семінарії. Дня 1 січня 1914 року Вл. Архиєпископ Олександер Немиловський висвятив його на священика ("Українське Православне Слово", вересень 1973 рік). Він був в українськім Департаменті і скінчив лише Академію (4 роки), а теології зовсім не студіював, і з цією освітою став православним священиком, але назавжди в душі був нашим щирим симпатиком. (Ред.)

ОДВУ – СІЛЛЮ В ОЧАХ СТАЛІНА

1933 р. президент Т. Рузвельт визнав режим СССР. Обмінявся амбасадами. Хитрий амбасадор СССР Літвінов у Вашинґтоні добився згоди в през. Т. Рузвельта ***НА ОБМІН 300 СТУДЕНТІВ.*** Деякі з них мали візи на шість місяців, як туристи, інші на два – чотири роки побуту студій по американських університетах. З Америки до СССР поїхали дійсно молоденькі студенти, і то тільки на короткі реченці побуту в СССР, а ***з Москви Сталін прислав до Америки 300 т. зв. студентів – аґентів – шпигунів,*** з необмеженим правом подорожувати по ЗСА, куди захочуть, вчитись, де захочуть, та зустрічатись, з ким захочуть.

Яких та скільки з тих т. зв. московських студентів Сталін призначив на „роботу" по укр. громадах, а зокрема на „роботу" ОДВУ, – ніхто з нас не знає й по сьогоднішній день. Смію ствердити, що ані один із них до 2-ї світової війни не мав успіху у своїй роботі проти ОДВУ. Ми, члени Централі ОДВУ, мали свою дуже добре зорганізовану розвідчу сітку проти всяких підозрілих типів.

КОРОТКА ІСТОРІЯ „ВЕЛИКОЇ РИБИ" АҐЕНТА СССР

До дійсно „великої риби" – аґентури СССР в ЗСА з 1933 р., який старався промоститися в ряди ОДВУ, належав один із тих 300 т. зв. студентів СССР, тобто з того першого обміну студентами СССР, про якого вище згадую.

Був це тип середнього росту, років під тридцять, брунет, говорив чистою укр. мовою і не зраджував, що, крім української і російської, знав добре англійську, французьку, чеську і польську мови. Хоч кораблем з СССР прибув він просто до Нью-Йорку разом з тими 300 т. зв. студентами СССР, то прямою дорогою не зголосився до Централі ОДВУ, як утікач з Східньої України, як наочний свідок штучного голоду в Україні, а поїхав з Нью-Йорку просто до Пітсбурґу і там, як таким, зголосився в редакції „Народного Слова", де тоді головним редактором був старенький укр. патріот, великий прихильник полк. Коновальця та один із перших патріотів УВО, який про УВО заповняв цілі сторінки до постання ОДВУ, як також пізніше аж до самої смерти – Покійний Матвій Хандога був „нашим редактором", як це ми, члени Централі ОДВУ, посилаючи різні наші відозви ОДВУ, говорили: „Пошлемо ці наші відозви до „нашого редактора" Матвія Хандоги, бо він їх помістить цілими в „Народнім Слові".

ПОРУЧАЮЧИЙ ЛИСТ РЕД. М. ХАНДОГИ

„ВП. Добр. Сурмач,

Поможіть цему інжінірові В. Муравському – українцеві – скільки можете. Щиро здоровлю". М. Хандога. Пітсбурґ, Па., 2-го вересня 1933 року.

(Ориґінал цього листа на іншій сторінці, поміщений фотостатом – М. Н.)

У Пітсбурґу Володимир Муравський – аґент Сталіна (Муравський, це було його псевдо. Дальше мав їх багато більше, поки ми його викрили – „розкусили") перебув повних два тижні на утриманні наших патріотів, бо він представився як наочний свідок штучного голоду в Україні і т. п. Як було не допомогти такому свідкові? Дали йому не тільки гарну кімнату, брали до себе на обіди, вечері, а також давали гроші на життя і на подорож до Нью-Йорку, бо тоді тільки в Нью-Йорку ще можна було дістати якусь працю; по інших містах ЗСА було багато тяжче, навіть таку працю як в ресторані начиння мити. Старенький ред. М. Хандога (старий еміґрант) був дуже великий добряга – кожному укр. патріотові готов був небо прихилити. До того, тоді вже він добре не добачав і носив потрійно побільшуючі окуляри. Отже Муравський вимантив в нього вищезгаданого поручаючого листа до п. Сурмача (книгарня). Не просив такого листа впрост до Цен. ОДВУ, бо не хотів стягати на себе підозріння. Приїхав до Нью-Йорку і відразу пішов до п. Сурмача. Представився, хто він такий, показав листа Хандоги. У Нью-Йорку тоді жила велика укр. патріотка (медсестра з 1918 укр. визвольних змагань) Марія Скубова. Хто тільки не появився в Нью-Йорку з українців, а був голодний – „мама" Скубова нагодувала, а й останні центи свої пхала таким людям до кишень. Так вона поступила також і з Муравським, коли п. Сурмач прислав його до неї. Але Марія була також і незлий розвідчик, переживши різні воєнні події в Україні. Покликала мене і шепнула: „розкусіть" того панка в Цен. ОДВУ", може дійсно утікач, а може ... Хитра бісова душа, гарний, привітний. О, коли б так було, що це дійсний утікач, мали б ми живого свідка страшного голоду в Україні, послали б його по укр. громадах, щоб він розказав нашим людям про ту страшну трагедію, яку Сталін створив в Україні штучним голодом. Оратор з нього, як я збагнула – прекрасний. Беріть його і добре „розкусіть", – наказувала тепер уже Покійна.

Того самого дня, ввечері, повідомив я членів Централі ОДВУ, що о год. 8-й відбудемо зустріч з п. Муравським. Повідомили ми також Теодора Свистуна (був тоді гол. організатором ОДВУ), отже й він приїхав на ту зустріч. Разом було нас до деся-

ти осіб на тій зустріч. На різні наші запити Муравський давав нам вдовольнячі відповіді. Дальше ми рішили, що в неділю (була середа) поїде він разом зі мною до Рочестеру, Н. Й., і там удвох промовлятимемо на протестаційному вічі. До того часу забрав його до себе Максим Бойчук (кол. підстаршина УГА), дав йому окрему кімнату, харчі на тих три доби, а з Централі ОДВУ дали ми йому пару долярів. Рішили також купити йому вбрання, бо був дуже погано зодягнений. Пішли ми до кравця Івана Пасічника, а той, зрадівши „бідним гостем", дав йому чудове вбрання – нове. Швець Соболь нові черевики подарував (це теж були члени ОДВУ). „Чудово, – говорив гість,– поїдемо до Рочестеру, почуєте, що я говоритиму про страхіття голоду в Україні, про батька – петлюрівця, як його мордували комуністи і. т. д., і. т. д."

В неділю раненько приходжу до нього. Максим Бойчук очима дає мені знати, що це не втікач... А Муравський: „Даруйте, не можу черевика натягнути на ногу, скалічив, вийшовши босою ногою на подвір' я Бойчуків. Поїдемо другим разом десь в іншу громаду". Нога дійсно забандажована, бачу свіжу кров на бандажі. Поїхав я сам до Рочестеру. Раненько в понеділок М. Бойчук пригнався до мене і каже: „Гість спалився, лишив убрання і черевики, втік таким, як прибув до нас".

Короткі наради в Цен. ОДВУ і рішаємо: негайно мусимо вислати гончі листи за ним по всіх укр. громадах, зокрема по відділах ОДВУ. За пару годин такі листи ми вислали, написані другом Є. Скоцком, як секр. Цен. ОДВУ, набиті на мімеографі сотнями примірників. Шість місяців шукаємо його по Америці, а за ним слід пропав.

ЛИСТ УКР. ГРОМАДИ З БОСТОНУ

„Пришліть нам одного бесідника з Цен. ОДВУ, бо ми тут готовимось до великого протестаційного віча. Крім Вашого бесідника, промовлятиме Михась Блакетний, інженер новоприбулий з України".

Наша відповідь: „До Вас прибуде п. Микола Новак, але дуже строго довірочно повідомляємо Вас, що Ви не смієте згадувати не тільки прізвища Новака, але навіть нічого не говоріть Блакетному, що хтось з Цен. ОДВУ приїде до Вас, б о м и г а д а є м о, щ о ц е б у д е т о й „п т а ш о к", за яким ми шукаємо, тобто інж. В. Муравський – шпигун Сталіна". Є. Скоцко, секр. Цен. ОДВУ.

Прибув я до Бостону на означену неділю. Перед Службою Божою стрінувся з Комітетом віча. Говорю їм, що тип Блакетний – аґент Москви, прошу їх, щоб нічого не згадували, що я приїхав, бо я тут його здемаскую на сцені. Хай він перший говорить, а я скриюся між публікою, вийду на сцену аж тоді, коли побачу, що це Муравський. Ніхто з комітетчиків ані не хоче вдуматись, що говорю правду. „Що ви говорите, це бідний утікач з України, ми його знаємо протягом повних шість місяців – прекрасна людина!"

Не повірив мені також і місцевий парох, в церкві виголосив привітну промову нам обоїм і заклик людей, щоб на год. третю явилися на залі. Поїхали комітетчики віча по Блакетного до готелю (платили йому той готель, гроші давали на життя, возили його по різних громадах околиць Бостону, а Муравський робив „свою роботу" – в нотатнику мав також ім'я Д. Галичина), приїхали комітетчики розчаровані. „Блакетний втік з готелю ще минулої ночі, вибрався, сказав нам менаджер готелю. Ви, пане Новак, мали рацію. Не треба було говорити йому про прибуття Новака", – стали дорікати комітетові.

Віче було успішне – Моравського я там здемаскував. З Цен. ОДВУ, пару днів пізніше, вислали ми другі гончі листи за Муравським. Знову на пару місяців слід по ньому пропав.

НАГЛИЙ ТЕЛЕФОН З ПІТСБУРҐУ

„Приїжджайте, він тут! Порадимось, що з ним зробити, – говорив кол. член УВО, – він щойно появився".

„Їдьте, Друже Новак, одного з нас досить там – шкода грошей на подорож аж двох нас", – радив Є. Скоцко.

Приїхав я, стали ми радитись, що зробити з тим типом, може дійсно тільки шубравець – натягач. Рішили, що краще дати його на перевірення Еф Бі Ай. Так і зробили. За пару годин ФБІ звідомляє: „Не можемо нічого з ним зробити, – це турист з тих 300 т. зв. студентів СССР, має всі леґальні документи. Гоніть його самі від себе, коли він вам небажаний," – була відповідь ФБІ.

Був пізній вечір. Я пішов до ресторану п. В. Шабатури (думаю, що це був його ресторан). Ще я не встиг повечеряти, як на дверях показався Муравський, обурений, приступив до мене і каже:

– ЦЕ ВАША ЗҐЕЛКА, НОВАЧЕ! В Нью-Йорку не „викав" мені, а просто „Коля", „Миколко кликав мене, а тут уже злісно – „ви".

Став я доказувати йому, що я нічого не знаю про його аферу з ФБІ, що приїхав до Пітсбурґу, бо маю тут промову в неділю і т. п., став вдавати, що радію його зустріччю і т. п. Хочу купити йому пива напитись, а він гостро відпалив: „Ні, братіку, не пить мені твого пива. Краще вийдім звідсіля в затишок, бо я хочу дещо сказати тобі".

Ми вийшли і стали надворі поміж двома будинками, під стіною одного із них. Я негайно вперся плечима до стіни, праву руку тримаю в кишені штанів, але револьвера я не мав, а тільки так лякав його. Він поставив свою ліву руку понад мою голову, вперши її до стіни, і став грозити мені:

– Коли б не твоя Надійка (ми ще не були подружені, а він за тих кілька день побуту в Нью-Йорку був дуже зацікавився нею), то я, голубе, ось так можу скрутити тобі головку, і це тут, у твоїй Америці, – підняв свою праву руку аж під ніс мені і став бити пальцями на своїй руці так сильно, що лоскіт тих пальців можна було почути на хіднику, коли б були переходили які люди.

Скоро орієнтуючись, кажу йому: – Перестань грозити, нервуватись, бо люди почують нас, а чейже таким героям, як ми з тобою, не личить нервуватись, краще дати волю, – правою рукою, яку мав у кишені, вперся в його черево, вдаючи що це мій револьвер.

Він дещо, злякався, бо я мав на собі стрій ОДВУ з мазепинкою на голові. І дальше продовжував:

– Ще раз кажу тобі, перестань слідкувати за мною, бо ... ну, згинеш так, що ніхто й не додумається, як то, що скоїлось з тобою, – говорив уже спокійніше, але очі його дальше скаженіли.

Дивлячись йому строго в очі, відпалив я йому: – Ми теж не з тих, що лякаємося, – пам'ятай голубе! Найдемо тебе й під землею, коли дальше будеш вештатись по наших українських громадах! – звільнив я свою руку з його живота.

Він думав досить довго, тер рукою щоки, червонів ... А дальше спокійно і дуже переконливо:

– Слухай, Коля, дурницями бавишся ти, твої в ОДВУ. Комуна заллє цілий світ... Вашу Америку ми розчавимо американськими професорами, студентами університетів, каледжів, – побачиш! Попи ваші працюватимуть для нас, ваші мільйонери... Військо ваше збунтуємо. Наркотиками молодь вашу здеморалізуємо. Американці ідіоти! А ви проти їхнього ідіотизму нічого не вдієте, хоч би яку політику вели з рамени ОДВУ проти СССР, – махнув рукою і пішов від мене. Так і по сьогодні не знаю, чи це був наш яничар, чи якийсь азіят.

Так і щез він нам з очей, аж до 1940 р. Де він був, ніхто з нас не знав, хоч шукали ми його цілий той час. Мабуть був послухав нас, бо більше по укр. громадах він не вештався. Аж ось однієї зимової пори 1940 р. побачили ми його на п'ятій евені в Нью-Йорку, гарно одягнутого в зимове пальто, а на голові чорний капелюх. Виглядав як якийсь великий амбасадор. Крокував з другим, подібним до його фасону. Віч-на-віч ми майже не зустрілися, не зупинилися, йдучи назустріч. Коротка усмішка його до нас (я був ще з одним другом ОДВУ), наше здивування, і так ми один одного минули. Дальше ми вже його не зустрічали, та й перестали цікавитись ним, бо ще раз впевнились, з ким мали до діла.

1943 р. з дружиною і малим синком (Орестом) виїхали ми з Нью-Йорку до Голлівуду на сталий побут. Застали ми тут неоране укр. поле. Ані організації укр. патріотичної, ані церкви, ані Нар. Дому – один жах! Тільки укр. комуністи і різна „друга" інтернаціональна вулиця – просто трясе Голлівудом. Де не підеш, з ким не заговориш – ніхто нічого не знає про таку націю, яка у ті роки найбільше терпіла воєнне нещастя – Україну! Кинулись ми з дружиною організовувати укр. громаду. Показалось, що не всі українці комуністи. Не було доброго організатора, і тому одні сиділи по домах, а інші, з туги за організаційним життям, учащали на різні комуністичні збіговиська. Того самого року (1943) оснували ми Укр. Централю в Голлівуді. Праця пішла повним життям, а ще краще, коли стали прибувати нові еміґранти-„скитальці".

Стали люди просити, що треба також укр. церкви в громаді. І ось 1947 стаю організатором першої укр. церковної громади. Скликав церковні збори, на денний порядок нарад поставив: УКЦеркву і УПЦеркву.

– Голосуйте, – говорив я, – котра дістане більше голосів, таку мусимо прийняти за нашу церкву, бо замало нас на дві чи три церкви. 75% голосів було за укр. прав. церкву, 10 за католицьку. Отже рішили спровадити укр. православного священика. Постала Укр. Прав. Церква св. Володимира, – як перша на цілу Каліфорнію. Мусів я також і очолити її на перший рік. Дальше зрікся головства, бо мав цілу масу різних турбот на світському полі – Централя, Хор, Комітет Скитальців – всюди треба було головувати, організувати і т. п. Пишу ці рядки не тому, що хочу почванитись громадською працею, а пишу їх тому, що ними знову прямую до прислуги сл. п. Д. Галичина, яку Покійний зробив мені, а також прийдемо цими рядками до загадкової смерти Д. Галичина.

1957 РОКУ В. МУРАВСЬКИЙ У КАЛІФОРНІЇ

До 1957 р. хата Новаків була на послугах громади, всякі збори управ Укр. Централі (тепер Укр. Культурний Осередок), Комітету допомоги скитальцям, різні церковні засідання, – все це відбувалося у нашій скромненькій хатині, де такі різні турботи були також і на голові моєї дружини. Нарешті,

вдалось нам звільнитися дещо з громадської праці, присв'ячую більше часу свому маленькому підприємству в м. Лос Анджелес.

„А ЩО РОБИТЬ У ВАС АФІША ГАЛИЧИНА?"

Не було покупців у склепі, то сів я до машинки і пишу репортаж з нашої народної праці до укр. преси. Відкрились двері, і на порозі, неначе сон, бачу перед собою того самого типа Муравського. Не може бути, це не він, це привид, – думаю.

– Здоров, – це я! Що, не пізнав? – запитав не дуже певним голосом Муравський.

Скоро орієнтуюсь, вдаю приятеля: – А чудово, добре, що ти появився, я багато разів думав про тебе. Надія буде рада, що ти живий, бо думали ми, що ти загинув в Україні у тій страшній війні. Ми зовсім залишили ту дурну укр. еміграційну політику – радіємо тим визволенням України, яке тепер є в Україні. Ми читали про наших славних генералів Малиновського, Тимошенка та інших, як вони гаратали німаків в Україні, – говорив я йому в захопленому тоні.

А він: „А що робить у вас афіша Галичина на тій стіні?"

– О, це афіша УККА, – відповідаю. Маю костумерів, також і українців; коли б не прийняв тієї афіші, то й на бизнесі потерпів би. Здається, година третя, о п'ятій замикаю склеп, підемо до мене до хати, поговоримо собі на різні теми. Надія буде рада тебе бачити, порівняє нашу повагу старших віком – воїнів. Ми чейже роками рівні, чи не так? Колись ми були ворогами, а сьогодні будьмо приятелями, – „валяю" дурака.

— Де ж бо ти дістав мою адресу?, – питаю. А він: „Слідкував ти колись мої дороги, то чому б я не мав слідкувати за твоїми? Панотець дав мені.

– Скажи, де ти тепер живеш, що робиш, бо, як бачу, то ти вже настало осівся в Америці, чи не так? – питаю.

– О, я працюю інженером в Арізоні, маю чудову працю... Чудову, чуєш!

– Кпиться бісів син, – подумав я.

Півгодини такої розмови, став вертітись, кинув оком до репортажу на машинці і каже:

– Добре, – я повернусь на годину п'яту і підемо до Надійки, чекай мене!

Я чекав аж до години сьомої вечора, але він більше не показався, знову „спалився".

МОЯ ПЕРЕСТОРОГА Д. ГАЛИЧИНОВІ

Коли аґент СССР Муравський більше не появлявся, а мене турбував його запит: „А що робить у вас афіша Галичина?, – а це не була афіша Галичина, а УККА, я сів до машинки 15 квітня 1957 р. написав листа – пересторогу Д. Галичинові (такий мій лист повинен бути в архіві Галичина), в якому досить широко зреферував аферу Муравського в З-СА і просив Галичина бути обережним.

КПИНИ МОСКОВСЬКОГО АҐЕНТА МУРАВСЬКОГО

Пізнім вечером в лютому 1961 р. дзвонить Муравський: – „Бачиш, ти ще не позбувся мене".

– Хто говорить? – питаю.

– Той самий, за яким ти дальше шукаєш, – чи не так?

Розмова була коротка, з далекої віддалі. Де він був, не хотів сказати.

Щоб не лякати дружину, синів, я вже нічого не згадував їм про той телефон.

Про все це писав я також і другові Євгенові Скоцкові.

В п'ятницю, 10-го березня 1961 р. рознеслася сумна вістка про нещасливий випадок (?), (ставлю великий знак питання (?) – автор М. Н) Дмитра Галичина. А в числі „Свободи" з 18 березня 1961 р. вся Заморська Україна довідалась про загадкову смерть незабутнього краяна славної Рогатинщини.

Купив я скромний вінок квітів у Голлівуді і з ним полетів літаком до Нью-Йорку, щоб там склонити голову перед славним Покійником від імені родини та української громади. Стан мого здоров'я був дуже надщерблений ремонтом першого Укр. Нар. Дому (тепер дім УКО), а тому не мав я сили попрощатись з Покійним на його могилі, хоч би коротким словом.

Хай же ці скромні рядки будуть Покійному на вічну славу, замість промови на його могилі. І хай ці скромні рядки стануть дальшою розвідкою його загадкової смерти для нових дослідників, коли ми не зуміли вглибитися – відкрити таємницю його кроків по сходах до собвею в Нью-Йорку.

Бож тільки подумаймо: чи треба було аж дуже великого „трику" – цілою силою пхнути людину на тих сходах, щоб завдати людині смерть? – я питаю! І це навіть не вдаривши по голові палкою чи чим іншим.

А дальше, чому якраз аґент В. Муравський з'явився тоді в Америці, чому кпив: „А що робить у вас афіша Галичина?". Чому не з'явився у моєму склепі, як обіцяв, а по смерті Д. Галичина подзвонив мені у пізню ніч? – „Бачиш, ти ще не позбувся мене". – Хто говорить? – питаю.

– Той самий, за яким ти дальше шукаєш, – чи не так? – були його останні слова – кпин.

І тільки подумати: де 1933 рік (коли перший раз він появився в Америці), а де 1957 рік, коли

прийшов покпити аж до м. Лос Анджелес, а дальше й в 1961-му році ще покпив телефонічною розмовою, мовляв, те, що я говорив тобі 1933 р., сьогодні все це сповнилось. Сповнилось навіть і те, що „ціла ваша Америка стала тепер такою, як я своїм пророчеством – ще тоді – вказав на її загибель" ...

– М. Н.)

Фото З'їзду УСГ в Нью-Йорку, 1930 р.

ДМИТРО ГАЛИЧИН
Екзекутивний Заступник Президента та Президент УККА
(1955—1961)

На фото: Д. Галичин (зліва), його дружина, ред. "Свободи" О. Ревюк, паніматка і о. Колодницький (УПЦерква); другий ряд: Петро Ординський (зліва), Микола Новак

Медсестра — Марія Скубова,

Ню-Йорк, 1938 р.

Рогатинці з автором книги М. П. Новаком (зправа). Торонто, Канада 1938 р.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ ПОМОЧІ:

1-ий ряд з гори: Іл. Махіброда, дир., Василь Когут, дир., Вас. Онишків, адв., Дамян Шостак, дир, Ник. Кінаш, дир., Мих. Гуль, дир. — 2-ий ряд: Григ. Шабатура, заст. кас., Стах Палубяк, дир., Т. Грицик, чл. конт. ком., Ів. Галєвич, пред. конт. ком., Іл. Слободзян, чл. конт. ком., Олена Гвоздович, дир. Петро Кудла, заст. пред.—3-ий ряд: М. Хандога, ред., Ів. Сорока, рек. секр., В. Котула, кас., В. Сорочак, пред., В. Шабатура, фін. секр., О. Бойко, з. пред.

Вп. д. Миколі
Новакови, щирому
та заслуженому
Українцеви в пра
ці на народній
ниві, Січовому Стріль
цеви, на памят
ку від
М. Хандога
Червня 17, 933
Пітсбург, Па.

ПРОТ.О.ОМЕЛЯН МИЦИК

Св.п.О.Мицик помер 3-го листопада 1978 р. в МекКізракс,Па. Кол.член УВО,ОДВУ,УНС і сек.консесторії УПЦеркви мит.Мстислава.

Це Він допоміг Централі ОДВУ в розвідці скритого аґента Сталіна,В.Муравського. - М.Н.

М. ХАНДОГА,
Редактор «Народнього Слова».

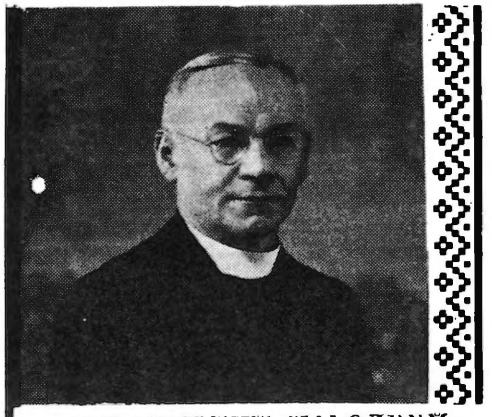

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ КОМІТЕТ

Коли в Европі вибухла перша світова війна, різні американські народності намагались допомогти своїм землякам у старому краєві, які потерпіли в наслідок цієї війни. Ці народності закладали різні організації, що ставили собі ціль збирати фонди на таку допомогу. За цим прикладом пішли теж американські українці, які після довгих міжпартійних колотнеч і короводів створили нарешті восени 1916 року таку організацію для допомоги своїм старокрайовим братам, страдникам з причини війни. Ця організація прийняла назву: Український Народний Комітет. Він спирався на українську католицьку єпархію, УНСоюз і Провидіння. Мене обрано головою цього Комітету; рекордового секретаря УНСоюзу, бл. п. Семена Ядловського, заступком голови, тодішнього нюйоркського пароха о. Миколу Підгорецького скарбником і Володимира Лотоцького, редактора „Свободи", секретарем. В управу згаданого Комітету входили урядники обох організацій. Головний уряд обрано з нюйоркської околиці, щоб він міг скоріше з собою порозумiватись. Слід примітити, що письма і меморіяли УНКомітету приготовляв В. Лотоцький, а в УНКомітеті ми мали платного американського секретаря Мілтона Райта (Wright), який виправляв і вигладжував їх на зразкову англійську мову і взагалі займався публікацією про наші справи в американській пресі. В тих часах не можна було знайти в Злучених Державах справжнього інтеліґента українського походження, який надавався б на секретаря УНКомітету.

Перші кроки в справі „Українського Дня".

В акції несення допомоги своїм братам, воєнним страдникам, жиди зуміли добитись того, що президент Вилсон звернувся був окремою проклямацією до американського громадянства, щоб воно складало свої пожертви на їхніх страдників і на це визначив їм, жидам, спеціяльний День. Пізніше такі Дні, проголошувані президентом, мали теж литовці та вірмени. Всі ці дні відбувались упродовж 1916 року. Зацікавлений такими осягами згаданих народностей, УНКомітет у грудні 1916 року ухвалив старатись про те, щоб президент Вилсон проголосив такий День для збірок також для українських жертв війни. Адже вона шаліла головно на українських землях і жаден інший нарід не зазнав в наслідок тієї війни стільки горя, що нарід український. Це старання про Український День доручено мені.

Дата Українського Дня.

Коли в Палаті Репрезентантів перейшла наша резолюція, УНКомітет вирішив, щоб Український День відбувся 21 квітня 1917 року, в п'ятницю перед Томиною неділею. УНКомітет міг уже тоді винести таке рішення, бо Тумулті заявив, що президент визначить Український День на таку дату, яку подасть Комітет.

64th CONGRESS, 2d Session. **H. J. RES. 350.**

IN THE HOUSE OF REPRESENTATIVES.

January 24, 1917.

Mr. H[illegible] introduced the following joint resolution; which was referred to the Committee on Foreign Affairs and ordered to be printed.

JOINT RESOLUTION

Requesting the President of the United States to designate and appoint a day on which funds may be raised for the relief of the Ruthenians (Ukrainians)

Whereas in the countries situated in the eastern part of Europe, the theater of devastating war, there are at least one million of Ruthenians (Ukrainians) in dire need of food, clothing, and shelter; and

Whereas hundreds or thousands of these people have been forced to abandon their homes and their property, and, being deprived of all opportunity to provide even for their most elementary wants, have undergone disease, starvation, and indescribable suffering; and

Whereas the people of the United States of America have learned with sorrow of this terrible plight of great numbers of their fellow beings and have most generously responded to the appeal of humanity for assistance whenever such appeal has reached them: Therefore be it

Resolved by the Senate and House of Representatives of the United States of America in Congress assembled. That in view of the wretchedness, misery, and privation which these people are enduring, the President of the United States be respectfully requested to designate and appoint a day on which the citizens of this country may give expression to their sympathy by contributing to the funds now being raised for the relief of the Ruthenians (Ukrainians) in the belligerent countries.

Фотокопія (поменшена) спільної резолюції Сенату і Палати Репрезентантів Конґресу З'єдинених Держав в справі „Українського Дня".

З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ 50- РІЧЧЯ УВО

Присвячую це фото Незабутнім Покійним Друзям, колишнім дійсним членам УВО, співосновникам УСГ в Монтреалі, в Торонто, співорганізаторам Першого Провінціонального З'їзду УНО в Торонто, який відбувся 2–3 червня 1934 р. Померли в Монтреалі такі мої вірні друзі: Глібчук Микола, Роґа Микола, Маланчук Євген, а в Торонто: Марія Гультай і д-р Савчук. Хай же буде вічна слава вищезгаданим, а також всім іншим Славним Покійникам!

Живим учасникам, що є на цьому фото, бажаю здійснення мрій – Волі в Україні!

А був це З'їзд подивугідний! Величавий, могутній – неначе ціла Замэрська Україна стихійно збудилась рятувати Україну з неволі.

Я був запрошений на одну промову, а мусів промовляти шість разів у Торонто, а також в Ошаві два рази і в Гамільтоні, такий був підйом. Автор цих рядків сидить посередині в строю ОДВУ в першому ряді. – *М. Н.*

УНО переступило вже 40-ліття свого існування. У 1928 році заснувалася в Вінніпезі Українська Стрілецька Громада з ветеранів Визвольних Змагань, котрі приїхали сюди після 1-ї світової війни.

II

НА СЛУЖБІ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

ДРАМА

ПІСНЯ

ТАНОК

ФІЛЬМ

Микола II. Новак 1932 р.

The Tenth Anniversary of Vasile Avramenko's School of Ukrainian Folk Dance and Ballet

Celebrated at the Metropolitan Opera House, New York -- Saturday, April 25, 1931

IN THE WORLD OF MUSIC

AVRAMENKO'S GORGEOUS UKRAINIAN FESTIVAL.

Today we write with eagerness. We want to tell everybody about the unquestionably gorgeous and fascinating Ukrainian program under Vasile Avramenko on Saturday night in the old Metropolitan Opera House.

On this occasion it is hard to follow newspaper custom and put the last thing first. On the second day after we are still all excited over the kaleidoscopic ardors of the dance, the richness of the chorus, the congeniality of the audience and the fairly inspiring naturalness of what really amounted to a brilliant Ukrainian folk festival. And we refuse to turn from this event to the other without first going on record for unrestricted immigration from the Ukraine. What this country needs is more Ukrainians. Through them Americans may learn to play.

Now before waxing rhapsodic over details of Saturday's performance it may be well to state a few facts. Although the stage held more than 600 persons, ranging from a delectable maiden of six to a grandfather of sixty and including a folk orchestra, a chorus of 100 mixed voices and 500 dancers, the praise for the scope and excellence of the event goes largely to one man.

He is Vasile Avramenko, undoubtedly a man of rare personality and superb talents, and possibly a genius. He is only thirty-five. His peasant parents died when he was a child and he and his brothers emigrated from their home near Kiev and settled near Vladivostok.

Mr. Avramenko has been in the Russian navy, has fought under Ukrainian colors in the Russian revolution, has played in a national theatre, has been a prisoner in a Polish camp, where he started the first school of the Ukrainian dance; has organized a hundred dance schools in communities of Poland, Czecho-Slovakia and Canada, and at present, as creator of the Ukrainian Folk Ballet, he is the idol of the considerable Ukrainian population in American industrial centers.

The quality of his gifts was evident from his own demeanor at the Metropolitan, as well as from the ballet. In stunning costumes he strode at ease about the stage, now and again tersely giving orders or controlling with a gesture the movements of hundreds of dancers. His role was that of master of ceremonies at a great popular festival.

In the main the doings of these children of the Ukraine, with their folk-lore revealing the cultural influences of old Arian tribes and with a dimly appealing history, in which for a thousand years legendary forefathers fought off the Avares, the Huns and the Tartars, were staged as if they were part of an out-of-door celebration.

First they all were assembled in a forest, wonderfully deep and high. There with their noble friends, the trees, they sang without accompaniment the songs of a highland people and danced the "Arkan," said to have developed from a Scythian dance in honor of the Sun-god's daughters.

Later the setting was a meadow in sight of the town and the church, where Easter bells were ringing while the lowland peasants were keeping the festival Hayevka, which uses some of the ritual of old Sun-god worship. Vividly contrasted were the splendid singing by the chorus of "Our Lady of Pochayiv," in which the solo voice of P. Ordynsky was so augustly beautiful, and the dance in which hundreds of resplendant figures whirled round and round in one vast circle, like a gigantic eddy of autumn leaves.

The audience was simply carried away by some of these grand-scale dances. Men shouted and the heartiest applause started halfway through the dance and continued right through to the end. The house was practically filled by men, women, and children of Ukrainian birth or descent and the nationalistic spirit was rampant. No wonder Poland got rid of Mr. Avramenko. He makes the Ukrainians proud of being Ukrainians.

Of course, this enthusiasm was more than a manifestation of patriotism. It signified the complete absorption of a large audience in what was taking place on the stage. Mentally the audience danced and was part of the festival. It was a fine object-lesson for Anglo-Saxon Americans, now in peril of succumbing to the dread disease of "spectatoritis."

There is little space left for details. Vasile Avramenko's Kossack Gonta Dance, in which the ballet master showed himself a true artist, was a fiercely energetic thing. George Kirichenko must be mentioned for his leadership of the glorious Ukrainian National Chorus. That little girl, in size six years old, who danced all by herself all over the huge stage, was just amazing, nay, incredible.

Kossack's Freedom was a fine, virile dance. So was Little Chumak, the clever dance of the merchant Kossacks who roamed for months over the Ukrainian steppes and the shores of the Black Sea with their wagons and slow oxen. Exhilarating, barbaric, was the Zaporoggian Knights Battle; a dance with swords by the freemen of camp and fortress below the cataracts of the River Dnieper. Katherine from the Kherson, a salon Dance of Avramenko's devising, still keeps a hint of the eagle's freedom and of the boundless steppes where the winds move the grasses.

The costumes of the ballet are from the Provinces of Ukraine. All historical costumes are from the wardrobe of Mr. Avramenko. These costumes, changed when the ballet changed from highland to lowland and much diversified throughout the evening, are charming in design, with a wealth of ingenious pattern and bright color. Like the patterns of the dancing they have an elegance that one does not usually associate with the idea of peasantry.

All in all, this performance provided an abundance of melody, harmony, rhythm, color, energy, startling agility and amazing mass effects, both in tableau and violent motion. It was and is extremely important, beyond almost any other event this season, as a great demonstration of music and dancing of the people, by the people and for the people.

HENRY BECKETT.

(New York Evening Post, April 27, 1931.)

Stage Directors: V. Avramenko, I. Pihuliak, R. Smuk, M. Hyra, R. Fenchynsky, I Savchyn and W. Shemierdiak

Costumes: T. Braznyk

Chorus and Orchestra: Prof. Yuri Kerychenko

Committee: P. Sokalchuk and P. Bodnar, Presidents; I. Redchuk, Treasurer; I. Brygadir and A. Kucyk, Controllers.

Mykola P. Novak, Organizer of the Committee and Dancers.

Net Profit was $3,000 which was given to Avramenko.

М. Новак (зліва), Маруся і п. Кондзьолка.

ОДНА ІЗ ПЕРШИХ КРАЩИХ ПОДІЙ У МОЄМУ ЖИТТІ

Одна із перших і кращих подій у моєму житті, як ініціятора і співорганізатора Ювілейного Комітету Українських Танцюристів В. Авраменка в 1931 році. Комітет вислав мене по всіх більших осередках нашої спільноти, де були гуртки танцюристів, щоб перевірити їхні здібності для виступу в Метрополітен Опері, поінформувати їх, як буде ведена програма на сцені, а найголовніше — **завзивати родичів, щоб на свій кошт привезли танцюристів до Нью-Йорку.** Не можу забути патріотизму тих родичів, як жертвенно вони тоді поставились до тієї справи. 600 дітей привезли з різних далеких сторін, своїми грішми платили автобуси, готелі, поживи і т. п., ніхто з них цента не взяв собі за виступ. А бизнес був прекрасний, бо Опера була заповнена по береги. Чистий дохід був переданий В. Авраменкові.

До Комітету входили:

Іван Редчук — касир (він позичив гроші на рент Опери), **Д-р С. Демидчук** — пропаганда, преса; **маестро Іван Пігуляк і маестро Василь Авраменко** — мистці виступу; **Микола П. Новак** — організатор; **Ф. Бражник** — українські костюми; **проф. Юрій Кириченко** — диригент хору.

Допоміжними членами Комітету були різні інструктори народніх танків, як **М. Гира, М. Арсеній** та ще інші.

Зліва: М. Арсеній, Д. Блондтненко, П. Ординський, о. Н. Н. і М. П. Новак

Микола П. Новак (фото з подорожі, 1931 р.)

Нью-Йорк, Н. Й., дня 12-го лютого 1931 р.

До

Вельмишановних Товариств міста Нью-Йорку
та околиць

З проханням прислати до нас своїх делеґатів у справі Великого Ювілейного Свята Українських Національних Танків, котре маємо влаштувати перед чужинцями, щоб запізнати їх з нашими дорогоцінностями, культурно-мистецькими надбаннями.

Аж гірко дивитися, як жиди та москалі масакрують на Бродвею наше мистецтво, називаючи його московським та жидівським. Чому ж нам не відкинути тих усіх злочинців, котрі плюють нам у лице, представляючи нас як диких та некультурних, та не показати самим, як виглядає правдиве Українське мистецтво.

Отжеж, щоб положити тому кі' ець, то ми, тимчасовий Комітет, прохаємо прислати своїх делеґатів дня 18-го лютого ц. р. в середу о годині 7.30 вечора до залі Школи Танків В. Авраменка, 35 Іст, 2-га вулиця (ріг 2-ої Евні) Нью-Йорк, Н. Й., де виберемо Комітет, котрий займеться висуненням на Бродвей наших картин з часів Гайдамаччини та Козаччини, картини гуцульські та з часів боротьби за Україну. До того додається поверх 500 танцюристів. Все це буде знято на фільм для показання його в цілому світі.

З поважанням,

За тимчасовий Комітет:

М. НОВАК, голова
В. ДРОБОТІЙ, секретар

В І Д О З В А

ДО УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В ЗСА!

Безупинна, майже 50-літня культурна праця наших найчільніших патріотів не пропала безслідно, помимо важких їхніх зусиль. На місце одних двигунів української культури приходили другі, поки не наповнено культурної порожнечі вщерть. І хоч ще й досі існують значні прогадини на різних ділянках народнього життя, проте бачимо вже також твердий ґрунт, на якому можна дальше сіяти здорове зерно з надією на ще краще жниво.

Найперше зазеленіла царина української культури – незабутня поїздка Капелі Українського Національного Хору під проводом славетного дириґента проф. О. Кошиця, яка промостила шлях українському мистецтву до американського світу. І цим шляхом ідуть тепер і інші українські мистці та здобувають нові, досі неорані простори.

Нові мистці – Василь Авраменко, Андрій Кість, Іван Пігуляк, відродили іскру – вогонь серед української молоді в Америці українськими народніми танцями, постали танцювальні гуртки по цілій Америці нашого поселення. Різні їхні мистецькі виступи на українських сценах збудили українську стихію до виведення такого нашого чарующого танцювального мистецтва на великі сцени чужомовної американської публіки. Та пора настала! В цій справі відбулися наради представників українських організацій м. Нью-Йорку (18-го лютого 1931 р. в залі Школи Танків В. Авраменка), де рішено влаштувати *ЮВІЛЕЙНЕ СВЯТО ПОПИСУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ТАНКІВ* у МетрополітенОпера в Нью-Йорку, до якого *Ювілейний Комітет запрошує українських танцюристів з усієї Америки.*

Згадане свято відбудеться в суботу, 25-го квітня 1931 р., о год. 8-ій вечора в Метрополітен Опера Гавз – Бродвей і 40-ва вулиця в Нью-Йорку.

У к р а ї н ц і!

Так славно, як заманіфестували ми себе перед чужим світом під час наших протестів проти ляцької *ПАЦИФІКАЦІЇ* в Західній Україні, по всій Америці, так тепер заманіфестуймо себе перед чужомовною публікою Америки нашими культурно– мистецькими надбаннями!

За Ювілейний Комітет Українського Національного Танку: Петро Сокальчук /голова/, Павло Боднар /заступник/, Іван Редчук /касир/, Василь Дроботій /секретар/, Микола Новак /організатор свята/, Іван Бриґадир і Антін Куцик – ревізійна комісія.

Нью-Йорк, дня 15 квітня 1931 р.

До Хвальної Редакції „Свободи"

Дорогі Панове! Ласкаво просимо Вас про поміщення нашої вище згаданої відозви на першій сторінці „Свободи" – негайно,бо час короткий! Щиро вдячні,

Василь Дроботій, секретар

ALEXANDER KOSHETZ AND HIS UKRAINIAN CHORUS

Professor Alexander Antonovich Koshetz was born in Tarasivka, in the province of Kiev, on August 30, 1875. His education included exhaustive work both in music and history, and out of this two-fold devotion has come the fine flower of his highly trained chorus, with its vast repertoire of folk music, collected in the provinces of his beloved Ukraina.

This Ukrainian Chorus is now singing in many cities of the United States, as the fitting tribute of the Ukranian Bicentennial Committee of New York to the memory of George Washington.

М. П. Новак в столиці Америки, Вашинґтон, Д. С., 1932 р. (подорож за театром для Капелі проф. О. Кошиця

УКРАЇНСЬКИЙ ПОКЛІН ЮРІЄВИ ВАШІНҐТОНОВИ

У 1932 році українська еміґрація ЗСА рішила вшанувати 200-річчя народження батька Америки – Вашінґтона. Був зорганізований Ювілейний Комітет з усіх політичних партій. Комітет запросив проф. О. Кошиця на дириґента хору. маестра В. Авраменка на балетмайстра украї нських народних танців, а мене на імпресаріо такого свята.

Комітет доручив нам організувати співаків до хору, не дивлячись на їхню національність. Хор складався з 57 осіб, професійних співаків. Танцювальна група (українських нар. танців) була з 25 осіб організована. Ми почали наші концерти на честь Вашінґтона зі столиці ЗСА – Вашінґтону. І за 7 тижнів об'їхали всі більші міста з подивугідним успіхом. На всіх наших концертах 75% публіки були не українці. Англомовна преса подавала прекрасні рецензії на наші виступи і не могла надивуватись високомистецькому виконанню програми українцями. Комітет був організований в Нью-Йорку, а мистецькі сили були запрошені з різних кінців Америки. Була це подія великої ваги, тим більше, що це був уже рік страшного голоду в Украї ні.

ВИСТАВА В НЮАРКУ

Про виставу українських філм з Підкарпаття, свята Рідної Школи у Львові і свята українського мистецтва в Ню Йорку

Школа Авраменка взялась тепер за дуже гарне діло. Уладжує виставу філми щоби спопуляризувати танки і свою школу поміж українським народом в Америці.

Такий вечір відбувся недавно в неділю 14. лютня ц.р. і в Ню арку в церковній салі — і за цей вечір хочу кілька слів написати.

Не сподівався я що ця вистава буде така гарна і що так подобається всім.

Сама філма ділиться на три части і триває понад дві години.

Перша часть це види Підкарпаття. Гори, ліси, скелі, води, доли, все те перебігає перед нашими очима і пригадує нам старим наш рідний край. А чоловік дивиться і дивиться і здаєтьсся якби був у рідним краю.

Друга часть, Рідна Школа. Це свято 50-літнього ювилею Рідної Школи у Львові. Виступає на тім святі 17,000 дітвори, старшої і молодшої із Львова й околиці Львова. Сімнайцять тисяч нашого українського квіту здисциплінованого, одні в народніх строях, другі в однострояx. Аж сльози тиснуться до очий з радости. Ріжні марші, походи, впрви, — серед яких являються ріжні наші заслужені громадяни — а між ними і наш делеґат, який тепер перебуває в Америці для збірки на Рідну Школу, добр. Лев Ясінчук. А вжеж найбільше вражіння робить поява нашого Ексц. Митрополита Шептицького, який враз з головою Рідної Школи п. Кокорузом віздять на майдан свята автомобілом. Все раде, що побачило свого Батька, всіми любленого Митрополита Андрея.

Коли дивимось на цю нашу молодь, думаємо собі, що там на Західній Україні наші братя не дадуться, коли так по козацьки та із завзяттям виступили на цей день. Та одночасно пригадуємо, кілько з тієї молоді нещасних, бідних, голодних сиріт, або й не сиріт, але прибитих горем? Вони виступили із завзяттям, бо хотіли показати що вони діти українські! Хоч їх переслідують, гонять і шкіл не дають, хоч нераз вони голодні, дуже голодні, але вони готові за Україну терпіти і Україну збудувати.

Ще в додатку є і промова добр. Миколи Новака, який є менаджером Школи Авраменка, того представлення. Добр. Новак, вислужений Січовий Стрілець з краю, інтеліґентна людина, і знаменитий бесідник, народовець та патріот. На початку і помежи перервами промовляє добр. Новак на ріжні народні теми, про Рідну Школу, Школу Авраменка і т. д., а говорить так гарно, що самі люди висказувалися, що слухали би до рана. Добр. Новак це великий скарб для цего підприємства.

Дуже гарно висвітлював філми добр. Федір Шнурер, також знаний Січовий Стрілець.

Чи не шкода, аби таку гарну виставу дати лише в кількох місцевостях і закинути?

Ні, вона повинна бути в кождій нашій українській громаді в Америці. В кождій місцевости є церковна саля, або де нема церкви, є друга саля і до тих саль слід запросити добр. Новака з тією виставою, а ручу що ніхто не пожалує. Ця вистава і промови добр. Новака освідомляють нашу молодь, а всіх старших піднесуть на дусі і запалять до любови свого.

Не треба чекати аж на суботи або неділі, але в кождий второк, четвер, суботу і неділю вечір від 7 до 9, чи від 8 до 10 години. З місцевости до місцевости повинні ці філми обїхати всі наші громади, а цим дадуть їм щось рідного, а також поможуть Школі Авраменка, яка працює для слави України. Найлучше писати на адресу добр. Авраменка чи Школи Авраменка: P. O. Box 101 Sta. D., New York, N. Y.

Цих кілька слів я написав під вражінням вистави, на якій був у нас в галі в Нюарку і щиро бажаю, щоби як найбільше громад уладило в себе тусаму виставу.

о. Й. Чаплинський

СВОБОДА, 27-го ЖОВТНЯ 1932 р.

Подорож по укр. громадах з укр. фільмами — Рідна Школа і фільм українських танцюристів В. Авраменка; зліва: І. Шнурер (тепер священик УПЦеркви), М. П. Новак, 1932 рік.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ, ТАНОК, МУЗИКА І ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В ШІКАҐО.

(В звязку зі зїздом українських танцюристів і мистецьких сил з цілої Америки).

Українська Еміґраціє!

Першого червня цього року починається в Шікаґо Світова Вистава, яка буде іспитом столітнього поступу усіх культурних народів. Державні народи представлять себе гідно, бо за ними стоїть державний апарат, який приготовить усе як слід.

І нам, Українцям, трапляється нагода показати свої культурні здобутки столітнього поступу. Та для нас, як недержавної нації, це завдання дуже важке, бо нема за нами українського уряду. Та виконати його треба. А за виконання мусить взятися українська імі-ґрація при допомозі українського народа, як в Рідним Краю так і на чужині.

Справою виведення Української Світової Вистави занялася Українська Виставова Корпорація, зорґанізована в Шікаґо. Вона до теперішнього часу докладала всіх зусиль, щоб довести розпочате діло до повного успіху.

У звязку з тим Головна Школа Українського Національного Танку подає до відома загалу, що приступає до плянового виконання наміченого нею пляну, а це уряджує зїзд для виконання таких завдань:

1. **Виведення української пісні, танку, музики та театрального мистецтва на Світовій Виставі;**

2. **Переведення сцентралізування українських танцюристів, їх клюбів та шкіл;**

3. **Започаткування Інституту Українського Мистецтва в Америці;**

4. **Зорґанізування „світової трупи" — української пісні і танку — з родженої тут в Америці української молоді.**

Щоб перевести всі ці пляни в життя, Головна Школа Українського Національного Танку звертається цею дорогою до всіх своїх танцюристів, шкіл та клюбів, щоби негайно приступили до праці, скликуючи збори, на яких мають вибрати делеґатів на зїзд, зібрати танцюристів на Світову Виставу та зорґанізувати допомогові комітети, які мають помогти Головній Школі морально й матеріяльно в переведенню цього пляну, а також зібрати фонди на подорож своїх делеґатів і танцюристів до Шікаґо.

До виконання інших галузей нашого мистецтва, як пісні й музики, Головна Школа Українського Національного Танку запросила фахові мистецькі сили, які мають їй допомогти в цім ділі.

Тому Школа Українського Національного Танку звертається теж до Хорів і Співацько-Драматичних Гуртків, щоб і вони зорґанізувалися і взяли участь у тім зїзді, висилаючи своїх делеґатів для вирішення повищих плянів, та допомагали тій справі морально й матеріяльно.

На почесних делеґатів Головна Школа запросить усі Центральні Українські Орґанізації нашої іміґрації та відпоручників, які будуть на Світовій Виставі з Рідного Краю.

До переведення цього діла потрібна поміч моральна й матеріяльна цілої української іміґрації.

Школа Українського Національного Танку вірить, що українська еміґрація піддержить її в виконанню теперішнього діла, як вона допомогла історичному виступові в Метрополітен Опері в Ню Йорку й у величавім святі в честь Юрія Вашинґтона. Хай жеж і тепер на Світовій Виставі українське народне мистецтво промостить українському імени шлях до більшого розголосу і допоможе і тим способом до визволення українського народу та створення Вільної Соборної Української Держави.

За Управу Школи Українського Національного Танку:
Василь Авраменко, управитель;
орґанізатори:
Іван Пігуляк і Микола Новак.

СВОБОДА, ПОНЕДІЛОК, 27-го ЛЮТОГО 1933.

РОГАТИНЦІ: Зліва: о. Веселовський з автором спогадів М. П. Новаком

«Щасти Боже» — сердешно тиснули нам руки В. Авраменко і І. Пігуляк

Український Павільон на Світовій Виставці в Шикаго

1933 р.

КОНЦЕРТОВЕ ТУРНЕ

На фото (зліва) Василь Авраменко, Микола Новак, Емілія Кузів, Петро Ординський і Іван Пігуляк (1933р.). Тільки троє нас відбули тримісячне концертове турне по українських громадах в ЗСА, крім шофера. Петро Ординський — соліст-баритон, Емілія Кузів — піяно і скрипка, Микола Новак — патріотичні промови на теми: "Рятуйте нашу молодь від асиміляції не тільки Рідною Школою, але також й українським національним танком В. Авраменка", а друга: "ОДВУ в Америці і наша матеріяльна й моральна допомога УВО в Рідному Краю". Турне було проголошене наперед: **де** та **коли** відбудуться такі виступи; а відбувалися концерти кожний день в іншій громаді, по чотири і п'ять виступів на тиждень.

Подорож відбувалася автом, а шофером був п. В. Блондиненко. Моральні успіхи були прекрасні, а матеріяльні — слабі, бо була тоді депресія в Америці.

— О, коли б ми мали такого дяка, як Петро Ординський, а такого панотця-промовця, як п. Микола Новак, то була б наша церква переповнена кожну неділю вірними, — так вітав нас предсідник в одній українській громаді в Пенсильвенії.

— Не дивуйтеся, — говорив, жартуючи, старенький священик тієї церковної громади, — він, дурненький, забувся з захоплення, що я тут з вами сиджу...

Дуже був злий на того предсідника Петро Ординський і згадував його цілу нашу подорож: "Хай йому хрін! Я ж соліст-баритон славної Капелі проф. О. Кошиця, а він дяком хотів би мене мати..."

А коли ж в інших громадах привіти були влучні і нам подобались, то Петро так розчулював публіку своїм динамічним голосом, що вона готова була покинути залю і кинутись на ворогів України навіть й в Америці. Так щиро природнім голосом захоплював слухачів. Петро був дуже сантиментальний, щирий, чесний український патріот. Співав найбільше українські патріотичні пісні, бо в сумних плакав, співаючи, а з ним й ціла авдиторія плакала, так зачаровував слухачів своїм співом.

Я все просив його: "Петрусю дорогий, співай "Гетьмани" та інші українські патріотичні пісні, бо ти й мене кислим робиш сумними піснями". Петро ніколи не впивався, але коли виходив на сцену, то випивав маленьку чарочку доброго коньяку для заспокоєння нервів, бо дуже щиро переймався своїми виступами.

Українські громади Нью-Йорку повинні поставити сл. п. Петрові Ординському такий чудовий пам'ятник на його могилі, як були його чудові виступи на всіх концертах у Нью-Йорку, зокрема ОДВУ ніколи не сміє забувати **Славного Покійника** — Петра Ординського!..

Петро ніколи і нікому не відмовляв свого виступу, а коли дехто намагався винагородити його за виступ на концерті, то він просив: "Дайте ці доляри на якусь добру українську ціль", помимо того, що нераз й голодним виступав на нашій сцені. Такий був наш Петро!

Комітет:
М. БОЙЧУК, голова
В. ДРОБОТІЙ, міотоголова
М. НОВАК, сек. комітету
М. МАКСИМОВИЧ, скарб.
Е. СКОЦКО, секретар студії і референт преси
Контрольна Комісія:
о. Т. ГАЛЕНДА
АННА КОГУТ
І. К. ПАЛЕЇА
С. АБРАГАМОВСЬКА
І. СТАДНИК
М. ЦИМБАЛІСТИЙ
К. ДОРОШ
Члени Комітету:
АГАФІЯ БУНДЗЯК
А. СТРЕЛЬБИЦКА
С. СТЕФНЮК
М. ІВАНІВ
В. ГІРЧИЦЯ
Е. ВОЛКАВЕЦКИЙ
М. КОЗАК
А. ГРАБАРОВИЧ
А. НОРВИЧ
Ф. КОПАЧ
С. ЖАГАЙЛО
М. АРСЕНІЙ
Т. КОПКА
Г. Т. КОЛОДРУПСКІ

В. АВРАМЕНКО
Директор

МИХАЙЛО ГАНН
Управитель

КОМІТЕТ ПЕРШОЇ ГОВОРЯЩОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛЬМИ

"НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

при Фільмовій Студії В. Авраменка

EXECUTIVE COMMITTEE
PHONE GRAMERCY 5-8790

OF AVRAMENKO FILM STUDIO
747 BROADWAY. NEW YORK CITY

6-го березня 1936-го року.
Нью-Йорк, Н. Й.

Високоповажана Добродійко Надіє Новак!

З нагоди Ваших уродин, я від імени свого і від імени Школи Українських Національних Танків і Фільмової Студії бажаю у Вашому житті, щоб Ви дочекалися ще тої хвилі, щоб на Вашій тернистій дорозі виросли квіти Вільної Соборної Української Держави. Ви, як роджена на землі Батька Америки Вашинґтона, є для української справи великим скарбом, що не пішли шляхом асиміляції, а пішли шляхом наших славних жінок, що за Україну – працю, талан і життя віддали. Ви молода ще людина, але дай, Боже, щоб усі старі жінки стільки мали розуму і чуття та розуміння великої Української Ідеї!

Ви творите моральне життя, Ви та молода велика і сильна сила, що своєю вродженою інтеліґенцією, з великим тактом Вашої простоти, а в той час великого розуміння становища жінки, на якому має Вона бути, заслуговуєте, щоб Вас поставити в приклад другим. Бажаю Україні побільше таких дочок, як Ви. Вітаю Вас з уродинами, а рівночасно радію, що мав честь мати Вас за ученицю в школі моїх танків. Бажаю Вам і Вашому дорогому чоловікові прожити у щасті й здоров'ї довгі роки на честь і славу України й Америки.

За старанням Вашого чоловіка, вогненого, палкого патріота і за Вашою допомогою хочу вірити, що повстане фільм на радість також Вашу, як історичний здобуток тут в Америці. Слава Вам і Вашому чоловікові!

Будьте щасливі, веселі й здобудьте кращу собі долю через невпинну працю. Слава моралі, котру Ви будуєте.

Остаю до Вас з правдивою пошаною.

Слава правді, котра має побороти все!

Ви є та наша правда – тому Вам слава найбільша

Василь Авраменко

Афіш"Н.П."в трьох кольорах - праця артиста Івана Кучмака.- М.Н.

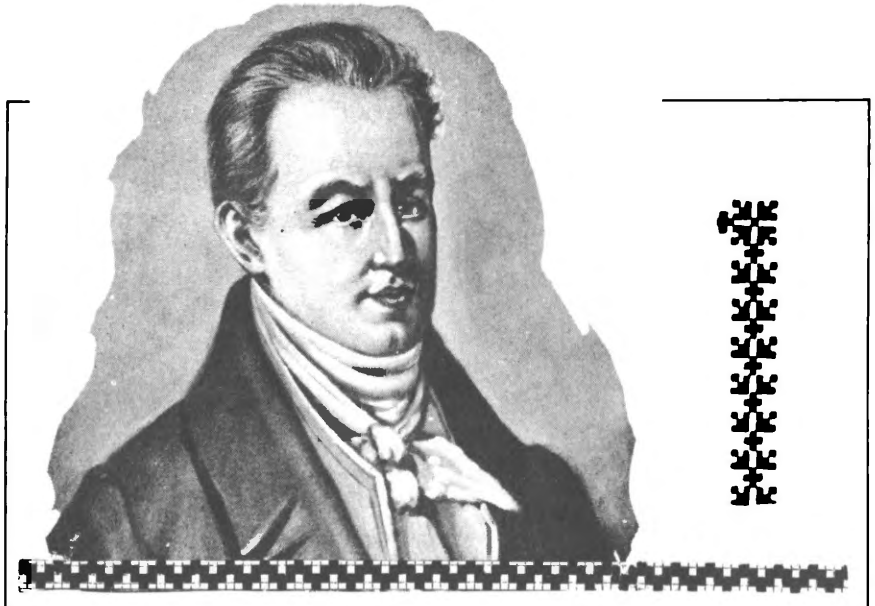

IVAN KOTLYAREVSKY, the author of "Natalka Poltavka," represented a blend of two epochs: his feet stood on the historical ground of the old, picturesque, semi-medieval Cossack-Ukraine of the XVII century; his head extended into the revolutionary, romantic and democratic XIX century.

Educated at the Latin-Ukrainian college in Poltava, Kotlyarevsky travestied Virgil's "Aeneid" into Ukrainian: portraying Trojan heroes as jolly Zaporoggian Cossack dare-devils, and Olympic gods as pompous Ukrainian landlords. This travesty introduced a new era into the domain of Ukrainian literature—the national Renaissance.

Napoleon, a man of vision, grasped the significance of Kotlyarevsky's "Aeneid." Although the French ruler was but superficially acquainted with Eastern-European matters, he foresaw the pronounced influence of this masterpiece. While returning from his disastrous expedition to Moscow, he procured a copy of "Aeneid" and donated it to the Parisian Academy of Sciences. "Aeneid" gave impetus to a literary movement which developed into a national avalanche, reaching its climax with the establishment of the Ukrainian National Republic. (1917-22)

In 1818, Kotlyarevsky organized his own theatre company at Poltava. A talented serf lad, Michael Schepkin, whom Kotlyarevsky aided in liberating from the avarice of serfdom, played a leading role in "Natalka Poltavka." Later—together with another Ukrainian, Nicholas Gogol—Schepkin founded the realistic school in Russian theatre art. The realistic trend on the Russian and Ukrainian stage may thus be traced to the author of "Natalka Poltavka."

The First Ukrainian Talking Picture

"NATALKA POLTAVKA"

(The Girl from Poltava)

Based upon the oldest Operetta written by

IVAN KOTLYAREVSKY

C A S T

CHARACTER:	NAME:
NATALKA, *a girl*	*Thalia Sabanieeva* (soprano)
PETRO, a young man	*Dimitri Creona* (tenor)
TERPYLYKHA, Natalka's mother	*Olena Dibrova* (alto)
VYBORNY, a village alderman	*Michael Shvetz* (basso)
VOZNY, *a* county clerk	*Mathew Vodiany* (2nd tenor)
MYKOLA, a young vagabond	*Theodore Swystun* (baritone)
PALAMAR, a sexton	*Vladimir Zelitsky* (baritone)
MARIYKA, a young lady	*Lydia Berezovska*, (soprano)
LANDLORD, Mariyka's father	*Mykola Novak*
OFFICE CLERK	*Michael Skorobohach*
PEASANT	*FedirBraznick*
HIS WIFE	*Maria Lavryk*
TERPYLO, Natalka's father	*Peter Kuchabsky*
LIRNYK (a bard)	*Andrew Stanislavsky*

Directed by: VASIL AVRAMENKO

Motion Picture Director: M. J. GANN and E. G. ULMER

MYKOLA P. NOVAK

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ ЗВУКОВІ ФІЛЬМИ,

ТА ІХНІ КОРПОРАЦІЇ

Люди-завзятці

Які ж були це люди-завзятці, що взялися за таке велике діло? Думаєте, багачі, які гналися за зарібками? Чи, може, люди, які шукали слави для себе? Ні, — тих перших українських продуцентів українських фільмів, як "Наталка Полтавка" і "Маруся" — тільки безмежний український патріотизм натхнув на такі мрії! Українськими фільмами хотіли зробити гарний розголос поневоленій Україні, бо екрани кінотеатрів найкраще надавалися для такого розголосу! Хто ж були ті перші уділовці обох вище згаданих фільмів? На 95 відсотків — українські націоналісти з ОДВУ! *Не одна людина продукувала ті фільми, як це дехто думає, як пише деяка українська преса, як поміщує різні оголошення про ті фільми. Ні! Тисячі разів — ні!* Багато з тих перших продуцентів — зійшли з цього світу у вічність. Їм велику кривду робимо, коли так пишемо. А треба все й всюди писати: *Українські фільми перших українських патріотів Америки (ЗСА) і Канади!* Бо й в Канаді одна людина не продукувала тих фільмів (аж три різні). Велика це історія тих фільмів, як Америки так також і Канади. Ще є також деякі живі свідки, які просять: "Пишіть, бо ви найкраще знаєте, як це було".

Микола Новак

ВЕЛИКА КРИВДА ДІЙСНИМ ПРОДУЦЕНТАМ ПЕРШИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗВУКОВИХ ФІЛЬМІВ В З. С. А. І В КАНАДІ

Історична правда про перші українські звукові фільми — "Наталка Полтавка", "Маруся" (Ой не ходи Грицю та на вечорниці), "Запорожець за Дунаєм", "Трагедія Карпатської України" та й деякі другі фільми, що були фінансовані українськими патріотами старої еміграції та спродуковані до 1940 року — мусить бути вияснена і зафіксована раз назавжди в історії перших українських продуцентів вище згаданих фільмів, а не так, як це дехто з дописувачів в українській пресі коментує її чи проголошує в платних оголошеннях, свідомо чи несвідомо промовчує **дійсних продуцентів**, робить велику кривду їм, а одну особу звеличує, як якогось мільйонера — українського голливудського продуцента, який кинув свої мільйони і спродукував нам українські фільми. Такого продуцента, Шановні Читачі, не було, а були це люди — подивугідні українські патріоти, які ані не думали про зарібки з тих фільмів, а жили надією, що колись ті Корпорації зростуть в таку силу, що стануть продукувати українські фільми з українських визвольних змагань для розголосу правди поневоленої України та що пам'ятатимемо про них, як перших піонерів фільмової (української) індустрії в ЗСА.

В. Авраменко і проф. О. Кошиць були тільки мистецькими керівниками згаданих перших українських фільмів (платними керівниками). Перша Корпорація називалася "Авраменко Фільм Продокшен", бо такої назви бажав собі В. Авраменко. Уділовцям тієї Корпорації ходило про саму справу і тому щиро погодилися на таку назву.

Коли ж по скінченні продукції фільму "Наталка Полтавка" В. Авраменко розсварився з тією Корпорацією, то та сама Корпорація переназвала себе на "Юкра Фільм Продокшен" (Укр. Фільмова Корпорація) і взялася за продукцію фільму "Маруся" (Ой не ходи Грицю та на вечорниці) з мистецьким керівником проф. О. Кошицем.

Сварка з п. Авраменком повстала в Корпорації з приводу деяких жахливих сцен в "Наталці Полтавці", які п. Авраменко впхав до фільму без згоди Корпорації. Корпорація фільму не могла тому лихові запобігти, бо п. Авраменко мав контракт з Корпорацією, який давав йому всі права рішати про мистецьку долю фільму "Наталка Полтавка".

Покійний О. Кошиць фільм "Наталка Полтавка" дуже сильно скритикував в українській пресі, що дуже негативно відбилося "на бізнесі" того фільму, а жертвою такої критики впала Корпорація, тобто бідні уділовці-патріоти перших українських фільмів.

Щоб рятувати першу невдачу, ті самі уділовці рішили запросити до другого фільму ("Маруся") проф. Кошиця з дружиною, проф. Придаткевича, як музика, а до написання сценарія Андрія Кістя і полк. Кедровського. Мушу щиро признати, що всі вони працювали дуже щиро, без всякого тертя між собою, як і в Корпорації. Крім них, як платних працівників, ми мали також платних техніків, але всі хористи, співаки, актори працювали для того фільму як не зовсім даром, то за дуже малими винагородами. Ми мали біля 50 людей при будові "українського села" для фільму "Маруся" — люди працювали два місяці при тій будові і всі вони ані цента не взяли за свою працю. Така була жертвенність для перших українських звукових фільмів. Автор цих рядків працював в тих Корпораціях цілих два роки без одного цента винагороди. А займав я різні важливі пости. Найбільше поклав праці при організації тих Корпорацій. Я був так засліплений, так залюблений тією справою, що не було для мене нічого дорожчого на цьому світі.

Дуже мало залишилось нас в живих з тих Корпорацій, але є ще, крім мене, й другі уділовці тої правди, про яку описую. Багато з

них зверталося до мене і просили, щоб я звернув увагу людям, які пишуть різні статті до укр. преси про українську фільмову справу і ввесь кредит дають одному чоловікові, а не дійсним подуцентам — уділовцям тих Корпорацій.

Отже правильно треба б писати: **"Перші Українські Фільмові Корпорації фільмів "Наталка Полтавка", "Маруся", "Запорожець за Дунаем" і "Трагедія Карпатської України"** — бо й та остання мала свою корпорацію з уділовцями на, приблизно, 40 тисяч долярів.

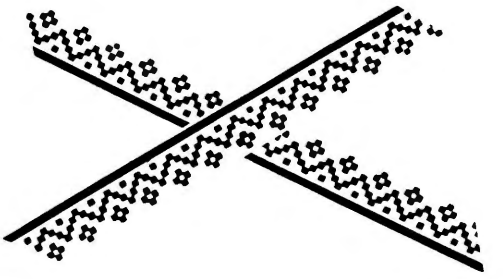

Mykola P.Novak
Actor & Co-producer

DAILY MIRROR TUESDAY. DECEMBER 13. 1938

'Marusia' Outstanding in This Week's Foreign Films

Unexpected and therefore doubly delightful among the foreign films this week is the Ukranian "Marusia," now at the Miami Theatre. The old folk-tale of the village hunchback who tries to separate the lovers and win the beauty for himself has for decades been a favorite on the Ukrainian stage. In this film version, deftly and credibly handled, it is just as compelling. The musical background, the choral groups and the folk dances, which for mere instants pierce the veil of tragedy, add to the complete dramatic effect.

Love—Hatred—Jealousy—Tragedy—
Christmas Carols—Easter Songs—
Harvest Songs
Also Solos and Choral Songs of Colorful Ukrainian Life

NEW YORK TIMES

At the Miami Theatre

Persons more interested in the old folkways and music of the Ukraine than in the present political mess in Central Europe, in which some Ukrainians are involved, will enjoy "Marusia," a musical film based on a popular Ukrainian drama, now at the Miami Theatre. Despite the tragic nature of this well-made picture, which was turned out in New Jersey for the Ukrafilm Corporation under the direction of Leo Bulgakov, there is so much humor in the situations and such pleasing singing and dancing that the spectators are not likely to take the sad ending too seriously.

Comely Stephania Melnyk is the unlucky peasant girl separated from her true love (Nicholas Stahnitzky) by the machinations of a rich, but deformed, neighbor who wants her for his wife. Peter Chorniuk is especially good in this thankless part. The rest of the large cast ably supports the principals. The development of the story is so direct that the English titles hardly are needed. Good voices and a fine musical arrangement credited to Professor Roman Prydatkevych and Dr. Alexander Koshetz combine to put "Marusia" into the class of entertaining film operettas. H. T. S.

М. Новаком,

(Потап)в ролі
"Маруся".

"Oy ne khody Hryciu na Vechernyci"
by M. STARYTSKY

Produced by
Ukrafilm Corporation
1938

Управа Корпорації першого звукового фільму "НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

Комітет продукції фільму "Наталка Полтавка" не був всилі спродукувати такий фільм на позиках чи пожертвах людей, а тому 26-го травня 1936 року постала Корпорація.

На фото екзекутива Корпорації (зліва): **Микола П. Новак** (секретар і організатор Корпорації), **Іван Петровський** (голова), **Максим Бойчук** (містоголова), **Іван Стадник** (касир). Другий ряд зліва: **Микола Максимович**, **Мирон Сітницький Іван Палеґа** — **Палеґа** — Контрольна Комісія. Бракує **Андрія Кістя** — секретаря Корпорації.

Першим найбільшим уділовцем був Іван Петровський (патріот ОДВУ), який закупив уділів на суму 5 тисяч долярів. Приблизно з такою сумою грошей приступив Іван Стадник. Інші члени Корпорації були з різними сумами уділів.

ЧЛЕНИ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛЬМОВОЇ КОРПОРАЦІЇ, ЩО ФІНАНСУВАЛИ ПЕРШУ УКРАЇНСЬКУ ФІЛЬМУ "НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

Добродії: М. Цимбалістий, П. Боднар, С. Жагайло, М. Заблоцький, С. Яловега, Я. Удич, М. Сватко, М. Піфко, А. Куцик, П. Кучабський, Т. Копка, П. Кірпан, о. Т. Галенда, А. Гадай, П. Маційовський, В. Дроботій, Колодрубський, Т. Ткачук.

Добродійки: Катерина Палега, Ю. Олійник, Ф. Копач, А. Колодрубська, А. Когут, К. Дорош. С. Абрагамовська, Д. Сватко.

1934 року появився в театрі в Нью-Йорку польський фільм з революційних років Польщі. Побачивши оголошення в театрі про такий фільм, я пішов побачити його о год. 12:30 по півночі. Це була зима. Натягнув я ковнір свого зимового плаща на голову, щоб, борони Боже, хтось із наших людей не побачив мене, що я фінансово спомагаю ворога (а так було, що ніхто з нас, націоналістів, не смів навідувати польські бизнеси), і так я "закрався" до театру. Фільм був під назвою "ТШЕДЗЄСТУ В ПАВІЛЬОКУ", Фільм був сильного патріотичного змісту. Героїв фільму царський московський суд присудив на смерть через повішення, а інших на довгі роки заслання. Фільм був звуковий, засуджені герої своєю геройською поставою на суді вийшли побідниками — судді, публіка, прокурор неначе гіпнозою були покриті. Правда, був показаний також і провокатор. Але той тип, замість пошкодити героям, потерпів презирство публіки і цілого трибуналу.

Люди в театрі, бачучи різні ці картини, так сильно реагували плачем, биттям в долоні, а то й криками проти Москви, що нагадувало дійсну судову залю.

Фото з фільму «Наталка Полтавка» 1937 р.

Thalia Sabanieeva as Natalka.

Я сидів і тремтів... бо в тих картинах польського фільму бачив я наших незабутніх героїв Біласа і Данилишина. Уже до того часу наш театральний гурток ОДВУ в Нью-Йорку був поставив на сцені драму "БІЛАС і ДАНИЛИШИН", яку написав письменник Васкан. Я грав ролю Данилишина. Це велика роля, одна з найбільших, а пригадавши небувалі наші успіхи (мусіли ми аж два рази повторяти ту саму драму), я не крокував додому з театру, а таки вихром летів до хати, щоб начеркнути сценарій до нашого революційного фільму "БІЛАС і ДАНИЛИШИН". А що найкраще можу писати ночами, то за один тиждень такої праці я вже мав готовий начерк такого сценарія, базуючи його на драмі "БІЛАС і ДАНИЛИШИН", спрямувавши свої думки на розголос українських визвольних змагань на екранах театрів у Вільному світі.

"Ідея прекрасна, сценарій гарний", —

говорив із захопленням делеґат О. Грибівський (Сеник). Порадив нам вдатися з тією справою до ПУН в Европі, щоб ПУН схвалив продукцію такого фільму. За кілька тижнів пізніше дел. О. Грибівський зреферував нам листа ПУН, що все гаразд, можемо братися за таку продукцію, але є тільки питання, чи не краще було б передати ту справу нашим мистцям в Европі, де такий фільм можна спродукувати танше, як в Америці. Розуміється, що ми зраділи з такої пропозиції і передали наш сценарій Европі. Помимо того, що це мав бути фільм ОДВУ для зрушення нашої еміґрації до ще більшого спротиву проти ворогів України, а проти Польщі зокрема, я зреферував дел. Грибівському, що ми маємо кількох патріотів ОДВУ, які зфінансують такий фільм, не торкаючи фондів Централі ОДВУ, ні ОУН.

Рік минав, наші мистці в Европі з якихсь причин не повідомляли нас про те, чи вони роблять якісь заходи для продукції такого фільму.

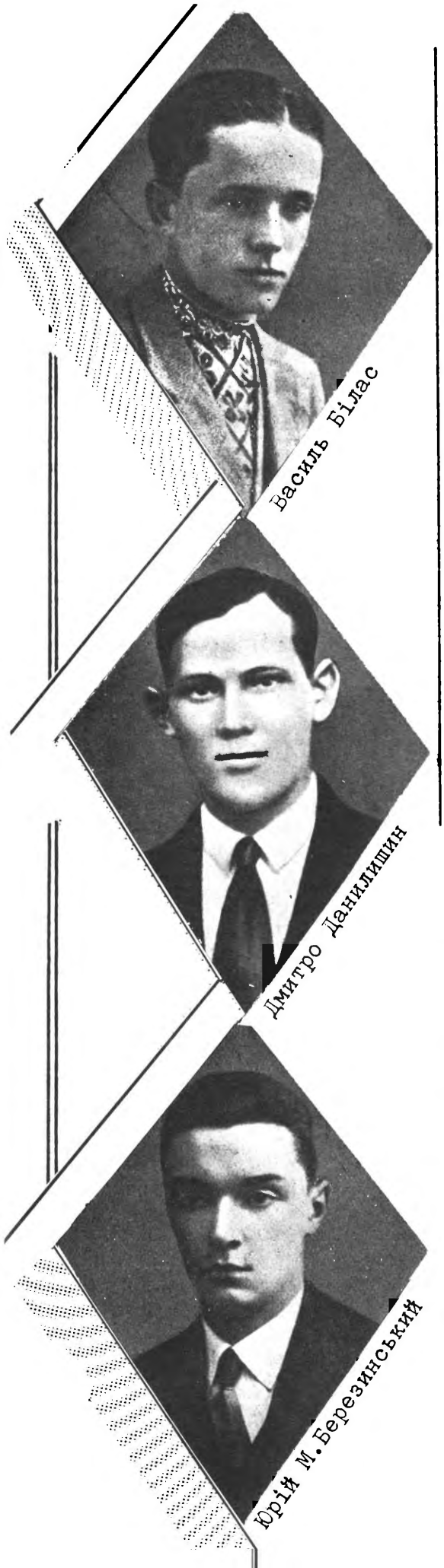

ROZBUDOVA NACIJI
ОРҐАН ПРОВОДУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
Річник VI. Прага, січень-лютень 1933. Ч. 1-2 (60-61).

Д-р Остап Грицай.

Два хлопці гинуть за Україну.

Тіням ДМИТРА ДАНИЛИШИНА і ВАСИЛЯ БІЛАСА.

Це пятница, 23. грудня 1932 р., у Львові, раннім ранком у тюрмі Бриґідки. Година шоста, трицять хвилин. Надворі ще такі важкі імли досвітнього зимового присмерку, що на подвіррю тюрми треба засвітити велику електричну лямпу, щоб тут було ясно. А мусять освітити тюремне подвірря тому, що саме тепер, шоста трицять рано, віпають у Бриґідках двох хлопців. Віпають ляхи двох українських юнаків-боєвиків, засуджених ляцьким наглим судом на смерть за те, що карно, всеціло і всежертвенно сповнили дня 30. листопада в Городку Ягайлонському наказ їх революційної орґанізації і в нерівнім бою впали в руки смертельного ворога. Ще ось наче чути, як предсідник ляцького трибуналу у глибокій тиші неворушно застиглої авдиторії проголошує присуд: Дмитро Данилишин — на смерть. Василь Білас — на смерть. Маріян Жураковський — на смерть. А що з них тільки Жураковського помилували, заміняючи йому кару смерти на 15 літ тюрми, то от тепер два другі досвіта, в мурах понурої тюрми, скропленої вже потоком крови инших українських революціонерів, мусять іти на смерть.

Два молоді хлопці йдуть віддати життя за Україну. Ось двері тюремної келії вже відчинилися, і їх виводять. На їх смертельно перетомлені лиця паде блиск сліпучого електричного світла. Але в цей мент, коли вони тут являються, видко їх як горіючі, як високо видвигнені сяєва й крізь пайгустішу імлу і крізь пайгрубші мури тюрми і на відсталь найдальших далечей по всім краю і по всій Україні. І видко їх і крізь кордони чужих країн і крізь безміри непроходимих океанів — видно і чути повсюди, як вони ідуть на смерть за Україну:

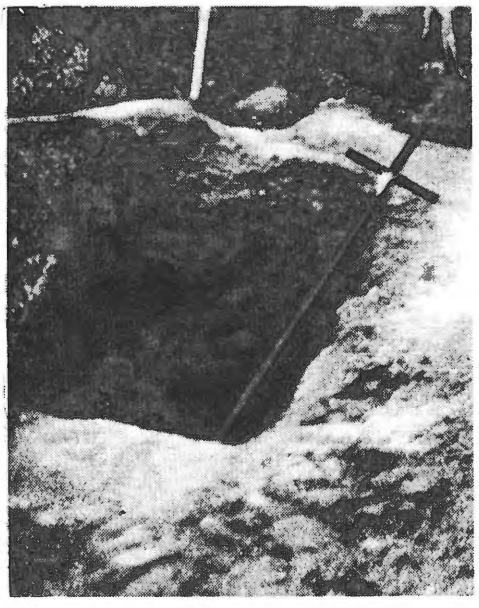

«24-25. липня 1933. р. невідомі ляцькі злочинці розкопали в Городку Ягайлонськім могили бл. п. Старика й Березинського, порозкидали частини домовини, хрест і вінки по цвинтарі, а тіла наших Героїв сховали в старім гробівци, де їх щойно по довгих розшуках найдено. Не перший це раз, коли ляхи безчестять тіла померших, зокрема наших Героїв».

(З преси.)

«Березинський мав постріл в ногу, в бік і у висок; останній стріл був смертельний. Як ствердив лікарський знаток, той останній стріл міг завдати собі Березинський сам.

Трагедія Центральної Управи ОДВУ

Під кінець 1935 р. в Центральній Управі ОДВУ у Нью-Йорку "варилися" непотрібні непорозуміння між старими членами Централі а новими, спричинені зовнішніми впливами "Об'єднання', і ця жалюгідна подія довела до того, що "нові" члени Централі — своїми комунікатами до відділів ОДВУ в ЗДА — проголосили усунення з Централі "старих" членів: Скоцка, Новака, Гавришенка, Дроботія, Сітницького та ще кількох, тобто осіб, які через повних п'ять років вели Організацію з подивугідною жертвенністю.

Щоб не розбивати Організації, не робити розколу Централі ОДВУ, "старі" члени Централі ОДВУ гірко проковтнули ту "пігулку" і не обороняли себе не тільки своїми комунікатами до відділів ОДВУ, але навіть не шукали такої оборони в ПУН (Провід ОУН).

І так, замість фільму **"Білас і Данилишин"**, породився фільм **"Наталка Полтавка".** Патріоти ОДВУ, які були готові дати гроші і працю на фільм "Білас і Данилишин", приступили до продукції фільму "Н. П.", в надії, що по такій продукції зможуть приступити до продукції фільмів з українських визвольних змагань. На жаль, до різних клопотів з Авраменком, ще й Гітлер став нам на перешкоді — ми стратили контракти на фільм "НАТАЛКА ПОЛТАВКА" на Західну Україну, Чехословаччину та інші країни в Європі, де могли добре заробити, коли б не 2-га світова війна.

ОТЖЕ, НА ТРАГЕДІЇ О. Д. В. У

зродився перший український звуковий фільм **"Наталка Палтавка",** спродукований не самим Авраменком, а колишніми членами Центральної Управи ОДВУ, як також іншими членами ОДВУ, які були усунені з Централі ОДВУ і обох відділів ОДВУ в Нью-Йорку. Першими такими завзятцями, які приступили до продукції такого фільму, були: Євген Скоцко, як редактор фільмового журналу "ПРОМІНЬ", Максим Бойчук (голова Комітету), Микола Новак (фінансовий секретар і організатор), дальше ще такі колишні члени ОДВУ: Мирон Сітницький, Микола Цимбалістий, Василь Дроботій, Микола Максимович, і Іван Петровський. Інші члени Комітету були: Анна Стрільбицька, Іван Стадник і Іван Палеґа. Членами уділовцями були різні люди (їхні знимки є на інших сторінках цього спогаду).

Микола Новак організатор корпорацій перших українських фільмів «Н. П». і «Марусі» (Ой не ходи Грицю та на вечорниці, 1937 р.)

Отже, перше постав Комітет, а 26 травня 1936 р. — Корпорація. Я сам довго вагався, чи приступати до такої справи, з двох причин:

1). **побутовий фільм не цікавив мене,**

2). я знав, що Авраменко вже тоді наробив собі таких великих довгів різними позичками в людей, що тяжко було нам вмішуватися в такі його довги. Та Авраменко став обіцювати мені, що коли я допоможу зорґанізувати Корпорацію для такого фільму, то він працюватиме в тій Корпорації по 25 долярів на тиждень як мистець та що ніякої іншої Корпорації не буде організовувати, а тільки від імени тої однієї продукуватимемо фільми також й з наших визвольних змагань. **Та сталося лихо, якого я найбільше боявся — Авраменко свого слова не дотримав.** Корпорацію ми зорганізували, притягнули до неї найкращих патріотів ОДВУ, перебрали його довги до Корпорації, які він наробив до часу постання Корпорації, фільм з великими труднощами спродукували до кінця 1936 року, дали йому навіть назву — "Авраменко фільм продокшен" для того фільму, дали йому також контракт, в якому було написано, що коли всі довги продукції фільму "Н. П." будуть сплачені членам Корпорації, то з чистого зиску того фільму Авраменко матиме половину, а ми всі члени Корпорації (біля

40 осіб) матимемо другу половину. Аж такими щирими ми були до Авраменка нашою працею при тому фільмі та вкладом гроша на таку продукцію. Та тоді ми його знали як мистця-інструктора українських танців, допомагали йому до того часу також й в таких ділянках, щоб зберегти нашу молодь від асиміляції. Нам тяжко було повірити, що він стане аж таким зарозумілим, як він показався по продукції фільму "Н. П.". Ми ідеалізували собі таку справу, а Авраменко думав дальше тільки про позички для себе, а не для Корпорації. Його зовсім не турбувало те, чи ті різні корпорації встоятьсяфінансово. І він наорганізовував їх всіх аж п'ять чи шість різних, і всіх їх стрінуло нещастя — банкроцтво. Люди потерпіли фінансово. Копії тих фільмів може дехто й має, але вони не мають ніякої вартости, бо копії скоро нищаться довгими висвітленнями, а негативи тих фільмів, з яких вічно можна виробляти нові і нові копії, є в лябораторії п. Вебера в Нью-Йорку під контролею Авраменка. Про це я довідався в п. Вебера, коли писав, щоб та лябораторія продала мені хоч одну якусь копію з тих фільмів на пам'ятку моїм синам. Просив також й самого Авраменка в цій справі, але він зігнорував мої прохання.

Російський жид МИХАЙЛО ҐАНН, якого В. Авраменко мав при собі як менаджера і технічного директора в фільмовій справі, десь від 1934 р. до кінця 2-гої світової війни. По війні М. Ґанн помер в Нью-Йорку

16 серпня 1971 року написав я листа Авраменкові, щоб він зробив завіщання і передав цей громадський маєток якійсь українській інституції для збереження всіх тих фільмів, бож все це колись матиме велику історичну вартість для наших поколінь, зокрема, коли повстане вільна Україна. Але чи він це зробив — я не знаю.

Що більше, по перших прем'єрах фільму "Наталка Полтавка" в Нью-Йорку, у Вінніпезі, Корпорація дала Авраменкові контракти на ведення дальшого бизнесу того фільму за десять тисяч долярів на цілу Америку і Канаду.

Я негайно поїхав у Канаду з тим фільмом, а Авраменко залишився в ЗСА для ведення такого бизнесу. Коли ж він почув про мої успіхи в Канаді з тим фільмом, то зрікся контракту Корпорації на Америку і прилетів літаком до мене в Вінніпеґ та став намовляти мене, щоб я вирікся старої Корпорації, а став організовувати з ним нову Корпорацію в Канаді для фільму "Запорожець за Дунаєм". Таку його пропозицію я не міг прийняти з двох причин:

1) **ми не сміли організовувати нової Корпорації,** не довівши до щасливого кінця першої;

2) **збагнувши той бизнес з фільмом "НП"** та той саботаж Москви, який вона нам втяла своєю "НП", щоб вбити наш бизнес, я був переконаний, що така нова Корпорація з таким фільмом скоро збанкротує, і то не тільки з такої причини, але й з тих різних невгамованостей Авраменка — "нині тут, а завтра Бог знає де!.."

І на тому тлі я дуже сильно посперечався у Вінніпезі з Авраменком. А що Авраменко не дотримався контракту на "НП" на Америку, не заплатив ніяких рат до Корпорації "НП", то Корпорація анулювала його контракт на Америку, перемінила назву Корпорації з "Авраменко фільм продокшен" на "Українську Фільмову Корпорацію" (в скороченні **"Юкра фільм продокшен"**),

Примітка:

Такий крок Авраменка примусив нашу Корпорацію написати мені листа, щоб я якнайскорше покінчив бизнес з фільмом "НП" в Канаді, бо Корпорація приступає до продукції фільму "МАРУСЯ" ("Ой не ходи, Грицю, та на вечорниці") з новими мистцями — проф. О. Кошицем і музиком проф. Романом Придаткевичем, та що Корпорація просить мене на організатора такого фільму і на ролю Потапа в тому фільмі.

Нью-Йорк, 27-го серпня 1937.

До Вп. М. Новака в Вінніпеґу, Ман.

Вп. Пане Новак!

Ще раз повідомляю Вас, що умова, яка є в контракті на Канаду в справі фільму "Наталка Полтавка" **є уневажнена,** а хіба що Ви заґарантуєте нам, що всі гроші в сумі **п'ять тисяч долярів** Ви сплатите до корпорації **найдалі** до нового року! Коли годитеся на таке рішення, то я, як голова корпорації, справу контракту передаю Вам і Ви можете від імені корпорації заключувати контракти продажі фільми "Наталка Полтавка" в Канаді, бути нашим представником, а нам за це найдалі до нового року вислати вище згадану суму. Одним словом, справа контракту на Канаду передається Вам, коли виплатите вище вказану суму.

Остаюсь з поважанням!

Іван Петровський, голова

16-го грудня 1937.

П О С В І Д К А

1/. Отсим стверджуємо, що ми отримали від п. М. Новака $900.00 (словами дев'ятсот долярів) на сплату довжників в корпорації "Авраменко Фільм Продокшен", Інк. — а це для пані Анни Кість $300.00 і для п. Гадая (в Честер, Па.) — $600.00.

2/. Що вище згадана сума $900.00 (словами: дев'ятсот долярів) є дана нам п. М. Новаком, як надвишка по умові контракту, який він має на Канаду та що п. М. Новак ті гроші передав нам в добрій вірі, щоб сплатити довг в корпорації вище згаданим людям.

Іван Петровський, голова

Іван Стадник, скарбник

Іван Петровський, голова.

Іван Стадник, скарбник

Наше оголошення й відповідь Адміністрації "Свободи" (відносно нашої статті).

УКРАЇНЦІ! **УВАГА!**

"Наталка Полтавка"

НА ГОВОРЯЧІЙ ФІЛЬМІ!

УКРАЇНСЬКА ФІЛЬМОВА СТУДІЯ ВАСИЛЯ АВРАМЕНКА

подає до ласкавого відома українського загалу в Злучених Державах і Канаді, що приступлено вже до вироблення першої української говорячої фільми, оперети "НАТАЛКА ПОЛТАВКА" — Івана Котляревського

Фільма буде готова за кілька місяців. Вона буде вироблена при активній помочі американських директорів та знавців фільмової справи, від передових фільмових фірм в Америці.

До виконання цього діла зорганізувався спеціяльний **Комітет Першої Української Говорячої Фільми** з осіб з ріжних сторін Америки (нищепідписаний). Йому артист Авраменко передав повну фінансову контролю над справою. Комітет, зато, зобовязався її фінансувати.

Передання на фільму найстаршого українського драматичного твору буде історичним здобутком української культури. Тому комітет, одержавши повну контролю над цією справою, осмілюється віднестись до українських громадян з проханням, щоб пішли на зустріч цьому починові.

Приступіть до участі в фінансуванні фільми, або уділіть позички на справу, на відповідний процент. За надіслані жертви будемо щиро вдячні.

Всі громадяне хай поможуть хоч тим, що закуплять білєти на перші висвітлення фільми в українських центрах в Америці, що їх вже заздалегідь випущено на днях в Америку.

За всякими інформаціями просимо звертатися до нас письменно.

Щоб врочисто приняти цю першу фільму та звеличати память батька українського письменства, Івана Котляревського, Комітет рішив улаштувати по українських центрах Свята Першої Української Говорячої Фільми та висвітлити її для Українців в цих місцевостях перший раз, перед випуском на американський ринок. На днях виїде в поїздку представник Комітету, **Василь Дроботій**, в товаристві добр. **Евгена Волковецького.** Він буде мати з громадами наради в справі заснування місцевих комітетів, як також буде поширювати білєти. Просимо громади приняти його та уділити йому піддержки співпраці.

Для фільми спеціяльно перероблено сценар. Потрібно буде більшого числа співаків, солістів і хористів, мужеських і жіночих, також драматичних акторв. Заінтересовані хай зголошуються до фільмової студії кожного дня від години 10-тої рано до 10-тої вечером.

Ше раз пригадується тим українським танцюристам Школи В. Авраменка, котрі ще не зголосилися до проб, щоб це зробили негайно.

ДИРЕКЦІЯ СТУДІЇ:

Василь Авраменко, директор; Михайло Ґан, управитель;
Евген Скоцко, секретар і референт преси.

КОМІТЕТ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГОВОРЯЧОЇ ФІЛЬМИ:

М. Бойчук, голова; В. Дроботій, містоголова; М. Новак, секретар; М. Максимович, скарбник; — контрольна Комісія: о. Т. Галенда, Анна Когут, І. К. Палеґа, С. Абрагамовська, І. Стадник, М. Цимбалістий, К. Дорош. — Члени Комітету: Агафія Бундзяк, А. Стрельбицька, С. Стефанюк, М. Іванів, В. Гірчиця, Е. Волковецький, М. Козак, А. Грабарович, А. Норвич, Ф. Копач, С. Жагайло, М. Арсеній, Т. Копка Г. Т. Колодрупські.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ "СВОБОДИ."

Комітет Першої Української Говорячої Фільми "Наталка Полтавка," Ню Йорк, Н. Й. — Помістимо таке оголошення, щодо якого не буде ніякого сумніву, що воно годиться з постановами державного почтового закона. Зокрема з нашого боку просимо при укладанні оголошень брати гід увагу те, що мусить бути розділена акція бизнесова і приватна від акції громадянської, опертої на жертвенности на добродійні чи які інші ціли. Не можна в однім і тім самім оголошенню, чи в дописі до часопису, подавати, що "справу фінансує спеціяльний громадський комітет, зложений з українців з ріжних сторін Америки, котрі вложили в це підприємство свій капітал...," а заразом взивати складати жертви. Коли це є бизнес, тоді треба ту справу так і представляти. А коли це громадська справа, коли одиниці не вкладають капіталів на бизнес, коли не платиться процентів і т. п., а тільки числиться на добровільні жертви і т. д. — тоді й це треба виразно надміщити, щоб кожному було ясно, як ті справи маються. Тоді не буде ніхто мати претенсій до "Свободи." І не буде нас інтерпеловати та бажати вияснень у цій справі, бо все буде поставлене ясно.

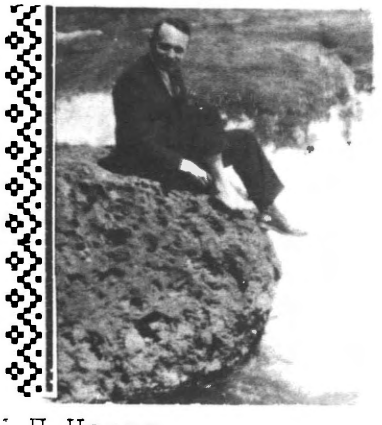

М.П.Новак
Ніяґара Фолс, 1936

ДОВЕРШЕНО! **ДОВЕРШЕНО!**

НЕЗВИЧАЙНИЙ ОСЯГ УКРАЇНСЬКОЇ ШТУКИ

СВЯТОЧНІ ВИСТАВИ

Першого Українського Знукового Фільму

"НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

в честь Івана Котляревського

відбудуться перше в Ню Йорку

В ТЕАТРІ

"VENEZIA"

7th Avenue, (between 58th & 59th Sts.

В ПЯТНИЦЮ (CHRISTMAS), 25. ГРУДНЯ 1936
в 8. подині вечером

В СУБОТУ, 26. ГРУДНЯ 1936
перша вистава в год. 2:30 пополидні,
а друга в 8. под. вечером

Окремий виступ для дітей відбудеться в суботу, дня 26. грудня 1936
в год. 11:30 по зниженій ціні.

Тікети по 1.50, 1.00 і 75 центів

Дальші СВЯТОЧНІ ВИСТАВИ відбуться: Филялядельфії, Честер, Скрентон, Алентавн, Бінґгемптон, Сиракюз, Рачестер, Бофло, Пітсбурґ, Клівленд, Дітройт, Шикаго, Ню Гейвен, Гартфорд, Трой,Вунсакет,Бостон, решта околиці будуть проголошені в слідуючих оголошеннях.

Вистави в Канаді будуть проголошені в канадійських часописях.

СІЧОВИЙ КЛИЧ, грудень, 1936.

Кадр з фільму «Н. П»., зліва: Д. Кріона (Петро) (з роду грек) і Теодор Свистун (Микола), 1937 р.

Наталка Полтавка

Представники редакційного складу Січового Клича мали нагоду побачити вже цілість першого українського звукового фільмv "Наталка Полтавка",

Образ на срібному екрані вдався знаменито. Не тільки гра акторів вповні задоволяє, але теж і охоплення цілости твору й вміле поширення акцій зроблено з духом авторового наставлення, Івана Котляревського. "Наталка Полтавка" у цілій свої повноті саме на цьому звуковому фільмі прибирає глибокої вартости культурного надбання, яким можемо показатись перед другими народами й не завстидатись. Умілість переведення провідної думки у фільмі значна і тим він вартніший для нас, бо легко може його зрозуміти наша душа. Цей фільм є нашим, нашим українським твором, створеним для розвитку нової галузи нашого власного мистецтва — до дальшого продукування культурного багацтва нашої нації на філмову плівку.

Відрадним являється і те, що Фільмова Корпорація мимо страшних перешкод зо сторони наших "керівних людей", довела вдатно й щасливо діло до кінця! Це невимовно великий осяг у нашому житті. В початках для корпорації навіть **редактори "Свободи" не хотіли помістити платного оголошення,** мовляв, це приватний бизнес, але тепер коли твір готовий без найменшої з їх сторони помочі, зробились не тільки великими "прихильниками", а ще й "дуже радо" поміщують великанські оголошення, у "Свободі", розуміється, **що за гроші!** На це повинно українське громадянство звернути пильну увагу.

"Наталка Полтавка" — це дійсно твір наших рук, який ватро оглянути.

Від себе бажаємо Фільмовій Корпорації, якої головою є звісний "провокатор" **п. Максим Бойчук** (так його назвав "Націоналіст", який нині поміщує оголошення фільму з іменем п. Бойчука! О, химерна доле!), дальшого розвою на славу нашого народу. Не падіть духом, а крізь жорстоке життя ідіть з великою вірою у перемогу, без жадних високих "провідників", які нанесли нам шкоди нераз.

СІЧОВИЙ КЛИЧ, грудень, 1936.

"ГАРЯЧІ НАРАДИ" УДІЛОВЦІВ КОРПОРАЦІЇ

по першому висвітленню фільму "Наталка Полтавка" у Нью-Йорку в театрі "Венезія" в днях 25-го і 26-го грудня 1936 року.

— Раджу Корпорації, що прем'єру фільму "НП" треба починати з Вінніпеґу на Канаду, бо там найстарші українські тижневики — "Український Голос", "Канадійський Фармер" та інша преса, прихильна нам.

— Що скаже про наш фільм заморська столиця України — Вінніпеґ, це матиме колосальне значіння на цілу Канаду. Але фільм треба дещо зреорганізувати, тобто зробити так, як я радив зробити це ще перед прем'єрою в Нью-Йорку. Зокрема це треба зробити в тому місці, де за Петром летять наші селяни з сокирами, вилами, наче дикуни... Деякі інші сцени можна поправити — просто викинути їх, і фільм буде багато кращим. —

Упертий Авраменко не зробив таких поправок і тому сильна критика появилася проф. О. Кошиця в "Свободі", а в "Націоналісті" і в "Новому Шляху" п. Демо-Довгопільського. Вище згадані критики, мабуть, не додумалися, що не Авраменка вони скривдили своїми критичними статтями, а Корпорації нанесли великої фінансової шкоди. Наша помилка була в тому, що ми не доглянули сценарія фільму "Н. П.", написаного Авраменком. Та чи це були помилки Авраменка чи наші, то аж такої сильної критики проф. О. Кошиця редактор "Свободи" не повинен був містити, знаючи, що ми є членами УНС. Та бо й самому Кошицеві не принесла вона слави. Відгуки іншої української преси стали в обороні Корпорації, і це, як дочуваємо, дуже прикро переживав проф. О. Кошиць.

Злобну критику п. Демо-Довгопільського в "Новому Шляху" (Канада) та в "Укр. Націоналісті" ОДВУ мусимо сприймати, як дурну заздрість проти нас, колишніх членів ОДВУ, і то передових. Нова Управа ОДВУ і редакція "УН" думали, що ми пошиємось в дурні, фільму не спродукуємо і тим скомпромітуємо себе перед громадянством. Це дуже прикре явище. Бо замість признатися до своїх помилок в Централі ОДВУ і старатися пригорнути нас назад до ОДВУ, то вони пішли аж на таку злобу проти своїх колишніх визначних членів ОДВУ.

Та ми всеж таки маємо і гарні рецензії — критику в англомовній пресі, в російській, а також й в деяких українських газетах ЗСА.

— Тож не треба попадати в паніку з приводу критики фільму "НП" в "Свободі" та "Націоналісті" ОДВУ. Голови догори! Нам треба бути гордими, що показали нашим незрячим людям, що українська еміґрація здібна також й таку справу здвигнути. Ми проломили грубі верстви ледів і заставили навіть червону Москву змагатися з нами, бо коли б не наша "НП", то не було б і сталінської. Ми для нашого фільму мусіли збудувати "українське село", а продуценти в Україні були змушені фільмувати "НП" на сцені, бо не мали часу виїхати на якесь село — так наглив на них Сталін, щоб пошкодити нашому бизнесові з нашим фільмом. Люди, які бачили вже большевицький фільм "НП", говорять, що наш фільм багато кращий. Тож не падаймо духом! — так закінчив я свій реферат на засіданні Корпорації 10-го січня 1937 року в Нью-Йорку.

НЕҐАЙНІ РІШЕННЯ

Таки на тих же нарадах запало рішення: Новак поїде в Канаду з фільмом "НАТАЛКА ПОЛТАВКА", а Авраменко в Дітройт, Шикаґо та інші міста в ЗСА. В касі Корпорації ані цента. Прем'єра фільму в Нью-Йорку покрила деякі розходи в лябораторії. Інших грошей не було, бо уділи Корпорації не були розпродані на таку суму, яку фільм коштував; люди лякались такого бизнесу, бо й перед закінченням продукції фільму деяка українська преса била нас, а в "Свободі" ми не мали місця навіть і на платні оголошення.

Мені на Канаду треба було найменше дві тисячки долярів (митні розходи на фільм та все інше), а Корпорація рішила: "Їдьте в Канаду і там попросіть двох-трьох наших людей, щоб позичили вам такі гроші до часу висвітлення фільму". А тоді така сума була дуже великою.

Отже їду в Канаду без одного цента, бо з каси Корпорації дістав тільки 60 долярів на подорож залізницею до Вінніпеґу. Своїх грошей також не мав, бо хоч в Корпорації було рішення платити мені, Авраменкові і менаджерові М. Ґанові по 25 дол. на тиждень, то таких грошей я діставав з каси Корпорації тільки два місяці, а 8 місяців і цента не брав — просили: "Стягнете собі такі гроші по випродукуванні фільму — з бизнесу". І таке рішення було Корпорації. Авраменкові ж і Ґанові платили точно кожний тиждень.

У Вінніпеґу особисто я не знав нікого, а тільки з листування. Прибув туди під кінець січня 1937 року. Морози, сніги такі великі, що тяжко і на вулицю вийти. Дзвоню із станції до нотаря Дмитра Ґерича (він писав мені, щоб я подзвонив, коли приїду) і з перших слів моєї розмови з ним, я вичув, що маю до діла з гарною людиною. А не дуже був певний такої щирої зустрічі, бо мав до діла з провідним членом УНО ("Новий Шлях" УНО писав також й проти мене).

Була 7-ма година вечора, коли Ґерич прибіг, закурений снігом, на станцію. Ми щиро привітались і він зразу ж попросив до себе на вареники, які його дружина приготовила не лише для мене, але й для інших гостей, яких він запросив на зустріч з приводу мого прибуття. Мусіли їхати до його хати трамваєм, бо авта він не мав (тоді це був люксус). Інші гості вже були в хаті, коли ми приїхали (теж тільки члени УНО). Ми привітались і Марійка зразу попросила до вечері — **ой, багатої-багатої, бо крім борщу та інших ласощів, вареники були аж потрійні** (із сиром, з капустою, і з бараболею й сиром) — і це мене дуже сердечно взяло за серце, бо це ж велика праця для господині. По вечері, по щирій розмові з гостями, господарі хати попросили мене заночувати у них ту ніч. Я не дуже відпекувався, бо грошей на готель у мене не було. Дякував Богові, що так склалося.

Раненько Д. Ґерич забрав мене із собою до свого бюра на Меїн вулиці. Став я розказувати про мої турботи позики грошей, що думаю попросити кількох заможніших людей про таку позичку. Та Ґерич відрадив:

— Не сміємо компромітувати Корпорацію, що вона аж така бідна, треба поставити її в очах наших людей Вінніпеґу, що це поважна організаційна вітка. Чейже прийдеться вам продукувати інші українські фільми, діставати нових уділовців. Підемо до банку і я затягну морґедж на свою хату на той час, коли прийдуть гроші з висвітлення фільму, — потішив мене друг Дмитро (з того часу ми вже не "викали" собі).

"Все це гаразд, я дуже вдячний тобі, дорогий друже наш, але перше треба було зложити візити нашим редакціям у Вінніпезі від імени Корпорації, просити їх уміркованої критики, коли фільм "Наталка Полтавка" появиться в театрі, бо проф. О. Кошиць своєю критикою в "Свободі", по прем'єрі в Нью-Йорку, таки дуже сильно скритикував деякі мистецькі сцени у тому фільмі. Тією критикою він вдарив по Авраменкові, але не Авраменкові він пошкодив нею, а людям Корпорації, які останні центи вклали в цей фільм. Проф. Кошиць, як дійсний мистець, мав право розчаруватися деякими сценами того фільму, зокрема там, де наші селяни летять за Петром з криками, вилами, сокирами і т. п., наче дикуни... І на ту сцену треба було звернути увагу Авраменкові, а всі інші сцени, деякі навіть дуже гарні.

Проф. О. Кошиць може навіть і не знав труднощів Корпорації, в яких "собі" той фільм був спродукований. А редакція добре знала всі події Корпорації, і коли б їй було залежало на тому, щоб ту критику дещо злагіднити, то я вірю, що проф. Кошиць дуже радо був би погодився на ті деякі злагіднення. Та редакція "Свободи", щоб звести свої порахунки з Авраменком та з деякими членами Корпорації (дурна заздрість), таки дуже сильно підкопала нашу фільмову справу. **Та на Канаду, я ту сцену, де люди летять за Петром, дещо скоротив** і поправив деякі інші сцени. Отже фільм, як мені здається, буде гарний на Канаду" — говорив я Д. Ґеричові.

ПРОФ. О. КОШИЦЬ А УКРАЇНСЬКА ФІЛЬМА.

Наколи почалася продукувати перша українська звукова фільма, "Наталка Полтавка" в Америці, кожний сподівався, що проф. О. Кошиць, передовий знавець української музики і пісні візьме активну участь в її продукції. Кожний українець, що бажав бачити започаткування української фільмової індустрії, успішно уважав участь проф. О. Кошиця необхідною.

З великим здивованням для нас було, коли ми довідалися, що на кілька разове запрошення проф. Кошиця Корпорацією В. Авраменка, пан професор від участи відмовився. На проф. Кошиця наш загал глядів як на Аса в українській пісні та музиці, тому інстинктовно відчував, що його місце було також і в продукуванню першої української звукової фільми.

По випродукуванню фільми "Наталка Полтавка", ми теж сподівалися від нашого Аса розсудної та конструктивної оцінки тих перших змагань наших піонерів в фільмовій продукції. Ми сподівались і бажали почути від проф. Кошиця авторитетних слів, на які ми могли б з довірям покликатись, щоб цей твір відповідно оцінювати.

По довгім мовчанню проф. Кошиця, остаточно ми його слів почули.

На сторінках денника "Свободи" з Джерси Сіті, протягом минулого тижня пан проф. О. Кошиць подав нам довгу критику фільми "Наталка Полтавка", але не такого характеру якого ми від нього сподівались.

Не хочеться вірити, щоб авторитет пісні і музики, що тішився повагою і пошаною між українським громадянством міг зужити такої простої і неприємної термінольогії, щоб так знеславити нашу першу фільмову продукцію. Яка була ціль професора і які були мотиви друкувати таку не смачну і несовісну критику, то це мабуть останеться тайною самого пана професора.

Коли б кожний український інтелігент на еміграції, маючи якісь певного рода здібности, не схотів собою пожертвувати, і чекав тільки, щоб хтось за його услуги і здібности грубо йому платив, то зпевністю наша еміграція нічого не створилаб.

Ми не будемо розводитися в подробицях цієї критики, бо хто інтересується, то читав її і осудив так як ми осуджуємо.

Ми певні, що члени Корпорації В. Авраменка та продуценти фільми вложили все що мали в цю фільму — свої здібности, свій гріш, пожертвування з метою не особистих матеріяльних користей, маючи сильне бажання дати українцям початок фільмової продукції. Примітка :

Стаття скорочена. - М.Н.

"УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИК"

Торонто, березень 1937 р.

Світлини з фільму "Н.П."

ШУКАЮ ТЕАТР ДЛЯ ПРЕМ'ЄРИ ФІЛЬМУ

Я рішився вирентувати якийсь театр, бо тяжко було дістати такі відсотки із загального приходу, як платили театри за добрі голлівудські фільми. Де не питав через цілий тиждень, то всі театри давали 10 відсотків із загального приходу за наш фільм. А їхні ціни на такий фільм були 10 і 15 центів, як вступні квитки. А що найбільше мене злостило, так це те, що де я не говорив різним менаджерам театру, що наш фільм є не "рашен", а "юкрейніен", то їхня відповідь була: "Це те саме!.."

Нарешті довідався, що театр "Орфіюм" стоїть порожній, фільмів чомусь не висвітлюють там. Була це велика компанія, яка мала багато театрів у Вінніпезі, а що зимою тяжко було заповнити всі театри, то той театр і був невживаним. Знайшов я офіс тієї компанії і став говорити, що маю добрий український фільм та що хотів би дістати їхній театр "пів на пів" (про свої ціни нічого не говорю). Менаджер вислухав мене, махнув рукою і каже: "Всі російські фільми ми висвітлюємо тільки на 10 відсотків".

Став я доказувати, що наш фільм не є російський, а український і що він добре заробить собі навіть на "50 на 50". Та менаджер не хотів і слухати мене. Тоді я запитав, скільки він хотів би за рент театру на три дні? Він довго не думав і зажадав 500 долярів. Я хоч і готов був заплатити такі гроші, але став торгуватися і зарентував, нарешті, театр за 300 долярів на три дні.

На скору руку друг Ґерич допоміг мені зробити рекляму. Крім летючок різних, афішів, оголошень в пресі, найняли ми фармера з білими кониками, збудували на його санях "українську хату", а на хату начіпляли різні великі реклями, попросили дві дівчини, які через мікрофони голосили кожного дня по полудні про прем'єру фільму "НАТАЛКА ПОЛТАВКА". Так робилося кожного дня через цілий тиждень.

А тим часом взяв я фільм до лябораторії і повитинав непотрібні, з мого погляду, сцени, тобто поробив такі поправки, які треба було зробити у Нью-Йорку. Коли фільм показався таким, як я думав, що повинен таким бути, замовив я в готелі гарне прийняття для різних репортерів, включно з нашими, і по добрій перекусці (також й чарка була), висвітлив найцікавіші сцени з того фільму. Так треба було поступити, щоб зробити розголос прем'єрі ще перед висвітленням в театрі.

Марійка Ґерич, дружина мого прекрасного друга Д. Ґерича

На милий спомин т. Новакам в Нью Йорку!
- Марусся. -
Вінніпег - Канада
Березень - 1942.

КОЛОСАЛЬНИЙ УСПІХ ПРЕМ'ЄРИ ПЕРШОГО ЗВУКОВОГО ФІЛЬМУ "НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

в столиці Заморської України — в м. Вінніпеґ, Канада, 8-го березня 1937 року увінчався небувалим успіхом через повних три дні (четвер, п'ятниця і субота) у великому театрі "Орфюм", де за ті три дні різної публіки було приблизно десять тисяч осіб, помимо піднесених цін (25, 50 і 75 центів), і це тоді, коли найкращі голливудські фільми вісвітлювалися в найкращих театрах по 15 і 25 центів. Та бо ще коли подумати про ті страшні морози, заметіль — сніги, які були через тих три дні висвітлення, то це дійсно чудо було, що так гарно публіка дописала. Побіч українців серед публіки було чимало і чужинців: росіян, поляків, жидів і т. п. Публіка вся, без розбору, виходила з вистави незвичайно вдоволена та одушевлена. Замітні були гарячі похвали зі сторони присутніх знавців, фільмових продусерів, режисерів та критиків. Хоча фільм виготовлювано як маркантну українську продукція, присутні росіяни — артисти, журналісти і т. п. — не щадили для неї слів щирої похвали. Ті, що бачили фільму, виготовлену большевиками, без ніяких обиняків віддавали першенство фільмі продукції нашої Корпорації, кажучи, що вона перевищує совітську фільму без ніякого порівнання. Особливо вказували вони на музику і техніку нашої фільми, котрі в большевицькій фільмі безпорівнання слабші, а то й не до порівнання.

Тоді також й я врятував дещо своїх грошей, які Корпорація довгувала мені за мою працю, але не всі, бо тільки 500 долярів. Інші гроші пропали, як й пропала моя дальша співпраця з Авраменком — від 1937 р. раз на все!

Кадр з фільму «Н. П», від ліва: дяк, Виборний і Возьний

I have enjoyed enormously this artistic film
"The Girl from Poltava"
The music, the casting and the voices are enchanting
and I think that the photography is excellent.
Well worth seeing.
Very good luck to you all
Jacques de Warfaz
Winnipeg - 8 - 3 - 37

Громадянство міста Вінніпеґу, мало нагоду читати в "Фрі Прес" (місцевій англійській ґазеті), хто такий п. Ґ. Д. Варфоз. Його біоґрафія (велика знимка) була в "Фрі Прес" з повним описом хто він такий та, що він робить в Канаді. Сам він є Бельґієць, а до Канади висланий як критик для всіх інтернаціональних артистичних кругів. Будучи в Вінніпеґу, п. проф. Говбіцький запросив його на нашу премієру. Вийшов з театру, зайшов до нашого офісу (при касі) та попросив нашого офіційного листа. Захоплений фільмою написав нам вище згадане признання. Тепер хай шановне громадянство порівняє критику якогось там "Дема" з Ню Йорку, з тим чоловіком. Ориґінал того листа є в в нас в архіві.

Н. Новак, представник на Канаду.

Наталка Полтавка з Возьним

ВІДЧИТ

ПРО "НАТАЛКУ ПОЛТАВКУ"

Представник першої укр. звукової фільми "Наталка Полтавка" п. Н. Новак в неділю дня 14 березня 1937 р. в салі Інституту Просвіти у Вінніпеґу виголосив відчит на тему: **"Як повстала укр. фільма 'Н. П.' її ртуднощі та звязані з нею критичні завваги деяких людей".**

На початку свойого двогодинного викладу п. Новак зложив в імени фільмової Корпорації і від п. В. Авраменка гарячу подяку редакціям Укр. преси за їх моральну пропагандивну піддержку, дальше всьому Укр. духовенству, всім при нагідним працівникам як рівнож і всім українцям м. Вінніпеґу і околиць без різниці релігійних і політичних переконань за так масову участь в часі висвітлення "Н. П", як також за стихійну й гідну оборону проти безпідставних нак лепів та пашквілю незнаного "критика" якогось Демка з Ню Йорку, і "Нового Шляху" зі Саскатуну.

Українці м. Вінніпеґу і околиць сповнили гідно і достойно свій національний обовязок, бо через 5 днів і вечерів прийшло оглянути "Н. П." понад 8 тисяч людей. Загальний оборот був поверх 3,000 дол. Зогляду на довіря загалу до Управи Корпорації і до загальної народньої справи, якою є перша укр. звукова фільма "Н П." підприємство провадиться під умілою контролею самого громадянства, бо кромі скарбника з корпорації була через цілий час у Вінніпеґу окремою скарбничкою панна Ґеня Бугарешта.

Рівнож слухачі довідалися про моральну і фінансову "піддержку" деяких провідних одиниць в Америці. За це з повним признанням підчеркнув п. Новак, що першу моральну поміч Корпорація отримала від греко-кат. духовенства і його органу "Америка" дальше від других редакцій як "Наш Стяг", "Народне Слово" Другі часописи які в Америці так і в Канаді віднеслися або прихильно або обережно.

Одинока щоденна ґазета на амер. землі "Свобода" не тільки в часі творення фільми "Н. П." не хотіла помістити найменшої згадки про неї, не тільки навіть з денникарського обовязку не повторила за всею укр. пресою як в Америці, Канаді так і в Европі перших прихильних вісток про фільму "Н. П.", але навіть редакція не хотіла помістити на сторінках "Свободи" платного оголошення тоді, коли всі члени Корпорації (50 людей) є діяльними членами Народнього Союзу, якого органом є "Свобода"

Дальше п. Новак подав характеристику і родовід пооди ноких осіб і заявив що п-ні Т. Сабанієва є Українкою, бо її мати Українка а батько грек, як рівнож мати Петра Українка а батько грек. Вони обоє уродилися на Криму а виховалися і виросли в Україні. Вдоволив присутну публіку виясненнями, чому "Наталку" не грала 18-літня дівчина, чому в черевиках чи мештах, чому хати в селі без добрих соломяних дахів і "саботаж" сонця в часі накручування фільми "Н. П." не було.

Опісля розказав п. Новак про всі труднощі, які члени Корпорації стрічали в часі цілорічної своєї праці, як прим про тяжкі початки зорганізування комітету, який опісля перетворився в уділові Корпорацію, здобування фондів ("Голивуд" 250 тисяч дол. за випродукування "Н. П.") і початки ширення пропаганди про "Н. П." при помочі журнала "Промінь".

Помітне враження на присутних викликала заява п. Н. Новака, який сказав, що на пропозицію і прозьбу корпорації відмовилися від співпраці і участи всі наші мистецькі і артистичні сили в Америці включно з проф. О. Кошицем, бо вони всі не вірили ані в моральний ані в матеріяльний успіх цієї першої звукової фільми. Натомість зголосилося в дуже короткім часі бага то здібних артистичних сил чужинців.

При кінці віча були подані резолюції п. В. Свистуном усно, а п. Д. Микитюком на письмі. Зміст цієї резолюції такий: **"Новий Шлях" зі .Саскатуну, що .надрукувала ..ганебний пашквіль на цю першу укр. звукову фільму висловлюємо наше глибоке обурення, і застерігаємо її на будуче проти ганебних виступів шкідливих укр. національній справі."**

Дм. Микитюк.
б. У. С. С.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС",
ВІННІПЕҐ, МАН., 10/3/37 р.

Примітка :

Стаття скорочена.-М.Н.

ПРОТЕСТУЮ ПРОТИ НАПАДУ „НОВОГО ШЛЯХУ" НА ФІЛЬМУ „НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

Не можу не висловити свого глибокого обурення з приводу виступу саскатунської газети "Нового Шляху" проти фільми "Наталка Полтавка", виробленої корпорацією В. Авраменка.

В той час, коли на всіх українських землях прибито ворожою окупацією українську науку, мистецтво і всяке культурно-творче життя і коли на українські кольонії поза кордонами українських земель падає тяжке завдання боротьби за українську культуру; в той час коли повна дезорганізація українських кольоній виключає можливість такої плянованої і потужної силами боротьби — треба з найбільшою радістю витати всякий прояв приватної ініціятиви, всяку жертвенну енергію в цім напрямку, незалежно від того, навіть, наскільки досконало виявлена та ініціятива.

В числі 9-ім "Нового Шляху", на двох великих сторонах, великим друком, без усяких застережень редакції, оголошено статтю нікому невідомого чоловічини, котрий осміляється в своїй писанині назвати Авраменка дикою силою, що робить божевільні вчинки, а також чужим українській культурі, історії, побутові та мистецтву, а себе називає високо-ученою людиною з "творчими надхненнями". Уже така рекомендація самого себе, нікому невідомого, мусілаб заставити кожного редактора на своєму становищі, кинути брудну писанину до коша.

Критика "Нового Шляху" на "Наталку Полтавку" виявляє всі прикраси ображеного маленького персонального "бізнесу" і не виявляє жадного розуміння тієї річи, до якої відноситься. Писака з "Нового Шляху" вимагає від Авраменка політичної тенденції, нібитс читання Котляревського "поміж рядками" Тимчасом він не підозрює того, що правдиве мистецтво не може бути тенденційним, що його національна динаміка в незмірімій пропорції сильща за динаміку тенденційного твору. "Наталка Полтавка" Котляревського тому й стала безсмертною, тому й возвістила й створила весь новий український театр, що має артистичну самоцінність в самій собі. Її сила така, що вона більше сотки років будить український нарід, в той час, як багато політично-тенденційної писанини давно пішло в забуття. Від мистецького твору треба вимагати лише мистецьких цінностей. А "Наталка Полтавка" Авраменка має їх. Коли вона має і дрібненькі технічні дефекти, то вина в цьому не Авраменка, а сплячого українського суспільства, а також бездарних писак та невідповідних редакторів.

Хай подібні редактори та їхні "учені" дописувачі попробують самі витворити українську фільму і тоді скажуть: — "Гей, невчений, чужий українській культурі, історії, побутові та мистецтву Авраменко, подивись як ми зробили! Вчись у нас і ти!"

Утіха в тому, що чести, слави і заслуг від неї не можуть вкрасти безчесні, безславні і беззаслужні перед народом Де сятки тисяч учнів Авраменка варті того, щоб склонити голову перед ним наймудрішій людині.

Утіха в тому, що читачі "Нового Шляху" є мудрі українські люди, що чують серцем правду і перевіряють своїм розумом писанину випадкових людий в редакторських кріслах.

А Василю Авраменку та всім дійсно -патріотичним українцям, що розділили з ним тяжку працю і підтримали його у ній, Слава! Їх "Наталка Полтавка" робить Українську Весну в Новім Краю, робить початок вільного модерного розвитку українського мистецтва, так як зробила початок розвитку українського нового театру "Наталка Полтавка" Котляревського.

Лише сліпці бачити цього не можуть!

М. І. Мандрика, др. прав.

(Редакція "К. Ф." в цілости підержує повисший протест).

„КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР"

Winnipeg, Man., Mar. 10, 1937.

М. Мандрика в 1928 р.

ПРИМІТКА :

Д-р.М.І.Мандрика 1978 р.перейшов 92 роки життя і півсторіччя УКРАЇНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ В КАНАДІ(поет,письменник). - М.Н.

АВРАМЕНКОВА „НАТАЛКА ПОЛТАВКА" В ВІННІПЕҐУ.

Вінніпеґські українці остаточно діждалися того, що мали нагоду оглянути фільму „Наталка Полтавка", випродуковану Фільмовою Корпорацією В. Авраменка. Фільму показувано перший раз в четвер 4 березня в театрі „Вінніпеґ Орфіюм", відтак в пятницю і суботу, а на домагання публики продовжено виставу ще на два дні, попонеділок і вівторок. Це вже свідчить, що у вінніпеґської публики фільма мала успіх. Про нього свідчить ще більше те, що простора саля театру була постійно заповнена, а в самий перший день вистави сотки людей від дверий вернулися, бо не ставало місця для них.

Звичайна річ, що добре оголошення може зтягнути велику публику навіть на виставу, що не має вартости, та як би це було з „Наталкою Полтавкою", то в слідуючих днях салю вже не легко було б заповнити, бо один одному скаже, що видів, і як то не було добре, то і десятого перестереже. Та факт, що кожного дня все більше і більше приходило людей побачити „Наталку Полтавку" на власні очи, навіть не зважаючи на досить високу ціну вступу, то найкращим доказом, що „Наталка Полтавка" припала людям до серця, як ще ніщо інше до цего часу. В дійсности для вінніпеґських українців це було свого рода свято. Вони свя́ткували перший крок фільмової індустрії і святкували його тимбільше радо, що цей крок показався успішнішим понад всі ожидання. „Наталка Полтавка" не засоромила українців. Вона безпечно може рівнатися з голівудськими фільмами лучшої кляси, хоч була виставлена силами самих українців, що не мали ні попереднього досвіду, ні необхідного капіталу. Можна хіба дивуватися, яким архитвором вона могла б була показатися, як би була ви продукувана в кращих обставинах, хоч би лише матеріяльних.

Першу виставу „Наталки Полтавки" 4 березня попередила маленька церемонія. На сцену виступила пані М. Дима і сказала в англійській мові гарну промову так про саму „Наталку Полтавку", як і про українців та українську культуру. За нею виступив п. М. Новак і зложив канадійським українцям привіт від Фільмової Корпорації Авраменка та від самого Авраменка. Накінець забрала слово пані Брекен, дружина премієра Манітоби. Вона сказала, що заступає свого чоловіка, який був приобіцяв отворити виставу першої української фільми, однакож сесія легіслятури відобрала йому спромогу особисто явитися в театрі і тому він післав її, аби його оправдала та перепросила публику. Відтак короткими словами проголосила отворення вистави першої української фільми в Канаді.

Зібрана в театрі публика не вся була приготована приняти „Наталку Полтавку" з одушевленням. Багато було приготованих переконатися на власні очи про її хиби та недостатки, про які вже чули, чи читали в деяких часописах, прим. в саскатунськім „Новім Шляху" якраз в сам день першої вистави. Однакож як хто й добачував які недостатки, то з приємністю переконувався, що вони майже зникали при викінченій і милій цілости фільми. Фільмова „Наталка Полтавка" показалася тою самою Наталкою, що зворушала серця українців через послідну сотку літ. Головно гарна вона з боку музичного. Слухати чудову українську мельодію за мельодією через годину і сорок мінут — це розкіш, яка може не скоро знов лучиться. І тому неодин з тих, що побачив „Наталку" на екрані раз, а потім стрічався з нею ще в сні, використовував нагоду, аби побачити її ще раз, поки вона була в Вінніпеґу. Загально можна було почути голоси обурення на „Новий Шлях", що якраз такий час вибрав на надруковання несмачної рецензії якогось Бессервісера з Ню Йорку, бо це занадто виглядає на бажання викликати упередження до першої української фільми.

Бажаємо „Наталці Полтавці" якнайкращого успіху в її дальшій поїздці по Канаді і припоручаємо нашим читачам за всяку ціну її побачити та послухати.

„УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИК"
Березень 19, 1937

ФІЛЬМА "НАТАЛКА ПОЛТАВКА" ПРИБУЛА ДО ТОРОНТА

Сьогодні прибув до Торонта п. Новак, представник фільмової індустрії В. Авраменка, з фільмою "Наталка Полтавка" випродукуваної Корпорацією В. Авраменка. Пан Новак негайно приступив до полагодження всіх справ, щоб цю фільму як в найскоршому часі виставити на екрані в Торонті. Українці міста Торонта дуже в короткому часі матимуть нагоду побачити нашу славну "Наталку Полтавку", першу українську звукову фільму на екрані.

Friday, march 19, 1937.

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛЬМОВОЇ КОРПОРАЦІЇ

Хвальна Редакціе:

З великою приємністю повідомляю Вас, що наша фільма "Наталка Полтавка" в західній провінції Саскачевану, в маленькому місточку Канора мала дуже великий успіх. Театр через три дні так був переповнений, що люди то верталися домів, то бідні мучилися не маючи де сісти - стояли, а деякі сиділи на долівці.

Велика любов їх до рідного мистецтва, до першої української фільми, є до неописання! Я не мав слів подяки їх жертвенности! Це ж були ті люди, котрі потерпіли таку велику страту через посуху, люди, котрі майже всі на "реліфі" — я ніколи не сподівався від них так багато! Згадуючи про них я можу тільки одно сказати: Вони ще довго-довго будуть будувати українське життя в Канаді! Ще багато-багато будуть помагати рідним братам, сестрам у Рідному Краю. Признаюся вам, що я не знав, що в Канаді наші фармерські околиці так добре зорганізовані, що там така велика свідомість, що ті люди такі великі патріоти! Це ж справдішня Україна, наше село, чи радше сказати — наші села. О, як приємно почути наших тутешній родженних хлопців, дівчат, що так чисто, гарно говорять нашою мовою — в нас в Америці мало таких є! Нераз питаю сам себе, чому в нас такої молоді нема? Багато на це причин... А найбільше занедбання! Хотілося б писати багато на ту тему, але про це другим разом, а тепер з тої нагоди хочу тільки подякувати тим щирим громадянам, подякувати також нашій інтеліґенції в Канаді за їх тяжку працю в організаційному житті в Канаді. Тяжка це праця була зорганізувати те життя українське, в таких великих неприступних просторах землі в прибраній Батьківщині!

Складаючи подяку вище згаданим, щиро дякую й Вам, за Ваше так щире попертя, за ті теплі великі дописі, що мали місце в Вашому цінному часописі про нашу фільму, про наше фільмове підприємство, котрими Ви навчили тих людей, як треба ставитися до цеї першої української фільми. Вам і другим українським часописам, котрі попирали нас, треба завдячуватись ось цей наш успіх з фільмою в Канаді, бо і в других провінціях люди (хоч не всі) дуже щиро ставилися до нашої фільми. Прийміть же з цеї нагоди хоч маленьку, але щиру жертву в сумі $10 на допомогу Вашої так цінної часописи.

Зокрема повідомляю Вас, що отримав я відомости, що наша корпорація в Ню Йорку вже приступила до нової фільми. Сценарій для нової фільми взялися писати аж троє людей: Інжінер Андрій Кість, знавець українського танку, чоловік з університетським образуванням та знаний артист з фільми "Марійка", котру ставили Чехи з нашого підкарпатського українського життя. Другий з них, це бувший режісер українських опер у Ню Йорку, якими колись славився цілий Ню Йорк — п. Кедровський. Третій, це бувший співсценарист фільми "Наталка Полтавка" — п. Михайло Ґанн. Про п. М. Ґанна варт би дещо більше сказати, бо крім того, що він є велика сила у загальному значінню фільми, є одинокий між нами, що має великі звязки з чужинцями, тоб то фільмовими техніками ітд. Маючи таку силу можемо бути певними, що не будемо мати клопоту з технічною постановкою фільми.

Про те, хто буде завідувати музичною стороною фільми та хоровою, як також які артисти виступатимуть у новій фільмі, з Корпорації дістанете комунікат, де буде описано про все як слід. Деякі артисти зголосилися з Канади, зокрема Корпорація рішила взяти до тової фільми одного з найкращих танцюристів у Канаді, молодого юнака п. Лехова з Вінніпегу. Молодий, гарний та пристойний хлопець п. Лехів, коли попаде до нашої фільми, то напевно матиме змогу дістатися через нашу фільму до Голивуд, кажу напевно, бо знаю його здібности. Та покищо наша фільма матиме доброго танцюриста, якому в фільмі дамо танкове сольо.

З певних причин, корпорація не може ще виявити, яка саме фільма буде продукуватися, одначе вже можемо сказати, що історія фільми буде дуже цікава та з пропагандивного боку матиме більше значення, як перша. Продукція нової фільми буде йти на двох мовах — в українській і в англійській — це тому, щоб можна притягнути нею не тільки своїх, але також чужинців, бо так тепер справа стоїть з "Наталкою Полтавкою", то хоч вона має успіх, то всеж таки той успіх треба в великій мірі завдячувати тільки Українцям, а чужинців малий процент приходить дивитися на неї. Не розуміючи мови вони отягаються, а нам ходить про те, щоб чужинців якнайбільше йшло дивитися на нашу штуку. Отже нова фільма коли буде скінчена, то там, де треба буде дати копію фільми в українській мові, то дамо, а де треба буде в англійській мові, то дамо в англійській мові.

Нова продукція другої з ряду фільми, буде вже йти від імені **Української Фільмової Корпорації,** а не так як перша, що мала назву "Авраменко Філм Продокшин". Це тому, що ми хочемо перед чужинцями зарепрезентувати загально українську назву нашої корпорації, а не назву одного чоловіка. Уділовці нової корпорації є ті самі та деякі нові люди, що тому пару тижнів приступили з новим капіталом.

За Українську Фільмову Корпорацію:

М. Новак, представник.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ

26 квітня 1937 р.
Едмонтон, Канада

Славна солістка (зліва)
MARIA HREBENETSKA, Soprano
LESIA MAYENKO, Piano

Фото першої Капелі О. Кошиця з 1918 року.

Знята мабуть вже на еміґрації, як це пояснив мені кол. соліст Капелі Дмитро Якубенко — довголітній прекрасний диригент світського і церковного хорів в м. Лос Анджелес. Мабуть одинокий з того хору, що ще живе між нами.

— М. Н.

З Приводу Виїзду Представників Української Фільмової Корпорації

Повертаючи назад до Америки, вважаємо своїм милим обовязком в імені Української Фільмової Корпорації зложити сердечну подяку всім шарам Українського Громадянства в Канаді: зокрема складаємо щиру подяку Вельмишановним Редакціям всіх наших національних часописів, Високодостойним Отцям Українських церков, провідникам українських національних та просвітних організацій і всім, котрі причинилися до великого успіху першої української звукової фільми.

Канадійська Україна цераз блискуче здала іспит національної свідомости! Мимо одночасного висвітлювання большевицької фільми "Наталки Полтавки" і мимо проголошення ворожими чинниками бойкоту "Наталки Полтавки", випродукуваної "Укр. Фільмовою Корпорацією" в Ню Йорку, наше суспільство в Канаді масово поспішило на вистави нашої фільми і в цей спосіб піддержало нас і матеріяльно і — що більше — морально.

Наміром "Укр. Фільм. Корпорації" в Ню Йорку є стисло співпрацювати з найширшими колами української суспільности і тут на американськім континенті і там за морем на рідних землях та на еміграції взагалі. В той спосіб "У. Ф. К." в Ню Йорку стане установою всеукраїнського значіння і фільмами, опертими на побутовім і історичнім підкладі, по веде в світі широку пропаганду українських культурних досягнень та визвольних змагань.

Тому У. Ф. К. бажає мати контакт з українським громадянством по цілому світі та про дальшу працю корпорації буде інформувати його своїми комунікатами.

"Наталка Полтавка" є першим малим нашим кроком у виконанню широко-задуманих плянів корпорації. Корпорація вже приступила до підгововки нової фільми, котрої назви з деяких причин відкрити не можемо. Однак згори зазначуємо, що друга з ряду наша фільма буде о ціле небо краща від першої.

Маємо честь і приємність повідомити українське громадянство, що до нашої корпорації приступив без жадних застережень проф. О. Кошиць і заявив, що слідуюча фільма, випродукувана при його співпраці, покриє славою українське імя по всіх континентах. Знаючи дотеперішню діяльність проф. О. Кошиця, кожний повірить, що Професор свого слова додержить.

Тепер, коли корпорація поборола перші труднощі продукції першої фільми, коли доказала громадянству, що таке підприємство як фільмова справа є нам українцям можливе до ведення, коли ще й з другої сторони показалося, що нам така справа як продукція українських фільм, для пропаганди, є дуже потрібна, коли перші леди на тому незнаному нам морю проломано і ми вже на воді плинемо, — то треба тільки того, щоб було кому веслувати.

Ми почали цю ділянку з любови та пієтизму до свого мистецтва, щоб показати широкому світові нашу багату, невичерпану скарбницю нашого мистецтва, а тепер черга на широкі шари нашого громадянства, яке обовязково повинно піти нам на зустріч та помочи фінансово перевести ці пляни в життя. Таку поміч можна повести двома шляхами: або закуповуючи в нас масово уділи, або удільоючи нам позичок.

Наша корпорація є під державною контролею нюйорського стейту і всі її справи ведуться бездоганно. Фінансовим секретарем нашої корпорації є звісний широкому кругові нашого громадянства, один із найкращих наших економістів — п. Данильченко.

Всіх інтересованих в тій справі просимо звертатись до нашої студії під адресу:

Ukrainian Film Corporation,
747 Broadway, New York, N. Y.

Дальше продовження висвітлювання фільми "Наталка Полтавка", прод. Корп. ім. В. Авраменка, в Канаді ведуть наші українці, що є поорганізовані на поодинокі провінції, і так:

В провінції Онтаріо і Квебек п. С. Ковалик. Його адреса:— S. Kowalyk, 15 Euclid Ave., Toronto, Ont.

В провінції Манітоба пп. Д. Герич і І. Томич. Їх адреса: — Ukrainian Teatrical Co., 652½ Main St., Winnipeg, Man.

В провінції Саскачеван пп. Т. Галик і О. І. Корчинський. Їх адреса:— Ukrainian Film Distributors of Saskachewan. West Bend, Sask.

В провінції Алберта пп. П. Байрак і М. Винник. Їх адреса: Ukrainian Film Distributors of Alberta, 10323—98 St., Edmonton.

Просимо українське громадянство піддержати їх якнайкраще. Громади, які не бачили ще нашої фільми, просимо від тепер вже звертатися до вище згаданих людей.

Українська Фільмова Корпорація має певність, що українське громадянство в Канаді оцінить її піонірську працю на оцій ділянці і масово відгукнеться на заклик про поміч та через підписаних представників щераз складає свою щиру подяку.

З глубокою пошаною,
М. Новак і М. Бойчук,
представники.

„КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕ

Winnipeg, Man., Dec. 29 1937.

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ ПАНЕ РЕДАКТОРЕ!

В інтересах правди і ясності та щоби українське громадянство Америки і Канади не вводилося в блуд різними чутками, як про "АВРАМЕНКО ФИЛМ ПРОДУКШЕН, Інк." в Ню Йорку, так і про нову засновану тепер українську фільмову корпорацію під назвою **"Юкрафільм Корпорейшен"** в Ню Йорку—дуже просимо Вас, Вельмишановний Пане Редакторе, помістити на сторінках Вашого часопису цей лист, яким подаємо до відома всього українського громадянства слідуюче:

I.

Українська фільмова корпорація під назвою "AVRAMENKO FILM PRODUCTION, Inc.," була заснована в Ню Йорку в місяці травні 1936 року для виробу першої української говорячої фільми "Наталка Полкавка", якуто фільму, як відомо громадянству, закінчено і випущено в світ 25 грудня 1936 р. Сьогодні ця фільма успішно висвітлюється в Америці, Канаді, а також продана до Европи.

В уряд цієї корпорації, який керує і веде всі справи її, входять: Голова (президент) Іван Петровський, який заступив, коли перший предсідник корпорації п. Максим Бойчук добровільно зрезигнував по причині, що в той час його приватний бизнес не дозволяв йому віддавати багато часу для фільмової праці. Дальшими урядниками корпорації є такі особи: скарбником Іван Стадник, рекордовий секретар Андрій Кість і директори: Микола Максимович, Іван Палега, Василь Білий, Анна Стрільбицька і Мирон Ситницький. Генеральний менаджер-фільмовий продусер є п. Михайло Ганн.

Корпорація веде справи висвітлювання фільми "Наталка Полтавка", а також інші справи, які звязані з життям корпорації.

Бажаючи розвинути в Америці українську фільмову індустрію на більшу скалю, створено в цій цілі нову фільмову корпорацію з більшим капіталом під назвою: УКРАЇНСЬКА ФІЛЬМОВА КОРПОРАЦІЯ", а скорочено по англійськи: "UKRAFILM CORPORATION" в Ню Йорку.

Ця корпорація була створена в місяці жовтні 1937 р. і в уряд її входять такі особи: Голова (президент) Іван Петровський, заступник голови і ФІНАНСОВИЙ СЕКРЕТАР Микола Данильченко, рекордовий секретар Василь Білий та директори: Микола Максимович і Іван Палега. Управляючий фільмовою продукцією корпорації є п. Михайло Ганн.

Таким чином в Ню Йорку тепер існують дві українські корпорації, котрими управляють майже всі одні і ті ж люде. А також всі справи обох корпорацій ведуться в головному офісі їх на 747 Бродвей, в Ню Йорку, Н. Й., а в Канаді представниками обох цих корпорацій в цей час є пп. Максим Бойчук і Микола Новак.

Рівночасно також мусимо подати до відома, ЩО НІЯКА ДРУГА українська фільмова корпорація чи особа не має свойого офісу в нашому будинкові на Бродвей, під 747 в Ню Йорку, Н. Й.

А коли б хтобудь, крім згаданих вище в цьому листі осіб, вів переговори про справи, що відносяться до наших корпорацій—то ми за це **обсолютно не відповідаємо!**

Кому що буде неясним з цього листа, то просимо звертатися до нас за інформаціями листовно чи особисто до нашого офісу під: 747 Broadway, New York, N. Y., або до наших представників в Канаді пп. Максима Бойчука та Миколи Новака.

При цій нагоді подаємо до відома українського громадянства, що "Юкрафилм Корпорейшен" приступила до виробу другої української фільми в Америці, котра вийде за кілька місяців. Назви фільми з бизнесових причин покищо не подаємо. Про повний склад артистичних сил і технічних директорів, які беруть участь в цій фільмі, буде подано в наступних комунікатах наших.

За обидві українські фільмові корпорації в Ню Йорку:

Іван Петровський,
голова корпорацій.

В Ню Йорку, 1 листопаду, 1937.

Lydia Berezovska as Mariyka.

Кадр з фільму "Н.П."

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В КАНАДІ

ДОРОГІ Й РІДНІ УКРАЇНЦІ!

По десятьох роках мені пощастило приїхати знова до Вас, не на те, щоби я побачив Вас а Ви мене, але для важної й корисної праці, яка повинна бути виконана скоро і чесно й остати на завше документом патріотизму канадійських українців. Перше моє прибуття до Канади було з українським національним танком, який ми спільно з Вами й Вашими діточками піднесли високо, чим причинилися до слави українського імени. Коли я згадую той мій перший побут у Канаді, я відчуваю, що це найщасливійші хвилі, які я колинебудь пережив в своїм життю. Бо

Я приїхав до Канади, щоби, після вироблення першої фільми, „Наталки Полтавки", приступити до виконання нової української фільми в Канаді. Моїм бажанням є, щоби **канадійські українці теж мали свою власну фільмову продукцію** й цю продукцію я започаткую історичною українською фільмою **„Запорожець за Дунаєм"**, у новій розвинутій формі. Та фільма буде вироблена на двох мовах, українській та англійській при співучасти найкращих сил, які лише можна тут дістати. Сценарій цієї фільми буде переглянений українськими фаховими силами.

Усю постановку фільми я беру на себе, а фільму робитиму в Голивуді і інших відповідних місцях, послугуючися найкращими українськими й чужими технічними силами. Про поступ справи будуть видаватися окремі комунікати для преси.

Рівночасно я хочу відновити школи українського національного танку і перевести реґістрацію всіх українських артистичних сил в Канаді.

Канадийські українці віднеслися до першого мойого фільмового твору, „Наталки Полтавки" з великою прихильністю, за що я їм нескінчено вдячний. Я твердо вірю, що й теперішню мою акцію Ви всі піддержите з такою самою прихильністю. Вже коли я лише переїхав кордон Канади, повіяло на мене якимсь новим дружнім духом, і починаючи з Виндсор, українці привітали мене сердечно й дали належну моральну й матеріяльну поміч. Вистарчить згадати, що одна мала Кенора в Онтеріо, де не було ще нічого зорґанізовано, відгукнулася на мій зазив збіркою в сумі $3,200. Це дали мої колишні танкові учні та їхні родичі і свідомі громадяни.

Грошей потрібно на вироблення **„Запорожця"** сто тисяч долярів, і я хочу їх дістати від моїх приятелів і знайомих та взагалі українських патріотів, що вірять в мене і в мою роботу. Я бажавби зібрати ті гроші протягом найблизших місяців, щоб роспочати фільму якнайскорше.

Гроші я буду збірати в такий спосіб: 1. Дари на фільму починаючи від $1, за які кожний жертводавець одержить грамоту. 2. Позички на два роки від $25 вгору на слідуючих умовах: Хто позичить від $25 до $100, дістане 4% річно, хто позичить від $100 до $500, дістане 6% річно, а хто позичить від $500 до $1,000, дістане 8% на рік. Хто бажав би вкласти більшу суму як $1,000, з тим буде заключена спеціяльна умова.

Хай живе нова українська фільма, вироблена Канадою „Запорожець за Дунаєм!"

Хай живе українська фільмова студія в Голивуді!

Хай живе український фільмовий центр в Канаді на честь і славу Україні!

ВАСИЛЬ АВРАМЕНКО.

Дари й позички прошу слати на слідуючу адресу:—

VASILE AVRAMENKO
502 Confederation Life Building 457 Main Str.,
Winnipeg, Man.

Примітка: Цей фільм *«Запорожець за Дунаєм»* був спродукований в Ню-Йорку, а не в Голліводі. Корпорація того фільму збанкрутувала до трьох місяців. (Я просив п. Авраменка не продукувати такого фільму) — М. Н.

"COSSACKS IN EXILE"

STARRING

MARIA SOKIL

and

MICHAEL SHVETZ

Від Українського Народного Дому в Вінніпеґу.

Вінніпеґ, Ман., 21 листопада, 1937.

До Хв. Комітету прихильників Укр. Фільмової продукції В. Авраменка.

Хвальний Комітет!

Відповідаючи на ваш лист з дати 4-го ц. м. повідомляємо Вас, що наш Заряд, після довших нарад і розваги, рішив не брати участи у Вашому Комітеті „Прихильників Укр. Фільмової продукції В. Авраменка" з слідуючих причин:

1) Всім відомо, що: Громадянство у Вінніпеґу не вибирало сталого Комітету, тільки ініціятивний (тимчасовий), який вже перестав існувати.

2) Збірка такої поважної суми як 100 тисяч доларів, не є нічим забезпечена.

3) Наша орґанізація не має найменшої охоти брати на себе відповідальности за збірку і господарку грішми, яку п. В. Авраменко приймає сам, як особисту позичку та за яку бере виключно відповідальність на себе самого.

В нас нема сумніву, що так поставлена справа може мати небажані наслідки.

Цю відповідь на Ваш лист містимо рівночасно в українській пресі, щоби наше громадянство знало, як Укр. Народний Дім ставиться до цеї справи.

Остаємось з належною пошаною,

Т. Д. Ферлей, голова,
Антін Ковбель, писар.

З СПРАВИ ПОЗИЧКОВОЇ КАМПАНІЇ п. В. АВРАМЕНКА.

До редакції „Українського Голосу" зачали надходити дописи та відозви в злуці з кампанією п. В. Авраменка за фондами на створення фільми „Запорожець за Дунаєм". Чуємося обовязаними подати всім інтересованим до відома, що жадних таких дописів, відозв, ані навіть оголошень в злуці з цею кампанією ми рішили не містити, як взагалі з правила не містимо дописів, відозв, ні оголошень в чиїй небудь особистій справі, а тимбільше тоді, коли є можливість, що цю особисту справу може хтось зважати за справу громадську, або народню. Таке є і тут. Справді п. Авраменко, приїхавши до Вінніпеґу, сказав, що має на ціли орґанізувати тут корпорацію для випродукування української фільми і просив допомоги громадянства в тій ціли. Послідовно був тут і зорганізований „Комітет Прихильників Фільмової Продукції В. Авраменка". Однакож опісля п. Авраменко заявив, що буде старатися зібрати фонди на фільмову продукцію в сумі $100,000 доларів дорогою особистих позичок, за які буде особисто відповідати тільки перед кожним своїм вірителем зокрема. В виду такого звороту справи члени комітету прихильників його фільмової продукції здебільша усунулися і комітет дезорганізувався, так що п. Авраменко позичає тепер гроші лише на свою особисту відповідальність. Тимсамим, як бувші члени комітету, так і редакція не може вважати збірки п. Авраменка за якусь громадську, чи народню справу і поміщуванням відомостей про хід цеї збірки не бажає викликати враження, що приймає за ню моральну, чи яку іншу, відповідальність.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС",
ВІННІПЕҐ, МАН., СЕРЕДА
17-го ЛИСТОПАДА, 1937.

Заява

У Вінніпеґу межи українцями поширена вістка, що мій син, Мирослав Лехів, поїхав до Ню Йорку, щоб там взяти участь при висвітленні фільми Корпорації Авраменка „Запорожець за Дунаєм". Се не відповідає дійсности, бо мій син Мирослав поїхав до Ню Йорку, щоб взяти участь при висвітленні фільми „Маруся", що її опрацьовує „Українська Фільмова Корпорація", яка не має нічого спільного з Авраменковою Корпорацією.

Матвій Лехів.

Зліва: М. П. Новак, Н. Н., Е. Кузів, пані Галенда, пастор Галенда і Петро Ординський

Д-р Іван Яців (зправа) з автором спогадів 1952 р. Дуже допоміг нам у продукції фільму «Маруся».
Помер 1959 р. у Вінсорі, Канада

ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛЬМОВОЇ КОРПОРАЦІЇ

(„УКРАФІЛЬМ")
Ню Йорк, Н. Й.

Маємо за шану повідомити Українське Громадянство, що цими днями **ми закінчили велику продукцію української національної фільми під назвою „МАРУСЯ",** яка основана на широко відомій українській побутовій драмі М. Старицького.

Цю фільму випродукувано при найліпших технічних силах американської продукції, а з українського боку **при активній участи** пана професора **Олександра Кошиця** та співпраці других визначних українських мистців: професора Романа Придаткевича, артиста - маляра Ів. Кучмака, пані професорової Т. Кошиць, інж. Андрія Кістя, визначного громадянина Володимира Кедровського, пані інж. Софії Безручкової та інших осіб.

Щира подяка всім Мистцям, Артисткам і Артистам та всім, що приймали участь в нашій фільмі, а зокрема Українській Пресі — за підтримку нас у цій тяжкій роботі!

Виконано величезну працю, яка протягом року часу вимагала величезної духової енергії і великих матеріяльних засобів.

Просимо Українське Громадянство підтримати цю нашу нову фільму та тим допомогти розбудові української фільмової індустрії.

Бажаючи, щоби як найскорше наша фільма "Маруся" висвітлювалася по всіх краях, по всіх континентах, — а також, щоби цей бизнес (висвітлювання фільми) був під опікою наших людей, — ми ось цим просимо заінтересованих в цій справі, щоби старалися перебрати від нас бизнес цеї фільми на певних умовах.

За інформаціями в цій справі просимо писати до представника нашої фільми п. Миколи Новака на таку адресу:

Mr. M. Novak,
c. o. Ukrafilm,
747 Broadway, New York, N. Y.

Іван Петровський,
голова Корпорації.
Микола Данильченко,
фінансовий секретар.

Ню Йорк, 6. серпня, 1938.

„КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР"
Aug. 17th 1938
Р" Page 6.

Лист до редакції „Свободи"

Ню Йорк, Н. Й.,
9. листопаду 1937.

До Редакції часопису
„Свобода"
в Джерзі Сіті, Н. Дж.

Вельмишановний Пане Редакторе!

Прикладаючи при цьому листа до п. професора Олександра Кошиця від п. М. Ганна й І. Петровського, прошу Вас надрукувати його в найближчому числі Вашого часопису.

Іван Петровський.

Ню Йорк, Н. Й.,
9. листопаду 1937.

Високоповажаний Пане Професоре!

Пишучи на Вашу критику фільми „Наталка Полтавка" свою відповідь, уміщену в дітройтській „Українській Зорі" та в „Січовому Кличі", в якій я вжив поспішних і можливо необґрунтованих тверджень та допустився не цілком коректних виразів, які могли Вас зневажити як мистця, громадянина й українця, я отсим заявляю, що моя вимушена відповідь була написана під вражінням того, що Ваша критика відємно відібється на інтересах Української Фільмової Корпорації, яка для мене таксамо дорога, як і для кожного українця, бо ця корпорація матеріяльно і морально започаткувала українську фільмову індустрію.

Тепер, оглядаючись на минуле, я усвідомляю свою помилку і отсим отвертим листом відкликаю все написане і сподіваюся, що Ви, Пане Професоре, зрозумієте мій тодішній душевний стан і через те вибачите мені прикрість, заподіяну Вам проти моєї волі, а українське громадянство прошу вірити в щирість моїх слів і повної поваги до Пана Професора О. Кошиця.

Михайло Ганн.

Супроти цього, що я забирав прилюдно голос у цій справі, в цілості приєднуюся до повищого письма п. Ганна.

Іван Петровський.

До Славної Вдови – великої української патріотки –
Марійки Ґерич
у Вінніпезі, Канада

18 березня 1971 р.

Дорогенька, незабутня і мила наша
Марійко!

Як тільки довідався я з „Нового Шляху" про недугу Дмитра, (а це було тому чи не два місяці), я негайно написав велику картку – співчуття, пославши її на адресу „НШ" і просив адміністрацію, щоб вона доручила Тобі, а Ти шоб перечитала її Дмитрові. Причина, чому я був вислав її на адресу „НШ" була та, шо я не міг найти Вашої адреси на Вашу хату, бо всі листи Дмитро писав з офісу і ніколи не подавав адреси на хату. Аж ось сьогодні, перекинувши різний архів, мені вдалося найти Вашу адресу на хату, але чи є ше Ви в тій хаті, то й це годі збагнути, бо це, на жаль, давненько-давненько ми переписувались. *Отже дуже прошу Тебе, Дорогенька,* черкни пару слів, чи отримала Ти мою картку з того часу, – чи покійний, мій найкраший друг, Дмитро довідався про неї перед його смертю? Напиши, прошу! Багато разів під час свят різних пробував написати Вам свої поздоровлення, наші, і все якось замість це зробити, то дрочився, в душі жартував собі... е, почекаю, може він перший це зробить! О, як дуже жалую, як прикро мені, дружині, що ми так допустили себе перед його смертю!

Напиши, напиши, мила наша Марійко, чи покійний Дмитро довідався ще за життя про ту картку-співчуття йому в недузі? Напиши, як довго хворів, яка хвороба (мабуть серце)?

Багато не пишу, бо не знаю, чи Ти отримаєш цього листа. Дуже щиро цілуємо Тебе! Твої на все

Новаки

П. С. На столі „НШ", великий допис про похорони Дмитра, його знімок... Тяжко на серці, тяжко повірити, шо немає вже на цьому світі *МОГО ДРУГА,* незабутнього українського патріота. – *М. Н.*

Св. п. Дмитро Ґерич відійшов у вічність 8 лютого, 1971 р.

Сл. п. Дмитро Ґерич (перше фото згори), друге — з М. Новаком, а третє — Марійка Ґерич з автором книги. Рік 1952.

—— М. Н.

Микола Новак

МАКСИМ БОЙЧУК

(Спогад про першого голову Комітету Продукції Фільму "Наталка Полтавка")

Він був високий, кремезний, здоровий, як український дуб. Веселий і щирий, коли не "рубали" його, коли без злоби, без хитрунства підходили до нього. Суворий, відважний, коли якась небезпека грозила.

Сл. п. О. Кошиць дуже любив його, жартував: "Тобі, козаче, армію вести або в Голлівуд поїхати — там найдеш не одну зірку, а й гроші для нашого фільму". Та Максим мав дуже гарненьку жіночку Дозю і дві доні, ані думати не хотів про Голлівуд.

Одного разу на вулиці в Нью-Йорку (в пізню ніч) двох його політичних противників приступили до нього з "блек джеками" в руках і стали задиратись, а шість інших заховались за будинок і вичікували, коли зможуть прискочити на допомогу першим. А всі вони хлопці нічого собі були. Ще не вспіли два перші "блек джеки" витягнути, як Максим повалив їх майже трупами на хідник. Довго не думав, як боронитись — хапнув їх за голови, стукнув ними так, що вони повалились на хідник як розбиті гарбузи. Всі інші дали ногам знати — залишили їх нам під опіку. Я сильно розреготався... Але бачу, що не жарти і питаю Максима:

— Щож далі?.. Вони поранені — додому не зайдуть, а їхні товариші повтікали.. —

Максим подивився на них і сказав:

— Покличемо амбулянс, хай бере їх собі. —

Так це й було 1931 року. За пару днів наші "герої" вийшли з шпиталю здоровими, але дуже сильно пожерлися з тими своїми товаришами, які, замість помочі, дали ногам знати.

Від того часу й мені було легше проходитися вулицями Нью-Йорку. Таких здорових і красивих було трьох в Нью-Йорку (кол. вояків з Західньої України): Максим Бойчук, Максим Іванів і Євген Драгінда. М. Бойчук М. Іванів уже померли, але в моїй пам'яті — Вони живі! Є. Драгінда живе тепер в Дітройті, Мішіген.

Це сл. п. М. Бойчук втягнув мене 1936 р. до Комітету Продукції Фільму "Наталка Полтавка". Він був і першим головою того Комітету. Я довго вагався: приступати до того Комітету, чи ні. Раз, що мене така продукція тоді не цікавила, а друге, що Авраменко вже тоді напозичав великі суми грошей в наших людей і треба було й ті довги сплачувати людям, беручись за таку справу в Комітеті фільму. Та на прохання М. Бойчука і самого Авраменка, по кількох тижнях надуми, я приступив з ними до співпраці, взявши на свою голову секретарство і функцію організатора. Скоро постала Корпорація того фільму, а щоб рятувати людей від тих довгів, які Авраменко наробив, то Корпорація видала уділи також й тим довжникам (гроші яких ми не бачили) приблизно на 6 тисяч долярів. Першим уділовцем Корпорації був Іван Петровський, який відразу дав до Корпорації 5 тисяч долярів. А нам треба було на продукцію такого фільму найменше 30 тисяч долярів. О, попали в халепу... Тоді було зібрати такі гроші, це не шутки. А ще до того, ніхто нам не сприяв — люди не вірили, що ми й таку ділянку можемо втяти.

— Гей, Максиме! Ану, ану! А тепер скажи, де дістати решту грошей?..

А ще перед тим, поки я приступив до тої справи, менаджер Авраменка (російський жид) потішав нас, як також й Авраменко, що коли ми дістанемо половину тої суми на продукцію того фільму, то другу половину грошей вони дістануть в різних американців, але треба влаштовувати вечори з борщем, голубцями, гарною мистецькою програмою, щоб зацікавити чужинців нашою справою. І вони робили такі вечори, потратили чимало грошей на них, але ані одного цента не дістали від тих чужинців. Чужинці борщі, голубці їли, пили, плескали в долоні гураганними відгуками на наші мистецькі програми — і це все. Цента ніхто не дав. І з того часу я став кликати Максима: "Ти, Бойку" (він походив з Бойківщини), а він мене — "Ти, гамене". Так ми жартували собі, але любилися краще, як деякі брати.

ПРИМІТКА : Ось такими шляхами"котилися колеса" Першої корпорації "Наталка Полтавка".А дальше послухаймо про Корпорацію фільму"Маруся" - Ой не ходи Грицю та на вечорниці.Все це оперте на документах(статті,репортажні і.т.п.),як історична подія. - М.Н.

Ukrafilm Corporation

presents

- *Musical screen play based on an old Ukrainian Folk Drama "Oy ne Khody Hryciu Tay na Vechernyci" by M. STARITSKY.*
- *Scenario by VLADIMIR KEDROWSKY and ANDREI KIST.*
- *Choral and Vocal music arranged and directed by DR. ALEXANDER KOSHETZ.*
- *Orchestra score arranged and conducted by PROF. ROMAN PRYDATKEVYCH.*
- *Folk Dances directed by ANDREI KIST.*
- *"Vesnianky" Spring choral dancing arranged and Costumes Supervised by TATIANA KOSHETZ*
- *Sets by JOHN KUCHMAK and NELS ASTNER.*
- *Costumes by FEDOR BRAZNYK.*
- *Photography by GEORGE HINNERS and EDWARD HYLAND (I.A. 644).*
- *Sound by GEORGE POPOVICI.*
- *Film Editor LEON LEVY.*
- *Assistant Director S. HARRISON.*

Directed by LEO BULGAKOV

THE CAST

Characters	Name
MARUSIA	*Stephania Melnyk*
HRYTZ	*Nicholas Stehnitzky*
KHOMA	*Peter Chorniuk*
DARYNA	*Donia Stephania Werbowetzka*
HALYNA	*Halia Troitzka*
POTAP	*Mykola Novak*
DMYTRO	*Michael Skoroboh*
YUSTYNA	*Katherina Hupalowa*
OKHRYM	*Fedor Braznyk*
OKSANA	*Halia Troyan*
ANTON	*Anton Kulyk*
HANNA	*Maria Skubowa*
PARASKA	*Teklia Kobzar*
STEPHANYDA	*Sophia Besruchko*
VILLAGE MAYOR	*Fedor Kotowych*
OLD GYPSY	*Lydia Ordynska*
WATCHMAN	*Andrei Stanyslawsky*
SOLO DANCER	*Myroslaw Lechow*
VOCAL SOLOISTS	*Maria Hrebinetska and Ivan Welykanow*

Copyright 1938 by Ukrafilm Corporation

Produced by Ukrafilm Corporation — New York

Зліва направо стоять: М. Максимович, М. Данильченко, І. Палега.
Зліва направо сидять: І. Стадник, І. Петровський, І. Білий, **Микола П. Новак** організатор Корпорації.

ВИЗНАЧНІ УКРАЇНСЬКІ ПІДПРИЄМЦІ МІСТА ДІТРОЙТУ, ЯКІ ПОМОГЛИ ФІНАНСОВО В ПРОДУКЦІЇ ФІЛЬМИ „МАРУСЯ".

С.Ґеник

Л.Торський

Др. Ів. Яців, Вінсор, Онт. Канеда.

М.Лабун

В.Войор

Т.Баско

Ів.Скікун

A GLIMPSE INTO THE PAST

In a recent interview with Mykola Novak of Los Angeles, we learned some interesting facts regarding one of the very first Ukrainian musicals on film produced in America. Three daily New York City newspapers, as well as an ethnic newspaper, printed exceptionally favorable reviews on the film "Marusia" in 1938. These are reprinted in their original form, in this article.

Mykola Novak, an active, well-known member of the Ukrainian community in Los Angeles, was also instrumental in bringing to America two films from Western Ukraine in 1938, producing one in particular (Hutzulshchyna), in order to acquaint the public with the life of the Ukrainians. The other early film, "Halychyna," was the first Ukrainian musical travelogue, every scene taken from real life situations in Halychyna. The diversified interests of Mykola Novak brought him to international travels, the world of stage and screen, and now to the real of journalism, for he is presently completing his memoirs, which he will publish as his personal Bicentennial project. We look with interest to completion of this autobiography of an assuredly fascinating career.

• Articles reprinted from Daily Mirror, Daily News (3 stars), New York Times and Russian Paper.

DAILY NEWS, FRIDAY, DECEMBER 9, 1938

* * *

Ukrainian Tragedy Filmed With Music

By DOROTHY MASTERS.

"Marusia," Ukrafilm production, screen play by Vladimir Kedrowsky and Andrei Kist from story by M. Staritsky, directed by Leo Bulgakov and presented at the Miami Theatre.

The Slavic drama of "Marusia" comes to its ultimate tragedy with exceptional pageantry and the beautiful choral arrangements which make it an outstanding production.

Based on M. Staritsky's old Ukrainian folk drama, "Do Not Attend, O Hryts, the Vechornitski Party," written in 1872 and often presented since then on both the Ukrainian and Russian stage, the story from its inception is prophetically and relentlessly destined for tragedy.

There are moments when spontaneous comedy and light-hearted songs and dancing banish a sinister cloud, but always the story comes back to the hunchback, Khoma, whose evil machinations bring such widespread misery.

Warped in mind as well as in body, Khoma's consuming desire to have for his own the prettiest girl in the village leads from the lesser vice of trouble maker to vicious villainy.

Opportune Release.

Besides Stephania Melnyk, Nicholas Stehnitzky, Peter Churniuk and Michael Skorubohach, who is a fine comedian, credit for the production goes to Dr. Alexander Koshetz, who arranged and directed the choral and vocal music; to Andrei Kist, who directed the folk dances, and to the film director, Leo Bulgakov, who piloted the cast through an exceptionally long film with no lapses in interest.

The scenic contribution, also an important factor in the film, is credited to John Kuckmak and Nels Astner. English titles supplement the dialogue. "Marusia" is opportunely released, in that one of the highlights of the film depicts the Ukrainian custom of serenading at Christmas.

Russian Paper.

НОВОЕ РУССКОЕ СЛОВО

СУББОТА, 26 НОЯБРЯ, 1938 ГОДА

«МАРУСЯ»

«Маруся» это новое имя старой и всем известной пьесы Старицкого, написанной в начале восьмидесятых годов. Эту пьесу, называющуюся по украински «Ой не ходы Грыцю тай на вечорныци» знает всякий, кто когда либо бывал в украинском театре. В этой пьесе в свое время выступали лучшие украинские артисты. Играл Кропивницкий, Карпенко-Карый, Саксаганский, Заньковецкая, Линицкая, пел Мова и многие другие.

Но надо признать, что никогда, даже во времена расцвета украинского театра, пьеса не имела такой прекрасной музыкальной аранжировки, как в этой зарубежной постановке.

DAILY MIRROR TUESDAY. DECEMBER 13, 1938

'Marusia' Outstanding in This Week's Foreign Films

Unexpected and therefore doubly delightful among the foreign films this week is the Ukranian "Marusia," now at the Miami Theatre. The old folk-tale of the village hunchback who tries to separate the lovers and win the beauty for himself has for decades been a favorite on the Ukrainian stage. In this film version, deftly and credibly handled, it is just as compelling. The musical background, the choral groups and the folk dances, which for mere instants pierce the veil of tragedy, add to the complete dramatic effect.

NEW YORK TIMES

At the Miami Theatre

Persons more interested in the old folkways and music of the Ukraine than in the present political mess in Central Europe, in which some Ukrainians are involved, will enjoy "Marusia," a musical film based on a popular Ukrainian drama, now at the Miami Theatre. Despite the tragic nature of this well-made picture, which was turned out in New Jersey for the Ukrafilm Corporation under the direction of Leo Bulgakov, there is so much humor in the situations and such pleasing singing and dancing that the spectators are not likely to take the sad ending too seriously.

Comely Stephania Melnyk is the unlucky peasant girl separated from her true love (Nicholas Stehnitzky) by the machinations of a rich, but deformed, neighbor who wants her for his wife. Peter Churniuk is especially good in this thankless part. The rest of the large cast ably supports the principals. The development of the story is so direct that the English titles hardly are needed. Good voices and a fine musical arrangement credited to Professor Roman Prydatkevych and Dr. Alexander Koshetz combine to put "Marusia" into the class of entertaining film operettas. H. T. S.

Фото з *фільму «Маруся»*. Праворуч Федір Блажник. Чудовий актор, прекрасний мистець українських костюмів. Це він пошив тисячі костюмів, чобіток українським дітям в ЗДА, в Канаді. (Помер в Ню-Йорку, 1975 р.).

A UKRAINIAN MUSICAL SCREENPLAY "MARUSIA"

MARUSIA

Based on the Ukrainian folk drama

"Oy ne khody Hryciu na vechernyci"

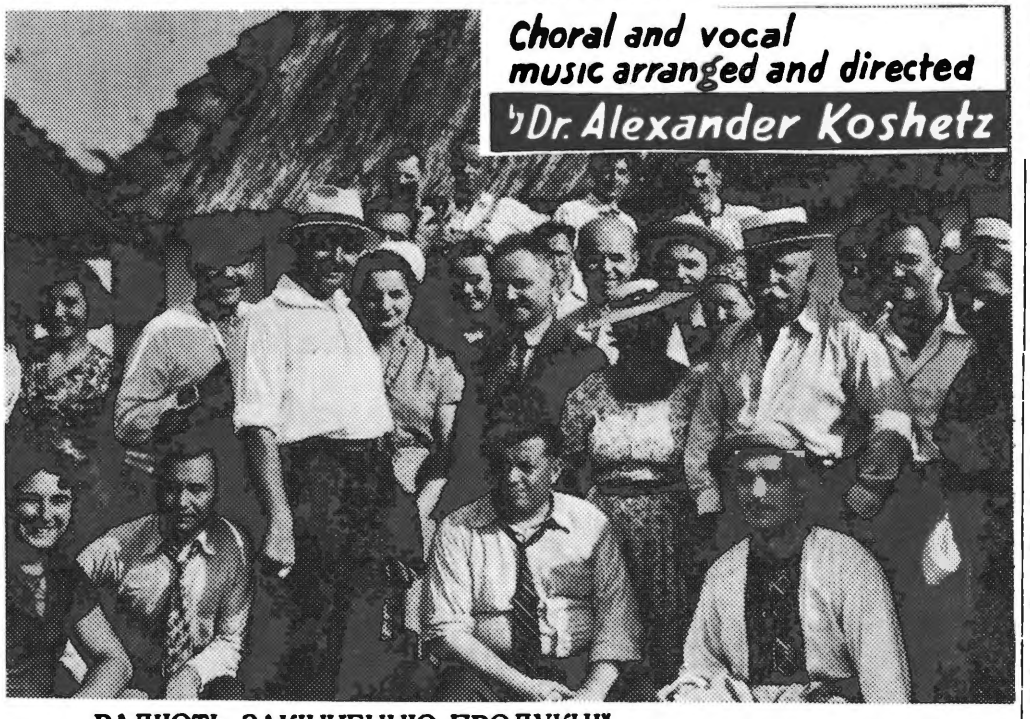

Choral and vocal music arranged and directed by Dr. Alexander Koshetz

РАДІЮТЬ ЗАКІНЧЕННЮ ПРОДУКЦІЇ ФІЛЬМУ "МАРУСЯ"

На фото: актори, музиканти, деякі члени управи Корпорації фільму "Маруся".

Зліва : А.Станіславський, М.Новак в ролі Потапа і співпродусер фільму"Маруся" - Ой не ходи Грицю та на вечорниці

The Cast

Characters	Name
Marusia	Stephania Melnyk
Hrytz	Nicholas Stehnicky
Khoma	Peter Chorniuk
Daryna	Stephania Werbowetzka
Halyna	Halia Troitzka
Potap	Mykola Novak
Dmytro	Michael Skorobohach

Прем'єра Української фільми „Маруся".

Фільма "Маруся" є основана на відомій опері "Не ходи Грицю", але до неї додано багато сцен з українськими народніми співами, як гагілками, колядами і іншими.

Під проводом проф. Кошиця хор наспівав понад 30 українських народних пісень для фільми "Маруся". Всі пісні в тій фільмі — це великі перли, дані нам українцям проф. Кошицем.

Я хочу познайомити читачів з кожним артистом зокрема:

Маруся—п-на Мельник, роджена в Америці, що пізнаєте по її вимові; красуня, з карми очима, висока, стрункa, з великими здібностями до драми.

Гриць—п. М. Стегніцький, теж роджений в Америці, молодий. гарний парубок.

Хома—п. Чорнюк, м. Скала, Галичина: досвідчений артист, відомий ще з краю.

Галина—п. Троїцька, з Київа: весела, жартівлива дівчина. Має добрий голос, добре танцює.

Дарина—п-на Вербицька, українка з Канади: красуня з великими блакитніми очима. Ніжна, чутлива...

Оксана—п-ні Троян, українка з Канади: мініятюрна, лагідна дівчина: типова "інженю". Артисти прозвали її "Чепуруся"—завжди вона чепурненька, гарненька.

Потап—п. М. Новак, м. Рогатин, Галичина: гарний, певний усього, що робить... Дуже добрий як у драматичних, так і в ліричних моментах.

Лідія Ординська.

Проф. Р. Придаткевич

ROMAN PRYDATKEVYTCH
Violinist

Roman Prydatkevytch concertized in many of the principal cities of Europe with much acclaim, and following his successful American debut in 1930 in Town Hall, New York, he has been heard extensively in America. His recitals are distinguished by interesting and colorful programs of universal appeal because he is one of the few concert violinists, who is also an outstanding composer.

Mr. Prydatkevytch studied violin under J. Stwertka, H. Gottesmann, O. Sevcik, and R. Hartzer and composition with Dr. R. Stoehr, Dr. J. Marx, W. Gmeindl, Seth Bingham (Columbia University) and R. O. Morris (Curtis Institute of Music). For many years he studied composition and orchestration with Paolo Gallico of New York City. He is a member of the American Composer's Alliance. One of his orchestral works, a Suite, was performed twice by Dr. Howard Hanson of the Eastman School of Music.

REVIEWS

NEW YORK WORLD TELEGRAM

"Appearing in double role of violinist and composer, Roman Prydatkevytch found favor with a sizable assemblage in Town Hall. The recitalist in his own Sonata in F sharp Major was assisted by Paolo Gallico. Sincerity and seriousness, also a good tone, marked the violinist's performance."—Robert Bagar

NEW YORK SUN

"Mr. Prydatkevytch was an effective interpreter of his own sonata. He formed its gentle melodic patterns with enthusiasm and good technical discipline".—Irving Kolodin

NEW YORK JOURNAL AMERICAN

"He played Reger's unaccompanied E minor Prelude and Fugue with distinction, attractive phrasing and bowing."—Grena Bennett

THE EVENING TELEGRAM, Toronto

"Roman Prydatkevytch's violin sang a well-loved song. Tunes to haunt the memory many a day. He is a brilliant violinist whose tone is mellow and singing. He played many encores."
—Edward W. Wodson

ROMAN PRYDATKEVYTCH, Violin

Дня 22 лист. 1972

Дорогий Пане Миколо:

Дружина й я вітаємо Вас з нагоди Вашого „біблійного" віку і бажаємо Вам ще багато літ в здоровлю та щастю проживши бути корисним для Ваших Рідних і для нашої дорогої Батьківщини.

Спеціяльно мені приємно знати, шо Ви гарно відноситесь до особи п. Івана Вовка, який дуже потребує моральної підтримкм як український композитор, щоб творити твори вартісні і важні для нашої культури. Творити добрі твори мистецтва – досить невдячна справа, ще до того в наші матеріялістичні часи, і Ваше і других громадян тепле слово щирости і любови поплачує ті труди, які творець музики мусить, творячи, перебідувати. З тим я довгі роки переписуюсь і тільки потрошки з року на рік щось довідуюсь, тому Ваша приязність є для нього дорогоцінною річчю.

Прошу прийміть Ви і Ваша Дорога Пані ширі привіти моєї дружини і мої.

Остаю все Ваш

Роман Придаткевич

Увага! Гемтрамк й околиця! Увага!

Маєстро ВАСИЛЬ АВРАМЕНКО

з Голивуду, завітав до нас на Великодні Свята і

висвітлить фільми його продукції

Також дасть лекції українського танку в таким порядку:

Неділя, 13-го квітня 1939 р. в залі клюбу „Орлик", 9740 Конант евеню — „Маруся — Ой не ходи Грицю", 2 сеанси, год. 5 і 7:30 веч.

ПРИМІТКА: Ось такі та їм подібні оголошення появлялися в українській пресі довгими роками, що їх проголошував чи то сам Авраменко, чи т. зв. його комітети. А насправді, як бачимо із ЗАЯВИ АВРАМЕНКА з 1938 р., Авраменко відпекувався «ногами і руками» від фільму «*Маруся*».

ДО ВІДОМА УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

В числі "К. ФАРМЕРА" появилася замітка, в якій сказано, що фільму під назвою "МАРУСЯ" випродукувала та сама компанія, що виробила фільму "НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

Тому, що я не бажаю нічієї слави собі забирати, як і не хочу, щоб хтось користав з мойого імени, то подаю до відома, що "НАТАЛКУ ПОЛТАВКУ" виробила "Авраменко Фільм Продукшинс Інк." і я особисто є її творцем (продуцентом), а фільму "МАРУСЮ" випустила "ЮКРАФІЛЬМ", з якою я не мав і не маю нічого спільного **й тому за якість фільми "МАРУСЯ" я не відповідаю,** а відповідають ті, чиї імена та фільма реклямує.

З правдивою шаною — **В. Авраменко.**

"НОВИЙ ШЛЯХ", Саскатун

8-го листопада, 1938 р.

На 57-ій Конвенції Музиків вшановано проф. Романа В. Придаткевича

Медісонвілл, Кентакі. — Поміж 10-им та 11-им листопада, тут в Медісонвілл Комюніті Коледжі відбулася 57-ма Стейтова Конвенція Кентакі Федерації Музичних Клюбів, на якій під час полуденку відзначено проф. д-ра Романа Придаткевича — відомого композитора і скрипаля — за його музичну композицію нагородою ім. покійного композитора Кліффорда Шова, а також вшановано й покійного Кліффорда Шова.

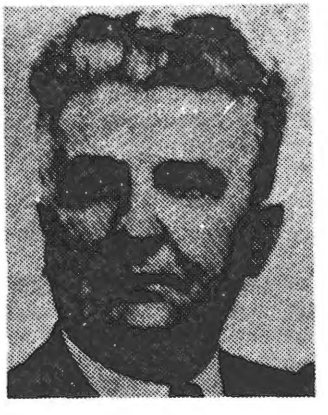

Проф. Роман Придаткевич

Слово про проф. Р. Придаткевича сказала п-і Мельгісер з Овенсборо, Кентакі. Відтак, відбулася спеціяльна програма, в яку входили такі точки: співак баритон, Дейвід Лямар з Люїзвіллу, Кентакі, при фортепіяновому акомпаньяменті п-і Дейвід Лямар, відспівав чотири пісні, що їх скомпонував Кліффорд Шов. Опісля відіграно дві музичні композиції д-ра Р. Придаткевича: „Перша симфонія, опус 1, та „Смичковий квартет", опус 3. Відтак сопрано п-і Мельгісер відспівала нагороджені композиції д-ра Придаткевича: „Сферичність" і „Казки з цяток пороху" до слів із поезій „Атомової доби" Макса Кавмана.

Публіка ентузіястично оплескувала ці композиції.

Після закінчення цієї музичної програми п-і Вініфред Сеттл передала д-рові Р. Придаткевичеві нагороду. „Цей святочний полуденок, присвячений обом композиторам, закінчено гимном цієї Федерації.

СЛАВНІ УКРАЇНКИ

Зліва дочка проф.Р.Придаткевича,Ганя, (славна піяністка)і дружина Лідія, високозаслужена українська діячка

"Свобода" про фільм "Маруся" з 13 травня 1938 р.

Та "Українська Фільмова Корпорація" в Нью-Йорку пішла ще далі. Щоб якнайкраще виробити нову фільму "Маруся", недалеко Нью-Йорку збудовано справжнє українське село: біленькі хатки під солом'яною стріхою, жовто помащені призьби навколо, плетені огорожі, ворота, перелази, журавель коло криниці, справжня українська церква, сади навколо, що саме тепер у повному цвіті. Все це переносить вас у тому селі поза океан у рідну свою сторону. Серце радісно хвилюється, коли бачиш, як досконало виходять деякі поодинокі сцени й зазначуються на фільмі "Маруся". В тому рідному оточенні вони ділають на нас своєю грою, змістом історії фільми й технікою.

Справжня українська дівоча краса в ролі "Марусі", яку виконує роджена тут українка Стефанія Мельник, чарує нас своєю природністю і щирістю в передачі характеру нашої веселої й доброї селянської дівчини. Поруч з нею Дарина (грає панна Стефанія Доня з Канади) — тип сумної, чесної, працьовитої дівчини-українки; весела Галя й інші добірні красні дівчата творять дуже гарний український гурт, який буде чарувати нас. А наші парубки: ніжний Гриць, палкий Потап, веселий Дмитро й сильний темний дух Хома, представлені в підібраних особах (Гриця грає Микола Стегницький, Потапа — Микола Новак, Дмитра — Михайло Скоробогач і Хому — Петро Чорнюк). Вони зачаровують своєю грою й творять вкупі з дівчатами незабутні сцени з українського побутового життя. А в образах Христового Різдва, як то святкується в нас у старому краю, представлені колядки дітей: хлопчиків і дівчаток, Святий Вечір у хатах і коляди зо звіздою — все це наповняє радістю, що фільма буде така, як ми розуміємо і хочемо для добра українського імени.

Весело працюють артисти і молодь фільми "Маруся", пильно прислухуються до зауважень проф. Кошиця й помічників режисера, артиста І. Кучмака та інж. А. Кістя, щоб надати чисто український характер фільмі. Працюють усі директори "Укрфільм Корпорейшен", докладаючи всіх своїх сил і грошей.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТАМ, ДЕ „КРУТЯТЬ" ФІЛЬМУ.

Сонце порядно вже пражило землю, коли ми виїхали в „українське село", біля Плейнфілду, Н. Дж. Доїжджаючи до „села", здалека вже почули ми рух, метушню і біганину. Церковна баня розсілася вигідно, й немов королева глядить навкруги. Хатки прихилено спочивають у соняшній імлі, й неначе чемні діти, з повагою глядять на церкву, на небо.

Навколо зелень і зелень. Правдива наша зелень! З кожного кущика, здається, виглядає до нас щось рідне и близьке, з яким ви давно розстались, а поява чого нас радує, бавить.

І навіть цілий ряд авт, хоч як псує він той невинний український образ зелені, не може затерти цього першого враження, яке вам уперто вбилося в голову: українське село!

Щойно тоді, коли наше засапане авто врешті стануло з траві й ми ліниво вийшли з нього, нам кидається в очі цілком інший вид: гарячкова праця, короткі, різкі голси режисерів, злий гумор „директорів", який часто проявляється в надто яскравій формі, що, як механізм спричинює сухе режисерське „кат"! („утяти"), очевидно картину, яку саме знимають.

Нарешті ми витаємося з членами „Української Фільмової Корпорації". А ось маєстро Кошиць — неначе серед диких прерій Аргентини. В нього опалене лице, і він „сипле" дотеп за дотепом...

Саме тепер фільмують сцену вуличного гуляння. Не зважаючи на палке сонце, артисти-аматори під нещадним світлом рефлєкторів сміються, танцюють, співають. І справд., дивіться на них: вони так природньо грають, що нагло забуваєте, що це „фільму крутять". Глядіть, з яким натуральним сміхом танцює Дмитро (Скоробогач) чи Дарина (Д. Вербовецька).

З усіх уст ллється щиро природній сміх, хоч важка поволока всякої шмінки на їх лицях мабуть порядно їм дається в знаки...

З усіх боків світять рефлєктори, а „камерамен", чи пак ті, що „крутять", крутять, аж доки не впаде декому миле й спасенне „кат"!

І так сцена за сценою... „Крутять" гуртові сцени біля криниці. Знову розноситься природній сміх, чути хлюпання води. Це жарти. Артистам мабуть не до жартів, бо скоро тільки вони вільні, тікають, щоб перебратися в суху одіж.

Кілька сцен, і нам стає ясно: скільки то трудів, щоб виробити фільму, яку нераз оглядаємо з великою байдужністю. Йдемо до кіна просто на те, щоб „забити час". За цю хвилину розваги, яку має публика за кілька центів, платять далеко більше ці покищо невідомі публиці „люди, обдаровані Божою іскрою", артисти.

Що більше, часто у фільмах поза „кулісами" діються справжні трагедії. А чи в нашій **„Марусі"** (назва фільми) нема подібного?

І ми розговорюємося з артистами. Це інтеліґентні, милі, ввічливі люди. Цікаво, як дивно вони тут зійшлися. Бачимо тут українців чи українок, роджених у Форт Вилйем, чи Саскатуні і Монтреалі, Канада. Є тут київлянка, чи з нашого Поділля на ЗУЗ, є місцеві, роджені дівчата з ріжних міст і стейтів.

Всі вони щиро переняті своїми ролями.

Говоримо з „камерамена ми". Це фахівці. Більшість з них це вже ветерани фільмової промисловости, які знають неодну таємницю Голівуду...

Вони теж дуже ввічливі. Що більше, вони захоплені артистами за їх льояльність та відданість справі.

„Ми не бачили навіть між великими професіоналістами таких привязаних людей, як ці молоді аматори" — оце висказ одного з тих, що „крутять".

Це про артистів.

„Директори" — це дуже працьовиті люди. Від раннього ранку до пізнього вечора клопочуться й турбуються безустанно. Фільма коштує багато грошей, і відома річ, їх ніхто не може давати подостатком... Це найважніша річ. Опісля приходять численні клопоти, звязані з роботою. От хочби сама комунікація. Треба перевозити автами чи „босами" цілий персонал, треба подбати про всякого роду дрібниці, і т. д. Все це нераз складається на одну велику драму. Та проте праця йде, фільма „крутиться" і незадовго побачимо гарну фільму, багату в оригінальну українську музику та національний фольклор. Це вже можна бачити з тих пробних висвітлювань.

Чомуж не мала би бути дійсно по мистецьки виконана „Маруся"?

Імена таких мистців, як проф. О. Кошиць, багато значать. Опісля ті, що йому помагають у його мистецькій праці: проф. Р. Придаткевич, арт. Іван Кучмак, інж. А. Кість і інші, не говорячи вже про фахового режисера.

Артисти й аматори — всі молоді люди, з малими винятками. Вони підходять до своїх ролі і неначе „вроджені до них". Автім, вони дуже талановиті.

В картині приходять чотири пори року — весна, літо, осінь і зима. Кожна пора року схарактеризована своїми піснями. Весною дівчата та хлопці водять "гагілки", гуляють "зайчика", "короля" під спів весняпок - - веселих жартівливих пісень. Літом косять сіно, збираються на "гулянку" і гуртом співають. Несеться пісня "Час до дому час" . . . Завмерла . . . чути другу пісню "Котилася та зоря з неба" . . . Ще далі чути "Ой закотилося та яснеє сонце за сад-виноград". Іде зима, несе свої пісні — колядки. На Святий Вечір лунає спів колядників по всьому селу. Тут чути "Бог Предвічний народився" . . . В другому кутку "Чи дома, дома бідная вдова" . . . Там хлопчики щиро, захоплено виводять "Нова радість стала" . . . малі дівчата й собі колядують "Ой на річці на Йордані". Сидить господар з сімєю в святочно прибраній хаті, — на столі сіно, в куті сніп збіжжя . . . Всі побожно слухають колядок . . . А ось вечерниці на Маланки: у тітки Степаниди зібрався гурт дівчат і хлопців. Ворожать, жартують, поки Маруся не заспіває зворушаючу до глибини душі пісню: "Бодай тая степовая могила запала". Срібний голос Марусі заливає все . . . Як море широке й безкрає лунає ця пісня . . . Забути її, почувши хоч раз — неможливо!

Сольові партії Марусі наспівала п-ні Марія Гребінецька. Її голос знаменито надався до рекордування.

Хор складається з дуже добрих голосів — високі, чисті сопрани, дзвінкі альти, гарні тенори та глибокі, густі баси.

Проф. Кошиць, як це було визнано всею світовою пресою, з хору робить чуда мистецтва. Кожна пісня виконана так досконало, що немає слів розповісти — треба чути й переняти.

Та „Українська Фільмова Корпорація" в Ню Йорку пішла ще далі. Щоб як найкраще виробити нову фільму „Маруся", недалеко Ню Йорку збудовано справжнє українське село: біленькі хатки під соломяною стріхою, жовто помащені призьби навколо, плетені огорожі, ворота, перелази, журавель коло кернищі, справжня українська церква, сади навколо, що саме тепер у повному цвіті. Все це переносить вас у тому селі далеко поза океан у рідну свою сторону. Серце радісно хвилюється, коли бачиш, як досконало виходять деякі поодинокі сцени й зазначуються на фільмі „Маруся". В тому рідному оточенні вони діляють на нас своєю грою, змістом історії фільми й техніко.

Справжня українська дівоча краса в ролі „Марусі", яку виконує роджена тут українка Стефанія Мельник, чарує нас своєю природністю і щирістю в передачі характеру нашої веселої й доброї селянської дівчини. Поруч з нею Дарина (грає панна Стефанія Доня з Канади) тип сумної чесної, працьовитої дівчини-українки; весела Галя й інші добірні красні дівчата творять дуже гарний український гурт, який буде чарувати нас. А наші парубки: ніжний Гриць, палкий Потап, веселий Дмитро й сильний темний дух Хома, представлені в підібраних особах (Гриця грає Микола Стецицький, Потапа — Микола Новак, Дмитра Михайло Скоробогач і Хому — Петро Чорнюк). Вони зачаровують своєю грою й творять вкупі з дівчатами незабутні сцени з українського побутового життя. А в образах Христового Різдва, як то святкується в нас у старому краю, представлені колядки дітей: хлопчиків і дівчаток. Святий Вечір у хатах і коляди зо звіздою — все це наповняє радістю, що фільма буде така, як ми розуміємо і хочемо для добра українського імени.

Весело працюють артисти і молодь фільми „Маруся", пильно прислухуються до зауважень проф. Кошиця й помічників режисера, артиста І. Кучмака та інж. А. Кістя, щоб надати чісто український характер фільмі. Працюють усі директори „Укрфільм Корпорейшен", докладаючи всіх своїх сил і грошей.

„Українським Голивудом" назвала українська корпорація це фільмове село. „Українським Голивудом" називають його залюбки артисти й молодь. Великі надії й пляни покладають на фільмову продукцію, й коли ми, українці, щиро підтримаємо її, є вигляди на дуже світлу будучність.

Ще раз залунає українська пісня вилята із серця великого чоловіка, проф. Кошиця, який тим разом несе ту пісню вже не на концертові виступи, а на срібний екран кіно-театрів, щоби й там, між тою публикою, яка густо-часто не привикла ходити на концерти, показати її красу.

Вже дуже далекий той час, коли то ми мали щастя витати Українську Капелю проф. Кошиця . . . Молодь підросла Вона тільки чула про неї, вона тільки чує, що живе проф. Кошиць, а не мала нагоди почути його пісні, виконаної під його проводом. І ось тут та фільма, з того боку має чи не найбільший скарб, скарб для нас всіх.

Лідія Ордінська.

Ню Йорк, 2. серпня, 1928.

Кадр з фільму "Маруся"

"МАРУСЯ"

Українська звукова фільма продукції Укра-фільм Корпорації, Ню Йорк.

На основі славної драми Мих. Старицького
„Ой не ходи Грицю та на вечерниці".

Головні ролі грають СТЕФАНІЯ МЕЛЬНИК і МИКОЛА СТЕГНІЦЬКИЙ і багато визначних артистів, включаючи МИРОСЛАВА ЛЕХОВА, відомого молодого танцюриста з ВІННІПЕГУ.

Капеля під управою славного українського композитора проф. О. Кошиця.
Орхестра під управою проф. Романа Придаткевича.

Ця прегарна фільма буде висвітлена в

ORPHEUM THEATRE

FORT STREET — WINNIPEG.

ТІЛЬКИ 4 ДНІ **В суботу 29 жовтня і понеділок 31 жовтня, та вівторок і серед, 1-го і 2-го листопада** **ТІЛЬКИ 4 ДНІ**

ЦІНИ МІСЦЬ — 50, 35 і 25 ц.

Для дітей знижені ціни, по 10ц., в суботу від 11 год. рано до 1 по обіді

Дальший порядок висвітлювання фільми „Маруся":
1. в **Сентрал Театрі,** в **Селкирк,** пятниця 4-го листопада.
2. в **Овк Театрі, Брендон,** понеділок і вівторок 7 і 8 листоп.
3. в **Масоник Театрі,** в **Шол Лейк,** середа 9-го листопада.
4. в **Гей Театрі,** в **Давфин,** четвер, пятниця і субота, 10, 11 і 12-го листопада.

Наступні місця і театри будуть оголошені в слідуючих числах цего часопису.

„МАРУСЯ"

Українці в Вінніпегу мали перші в Канаді нагоду оглянути вже нову українську фільму "Марусю", випродуковану Українською Фільмовою Корпорацією в Ню Йорку. Фільму "Маруся" зачали висвітлювати насамперед в 11 годині в суботу 29 жовтня для дітей, а в 1 годині для старших, в театрі "Орфіюм". Великий театр був заповнений публикою по береги. Крім українців оглядали фільму і люди інших народностей, англійці, жиди і др. Загально фільма подобалася і багато людей говорило, що вона краща від "Наталки Полтавки".

В 9.30 ввечері висвітлювання фільми припинено і на сцену вийшов мейор міста Вінніпегу, п. Квін, пані М. Дима і шкільний радний п. В. Скраба. Всі троє сказали короткі промови про українську фільмову продукцію, головно п. Квін, який поґратулював українцям за фільму "Маруся", що представляє життя простого укр. народу а попри те високу укр. культуру в виді пісень, танків і др. П. В. Скраба прочитав телеґраму з ґратуляціями з нагоди премієри "Марусі" від проф. О. Кошиця та від самої фільмової корпорації з підписом п. М. Новака.

Опісля відбулося ще приняття визначних гостей англійських і українських в готелі Роял Александра з промовами дружини поручника-ґубернатора Манітоби, пані Тапер, премієра Брекена та суперінтендента шкіл в Вінніпегу, д-ра Пинкака. Премієр Брекен сказав, що він був би задоволений з "Марусі", хоч би до неї і не було доданих написів в англійській мові, бо жадні написи не додадуть краси українській пісні. З українських гостей були на приняттю Впреосв. Василь В. Ладика і майже всі православні та католицькі священики, професіоналісти й др.

"УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС", Вінніпеґ, 12 листопада 1938 рік.

ІСТОРИЧНА СВІТЛИНА З ФІЛЬМУ "МАРУСЯ" З 1938 Р. — Сидять зліва у першому ряді: Федір Котович — актор, Іван Стадник касир Корпорації, Іван Петровський — голова Корпорації, Андрій Кість — балетмайстер (того часу, тепер священик). Стоять зліва мистець "укр. села" Іван Кучмак (в білій сорочці й білим капелюхом на голові). З правого боку сл. п. Тетяна і проф. О. Кошиць (теж з білими капелюхами на головах). Всі інші — це деякі актори, уділовці, як також деякі гості

Микола П. Новак

ДЕЩО З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО КІНОФІЛЬМУ

(Дорогим Ювілятам Кучмакам у 50-річчя образотворчого життя та їхнього подружжя присвячую це історичне фото (з 1938 р.) і ці скромні рядки)

Було колись недалеко Нью-Йорку "українське село"... Були там люди-завзятці великої української ідеї. А з ними — невмируший образотворець Іван Кучмак і люди-титани світової слави сл. п. проф. О. Кошиць і його дружина Таня.

»Дорогі панове! Для фільму "Маруся" мусить бути побудоване українське село, гарне, чистеньке. Все інше в ньому мусить бути побудоване в українському стилі, зокрема храм Божий. А для такого великого діла, я прошу вас, запросіть артиста-маляра Івана Кучмака. Це славна людина. Він син нашого села, він його знає... Всі свої чудові картини присвячує насамперед українському селові. Це кол. старшина УГА, Усусус! Він зацікавиться такою справою ще й тому, що, як мені відомо, він вже від довшого часу пише сценарій до фільму "Мазепа". Матиме надію, що по продукції фільму "Маруся" — спродукуємо фільм з наших визвольних змагань« — упевняв проф. Кошиць директорів і уділовців Укр. Фільмової Корпорації (УКРАФІЛМ) у Нью-Йорку в січні 1938 р.

»Я схвалюю ідею будувати таке село для фільму "Маруся", як це радить нам шановний проф. Кошиць, і ставлю внесок запросити, крім Івана Кучмака, всіх інших мистців-українців, які потрібні для такого фільму, тобто включно з артистами, сценаристами, режисером. Бож треба нам підготовляти свої кадри для нашого українського фільмового Голлівуду«, — говорив Максим Бойчук, колишній перший голова корпорації фільму "Наталка Полтавка", що був спродукований під назвою "Авраменко Фільм Продакшен" у Нью-Йорку 1937 р.

Новий голова Корпорації Іван Петровський поставив внески під голосування... На залі тиша... Тридцять уділовців (тих самих — націоналістів з ОДВУ, які спродукували фільм "Наталка Полтавка", як також деякі нові) призадумалися...

»Чи врятує той другий наш фільм довги першого, коли й тепер таке велике безробіття... Війною пахне!.. *Європу можемо втратити, коли б війна вибухла. Чи закуплять наші люди уділи на новий фільм?..* Я також раджу призадуматись і добре зрозуміти листи п. М. Новака (автор цих рядків був тоді в Канаді, де адміністрував фільм "Наталка Полтавка", а пише ці рядки з протокольної книги Корпорації з того часу), — в яких п. Новак пише нам і радить не продукувати більше укр. фільмів з головними діялогами артистів на укр. мові, а продукувати їх на англійській мові — гурти (статисти) хай би говорили українською мовою, але головна нитка фільму — мусить бути з англійськими діялогами, як для кращого бізнесу, так і для розголосу

української справи на екранах кінотеатрів... Новак також радить нам продукувати новий фільм з українських визвольних змагань, замість побутовий, бо може бути така сама трагедія, як це склалось з фільмом "Наталка Полтавка" — ми спродукували свій фільм "НП", а Москва, щоб вбити наше фільмове підприємство — поспішила "спекти" свій фільм "Наталка Полтавка". Прислала його в Америку і Канаду у той самий час, коли ми висвітлюємо свій фільм "Наталка Полтавка". Ми поставили вступи на наш фільм по 25—50 і 75 центів, а Москва на свій по 10—15 і 25 центів. Москва може позволити собі на такі низькі вступи, бо вона це робить для пропаганди. А ми не можемо, бо маємо 30 тисяч долярів розходів на наш фільм (30 тисяч дол. тоді, це так, як тепер 300 тисяч дол. А в Голливуді такий самий фільм, тобто така продукція, коли б ми були хотіли спродукувати його в Голливуді, то й за півмільйона долярів були б не спродукували такого фільму, — приміткa автора). То ж добре призадумаймося над тим, що нам продукувати, на якій мові... А тому раджу розвести ширшу дискусію над тією справою поки будемо голосувати« — говорив Микола Максимович, кол. Усусус.

Дискусія була довга, як це пише у своїх протоколах секретар Корпорації інж. Андрій Кість (подив'югідний і незаступимий трудівник на різних ділянках тієї кол. Корпорації. Кол. старшина армії УНР, учитель рідних шкіл на Закарпатті й дійсний балет-майстер укр. народніх танців. Тепер священик української православної церкви в м. Міннеаполіс, Мін. — патріот, який ціле своє життя робив за всіх різні громадські справи, терпів різні злидні, але ніколи не виставляв свого "я", а всі свої заслуги громадської справи — ставив у кредит іншим).

Та по дискусії рішення запало більшістю голосів присутніх продукувати фільм "Маруся" (Ой не ходи, Грицю, та й на вечерниці" — М. Старицького) таки на українській мові. Також запало рішення організувати новий фільм виключно українськими мистецькими силами, включно з українськими акторами, режисерами, сценаристами і т. п., крім технічних працівників, бо таких тоді ще ми не мали своїх. Рішено попросити українських патріотів на толоку будови "українського села" для фільму, як також було рішено дати відозву до українців, щоб взяли участь у фільмі, як статисти — толочники, а також просити українських акторів до фільму, по можності, коли не без ніякої винагороди готівкою, то наділити їх уділами Корпорації. Інші мистці також працювали по дуже уміркованих винагородах. Разом усіх було приблизно 500 осіб. В такий спосіб продукція фільму "Маруся" коштувала тільки 20 тисяч долярів. Правда, були чималі розходи на тих 500 людей під час фільмування на "українському селі", бо треба було нагодувати їх по три рази денно.

"Українське село" недалеко Нью-Йорку

В лютім 1938 р. директори Корпорації, мистці, актори вибралися автами для оглядин фарми, що була біля Плейнфілду, Н. Дж., де був проект побудувати справжнє українське село не тільки для фільму "Маруся", але й для інших наших фільмів. Фармер був українець, дуже гарно загосподарений — великі стодоли, стайні, велика хата на 6 різних спалень. Фарма велика — неначе справдішній хутір в Україні.

Мистець Іван Кучмак, говорив: »Оце, дорогі приятелі, ось там чудовий лісок, неначе вишневий садок, прекрасні поля, річка, а й дійсні чудові сади — яблуні, груші, черешні, вишні і т. п. А все це, коли весною покриється цвітом, то буде дійсний рай на землі. Отже весняні сцени, Великодні, сінокоси — все це фільмуватимемо тут, коли збудуємо "українське село". А зимові сцени теж тут, покривши стріхи хатів, вікна, плоти і т. п. — штучним снігом. Так в Голливуді роблять. Дійсну зиму, як монтаж до фільму, та деякі маленькі сцени поїдемо в далекі ліси, і поки ще сніги не стопилися, сфільмуємо дійсну зиму в лісах. Раджу таку справу організувати негайно. Такий фільм, коли доведемо до щасливого кінця, буде вічна слава! Бо негатив такого фільму, коли буде збережений, то й за тисячі років українці побачать. Це також найкращий спосіб зафіксувати українські пісні, музику для наших поколінь«, — захоплено описував ту фарму Іван Кучмак.

Фармер попросив гостей до хати, став гостити багатими перекусками та й "гарячої" поставив на стіл доскочу. А коли попрощалися з фармером, йдучи до авт, жартували собі: »Ти, Бойку (Максим Бойчук — красивий, високий, великий український патріот, кол. Усусус), мабуть, нічого не робив у своєму житті, коли на такого "легеня" виріс. Мабуть, твоя мати таки готовила, вирастала й плекала на артиста до Голливуду« ... А проф. Кошиць добачив: »Еге ж, колись в Україні було таких тисячі. Сьогодні дуже мало їх, бо москалі голодом зморили їх. Дійсно, пане Бойчук, варто б вам приготовлятися до фільму "Мазепа" ... Буде з вас прекрасний тип актора на ролю Мазепи«, — підкрутив свої шевченківські вуси, обняв Максима і дуже щиро-довго дивився то на Максима, то на цілий цей гурт людей, і ще раз промовив: »Панове, буде діло! Я тішусь, радію вашим рішенням продукції того фільму. Українськими піснями я ще раз відкрию українське небо перед чужинцями! Цим разом, на щастя моє й ваше — на екранах кінотеатрів. Дай, Боже, щоб ми тільки на тому фільмі не зупинялися, щоб продукували їх більше«.

Розгорнулася велика праця

У Нью-Йорку проф. Кошиць зорганізував професійних співаків і став робити проби... Сценаристи інж. А. Кість і пол. В. Кедровський розпочали працю над сценарієм до фільму "Маруся"... Маєстро Іван Кучмак почав малювати скечі українського села... Проф. Р. Придаткевич робив проби з оркестрою, писав ноти... Актори головних ролів (Стефанія Мельник — Маруся, Микола Стегніцький — Гриць, Петро Чорнюк — Хома, Михась Скоробогач — Дмитро, Микола П. Новак — Потап, Галя Троян — Оксана, Надія Троїцька — Галина, Стефанія Вербовецька — Дарина) — перші почали свої проби. Дальше, різні менші ролі були обсаджені такими акторами: Федор Бражник, Текля Кобзар, Марія Скубова, Катерина Гупалова, Андрій Станиславівський, Лидія Ординська, Федор Котович. Крім Марусі, Гриця — всі інші актори, це були широко відомі актори українській публіці Нью-Йорку й околиць. Майже кожної суботи чи неділі десь хтось з них виступав на українській сцені. Ніколи ніхто з них не був оплачений. Доходи з вистав віддавали ми на УВО, на українських інвалідів, на Рідну Школу у Львові. Багато разів ходили ми голодні по бруках Нью-Йорку, але гроші з вистав віддавали на вищезгадані цілі. Ми були ідеалістами! В нас було дійсне братерство, любов одного до одного — строгість до української сцени. Майже всі ми були собі режисерами й акторами. Нас було таких багато. Щоб не спати, то ми виучували різні п'єси різними гуртками — одні таку п'єсу виучували, інші другу — третю, і це давало нам змогу ставити наші вистави кожного місяця по сім-вісім вистав, коли не в Нью-Йорку, то на околицях. Мали ми також прекрасний мішаний хор з 75 осіб під орудою сл. п. проф. Григорія Кериченка (кол. співпрацівник проф. Кошиця). Тим хором виступали ми не тільки на українській сцені, але й на різних американських сценах, для чужої публіки. Покійний проф. Г. Кериченко був дуже милий чоловік, добряга — всі ми дуже любили його. До речі, він написав дуже гарну музику (ноти) до пісні "А у славнім Львові"... на честь Біласа і Данилишина (мої слова, а його музика). Знову ж велику драму "Білас і Данилишин", яку був написав п. Васкан, а ми поставили її в Нью-Йорку, — мусіли повторяти її кілька разів у Нар. Домі в Нью-Йорку і кожний раз заля не вміщала публіки (я грав ролю Данилишина). Коли вже пишу за інших акторів, то приємно мені згадати мою дружину Надію, яка теж була дуже здібною акторкою в різних ролях і довгі роки співала в хорі проф. Кериченка. Малою дівчиною фільмова голливудська студія тричі просила її на акторку до фільмів у Голливуді, але родичі не пустили її на цю дорогу.

Хто з українців не мав щастя стрічатися, говорити з покійним проф. Кошицем, то хто знає, чи колись у своєму житті стріне подібну постать: велич духа, великого українського аристократа на подобу давніх наших князів, гетьманів, могутніх державних мужів, колись вільної України. А вже, коли мова про його виступи перед його хорами, на світових сценах, чи то навіть на різних пробах, то сама його горда постава, його шляхетні манери, його строгість до хору — все це просто гіпнотизувало не тільки його хористів, але й публіку, де б він не виступав. Всякі шемрання хористів чи публіки — на вид його появи — зникали, була така мертва тиша, що тільки хіба якусь муху ви могли почути. А в приватних розмовах — добряга, прекрасний і багатий розмовець на чудові дотепи. Автор цих рядків мав щастя співпрацювати з покійним професором добрих кількадцять років у різних його хорових виступах, не як хорист, а як організатор і т. п.

Прошу вибачення шановних читачів, що відійшов дещо від наміреної теми. А черкнув цих кілька рядків тільки тому, що молода наша генерація, як і більшість нашої нової еміграції — не мали нагоди бачити його. А тим, що знали його, — це незабутня постать на ціле їхнє життя!

Stephania Melnyk

Halia Troitzka

Halia Troyan

Будова "українського села" для фільму

Коли в Нью-Йорку "кипіла" кожного вечора праця хору проф. Кошиця, акторів і сценаристів, то мистець Іван Кучмак — з цілою сотнею майстрів будував повних два місяці "українське село" для фільму на фармі недалеко від Нью-Йорку. А тому, що в тій сотні було 75% кол. вояків УГА, Усусусів, то праця — це була найцікавіша, найвеселіша подія, бо кожний день всі праці проходили не тільки з сокирами, молотками, але й прекрасними співами українських стрілецьких пісень. Актори тій сотні працівників були надали назву — "Сотня Івана Кучмака". А що Іван був старшиною УГА, то увихався по тому селі не як мистець, а таки як дійсний сотник — перший на тому фронті, тобто закачував рукави і працював як чортяка на різних працях, крім завідування будови. Це вже було весною... Вечори були не тільки небом покриті, але й чудовими стрілецькими піснями. Не раз тисячі чужинців обступали ту "сотню", слухали її хор і не могли надивуватись голосам тієї "сотні". А ночувала та "сотня" цілих два місяці таки на тому селі — по стодолах, шопах, на пахучому сіні. Правда, багато разів та сотня проклинала ту ферму — мухи! А що та "сотня" дуже любила також і капусту при кожній їжі, то мушва все була перша на столах. На різні дорікання "сотні" кухарі відгризалися: "Що ж ви, усусуси, не знаєте вашого ворога тут? — Капуста, голубці — ваш ворог!

Проф. Кошиць, проф. Роман Придаткевич, хоча хор і оркестру до фільму вправляли, робили проби в студії в Нью-Йорку, то щоб додатньо "начерпатись" небесних хорів, музики — американської природи — цвірінчків, пташок, жабної-оркестри, писали, нотували собі додатню красу до фільму. Разом з ними все був Іван Кучмак і Таня Кошиць. Багато разів ночували теж на сіні, — їли ту саму капусту, голубці, що й інші працівники фільму.

»Приємно, дуже весело на тій фармі, де ми збудували "українське село", коли б не та проклята погань - мушва«, — нарікала п-ні Таня Кошиць. Веснянки, костюми — все це було під її мистецьким проводом. А танцювальні сцени під проводом балетмайстра Андрія Кістя.

Mykola Novak

Коли б були гроші на різні додатні знимки, як це робиться в Голливуді, то немає сумніву, що ми вже тоді, у тому першому нашому виступі на екрані, були б "загнали в кут" не одного найкращого фільмового артиста в Голливуді. На жаль, кожна наша сценка сфільмована була камераменами тільки один раз. А в Голливуді фільмують кожну сцену по 10-15 разів, а тоді вибирають найкращі знимки і монтують фільм до показу. Наші фінанси не дозволяли нам на таку розкіш. Таке саме фільмування було з фільмом "Наталка Полтавка", тобто технічне. Різниця була та, що були інші мистці, оркестри, хор і деякі інші артисти (кількох іншої національности), теж дуже добрі артисти. Як також і та, що перша наша фільмова Корпорація під назвою "Авраменко Філм Продокшен", а друга Корпорація була під назвою Укр. Фільмова Корпорація (Укрфільм), та що в першій Корпорації головним мистецьким керівником був п. Василь Авраменко, тобто фільму "Наталка Полтавка", а в другій Корпорації проф. Кошиць.

Michael Scorobohach

Donia Stephania Werbowetzka

Зчіпились – Гриць з Потапом

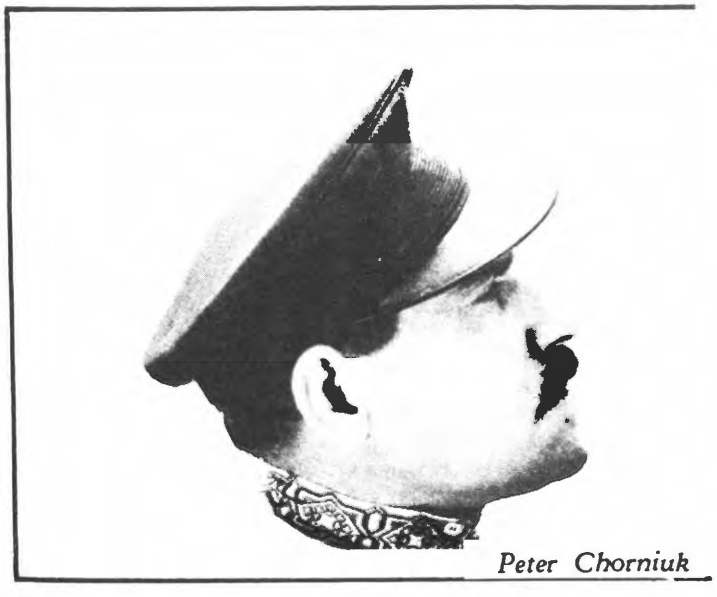

Peter Chorniuk

МИКОЛА НОВАК
Лос Анджелес, Каліфорнія

НАШІ ПЕРСПЕКТИВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ ФІЛЬМОВИЙ ГАЛІВУД

Бідна минувшина української фільмової справи в Америці і в Канаді та її великі перспективи на багату будуччину. 1)

Коли хочеш говорити про якусь будуччину, то перше пізнай її минувшину, кажуть вчені люди.

У нашій минувшині в Америці й у Канаді можемо знайти дуже багато таких подивугідних подій, які заслуговують на спеціяльні студії для кращої будуччини. І про одну таку минувшину — хоч й бідну — автор цих рядків, як один із тих, який знає її з власного досвіду, з великим оптимізмом пише ці рядки, бо вірить у її велику будуччину. І свідомий того, що буде чимало таких наших людей, які скажуть: "А дивись, що він вигребує"... І почуємо відповіді: "Де нам до Галівуду, де нам до фільмової справи!".

І покищо не знаємо, хто виведе українську фільмову справу на цьому ґрунті на справжній її шлях. Але щиро вірю, що знайдуться такі українці, які виведуть її, коли запізнаються з її помилками в минулому та розсудно глянуть на її будуччину. Зокрема тепер, коли маємо так багато добрих українських мистців, як також і чимало добрих підприємців старої і нової еміграції. А вже коли говорити про можливості такого підприємства, то тепер вони найкращі. **Велике напруження між Заходом і Сходом дає нам прекрасну нагоду творити нову еру українського фільмового підприємства на цьому ґрунті.**

Знаючи добре минувшину української фільмової справи на цьому ґрунті, почуватиму дуже щасливим, коли своїм скромним досвідом зможу вказати новий шлях до такого підприємства, і коли у висліді побачу наш перший фільм з української визвольної боротьби проти Москви. І не робить різниці, хто з українців візьметься за таку продукцію, — кожному стисну руку, бо таких продукцій треба нам негайно і як найбільше.

* *

Перший ініціятор українського фільмового підприємства в Америці — був п. Іван Яцентій із села Чернів, повіт Рогатин. Приїхавши до Америки 16-літнім юнаком ще перед першою світовою війною, п. Яцентій проживши в Америці до 1927 р., не міг забути рідних сторін, де родився і де виростав, і затуживши за рідним селом, попав на думку фільмувати Західню Україну. Довго не думав. "Рогатинці меткі люди", подумав собі. І таки того самого року, будучи вже громадянином Америки, виїхав із своїм наміром до Західньої України.

Труднощі від польської влади в тому часі були дуже великі. Треба було чимало долярових заходів, щоб добитися в поляків права на фільмування рідного краю. Та п. Яцентій переміг ці труднощі і таки зібрав документальний фільм із Західньої України, який й до сьогодні зберігся як **одинокий того роду фільм** під назвою "Галичина".

Ніхто інший — навіть і в Рідному Краю вже пізніше ні один із наших фільмовиків, коли були уже кращі можливості на таке фільмування з боку польської влади — не цікавився нашим селом, щоб сфільмувати його для наших поколінь. Мабуть, нікому й не снилося, що колись большевики прийдуть і знищать його. Не думав так тоді й п. Яцентій, але якесь передчуття заставило його створити такий історичний фільм. І справді цей фільм став історичним тепер, коли большевики забрали Західню Україну, і коли всі інші документальні фільми, зроблені іншими українцями пізніше в Рідному Краю — пропали під час і по другій світовій війні.

Правда, маємо ще такі документальні фільми: "Трагедія Карпатської України" — випродукований п. К. Лисюком та його покійним сином, і документальний фільм "Гуцульщина" — зібраний заходами автора цих рядків. Але це зовсім інший рід документальних фільмів — в цих фільмах є дещо фільмової акції, а фільм "Галичина" не має ніяких штучних сцен.

Фільм "Галичина" був висвітлюваний в роках 1929-30 по більших осередках нашої еміграції в Америці і мав великий успіх. Був це німий фільм. 1939 р. його перероблено на звуковий і сьогодні він знову висвітлюватиметься в парі з фільмом "Гуцульщина" по всіх громадах в Америці і в Канаді.

П. Яцентій, слава Богу, ще живе і є проповідником през. Церкви в Ошаві, в Канаді. **Вибираючись у дорогу по більших осередках Америки і Канади для переговорів з нашими мистцями в справі нового фільму з української визвольної боротьби** — спеціяльно заїду до п. Яцентого, щоб подякувати дорогому краянові за фільм "Галичина".

У 1934 р. автор цих рядків заініціював продукцію фільма з життя наших Героїв — Біласа і Данилишина. Ініціятиву цю Ц. У. ОДВУ в Америці прийняла з великим зацікавленням. Але пізніше за порадою проводу

ІВАН ЯЦЕНТИЙ

Президент Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці і член Постійного Секретаріяту Світового Конґресу Вільних Українців — паст. Іван Яцентий помер несподівано в 75-му році життя на удар серця 9-го грудня 1970 р. в місті Ошаві, Онт., де він був 31 рік пастором Української Пресвітерської Церкви. Поховано його 11-го грудня на Маунт Лавн цвинтарі в тому ж місті.

Народився він 7-го березня 1896 року в с. Чернів, Рогатинського повіту.

Бл. п. Пастор Іван Яцентий

ОУН в Європі — ОДВУ передала цю ініціятиву українським мистцям в Європі, бо була надія, що в Європі такий фільм можна було поставити багато дешевше та з кращими мистецькими силами. Фільм цей не побачив Божого світу, бо наші вороги мали вплив у різних державах в Європі й у таких справах.

Десь у тому часі п. В. Авраменко, який до того часу фільмував деякі німі фільми з українськими танцюристами в Америці, — пропагував продукцію фільму "Наталка Полтавка".

Знаючи, що я був дуже зацікавлений українською фільмовою справою в Америці, — попросив мене до співпраці.

Дуже тяжко було мені погодитися на продукцію фільма "Наталка Полтавка", бо поперше, в продукції такого фільма я боявся конкуренції Москви й вичував, що вона нам пошкодить у бизнесі своїми подібними фільмами, а подруге, — мене таки найбільше цікавила продукція фільмів із української боротьби. Бо в таких фільмах я бачив і гроші і розголос української визвольної справи. Та біда була, що тоді з ким було незаговориш про таку справу, то ніхто не хотів вірити, що ми, українці, можемо позволити собі на щось такого. Мовляв, де нам до фільмів? Це ж чавіть не всі державні народи можуть собі позволити на таку справу, а мовляв, де нам до них, де нам до Голівуду і т. д. Та ж це все в таких руках, що навіть й саботажу можемо сподіватися. Такий "страх на вовка" був тоді.

Але мала горстка найбільших людей таки повірила в цю справу і в 1936 р. створила першу українську фільмову корпорацію для продукції фільма "Наталка Полтавка". Погодилася ця мала горстка людей на ініціятиву п. В. Авраменка продукувати перше фільм 'Наталка Полтавка". Пішов і я за більшістю голосів. Дуже тяжко було нам зрушити цю справу вперед. На такий фільм треба було мати до тридцять тисяч долярів. А тоді 30 тисяч долярів, це так як тепер триста тисяч. Тоді була страшна депресія і дістати було якусь більшу суму на таку справу було дуже тяжко. Однак кільком нам (В. Дроботій, М. Бойчук, М. Сітницький, М. Цимбаліст і М. Новак) вдалося зацікавити цією справою п. Івана Петрівського з Бабилону (вже помер) на суму п'ять тисяч долярів. І ця сума заважила на дальшому успіху збірки грошей. Покійний Івач Петрівський був тим більшим фундатором цієї справи, що зрушив її. Пізніше він ще доложив багато більше тисячок до української фільмової справи в Америці, бо й до фільму "Маруся" вклав поважний свій капітал.

Дальшими більшими фундаторами цієї справи були: Іван Стадник, Іван Палеґа, Антін Гадай, Микола Максимович, Анна Стрільбицька, Яків Удич. Меншими сумами допомогли: М. Цимбалістий, П. Боднар, С. Жагайло, М. Заблоцький, С. Яловеґа, М. Сватко, М. Піфко, А. Куцик, П. Кучабський, Т. Копка, П. Кірпан, о. Т. Галенда, П. Маційовський, В. Дроботій, М. Бойчук, М. Новак, П. Колодрубський, Т. Ткачук і п-ні: К. Палеґа, Ю. Олійник, Ф. Копач, А. Когут, К. Дорош і С. Абрагамовська.

Ініціятори першої української фільмової корпорації числили на масовий продаж паїв у ЗДА і в цій надії запросили на редактора закликів п. Євгена Скоцка та п. Василя Дроботія з рефератами по українських громадах в Америці для продажу паїв. Також й усі члени Корпорації взивали українське громадянство купувати наші паї, але відгуку не було. Багатші люди не вірили в цю справу, а бідні не мали грошей. І так ця справа впала чималим тягарем на перших ініціяторів підприємства. Тільки 25 осіб здвигнули це підприємство. Ніхто з цих людей не числив на якісь зарібки в цьому підприємстві. Були це патріоти, які хотіли показати світові, що ми хоч недержавна нація можемо, як інші робити подібні речі. Сповнені бажанням розголосу української визвольної справи на екрані і задивлені у велике будуче цього розголосу — вони жертвували гроші і чимало тяжкої праці при будові "українського села" для фільму, грали ролі і т. д. І ось тому так щиро та з великою пошаною згадую тих перших фундаторів українського фільмового підприємства в Америці. Ніхто з цих людей не заробив грошей на цьому підприємстві, але вірю, що вони таке чимало горді на свою працю.

Що заважило на тому, що таке перше українське фільмове підприємство не вдалося з фінансового боку?

Не говорю про мистецьку сторінку фільму, яка була повірена п. Авраменкові. Бо хоч фільм "Наталка Полтавка" з мистецького боку в дечому не дописав, то це ще не був найбільший удар по нашому підприємстві — удар прийшов із Москви. Москва — почувши, що в Америці "хахли" взялися за продукцію фільмів — чимало занепокоїлася. Ачу ж ті "хахли" стануть продукувати свої фільми проти їхнього царства в Україні? Треба вбити їм у зародку справу своїми фільмами. І Москва наказала "українській кіностудії" в Києві негайно приступити до продукції т. зв. "радянського" фільму "Наталка Полтавка".

А що Москва дійсно так зареагувала, то вистачить підкреслити ти факт, що через свій поспіх (три місяці) продукції фільма "Наталка Полтавка", її фільм навіть не вмився до нашого фільма. А чей же Москва коли б була не спішилася з тою продукцією, щоб своїм фільмом завдати нам удар, мала всі дані показати дійсне чудо в такому фільмі. Її фільми такі як "Чапаєв" та деякі другі нічим не гірші від деяких голівудських фільмів. Отже могла й український фільм поставити на належній висоті. Але не мала часу — її йшло вбити "хахлатське" фільмове підприємство в Америці. За несповна три місяці вона спекла свій фільм "Наталка Полтавка" і поки ми скінчили свій фільм (за 6 місяців). Москва кинула свій фільм по цілій Америці і Канаді, як перший, отже прапрем'єру. Загальна публіка не розумілася на такій конкуренції двох подібних фільмів: подивившися на перший фільм — на другий вже не пішла. Москва зробила своє — українське фільмове підприємство в Америці вбила в самому зародку.

Висвітлення по театрах нашого фільма в Америці зовсім недописало. З цього постали непорозуміння в Корпорації. П. Авраменко залишив корпорацію і виїхав до Канади закладати в Канаді другу українську фільмову корпорацію. Застав мене тоді у Вінніпегу (я був тоді представником на Канаду нашого фільму) і запропонував мені організувати з ним нову спілку в Канаді. Я просив п. Авраменка не лишати старої корпорації, а рятуватися новим фільмом таки від старої корпорації. Говорив я п. Авраменкові, що коли ми візьмемо якийсь епізод із нашої визвольної боротьби (мав на думці Крути, Базар, і ін.), то таким фільмом дамо по носі Москві і врятуємо наше підприємство. Та п. Авраменко не хотів вертатися до старої корпорації. І на цьому я розійшовся з п. Авраменком, пішов на співпрацю з старою корпорацією, а п. Авраменко з другими людьми в Канаді взялися за продукцію фільма "Запорожець за Дунаєм".

І сталося це саме з українською фільмовою корпорацією в Канаді. Себто ще канадійські українці не скінчили фільмувати свого "Запорожця", як Москва вдарила по Америці і по Канаді своїм фільмом "Запорожець за Дунаєм", як першим. Потерпіли українці й в Канаді з такою спробою.

Будучи в Канаді тоді, коли п. Авраменко організував українську корпорацію для "Запорожця", я говорив деяким його співробітникам, як також і другим українцям у Канаді, щоб не бралися за продукцію такого фільму, а щоб приступили до продукції фільму з української визвольної боротьби проти Москви.

Та деяким людям тяжко було збагнути мої перестороги, бо вони бачили успіх у Канаді фільма "Наталка Полтавка". А треба підкреслити, що українці в Канаді підтримали наш фільм "Наталка Полтавка" таки дуже щиро. Всі українські редакції взивали українське громадянство до масової участи у висвітленнях нашого фільма. Отже українці в Канаді дивлячись на незлий успіх, а по деяких більших містах таки дуже великий, думали, що Москва не пошкодить їм у бизнесі з фільмом "Запорожець за Дунаєм" і тому, мабуть, не послухали моїх порад та пересторог.

Висвітлюючи фільм "Наталка Полтавка" по театрах в Канаді, я збагнув грунт для будучих українських фільмів.

Тому, що наш фільм був в українській мові, то тільки маленький відсоток чужинців приходив оглядати наш фільм. Тільки деякі любителі української пісні та фільмові критики навідували театри з нашим фільмом. І майже всі вони висказувалися гарно про наш фільм, а деякі навіть і дуже подивляли нас. Але дивувало їх ось що: "Невже ж українців в Америці і в Канаді є аж так багато, щоб таке коштовне підприємство оплатилося?", питали мене. А багато фільмових критиків, полюбивши нашу пісню, нашу музику, наші костюми, звичаї та обичаї, дораджували нам: "Чому б не продукувати ті самі фільми з головними діялогами на англійській мові, а все інше, як музика, пісні, гурти, костюми залишити українським?" Чуючи такі поради, я кожний день писав із Канади до нашої корпорації в Ню Йорку, що тільки так треба ставитися до української фільмової продукції на будуче в Америці, бо це дасть нам поле до попису в бизнесі широкого маштабу — матимемо ринок збуту мільйонової публіки як в Америці, так також і в Канаді, бо так й чужинці нам дораджують. Бо хоч ми на екрані в наших фільмах пояснюємо діялоги в англійській мові не українцям, то хто хоче читати ці пояснення. Людина коли йде на фільм, хоче почути слова артиста, а не читати пояснення. Та моїх порад і тут люди не хотіли послухати, мовляв ми, українці — українська мова мусить загомоніти на екрані. А забули, що нас тут невелике число. Замість заробити перше добрі гроші українськими фільмами, пустивши ці фільми для цілого населення Америки і Канади, то ми в своїм патріотизмі і любові до української мови силою хотіли навчити чужинців любити наш фільм. А навіть, як деякі говорили: "Хай американці вчаться нашої мови на екрані, коли хочуть бачити наш фільм". Де ж то американці живуть в Україні, що мусять вчитися української мови? Таке думання деяких людей також причинилося до пропалу бизнесу. Мільйоновий бизнес ми заперли в українській хаті в Америці, бо ми українці. Не сміємо продати його англьомовному світові, бо ми українці. Ми навіть не вміли подумати, що український фільм з англінськими діялогами зробив би нам не тільки великі гроші, але й прекрасний розголос української визвольної справи, бо на такий український фільм пішли б усі і почули б живе слово про Україну, а через красу української пісні, музики, костюму, обичаїв і звичаїв й полюбили б її, полюбили б й нас, бо довідалися б про нас із екрану.

Москва побоялася проф. А. Коширя. Дві українські фільмові корпорації Москва побила своїми фільмами, а третьої української фільмової корпорації, яку очолив покійний проф. А. Кошиць уже не зачіпала подібним своїм фільмом.

Корпорація під мистецьким проводом сл. п. проф А. Кошиця приступила до продукції фільму "Маруся" ("Не ходи Грицю та на вечорниці"). Крім проф. Кошиця запрошено ще таких українських мистців: проф. Р. Придаткевича на директора музики, інж. А. Кістя і пол. В. Кедровського на сценаристів, паню Т. Кошиць на художнього директора, артиста-маляра Ів. Кучмака на директора будови сцен, Т. Бражника на директора костюмів. Отже склад таких визначних мистців з таким славним чоловіком на цілий світ як чим був і є сл. п. проф. А. Кошиць — мабуть, відстрашив Москву від дальшої конкуренції продукції подібного фільму.

Фільм "Маруся" зробив велику славу українцям на екрані; його хори, музика, прекрасні костюми, танці і т. п. — це найкраща сторінка. І хоч фільм "Маруся" мав і має багато кращий успіх по театрах, ніж мав фільм "Наталка Полтавка", то й так з бизнесового боку він не дав продуцентам того доходу, якого можна було б сподіватися, коли б цей фільм був випродукуваний із головними діялогами в англійській мові. Фільм "Маруся" мав і має успіх тільки між українцями та між малим числом наших слов'ян. І тільки тому чужинці не йдуть на нього, бо не розуміють його діялогу.

Отже треба продукувати українські фільми тільки з головними діялогами в англійській мові, а все інше українське. — навіть гурти можуть перекидатися українськими словами. І тільки так я дивився на нашу фільмову справу від самих її початків, але другим людям тяжко було погодитися з такою думкою, бо хотіли почути українську мову на екрані. І було б гаразд і з таким думанням, коли б українців в Америці та в Канаді було бодай п'ять мільйонів, як є поляків. Та біда, що дуже далеко до такого числа в Америці і в Канаді. А коли так є, **то не раджу нікому продукувати фільми в українській мові, бо й найкращий фільм навіть й з української визвольної боротьби проти Москви не оплатить себе.** Правда, є ще один вихід, а це — продукувати той самий фільм відразу на двох мовах — в українській й в англійській. Це можна дуже легко робити, коли рішитися на 1/4 більшого бюджету продукції фільма. Але, чи не краще перше зробити добрі гроші на продукції українського фільма з головними діялогами в англійській мові?

Навів я все вище сказане тільки тому, бо багато людей із нової еміграції, що є зацікавлені українською фільмовою справою в Америці та в Канаді, просили мене в листах описати їм перспективи такого бизнесу. Отже стверджую, що українським фільмовим бизнесом на тому ґрунті ми можемо зробити не тільки великий розголос українській визвольній справі, але й великі гроші, як для себе, так також чималими сумами могли б допомогти нашій визвольній боротьбі. В Америці та в Канаді є великі перспективи для такого нашого бизнесу, але треба числити не тільки на українців та слов'ян, як костумерів, а на всі мільйони людей у ЗДА, Канади, Англії та всіх латинських державах, які уже питають нас чи не маємо ми протикомуністичних фільмів, бо вони їх не мають, а думали, що ми одинокі маємо їх, бо ми найкраще знаємо комунізм. А коли я їм сказав, що ми ще не маємо таких фільмів, то їх це дивувало і вони нас питали: "Ви ж продукували українські фільми, то чому не продукували протикомуністичних фільмів?" Такі питання я мав від консулів латинських держав, такі питання ставили мені й визначні американці, коли я їм сказав, що ми також продукували фільми.

Зокрема тепер є вже той час, коли ми можемо числити на дуже великий успіх наших проти-комуністичних фільмів. На помилках старої еміґрації в тому бизнесі — нова еміґрація впарі з старою можуть доказати чудес, коли буде добра воля. **Боятися того бизнесу немає чого — він не є такий страшний, як його деякі малюють. Ми не є гірші за других людей у Голівуді.** А коли вони мають мільйони на свої фільми, то треба пам'ятати, що вони також починали з нічого. Скільки їх і не розумілися на продукції фільму! Дуже багато таких було. Мали трохи грошей, наняли людей-мистців і продукували фільми.

А чимало тих фільмів було таких, які не мали ніякої ані мистецької ані технічної вартости, а все ж вони на них не банкротували, бо мали широкий ринок збуту. А скільки таких фільмів і тепер є і не банкротують. Отже і ми відразу чудес не докажемо, як не доказала й стара українська еміґрація зо своїми фільмами, але стара еміґрація вказала шлях до дійсного українського Голівуду. І тому, коли я чую голоси нової української еміґрації, яка дуже береться критикувати наші перші фільми, то хай буде щира і вглибиться в наші обставини цих продукцій. Брак знання, брак артистів екрану і брак грошей на ці продукції були ось тими причинами, що ми не доказали відразу чудес. Та ми мали відвагу вказати шлях до нашого Голівуду будучим продуцентам. Менше критики, а більше масової участи у старих українських фільмах — поставимо нові українські фільми багато кращі, а з часом і першорядні. А коли Бог допоможе, що новий фільм пощастить нам поставити першоклясним, то ще краще. Тепер є всі дані на такий фільм, бо є маса визначних українських мистців і артистів екрану. Ми маємо також і знаменитих сценаристів до нових фільмів. А вже коли говорити про наші епізоди на нові фільми, то в цілому світі немає кращих, зокрема тих, які нам принесла нова українська еміґрація з комуністичних тюрем та заслань.

І хоч українське фільмове підприємство було чи буде приватною власністю певних людей, то українська еміґрація повинна сприяти йому як загальній українській справі. Чому? А тому, що це є таке підприємство, яке в будуччині може зробити дуже великий розголос українській визвольній справі через екран та дати чи-

малі суми гроша на справу визволення України. Таке підприємство може затруднити усі наші артистичні, мистецькі та наукові сили, які сьогодні не мають цента на прожиття. Треба нам вийти "з українського гетта" во всьому і піти у світ з нашими мистецькими надбаннями, як фільмів, так також і з іншими. **Маємо перед собою широке поле, але треба зерна засіяти його — тим зерном має бути наше мистецтво на екрані.**

ДЕ ПРОДУКУВАТИ УКРАЇНСЬКІ ФІЛЬМИ, І ХТО ІХ МАЄ ПРОДУКУВАТИ?

Перше — всі українські нові фільми мусять мати марку Голівуду для доброго успіху, бо що з Голівуду вийде на екран — це матиме відгук на ввесь світ. Про такий фільм заговорять і в ОД в Ню Йорку, коли він буде добре поставлений проти Москви. Крім того, — тільки в Голівуді можна найкраще продукувати українські фільми, бо тут не треба штучних світел на фільмування надвірних сцен — увесь рік, кожний день, під ясним сонечком чудеса можна творити камерою. А таке фільмування заощаджує великі гроші в продукції фільму, бо коли треба брати штучні світла на надвірні сцени, то й розходи величезні на таку продукцію, а й самі картини не вийдуть так, як треба на екран. Це добре збагнули перші продуценти в Америці і тому осілися в Голівуді для своїх продукцій. Отже і ми так мусимо робити на будуче. **А тому, що ми тут покищо ще не маємо відповідного числа українських мистців, то можемо робити так:** музику, хори, рекордувати десь на Сході Америки чи в Канаді, а все інше фільмувати в Голівуді. Можна також фільмувати на Сході Америки й деякі внутрішні сцени фільму. Так роблять деякі й голівудські компанії.

Друге — як зачуваю, то на Сході Америки потворилися різні фільмові спілки, одні для висвітлювання старих фільмів, а інші для продукції нових фільмів. З того приводу є негодування, заздрість і т. д. А не маємо чого негодувати з того приводу — поле широке, кожному можна попробувати зорати його. Добре що так є, що люди цікавляться тою справою. Ніхто з нас не має монополю на таке підприємство, кожному можна організувати його. Розсудним розумом створимо свій український фільмовий Голівуд. Моїм сценарієм певні кола в Голівуді вже зацікавились і є надія, що допоможуть і фінансувати наш фільм з української визвольної боротьби. Коли ж наші люди зацікавилися б тою справою, то ще краще, бо це буде фільм, який зробить крім розголосу українській визвольній справі також й добрі гроші.

Щиро вірю у велику та золоту будуччину української фільмової справи на тому ґрунті, коли підійти до неї тим шляхом, що його ставлю її.

І реферую цю справу не з тою думкою, що хочу пов'язати її з тою справою, яку я тут започаткував. Ні, — та справа в моїх очах сягає дуже далеко — вона має збудити зацікавлення широкого кола людей-мистців і українських підприємців в ЗДА і в Канаді. Ми з тою справою маємо піти так далеко, що крім великих українських фільмів, маємо також приступити до коротких фільмів різного змісту. І не мусять усі ці фільми базуватися виключно на жорстокостях комунізму у світі — треба також й висміяти цей комунізм в різний спосіб на екрані. Все це можна буде зробити, коли ми заінтересуємося тою справою. І гроші знайдуться, коли наладнаємо добрий варстат праці.

Не забуваймо, що Голівуд не постав за один день. Що 95% його продуцентів починали цей бізнес також із малим капіталом, — що дуже мало їх було таких, які дійсно знали своє діло. Але всі вони зробили золотий інтерес, бо пішли на світовий ринок. І ми можемо піти на той ринок, коли доложимо праці і грошей на такий перший фільм — другий-третій зможемо продукувати з доходів першого.

Продукція доброго фільму в Голівуді нині коштує від двох до п'ять мільйонів долярів. Чому так дорого? Та ж тільки тому, що два-три головні актори беруть більше грошей, ніж усі інші мистецькі сили якогось одного фільму, включно з коштами всіх техніків і лябораторій. А ми такий самий фільм у нинішніх часах можемо випродукувати за яких триста тисяч долярів, коли б підшукали між собою добрих артистів і усіх інших мистців, які потрібні до такого фільму. А вони є між нами. Треба тільки відваги! І що більше: коли б підготовити добре якийсь наш епізод нашими мистецькими силами, то вірте мені, що той самий Голівуд купить той епізод разом із нашими мистецькими силами і поставить наш фільм, бо не матиме ніякого ризику поставити його на екран.

Та дехто запитає: "А що з англійською мовою, ми ж не знаємо її належно і т. д?" Короткі ролі можна вивчити, що говоритимем тою мовою не гірше від справжніх американців, а акцент нашої української мови буде дуже побажаний у Голівуді, чи то в наших фільмах, чи в продукції американських фільмів. Говорю це про акторів з нашої нової еміграції, а коли говорити про наші надійні сили, які родилися в ЗДА, чи в Канаді, то ці мають такі самі дані, як й всі інші артисти в Голівуді. Біда тільки, що перших та других ніхто не знає в Голівуді.

Отже продукції українських фільмів із діялогом на англійській мові дадуть нагоду нашим артистам дістатися й до американських фільмів. Але чи треба нам тільки так думати, коли ми можемо мати свій український фільмовий Голівуд?

Скорочена стаття, що була поміщена у "Новому Шляху", з 1-го січня 1954 р.

Фільм

„ТРАҐЕДІЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ"

Побачете проголошення самостійности Карпатської України;

ГЕРОЙСЬКУ БОРОТЬБУ З МАДЯРАМИ!

УКРАЇНЦІ Й УКРАЇНКИ!

Перед вашими очима на екрані пройдуть карпатські гори, Київ, Львів та Україна в огляді подій та осіб, що рішали її долю! Брест Литовський 1918, та Мінхен 1938.

Побачите правдиві сцени із засідань ПЕРШОГО СОЙМУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ, ухвалення КОНСТИТУЦІЇ!

Фільма "ТРАҐЕДІЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ"
випродукована
KOBZAR FILM Corp.,
а представництво тої фільми на Америку і Канаду, має Українська Фільмова Спілка "КАЛИНА".

Українські Орґанізації, Церковні Громади в Америці, які бажали б щоб вище згадана фільма була висвітлена в їх місцевостях — зволять писати по інформації на адресу:

KALYNA FILM CO.
319 E. 8th Street, New York, N. Y.
Tel. GRamercy 7-0482

П. С.

Маємо ще одну нову фільму під назвою: "Забутий Край" (Forgotten Land) — є це дуже цікава фільмова драма із життя закарпатських українців.

Отже чи то в справі фільми "ТРАҐЕДІЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ", чи фільми "ЗАБУТИЙ КРАЙ", або яких других старих українських фільмів — просимо писати по інформації до ОДИНОКОЇ фільмової фірми "КАЛИНА".

Канадійські фільмові підприємці, які бажали б купити вище згадані фільми, на поодинокі провінції в Канаді або на цілу Канаду, також зволять писати на вище згадану адресу.

МИКОЛА НОВАК, управитель.

PAPERS IN PRAGUE FORESEE CONFLICT

German-Inspired Campaign to 'Liberate' Ukrainians Opens With Threats of War

TROOPS MASSED BY POLES

A Zet Admits City Is to Be Center of Revolutionary Activity for Reich

By G. E. R. GEDYE

Wireless to THE NEW YORK TIMES.

PRAGUE, Czecho-Slovakia, Dec. 9.—Storm signals affecting the Ukraine are steadily increasing. The arrival of a German military attaché in Chust coincides with reports in the Czech press of Polish military concentrations in the Teschen district of which Czecho-Slovakia has just been deprived and the opening, today, in Prague of a campaign in pursuance of the long-expected German schemes for an attack on the Polish and Russian Ukraines.

Polish Teschen, say the newspapers—notably Vecerny Noviny—is rapidly becoming one vast military camp. Polish nervousness is reported to have been shown by the recall of soldiers of the Ukrainian race and their replacement by Poles.

Military transports are streaming into the area. On Tuesday alone, it was reported, eleven long military trains packed with infantry and light and heavy artillery reached Karvina and were split up between Bohumin and Frystaat. In Teschen are already concentrated at least two Polish divisions; in Bohumin machine-gun sections are reported to be even posted on the roofs of public buildings and anti-aircraft batteries put into position.

Now "Teschen Germans"

The Czechs, whose final downfall was precipitated by the Poles' desertion of their Slav brothers, note with some malicious satisfaction that the Henleinist Nazi's white stockings are now being generally worn by Teschen Germans, who are reported to salute one another with the greetings: "Heil Weimachten"—"Hail Christmas."

The Poles have arrested many Germans for whispering propaganda that by Christmas Germany will have moved to the partition of Poland. Seizing the Corridor and Silesia and awarding to Czecho-Slovakia the Teschen district and Galica up to Cracow as a recompense for passive cooperation. Among the Czechs the Germans have started whispering propaganda that Czecho-Slovakia will yet be an important country when she has assisted Germany to despoil Poland and Hungary as a penalty for their resistance to Germany's Ukrainian schemes.

The long-expected German move against the Ukraine is launched, as far as Prague is concerned, in tonight's issue of A Zet, which carries a big article headed: "The Ukrainians, a Nation Nailed to the Cross; The Battle of 45,000,000 Ukrainians for Their Independence." It writes:

"The future fate of the Ukrainians will have a great influence on the fate of the Czecho-Slovak nation. For this reason, if no other, we must look to it carefully to see what 'fate' in Europe intends to do with the extremely complicated and deadly serious question of the creation of a Great Ukraine.

Messages Through Prague

"We must look carefully at our immediate neighborhood for many threads of the Ukrainians' future fate run together in Prague. From Prague are dispatched Ukrainian couriers and to it come [secret] messages from Poland and the Soviet Ukraine, whence they are distributed to news centers and action committees of the world organization of Ukrainian émigrés in Europe and America."

This seems to be rather a naive admission that Germany has destined Prague for the role of the center of Ukrainian revolutionary activity directed against Poland and Russia. The paper urges upon its readers the importance of a new Ukrainian propaganda paper called Ukrainian Actuality, which makes its appearance with its first number here today.

The editorial of this well-produced piece of Ukrainian propaganda says:

"Since the beginning of the World War the Ukrainian people have followed the path to Golgotha. The country was partitioned between three States—Poland, Russia and Rumania.

"Problems More Urgent"

"In Soviet Russia the Ukrainians never weary of opposing bolshevism. Today the time has come when the problems of the Ukrainians are more urgent than ever before. The Ukrainian problem has to be solved now. Does Europe understand this? We hope it does in its own interests.

The paper A Zet says that its correspondent has spoken with various leaders of the Ukrainian movement who are convinced that within two years the aim of their life work—a Great Ukraine—will be realized.

"So far as we can judge," it says, "these men are realists, devoid of illusions. We are convinced that even if the Polish Ukraine can be secured without a war, that to separate the Russian Ukraine from the Soviet Union will cause a frightful collision, will release an incalculable avalanche and will perhaps demand a long and bitter struggle.

"These are the verdicts of the people who prophesied the annexation of Austria and the dismemberment of Czecho-Slovakia. Here we see clearly the Ukrainian nation of 45,000,000 people in movement. Europe will have no rest as long as there are oppressed nations."

Publication Sanctioned

Czecho-Slovakia is one of those countries where, thanks to the existence of a preventive censorship to which all newspapers must submit before publication, it is possible to draw quite definite conclusions from anything that the press is allowed to publish.

The conclusions that those who wishfully believed that the Munich four-power dictation was to be a contribution to European peace find themselves able to draw from this officially sanctioned announcement of a forthcoming "frightful collision, avalanche and bitter struggle," can hardly be pleasant.

Nor can the Prague population in so far as it understands the portent of this article, be pleased over the prospect of seeing this city become the center of German propaganda for the dismemberment of Poland and Russia. That is hardly preferable to what Thomas F. Masaryk and Eduard Benes kept it for twenty years—an outpost of democracy and peace in a disturbed and increasingly fascist Central Europe.

Autonomy Asked in Poland

WARSAW, Dec. 9 (AP).—Fifteen Ukrainian Deputies representing the districts of Galicia, Volhynia and Halicz today presented a claim to the Speaker of Parliament for Ukrainian autonomy within the framework of the Polish Government.

The proposal would accord self-government to about 8,000,000 people in an area of about 50,000 square miles.

The Ukrainian move, however, caused little excitement in Warsaw. Parliamentary sources considered it a tactical manoeuver to gain an advantage before forthcoming local elections.

The Speaker of the Sejm reserved decision as to whether the proposal properly could be brought before the legislative body.

Polish Ukrainians have been seeking an autonomous State for years. In 1919 they tried to establish an independent régime in Galica, southeast Poland. They attempted to seize Lwow while Poland was warring with Bolshevists but were beaten off.

ЩО ПИСАВ
"Нью-Йорк Таймс" про Карпатську Україну.
(З архіву М. Новака).

THE NEW YORK TIMES,

SATURDAY, DECEMBER 10, 1938.

Hutzulshchyna

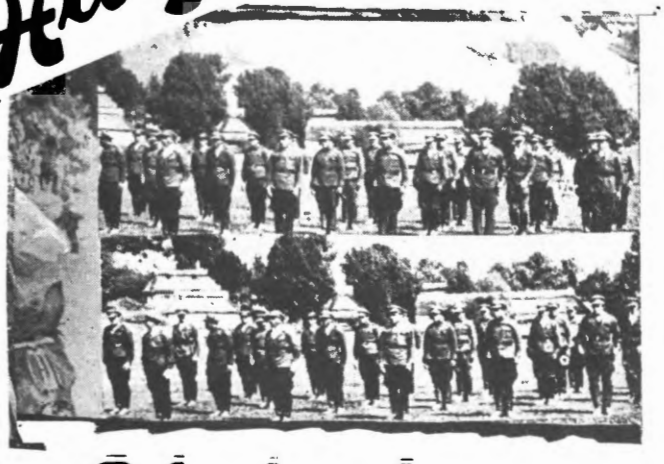

Halychyna

Harvest Scenes and the Daily Work of the Ukrainian farmer - Monuments of Ukrainian Heroes - Interesting villages and cities - Thousands of Ukrainian Youth in Uniform taking part in sport activities - The Youth that Marches On!

Interesting Customs of the Hutzuls - Dances - Colorful and Unique Scenes of Hutzuls Wedding - hundreds of Hutzuls on Horseback.

Mykola P. Novak,

actor & co-producer

ЗВУКОВІ ФІЛЬМИ "ГАЛИЧИНА" І "ГУЦУЛЬЩИНА"

Українська Фільмова Спілка "КАЛИНА" (з осідком в Ню Йорку) набула звукові фільми з Рідного Краю під назвою "Галичина" і "Гуцульщина".

Для цікавости подаємо зміст вище згаданих фільмів. Отже так: "Фільм "Галичина" представляє нам околиці Львова, місто Львів, ріжні українські інституції у Львові, Янівський цвинтар, ріжні могили наших героїв, письменників і ін., міста і т. д. Праця людей по селах, як жнива, робота біля сіна, орання, молочення, прання, мелення муки на жорнах і т. д. Є це такі цікаві сцени, що коли побачите, то маєте образ цілого життя наших селян у Галичині. Далі перед вами на екрані проходить тисячна маса нашої молоді — це всякі українські спортові організації. Дивитися на ту молодь, як вона вишколена, як гарно вона виконує свої прикази, маєте враження, що перед вами появилася організована українська армія. Вся та молодь повбирана або в українські народні строї або однострої. Та молодь виконує дуже взірцево свої ритмічні вправи та всякі походи.

Фільм "Галичина" є цілий звуковий. Відповідно до кожної сцени йде українська пісня, або музика. Є коло 20 українських патріотичних пісень та гарні українські музичні приграв-ки.

Фільм "Гуцульщина", ще кращий! Тут прекрасна природа наших СЛАВНИХ ГІР КАРПАТ. Тисячі гуцулів у прекрасних гуцульських строях біля церкви святять паски на український великдень... Сотки гуцулів їдуть на конях до церкви й вертають... А скільки гарних писанок можна бачити при посвяченню пасок.

Далі гуцульське весілля — музика чудова! Гуцули так танцюють, що й вам, дивлячись на це, хочеться танцювати.

Дуже гарні сцени, як гуцули обходять "Ніч під Івана Купала"... Огні горять, а вони при тому обходять ріжні церемонії, які колись в давнину були дуже поширені в Україні.

Ріжні звуки "Трембіт" (відповідно до події) звучать так мило, що кращої музики годі найти! Хто чув ті "трембіти" в Краю, то для нього нема нічого кращого, як почути їх ще раз тут на еміграції. А для тих, що ще ніколи не бачили трембіт, не чули їх звуків, то є прекрасна нагода побачити, почути тепер на фільмі. Є це одинокий того рода інструмент на цілім світі — другі народи такого інструменту не мають.

співають гарні пісні.

Ще далі приходять такі сцени, як похорон, всякі роботи, як на господарстві й на полі, робота біля різьби і т. д. Чудові сцени пастухів з вівцями та багато, багато других цікавих сцен.

Фільм "ГУЦУЛЬЩИНА" — це не є собі звичайні сцени репортажів, а є це організована акція. Всі події, що є в тій фільмі були організовані спеціяльно на те, щоб зняти з них фільм. Є це також цілий звуковий фільм — звуковий тим, що є пісні та музика, відповідно до сцен.

Фільм "Галичина", то є так званий фільм ріжних репортажів (по англійське називають такий фільм — "тревелог шов"), це вже не є організована акція до фільму, а брано все те, що після місцевих вимог можна було взяти. З боку технічного фільм "Галичина" не є такий, як би це можна було сфільмувати такий фільм тутешніми знавцями. Звичайно, в краю фільмова справа ще так далеко не поступила. Тому тромадянство вибачить, коли добачить деякі хиби і т. д. Коли говорити про фільм "Гуцульщина", то тут і технічна сторінка того фільму безкритична, як на вимоги европейської техніки. Назагал ті фільми є дуже цікаві тим, що це перший раз такі фільми появилися. Бо кому не цікаво побачити правдиві образки на екрані з Рідного Краю?

Цікаві ті фільми є ще й тим, що ми маємо нагоду побачити на власні очі не тільки гарні сторінки нашої батьківщини, життя наших братів, але цікаво є побачити й тут нужду, яку переживають вони в Галичині. Цікаво, я думаю, для кожного побачити жорна та порівняти господарку польської держави до американської, чи якої другої західної держави. Ми не маємо чого встидатися, що наше село бідне, що люде бідні, бо не ми є господарями нашого Краю, а Польща... Вона хай соромиться, що довела наш Край до того, що ще сьогодні наш селянин мусить на жорнах кукурудзу молоти, щоб паляницю спечи. Для нас така фільма як "Галичина" має бути студією! Ми маємо думати, як робити, щоб якнайскорше, ми стали господарями нашої Батьківщини та поставили її на рівні з другими культурними державами.

Ми повинні такі фільми показувати навіть чужинцям, щоб вони побачили, як Польща провадить господарку в Краю. Хай знають, як Польща дбає за нашого селянина.

"Січовий Клич"
31 грудня 1943 р.

Colorful Hutzul Mountaineers Sound Their Trembitas, Perhaps in Warning of Invasion. (Courtesy Kalyna Film Co.)

THE UKRAINIAN NATIONALIST

Symbol of Ukraine's will to freedom.

METROPOLITAN
ANDREY SHEPTYTSKY

Film of "Ridna Shkola" was produced in Lviv, W. Ukraine, where he had his residence in Metropolitan Sheptytsky. M. Novak was showing that film in 1932 in USA.

Best Horsemen in the Carpathians are the Hutzuls. The Metropolitan did much to awaken their national consciousness.

"Галичина" і "Гуцульщина" в Монтреалі

До Монтреалу прибув з Голівуду п. Микола Новак, щоб показати мешканцям цього міста дві короткометрові фільми під назвою "Галичина" і "Гуцульщина". Висвітлювання цих фільмів припало на день 15 і 16-го травня. Сам факт висвітлення був попереджений рядом газетних статтей самого власника фільмів, які імя його зробили популярним серед українців Монтреалу.

Кожний епізод з цієї фільми, чи то Великдень, чи весілля, трембіти, чи ярмарок на Гуцульщині — це високомистецькі звена дійсно вартісної цілости. Такого роду фільми як "Гуцульщина", зроблені з багатьох закутків нашої великої батьківщини, моглиб, колиб вона була вільна, стягнути нам міліони туристів зі всіх закутин світу.

Заінтересування фільмами значне, не зважаючи на досить високу ціну вступу. Задум п. Новака, щодо продукції українських пропаґандивних фільмів у Голівуді є дуже щасливий, не треба зволікати з його реалізацією. Думаємо, що особа п. Новака є запорукою, що справа ця буде нарешті зрушена з мертвої точки.

КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР

Winnipeg, Man., May 31, 1954.

БІЛЯ 1,500 ОСІБ ОГЛЯДАЛИ ФІЛЬМИ „ГАЛИЧИНА" І „ГУЦУЛЬЩИНА"

Ню Йорк. — Біля 1500 осіб, в тому багато молоді, оглянули минулої суботи і неділі, 10 і 11 квітня, фільми „Галичина" і „Гуцульщина", що їх висвітлював тут відомий наш громадянин і фільмовий ентузіяст п. Микола Новак з Лос Анджелес, Каліф. Фільми зроблені ще в 1930-их роках в краю і хоч технічно примітивні та далеко не вичерпують тематики, все ж таки мають багато інтересних образів, що справді нагадують Рідний Край тим, що там були й жили, та дають деяке уявлення про нього тим, що України не бачили.

СВОБОДА, ВІВТОРОК, 13-го КВІТНЯ 1954.

ФІЛЬМА З КОНГРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Українська фільмова спілка "Калина" здіймала під час Конгресу Американських Українців у Вашинґтоні фільмові образи з конгресу та Свята Української Пісні, що відбулося під проводом проф. Олександра Кошиця. Цею фільмовою справою займався п. Микола Новак. Уже є зібраний сирий фільмовий матеріял, якого є поважна кількість. Дещо з того показувано деяким членам Конгресового Комітету і проф. Кошицеві в "Фільм Сентер" при 9-ій евні в Ню Йорку. Знимки цікаві і є вигляди, що по зладженню відповідного сценарія матимемо цікаву історичну фільму з тої пропамятної події, якою є і буде Конгрес Американських Українців та получене з ним Свято Української Пісні.

СВОБОДА, ВІВТОРОК,

9-го липня 1940.

ФІЛЬМИ З ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

Фільми з української визвольної боротьби підуть на екран під назвою "Ілюзії Москви". Під тою назвою продукуветимемо один великий фільм і цілу серію коротких дільмів (на різні теми) для телевізій і "Нюз Ріл" театрів. Всі леґальні права на теми "Ілюзії Москви" застережено у Вашинґтоні, в Ню Йогку і в Голівуді в Screen Writer's Guild

Тому що такі продукції вимагають більшого числа наших артистів і статистів, автор цих рядків 10 березня ц. р. вибирається в поїздку по більших осередках української еміґрації в Америці і Канаді для зреферування цеї справи українським мистцям на місці.

Головні діялоги згаданих фільмів будуть на анґлійській мові, а цілий т. зв. "бекґравнд" буде український (українська музика, пісня, костюми, а також й деякі слова статистів).

Всі такі фільми матимуть МАРКУ ГОЛІВУДСЬКИХ ПРОДУКЦІЙ, бо в Голівуді матимемо головне бюро і фільмову студію для зовнішних сцен продукцій, а на СХОДІ АМЕРИКИ для внутрішних сцен.

Микола Новак

Організатор і автор сценарія "Ілюзії Москви"

НАРОДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН,

ЧЕТВЕР 18 БЕРЕЗНЯ 1954.

Фільми „Галичина" і „Гуцульщина"

В неділю, 1-го квітня 1956 р. мав я нагоду оглядати два документальні фільми „Галичина" і „Гуцульщина" у Йонкерсі (стейт Ню Йорк). Признаюся, що фільми зробили на мене приємне враження. Не тому, що під мистецьким оглядом вони стоять на висоті теперішньої фільмової продукції і не тому, що вони виводять перед очі глядача всі найважніші частини Галичини, бо цього там нема. Ці фільми припали мені до вподоби і промовляли до мого серця тому, що вони роблені перед двадцяти щонайменше роками в Галичині при важких тоді політичних обставинах і перешкодах адміністраційної польської влади. Все ж вони показують оригінальні, як тепер говориться і пишеться, документальні картини з деяких частин Галичини, з її столиці Львова. Продукцію цих фільмів треба завдячувати п. Новакові з Лос Енджелес, а теперішнє їх оформлення Українській Фільмовій Службі „Калина" з Нюарку для якої фільм у новій версії і з новим коментарем приготовив п. Софрон Федів. Показ обох фільмів триває тепер коло півтори години.

У фільмі „Галичина" можна побачити Львів і його околиці. В самому Львові показано всі українські культурні, наукові господарські і торговельні установи та їхні дорогі нам будинки, між ними і величаві пам'ятки української архітектури. Особливо підкреслені в фільмі наші цінні та дорогі нам церкви з їх архітектурою, з їх історичними пам'ятками, із собором св. Юра на чолі. Далі очі глядачів милуються видами з Поділля, з-над Дністра, з нашого Підгір'я, а далі прийдуть численні українські села та містечка з їхніми Народними Домами, будинками читалень „Просвіти", організаціями сільської молоді, з кооперативами та їхніми складами товарів по малих містах і містечках. В часі роблення цього фільму не було ще тих численних молочарень „Маслосоюзу", що скоро вкрили густою мережею цілу Галичину і частинно Волинь. Тому їх на фільмі нема.

Особливу увагу звернув фільмовий продуцент на одно село в Рогатинщині на те, щоб зафіксувати на фільмовій пластинці селянську працю дома і на полі. В селі Конюшках показано цілий процес жнив. Перед очима проходить праця женців, косарів, а далі возовиця (звоження плодів із піль) і накінець приготовання ріллі під посів та сама сівба. В жнива працює все від досвітку до ночі. Можна бачити, як молотять ціпами, як мелють жорнами, як товчуть сім'я ступами. Перед очі зринають і терлиці разом із жінками, що обробляють на них вимочений та висохлий льон чи коноплі. Дітвора, гурти спрацьованих селян, сільська церковця, о. парох і відправи в церквах викликають у вас незабутні спомини про недавноминуле, таке дороге та цінне.

Вже кілька літ по зробленні фільму сільсько-господарські праці відбувались в Галичині дещо інакше, змодернізовано, при допомозі машин.

У фільмі „Гуцульщина" показані наші карпатські гори в найкращій і найвищій їх частині; Черемош, сплавлювання дерева як і підготова дерева до сплаву. На фільмі просуваються картини прегарного гуцульського побуту, гуцульських весільних і похоронних звичаїв, а крім того і варстати гуцульського мистецтва, особливо в дереворізьбі. Мальовничі строї гуцулів, їх церкви разом із свяченням пасок на Великдень, їх трембіти, їх господарство, випас овець і худоби — дають багато насолоди і спонук до роздумування.

Тепер Галичина разом із її невідлучною гуцульщиною виглядає інакше. Колективізація і націоналізація народного промислу поставили всіх наших селян у становище невільників, закріпощених людей. Тому варто побачити ці фільми, що показують наших людей ще вільними, самостійними господарями чи підприємцями, хоч і в тяжких умовах польського режиму

Василь Мудрий

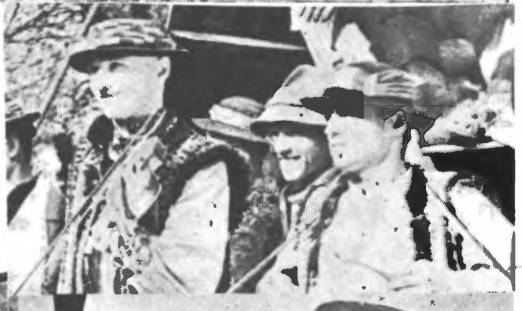

СВОБОДА,

П'ЯТНИЦЯ, 13-го КВІТНЯ 1956.

ЗА ФІЛЬМИ З ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

ЗАКЛИК М. НОВАКА ПРИ НАГОДІ ВИСВІТЛЕННЯ ФІЛЬМІВ "ГАЛИЧИНА" І "ГУЦУЛЬЩИНА"

Перед висвітленням українських фільмів "Галичина" і "Гуцульщина" в Данській Авдиторії в Лос Анджелес в неділю 7. лютого, п. Микола Новак повідомив про свої заходи в Голівуді в справі продукції фільму з української визвольної боротьби і кинув палкий клич до нашої еміграції вийти з "українського гета" в розголосі нашої визвольної справи на світову арену при помочі фільмів з української визвольної боротьби на англійській мові. Українці Каліфорнії, які масово з'їхалися подивитися на фільми "Галичина" і "Гуцульщина", вислухали з інтересом палкого реферату п. Новака про нові засоби розголосу української визвольної справи в світі і побажали йому успіхів, а деякі таки зараз обіцяли йому свою поважну матеріяльну підтримку.

П. Новак говорив: "Чи уявляєте собі, яку велику прислугу зробив би українській визвольній справі один добрий фільм з нашої визвольної боротьби в нинішних часах? Про такий фільм я говорив моїм співпродуцентам українських фільмів в Америці ще 1934-36 рр. і вже тоді я пропонував продукувати тільки такі фільми і тільки на англійській мові. Але мене не послухали, і на тому ціла українська фільмова справа сильно потерпіла, а визвольна наша справа стратила сильний голос у світі. Добрі фільми з нашої визвольної боротьби — це булаб б найкраща наша пропаганда. Наш Зимовий Похід, наші Крути, наш Базар, наша УПА — оце мають бути наші визвольні фільми, але не на українській мові, а на англійській. Діялоги в наших фільмах можна б потім додавати на еспанській мові і вислати наші фільми до латинських держав. Ось недавно питали мене консулі латинських держав, чи ми Українці не маємо яких протикомуністичних фільмів, бо вони хотіли б взяти їх у свої краї. А коли я їм сказав, що ми доки що нічого не маємо такого, то їх така моя відповідь навіть дуже й здивувала. Що з того, що наші політики будуть говорити чужинцям про нашу визвольну боротьбу, коли світ так мало знає про неї. Звичайна людина в ЗДА та інших країнах заходу майже нічого не знає про нашу боротьбу проти Москви. Тут знають про великі героїчні подвиги Фінляндії, Кореї, але не про наші. Тільки добрі фільми з нашої боротьби за визволення були б чинником широкого розголосу нашої боротьби за вільну Україну. Вони також показали б світові, що ми багато зробили для того, щоб вільний світ не втопився в комунізмі".

Далі п. Новак говорив, що Українці мають тепер великі можливості продукувати такі фільми, бо є в нас чимало мистецьких сил в Америці і в Канаді. Є також свої прекрасні артисти не тільки сцени, але й екрану. А фільмове діло не є аж таке страшне, як його деякі малюють. "Нам тільки треба відваги", говорив п. Новак". "Аби тільки один такий фільм випродукувати, а дальші підуть уже легше", закінчив п. Новак.

П. Новак повідомив, що вже поробив в Голівуді перші кроки в справі фільму з української визвольної боротьби. Його сценарієм зацікавились деякі студії в Голівуді, і є надія, що вони поможуть фінансувати такий український фільм. Він мріє про те, щоб збудувати в Америці український фільмовий Голівуд.

П. Новак має вже досвід у фільмовій продукції, тому віримо, що, доповнивши своє знання в тій ділянці вже в Голівуді, він зможе тепер з успіхом взятися за це діло. Дай Боже, щоб його мрії сповнилися на честь і славу нашої Батьківщини. Українські мистці повинні допомогти йому цілою силою в цьому. За справу взявся поважний старший громадянин, який має чималий досвід у різних ділянках життя в Америці. Між іншим, він був піонером української колонії т. зв. "Еко Парк" в Лос Анджелес, де сьогодні скупчилось до 350 українських родин. Тут є наші церкви, Укр. Централя та другі наші світські організації, між ними також Відділ УРС. А тому 10 років тільки п-во Новаки пробивали собі тяжку дорогу до свого власного та до українського організаційного життя. Недаром високі міські урядовці міста Лос Анджелес залюбки кличуть п. Новака майором "Еко Парк". Американці вміють пошанувати заслуги такого чоловіка.

Фільми "Галичина" і "Гуцульщина" мали в нашій громаді великий успіх. Їх фільмовано в Галичині і на Гуцульщині в різних роках — 1927 — 33 і 36 Назагал фільми дуже цікаві, зокрема дуже гарні картини нашої Гуцульщини. Оригінальні трембіти, музика, співи, чудові види Карпат і т. п.

Дуже добре зробив п. Новак, що зібрав та зберіг ті картини нашого Рідного Краю, бо це одинокі того роду фільми із Зах. України, що будуть цікаві не тільки нам на еміграції, але й будучим нашим поколінням в Україні, які схочуть знати, як було в Україні до приходу большевиків.

РОДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН, ПА

ЧЕТВЕР 11 БЕРЕЗНЯ 1954.

Митр. о. Андрій Кість за столом (зліва) під-час прийняття Преосвященного Митрополита ІОАННА Теодоровича в Міннеаполіс, Мінн.

Паніматка Анна Кість (фото з молодих років).

Примітки:

1). **Андрій Кість,** кол. визначний старшина УНР, співорганізатор і інструктор українських танців у ЗСА.

2). 1930 р. був запрошений на учителя Рідної Школи та інструктора українських танців у Закарпатській Україні.

3). 1936 р. Анна Стрільбицька (вдова) на прохання Української Фільмової Корпорації "Наталка Полтавка" поїхала до Праги, щоб допомогти йому дістатися вдруге до ЗСА на працю мистця і секретаря Корпорації; зокрема ще й тому, що Авраменко був позичив у неї поважну суму грошей ще до того часу, нім постала Корпорація "НП", а ми з Корпорації дали їй уділи на ту суму в надії, що розбудуємо ту Корпорацію і повернемо не тільки їй ті гроші, але також й іншим довжникам, в яких Авраменко був задовжився на різні суми.

о. Андрій Кість в головній ролі "Марійка Невірниця" (чеська продукція з 1935 чи 36 року), чудово відограв ролю — чесного робітника на Закарпатській Україні. Фільм не мав великого успіху на еміґрації, бо сценарій невірно був написаний.

— М. Н.

Там вони одружились і прибули до ЗСА 1936 року.

4). Від першого дня прибуття до ЗСА, Андрій Кість взявся дуже солідно до праці в Корпорації, в надії, що допоможе нам розбудувати її як одну та велику фільмову індустрію.

На жаль, так не склалося, бо Авраменко покинув нашу Корпорацію і став організовувати другу в Канаді. Ані А. Кість, ані я не прийняли запрошення Авраменка їхати в Канаду для такої цілі. Ми разом з проф. О. Кошицем та іншими мистцями спродукували фільм "МАРУСЯ" ("Ой не ходи, Грицю, та на вечорниці") в Нью-Йорку 1937 року.

В Нью-Йорк, Н. Й.
Дня 10-го жовтня 1937 р.

Дорогий Пане Новак!

Пишу Вам чимало листів від корпорації, а от свого листа, хоч як хочу зробити, і то вже давно, не мав часу написати... Перебачте!

Прочитали ми з дружиною Ваш останній лист до нас і діткнули Ваші щирі слова до серця нас... Дружина аж заплакала з того всього, про що Ви писали! **Дякуємо Вам дуже** за Ваше прихильне і привітливе відношення до нас, особливо до моєї дружини, що дійсно за своє серце щире українське терпить і попала в такі обставини!

В цей час, коли стільки нервовостей і злоби посіяно в світі і межи близькими нам людьми, Ваше сердечне і привітливе відношення до нас було дуже дорогим!

Приїхала Ваша мила Дружина — шановна пані Новак і розказала про умови праці Вашої, про Авраменка... То було ввечорі, як оповідала Ваша дружина в офісі... А цілу ніч ми майже не спали з дружиною, а журилися... Зв'язав же нас Авраменко до спільної праці на українській культурній роботі, мусимо працювати й... терпіти — ми всі (і він сам) — через його безглузді вибрики...

Я дуже хотів би, щоби Ви були вже в Нью-Йорку, або так: один п. Новак там, в Канаді, а другий тут, в Нью-Йорку, бо Ваш ініціятивний і сміливий характер тут потрібний дуже...

Та вірю, як там кончите працю, то будете тут, а роботи хватить для всіх, а Ви дуже були б потрібні!

Я тішуся, що в Вашій особі і в особі Вашої дорогої Дружини — котру я мав честь колись учити українського танку й гордитися нею, як взірцевою українською дівчиною, — я й моя дружина маємо вірних друзів!

Най Вам Бог допоможе і доля щастить у всьому!

Здоровимо Вас! А також і добродія Бойчука від мене і дружини!

З правдивою пошаною — Андрій Кість

(——) Андрій Кість

Примітка:

Цей його лист до мене — це його відповідь на мій лист, в якому я написав йому, що я з того приводу покінчив свою співпрацю з Авраменком раз не все при моїй зустрічі з ним у Вінніпезі в жовтні 1937 року.

Коли Гітлер почав війну в Европі і не було надії на бизнес з нашими фільмами в Західній Україні та інших европейських країнах, Андрій Кість, на прохання митрополита Іоана Теодоровича, висвятився на священика.

1947 р., коли поставала перша УАПЦерква в м. Лос Анджелесі, я дуже щиро просив о. А. Кістя на нашого священика, знаючи його, як людину великих чеснот та скромного народнього працівника. На жаль, мої мрії не сповнилися, бо громада УПЦеркви в Міннеаполісі не погодилася на таке звільнення свого любимого пароха та прекрасної людини паніматки Анни (кол. вдови Стрільбицької, яка мала двох малих синів по першому чоловікові).

ВП. Василь Авраменко
с/о У. М. С. А. — Р. О. Box 294
Єрусалим, Ізраїль

16 серпня 1971

ВП. Пане Авраменку!

Отримав я Вашого листа з Ізраїлю. Читав спогади в "Свободі" Вашого приятеля В. Луціва. Щось він не дуже то захоплений Вашою тактикою в Ізраїлі, бо закінчив ті свої спогади ось як: **"Можна мати тільки завваги відносно його тактики"**, — пише про Вас п. Луців.

О. Господи! Яка це широка тема... та "тактика"! Ваше сумління? Ось хочби взяти справу останнього висвітлення фільму "Маруся" в м. Л. А. Просив я Вас, щоб Ви висвітлили той фільм в м. Л. А., бо мої сини хотіли б побачити його. Ви це не зробили. Солук дав мені фільм "Маруся" на висвітлення на проценти. А Ви з п. Ко–лем по тім висвітленню взялися судити мене, грозили мені різними листами і т. п. Чи така Ваша тактика гарна супроти того, який так багато різного добра Вам зробив? **Ви ж заяви писали в українській пресі, що Ви з тим фільмом ("Маруся") не маєте нічого спільного.** Пригадуєте ту заяву? (Посилаю Вам її). А чи пам'ятаєте, що коли б не я, то ані "Наталка Полтавка", ані "Маруся" були б світа Божого не побачили! Бо ж я був тим, що врятував ті продукції, притягнувши до фінансування їх своїх найближчих приятелів — українських націоналістів! А чи тільки та справа? А Метрополетан опера, а різні другі наші спільні події! Невже ж забули, скільки різних промов я виголосив у Вашу користь! Невже ж забули, скільки то я своїх років змарнував з Вами — в надії, що створимо одну велику і сильну фільмову корпорацію, і будете Ви щасливі, члени корпорації, я з Вами і ціла українська справа! А люди, яких ми мали в тій першій Корпорації, були добрі, щирі, чесні українські патріоти — і вони, як такі, дійсно бажали нам добра, вони навіть не шукали зарібків з тих фільмів, а просили нас, щоб ми тільки повернули їм їхній вклад грошей і заробили тими фільмами на продукції інших українських фільмів. Еге ж, тепер таких людей — дійсних українських патріотів, якими були на 75% наші старі еміґранти Західньої України, не найдете не тільки в нашій новій еміґрації, але й в цілому світі таких немає! **Вони, своїми тяжко запрацьованими долярами, дали Вам змогу вирости до найбільшої слави,** і не треба Вам якоїсь дешевенької реклями, як це Ви прислали мені з Ізраїлю.

Мені треба було триматися моєї першої ідеї продукції фільму з українських визвольних змагань, як це я носився з думкою, поки приступив до співпраці з Вами для фільму "Наталка Полтавка". Були б спродукували не тільки один такий фільм, але й більше їх, бо людей — патріотів уділовців, як й різних гарних мистців, мали ми чимало для таких фільмів. Було місце й для Вас в таких продукціях, коли б Ви були трималися одної фільмової корпорації! Такої великої справи ми не сміли дробити, організовувати кожний день інші!..

Вшануйте пам"ять тих перших піонірів українських фільмів в ЗСА, Канади,ось хоч би таким своїм завіщанням :

"Я, Василь Авраменко, нижче підписаний, передаю всі неґативи українських фільмів, що є в моєму посіданні, українським інституціям в ЗСА на збереження їх для наших нових поколінь, як безмежний дар перших піонерів української фільмової індустрії в ЗСА і Канади.
Василь Авраменко".

Прийміть цей лист за добрий і щирий жест, бо я не був і не є Вашим ворогом — я дорожу кожною українською провідною людиною А що я, може, аж забагато ідеалізую собі деяких з них, що хотів би бачити в них дійсних світлих розумів, то коли заводжусь на деяких з них — болію, бунтуюся, а коли треба, то й не жалію терпких слів. **Це мій перший лист до Вас за останніх 30 років.** Чи не так? Багато разів сідав відповідати Вам на Ваші листи за ті останні роки, але був злий на Вас за те Ваше "я" — бо те Ваше "я" було образливе для мене. Ви все писали: "Коли б не я..." **Так, ніби Ви мене породили, вигодували, розуму навчили** і т. п.

Бажаю Вам всего найкращого,

М. П. Новак

Примітка:

Спогади бандуриста Володимира Луціва ("МОЯ ПОДОРОЖ ДО ІЗРАЇЛЮ") були поміщені в "Свободі" 25-го червня 1971 року, число 119. —— М. Н.

—— **М. Н.**

(Лист скорочений)

Український Інститут Америки в Ню Йорку

(На основі інтерв'ю з дирек тором УІА Юліяном Реваєм)

Ідея ст**в**орення Українського Інституту Америки в**и**йшла від бл. п. Володимира Джуса, українського промисловця й філянтропа.

Дім Українського Інституту Америки при 2 Іст 79-ій вулиці в Ню Йорку куплено 1-го серпня 1955 року за 250.000 дол. Компанія Джуса в Бабилоні, Н. Й., позичила на закуп дому понад 150 тисяч дол., що й допомогло скоро купити імпозантно-репрезентатив**н**ий дім при 5-ій Ев**ю**. в центрі метрополії Ню Йорку.

При спаленні моргеджу Вол. Джус заяв**и**в, що це найщасли**в**іша хв**и**лина в його житті, та що в**і**н полагодив всі справи Інституу як слід. Не минуло 4 місяці в**і**д тієї радісної хв**и**лини, як у п'ятницю 19-го черв**н**я 1964-го року несподівано він помер.

Теодор Джус, президент УІА

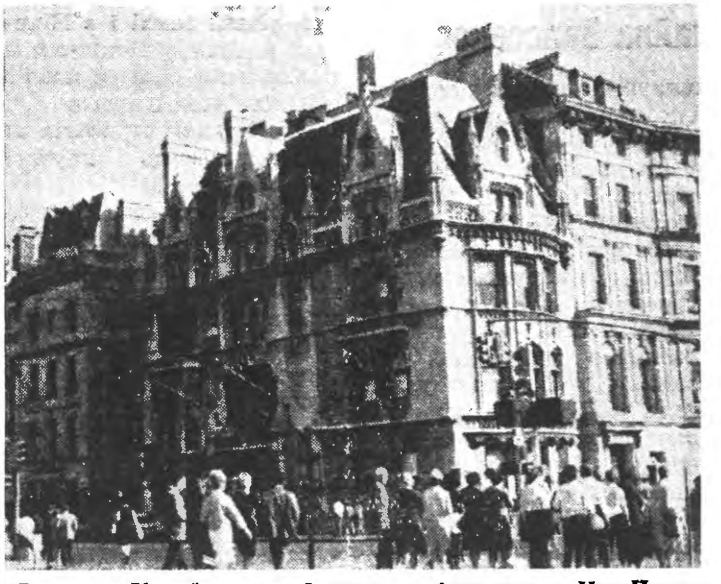

Будинок Українського Інституту Америки в Ню Йорку

Примітка :

Іван Кучмак довгі роки працював у фабриці С.п. Т.Джуса,як артист - маляр.Багато разів писав мені:"Кожний день мрію та вмовляю Т.Джуса,щоб він купив яки'сь гарний дім,та увіковічнив пам"ять про себе" - І.К.

DZUS FASTENER CO. INC.

425 UNION BOULEVARD, WEST ISLIP, NEW YORK 11795

Telephone: 669-0494 • Area Code 516 • Cable: Dzus, West Islip, N.Y.

Telex: 96-1454

Mr. Mykola P. Novak
1818 Effie St.
Los Angeles, Calif. 90026

July 11, 1979

Dear Mr. Novak:

Your book is an excellent collection of historical material and I am delighted to add it to my collection of English language Ukrainian publications.

You have indeed earned the honor and congratulations of your fellow Ukrainians and all of the citizens of the Free World.

Most sincerely,

DZUS FASTENER CO. INC.

By: Theodore Dzus
President

MECCA FILM LABORATORIES INC.
FILM CENTER BUILDING
630 NINTH AVENUE · NEW YORK 36, N.Y.
CIRCLE 6-5290

January 6th, 1954

Mr. Mykola P. Novak
1811 Effie Street
Los Angeles 26, Calif.

Dear Mr. Novak:

Reference is made to your letter of January 4th regarding the film, MARUSIA.

For your information, Mr. Petrowski died some time ago and the film is now owned by Mr. Avramenko. We would suggest that you communicate with Mr. Michael Gann, 143 East 53 Street, New York City, relative to any distribution rights, bookings, etc.

Very truly yours,

MECCA FILM LABORATORIES, INC.

JNW:IV

Ukranian Singers Present Concert At Slavic Congress

Dr. Koshetz Leads Chorus in Program Of Folk Melodies

By GLENN DILLARD GUNN

The American-Ukranian Congress, now in session here, was entertained last night in the Washington Hotel's Hall of the Nations by a choral concert devoted to Ukranian music.

The program made a survey, so to speak, of this interesting folk literature, beginning with the Sixteenth century and ending with contemporary art. This, quite appropriately, turned out to be a war song.

Choral Art a Bond

In every city and town in which Ukranians have made their homes in this country, they are held together by their choral art. It is as remarkable as that in other parts of the Slavic world and its hero, in this country is Dr. Alexander Koshetz. The whole nation has heard the touring choir which he directed some years ago. Last night he conducted male and mixed choirs selected from the Ukranian choruses of the country.

The results were stimulating. Ukranian singers have great vocal gifts. They also seem to have a tradition of choral discipline that is remarkable. Finally they have a song literature in which they have taken great pride and which they have developed with all the resource of a highly talented race. It reflects a turbulent history, a strong national feeling, and poetic and melodic elements as fine as any race can boast.

Soprano Is Soloist

The soloist of the evening was Maria Hrebenetzka, dramatic soprano, whose vocal equipment and interpretative ability suggested operatic background. She sang a ballad by Lysenko drawn from the opera "Tara- Bulba", and an emigrant song, as are most modern Ukranian folk songs, built on a haunting cry, by turns wailing and exultant. This so moved the crowded audience that the song was interrupted with shouts of approval. If North Americans reacted similarly to their own music we would hear more of it.

TIMES-HERALD

SATURDAY, MAY 25, 1940

U. S. Ukrainian Conclave Backs Foreign Policy

Congress Here Calls On Race to Strive For National Status

More than 1,000 Ukrainian-Americans meeting yesterday at the Washington Hotel expressed "complete accord with the foreign policy of the present Administration" of the United States.

The congress of 2,500 Ukrainian organizations of this country, in one of a number of resolutions, declared:

"Considering the present dangerous situation throughout the world, caused by totalitarian governments, the congress is fully cognizant of the need for measures necessary to the defense of America and her liberties. Therefore, we appeal to our people to support such measures of the Government of the United States in every way."

Call for Independence

American foreign policy, the congress said, "aims to free and widen the scope of international trade, to bring about a gradual world disarmament and recognizes the right of all peoples to self-determination."

The congress, attended by industrial workers from the coal fields and noted professional and literary men, was concerned principally, however, with efforts to liberate their homeland, now partitioned among Russia, Germany, Hungary and Rumania.

"We affirm once more before America and the world in general that the Ukraine desires to become, can and should be an independent state and that the recognition of her right to national self-determination is in the interest of her people and in the interest of peace in Europe," the congress declared.

The congress said 40,000,000 Ukrainians abroad "are subject to political oppression and economic exploitation."

"Remembering clearly the misery which drove us from our enslaved native land and appreciating the opportunities for a better and fuller life which we found in free America, we, Ukrainian immigrants and our American-born children, express a sincere hope that the Ukrainians in Europe will unite all their forces in their struggle for an independent, united and democratic Ukraine."

The Slavic delegates heard a number of Senators, Representatives and other speakers express accord with their hope for a free Ukraine.

THE WASHINGTON POST:

SATURDAY, MAY 25, 1940

Koshetz's Bust Donated To Winnipeg Center In Memory of Late UNA'er

WINNIPEG, Man.—A bust of the famous choral conductor and composer, Dr. Alexander Koshetz (1875-1944) is one of the many art and historical objects donated to the Ukrainian Cultural and Educational Centre in the course of 1976.

The bronze sculpture is a creation of Winnipeg's Leo Mol and was purchased for the Centre's collections by Stephania Hirniak in memory of her husband, Wolodymyr, a UNA activist and supreme officer for many years, who passed away in 1973.

A leading figure within the Ukrainian community during his lifetime, the late Mr. Hirniak was also a great admirer of Koshetz. Mrs. Hirniak's gift is a fitting tribute to the memory of two important personalities in the history of Ukrainians in Canada and an admirable example of its creator as well

THE UKRAINIAN WEEKLY SUNDAY, DECEMBER 26, 1976

III

ВИЗНАЧНІ ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВДИ

ДОКУМЕНТИ ЧАСУ

PERSECUTION OF UKRAINIANS

HISTORICAL DOCUMENTARY

AND MEMOIRS

Taras Shevchenko
Self-portrait

(* 9 березня 1814 — + 10 березня 1861)

"... For my hope is that your magnificent march from the shadow of the Washington Memorial to the foot of the statue of Taras Shevchenko will here kindle a new world movement in the hearts, minds, words and actions of men; a never-ending movement dedicated to the independence and freedom of peoples of all captive nations of the entire world..."

GENERAL DWIGHT D. EISENHOWER

(From his address at the unveiling of the Taras Shevchenko Monument in Washington, D. C. on June 27, 1964).

Іван Франко з дружиною Ольгою

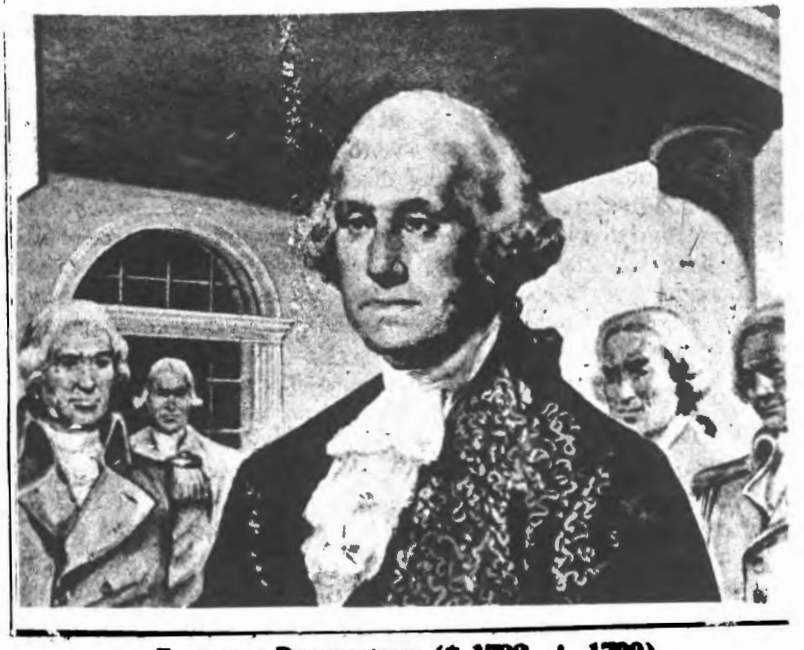

Джордж Вашингтон (* 1732, + 1799)

Цього року 22 лютого сповниться 247 років з дня народження великого державного мужа, визволителя, будівничого держави та пешого президента Америки — Джорджа Вашингтона.

Прожив Джордж Вашингтон 67 років і помер 14 грудня 1799 р. Тарас Шевченко, геній, поет і борець за волю України бажав такої волі для українського народу, яку виборов Джордж Вашингтон. Він у поемі "Юродивий", написаній 1857 р. по повороті з десятилітнього заслання, каже:

"Коли
Ми діджемося Вашингтона
З новим і праведним законом?
А діжемось таки колись!"

Слова Тараса Шевченка були і хай далі будуть словами підбарьорення і віри для всіх нас-українців, що Україна буде вільною державою!

Пам'ятник Т. Шевченкові, а перед ним вінок від Собору Єпископів УАПЦеркви

Погруддя-памятник Т. Шевченкові — в Енкарнасіон.

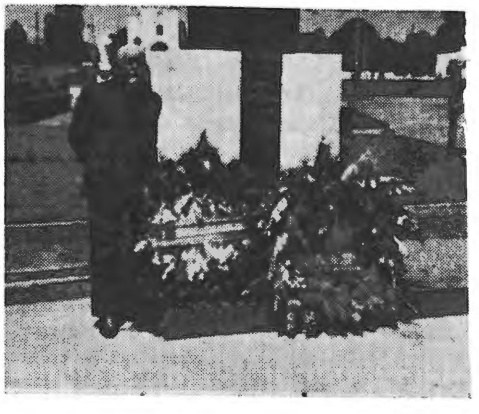

Владика Мстислав перед пам'ятником

II.

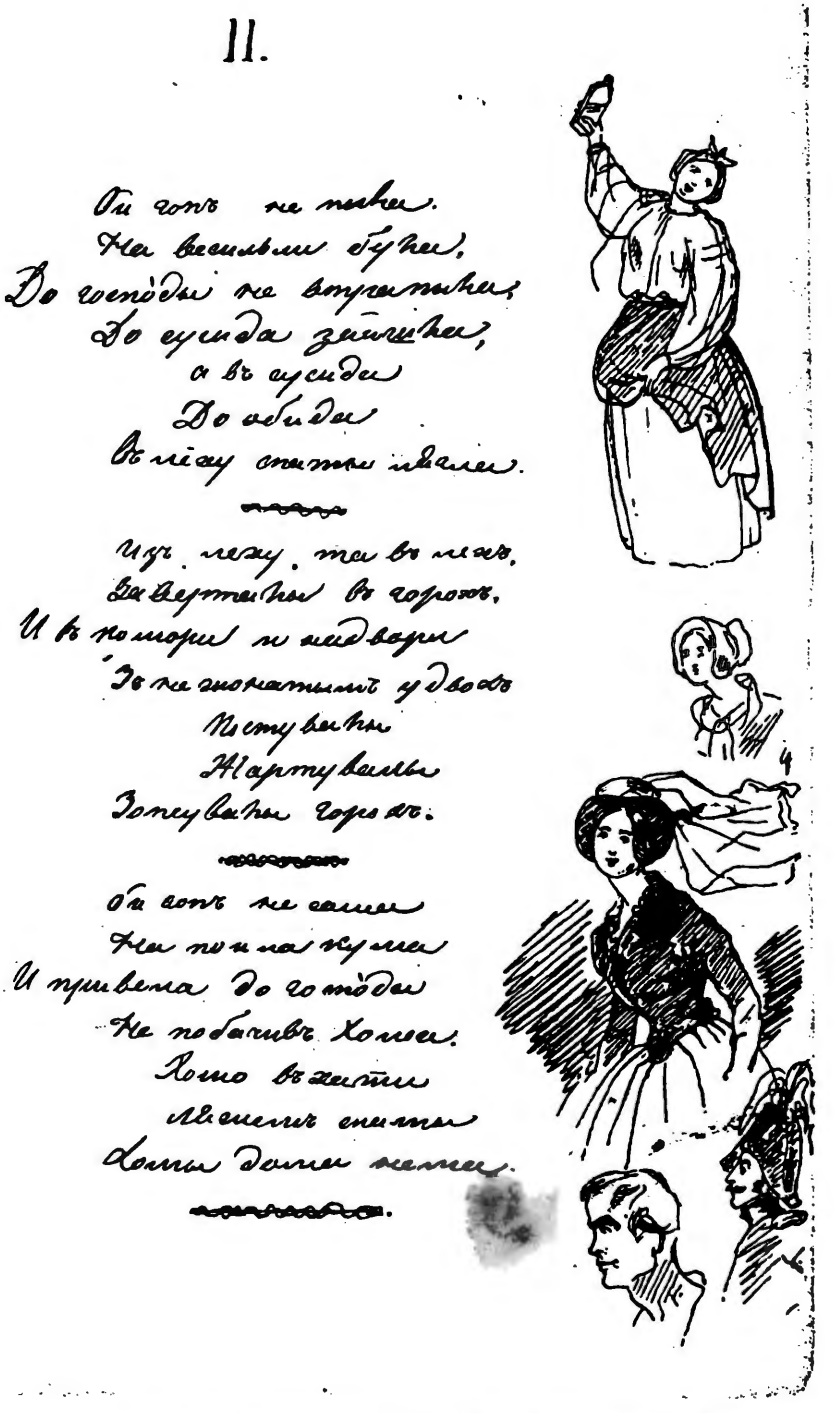

НАЧЕРК НА ПОЛЯХ РУКОПИСУ ПОЕМИ «МАР'ЯНА-ЧЕРНИЦЯ».
Чорнило. [Н. п. 22.XI] 1841.

АВТОГРАФ ШЕВЧЕНКА

AN AUTOGRAPH of SHEVCHENKO

Рік 1918. Місто Петроград

Коли в 1914 р. на Україні народ хотів врочисто відзначити 100-річчя з дня народження Т. Шевченка, царський уряд заборонив організувати прилюдні виступи, концерти, врочисті збори, будувати пам'ятники, називати вулиці, установи його іменем.

Перший пам'ятник, який збудовано в Петрограді, був пам'ятник Т. Шевченкові. Його відкрито 29 листопада 1918 р., з участю народного комісара освіти А. Луначарського. Пам'ятник, який поставлено на вул. Красная Зоря виконав латишський скульптор Ян Тільберг. На пам'ятнику напис: ВЕЛИКОМУ УКРАИНСКОМУ ПОЭТУ КРЕСТЯНИНУ ТАРАСУ ГРИГОРЬЕВИЧУ ШЕВЧЕНКО (1814 — 1861) ВЕЛИКИЙ РУССКИЙ НАРОД.

Пам'ятник Тарасу Шевченку в Москві.

Пам'ятник Пророкові України Тарасові Шевченкові в Буенос Айрес, в столиці Аргентини.

На відкритті пам'ятника Т. Г. Шевченку в Ашхабаді.

При в'їзді до міста Шевченко в Казахстані ви бачите великий напис: ШЕВЧЕНКО.

Рік 1970. Місто Бухарест.

В одному з мальовничих парків столиці Румунії Бухаресті поставлено пам'ятник Т. Шевченкові.

Редакторка української газети «Новий вік», яка друкується в Румунії, з нагоди відкриття пам'ятника написала свій вірш під назвою.

ТОБІ БРАТЕРСЬКИЙ СПІВ

Відкриття пам'ятника Т. Г. Шевченку у французькому містечку Шалет.

ПАМ'ЯТНИК Т. ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШІНГТОНІ

Українц. далекої горячої Бразилії також не забули за батька Тараса і поставили Пам'ятник Шевченкові в місті Куритиві.

ПАМ'ЯТНИК ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ВІННІПЕГУ

„Будеш, Батьку, панувати,
Поки живуть люди"...

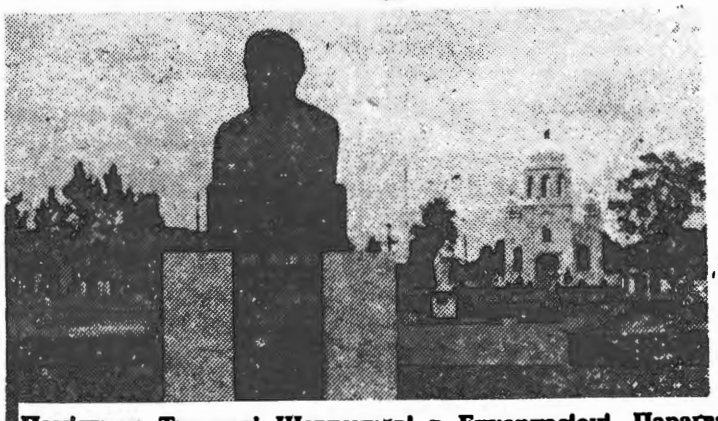

Пам'ятник Тарасові Шевченкові в Енкарнаціоні, Парагвай,

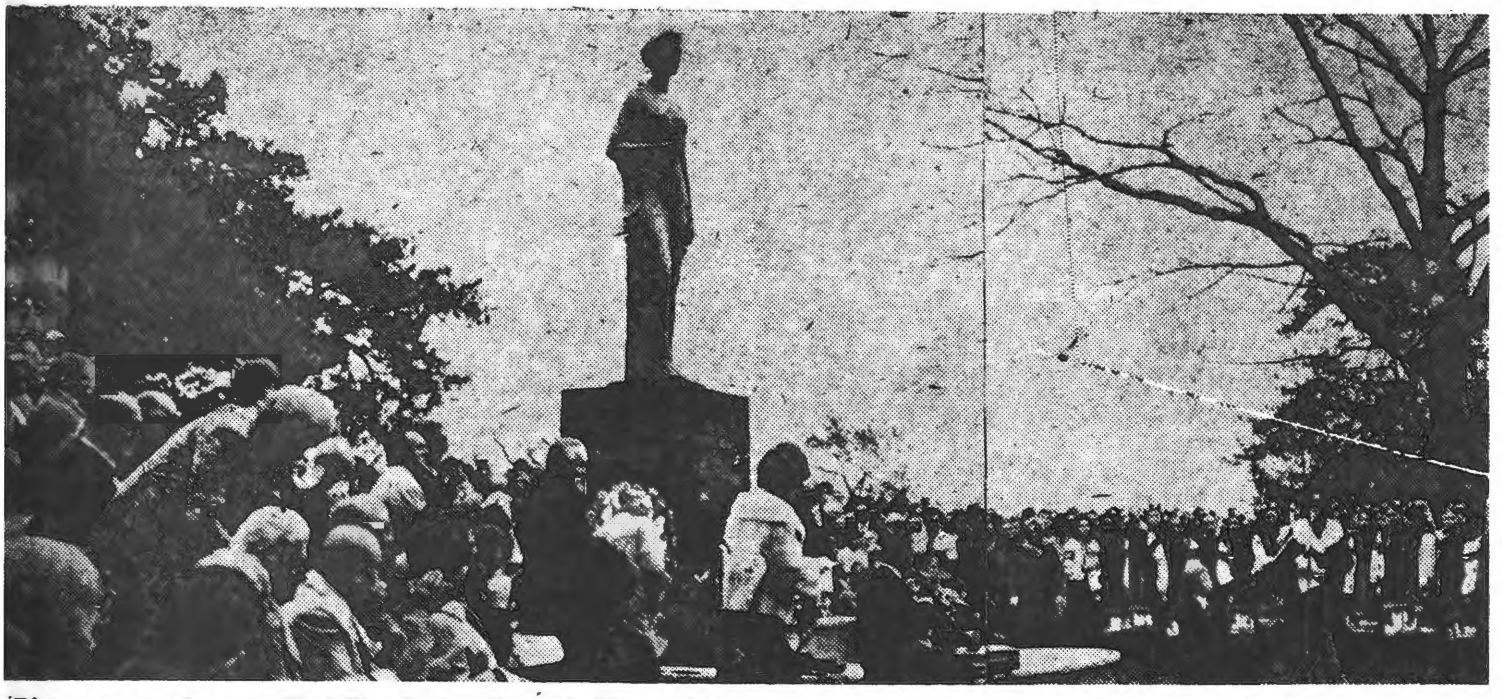

Відкриття пам'ятника Лесі Українці в Торонті. Біля голосника промовляє мґр. Аріядна Стебельська на тлі хору „Дібров

В році української жінки в метрополії української Канади, в Торонті, 19 жовтня 1975 р. в найкращому парку міста споруджено пам'ятник Лесі Українці. Поставили його спільними силами жіночі організації, об'єднані в жіночому КУК, постановою якого постав комітет, очолений інж. Леонідою Вертипорох, що здійснив чудовий задум. Пам'ятник, посвячений духовенством обох українських Церков, у дні відслонення приманив тисячі українців не лише Торонта, але й околиць та інших провінцій.

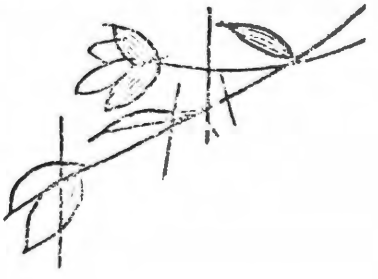

Леся Українка в Криму з матірю Оленою Пчілкою.
Фото 1897—1898 рр.

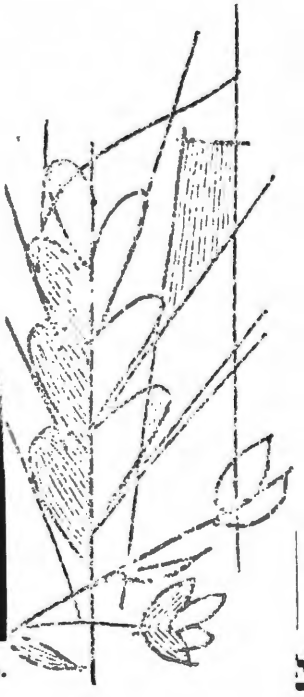

ЧИ ДОВГО ЩЕ?

Чи довго ще, о Господи, чи довго
Ми будемо блукати і шукати
Рідного краю на своїй землі?
Який ми гріх вчинили проти Духа,
Що він зламав свій заповіт великий,
Той взятий з болю волі заповіт?
Так доверши ж до краю тую зраду,
Розбий, розвій нас гень по цілім світі,
Тоді, либонь, журба по рідним краю
Навчить нас, де і як його шукать.
Тоді покаже батько свому сину
На срібне марево у далині
І скаже: "Он земля твого народу!
Борись і добувай батьківщини,
Бо прийдеться загинуть у вигнанні
Чужою-чужиницею в неславі".
І може дасться заповіт новий
І Дух нові напише нам скрижалі..

Леся Українка

Serhiy Yefremov (b. 1876, d. ?)
President of the Union for the Liberation of Ukraine (SVU), Vice-President of the Ukrainian Academy of Sciences; sentenced to death in 1930 and died in a Russian prison.

Mykola Boretsky (b. 1879, d. about 1935)
Metropolitan of Kyiv and of all Ukraine; deported to the Solovki Islands in 1930 and died as a result of tortures inflicted on him.

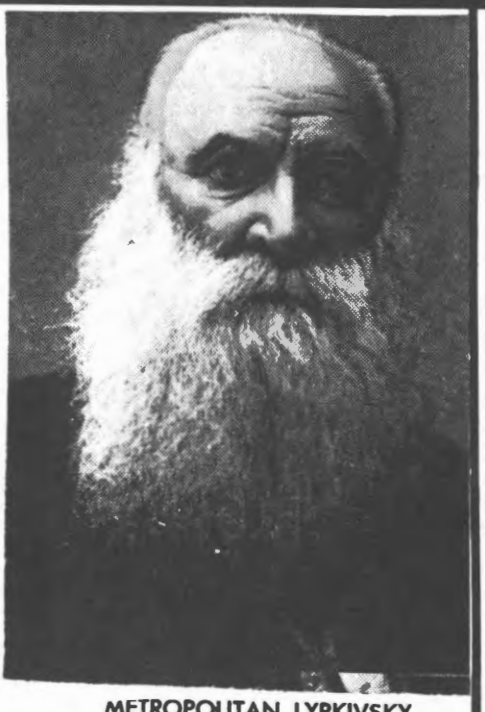

METROPOLITAN LYPKIVSKY

Ludmyla Starytska-Cherniakhivska (b. 1868, d. 1941)
Writer, a leading member of the SVU; sentenced to death in 1930 and murdered by Russians in 1941.

Nestor Sharayivsky (b. 1865, d. 1929)
Archbishop of Kyiv, and a scholar; was persecuted by the GPU and died of physical exhaustion.

Volodymyr Chekhivsky (b. 1878. d. ?)
University professor, a leading member of the SVU; sentenced to death by the Russians in 1930; died in a Russian prison.

Volodymyr Chekhivsky, the lay leader of the UAOC, arrested in 1929, perished in a Soviet concentration camp.

The Assumption church in the Monastery of the Caves (Pecherska Lavra), Kiev, (11th century), destroyed in 1941.

THE KREMLIN'S CHURCH POLICY

Although the Soviet regime has never abandoned its goal of eventually eliminating all "religious remnants" in society, it was never above sacrificing its ideological scruples for the sake of immediate political advantage when faced with a threat to its existence or presented with a promising political opportunity. Over the nearly six decades that have elapsed since the Bolshevik seizure of power, Soviet church policy has

Belfry of St. Michael's "Golden-Domed" Church in Kiev during the Soviet demolition of this 12th century church in 1934.

Church on the Economic Gates of the Pecherska Lavra, 1696-1698. The Kievan Monastery of the Caves, "cleared" of monks in 1961.

St. Sophia Cathedral in Kiev (11th Century) was transformed into a museum in the 1930's.

CHRISTIANITY IN UKRAINE

The Ukrainian people accepted Christianity from Byzantium around the year 988 A.D., during the reign of Prince Volodymyr the Great, before the separation of the Eastern and Western branches of the Church (1054).

Due to its Byzantine origin, the Church of Rus'-Ukraine was linked with the Patriarchate of Constantinople as the separate Metropolitan See of Kiev, which enjoyed broad autonomy.

Under Volodymyr, the Church's organization was based on the principle of harmony with the state. Kievan Rus' became a major centre of cultural, artistic and scholastic endeavours, much of this being the result of the activities of individual churches and monasteries. The first works of a historical nature were produced at this time, with facts being recorded in narrative form in the chronicles, the biographies of prominent church leaders, and in the accounts of the construction of houses of worship.

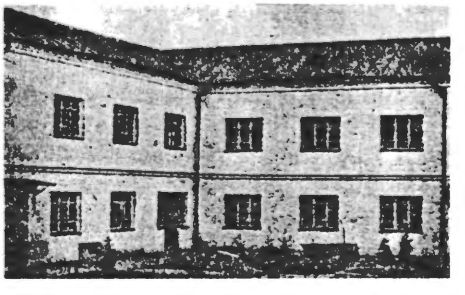

The Volyn Orthodox Theological Seminary in Lutsk, closed by the Soviet authorities in 1964.

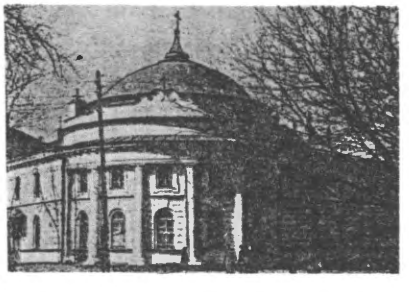

The Orthodox Vvedenskyi Convent in Kiev, disbanded during Khrushchev's antireligious drive.

Metropolitan Polikarp Sikorsky, Administrator of the revived Ukrainian Autocephalous Church in German-Occupied Ukraine (1942-44).

Metropolitan Mykolai Boretsky, second primate of the UAOC (1927-1930).

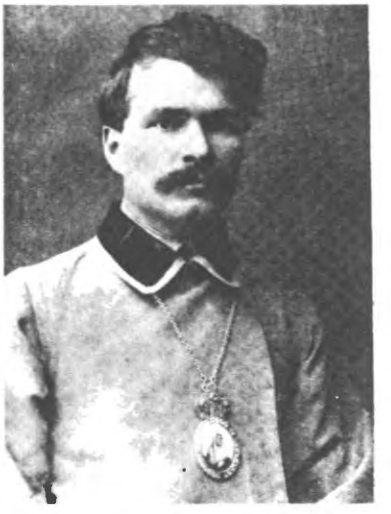

Metropolitan Ivan Pavlovsky, head of the Ukrainian Orthodox Church (1930-1936).

Metropolitan Yosyf Slipyi, Archbishop Major of the Ukrainian Catholic Church; imprisioned by the Soviet government from April 1945 to January 1963. Named a Cardinal in 1965.

Metropolitan Andrei Sheptytsky, primate of the Ukrainian Greek Catholic Church, (1900-1944).

Bishop Hryhorii Khomyshyn of Stanislav (now Ivano-Frankivsk); imprisoned in April 1945, died in a Kiev prison in December 1945.

Bishop Yosafat Kotsylovsky of Peremyshl, arrested by the Communist Polish authorities and 'extradited' to the USSR in June 1946; died in a prison camp near Kiev in November 1947.

ВСЯ УКРАЇНА ПІДНЯЛА БЛАГАЛЬНО РУКИ

Слухайте всі, волелюбці не глухі,
Слухайте нашу просьбу гарячу:
— Дайте, бо гинем, хоч окрушини сухі!
— Дайте, дайте хоч кістку котячу!

— Рятуйте, благає мати убога,
Від голоду вся Україна конає!
— Рятуйте, рятуйте, хто вірить у Бога!
— Рятуйте, хто серце, очі й уха має!

Вся Україна вкрита трупом холодним,
Вся Україна підняла благально руки:
—Дайте живим волю, а хліба голодним!
— Не даєте? Би не волелюбці, ви звірюки!

Вадим Замрій

Mykyta Budka, Auxiliary Bishop of Lviv; arrested in April 1945, died in captivity in Karaganda, Kazakhstan, in October 1949.

Bishop Teodor Romzha of Mukachiv-Uzhhorod, died in mysterious circumstances in November 1947.

Mgr. Hryhorii Lakota, Auxiliary Bishop of Peremyshl; died in captivity in Vorkuta, Northern Russian SFSR in November 1950.

Bishop Vasyl Velychkovsky of Lutsk, secretly ordained in 1963; imprisoned by the Soviet authorities during 1945-55 and 1969-72; released from the USSR in 1972, died in Winnipeg, Canada, in July 1973.

Photo from the Archives of I. Syrotynsky.

Ivan Latyshevsky, Auxiliary Bishop of Stanyslaviv. Died after 10 years imprisonment on Dec. 2, 1957.

Paul Goydych, OSBM, Bishop of Pryashiv. Died in prison, July 19, 1960.

The Trinity Church of the Orthodox covent in Chernihiv, closed during Khrushchev's antireligious campaign.

Ukrainian Catholic church of the Redemptorist Fathers in Ternopil, demolished by the authorities in the summer of 1962.

А говорю не тільки про людей високовчених, багатих і т. п. Пишу й про таких, які не мали щастя бути високовченими, багатими, а були такі великі і чесні українські патріоти, від яких треба нам вчитися, як треба змагатися за ВОЛЮ в Україні, людей високої моралі, безмежної жертвенности і праці для поневоленої України. Таких людей — **"Сіль Української землі"** — ми ще й тепер маємо, **але багато-багато менше, бо різні вчені і невчені шубравці і різні кар'єристи звихнули їх поганими своїми примірами.**

Тому ось ці мої сторінки присвячую не тільки чесним вченим Покійникам, але також й різним малограмотним або й зовсім неграмотним, які своїми чеснотами, безмежними українськими патріотизмами були для нас гарячим сонечком світла Божого і дороговказом ВІЧНОГО ЖИТТЯ не тільки на **цьому** світі, але також й на **тому.**

Слава Вам, Безмежні Українські Патріоти — вічно живі між нами!

Примітка:

На жаль, не маю змоги описати всіх таких Славних Покійників, бо на це треба би великих томів книжок, праці, сотні тисяч долярів, а я не маю таких грошей, як і час мого життя закороткий (хоч архів такий я зберіг).

І роблю це не для наживи, бо не матиму кому продати ту працю — 95% моїх вірних друзів зійшли з цього світу. Тож хай хоч така книга залишиться, як ще одна пожертва, з якої ДЕСЬ, ХТОСЬ, ДЕЩО довідається — як не тепер, то колись — про жертвенність нашої еміграції, як й про деякі негативи, описані тут тільки українськими рядками, бо чужинцям не треба знати про них

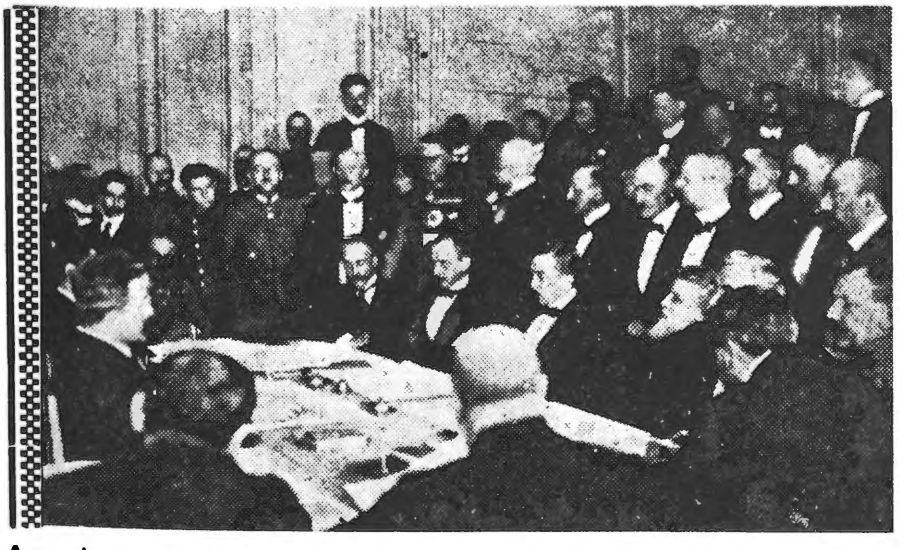

Акт підписання Центральними державами (Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія, Туреччина) договору приязні та миру з Україною 8-9 лютого 1918 року

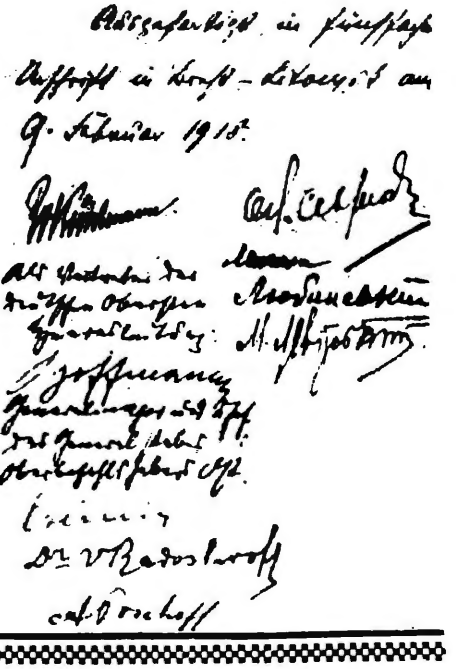

НА ВІЧНУ ЗГАДКУ
Фото св. п. Ольги Опанасівни Петлюри з покійною донею Лесею

Д-р СТЕПАН ВИТВИЦЬКИЙ
Президент Української Народньої Республіки.

Був обраний на Президента
в екзилі Української Народної
Республіки на Третій Сесії
УНРади в березні 1956 р.

Бути дружиною видатного діяча — особлива жіноча доля. Для одних це велич, паради, балі, державні прийняття, для інших — вигнання, поневіряння, жаль і смуток.

Важка доля випала Ользі Опанасівні Петлюрі, дружині Головного Отамана Військ УНР, фактично Голови Держави, Симона Петлюри. Полтавчанка, як і її чоловік, Ольга Петлюра, уродж. Більська, перебувала декілька років у Москві, по одруженні в 1908-му році. Там же, на чужині, у подружжя народилась єдина дитина, донечка Лариса, яку і батьки, і знайомі звали Лесею.

Петлюрівська доба в Україні. І знову чужина, цього разу на Заході, з 1925 року в Парижі. Аж тут, у французькій столиці, ця міцно духово злютована, гарна родина нарешті, здавалося, змогла зажити спокійнішим життям, без постійних розлук, небезпек і тривог.

Та вже в 1926 р. пролунали на вулиці Расін сім пострілів, і п'ять куль скосили Головного Отамана. Помста — один із найбільших московських талантів... У 1942 році померла від сухіт Леся Петлюра. Ольга Опанасівна, переживши два великі потрясення, швидко втрачала рештки слуху (хвороба розпочалася раніше). Однак, вона з подивогідною лагідністю, стоїчно переносила удари долі; скромно живучи в Парижі, як добра самаритянка, старалася опікуватися іншими, допомагала, як і чим могла.

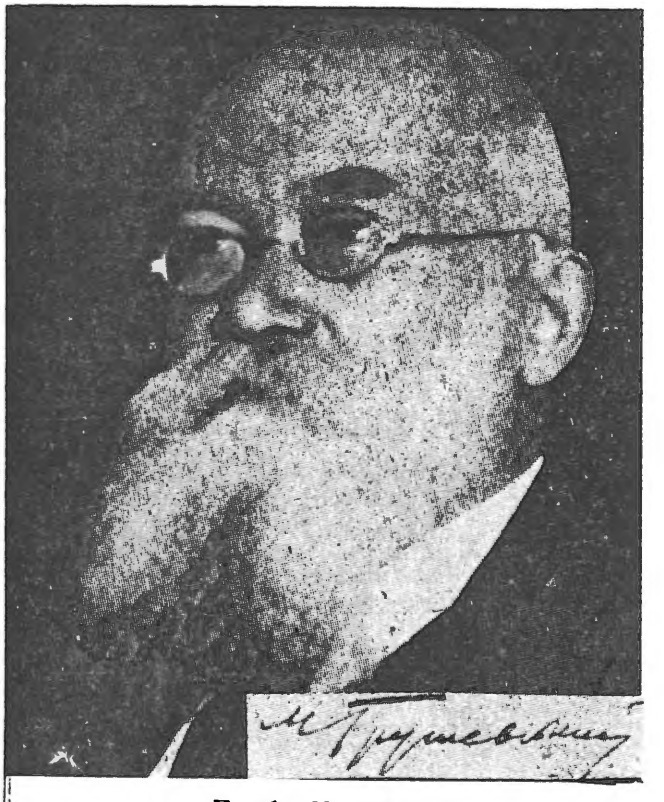

Проф. Михайло Грушевський
Голова Української Центральної Ради в 1917 році, Президент Української Народньої Республіки в 1918 р.

БОРЕЦЬ ЗА НЕВМИРУЩІ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Симон Петлюра в Парижі коротко перед вбивством

ІЗ ДАЛЕКИХ СПОМИНІВ

25 травня 1926 року. По обіді сотн. Микола Гончарів і автор цих рядків закінчили упакування тижневика « Тризуб », редакція якого містилася в готелю « Рен Блянш » на рю де Ґобелен. Будова цього готелю в формі башти належала колись, на початку середніх віків, до замку королеви Бланш, перероблена і пристосована до готельних мешкань і дуже примітивним комфортом. Доступ до кімнат на поверхах був по сходах, що схоронилися у солідній башті з доброго суворого каміння. Господиня готелю нам говорила, що під цим готелем є два поверхи підземелля, з яких є підземний хід до паризьких катакомб довжиною більше двох кілометрів під річкою Бьєвр, яка тепер перекрита вулицями і яка впадає у Сену. Доступ до цих підземельних проходів запечатані владами. Одним словом — цей готель є історичною будівлею, повною загадкових таємниць.

Два дні перед цим відбувався в Парижі 2-ий з'їзд Союзу Українських Еміґрантських Організацій у Франції. На передодні 24 травня пан Головний Отаман С. Петлюра, в день свого янгола, прийняв у себе по обіді делеґатів, які були на з'їзді, разом з членами Генеральної Ради Союзу, обраної на цьому з'їзді. Головний Отаман жваво цікавився розвитком громадського життя на провінції, слухаючи делеґатів, які приїхали зі всіх кінців Франції, де були українські еміґранти. Під час цієї візити утворилася тепла і мила атмосфера, яка тривала добрих дві години. Прощаючися, делеґати відчули, ніби, Отаман своїми порадами й словами побажань, вселив у них струмінь свіжої енергії для дальшого розвитку громадського життя українського у Франції.

Обмінюючися враженнями із зд'їзду і з цього прийняття, п. Іларіон Косенко, Ів. Рудичів, сотн. М. Гончарів і я приготовляли упакування свіжого числа тижневика. Біля 4-ої години по обіді сотн. М. Гончарів і я навантажили на наші плечі приготовані пакунки, пішли здавати той вантаж на пошту. Вернувшися назад до редакції, через якихось сорок хвилин — застали п. Косенка в кімнаті редакції самого. Нас вразило бліде його обличчя. Побачивши нас, він поволі встав, сперся об стіну, руки його дріжали.

— Що сталося ? — спитав сотн. Гончарів.

По хвилинній мовчанці, Іл. Косенко видушив з себе :

— Атентат на Отамана...

— Що ? Як ? — скрикнули ми

— Пані Оксана Токаржевська... прийшла сюди... і сказала, що стався атентат на Отамана...

Не чекаючи дальших пояснень, як громом вражені, Гончарів і я, буквально скотилися по каменях сходів, вискочили на авеню де Ґобелен і вскочили в вагон трамвая 94, який з гуркотом доставив нас на низ по рю Сен Жак, паралельної рю Тенар, де мешкав Отаман. Зскочивши на ходу, не чекаючи зупинки, ми побігли до рю Тенар. Перед готелем « Ат Гом », ми побачили Вячеслава Константиновича Прокоповича, що стояв на тротуарі. Похмуре й стурбоване обличчя.

— Що сталося ?

— Шість куль... Отамана відвезено до шпиталю Шаріте... Атентат стався на рю Расін, біля книгарні Жібер... Убивцю заарештовано...

— Але Отаман живий...

По мовчанці Вячеслав Прокопович глянув на нас :

— Алеж шість куль...

Ми піднялися на другий поверх готелю, князь Токаржевський-Карашевич з дружиною жили у тому самому готелю. Застали їх теж стурбованими і сумними. Вони нам подали де які деталі. Отаман відвів свою дочку Лесю до ліцею Фенелон, як то робив звичайно, а сам пішов обідати до ресторану на рю Расін. Вийшовши по обіді, його перестрів якийсь чоловік у білому халаті і почав стріляти. Отаман перед тим підняв свою палицю, але стріли скосили його, і він упав на тротуар. Вбивця випустив ще кілька куль в лежаче тіло Отамана.

В цей мент стук у двері і на порозі з'явився п. Базяк, Голова Паризької Громади. Обличчя неначе здивоване, неначе заінтриґоване.

— Я піднявся до кімнати Отамана, але двері запечатані. Що ? Його арештовано ?..

Князь Токаржевський йому коротко вияснив. П. Базяк, змінившися на лиці, як підкошений, сів на ліжко.

Я вийшов купити вечірні газети. Вже на першій сторінці жирним шрифтом було надруковано : « Отаман С. Петлюра забитий... Вбивця жид Шварцбард... ». « Атентат на гетьмана України — Симона Петлюру » і т. д. Скоро кімната князя Токаржевського наповнилася людьми : Іл. Косенко, Борис Лотоцький, інж. М. Шумицький і ще де-хто. Всі гомоніли, міркувалися, здогадувалися.

Тої ночі мало хто з нас спав. Тяжко переживалася трагедія 25 травня 1926 року.

М. Ковальський

Данило Скоропадський

ГЕТЬМАНИЧ
ДАНИЛО СКОРОПАДСЬКИЙ

Данило Скоропадський у 1937 році відвідав українські громади ЗСА і Канади з великим успіхом. Промовляв на різних бенкетах чудовою українською мовою — **соборного** визволення України. Повернувся до Лондону і там загинув загадковою смертю.., чи не такою, як і сл. п. Бандера.

Гетьманова-Регент (1945-48)
† Олександра Скоропадська

Верх. К-ч ГРуху (1957-59)
† Марія Скоропадська

Гетьма..
† Павло Скоропадський

Гетьманський будинок у Ванзее, біля Берліна.

Николай Стусс.

Теперішній Головний Обозний СГД в Канаді.

Михайло Гетьман

Другий Головний Обозний СГД в Канаді й адютант В. П. Гетьманича Данила підчас Його подорожі.

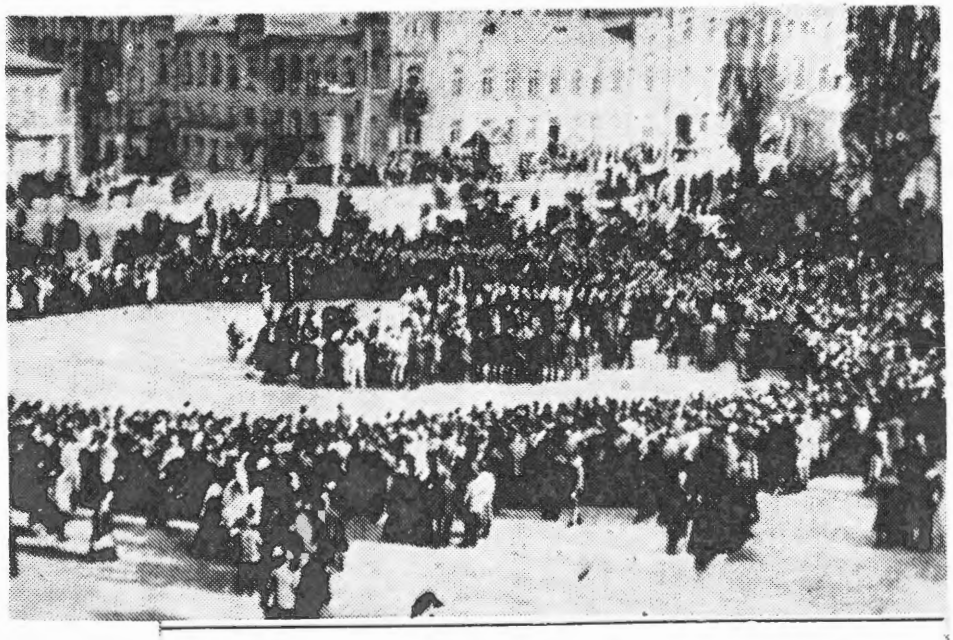

Молебень на Св.-Софійській площі після відновлення Другої Гетьманщини і проголошення Гетьманського Нашалка — Гетьманом Всієї України, 29 Квітня 1918 року.

„Молю Господа Бога, щоб дав всім українцям внутрішню віру, єдність і силу, щоб освятив боротьбу Українського Народу за Його законні права і дав Йому остаточну перемогу"!

ДАНИЛО СКОРОПАДСЬКИЙ

Дня 22-ого лютого, р. Б. 1948

Подорож Вельможного Пана Гетьманича Данила до Злучених Держав Америки й до Канади була важною подією не тільки в історії української заморської еміграції; промови Високого Гостя на масових зібраннях, Його прилюдні виступи між Американцями й Канадійцями та знайомства з визначними людьми в політичному, науковому та індустріяльному житті тих двох держав, а врешті англійська й французька преса, що впродовж чотирьох місяців не переставала писати про Сина Гетьмана України й нинішнє положення Українців в Европі та їх політичні стремління — все те матиме велике значіння в дальших змаганнях Української Нації за її державне визволення.

19-го липня 1952 р.
Детройт, Міч.

Вельмишановний Пан
М. П. Новак
Лос Анджелес, Каліф.

Ласкавий Приятелю!

Ви, мабуть, уже відпочили від того гармидеру, що зазнали на 5-ім Конґресі Американських Українців, де я, по довших роках, мав приємність знову зустрінутись з Вами.

Я дуже жалую, що мені не поталанило при такій добрій нагоді довше поговорити з Вами. Те „варення у власному сокові" впродовж трьох днів на тім збіговищі різних релігійних і політичних сект, "рас" і племен т. зв. української „спільноти", а зокрема крики /а певний час, як Ви чули – і звірячий рев!/ „воюючої України" – все те так мене втомило, що мені потрібно було цілу добу відпочивати в Нью-Йорку, щоб вирушити до Детройту – місця теперішнього мого осідку. І так я загубив зв'язок з Вами в Нью-Йорку. Дуже мені хотілося більше довідатися про Ваше теперішнє життя в Каліфорнії, Вашу працю, як також про те, яка велика колонія є тепер у стейті Каліфорнія і де вони /українці/ здебільша скупчені. Та про це довідаюся тепер хіба з листовних вісток, коли б Ви мали охоту дещо більше написати мені про це.

На цім я скінчу це перше моє „послання" до Вас, над береги Пацифіку.

Бажаю Вам найбільше здоров'я й усіх благ!

З правдиво-широю пошаною до Вас

Олександер Шаповал

Прим.
Полковник О. Шаповал – кол. редактор і організатор Гетьманської Січі в ЗСА.

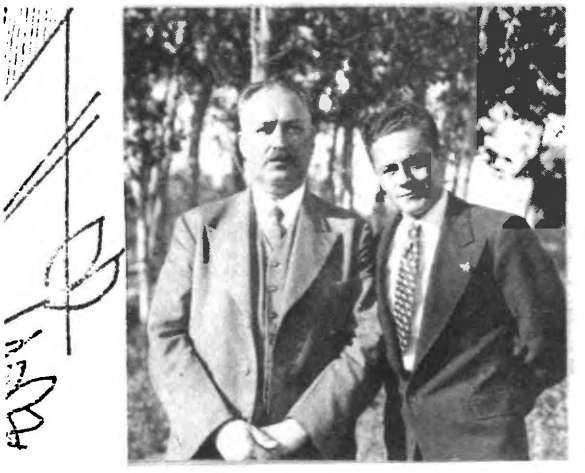

Проф. Д. Дорошенко (зліва) і А. Тимук

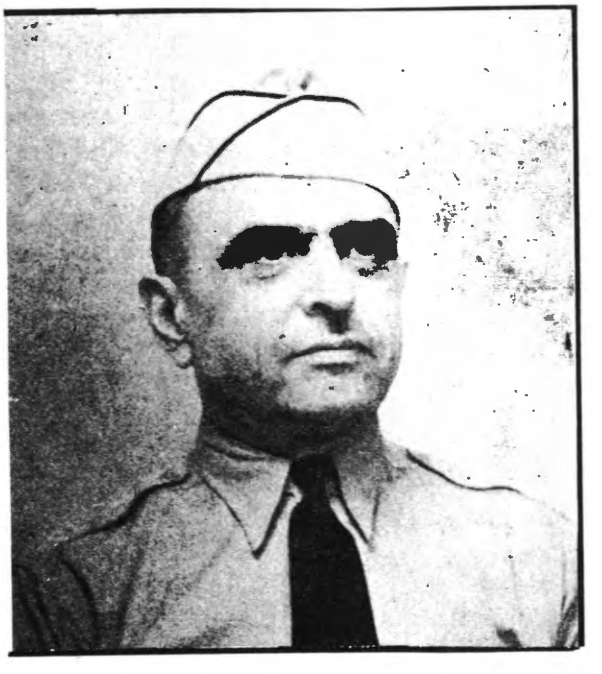

Олександер Шаповал.

Полковник Української Армії, Референт Авіяції СГД й редактор тижневика "Наш Стяг", офіц. органу СГД в Америці. Адютант В. П. Гетьманича Данила підчас Його подорожі в Америці.

Друг Євген Драґінда (зправа) біля гетьманського літака "Львів" 1937 році

З днів слави...

Вожд УГА Ґенерал-Четар Мирон Тарнавський, на фронті підчас походу на Київ

Василь Стефаник

Дещо про Стефаників молодий вік

В році 1871, 19 травня, народився в родині заможного селянина Семена Стефаника, в селі Русові, Снятинського повіту хлопчик, якого охрестили Василем. Батько Василя був оженився, маючи 18 років, з Оксаною Кейван з Карлова.

Семен Стефаник, хоч був заможним селянином, завжди відносився добре до своїх робітників селян. Вони його любили й поважали ще й зате що він ніколи на забігав ласки в панів, а завжди був по стороні селян.

Василь Стефаник був другою дитиною в родині. Старшою, була на два роки, сестра Марія, а молодшими були два брати Юрко, Володимир і сестра Параска. Батько дав сина до школи зразу до Снятина, потім, 1883 р., до Коломиї.

Найкрашими його приятелями в молодому віці, як він сам згадує у своїй автобіографії були: І. Франко, Левко Бачинський, Лесь Мартович та І. Семанюк (Марко Черемина), які описували в своїх новелях селянське життя; один покутською, а другий гуцульською говіркою, в подібний спосіб, як це робив він, Стефаник.

ГЕНЕРАЛИ УНР: 1). Ген. хор. Олександер Удовиченко. 2). Ген. хор. О. Загродський. 3). Ген. хор. Є. Мишковський. 4). Ген. хор. Ю, Тютюник, 5), Адмірал Чорноморської Фльоти ген. хор. Володимир Савченко Більський. 6). Ген. хор. С. Дашкевич.

Ця світлина ген. П. Шандрука, нашого дорадника й приятеля, була приготована до цього числа "НГ" з нагоди 90-ліття його життя, яке припадає точно на 28 лютня ц.р. На наш великий жаль і смуток це життя скінчилося 13 днів перед сподіваним ювілеєм 90-ліття.

Похорон генерала Сікевича

27 липня розійшлася блискавкою по Торонті сумна вістка, що генерала Сікевича не стало між живими. Зразу зібралися провідники ветеранських організацій під проводом Української Стрілецької Громади, якої Покійник був почесним головою, щоб зробити потрібні зарядження. Ще того дня тіло генерала було перевезено до Авдиторії УНО, куди українське громадянство зачало масово приходити, щоб Йому віддати останній поклін. На труні були положені на національно-державних прапорах України і Канади всі відзначення генерала і шабля. Біля труни, обставленої численними вінками і китицями, стояла почесна сторожа, що складалася з членів Української Стрілецької Громади, Братства Карпатських Січовиків, Українського Відділу Канадійського Легіону, Союзу був. Українських Вояків і Станиці УПА. Вся Торонтонська англійська преса принесла некрологи і портрети генерала.

В п'ятницю від полудня генерала перевезено до Української Православної Церкви, де відправлено панахиду. В суботу, 2 серпня, вранці почалися тут похоронні Богослуження численного духовенства, які попередили Панахиди в усіх Торонтонських церквах, католицької і православної, під проводом Архиєпископа Михаїла.

В пів 11 год. вирушив величавий похоронний похід на цвинтар "Проспект", який очолило духовенство з хоругвами і українські ветерани з національними прапорами, та біля двома сотками вінців і китиць. Вздовж вулиць скупчувався народ різного національного походження, а поліція віддавала салют. До численної участи торонтонського громадянства в похоронах, яка нараховувала кілька тисяч, багато спричинилася англо-мовна торонтонська щоденна преса, яка широко інформувала громадянство про генерала Сікевича і про самі похорони його тлінних останків.

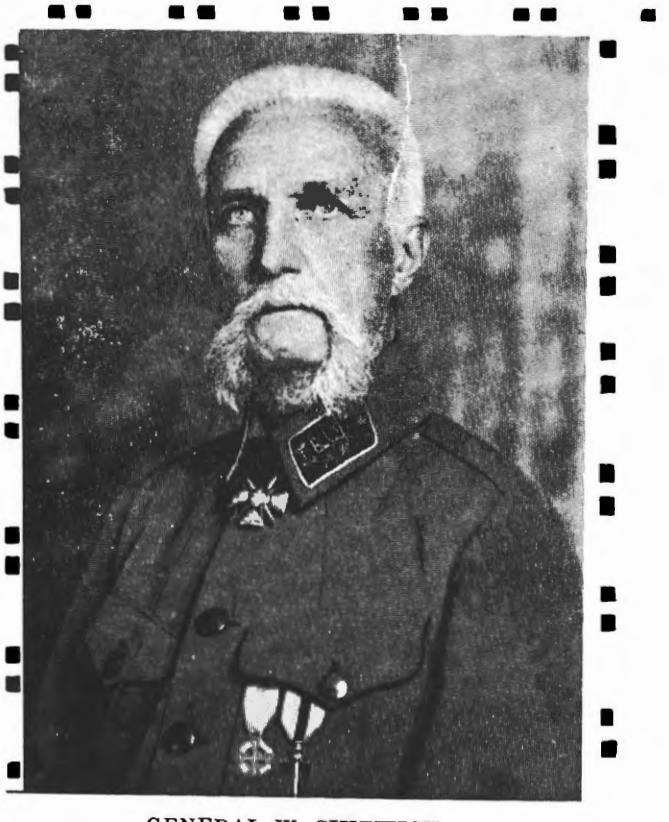

GENERAL W. SIKEWICH

General Sikewich, a former well known resident here, will portray the Koshowy (Marshal). His splendid figure and handsome features will present a living picture of the glory of the Ukraine.

Примітка:

1938 року Чорноморська Січ за ініціятивою М. Сітницького запросила на доповідь до Нью-Йорку славного ґенерала. Заля Народного Дому на 6-й вулиці битком була заповнена.

Сл. п. Ґенерал був прекрасним промовцем, надпартійним. В час промови хтось підказав йому, що Надія Новак породила сина в неділю рано 2-го січня. Ґенерал перервав свій доклад і в піднесеному настрої сказав:

— Дозвольте мені, дорогі слухачі, передати вам милу вістку: Бог послав Новакам новонародженого сина Ореста. Молім Господа, щоб він виріс на українського патріота, бо нам їх дуже бракує! Україна стогне у страшному ярмі. Ґратулюємо Мамі — Надії, і Вам, дорогий друже Новак! —

Сл. п. Ґенерал був високого росту — приблизно 7 фітів, а жіночка його — 5-2.

1955 р. я був у Торонто, а довідавшись, що Ґенерал дуже хворий, відвідав його і був свідком його останніх хвилин життя.

ХРЕСТИ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА 1914-1950

У 32 РОКОВИНИ УВ'ЯЗНЕННЯ І ЗНИЩЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА ВОЛОШИНА

По злочинних мордах Москви — Президента Української Народньої Республіки **Симона Петлюри** 25-го травня 1926 року і Командира Корпусу Січових Стрільців та Голови Проводу Українських Націоналістів полк. **Євгена Коновальця** 23-го травня 1938 року, — Москва допустилась чргового злочину над українським народом, ув'язнивши 21-го травня 1945 року Президента Карпатської України **Августина Волошина,** якого відтак мучено і замордовано в московській тюрмі 11-го липня 1945 року.

В час гарячий, полудневий
Виглядаю у віконце:
Ясне небо, ясне море,
Ясні хмарки, ясне сонце...

З тихим плескотом на берег
Лине хвилечка перлиста;
Править хтось малим човенцем,
В'ється стежечка злотиста.

Править хтось малим човенцем,
Стиха весла підіймає,
І здається, що з весельця
Щире золото спадає.

Леся УКРАЇНКА.

МОНС. Д-Р АВГУСТИН ВОЛОШИН (1874-1946),
Президент Карпато-Української Держави

„ДУШУ, ТІЛО МИ ПОЛОЖИМ ЗА НАШУ СВОБОДУ". — Побоєвище під Хустом після битви між наступаючими мадярами і українцями з Карпатської Січі. Трупи убитих українців, що боронили свого краю перед мадярською неволею, лежать на полі.

(Світлина Комітету Допомоги Рідному Краєві.)

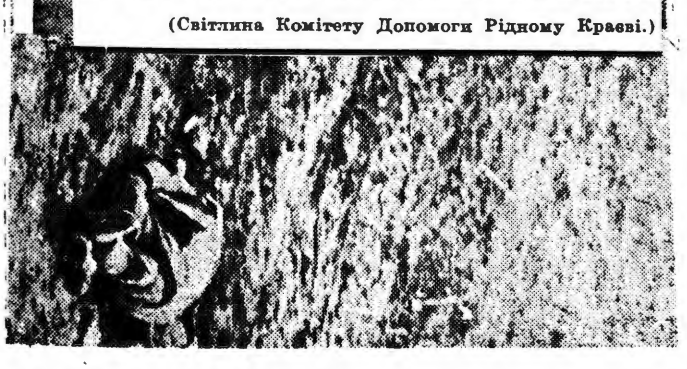

СКЕЛІ ДОВБУША

Коли їхати з Болехова вгору по кам'янистій річці Сукелі, правій притоці Дністра, не можна не звернути уваги на скелі, які височать у лісі неподалік села Бубнище Долинського району Івано-Франківської області. Саме тут, у горах і є неповторне диво Карпат, що його в народі називають Скелі Довбуша.

Бубниський скельний комплекс є групою пісковиків завширшки двісті метрів. З геологічної точки зору їх відносять до групи ямненських, які утворилися на межі мезозойської та койнозойської ер. З безлічі малих і великих каменів складається комплекс, який має надзвичайно дивовижну форму: стрункі велети і кам'яні тераси, глибокі ущелини і головаті «дідугани», криниця і східці.

Своєрідний мальовничий краєвид із заростями дерев і чагарників. Від кожного каменя, кожного куточка віє сивою давниною. Скеля, яку називають Одинець, сягає висоти 31 метр. В одному переказі згадується вітряк на вершині скелі. Існує легенда, що в цьому камені є другий камінь, який обертається. Повернеться в один бік — видно вхід у підземелля, повернеться в інший — вхід закривається.

Ось стрімка прямовисна скеля заввишки сорок метрів, по якій тягнеться вгору крута стежка — явно рукотворна. На камені, де нема й жмені землі, росте струнка сосна.

Дуже цікаві печери у формі кімнат. У скелях є три печери чітких геометричних форм, з рівною поверхнею стін і стелі. Народні перекази пов'язують створення цих печер з перебуванням тут народного месника Олекси Довбуша разом з ватагою. Але печери не могли бути опочивальнями, спати в них неможливо, бо розташовані вони біля оборонного рову — який вже тут спокій!

Походження Бубниських скель хвилювало не одного дослідника. Адже кам'яна фортеця була відома під назвою Городище ще за часів Галицько-Волинського князівства.

Наприкінці XIX століття на скелях побував Іван Франко. Велике враження на нього справили мальовнича місцевість та кам'яні споруди. На його думку, в печерах жили монахи. Таємничим скелям Іван Франко присвятив цикл поезій.

Нерозкрита таємниця Бубниських скель залишилась нам у спадок. Розгадати її, проникнути вглиб століть — завдання науковців.

Нині унікальну пам'ятку природи й історії — Скелі Довбуша — взято під охорону держави.

В. ЧОПОВСЬКИЙ.

У 50-річчя Української Військової Організації

Полковник Євген Коновалець

В новій історії України започаткування підпільного збройного руху і його оформлення в одну Українську Військову організацію — УВО в 1921 році, як і пізніші дії й акції цієї організації займають своєю ролею і значенням одне із перших видатних місць. Після закінчення Визвольних Змагань і відходу з'єднань Українських Армій з України й останніх їх спроб — Зимових походів — повернутися на українську територію і встановити на ній українську державну владу — створення Української Військової Організації було спрямоване на ту ж саму мету.

Була створена Українська Військова Організація за почином і з участю вояків і старшин найкращої української збройної формації часу Визвольних Змагань — київських Січових Стрільців — тих, що прославили себе і в обороні і в здобуванні столиці України Києва. Примушені розв'язатися, як військова формація, і скинути військовий однострій, ці ж військовики фактично не склали зброї й залишилися вірними ідеї збройної боротьби за визволення України, продовжуючи цю боротьбу підпільними революційними засобами і на західніх і на східніх землях.

Своєю ідеєю й чином творці Української Військової Організації запалили покоління української молоді двадцятих і тридцятих років, пробуджуючи серед них революційний дух, волю до життя і боротьби, і то в найтяжчих, безвихідних інколи умовах ворожих окупацій. В час загального дефетизму і зневіри у власні сили після програ у Визвольних Змаганнях існування й дії УВО були переломовими. Це з Української Військової Організації вийшла і під її ідейним впливом оформилася у великий політичний рух — Організація Українських Націоналістів, члени якої створили й очолили згодом прославлену широко в світі своїми бойовими операціями, боями й рейдами Українську Повстанську Армію.

Відзначаючи 50-річчя постання УВО, українська еміграція у вільному світі вшановує разом із цим пам'ять її творців, провідників і організаторів, у першій мірі тих, що, діючи в її проводі чи в рядах, віддали своє життя для здійснення її ідей і мети, між ними — сотника Івана Андруха та поручника Миколу Опоку — провідників УВО в Києві, розстріляних большевиками 1921 року та полковника Євгена Коновальця — команданта УВО, вбитого московською бомбою в Роттердамі у травні 1938 року. Ідею збройної боротьби освятили вони своєю кров'ю.

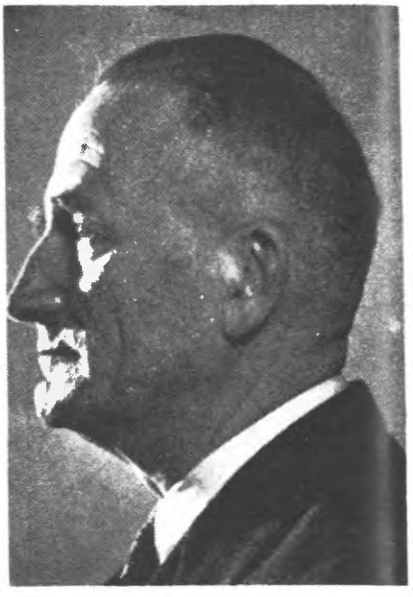

Полк. А. Мельник — 1953 р.

ген.-хор. Роман Шухевич — Тарас Чупринка, Головний Командир УПА

ОЛЬГА БАСАРАБ
зв'язкова Начальної Команди УВО, замордована в польській в'язниці "Бригітки" у Львові 12 лютого 1924 р.

Могила сл. п. Вождя Євгена Коновальця в Роттердамі

Олена Теліга,
розстріляна німцями в 1942 р
в Києві

Олег Кандиба-Ольжич

Інж. М. Теліга,
розстріляний німцями в 1942 р
в Києві

Д-р Денис Квітковський
Голова Проводу ОУН.

Микола Плав'юк
Голова Проводу ОУН,1979

ОЛЕГ ШТУЛЬ-ЖДАНОВИЧ
Голова Проводу Українських Націоналістів

ЛИСТ СЛ. П. ОМЕЛЯНА СЕНИКА-ГРИБІВСЬКОГО

"... Назрівають великі події в Европі. Ворог, щоб знищити наш революційний фронт — буде видумував різні провокації проти проводу ОУН. Він вказуватиме на зраду української революції, на провокаторів в ОУН, тобто, що в проводі ОУН сидять провокатори і т. д., він робитиме все, щоб нас з середини розбити, знищити і т. д., **бо тільки в тому може бути його сила проти нас.** Та вам, дорогі члени ОДВУ, треба пам'ятати: у проводі ОУН в Европі є старі заслужені українські патріоти, люди старих визвольних змагань! Люди, які зі зброєю в руках проливали кров за Україну в 1918-1921 роках і, врешті, є це люди, які зазнали чимало тяжких тортур по польських і большевицьких тюрмах! Ніяка жертва ворога в грошах, ніяка жертва в посадах і т. п. не може тих людей купити! Треба тільки, щоб всі члени ОУН витримали і не далися взяти на провокації ворога одного чи другого. Коли так буде, то ніяка сила нас не поборе! Наше Велике Завтра буде на 100% запевнене. Ми здобудемо Україні волю, коли будемо вірні своєму проводові, коли станемо приміром сильної організованості, коли дамо жертву тяжкої праці і жертву крови для України. І тільки так збудимо решту заспаних сердець поневоленої України. Вони нам повірять, коли побачуть, що ми є дійсні лицарі української революції, коли плекатимуть любов брат до брата, сестра до сестри, — вони повірять нам, коли побачуть, що ми для української революції готові віддати все — навіть життя своє, коли треба його на Вівтар України.

Члени ОДВУ в Америці — це місіонар нашої славної ОУН в Рідному Краю! Він мусить бути взірцем всего того, що є найкраще на світі! Він має черпати тільки ті прикмети, які можуть збагатити його душу, а не такі, які можуть завести його в безхребетність. Безхребетність Україні не потрібна! Шляхетність, залізна воля, відвага, чесність, віра в Бога і Україну — оце ціхи, які потрібні Україні кожного з нас!

Прошу Вас, дорогі члени ОДВУ, стійте твердо при таких гаслах, які ми голосимо для поневоленої України! І впевняю вас, що коли ми — всі українські націоналісти по цілому світі — зуміємо затримати один фронт проти ворогів України, то скорше чи пізніше напевно вітатимемо Воскресіння України. Багато з нас впаде по дорозі до того нашого великого Воскресіння, але смерть така не страшна! Страшною вона була б тоді, коли б, борони, Боже, брат на брата підняв руку, спровокований ворогами України.

Омелян Сеник

Православний Собор в Житомирі. Перший хрест справа — могила інж. М. Сціборського та О. Сеника. Сидить — інж. Троян.

Українська нація готова вже на великі чини! Вороги України знають це і тому будуть робити різні "трики", щоб нас розжерти із середини, зокрема тепер, коли їм вдалось поцілити в саме серце ОУН — сл. п. Е. Коновальця. Та ми, пам'ятаючи наше нещастя з давних історичних часів, не сміємо впасти жертвою нових ворожих провокацій на шляху до здобуття України. Все інше не страшне для нас!"

"Все інше не страшне для нас" — так закінчив свого листа до автора цих спогадів сл. п. сотник Омелян Сеник-Грибівський, в три тижні по смерті сл. п. голови ПУН Євгена Коновальця, 1938 року.

А дальше добавив: "П. С. Міркую собі пане-товаришу, що Ви мене збагнули у цьому листі ("міркую" і "пане-товаришу" — це були його типічні слова, якими він до всіх нас звертався) На його чолі були дві глибокі риси "V" ("вікторі" британського Чорчіла). І коли в час 2-ї світової війни я бачив це "вікторі" в театрах на різних екранових новинках, то все думав про Сеника-Грибівського, нашого першого Краєвого делеґата ОУН до ОДВУ, делеґата, на якого ми покладали надію, що коли Господь викарбував на його чолі "Вікторі", то й Україні ОУН здобуде волю. Та братня рука ("брат на брата"), спровокована ворогами України, на якийсь час втопила ту волю! Але та ВОЛЯ живе й під водою великого українського моря! І недалекий той час, як те українське море вибухне такою великою силою, яка затопить всіх ворогів України і настане мир на землі для нас і для них. Час гряде на користь вільної України, духом не падаймо! **Але той великий час закликає нас до ОДНОГО ОБ'ЄДНАНОГО ФРОНТУ визволення України — НАС, українську еміґрацію!**

Микола БІГУН, Клівленд, ЗСА

НОВИЙ ШЛЯХ, СУБОТА, 30 СІЧНЯ 1971

В останній день полковника Романа Сушка

14 січня 1944 року — у Львові

Похорон полк. Романа Сушка у Львові 1944 р., під час якого о. прелат Л. Куницький з доручення Митрополита А. Шептицького проголошує клятву на братовбивників

Впродовж 2-3 днів всі українські осередки в Європі дізналися про смерть полк. Романа Сушка. Похорон був визначений родиною й Організацією на 19 січня 1944 р. у Львові, на Личаківському Цвинтарі. У віддані пошани й супроводі до могили взяли участь львівські церкви з св. Юром у проводі, світ комбатантський, політичний і широкий громадський, на чолі з рідним селом покійного полковника.

Похорон полк. Романа Сушка 19 січня 1944 р. у Львові. Священики з о. прел. Л. Куницьким (перший перед карабаною) і єпископом Буткою (в другому ряді заслонений священиком) супроводять домовину на Личаківський цвинтар.

Роман Сушко

У. В. О.
Зв: ч: 311/32

Від полковника Романа Сушка
(псевдо Сич, М. Мельничук)

Вп. Тов.
Василь Добротій
101. Ст. Маркс Пл.
Нью-Йорк, ЗСА

Дорогий Товаришу!

Мабуть не сподіваєтесь листа від мене сьогодні. Могли сподіватись листів від мене давніше, бо обіцяв Вам писати після З'їзду. Тим часом, виїхавши в Канаду, не мав я ні хвилини вільної, зрештою мав певність в серпні повернутися до Вас. Сталось інакше, на жаль. Я мусів повернутись, а повернувшись до краю, не смів бавитись перепискою, і аж оце передвчора удалось сісти на місці, звідки можу полагоджувати пошту. Тут якраз і довідуюсь про прикру для мене / і не тільки для мене/ новину, що у Вас там в Г. У. ОДВУ зайшли якісь причини, із-за яких Ви, тов. Добротій, подали резиґнацію з поста скарбника ОДВУ.

Пишу до Вас з доручення ВКом. Ми знаємо сам факт тільки Вашої резиґнації. Причини нові /крім непорозумінь, які я на місці в час З'їзду вияснював/, нам не відомі. Але які б ті причини не були, я мушу висловити жаль з причини того, що сталось чи діється. Коли б ішлося про кого іншого, а не про Вас, так шанованого нашою організацією, то серед навалу обов'язків, під якими просто угинаємось, ми перейшли б мовчки до чергового кроку. Ваша відданість справі українського революційного руху наказує мені писати цього листа.

Віддаль, яка нас ділить, утруднює ВКОм встрявати у льокальні справи, такі, як ця справа. Моє особисте знайомство з Вами дає мені певність і запоруку, що, хто як хто, але Ви, тов. Добротій, покликані нести відповідальність не лиш за себе самого чи свій відділ, але теж у великій мірі за цілість нашого революційного руху. І як один із провідників тої так невигідної, а жертвенної праці, покликані не допустити нічого, що той наш масовий здвиг може ослаблювати. Напір на нас зі сторони ворога такий, як ще ніколи не був. Але жадна сила не може нас знищити, бо рух наш уже не рух одиниць, а рух широкої української маси. Боротьба тепер іде в нас ***не за бути чи не бути, а за темпо праці.*** Ми мусимо спішити, бо ворог іде на нас у „Ва-банк", а тому конечне у всіх нас напруження, сталість, що при ідейності є в нас найсильнішою зброєю. На Вас ми числимо не як на звичайного рядового члена, що спосібний дати „відчіпне моральне і матеріяльне", а як на того, що забуває в праці за себе самого, бо живе відданістю загальному ділу.

Тому, пригадуючи Вам наші розмови, прошу Вас найти спосіб порозуміння з головою ОДВУ в ім'я користи не одної особи, одного гурта, одної місцевости, але для користи революційної організації вцілому.

Наша посилена праця заставила ворога мобілізувати вже не тільки сили власні, але вже мобілізує і чорні сили своїх чи то явних хрунів, чи тих, яких затяжна війна позбавила віри у визволення. Книжка за книжкою появляється проти нашого руху. Але сміємось із цих вискоків, бо змістом ці книжки такі бідні, що хто розумний має терпеливість ці нісенітниці і прочитати, то тільки закріплює свої революційні переконання.

Дуже Вас прошу відповісти на ці мої завваги, диктовані пошаною до Вашої дотеперішньої праці й бажанням бути з Вами в тісних організаційних зв'язках. Тим часом поки подам Вам мою адресу, прошу писати на Адміністрацію Роб. Нації, тут мені листа передадуть.

Шановній Вашій Дружині шлю привіт

М. Мельничук

Stepan Bandera
(b. 1. 1. 1909, d. 15. 10. 1959)

Letter to the Editor of TIME
Time and Life Building
Rockefeller Center
New York 20. New York

Sir:

Your description (Time, Dec. 1, 1961, p. 30) of the Moscow enginnered assassination of Ukrainian Nationalist Leader Stefan Bandera is appreciated, but his imprisonment by the Nazis (see Encycloredia Britannieca, 1961 Edition, Vol. 22, p. 667d) and the three year ordeal (June 1941 — December 1944) in Nazi prisons and concentration camps (Spandau, Oranienburg, Sachsenhausen) can hardly be called "fighting along the Nazis."

O. Bilaniuk
Assistant Professor
University of Rochester

Dr. Lev Rebet, famous Ukrainian writer and leading member of the Organization of Ukrainian Nationalists. This murder took place on October 12, 1957, in the lobby of a house on Munich's main square.

Сенатор Павло Юзик

СВЯТО ДЕРЖАВНОСТИ УКРАЇНИ І УКРАЇНЦІ КАНАДИ

Торонто, Онт. — 22 січня, 1976.

Відзначення 58-ої річниці української національної революції й державности модерної України та 57-ої річниці Акту Соборности по всьому світі, де українці живуть у вільних країнах, повинно заставити нас думати, як ми можемо найкраще використати свій потенціял і свої сили, щоб скріпити свої позиції й права в країнах нашого поселення та помогти здійснити якнайскоріше той великий ідеал українського народу — відновлення Української Самостійної Соборної Держави.

Великий син і провідник української національної революції, Головний Отаман Симон Петлюра, який освятив найвищу ідею своєю кров'ю і своїм життям у 1926-ому році (цього року є 50-річчя його смерти), лишив для вірних нащадків українського народу велику спадщину й дороговказ для здійснення цієї ідеї.

Ось деякі його невмирущі вислови, які все повинні бути в пам'яті кожного свідомого українця:

„В українську державність ми віруємо, в її неминучість ми переконані. Для нас вона є певної міри живою реальністю, бо ідеї її ми носимо в серці, бо її духом і її потребами овіяне наше життя. . .

„Справа здобуття української держави, це справа цілої нації української, а не якоїсь кляси її чи партії; от через що порозуміння, однозгідність усіх чинників громадянських і співпраця їх є умовою, без додержання якої ми ніколи своєї мети державної не досягнемо... Наша сила в єдності, а запорука успіху наших змагань в державній слухняності..."

Ідею державности української нації освятили своєю кров'ю й життям інші її великі сини й провідники, як полковник Євген Коновалець, голова Проводу Організації Українських Націоналістів, генерал Тарас Чупринка, Головний Командир Української Повстанської Армії, Степан Бандера, провідник націоналістичного підпілля і інші, які загинули в тяжкій боротьбі ворожої московської большевицької руки. Ціль ворога була вбити духа українського, запобігти появі українського провідника й роз'єднати українців, що живуть на волі.

Відвага Вячеслава Чорновола, Івана Дзюби, Валентина Мороза і інших молодих і старших українців — виступити проти московської домінації України й їх голодівка в тюрмі є в дусі крутянських нащадків, що пориває нашу молодь до демонстрації й до боротьби за волю українського народу. Цю глибоку віру в перемогу правди і свободи виявив Валентин Мороз, якого засуджено на 7 років тюрми й 5 років заслання за написання твору про терор КГБ. Його останні відважні слова на суді були: „Ті „золоті часи", коли все життя було втиснуте в офіційні рамки, минули безповоротно... Українське відродження ще не стало масовим. Але не тіште себе, що так буде завжди...

ЧОЛОВІК, ЩО ВБИВАВ ДЛЯ МОСКВИ, ПЕРЕДВЧАСНО ЗВІЛЬНЕНИЙ

Богдан Сташинський, як аґент Кремля, згладив українських еміґрантських провідників Лева Ребета і Степана Бандеру. З любови до берлінки Інґе Поль,

Шеф КҐБ Шелепін, що післав Сташинського із завданням докона-ти морд'в в Мюнхені

На місці вбивства Сташинський демонструє, як він вбивав

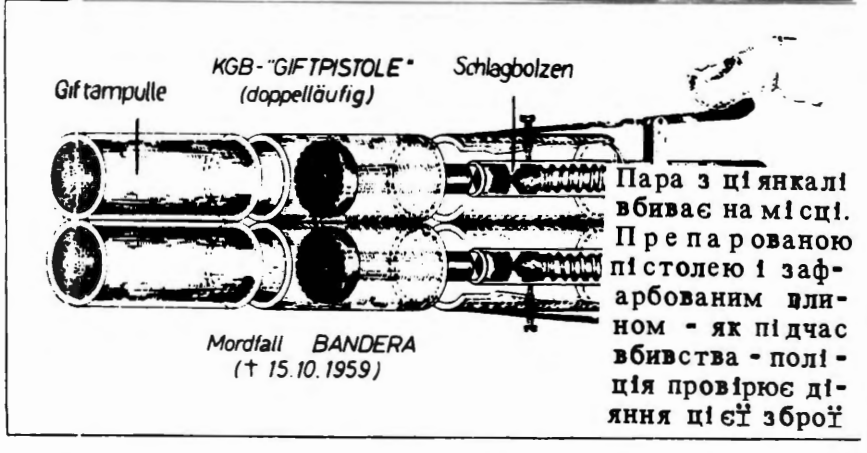

Пара з цянкалі вбиває на місці. Препарованою пістолею і зафарбованим дулом - як підчас вбивства - поліція провірює дія-ння цієї зброї

Отруйна пістоля з арсеналу КҐБ. Наємна зброя була мала; вбивала без звуку; жодних видних слідів не лишала для поліції

Сташинський настирливо очікує на свою жертву

Замикає пістолю з газом

Очікує смерти своєї жертви

Жертви російського аґента мордів. /Лев Ребет на право, Степан Бандера на ліво./ Совєти виділи в них грізних ворогів їхнього режиму

СЛОВО ВАЛЕНТИНА МОРОЗА ДО УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТИ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

(На прохання редакції „Свободи")

Я радий, що можу нарешті ступити на землю Вашінґтона, привітати українську громаду Америки й цілого вільного світу, сказати те, що я думаю, що каже моє сумління і не думати при тому, яка буде реакція КҐБ.

Я радий привітати українську громаду Америки й цілого вільного світу з перемогою. Так, я маю більше права привітати вас, як ви мене. Мова йде не про зміну особистої долі однієї людини, мова йде про велику принципову перемогу. Українська громада довела своє **МОЖУ.** *Немає нічого більш гнітючого від усвідомлення, що зусилля не приведе до нічого і немає нічого більш окрилюючого, коли про результат можна не тільки довідатися, але й потиснути йому руку, обняти його і сказати йому — вітаю. Мій приїзд є такою перемогою. Як би не прикро було для Кремля, але в тій страшній завісі, спорудженій між Україною і Заходом, час поробив щілини. Сонце запулити неможливо. Почесно ввесь час триматись навіть там, де нема вже жадних ресурсів — фізичних, психологічних і духовних, — але в сто разів більш радісно відчути, що це тримання нарешті скінчилось і є можливість приступити до праці.*

Я радий, що можу нарешті працювати для української справи, в міру своїх сил і вмілости, маючи перед собою велику мету поборювати ту страшну колоніяльну реальність, витворену кремлівським комунізмом на Україні, що має за свою мету: ліквідацію України, як духового організму.

Я бачив багато демонстрацій, маніфестацій в Совєтському Союзі, що були на точці замерзання, і я сьогодні побачив, як виглядають маніфестації й вовиги на вільній землі, повені вогню і щирого почуття. Я знав, а тепер я відчув, наскільки незмірно більший потенціял має свобода і наскільки жалюгідно мізерними ресурсами може диспонувати диктатура.

Я святкував Великдень у неволі. Тепер уже травень, але справжній Великдень для мене сьогодні. Стаю сьогодні у велику українську громаду вільного світу, нагороджений щедріше над усі сподівання — Христос Воскрес!

В. Мороз віддає пошану українському прапорові, який він вперше побачив.

(І. Д.)

МОРОЗ ВОСКРЕС!

Провідна Неділя ст. стилю 30 квітня ц. р., це був для нас, українців, ніби вже третій в цьому році Великдень! Не григоріянського стилю, і не юліянського, а „морозівського". В цю бо Провідну Неділю „на могилках" українського православного цвинтаря в Бавнд Бруку вийшло таке диво, що до обіду православні християни і католики вітали один одного традиційним „Христос Воскрес", — а вже після обіду неодин з нас замінив слова цього великоднього привіту на — „Мороз Воскрес"! А відвіт на обидва привіти був один і той самий: „Воістину Воскрес!"

Підйом з приводу воскресіння з невільничої смерти нашого національного мученика був такий колосальний, що під час незабутнього Молебня під хрестом Героїв, — під яким Валентин прочитав свою молитву, — люд хрещений трохи не задавив його соборним зривом почуттів та ентузіязму! Якби не наші збройні сили — то значить — комбатанти, що старалися втримати якийсь лад у цьому розхвильованому безладді, то хто знає, чи дорогий пришелець з під'ярмленого світу вспів би побачити на власні очі союзовий хмарочос у Джерзі Сіті або отримати з рук пана мейора золотий ключ міста Ню Йорку...

Люблю прислухатись і вдуматись в те, що народ говорить з нагоди таких вікопомних подій, як освободження В. Мороза з нововавилонської неволі... Отож, на тому самому православному цвинтарі я почув знаменні слова з уст одного заслуженого сеньйора:

— Панове, з деякого часу Небесні Компютори правильно працюють: ось поляки дістали свого папу — Войтилу, а ми, українці, діждалися свого Мороза! І то ще не знати, прошу панів, чия радість є більша!

Радість наша справді велика, вона проявляється, як досі переважно в народних сльозах... Коли головного предсідника УНСоюзу, д-ра Івана Флиса, спитали під час телевізійної розмови, як українці вітають свого героя, запитаний відповів просто: „Плачуть з радости".

Либонь таки жадна інша еміґрація не пролила стільки сліз, скільки пролили їх українці в цій країні, з приводу радісної-прерадісної події. Нехай же нас Бог далі „карає" таким плачем, і ще раз, і ще раз, і ще раз, бо не всі Валентини Морози вже на волі!

Ікер

На самій долині цього фота, це перший ряд хористів Кошиця (разом було їх 500 осіб)

Сто-тисячна товпа народу на "Українськім Дни" 18-го червня, 1939 р. на Світовій Виставі в Ню Йорк Сіті".

СВІТОВА ВИСТАВА В НЮ—ЙОРКУ, 1939 р.,

де виступав хор Кошиця в складі 500 співаків — мішаного хору, різних світських і церковних хорів т. зв. «*Сімки*» з околиць Ню-Йорку. Майже кожного тижня по два-три рази виступав той хор перед мільйонами чужої публіки. Розголос тієї чудової події був такий великий, що англомовна преса не могла надивуватись, як геній проф. О. Кошиць — зумів опанувати такий великий хор з такою дисципліною, та красою таких гарних українських пісень. Проби того хору відбувались в Українському Нар. Домі при 6-ій вулиці. Публіка, хористи прибували годину скорше (курити ніхто не спів), балакали собі, співали, але коли появився проф. О. Кошиць о год. 8-ій вечора точно, то присутні на залі наче завмірали так, що ані одного слова не було шепоту (муха, коли б була на залі, то й її ніхто не чув. Така повага, така дисципліна була того славного хору). *М. Н.*

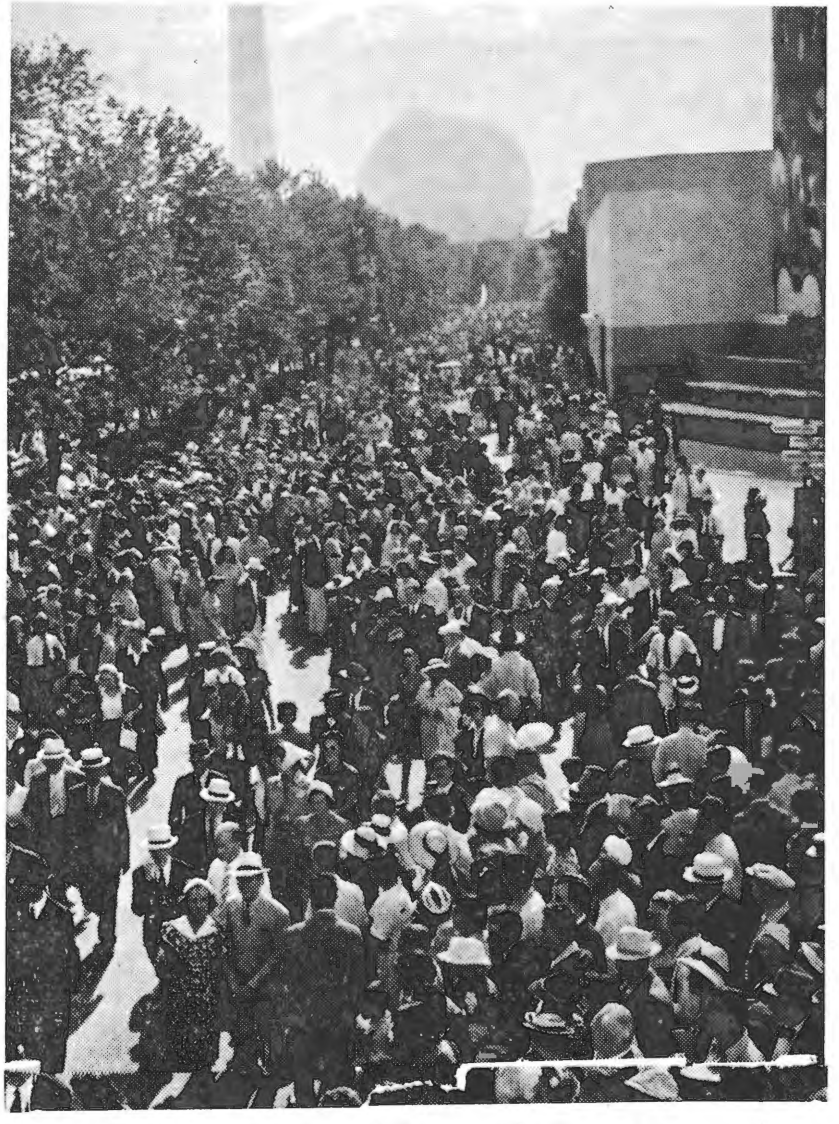

Великі маси народу на Світовій Виставі в Ню Йорку, 4. липня, 1939 р.

ПРИМІТКА: На жаль, не тільки про такий виступ проф. О. Кошиця, але також й про всякі інші в Америці ніхто дотепер нічого не написав. Цілі стоси спогадів є написаних про Капелю з України, про працю диригентських курсів у Канаді, його концерти: Торонто, Вінніпег, а про Америку ані словечка. Хай же мої спогади пригадають нашій публіці того славетного **майстра української пісні. — М. Н.**

Микола Новак

Перший машинопис сл. п. О. Кошиця.

ПЕРШИЙ МАШИНОПИС КОШИЦЯ

Машинопис куплений Кошицем десь в Європі, і з ним він об'їхав майже цілий світ, роз'їжджачи з Канелею. Я купив Коицеві «нойслес» машинопис, а його старий взяв собі, тобто помінявся. Об'їхав я з його старим машинописом кілька разів Америку, Канаду, в різних справах по українських громадах, написав ним тисячі різних листів, комунікатів, сотні різних репортажів. А тепер на склоні мого життя, подарував той машинопис до музею Кошиця у Вінніпезі, Канада. — *М. Н.*

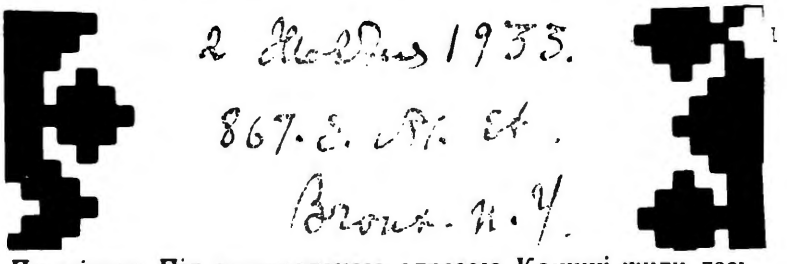

Примітки: Під вищеподаною адресою Кошиці жили десь від 1930 р. аж до 1942-го , коли були запрошені до Канади на диригентські курси.

Адреса (вгорі) і поштівка (внизу) — це почерк проф. О. Кошиця.

Св. п. проф. О. Кошиць жив з покійною дружиною Танею на другому поверсі у Бронксі, Н. Й. Я приїхав відвідати Кошиців, як чую зиадвору під дверима: «Щоб тебе чорти брали, клята бабо!» — Постукав, професор відчинив двері. — «Що це Ви, панепрофесоре, так сваритесь і з ким?» —

"Та ота жінка, що живе на другому поверсі, не дає мені змоги ноти писати; **ласться** що машинопис стукає і вона не може спати, а я найбільше вечорами працюю..." —

— Пане професоре, тепер є спродуковані нові машинописи, такі, що так не стукають ("нойслес"), — кажу йому. — "Я не маю грошей на новий" — відповів.

— Куплю Вам в заміну за Ваш старий... Згода? — питаю.

Так це і було. На другий день я купив для проф. Кошиця такий машинопис.

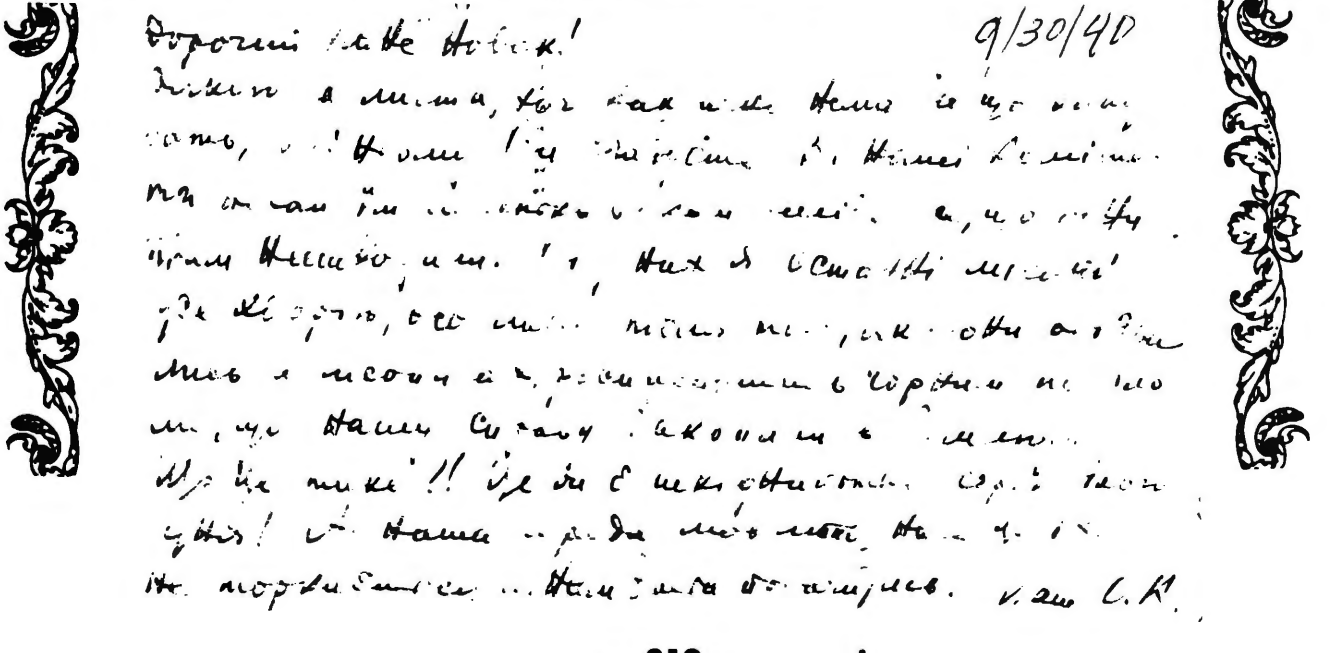

Дорогий Пане Новак!

Дякую за часописи. Вчора писав до мене Мишуга, щоб я „сам порозумівся з особами, яких я вважаю відповідними до ділового Комітету, або Каськів". Виходить, що це я повинен збирать Комітет, а вони... Щось досить дивне. Каськова ж вони й досі не повідомили, чи він має яке дотичення до цієї справи, чи ні, і як я сказав йому про цього листа, то він тільки очі витріщив. Між тим Сорочинський писав, що Каськова обрали не тільки в Комітет, а головою Комітету. Шо ж виходить? Що Свободяни хочуть умить руки в цій справі, то це зрозуміло, бо вони її не люблять, чому дали докази. Але, щоб не повідомити чоловіка про головство, тоді як доручено було це Мишузі, то це вже трохи гірше... Не можу зрозуміть людей. Я відповів, що Каськів може подати імена кандидатів, але чи він сам в комітеті, то це він сам знає. Я з свого боку не можу радить кандидатів, бо нікого не знаю й комітету не скликаю, а коли б від мене це залежало, то я просив би в першу чергу Мишугу й Галичина. Шо торкається других кандидатів, то я можу виставить тільки п. Новака. Тож майте це на увазі й не зрікайтесь. Я подав і Вашу адресу і телефон п. Каськову. Треба ж якось довести цю справу до кінця, коли її просто не хочуть вести!

Ваш

З пошаною
О. Кошиць

3/X 940.

13/VIII 940.

Дорогий Пане Новак!

Дякую за листа й за будучу акцію в Скрентоні. Хочу звернуть Вашу увагу на чудові дописи в „Свободі" ч. 187,188 під заголовком: „Як не для політики, то для культури" та „Вдержати й розвивати те, що вже є". Чудові дописи, і так приємно читати їх, особливо після свіжої справи повалення рекордів пісні! Дійсно, отак ми „даємо тут, в Америці, притулок незалежній українській культурі" в той час, „коли може дорешти пропасти український національний доробок і навіть слід по ньому готов згинути", а „українська культура може бути цілковито знищена „під чоботом наїзника". Отже „ми повинні доложити усіх зусиль і старань, щоб запобігти цьому нещастю", повинні „вдержати й розвивати те, що вже маємо", „зубами й руками вдержати українське життя в Америці", пам'ятаючи, що „взагалі у нас мало ініціятиви", що „ми творимо мало нового", що ми „повинні доложити тим, що є" і що так „треба глядіти на українську книжку, пам'ятки старини і НАВІТЬ (чого навіть?) на українську штуку, таку, як пісня, чи образ". Тут нема жадного мого слова, – це все чорним по білому надруковано й дивуєшся, як той папір може оце все витримати й не згоріть від сорому! І характерно та особливо цінним є те, що пишеться так, а вимовляється інакше. Цілком, як в англійській мові. Тільки там протилежні й цілком розходяться у вимові й напису окремі букви, а тут змисл і цілі статті, писання й дійсність, проповідь і діла... І ця трагедія робиться цілком спокійно та ще й з побожним національним виглядом! Пекельна гумористика...

Хочу Вам сказать, що мене запрошено на 31 серпня на Академію дириґентських курсів, що оце закінчуються в Торонті. Так що майте це на увазі, коли будете, що плянувать.

Коли побачите Сорочинського, то скажіть йому, що я втратив надію на рекордування... не знаю, як він. І досі не з'явилось у цій справі жадного допису ніде, а час іде, справа забувається і репертуар та виконання. Хіба що зостаються легкі зідхання в „Свободі" та брудна вода після того, як помили руки після цієї справи... Скажіть йому, що книжку вишлю, нехай не турбується. Та шо я чекаю від нього листа в цій справі.

А позатим усім бажаю Вам успіху в Конґресовім комітеті, але в цьому я не маю сумніву, бо там зацікавлено багато людей в фотографічнім „рекордуванню".

Ваш
/Підпис/ О. Кошиць

Дорогий Пане Новак!

Я думаю, що Ви маєте право запитать мене, чи я ще не вмер, що так довго не відповідаю на Вашого милого листа. У мене було стільки клопоту з концертом та ріжних неприємностей, яких я на ньому зазнав, що й розказать не можна. Просто кажучи, концерт був трохи не підготований в чорній роботі, і мені все це страшенно відбивалось на здоров'ї та нервах, поки все привів до порядку та вивів остаточно на сцені. Пройшов концерт знаменито, але я був настільки вичерпаний ним, як ніколи в житті, й завдяки тому не міг як слід протиставитись

проклятій „флю", яка мене поклала в ліжко на тиждень, промучивши перед тим цілий місяць. Оце вчора встав і хочу налагодить свої зв'язки з людьми. До того Преосвященний Владика, виторгувавши у Каськова з моєї платні СТО долярів, натиснули на мене ще на п'ятдесят приватно, так що я працював за Ицькову сучку, а Владика пописались „чистим доходом", який одіслали на Стемфордський музей (в той час, як мені сказали, що в них недобір). Як бачите, почувать себе приємно нема причин. Я завжди був ошуканий, коли мав діло з Українцями, але бути обібраним за власною доброю згодою Архиреями, а потім на те дістать „архиерейське благословення" й подяку, – це перший раз у житті (хоч я і знав, що джентлменство не носить митри, а циліндра та парасольку). Я Владику не винуватчу. Можливо, що він і мав недобір та доклав зі своїх, але чого я один повинен латать його дірки, а не його приятель Рудницький, чи хто там другий, що той концерт влаштовував, – не розберу. Ну, та годі про це: від жебракової торби не багато зазнаєте добра. Скажу кілька слів про наш сонний комітет рекордування пісні. З якихось причин той комітет заснув „твердим сном" як ті „Прикарпатські русини", що „зоставте глубокий сон". Навіть не могли їх свята розбудить, коли люди робили збірки та імпрези. Пропущено всі строки, всі нагоди... Я твердо рішив відмовитись від усього. Але Шумейко, якому, мабуть, теж вся ця справа вже нудила, підняв питання, щоб зібрать збори. Прийшло... аж троє: Голова, секретар і я. (чого я? – не знаю). І постановили, що, мабуть, уже пора видати відозву до громадянства, щоб робили пожертви та підписку на рекорди. Подібні постанови вже були роблені минулого року при Вас, а як тепер будуть переводиться в життя нові постанови, то не знаю... Приїздіть та робіть щонебудь! Навіть „Народна воля" зібрала між своїми 500 долярів. Навіть „Свобода" промимрила якусь нісенітницю на тему „рекордуймо пісню" та спромоглась під натиском Шумейка зібрать... аж вісімдесять долярів, – а наш комітет спить аж пердить... Господи! Пашо Ти удрав зі мною таку штуку, що створив мене українцем!! У всіх людей Бог їздить по небу блискавицею, а у нас простує на волах возом, на якого заледве виліз при князю Володимирові. А ше й вовтузимось з державою та якимись визвольними змаганнями, влаштовуємо балаканину на ріжні теми, а роз'явить рота, щоб з'їсти страву, яку під носа підсовують – нема охоти й снаги! Як раз, як наш кіт: поки не погладиш по череву, не буде їсти, хоч і хоче. Ну й публика ж!

То – не байтесь там довго, та приїжджайте, треба щось робить, а то так у сні й помремо. Найбільше мені подобається Конґресовий Комітет, який взявся бути всеосвячуючим авторитетом на всі справи, а збираються... НА ШІСТЬ ТИЖНІВ раз. Наш голова й пояснює таку пильну працю нашого комітету тим, що два рази по шість тижнів обіцяли розглянуть якесь там питання: перший раз забули, а на другий раз сказали, що нехай буде, як було. Ну, чи анекдот!? Та, впрочім, Ви самі знаєте на власній шкурі, що то значить з ними мати діло. Тож приїздіть, коли можете. Кланяйтесь дружині й Вашому козакові. Я зараз такий злий, що не можу писать. Можливо, що то „флю", а можливо, що комітет (і така є хороба на світі, власне, між українцями!)

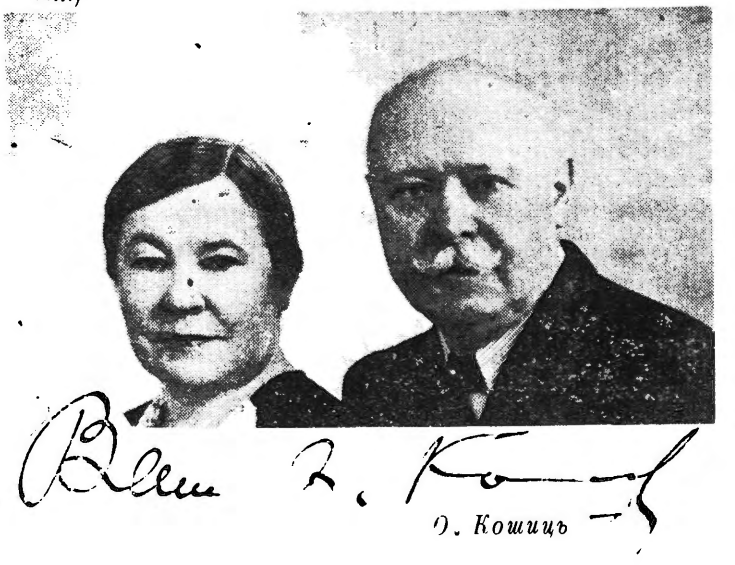

О. Кошиць

СПІВЦЕВІ УКРАЇНИ
(Присвячено пам'яті Олександра Кошиця)

В чужині, далеко від рідного краю,
Сіра, не поросла могила лежить.
В ній спочив на віки Співець України,
Закрив свої очі - та не вмер він, а спить!

Порвалася арфа, засмутилась трембіта,
А кобза скрипливо, мов галка скиглить,
Бо струни не грають, порвались, замовкли,
Його зі сну будять, - а Месник їх спить...

"Гей, Сину, мій Орле, Україна плаче,
На що сиротою мене полишив?
Хто ж про моє горе і славу минулу
У світ рознесе знов, як Ти це робив?!"

"Не плач, Рідна Нене", дух кличе з могили,
"Нічого з собою я в вічність не взяв!
Твої перла-пісні і рідную музу
Братам своїм рідним в подарок віддав".

На свіжу могилу, Співче України,
Вінець слави, Батьку, ми всі Тобі шлем,
Тобі прирікаєм, що скарб Твій великий
Й Твої заповіти ми в вік збережем!

- о.Степан Галик-Голутяк
25 вересня, 1944 року
Нью Йорк, Н. Й.

ВП. Др. О. Кошиць
30-го травня 1940

Високоповажаний Пане Докторе!

Щодо того, як вийшли знімки з Конґресу / в тому й Ваші деякі сцени/, то я щиро можу сказати, що як на той час /один день/ і як на ті обставини, які я мав для фільмування тієї події, всі вони вийшли дуже добре! Маю всіх конґресменів, всяких других промовців, публіку і т. д. Жалую, що не мав кращої змоги набрати більше сцен з Вас та Вашого хору. Сцени з Вас в поїзді вийшли також гарно, хоч добре було б взяти їх ще більше, бо не всі добре вийшли – є там кілька таких гарних сцен з Вас, що просто тільки дивися на ті прекрасні Ваші вуси, я навіть не сподівався, що Ви так гарно будете надаватися на екран. Колись викличу з неґативів деякі „клос-апи", щоб зробити з них фотографії, бо 100 фотографів, щоб Вас фотографували, то не взяли б таких поз, як маємо їх у фільмі з Конґресу. Як тільки дофільмую решту сцен, зроблю „катінґ", то попрошу Вас до лябораторії, щоб Ви подивилися на ті сцени.

Я бажав би бачити фільм з Вашого життя такий, як колись ми з Вами говорили – Ваша подорож з Українською Капелею. Я мав би найбільшу насолоду в своєму житті, коли б міг колись причинитися тій справі – може колись таки й доживемо до того! А зараз зафіксуймо бодай ось той історичний день Українського Конґресу так, як він був з Вашою участю, тобто зробім так, як ми умовились. Хай покищо буде бодай це на екрані. Конґрес був тільки один день, коштував тисячі долярів, з цілої Америки люди складали ті гроші і все це відбулося в однім дні, преса написала дещо, і то вже. За пару тижнів, місяців люди забудуть те, що було, а те, шо я зробив на свій власний риск, ніколи не забудуть, бо це вже є на екрані, екран їм пригадає. Може бути, що якийсь большевик схоче сказати, що то неправда, що ми мали на тому Конґресі аж 15 сенаторів, 17 конґресменів, які всі, як один, висказувались, що Україна має бути вільна і т. д., може схоче сказати, що то неправда, що вони там були, що українська преса тільки так хвалиться і т. д., та не зможе того сказати, коли побачить тих самих сенаторів та конґресменів на екрані того фільму, що я зняв. Ось є живий документ, якого не можна збити ніякою балачкою! І навіть коли б я вже більше нічого не фільмував для того фільму, а лишив той матеріял тільки так, як він є, то це вже є такий великий документ, якого не можна нічим збити! І я щиро можу сказати, що я найбільшу жертву дав на той Конґрес, бо ріжні організації складали на той Конґрес по 10–15 дол., а я сам уже видав на той Конґрес біля 950 дол., а ще треба найменше 2,500 дол., щоб викінчити той матеріял. І то викінчити так, як ми з Вами говорили, бо коли б хотів краще це зробити, то треба ще раз стільки грошей.

Щиро здоровлю Вас, Вашу милу дружину!

Ваш

/Підпис/ Микола Новак

Примітка: На Конґрес прислано сотні привітів сенаторів, конґресменів таких, які були перешкоджені на той час, але привітали Конґрес своїми листами та лелеграмами.

ФІЛЬМ З КОНҐРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

Українська фільмова спілка *„Калина"* фільмувала під час Конґресу Американських Українців у Вашинґтоні образи з Конґресу та Свята Української Пісні, що відбулося під проводом проф. Ол. Кошиця.

Цією фільмовою справою займався директор п. Микола Новак. Уже є зібраний сирий фільмовий матеріял, якого є поважна кількість. Дещо з того показано деяким членам Конґресового Комітету і проф. Кошицеві в „Фільм Сентер" при 9. евені в Нью-Йорку. Знімки дуже цікаві, й є вигляди, що по зладженню відповідного сценарія матимемо цікавий історичний фільм з тої пропам'ятної події, якою є і буде Конґрес Американських Українців та пов'язане з ним Свято Української Пісні.

„Свобода", 9-го липня 1940 р., Джерзі Сіті, Н. Дж.

О. ПАВЛО КОРСУНОВСЬКИЙ
ПРОТОЄРЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В АМЕРИЦІ

Бас-профундус і соліст Капелі Олександра Кошиця, з якою об'їхав світ. В Україні — протодиякон Катедралі св. Софії. Помер у місті Тафт, у Каліфорнії.
(Світлина з 1938 року).

Проф. Іван Атаманець
з дружиною Надія

18-го жовтня 1938 р.

Дорогий Пане Атаманець!

Дуже зрадів, одержавши від Вас листа, а то вже думав, що забули про мене. З охотою посилаю Вам колядки. Тільки під одною умовою: користуйтесь ними самі, а ніхто інший. Я хочу, щоб співали їх тільки Ви і тільки Вашим хором, а не якісь партачі, що перепаскудять річ, та ще й напишуть, що це я таке паскудство писав.

Але що мені про це Вам казать, — Ви є мистець з Божої ласки, й Ваше відношення до музики повинно відповідать цьому — в цьому я певний.

Кожна річ у світі має свою форму і накидати їй іншу — це значить нівечити її.

Ми ж маємо свою "форму" й переробити нас ніхто не зможе.

Ваш —

О. Кошиць

Обоє ми вклоняємось Вашій Шановній Дружині. — О. К.

Примітка: Покійний проф. О. Кошиць дуже високо оцінював хор "ДУМКА" в м. Дітройт, Мішіґен, та його дириґента проф. і поета Івана Атаманця, його милу дружину Надію — славну солістку. Лист скорочений. Ориґінал листа в моїх архівах.

ІВАН і НАДЯ АТАМАНЕЦЬ – відзначили 65-ліття свого щасливого подружнього життя в Маямі в м.лют ім 1976. На світлині зправа – редактор "Вільного Слова" д-р С.Росоха. Обоє вони є основоположниками славного хору в Детройті "Думка", якого Іван Атаманець був 35 років дириґентом, а пані Надя солісткою!

СЛАВНОМУ ХОРОВІ „ДУМКА" В АЛЬБОМ

З нагоди 15-літнього ювілею його культурної праці

Це, що ось-тут пишу про дітройтський, славний хор „Думка" та його знаменитого диригента, пана Івана Атаманця, призначене для людей „сторонських", що цього хору ні диригента ніколи не чули й не бачили.

Отже міркуйте!

Існує в Дітройт уже цілих 15 років один хор, з тимсамим, **одним** диригентом. Не вірите може мені, так питайте других.

Є в цьому хорі такі, що співають від першої проби, є й „грінори", але ці перші так „тримаються", що було б вам тяжко відріжнити старших від молодших.

Про диригента певно подумаєте, що це згорблений, лисий, беззубий дідок. Ні — ви здорово помиляєтесь.

Ось-як він приблизно виглядає: ні великий, ні малий, а так собі — середній. Якжеж зачне диригувати, тоді в ваших очах виростає щонайменше на два метри. Повна голова буйного волосся. Зуби білі, як у „нігра" — думаю, кусає горіхи, як мягку булочку, а на впертого, то міг би ними й — підкову розкусити...

Він, заки до вас промовить, складає чемненько обі руки докупи, усміхається — опісля обовязково правою рукою „погладить" себе по розкудленій „гриві" й зачне з вами „медком" говорити, і то про все, що хочете.

Потрафить принагідно, мов з рукава, так пламенний „спіч" вшкварити, що ви забуваєте чи це диригент, чи який золотоустий професор.

А як він диригує; це вже таки треба самому бачити! Як би ви так приміром стали собі з боку, коло хору, тоді ви таке побачили б: заки диригент дасть „паличкою" знак — хор неначе завмирає.

Раптом пан Іван робить руками, мов вітрилами, замашистий рух, і тоді ви чуєте: або ледве чутне пяніссімо — таке... гейби мушка зза гори, або грімке фортіссімо, неначе десять порядних громів нараз! Від цього фортіссімо напевно погасли б усі лямпи в театрі, як би не були електричні.

І наколи б — не дай силе небесна — так сталося, що Іван заглянув би вас, що ви там поблизько „плентаєтесь" — то чи знаєте, що з вами б сталося?.. Ви „зі страху" готові підбігти до хору, стати взаду й... зачати й собі якимсь голосищем підспівувати мимо того, що з вас оказенний „фіш" — що на праве вухо не дочуваєте — взагалі ніколи не співали — хіба з просоння... по якихсь христинах, іменинах — чи іншій дармовій „хапатні"...

Як є тільки де який „контест" хорів, так „Думка" зараз в ньому участь бере, на перше місце вибивається й все надгороди бере. Хор співає все напамять; не держить „носів" в нотах; правильно віддихає (ніколи віддихом „не січе" слова!) і так виразно вимовляє, що... і глухонімий зрозумів би !..

Заслуга, що хор цілісіньких 15 років славно проспівав, є і самого хору і „магічної" сили його диригента.

Увесь хор взірцево обовязковий і точний. Нема в нього: „я не можу", „не мав часу"... „боліли зуби"... Усі точнісінько ходять на проби й сміло по винуються диригентові.

Є в хорі й прекрасні солісти, як от шановна дружина пана Атаманця (драматичний сопран), яка, коли б так була посвятилася артистичній карієрі — могла б сміливо зайняти одно з чолових місць у кожній великій опері.

Михайло Голинський

Є в хорі ще кілька прекрасних солісток — солістів, які рівно ж... „як би так — те й те" — могли б бути великі співачки й співаки.

Військо, хоч ои й як добре й хоробре — само не виграє, а мусить ще мати добрих стратегів — генералів. І таким то власне „Думчиним — стратегом" є наш шановний ювілят, пан Іван Атаманець.

І я осмілюся сказати, що це головна його заслуга, що „Думка" досягла так довгого віку існування. В цьому відіграли велику ролю не лише великі, музичні здібности пана Атаманця, але в неменшій мірі й його цінности моральні, людські. Його „серцещипательна" доброта, ввічливість, сердечність — були тим цементом, що через довгих 15 років держав всіх міцно, „зцементовано", а понад їх голови — високо їх прапор !

Я певний, що високопатріотичні й добрі „дітройтчани" відсвяткують дуже величаво цей рідкий ювілей.

Закінчую.

Дорогі Мої, Ювіляти:

Позвольте, що прилучившись до грімкого „унісоно" цілої залі — з цілої сили високим „С" загремлю: „Всім вам — сла-а-ва і многая і благая лі !

Ваш щирий поклонник

Михайло Голинський,
оперний артист. Питсбурщина, 12 травня 1941 р.

UKRAINIAN NATIONAL CHORUS "DUMKA"

Founded by Atamanetz

This organization of 54 singers was founded 18 years ago by its present leader, Ivan Atamanetz. At first the Chorus activity was restricted to singing in local Ukrainian churches. But hard work and a perfect technique inherited from Alexander Koshetz, world-renowned choral director, helped the Chorus to broaden its scope. Though the Chorus is not a professional unit it has appeared frequently with the Detroit Symphony at the Belle-Isle shell.

One successful engagement leading to another, the Dumka singers added the Fox Theater, the Michigan, the Ford Symphony Hour and numerous radio engagements to their laurels. "Dumka" (meaning "one in thought"), has, through repeated successes, acquired national recognition and now ranks as one of the best in the United States.

У 100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ О. А. КОШИЦЯ

„ТО НЕ ХОР СПІВАЄ – ТО ДИРИҐЕНТ..."

12 вересня ц. р. минуло 100 років від дня народження, а 21 вересня минає 31 рік від дня смерти визначного диригента Олександра Антоновича Кошиця. З приводу цих роковин передруковуємо статтю колишнього диригента Українського Національного Хору „Думка" Івана Отаманця, яка була надрукована в „Новім Шляху" ч. 46, 1964 р.

Редакція.

Минуло двадцять років, як перестало битися серце великого сина України, геніяльного й незрівняного диригента, керівника Української Республіканської Капелі — Олександра Кошиця, який своїм тріюмфальним походом з піснею на устах, пройшов пів світу.

На Ювілейному Святі його сорокрічної музичної діяльности в Детройті, 12 травня 1937 року він сказав:

„Я їхав у цивілізований світ у найтяжчі дні нашої визвольної боротьби і взяв, що я міг взяти з собою: взяв „Марусю", ту заквітчану просту селянську Марусю, українську народну пісню, перед якою склонили голови найкращі музики культурного світу.

Двадцять років тому, детройтська громада приготовлялася до величавого святкування, в дні 26 листопада 1944 р. 102-ліття народження батька новітньої української музики, Миколи Лисенка, величавим концертом, яким диригувати мав одинокий серед живучих віртуоз-диригент Олександер Кошиць, ініціятор того ж ювілейного концерту. — Зрадів я, коли одержав від професора листа, що він годиться на проведення концерту і буде диригувати моїм хором „Думка", а властиво кількома піснями.

UKRAINIAN MALE CHOIR "DUMKA"

Ivan Atamanetz, Conductor

РІДКІСНЕ ФОТО З 1941 р.
Хор"Думка"в м.Дітройт – дир.проф.Іван Атаманець

Я радий за Вас, Любий Друже. А за цим словом щераз міцно обнімаю й цілую Вас і Ваш хор"!

Останній лист та його слова **„як доживу"** стривожили мене до крайности. Одначе старався я бути спокійним та оптимістом і вірив, що професор переможе хвилеву недугу і життєві недомагання та прибуде в доброму настрою на заповіджений концерт. З великою нетерпеливістю викінчував я приготування хору для концерту і чекав хвилини, щоб щераз побачити ту блискучу постать, того чародія, незрівняного диригента та щоб захопити хоч ще крихітку тієї запалюючої іскри від великого мистця, яка додає сили та енергії до дальшої праці.

Ждав — та не діждався! Немов із сну пробудився з розбитою головою і не знав, чи це дійсність чи сон. Нашого Дорогого Професора між нами вже нема.

Не стало борця, не стало великого мистця, остав його дух та блискуча іскра, що світитиме, поки нас і світу.

Не довелося нам вітати Тебе та звеличати Твоєю присутністю великий Ювілей Твого Друга, Миколи Лисенка; доля зажартувала з мене, бо замість Тебе вітати, мені прийшлося Тебе прощати і клонити голову перед Твоєю домовиною.

Іван Атаманець

КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР

Winnipeg, Sept. 22, 1975

Скорочена стаття

Миколою П. Новаком

Наше сердечне знайомство
з Дорогими нам Друзями
НАДІЄЮ ТА МИКОЛОЮ НОВАКАМИ

Жмут наших споминів милих протягом близько 40 літ нехай буде нашим сердечним виявом глибокої пошани до них за їх так цінну віддану працю на широкому піонерському шляхові впродовж їхнього прикладного, трудолюбивого життя на СЛАВУ УКРАЇНИ!

Слава і Честь Вам, ДОРОГІ НОВАКИ і Многих та ШАСЛИВИХ ВАМ ЛІТ бажають

Оксана, Іван Кучмаки

***

Ось скоро 40 літ минає, як ми з дружиною та синком приїхали до Нью-Йорку /з Чікаґо/ на сталий побут, шукаючи кращої долі, а був це час великого безробіття. Оселились на т. зв. „давнтавні" в дільниці українського поселення, і, як звичайно, початки були не конче можливі, шодо праці тяжко, так що приходилось досить дошкульно відчувати „мачушині кулаки" еміґраційної долі. Тим більше, що морозна зима та великі снігові були перешкодою у шуканні за працею, і десь з початком березня погода злагідніла і, щоб використати погідну нагоду, вийшов я знову оббивати пороги, шукаючи за працею, не перебираючи яку,. бо наша тяжко запрацьована „ощадність" з кожним днем танула, як сніг на сонці. Повертаючись пізно ввечері додому, вже близько дому почув я хор прекрасних голосів /десь близько/, а пісня, о Боже! Та це ж наша рідна... „Реве та стогне..." Оглядаюсь і переді мною стоїть молодий чоловік /в моїх літах/, сміється – усміхається і каже: „Бачу, що ви любите спів, бо вимахуєте руками" і простягає руку, вітається – представляється: Новак! А я йому: Кучмак! А він знову по-дружньому: „Знаєте, п. Кучмак, я ось нині отримав листа від мого друга Т. Свистуна з Філядельфії. Ну і що ви скажете, п. Кучмак, про Вас тут мова, і я оце збирався завтра зайти на вашу адресу, а тут чисте чудо...

***

„Як давно ви вже тут у нашому Вавилоні?... Знайшли вже яку робітку? Свистун натякнув про якусь карточку для ОДВУ".

Несподівано такі гарні новинки. Слава Богові! Весь час на І-му поверсі домівки ОДВУ прекрасні пісні, аж кортить заглянути, що зауважив п. Новак і запропонував на гору, познайомитися з людьми, на що я охоче пристав, і ми опинились незамітно в кімнаті, де відбувалась проба хору. Згодом настала

На спомин
Друзям Миколі і Новаковій
з Вдячністю Зичимо!
Свистун 1958.

перерва і ми підійшли до дириґента п. Кириченка /гарний, високий, з милою усмішкою/, представив п. Новак мене в подробицях, та ще з деякими хористами. А коли я був зайнятий розмовою з п. Кириченком, Новак відійшов набік і почав з ними про шось бесіду з поглядом у мою сторону. Опісля долучився до нас. А що проба хору знову почалась, п. Новак переказує мені про хід бесіди з Н. Н., чи не міг би я на концерт Шевченка /за кілька тижнів/ змалювати портрет Шевченка, але більшого формату, бо той, що мають, дуже малесенький і т. д.

На таку милу пропозицію я дуже радо згодився. Значиться, в однім дні так багато несподіванок і то гарних!

Поза короткою умовою з Новаком і з Н. Н. /?/, не питаючи за ціну, дали на завдаток 10.00 дол., а решта після концерту. Між іншим, проба хору скінчилась, почали розходитись, а з ними і ми, бо Новакові „по-дорозі", говорили на різні теми. І так зайшли ми під кам'яницю на 10-ій вул., де ще світилось. Це знак, що дружина чекає мене.

Попрощавшись, обіцяли стрінутись у суботу, коли приїде мій побратим Свистун, і на тому подали один одному руки. Новак подавсь у свою сторону, а я, щоб скорше, беручи по дві сходи вгору на 5-ий поверх, задиханий підбіг до дверей, де вже чекала на мене дружина, і при столі, підкріпляючись „чим хата багата", розповів дружині про мої нинішні прекрасні новини, а між іншим перечитував пер шо-

го листа від Свистуна, що приїде в гості до нас. Гостям раді. Це буде наша перша зустріч після 16-ти літ після бою під Вінницею.

Переглядаючи мої альбоми з моїми шкіцами й репродукціями картин, зупинивсь я на репродукції картини *„До останнього набою"*, /або *„Оборона Хусту"*/, яку змалював я з нагоди одної події, яка відбулась у домівці ОДВУ в Нью-Йорку пропам'ятного 1938 р., з ентузіязмом – патріотизмом нашої молоді у 10-му відділі ОДВУ, коли то вона, поза денною працею для свого заробітку, посвятила нічний час, працю, а навіть і тяжко запрацьований гріш для несення помочі Братам – Закарпатцям у їхній тяжкій боротьбі з мадярами за незалежність Української Карпатської Держави.

Хочу підчеркнути мої спостереження й увагу до тих пропам'ятних ночей: пакування великих пакунків для Карп. Січовиків, де М. Новак виявив стільки енергії і своїм діловим прикладом підтримував бадьорий – молодечий настрій аж до успішного закінчення діла, тобто висилки згаданих пакунків на Карпатську Україну. /Як не помиляюсь, чув від декого присутніх, що друг Новак ще з одним козарлюгою /Н.Н/ ночували там, стерегли того майна від пакости „деяких інакше думаючих", аж доки бажані пакунки відійшли поштою до місця призначення./

Казали очевидці, що ті пакунки прийшли вчасно, коли через день-два дикі полчища мадярів зробили наступ на приміщення Українського Уряду, і ті пакунки-дарунки від американських Братів стали Січовикам за барикади-оборону!

Тема згаданої моєї картини, що так і має назву: *„До останнього набою''*, або /*" Оборона Хусту"*/ , дала мені досить широке й вдячне поле до вислову в композиції, уживаючи потрібних елементів до виразу події, де в кімнаті, заложеної пакунками, на яких видніють ще адреси зі знаком Червоного Хреста /поправді, в пакуванні тих пакунків домінував Укр. Золотий Хрест при Від. ОДВУ/, відстрілюються Січовики до останнього набою, навіть в уніформі Чер. Хреста жінки брали участь в борні і старший віком карпат. гуцул /може, бувш. УСС?/ схопив кріса на оборону Хусту, освітленого в той час кривавою загравою огнів!

***

Милі спомини в час фільмування „МАРУСІ", 1938 р. "де плече-в-плече" мандрували ми враз з другом Новаком крутими стежками українського фільму.

З появою української фірми *„УКРАФІЛЬМ"* почалась або продовжувалась для нас обох ще одна пропам'ятна сторінка на т. зв. „піонерському шляху", а це спомини про нову у нас „спробу" фільмування. І так, по написанні сценарія *„МАРУСЯ"* як тло нашого невмирущого *„Ой не ходи, Грицю"!*, по закінченні набирання осіб-типів до відповідних ролей вивчення мови-тексту, співу, приготування „всяких сетів-декорацій", ґардероби й т. п., що забрало немало нашого часу-мороки, прийшов остаточно день виїзду на „село", з двогодинною їздою з Нью-Йорку. Що за радість-ентузіязм у всіх! Шо то буде? Як то буде?

За рекомендацією М. Новака, я дістав контракт як мист. маляр-декоратор, сценарист села тощо, а як добавок – характеризатором, пляновик персонажів.

Одже, для мене було роботи аж забагато, /правда, Блажник, дещо помагав, але він був також по вуха зайнятий зі своєю ґардеробою/, тому я попросив п. Новака, чи поміг би мені бодай дещо, на що він радо погодився, крім того, що сам граючи Потапа, в ролю якого віддав усе, що було у нього на душі, крім того, використовував свій спостерігаючий талант в час фільмування, дещо пропущеного, через неувагу п. кіно-режисера Болгакова, який не чув, коли йому пригадувано пропущене, так що з часом дійшло до того, що п. Булгаков зрезиґнував, і прийшлось залишені конечні сцени перебирати. Тоді, за рекомендацією знову Новака, на мене впало „щастєчко", знімати дещо пропущене, як місячну ніч у степу, чумаки... кілька поодиноких знімок в середині хати Хоми, Маруся у ворожки, пожар хати.

Одже, я, маючи деякий досвід з нашого сценічного життя з Миколою Новаком щасливо вив'язалися з наложеного нам обов'язку, за що тут хочу подякувати йому за все, що він зробив для мене в той критичний час. Славно, Микольцю!

***

Хіба ще до рекорду згадати треба влаштування наших демонстрацій в Нью-Йорку, як „Горезвісна польська – ПАЦИФІКАЦІЯ на Західніх Землях України 1931 р. з картиною – „Фловт": на великім тягаровім авті живий образ трагедії – драми скривавленої України з колючими дротами довкруги, проти „культурної" в той час Польщі, штучний голод, викликаний моск. комуністами 1933 р. в Україні та інш.

Багато праці-порад-ідей, треба завдячувати на адресу Новака, який гарячково, з питомим йому завзяттям, віддавав себе ввесь, щоб зробити на час для добра справи.

Між організаційними обов'язками, коли час дозволяв, тоді вже молоде подружжя Новаки /Надія і Микола/ бували в моєму студіо частими гостями, як також Гайворонський, композитор, славний наш О. Кошиць, Владика Іоан Теодорович. Оглядали картини, споминали наше минуле. Аж одного дня 1943

Мистець Іван Кучмак, УСС

Вечір баталістичних картин у ЛКМ в Ню Йорку

Для вшанування 60-річчя висуту Українських Січових Стрільців (1914—1974) в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку відбувся в дні 17-травня 1974 р. показ баталістичних картин у прозірках колишнього УСС мистця Івана Кучмака. Як учасник героїчних боїв Легіону УСС в Карпатах на славній горі Маківці й у багатьох інших місцевостях галицької України — свої вояцькі переживання і мистецькі відчування мистець зберіг у своїй пам'яті й утривалив їх у своїх численних баталістичних картинах.

Вечір відкрив і ним проводив член Управи Клюбу і побратим по зброї мистця Кучмака д-р Ярослав Гриневич. У своєму вступному слові накреслив і пригадав історію постання Легіону УСС і важкі бої в Карпатах з Москалями взимку 1914-15 рр. і опісля до часу розвалу східнього фронту в 1917 р. Шістдесят років минуло — говорив прелегент — від часу, коли галицька патріотична молодь усіми дорогами прямувала до міста Стрия, де був збірний пункт Легіону, щоб стати українськими вояками і відновити славну минувшину козацького війська. Вже в першому більшому бої на горі Маківці — УСС-ці виявили свою відвагу і завзятість та віднесли світлу перемогу над Москалями. А далі — бої під містом Галичем, річкою Стрипою, на горі Лисоні, під Куропатниками і похід ген до Дніпра.

Віднова українського війська в 1914 р. у формі Легіону УСС, рознеслась широко по всій українській землі і мала далекойдуче значення для галицької України в Листопадових подіях 1918 р. — перебрання влади і створення своєї вільної держави.

Вкінці свого слова д-р Гриневич представив зібраним мистця Кучмака, якого зібрані широ й тепло привітали. Картини мистця — це особисті переживання і спогади з часів вояцької служби в Легіоні УСС. Баталістів у нас не багато, творили мистці Іванець, Перфецький, Гец, Козак, і сьогоднішній гість — мистець Іван Кучмак.

Подякувавши д-рові Гриневичеві за щирі слова привітання, мистець пояснював поодинокі прозірки картин, що їх висвітлював син мистця. Присутні бачили картину-заповідь „На сторожі прав України", віщування гетьманові Мазепі, погоню козаків за Татарами, козацькі стежі, бій на горі Маківці і багато картин, що зображують українське село, крізь яке проїздить стрілецька кінна стежа, часом розпитують про дорогу дівчат біля колодязя, старшого газду, або зустрічають дівчину з повними коновками води в різних композиціях і варіянтах, що звуться „на щастя". Були стрілецькі могили, заквітчані маками малими пастушками, картини „на стрічу сонцю золотому", „курилася доріженька", велика картина чортківського наступу 1919 р., шаржа кінноти українського війська з шаблюками в руках, вогонь української артилерії на ворога, і багато ще інших вояцьких картин-сюжетів із галицької України.

Опісля був показ вояцьких картин із Великої України, коли передають військовій частині синьо-жовтий український прапор, курінь Запорожців під Калинівкою, день 22-го січня під памятником гетьмана Б. Хмельницького в Києві, частини галицької армії в поході до Балти і сумні картини з „Чотирокутника смерти", чи картини до пісні „Засумуй трембіто".

З пізніших часів були картини з боїв і оборони Карпатської України перед Мадярами та картини з життя і боїв УПА. Показано теж багато картин із побутового життя на українському селі, а також портрети загально знаних старшин Легіону УСС Вітовського, Гайворонського чи групи старшин Горука, Гнатевича, Вітовського, Паліева і багато ще інших картин стрілецької тематики.

Багато картин мистця Кучмака находяться в приватних руках, а також в наших інституціях і музеях.

Д-р Гриневич сердечно подякував своєму побратимові за показ своїх картин у прозірках, а присутнім за участь у вечорі в пошану Українських Січових Стрільців.

Б. Б.

р. прикра несподіванка: наші Дорогі Друзі з сином відлітають на далекий Захід, ближче фільмової Мекки–Голлівуду, шукати кращої долі...

***

Кінчаючи наш сердечний спомин про наше минуле з Вами, ще раз прийміть від нас, любі Друзі Новаки, наші найщиріші побажання і міцні, як криця, ґратуляції за так скоро минулий час протягом 40 літ Вашої віддапої, мозольної праці, здоров'я на широкому шляху „піонерської долі", для Добра–Слави нашої Матері – України! Слава Вам!

Ваші О. І. Кучмаки

Писано – січень – 1975.

Тепер відносно мого „ХТО–ШО?... Я родився на Поділлі – Україна, 75 літ тому назад,... охрестили Іваном... Змалку вже збирав „нагороди'' у формі „штурханці" за мої „мистецькі твори"... на тлі біленьких стін селянської хати... з чого я неконче був вдоволений!

У школі, почавши від „штуби", аж до гімназії „набивав руку до малювання", а коли вже з початком 1916 р. „чкурнув" я до УССсів, замінив „пензлик" на стр. кріс. Був „закоханий" і в одне й в друге, – два мої любимці: КРІС І ПЕНЗЕЛЬ були невідступними моїми друзями весь час Визвольних Змагань... аж до нині!

Моя дружина, їдучи до мене по цей бік океану, привезла картини з датами 1920–21: *„ПОХІД УГА в тифі"*, *„ЩАСЛИВЕЦЬ"*... і завдяки відвазі-ризики моєї Коханої Дружини, ті картини тепер у моєму студіо.

В 50-ліття моєї мистецької праці збіглися дві дати: і наш 50-літній – ювілей подружжя, і з тієї нагоди в час моєї „Ретроспективної Виставки" в Українському Інституті Америки в Нью-Йорку, обдарували ми наші музеї в ЗСА і в Канаді, вибраними картинами з Визвольних Змагань... *„Щоби Слава не пропала".*

Думаю, що на тому дамо крапку, щоб остаточно вже нині вислати Вам, Наші Дорогі НОВАКИ, наш „мучений" листок.

Здоровимо та моцно-сильно-файно
цілуємо Вас-ОБОЇХ та синів Ваших

Ваші О. І. К.

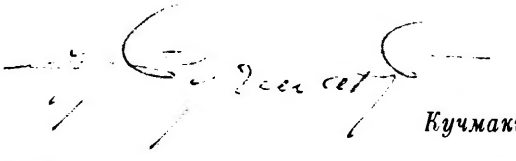

Кучмаки

ІВАН КУЧМАК

Учасник Визвольних Змагань, (УСС-УГА). Після повороту з війни 1920 р. почав малярські студії в Кракові. В 1926 р. еміґрує в Канаду а згодом переселюється настало в ЗДА (Ню Йорк), де ввесь час працює на мистецькому полі: театр, фільма, церковне малярство і мистецтво комерсійне, як рівнож бере участь в мистецьких виставках Ню Йорку, Філядельфії, Лонґ-Айленд. Довголітній член УНС 204 Відд., УНП Тов. Перемишль.

ПЕРШИЙ ХРЕСТИК ІВАН КУЧМАК

UKRAINIAN INSTITUTE OF AMERICA, INC.
79th STREET and FIFTH AVENUE, NEW YORK
OCTOBER 27 thru NOVEMBER 11, 1962, 2-8 P.M. daily

АКРОСТИХ

Іванові Кучмакові з нагоди Золотого Ювілею творчости і подружнього життя

Ішов Ти дорогою п р а в д и святої!
Вона не була Тобі встелена квітом...
А сіяв їх Сам із руки золотої...
Нащадки прославив Ти вже й перед Світом!...

Колись бо "модерно" сміття до коша
Укинуть і спалять... І попіл розвіють!
Чудові ж полотна Т в о ї все душа
Молитиме бачить, бо... Сонцем пригріють!
А зараз бажаєм Вам довго ще жити, —
Коханій дружині... й Вкраїні служити!...

27 серпня 1971, Лос Анжелес, Каліф.

Іван Діденко

бл. п. ІВАН КУЧМАК

що 12-го травня 1977 р. відійшов, ненадійно, у Вічність, на 78 році життя

Михайло Островерха

ІВАН КУЧМАК

(17 червня 1899 — 12 травня 1977)

Рання весна 1919 рік.

Фронт.

Наш відтинок — Підволочиська й околиці над Збручем — мав назву Група „Схід", якою командував отаман Альойз Ляєр. Наше постійне завдання, очевидно і з боями, охорона й оборона залізничного моста над річкою Збручем, що лучив Підволочиська з Волочиськами, та охорона й оборона дерев'яного моста на Староміщині; а при тім і стежі в околиці. Большевики постійно наважувалися підходити до наших становищ і постійно були ми готові до відсічі.

От, там, на Заднишівці, передмістю Підволочиськ, зустрів я хорунжого Івана Кучмака: стрункa постать, усміхнені очі, погідне обличчя, постава сміливого вояка. Часто зустрічатися нам — не було змоги. Раз-у-раз наша гармата, що, гідно замаскована, стояла на горбі на краю хат Заднишівки, давала вогню по московській панцерці, що наближалася до залізничного моста.

Там, у Заднишівці, й народився Іван Кучмак, там він і оборонив її перед москвином.

У бою зустрілися ми серед розлогих піль, на захід від села Мишковичі. А був це великий бій за Березовицю Велику — вхід до Тернополя. Там уночі, з 10 на 11 червня 1919, великий боєвик отаман Кирило Карась, комендант гарматнього полку 10-ої Бригади УГА, гарматнім барабанним вогнем викурив поляків із цементованих — іще австрійських — окопів.

Та частіше бачилися ми з Іваном Кучмаком і ближче пізналися у селі Стара Гута, на Поділлі, в Україні, де наша Бригада, перейшовши Збруч, уперше стояла на відпочинку. Здибалися ми обидва в старшинській харчівні. Іван Кучмак зацікавив мене своїм невеличким записником.

— Що ти записуєш у ньому?..

А він відкриває мені тайни сторінок цього записника: скіци, нариси портретів, краєвидів, є й наш курінний Михайло Дацко і його адютант Віктор Стрільчик, є й поручник Іван Балешта, — що то вривався із своєю батерією гармат у нашу першу лінію при здобуванні Тернополя і картачами чистив поляків, — є й поручник Іван Костюк, і четар Федір Мучій із своєю борідкою. І так увесь час, коли була нагода, що не було бою, Іван Кучмак робив такі нариси товаришів, краєвидів, інколи й — на потіху всім — карикатури. Схопив він до цього рисівника гарну дерев'яну церкву в селі Зарубинці і чудову дерев'яну запорожського стилю церкву в Брусилові.

Ще пригадую собі Івана Кучмака коли наш третій курінь Михайла Дацка вирушив із м. Ходорків у напрямі м. Корнин, наближаючися до Києва. Переходили ми велике село, — назви, нажаль, не пригадую собі — положене в розлогій балці; ліворуч на пагірку пишалася гарна, старо-українського стилю хата. Хтось із поміж нас кинув: „Це хата Тадея Рильського!" Ми припинили спів. Іван Кучмак, ідучи в поході ж, зауважив: „Яка шкода, що не можна схопити нарисом цю історичну хату!" І, не зупинившися, подалися ми дальше, співаючи, а Іван Кучмак грімко басуючи, мав бо він соковитий, дзвінкий басбаритон.

Ще раз, і востаннє як боєвики, зійшлися ми з Іваном Кучмаком, коли наша славна УГА та була вже — по нерозумі — ЧУГА, в Тульчині, а властиво в с. Нестерварці. Там перебував я на видужуванні після тифів, сипного і двох поворотних. Наша 10-та Бригада, а тоді, після великих втрат убитими, раненими, й кісьби поворотного та сипного тифу, з Бригади залишився

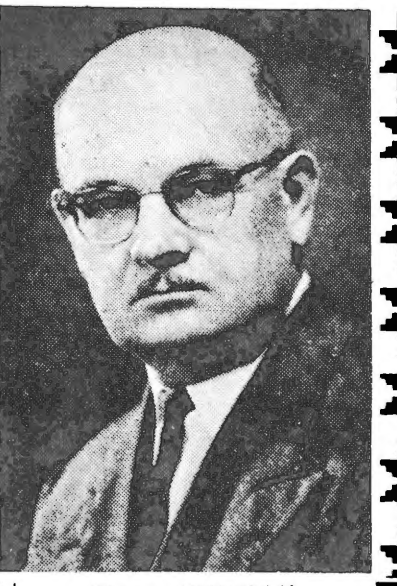

ІВАН КУЧМАК

тільки полк, і ось, цей 10-ий полк переходив на фронт проти поляків та зупинився на короткий постій у Нестерварці. Щасливий, що побачуся з товаришами спільної долі, пригнався я до штабу полку привітатися. Багато друзів уже не було в живих. Побачивши Ів. Кучмака, одно з перших питань було: „Записник, маєш?" „Чудом ізберіг я його!" І тоді, на моє зворушення, що знову побачився я з друзями, що вже йду з ними в дальшу мандрівку воєнних пригод і негод, курінний Михайло Дацко та Іван Кучмак довірочно порадили мені: „Як лиш можеш, то сиди тут і не рипайся нікуди, а далі... побачиш". І за недовгий час побачив я: майже всі останки УГА, при надхненні демократа Юзефа Пілсудського, союзника Симона Петлюри, опинилися в польських таборах полонених Домбя, Ланцута і Тухолі.

На добре й на довше зустрівся я з Іваном Кучмаком щойно в червні 1949 у Бабилоні, Н. Й. Радість безмірна! Блиснули в пам'яті боєві спогади, друзі, місця! І знову виринуло питання: „А записник, маєш?" „Ляхи забрали в мене, у Тухолі..."

Тоді довідався я, що Іван Кучмак, вийшовши з табору полонених, студіював у Академії Мистецтв у Кракові, що малював церкви в Галичині, що в 1926 році, аби позбутися напастей і „опіки" польської поліції, удається йому разом із дружиною Оксаною дістатися до Канади, а в 1936 році вони переселюються до ЗСА. І тут, працюючи на хліб насущний, усією своєю істотою віддається мистецтву. Він малює й декорує дванадцять церков у деяких місцевостях Америки. Але основою його мистецької творчости, душею цієї творчости є роки наших визвольних зусиль, нашої боротьби за самостійність України — роки 1917-1920: воєнні подвиги, бої, як праця „Чортківська Офензива", „Перший Листопад 1918 Рік", Остання Стежа" та й безліч інших праць. Крім цього, багато в нього праць із військового побуту, а також із еміграційного життя наших переселенців за океан. Це був зміст його життя, дослівно — до останнього його віддиху на цій землі.

І ось, в перші роковини смерти Івана Кучмака — 12 травня 1977 — цими скромними рядками складаємо йому вінок весняних спогадів на його могилу.

Бруклин, Н. Й., 1978.

СВОБОДА. П'ЯТНИЦЯ, 16-го ЧЕРВНЯ 1978

Тяжким горем прибиті:
дружина Оксана
і син Ігор з родиною

СВЯЩЕНИК — ПОЕТ

На світлині о. Степан Мусійчук з родиною. Довголітній член ОДВУ, великий український патріот, прекрасний друг. Ціле життя був священиком УПЦеркви

С. Мусійчук родився 7 січня, 1894 р., в селі Коршові, коломийського повіту. 1908 року вступив до гімназії в Коломиї і вже на шкільній лавці почав складати вірші (1910 р.). Покинувши гімназію як ученик 4 класи, ізза тяжких матеріяльних обставин, він з кінцем 1911 року прибув до ЗДА. Перебув тут школу життя, працюючи в початках фізично, пізніше як організатор, учитель Рідної Школи, диригент, редактор, тощо. При тім доповнював своє оброзованння вечірними курсами.

Найдовше перебував С. Мусійчук — повних 17 літ — в Шикаго, де й одружився 1918 р. Після відбуття теологічних студій, став в 1932 році священиком. Перша його парохія була в Бофало,

Степан Мусійчук

НАДІЯ УКРАЇНИ

/Орестові Новакові, Синові Панства Новаків в Лос Анджелес, – скромна присвята/

***

На Україні квітоньки цвіли,
Діти співали, діти раділи;
Ворога наше військо прогнало,
Радісно сонце вгорі сіяло.

Буря наднесла грізную хмару,
Квітоньки-діти впали, зів'яли;
І кров ріками в море полилась,
На Україні смуток, темрява.

На Україні ворог гуляє,
Попід плотами діти зростають,
Ростуть сирітки в нужді, неволі,
Без неньки, батька, без школи-долі,
Учить їх вітер і могили в полі.

На Україні квіт підійметься
І розв'ється і розростеться;
Йде весна Божа, сонце засвітить,
Виростуть наші сироти-діти,
Будеш, Вкраїно, вільна радіти.

*** 5 лютня –1946/

Примітка: Покійний о. С. Мусійчук був організатором УПЦеркви, писав патріотичні вірші (кілька сот задокументував своїм виданням, а інші, мабуть пропали). Під час депресії – в ріжні роки – коли парафія одна чи друга не мала чим платити священика, о. Степан Мусійчук працював фізично по фабриках, щоб вдержати велику родину, учителював у своїх парафіях і був дириґентом та священиком – безмежним українським патріотом.

1979
Ще немає року, як Сл.п. М.Островерха вшанував своїм прекрасним спогадом образотворця СТРІЛЬЦЬКИХ ПРЕКРАСНИХ КАРТИН Сл.п.Івана Кучмака, а ось й Він(Островерха)відійшов з цього світу. Дех нам найти других таких славних кол.Січових Стрільців ? – М.Л.

Ню Йорк (ік). — Несподівана смерть Михайла Островерхи, що наступила 17 квітня ц. р. вранці в його помешканні в Бруклині, Ню Йорк, саме день перед його 82-ми уродинами, скорчила знову і так малесенький вже гурток тих наших воєнних ветеранів, які зі зброєю у руках воювали за Україну та пером збагачували її культуру.

Український Січовий Стрілець від 1914 року перейшов всю визвольну війну і, після її прогри, польський табір полонених, а після того — вибрав незавидний шлях українського журналіста й письменника.

Св. п. М. Островерха

3–2–46

Шановний пане і друже М. Новак:

Я навіть не знаю, як відповісти Вам на так інтересний і гарний та щирий лист. Не знаю, від котрої точки почати. Перш усього, дякую за признання моїх віршів. Ну, то бачу, що я ще не такий опущений. Бачу, що є одиниці, щирі люди, що мої речі читають і признають. Та я таки, грішний, так зледащів, що мало пишу, одно-за брак часу, а друге-як я писав, як я згадував Вам, здається, в попередньому листі, що писати? Як писати? На що спіткнешся, то все таке плачуче та трагічне. Я як старий Січовик і ОДВУ-вець /як і Ви пишите/ „витиран" люблю щось бадьоре, громуче, блискачивне, підносяче, таке, щоб рвало до бою – і щоб зі сну будило. А тут наш нарід або збочів геть, або спить, що і не знати, чим його будити, або плаче над долею... Тож я, здається, йду з тими послідніми, що на що спіткнусь, то хоч плач... Аж стид і сором... Феее-феее! Ви звете моє перо „золотим", а наша преса чогось так іґнорує мої вірші. Багато таких я написав, що і варто б їх тепер декому читати, та що ж? Де поміщу? Тож, як я казав, пишу, перечитаю та часом і до коша кидаю. Але тепер, дорогий друже, за Вашими підбадьоруючими словами прирікаю, що не буду до коша кидати, що напишу, лишу, най жде, може дійсно колись хоч по моїй смерті діждеться побачити світа, а як ні, то най сплісніє, та колись хтось буде мати на розпал хату огріти.

Опис про Ваше життя і життя інших, знаних мені і незнаних осіб, дуже і дуже інтересний, а Вашу жертвенність і провідництво і завзятість треба подивляти і за примір брати. Біда, що таких „лідерів", жертвенних і ідейних, між нами мало, що від родини, від жінки і дитини відбирає, а дає на народну ціль... Честь Вам і слава! Дав би Бог, щоб за ці Ваші вчинки нація бідна наша скористала і Україна волі діждала та Ваші вчинки в історію записала. Ви не на однім полі вже з таких вчинків знані. Я говорив з людьми, що ще з Канади десь Вас знають та хвалять за діла угодні. А тут в Америці? Боже! Чи ж мало Ви наїздились, наговорились, натрудились, намучились, а не раз і на небезпеку наражувались? Чи ж все це мало б бути забуте? Ні і ще раз ні. Надії не тратьмо! На Бога надія!

Читаю ще раз ось перед собою Вашого листа і при кінці бачу, ах... то смішне! За мого давнього друга п. Гиру. Йой батеньки! Та ж ми з ним в Шикаґо танцюристів організували... Та ж тямлю, як він до мене пішки аж десь за місто /бо я там мешкав в Шикаґо/, придриндав з чумацьким батогом. Це гарна людина і мила та жичлива. Я все його в пам'яті ношу...

Я думаю, що я також Вам вже аж забагато написав, певно, будете злоститися, що Вам час забираю оці небелиці читати... А Ви, друже, пишіть мені, не давайте заспати! Будіть мене! Спасибі Вам! Най Бог Вам і Вашій родині за це нагородить! Вашій дитині, Синкові дасть щастя і здоровлячка... Боже! Як хотів би я бачити і чути ту любу дитинку і поплакати, слухаючи, як він, серденько українське, щира козацька душечка, ті вірші деклямує... Так, друже! Не раз, вчив я в великих школах тут по Америці... Не раз слухаю, як ті наші діточки, козацька наша краса і врода, співають, деклямують щебечуть; слухаю, дивлюся на них, а сльози так і капають по лиці, що аж діти не раз питали: „Чого ви плачите?" А я стисну губи і зуби, та й собі в душі відповідаю: За те, що ви діточки так гарно щебечете рідним словом українським, за те, що ви, діточки, такі гарні, скільки вас в світі, а воленьки і доленьки не маєте! За те, що і мого рідного братчика синок, дитинка Степанчик Мусійчук, десь сиротятко попід чужі плоти тиняється, пропадає... Матінку большевики вбили, а батенько десь в Сибірі... Може теж?... Боже, сохрани його та спаси!!...

Та що я так лірично почав, аж на плач збирається... Годі... Простіть за це, що так зм'як нагло серцем, як та „баба" ... Не треба!

Ще раз дякую за щирого листа. Таких в життю мало приходиться діставати. Пишіть, кріпіть... Здоровіть Милу Дружину, Синка і всіх Вам милих.

Слава Богу й Україні!

о.С. Мусійчук

о. С. Мусійчук
/Священик УПЦеркви Степан Мусійчук/

Простіть за всі блуди – бо я такий „експерт" на тій машинці.

М.П.Новак, 1946 р.

Акокік, Мд., 26-го вересня 1965 р.

Вельмишановний і Дорогий Друже Новак!

Перш усього, хоч би навіть не хотіли, то мусите мені, старому, вибачити, що так пізно відзиваюся на Ваш довжелезний лист; ні, не лист, а радше „журнал" або фраґмент історії Вашого родинного життя і Вашої довголітньої громадської та народної праці взагалі, за що від щирого серця Вам дякую.

Своєю історією пригадали Ви, Друже, і мені старому, дещо з давніх часів. Маю на думці те наше перше віче 13-го липня 1930 р. двох від. УВО в Народному Домі в Нью-Йорку, на якім Ви промовляли; а тому, що у своїй промові все, що було треба, Ви з'ясували, другі промовці вже не мали про що говорити і були настільки чемні, що зрозуміли настрій людей, що після Вашої промови так щедро відгукнулись зі своїми пожертвами. Думаю про колишні часи, так і хочеться повторити священні слова нашого національного Відродителя Тараса: „Було колись в Україні, ревіли гармати...!"

Вже по тих фраґментах, що Ви мені прислали, можна бути певним, що книга Ваших спогадів, про яку Ви свого часу мені згадували, як і тепер згадуєте, буде багата інтересним і цікавим матеріялом, а до цього сама собою цінним історичним документом, коби тільки вдалось Вам її пустити в світ, чого з щирої душі й серця Вам бажаю.

Ледве вдалось мені з тяжкою бідою докапарити свій спогад про мою співпрацю з сл. п. Полковником Коновальцем, виключно в часі організування 1-го Відділу в Асторії.

Маю вже відповідь, що Редакційна Колеґія „одобрила" мій по-штубацькому написаний спогад. Шкода, що Ваша праця як теж і п. Яяховича прийшли до мене запізно, бо мій спогад вже був у дорозі, а то можна було б у декотрих місцях використати. Та вже пропало.

Гадаю, що вже забагато Вам намазав, тому кінчу і сердечно Вас усіх здоровлю!

Остаюсь зі старим нашим привітом

Слава Україні!

Все щиро вдячний Вам,

П. Задорецький

Петро Задорецький

бл. п. ПЕТРО ЗАДОРЕЦЬКИЙ

видатний суспільно-громадський діяч, великий український патріот, основник і член ГУ ООЧСУ, почесний член 17-го Відділу ООЧСУ в Вашинґтоні, Д.К.

Першим домом для мене, як я приїхала до Америки 1912 р. був гостинний, привітний, приятельський дім панства Задорецьких.

З приємністю і вдячністю згадую той час, як нам новоприбулим, а особливо дівчатам, котрі переважно працювали в приватних домах, Петро Задорецький помагав своїми порадами, вказівками і пересторогами, щоб ми не пропали в чужій країні. Він заохочував нас до освіти і завжди знаходив час, щоб прочитати нам книжку чи газету.

Провадив кореспонденцію для тих котрі не вміли читати і писати. Ніколи нам дівчатам не відмовив своєї помочі, і як що котра з нас не знала дороги заїхати до праці, він не зважав ні на сніг чи дощ і завіз на призначене місце. Як котра з нас поскаржилась йому, що в впраці використовують і не-платять належности, постарався, оскільки змога негайно полагодити справу з властителем в користь покривдженої.

На мою думку варто було б, якби з колишніх його співпрацівників написали, як організувалися та закладалися в той час Товариства і яка праця провадилася в них. Багато труду, часу та гроша вложив в них П. Задорецький. Це була б пам'ятка для нашої молоді.

Замість квітів на могилу бл. п. Петра Задорецького складаю $5 на пресовий фонд „Свободи".

Текля з Гупалів Ярмола

СВОБОДА, П'ЯТНИЦЯ,

23-го ЧЕРВНЯ 1967

Примітка: **Св. п. Петро Задорецький, секретар Відділу УВО в Асторії, активний член в ОДВУ до 2-ої світової війни, а по війні, коли його ідеї та інших передових членів ОДВУ (моїх теж) не вдалося об'єднати членів ОУН в одну ОУН на цьому грунті, Покійний помер почесним членом ОЧСУ, 1967 р. – М.Н.**

КРИВДА ВИЗНАЧНОМУ ЧЛЕНОВІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ УПРАВИ О. Д. В. У.

з нагоди 25-ліття Ювілею ОДВУ, що відбувся в Нью-Йорку 1954 року.

Дорогий Друже Миколо!

Питаєш, як та що було? Говорячи коротко, треба признати, що коли б не проф. Ол. Грановський, то ОДВУ грозив "капут". Недавно відбувся ювілей ОДВУ, декорували навіть таких членів ОДВУ, які підчас Другої світової війни "корчились" перед "ФБІ" — це не ми, це інші члени такими політичними дурнями були, —

лист А. Дубаса з 6-го грудня 1954 р.

А дальше писав: "То ж черкни щось на таку тему до своїх спогадів, бо "китайці" (скитальці ОДВУ) нічого не знають про це все. Думають, що це ми зрадили ОДВУ і дали ногам знати перед ФБІ. А лякатись їм ФБІ не було потреби, бо ОДВУ ніколи не сприяла гітлерівському рухові не тільки в Европі, але також і в ЗСА, гнала його від себе під сто чортів. Отже мене, Е. Скоцка та деяких інших заслужених членів першої Централі ОДВУ не просили на той ювілей ОДВУ і не декорували нас. Що більше, — в різних своїх писаннях про той ювілей, про початки ОДВУ нас не згадали, так, ніби, ОДВУ від них постала."

Здоровлю щиро

АНДРІЙ ДУБАС, фін. секретар Центральної Управи ОДВУ від 1931 до 1936 р.

В. Попович,
Почесний Голова МУН

"ВЕЛИКИЙ СКУПАР"

Андрія Дубаса звали ми "великим скупарем", бо хотіли навіть марку до листа ОДВУ дістати від нього, то все говорив: "Це гроші УВО, і ми не сміємо розтрачувати такі гроші на ваші любовні листи. Покажи, покажи, що ти там написав?" І коли переконався, що дійсно це був лист у справі ОДВУ, то аж тоді дав якусь одну марку. Та "скупарем" він був тільки щодо грошей ОДВУ, а своїх власних голодному членові ОДВУ не жалував. Багато разів також і автор цих рядків споживав дещо на його рахунок по різних ресторанах, коли голод докучав. А в хаті його покійних батьків таки добре не тільки я, але й інші голодні члени ОДВУ смакували "цісарські" обіди та вечері. "Цісарські", бо під час депресії це було дійсне царство — дістатись до якоїсь родини на якусь перекуску. — М. Н.

Зліва: Д. Галичин, його дружина, Стефа, дружина композитора Гайворонського, д-р. Л. Мишуга (Гайворонський над ними)

Гурток членів ОДВУ, Ню Йорк 1933 р. (в білому капелюсі М. П. Новак)

РОМАН ГОЛЕМБІЙОВСЬКИЙ

(Посмертна згадка)

Після програних Українських Визвольних Змагань 1917 - 1923 рр., Польща нищила все, що було українське та жорстоко переслідувала українське населення. Українські патріоти, зокрема старшини згуртовані в УВО полк. Е. Коновальця, почали ставити тій політиці польського окупанта на ЗУ-Землях належний опір. До молоді, яка систематично ставила опір польській окупаційній політиці на ЗУЗ, належав покійний Роман Голембйовський, нар. 30 листопада 1899 р. в Тартаківці на Сокальщині.

В Сокалі українське культурно-національне життя гуртувалося біля церкви та читальні й було кероване свідомішими громадянами та патріотами. В Тартаківці українським культурно - національним життям керувала молодь. До тої молоді пристав і Роман Голембйовський з братом Петром. Вони заплянували національну маніфестацію на третій день Великодня 1921 р. для вшанування героїв за волю України. Мих. Климчук виклопотав в старости дозвіл і селяни на цвинтарі висипали могилу й поставили великий Хрест з таблицею і написом та тризубом. Хрест поставив о. Давидович, відбулася імпозантна маніфестація з участю селянства та інтеліґенції, зокрема сина священика, патріота П. Саноцького.

Поляки здерли таблицю з тризубом та написом „Борцям за волю України". Тоді Роман Голембйовський доручив намалювати другу таблицю. Комендант постерунку поліції сержант Цмікевич заборонив прибивати нову таблицю. Мимо тих погроз В. Грицай прибив ту таблицю і таким чином віддано честь українським героям, що впали за Волю України. Ця подія піднесла на дусі маси народу і скомпромітувала польську владу, бойовик Р. Голембйовський добився свого і здобув собі належний авторитет в Тартаківській громаді.

В 1923 р. він прибув до Америки й поселився в Ню Йорку. Включився в українське громадсько-політичне життя, став членом 204-го Відділу УНС, часто зустрічався в покійної Скубової з українськими діячами, як полк. Евген Коновалець, ред. Лука Мишуга, Дмитро Галичин, Евген Ляхович, Володимир Душник. Став членом ОДВУ і брав участь у всіх акціях і маніфестаціях Нюйоркської України. Оженився 1938 р. з Марією Хархан і згодом переїхав до Асторії, де проживав аж до останніх днів його життя.

Працював у великій кравецькій фірмі і в місцевості Беррівіл, недалеко оселі Робітничого Союзу „Верховина", мав літній дім для відпочинку. Все цікавився українськими справами й після масового приїзду української еміґрації в 50-их роках до ЗСА розпочав акцію за з'єднання трьох націоналістичних угрупувань в одну сильну політичну організацію ОУН. Тішився успіхами українців у вільному світі, зокрема конгресами СКВУ і УККА та подивляв боротьбу УПА.

Зокрема він поборював в московську білогвардійську пропаґанду єдиної неподільної Росії і успішно ширив правду про волю України стати самостійною демократичною державою. В домі в Беррівілі він цікавився українськими справами, бо той дім був його Україною. В наслідок автомобільного випадку з 13 грудня 1969 р. перебував у лічниці св. Франсіска в Порт Джерзі, де 30 грудня 1969 р., помер. Похоронного обряду доконав о. Михайло Горошко з церкви „Пресвятої Трійці" Ню Йорк, тіло його перевезено на цвинтар Монтозо біля його дому, де він похоронений. Вічна пам'ять босвикові за волю України!

О. С.

СВОБОДА, П'ЯТНИЦЯ, 11-го ГРУДНЯ 1970

Св. п. Роман Голембйовський

Наш сердешний друг, 1934 р. зробив нам «збиток» — заплатив за нас електрику в хаті. Любив бувати в нас, говорив: «Буду у вас завтра, бо Надія найкраще готовить чай. Вип'ю його ще 7-8 склянок. Не турбуйтесь: цукор і чай принесу». І так було багато разів, аж одного разу під час такого «прийняття» світло в хаті погасло. Надія скоренько дістала свічочку якусь і сказала: «О, це щось з «фюзами» склалось. А Роман не шукав в хаті причини, а скінчивши пити чай, попрощався — пішов спати. Раненько дружина побігла платити електрику, а менажер: «Тут був один пан і заплатив ваш довжок, та бо ще й залишив пару десяток на ваше конто. Хто він такий? Це наш друг» — відповіла дружина, він був свідком, як ми пожертвували цілий наш коровай на нашому весіллі на УВО (добрі люди хотіли нам дещо допомогти — склались на 600 дол., та ми не мали сумління прийняти ті гроші, віддали на УВО» Через дурну політику мій працедавець позбавив мене праці, де я заробляв 15 дол. на тиждень. А був це наш брат по крові — українець, хай Господь простить йому і такий гріх. А Тобі, Друже Романе, хай буде вічна слава! — М. Н.

Сл. п. Максим Бойчук

Славця Бойчук з дітьми та своїм чоловіком — о. УПЦеркви Борисом Заброцьким.

Дозя Бойчук (зправа) з донечками: Ірина Ганиш (зліва) і Славця — посередині, тоді ще студентка. Дітройт, Мішіґен.

Милим Приятелям Бойнукам в Дітройті! Каліфорнія, 2 червня 1966.

Дорогі Наші Друзі!

Оце щойно тому пару днів, як повернувся з дороги. Був також й в Денвері, де мав дві доповіді.

Дуже приємно було почути Ваші голоси "по дроті". Жалую, що не мав змоги побачити Вас в церкві зятя о. Заброцького. Я прийшов до церкви біля 11-ї години. Почув хори і відразу поліз на хори. Там зустрів мене щирий поцілуй Славці — туленням її білих пальчиків до її уст, а кинений в мою сторону, де я став, неначе вкопаний, коли побачив її, як вона щиро і весело дириґувала своїм хором. Яка це велика і приємна була несподіванка для мене — я не можу описати Вам. Дальше якийсь жаль мене огорнув... Молода, гарна пара людей — Славця і її муж о. Заброцький... Як багато такі люди могли б зробити добра для української церкви десь у великій громаді!.. Не мусіли б числитися з різними чужими смертельниками, а служили б тільки українській церкві. А нам так дуже бракує молодих священиків! Над цим нам треба буде попрацювати. Може не зараз, але колись треба їх намовити на таку українську церковну дорогу. Це можна буде зробити, бо маємо до діла з інтеліґентними людьми.

По відправі Славця запросила мене до хати на каву, а так (за півгодини) повернули на залю і засіли до спільного обіду церковного.

Були різні промови наших і чужих священиків, які сиділи за почесним столом, але, на жаль, я не чув ані одного слова про Україну, українську церкву. Це, мабуть, не можна було говорити, бо члени тієї церкви різних національностей. Правда, були також й деякі містові урядники на тому обіді. По різних промовах, тостмастер представив мене, як Вашого друга з Лос Анджелесу. До слова не просив, то я й нічого не говорив. Я посидів ще з півгодини, а так дістався до переднього столу, подав руку зятеві та всім іншим достойникам того столу і вийшов на подвір'я. Мені назустріч ще надбігла Славця, мабуть бігла з дому назад до залі — ми щиро обнялися, неначе рідні, і я поїхав назад до Шикаґо.

Українське ґетто в Шикаґо зробило на мене гнітюче враження. Маса різних брудних домівок, околиця також дуже бідна. І коли це вже ті наші люди вилізуть з тих бідних вулиць? На таку велику масу наших людей — не мають приличного приміщення для громадської праці. О, який я гордий з нашого Українського Народнього Дому. Правда, він мене коштує чи не 10 років мого життя, бо "доїхав" мені аж двома операціями і добрих два роки "вилизування" по них. Та тут було тяжко таку справу перевести в життя, бо нас було мало — дійсних патріотів такої справи. А в Шикаґо — це ж муха таку справу втяти.

Перший раз в історії української еміґрації наші різні "івці" — делеґати конвенції УНС, були подали собі руки для повалення головства Лисогора в Союзі, а на його місце цілою силою перли на те головство п. С. Куропася. Програли. Еге ж, це був неабиякий "файт" за таке головство! Такий файт, що коли б я був знав, що таке буде, та був приготовив собі рекляму на те головство, то хто знає, чи не був би побив обох їх. Бо так було, що не тільки я, але й якийсь інший, ще більший дурень, як я, мав нагоду скористати з того файту і вийти головою. Та я не був кандидатом навіть на головного радного, хоч їхав туди з такою думкою, бо актор Джек Паланс просив мене до співпраці продукції фільму "МАЗЕПА". Є це покищо тільки зародок такої справи, але не є виключене, що може народитися таки добрий КОЗАРЛЮГА-МАЗЕПА, бо є зацікавлені ним й чужинці, тобто вкладом капіталу. Може таке буде, що я ще буду з Паланcом і Мазуркі також й у вашому Дітройті. Це було б дуже приємним для мене — бо тоді й коцюбою не виженете мене з хати.

Слухай, Дорогий "Хведю"! Посилаю Тобі адресу, де маєш вдатися за деревієм. Негайно напиши по той деревій, вари з нього чай і пий одну шклянку кожного дня. Попробуй! Це не може пошкодити, а помогти може, коли другим він поміг. Вари, але не дуже сильним, і пий без цукру.

Ну, оце чимало вже написав Тобі. Написав, бо люблю Тебе, Ти бісів сину!

Цілуй милу дружину від нас, її сестру, шваґра, дітей і внуків Ваших.

Твій на все, Микола

Славній Вдові Дозі Бойчук в Дітройт, Міш.
НАШІ НЕВИМОВНІ СПІВЧУТТЯ... 18 червня 1966.

Дорогенька Наша Українко-Патріотко!

Дуже нам прикро, що не маємо змоги бути разом з Вами в такі трагічні дні — славних похоронів Вашого Дорогого Покійного Мужа, великого і чесного українського патріота.

Вістку, яку ми отримали про Його передчасну смерть, просто смертельно вразила нас. Плаче дружина, плачу я... Ми любили Покійного не тільки як українського патріота, але також й як нашого **дійсного Друга!**

Ми в сльозах не тільки за Ним, але також дуже й дуже співчуваємо Вам, Мила Наша Дозю! Ми пам'ятаємо, ми ніколи не забудемо Ваших страждань, які Ви, як щира українська патріотка, пройшли разом з Покійним у Ваших тяжких змаганнях за визволення України. Еге ж, ніхто інший їх так багато не знає, як знаємо це ми!

Події в ОДВУ, Чорноморській Січі, Українській Фільмовій Продукції і, врешті, події за визволення Карпатської України — це події, які описати у цьому листі дуже тяжко. Треба не людини, треба хіба якоїсь потвори, щоб не оцінила тих Ваших великих чеснот, тих Ваших великих турбот в користь визволення України, які Ви пережили, як вірна дружина Покійного.

Хай же цих пару рядків будуть на славну могилу Вашого Дорогого Мужа не тільки від нас, Новаків, але також й від усіх дійсних українських патріотів, які Покійного знали та з Ним співпрацювали для добра визволення України як на Рідних Землях, так також й на землі Вашінґтона!

Дуже щиро цілуємо Вас, Дорогенька і Мила Дозю, і просимо до себе в гості для розради з нами!

Новаки

А Ти, Дорогий Наш Друже, Максиме!.. Моли Господа Бога, щоб допоміг нам докінчити те святе діло, за яке Ти так багато пострадав! Спи спокійно! Ми Тебе ніколи не забудемо, не тільки як українського патріота, але — ще більше — як нашого Великого і Незабутнього Друга!

Твій Микола.

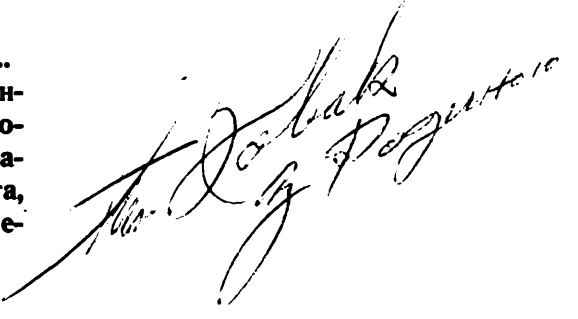

П. С. Можна відчитати (десь, колись) на похороні.

Голлівуд, 15 січня 1948.

Щирій Українській Родині
М у з и к а м
в Ошаві. Канада – родині
нашої Славної Волині
На милу пам'ятку
від
Н о в а к і в.

Де ж Ти, Батьку Отамане!

Чому ж не в Україні? Невже ж так сильно провинився Ти перед Богом, людьми, що не маєш права вернутися в Україну – в ту Україну, яку Ти так сильно любив і любиш! Таж я знаю, шо Ти ані словом не грішив перед Богом в українській справі. Ти ж ціле своє життя, як в Україні так і в Ошаві, в тій так славній Канаді, ані словом не кривив душею в українській справі. Ти приймав щиро всіх її провідників. Ти радів ними, що вони працюють для визволення Твоєї Славної Волині – нашої милої України. Ти не тільки приймав щиро тих провідників, але і сам ставав тим провідником там, де Тебе кликали, там де Ти міг помогти Україні. Ти завжди й усюди був перший не тільки на слові, але й на ділі – Ти працею, жертвою був все прикладом для других! І не гнівайся, Дорогий Брате Українцю, на Бога, Він вислуховує Твоїх молитов за Україну! Він дасть Тобі милу Україну, дасть Тобі її ще за життя Твого. Але спершу Він хоче, щоб усі такі, як Ти, всі такі, як я, – щоб ми ше більше любили її, щоб ми ще більше праці і жертв віддали їй – ось тій нашій милій Україні! Бо бачиш, Дорогий Друже, не всі ми хочемо тої України – ще є між нами дуже багато таких, які вірять чортові – вони ще впиваються його благами! Отже Бог дає їм нагоду, щоб вони покоштували тих благ. Хай нажеруться, а тоді, коли вже стане їм у горлі, то й вони прийдуть до того Бога, в якого ми віримо – а це ось ті наші Біласи, Данилишини і їм. п. Вони є нашими земними богами, бо вони були післані Тим, що є над нами! Ось Тим, якого ми ніколи не видимо, якого ми, може, й не знаємо, але Він є тою силою, до якої ми, як не в добрі, то в біді таки звертаємось за ласкою. І Він любить нас, бо дав нам земних богів, ось таких, як Біласи і Данилишини! І щасливий той народ, який має таких земних богів, бо коли б не вони, то ми не мали б чим жити, ми не мали б до кого молитись. А коли ми маємо таких земних богів, то наша будуччина запевнена на 100%! ***Наша будуччина запевнена ще й тим, що має таких земляків, як Ти, Дорогий Батьку Музика, з Твоєю милою родиною!*** Україна повстане! Вона буде велика і сильна, як ніколи перед тим! А буде вона такою тому, що ми, зазнавши страшного пекла в ній від ворогів, будемо вміти пошанувати її, як ніколи перед тим! Час гряде, а ми готуємось зустрічати його – ось того Великого Дня – Воскресення України!

Спасибі Вам, Дорогий Батьку Музика, що збудили мене написати Вам ось цього листа. Прийміть його як вислів найбільшої пошани до Вас, як до українця і мого особистого приятеля. Я все пам'ятав про Вас, про Вашу Милу Родину, а що не писав, то якось то часу бракувало, то відкладав з дня на день. У мене сотні знайомих по цілому світі і не все можна ділитись з ними листами, а ще ось тепер, коли до того на протязі останніх кількох років прийшли ще й наші скитальці. Не хочу хвалитись, але в мене є найменше 800 копій листів до скитальців. Кожному відписав, порадив, підтримав на дусі, а й поміг, як не зеленим в листі, то пакунком і т. д. Робив це з найбільшою насолодою, що міг помогти.

Вітайте свою милу дружину, передайте їй наші щирі обійми! До побачення ще колись, Милі Друзі!

Ваш Микола Новак з дружиною

„Швець – полатайко". Покійний Василь Музика був жертвенний український патріот, а його покійна дружина – „мамою різних непрошених гостей" – організаторів УСГ, УНО, ОДВУ. Їхня хата ***завжди була повна таких гостей.*** Василя так любила, що коли він 1952 р. помер від пістряка, то вона поповнила самогубство. Василь був кваліфікований ремісник – швець. Але нових черевик не робив, бо була страшна депресія в Канаді. А тому залюбки говорив: „Я швець–полатайко". Коли ж поляки 1932 р. стратири на шибениці у Львові члена УВО Василя Біласа – шевця, то Василь Музика взносив очі до Господа Бога і гордо говорив: „Аж тепер Україна повстане, бо гинуть за неї також і наші славні шевчики. Спасибі Тобі, Господи, що й таких героїв Ти дав нам"! Тоді також такою смертю згинув на польській шибениці славний революціонер – вірний друг Василя Біласа – Дмитро Данилишин. По цілій Канаді, Америці та інших краях нашої спільноти у вільному світі на знак жалоби по наших церквах дзвони дзвонили, патріотичні промови наші священики виголошували, панахиди справляли – Польщу проклинали! Світські організації протестами вказували Польщі, що недалекий той час, коли вона повисне на своїй шибениці, але ганебній!

Померли патріоти старої еміґрації – „Сіль української землі", але в моїх очах вони живі!

Василю Дорогий! Я був свідком Твоїх останніх хвилин важкого життя. Прости, що тільки копією мого листа з 15 січня 1948 р. вшанував смерть Твою і смерть Твоєї любої дружини. – ***М. Н.***

***

Голлівуд,28-го вересня 1943.

Незабутнім прибраним батькам – Анусі і Михасеві Гаврилів на Бронкс, Н. Й., великим патріотам УВО і ОДВУ.

Мої Дорогі!

Тепер ми дуже далеко один від одного, – далеко істотами, але серцями близенько! Бо про Вас я ніколи не забуду! Не забуду, бо Ви багато добра мені зробили. І вірю, що Ви й про мене не забули й не забудете, тому хоч би, що не раз багато Вам заваджав, коли був у Вас як у рідній хаті. Ви все мені перед очима... Так не раз аж хочеться взяти Бронкс собвей та поїхати до Вас. Але коли стану й подумаю, що я вже не в Нью-Йорку, а аж в далекій Каліфорнії, то не хочеться вірити, що так далеко забрив я з родиною. Тому бодай тим листом поговорю собі з Вами.

Ви, мабуть, вже читали наше оголошення в „Свободі", де було повідомлення про наш виїзд. І Вас, мабуть, не мало здивувало таке наше рішення? Та ми тут щасливі, я маю гарну працю, клімат тут дуже гарний, місто дуже гарне, а природа така гарна, що аж хочеться тут жити – всюди повно ріжних дерев, квітів і т. д., прекрасно побудовані доми /хати/ для мешканців, біля кожної хати дерева, квіти й т. д. Життя тут дещо танше, як в Нью-Йорку. От коли б так могли приїхати сюди, зробили б нам велику приємність! Ну, але біда, що це дуже далека дорога, треба їхати поїздом 4 дні й ночі. А й переїзд тепер дуже трудний, повно війська в поїздах, тіснота і т. д. Ми намучились дорогою. Українців тут дуже мало є. Як довго ми тут будемо, то не знаю, одначе на час війни напевно будемо тут, а тяжко сказати, чи ми тут лишимось, чи може доля кине нас десь там, де є більше українського життя.

Коли позволить Вам час, то напишіть пару слів, бо ми дуже скучились за Вами. Напишіть, як живете, чи здорові і т. д.

Поздоровіть сестру, шваґра, передайте привіт нашим знайомим.

Пересилаю Вам гарячі поцілуї від дружини Надії, нашого синка Ореста і бажаємо Вам усього найкращого!

Вас незабуваючий

Микола

Голлівуд, 15-го січня 1948.

Дорогий Товаришу Копко!

Так, я вже пишу. А не дуже то повинен писати там до Вас усіх на сході, бо чому я маю писати до Вас там на схід, коли Ви можете приїхати сюди, жити як людина повинна жити в „раю на землі", не мерзнути там до того степеня, що тіло від костей відпадає – літом знову пріє та дихає страшними смородами, а тут Бог дав такий рай на землі, з якого тільки жиди користають, а наш брат заліз у хрін і більше нічого не видить. Чорт Вас бери, коли Ви такі! Ось так не раз прокликаю там усіх Вас, коли подумаю, що Вас там так багато свідомих українців, а я тут сам мучусь в українській справі. І Ви ще хочете, щоб я писав до Вас? Чому ж Вам не приїхати сюди? Та ж тут є всякі нагоди на бизнеси, на роботи, як і на сході – а ріжниця є хіба, що тут дійсно рай на землі, а там пекло!

Та Вам, Товаришу, я пишу і буду писати, бо Ви не такий, як другі – Ви ще колись таки приїдете до нас! Я маю надію!

Ну, а більше нічого так цікавого. Був у нас т. Мельник з Нью-Брітан, але також приїхав і поїхав! А такий жаль мені, що не маю тут таких, як Ви та Мельник.

Дякую за поздоровлення, та пишіть нам більше як там наші мельниківці та бандерівці? – Чому немає між ними – українця? Чому мусить бути один і другий, а нема одного? Де Ви є? О, який я щасливий /чи щасливий?/, шо я собі так далеко, неначе на хуторі – живеш собі, неначе „моя хата з краю, я нічого не знаю''. А хоч ніби воно так є, то серце таки болить і то дуже болить, що таке там наробилось. Час мати розум обом сторонам і найти дорогу до об'єднання всіх сил, що колись працювали в ОДВУ. Хто цього не хоче розуміти, не хоче робити, то робить паршиву прислугу цілій українській справі.

Широ здоровлю Вас з Родиною,

М. Новак

До:
Вп. п. д-ія Миколи Новака,
Калина Фільм Ко.,
1811 Еффіе Стр.,
Лос Ангелес, Каліфорнія.

9-го серпня, 1956 р.

Вельмишановний та Дорогий Друже Пане Добродію Новак:

Ви може здивуєтесь, що я ось знову до Вас пишу, а це значить, що я про Вас думаю і шаную на стільки, що пишу до Вас. А Ви над тими словами застановіться, глибше подумайте і я певний, що Ваш слідуючий крок буде позитивним. Я вірю, що так буде, і буду уважати за велику поразку від старого друга, коли інакше станеться. Але я вірю, що Ви без потреби не захочете мені наносити поразку. А навпаки, дасьте допомогу.

Я недавно довідався від Центральної Управи ОДВУ, що в Лос Анґелес з сучасної Делеґатури ОДВУ може повстати Відділ ОДВУ. Це цілком правильний хід подій. Мене навіть дивує, що до нині у Вас не повстав добрий відділ ОДВУ. У Вас там є багато наших людей, або нам симпатизуючих, тож чому не завойовувати собі більше поле до діяння і широкого впливу на всякі мало думаючі осередки, які лише псуються без доброго організаційного життя. А Ви самі знаєте, що воно так є. І мені тяжко зрозуміти, що наші люди, що так багато зробили в минулім для визвольної справи, в ці, так важливі часи, якось були не активними, або йшли самопасом, не дбаючи за ніщо.

Тому я звертаюся до Вас, пане Новак, як до свого старого друга, якого я все шанував і поважав і ніколи Вам ніякої кривди не зробив, а навпаки, відмовився брати участь в вирішуванні старих непорозумінь, які повстали не з моєї вини. І до Вас особисто, як самі знаєте, я все ставився якнайкраще. А під час Ювілейного З'їзду я Ваше прізвище згадував кілька разів, даючи Вам повне признання за Вашу добру роботу в початкових розвоях ОДВУ в З. Д. За це Вам слава. І сумно мені, що Ви так ідейна людина залишилися бездіяльним в наших рядах. Але коли Ви придивитесь до нашого існування і праці, то ми все ж таки борикаємось і направду маємо свої тихі, але сильні впливи як в українському суспільстві, так і пошану в Урядових колах. А це вже щось, коли багато інших угруповань розлазиться або й вже замерли. Подивіться кругом і самі помітите, що правду кажу. З Вашими здібностями та організаційним хистом як і знанням американсько-українських організацій, тощо, Ви могли б дуже багато зробити в своїй околиці і показати, що Ви ще козак і можете більш зробити, коли захочете. Отже до праці при новім Відділі ОДВУ!

Прошу Вас разом з іншими нашими спільними друзями перше добре підготовити ґрунт, звербувавши споре число наших однодумців **і ще до нашого слідуючого З'їзду,** що відбудеться в перших днях вересня, зорганізуйте новий Відділ ОДВУ. Присвятіть решткн свого життя такій великій справі, для якої Ви в минулім так жертвенно багато зробили. На признання не очікуйте. Воно може прийти, або ні. Але воно скорше прийде, коли його не очікувати. Я вірю, що Ви мене послухаєте і що на нашім З'їзді буде делеґат від Вашого Відділу, а як ні, то хоч добрий привіт від нового Відділу.

Привіт нашим друзям!

Слава Україні! — Слава Америці!

З правдивою пошаною,

(——) Ол. Неприцький-Грановський

ОДВУ ЗРАЗКОВО ВИКОНАЛА СВОЇ ЗАВДАННЯ — ТВЕРДИТЬ ГОЛОВА ПУН, ЗАКЛИКАЮЧИ ЗНОВУ ДО ЄДНОСТИ В УКРАЇНСЬКОМУ НАЦІОНАЛІСТИЧНОМУ РУСІ З НАГОДИ ЇЇ 40-РІЧЧЯ

Ню Йорк. — Організація Державного Визволення України зразково виконала свої завдання, поставлені їй її основоположниками, зокрема полк. Євгеном Коновальцем" — твердив голова Проводу Українських Націоналістів ред. Штуль-Ждановнч, закликаючи знову до єдности в українському націоналістичному русі під час промови, виголошеної з нагоди 40-річчя ОДВУ на ювілейному бенкеті в Ню Йорку.

Проф. Ол. Грановський

Відбувався ювілейний бенкет в готелі Валдорф Асторія в суботу 30 листопада у приявності понад 350 осіб. Відкрив урочистість голова ювілейного комітету д-р Б. Шебанчук, який після проведення молитви Владикою Іовом та відігравання на фортепіяні Олею Дмитрів американського гимну привітав гостей та висловив перше і головне ювілейне побажання: об'єднати всі українські сили для визволення Батьківщини. Він же представив майстра церемоній в особі Ярослава Гайваса, який з черги сказав коротке слово. „Сьогодні дивимось на сорок років — говорив Я. Гайвас — що їх пройшла не тільки ОДВУ, але і вся наша громада. Багато з тих людей, що творило організацію, немає в живих, але діло їхніх рук залишиться між нами назавжди." В дальшому він представив гостей за президіяльним столом: голову ПУН ред. О. Штуля -Ждановича, почесного голову ОДВУ проф. Олександра Грановського, голову Виконавчого Органу УНР д-ра Атанаса Фіголя, Владику Іова, о. д-ра Володимира Ковалика, председника УНСоюзу Йосипа Лисогора, голову Українського Золотого Хреста Марію Квітковську, Івана Кра-маренка, о. Мітрата Омеляна Мицика, голову ОДВУ д-р Богдана Гнатюка з дружиною, д-ра Володимира Душника, председника СУК „Провидіння" о. шамб. Мирослава Харину, голову американського НТШ проф. Романа Смаль - Стоцького, Євгена Мастикаша, полк. П. Самайлова, Вол. Різника, інж. Степана Куропася, голову „Самопомочі' 'Степана Спринського, голову Об'єднаного Комітету Українських Організацій м. Ню Йорку мґра Романа Гуглевича, голову „Зарева" Павла Дорожинського та інших. Згадав також приявних на залі репрезентантів б а г а т ь о х крайових і місцевих організацій, як також української преси. В дальшому згадано багато привітів, що наспіли з нагоди 40-річчя ОДВУ, між ними президента УНР в екзилі Миколи Лівицького, від владик Українських Церков та інших. Присутні зокрема сердечно привітали згадку про привітання від пані Ольги Коновалець та пані Софії Мельник.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ (ОДВУ)

В Злучених Державах Північної Америки

До Впв. Пана Миколи Новака,
1811 Еффіе Стр.,
Лос Анджелес, Каліфорнія.

Вельмишановний Пане Добродію:

Ще перед З'їздом ОДВУ я Вам вислав листа з запрошенням на наш ювілейний З'їзд, і коли б Ви не могли прибути, то вислати привітного листа від себе як основоположника ОДВУ.

На жаль, мій лист назад до мене повернувся, бо, видно, неповна була адреса. Однак я Вам цей лист засилаю для Вашого рекорду і залучаю лише декілька копій з численних привітів, що ми одержали на нашім З'їзді. Як самі побачите, вони прекрасні. А такого листа, якого нам надіслав пан Президент, ще ніколи ніяка українська установа не одержала, і тим нам дано повне признання за нашу вперту і послідовну працю.

Вітаю Вас та прошу передати привіт другові Скегарові та іншим і бажаю Вам якнайкращого успіду.

З глибокою пошаною,

Слава Україні!
Слава Америці!

Ол. Негрицький-Грановський

П. С. За пару тижнів вийде моя нова книжка, і я її хотів би пошитири в Вашім стейті. Чи не могли б Ви зорганізувати кольпортаж її на Вашім терені. Це будуть мої поезії.

Примітка: Такий кольпортаж відбувся з великим успіхом. – М. Н.

ПРОФ. Д-Р ОЛЕКСАНДЕР ГРАНОВСЬКИЙ

(1)

ВІД РЕДАКЦІЇ: Минулого четверга, 4-го листопада 1976, точно в день своїх уродин, в Ст. Пол в Міннесоті помер на 89-му році життя один з найвидатніших і найбільш заслужених українців-патріотів, св. п. проф. д-р Олександер Неприцький-Грановський. Для характеристики та для світлої пам я-

Прекрасний концерт Галини Андреадіс в Чікаґо

(Власна коресподенція "К. Ф.")

11-го квітня, в Школі Шопена, Чікаґо, відбувся прекрасний гостинний виступ оперної співачки Галини Андреадіс. Це одна із найталановитіших українських співачок поза Україною, яку мали щастя слухати чіказьці. Вона має надзвичайно даровитий діяпозон голосу, чисте меццо-сопрано, з відтінками драматизму, який легко схоплює ведучі арії, сягаючи кульмінаційних вершин що веде їх до найніжнішого "піяно". Чистий, але барвистий тембр голосу, просто зачаровує своєю красою, силою і сміливим порівом.

Від ліва: М. Новак, Катерина Кохно, ґенерал П. Шандрук, о. митрат Федір Білецький; 1966 рік. Шикаґо, Іллінойс

Галина Андреадіс

Від ліва: Улас Самчук, паніматка Білецька, о. митр. Федір Білецький, (невідома особа), М. Новак. 1966 р. Шикаґо, Ілл. Фото з концерту славної солістки ГАЛИНИ АНДРЕАДІС

ПРИМІТКА : Галина Андреадіс, організатор укр. опери 1977 р.

UKRAINIAN OPERA INC.
A non-profit organization
P.O. Box 265, Mastic, N.Y. 11950 U.S.A.

До Хвальної Управи Централі ОДВУ
в Нью-Йорку, Н. Й.

Дня 4/I — 1954

Дорогі Панове!

Отримав я Ваших два листи, в яких звертаєтесь до мене, щоб я зорганізував відділ ОДВУ в Лос Анджелес, Каліфорнія. Питаєте, чи був тут відділ перед війною. — Ні, не було.

Вибачте, що на першого листа не відозвався, що примусив Вас писати до мене аж другого листа. Дуже прикро мені, що завдав Вам аж так багато клопоту. Зробив я це не тому, що таким великим паном почуваюся або що ігнорував Вашим листом. Ні! Я змовчав на Вашого першого листа тільки тому, що не хотів дразнити собі нервів тяжким пережиттям сумної події, яку Централя ОДВУ завдала мені в 1935 році, де в різних довірочних листах до відділів ОДВУ і до проводу ОУН в Європі проголошено мене провокатором, а в різних других комунікатах з того часу сказано ось що:

"Від сьогодні всі виключені члени ОДВУ (в тому й п. Микола Новак) не мають права належати до жодних відділів ОДВУ й не мають права виступати в імені нашої організації. А коли б хто з них хотів виступати в імені нашої організації, то взивається ті відділи, де б це не сталося, вжити всіх заходів, щоб їм ударемнити руїнницьку роботу".

І це було написано під диктат п. Евгена Ляховича (представника ПУН).

До сьогодні ніяка управа Централі ОДВУ **не відкликала** таких страшних наклепів проти мене. А багато з тих членів Централі, що таке писали проти мене і проти других моїх товаришів, пішли в чужі організації (деякі в бандерівські). А коли прийшла маленька нагінка на них з боку американської влади в часі минулої світової війни, то вони повтікали з організації ОДВУ як щурі, відпекуючись, що вони з нею не мали нічого спільного і т. д., **а я задля добра загальної української визвольної справи** ще й боронив їх перед "Еф-Бі-Ій" в часі минулої війни. Боронив так щиро, як би ніякої кривди вони мені не заподіяли. Боронив, бо був щиро переконаний, що вони не є зрадниками нової батьківщини Америки, а те, що між нами було, то це були наші непорозуміння чисто організаційного порядку. **Вірю, що деякі члени Централі,** що й сьогодні ще, як бачу, очолюють її — знають про це дуже добре. Чи вони вдячні мені, що я не зробив на них ніяких наклепів, як це вони зробили на мене перед українським громадянством — не знаю. **Знаю тільки те, що та подія заболіла мене так сильно,** що через довгі роки я ходив як зовсім безвартісна людина, моя дружина плакала, а я помалу сивів і аж коли таки добре посивів -переболів і був спокійний вже через 11 років, відколи сюди приїхав, і аж тепер Ви, Дорогий Пане Докторе, пригадали мені старі часи, в яких я зазнав великого горя! **І все це скоїлось** тільки тому, що я хотів бачити нашу організацію такою, як вона була до 1935 р., а вона була така, що трясла цілою українською громадою в Америці. Вона мала 75 відділів по Америці таких, з якими можна було гори перевертати. Відділи, які на 75% я здобув. Товк собою через 5 років по Америці без цента винагороди (тоді в нас ніхто ніякої "пейди" не брав в Централі). В нас була посвята, віра в святу ідею ОУН. Я лише одружився був, і за два дні лишив дружину без цента — вона пішла начиння мити до ресторану, заробляючи по три доляри денно, а я поїхав з сл. п. О. Сеником по Америці організовувати 40-тисячну акцію для ОУН. **6 місяців був у дорозі.** ОДВУ дістала великі гроші на ту справу, а я ані цента не взяв собі за працю. На нашому весіллі нам подаровано 600 долярів, як весільний "коровай" — ми з дружиною не прийняли його, а віддали на ОУН, — самі без цента почали своє життя. Старі члени знають про це, зокрема п. Черватюк напевно не заперечить мені цього опису. І пишу це не на те, щоб підкреслити свій патріотизм, але — хотів би знати, чи тепер так є в ОДВУ. Бо коли так є, то можемо бути спокійні за велике завтра нашої славної ОДВУ.

Я, Дорогі Панове, не знаю Вас нікого з нової еміґрації, не мав щастя й тут в Лос Анджелес стрічати бодай одного із Вас, тобто організованих членів ОУН з Европи, **але дозвольте мені сказати таке:** коли між Вами найдеться хоч би один тільки в особі сл. п. Омеляна Сеника-Грибівського, нашого славного делеґата в ОДВУ, як це ми його називали, то організація ОДВУ дуже скоро відродить себе в Америці, — вона стане такою, як вона була до другої світової війни! Коли ж такого між Вами там немає, то вона буде аж тоді такою, коли зродить другого Сеника.

А мене викинули з ОДВУ знаєте за що? За все те, що Ви тепер робите. Я хотів друкарні ОДВУ — мені перечили, що свободяни мають для ОДВУ друкарню (а вже й гроші були на неї). Я заініціював продукцію фільму "Білас-Данилишин" — мені сказали, що в Берліні такий фільм випродукують. Я бився за те, що ми маємо слухати наказів тільки проводу ОУН з Европи — мені перечили (ті, що викинули мене), **що мусимо слухати слободян** (нині слободяни з бандерівцями); я став в обороні заслуженого члена Централі — тов. Евгена Скоцка (секретар), — **мені сказали, що мусимо його викинути з Централі, бо так хочеться слободянам.** І викинули! Я з другими членами Централі не стерпіли цього всього і хотіли завести реорганізацію управи Централі, бажали привернути Центральну Управу ОДВУ до її світлих років, якими вона втішалася до 1934 р.

Та п. Е. Ляхович з деякими другими членами Централі нас викинули з Організації, бо мали ту силу, що п. Е. Ляхович був тоді зв'язковим ПУН — він заважив, бо діяв в імені проводу ОУН.

Переболівши все, опинившися тому 11 років в Голливуді, я тут зорганізував Українську Централю, очолив її і так досьогодні працюю в ній. Багато допоміг за той час нашим націоналістам в Канаді, помимо цього, що статут Української Централі є надпартійний — всеукраїнський. І до приїзду нової еміґрації ми посилали великі гроші на різні потреби нашого Сходу — як УККА, ЗУАДК, УНО в Канаді і т. п.

Сьогодні знаємо, де опинився Е. Ляхович, знаємо також кудою пішли свободяни — замість об'єднання ОУН в ЗСА, допомогли Ляховичові створити ОЧСУ. Хай історія судить нас, чи треба було й на цьому ґрунті аж кількох ОУН!

Бажаю Веселих Свят і щасливого Нового року!

— Микола Новак

Перед будинком редакції "СВОБОДИ".
Зліва: Мирон Леськів, (незнана особа),
Анна Гладун і Євген Ляхович

М. Новак із сином Орестом і дружиною Надією. Лос Анджелес, 1944 рік.

Сл.п.Євген Ляхович помер на Флориді,16 жовтня 1976 р.,на 76 році життя.
Помер почесним членом ООЧСУ.Ходили слухи,що Є.Ляхович 1936 р.знав про траґедію розколу Українських Націоналістів, а як що так,то може ті жалюгідні слухи були причиною розколу ОДВУ 1936 р. - М.Н.

Осип Бойдуник.

Високоповажані Панство!

Почуваюсь до приємного обов'язку ще раз подякувати Вам за гостинність у Вашому домі в часі мойого перебування в Лос Анджелесі.

При тому також почуваюсь, але вже до іншого, обов'язку перепросити Вас за одну сплетню, якої й я впав жертвою, а саме, що в Лос Анджелесі помер Микола Новак. Розуміється, що ця вістка всіх тут засмутила, і готувались до панахиди і писання некрологу. А вчора я одержав листа від д-га Форманюка, з якого виходить ясно, що тамта вістка не відповідає правді. Отже, як у нас в Галичині говорять, коли така вістка про чиюсь смерть розходиться, а виявляється, що вона неправдива, то значить, що дана особа буде жити довгі літа, чого я Вам, Пане Новак, бажаю з цілого серця.

Але при тому й неприємно мені, що я тої вістки не провірив, а в принагідній зустрічі з п. Скоцком – повторив її. Тому прошу не дивуватися, коли одного дня Ваша Вп. Родина одержить від п. Скоцка співчуття.

Тепер тут провірюють, ХТО таку несовісну сплетню тут розпустив і в якій цілі.

На тому я кінчаю, бажаючи Вам многих-многих літ прожити в кріпкому здоровлі і радості разом з Вп. Родиною,

щиро Вас здоровлю і вітаю

Слава Україні!

Нью-Йорк, дня 29. лютого 1956. р.

Осип Бойдуник

Листопадові Роковини

ПРИМІТКА

"Листопадові Роковини", це малюнок Івана Кучмака

ДЕЛЕҐАТУРА ОДВУ В М. ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

Постала в січні 1955 р. Під кінець 1955 р. прибув до Л. А. представник ПУН Бойдуник, мав свій доклад в Данській Авдиторії, і був гостем через два тижні в друзів — Анни і ПавлаФорманюка. Від'їхав в січні 1956 р. Делегатуру очолив друг Павло Форманюк, він її організував. Довгі роки Делегатура ОДВУ була дуже активна, збірала пожертви на цілі ОУН, брала участь в різних національних святах Об'єднаного Комітету м. Л. А., що був при УКО, вела курси українознавства, де крім інших викладачів, був також і Павло Форманюк (христальна. дуже жертвенна). На жаль, із старих членів ОДВУ тут нікого не було, крім автора цих рядків. А з нової еміграції ОУН було дуже маленьке число, а й ті не всі приступили до співпраці П. Форманюка, щоб було з ким організувати ОДВУ, і так та Делегатура ОДВУ існує тепер очолена Юрієм Вибачинським, при співпраці П. Форманюка та інших членів. І хоч числом невелика, то за те гідна звання — *прикладу гідної делегатури ОДВУ*, як на її можливості на цьому терені.

У 40-РІЧЧЯ ОДВУ

Минуло сорок літ палких думок і мрій,
Що час їх не щербив і не ламали зміни,
Як Український Фронт, продовжуючи бій,
Здвигнув у чужині фортецю України.

Так величчю хотінь, під чорних бур грозу,
Націлено в мету та пройнято досподу,
За морем заблистів наш, предківський тризуб
І серцем став сердець, змістившись ярко в ОДВУ.

І села і міста нерідної землі,
І радощі й жалі тужливого скитальця
У димі чорних шахт, у штольнях і ріллі
Окрилив творчий дух Євгена Коновальця.

Він визначив шляхи до древніх гордих веж
І велич нас навчив шукати тільки в чинах.
Фортеця ця — це він. У ній він все живе
І житиме й тоді, як встане Батьківщина.

Вся ОДВУ — прапор наш і мужності салют.
Вся ОДВУ — голос: Йди за правду і свободу.
Це — смолоскип бійців з-під Львова та з-під Крут,
З-під мурів Городка, з волинських піль і Бродів.

Задивлена у дій нестриману ходу,
Усе голосить чин, що скріплює ідею,
І, як найчульший нерв заморських рідних душ,
Із Краєм є завжди і Край завжди є з нею.

І як прийде пора, коли Любартів дзвін
Промовить в граді Льва, що час настав розплати,
Вестиме нас вона — від Тиси аж по Дін
Останній волі храм востаннє будувати.

І вступимо усі до власних рідних лав,
Єдиній правді всі підчинені і вірні:
Ми українці все — де Бог нас не послав б
І рідний дім наш там, а тут ми лиш в комірнім.

Великих сорок літ в минуле потекли,
Та залишили нам свої чудові черти...
Хай слава буде тим, що поруч з смертю йшли
І виховали тих, що не бояться смерти.

Теодор Курпіта

МІСІЯ ОДВУ ЩЕ НЕЗАКІНЧЕНА

День 8. грудня 1968 р. був вийнятковим днем у житті чікаґської української громади. У готелі Шато Рояль вона відзначила того дня 40-річчя Організації Державного Відродження України ювілейним бенкетом, що почався о год. 5-ій пополудні при участи понад 250 осіб.

Бенкет відкрив коротким змістовним словом голова Ділового Комітету інж. Ю. Дачишин і дальше ведення програми передав у досвідчені руки проф. д-ра М. Папа, що спеціяльно на це свято прибув із Клівленду.

Промовляє проф. М. Пап, біля нього Голова ПУН Олег Штуль-Жданович, пані А. Рибак — голова УЗХ в Чікаго і інж. Юрій Дачишин

Покликаний тостмайстер, привітавши приявних, представив членів Почесної Президії, голову ПУН, піонерів і представників організацій та товариств.

Незвичайно цікаву доповідь мав екзекутивний заступник ЦУправи ОДВУ В. Різник із Нью Йорку, в якій образно представив історію постання ОДВУ, її 40-літній шлях та її здобутки.

Промовляє екзекутивний заступник голови ЦУ В. Різник, сидить дир. Микола Бігун.

Основну промову про українських націоналістів виголосив голова ПУН-у ред. О. Штуль-Жданович.

Місія ОДВУ ще незакінчена — говорив він, бо ОДВУ зродилась з конечности допомагати Україні в її боротьбі за своє державне відродження. Боротьба за цей всенародній політичний ідеал триває в Україні досі й досі потребує вона нашої допомоги. На зрив ще не час, і тим процесам, що сколихують совєтами, мусимо подавати допоміжну руку. Всі сили, що йдуть на розвалення московської тюрми народів, є нашими союзниками й ми скрізь і всюди повинні йти одним фронтом до однієї цілі.

У мистецькій частині програ-

Окремо нагороджений Головою ПУН, піонер ОДВУ з Клівленду, п. Іван Попович (другий зліва), в гурті А. Білий, Голова ПУН, проф. М. Пап, д-р А. Гаєцький

БЕНКЕТАМИ ВІДЗНАЧЕНО 40-РІЧЧЯ ОДВУ

Дня 31-го жовтня ц. р. в присутності біля 350 осіб відзначено 40-річчя ОДВУ в Нью Йорку. Присутні представники громадянства й членство ОДВУ та БО відзначували ці роковини в свідомості великих завдань в майбутньому. Чікаґо відзначило цю річницю 8-го грудня. Цим і закінчується святкування цієї річниці. У новий етап нашої праці вступаємо бадьоро з твердою постановою нести гідно й відповідально прапор ОДВУ в майбутнє так, як це примірно робили наші попередники. Віримо, що своєю працею вкладатимемо кожного дня цеголку у світле відродження України.

IV

КАЛІФОРНІЙСЬКИЙ ПЕРІОД ДІЯЛЬНОСТИ

ЛОС АНДЖЕЛЕС

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛЛІВУД

1943 — 1979

Микола Новак

НАШІ НАДІЇ НА ГАЛЛІВУД...

(Спогад з 1943 року)

Прощання з українцями Нью-Йорку. Неймовірна подорож. Надії на продукцію фільму з українських визвольних змагань. Українці в Галлівуді. За одну добу життя в Галлівуді мусів очолити українську громаду. "Повертаємо на Схід", — просила дружина... Чужі люди купили хату. Тяжка праця на українській громадській ниві.

Десятого липня 1943 року ми з дружиною рішилися покинути Нью-Йорк, а 13-го липня цього ж року ми вже були в дорозі до Галлівуду.

Сусідам, різним приятелям, родичам дружини переказали про наш задум аж 12--го липня. Не легко було покидати родичів, прекрасних різних друзів, а зокрема українські церковні і національні організації, з якими повних 13 років працювали на різних ділянках громадського життя. Тож, щоб не завдавати собі довгих переживань-жалів, рішилися виїхати якнайскорше.

Співпродуценти, з якими ми продукували українські фільми "Наталка Полтавка, "Маруся" ("Ой не ходи, Грицю, та на вечорниці"), просили: — Їдьте, може там вдасться нам відновити наше діло. —

Товаришки дружини за тих два дні різно збували ту сцену прощання: одні плакали, інші бажали щастя, обіцяли приїхати за нами. А були вони з різних сторін України, як теж й такі, як моя люба дружина — приміругідні українки, роджені в нещасних домах на брудних вулицях Нью-Йорку та його околицях. Досьогодні подивляю патріотизм їхніх родичів — родин, які були зовсім неграмотні або малограмотні, а виховували таких гідних дітей. Бо ж таких ми мали великі тисячі по цілій Америці і Канаді, а людей з вищою освітою на пальцях могли порахувати.

А друзі з нашого славного ОДВУ, Золотого Хреста, МУН, славних хорів — Кошиця, Кириченка, Онуфрика, Театрального Гуртка ОДВУ, Українських Фільмових Продукцій, Церковних Громад і т. п. — о, ті різно нас прощали...

— Слухай, бісів сину, — говорив друг А. Дубас, — лишайся з нами, повернемось назад в члени ОДВУ, бо ті, що нас 1936 року "заморозили" в правах членів ОДВУ, самі тепер дістали "колд фіт" (зимні ноги)... і багато з них вже "дали ногам знати"... А проф. А. Грановський просить нас повернутись до ОДВУ. Тут тобі й Галлівуд, тут родичі дружини, товариші. Кажу тобі, що довго там ти не втримаєшся. Там українців, як кіт наплакав... —

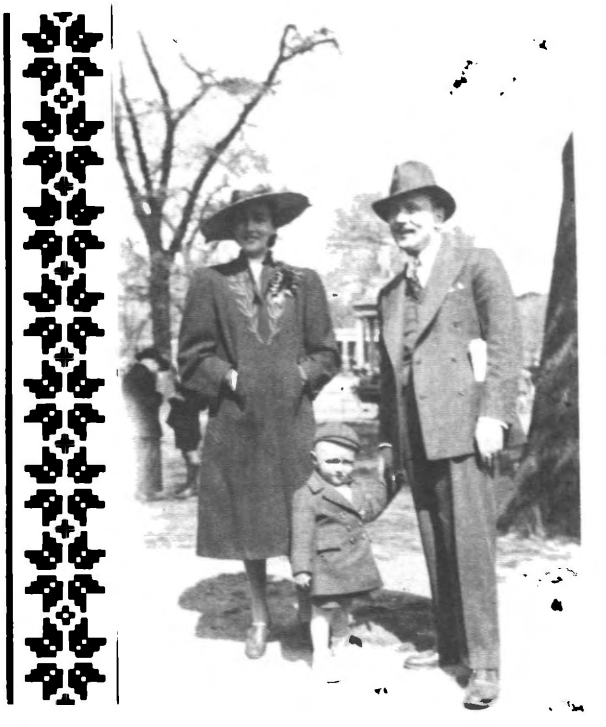

НОВАКИ з першим синком Орестом

Перші кроки по хідниках Галлівуду, 23 липня 1943 .А який той Галлівуд був тоді гарний !Американська молодь була привітна,чистенька,не така як тепер розхристана. - М.Н.

МИКОЛА П. НОВАК

Якщо я щось зробив добре для української справи в своєму житті,
то мушу завдячувати Богові, що послав мені таку дружину Надію, яка завжди була моїм найближчим співпрацівником у всіх наших громадських турботах

Прибув я до м. Лос Анджелес з дружиною Надією і сином Орестом 1943 р., і негайно став ініціятором Української Централі (тепер УКО — Український Культурний Осередок).

1947 р. був ініціятором першої УАПЦеркви св. Володимира, і головою управи два роки. А головою УКО був повних 12 років у трьох періодах різних років. 8 років був головою відділу УНСоюзу і 5 років головою Допомогового Комітету Скитальців. Промотором українських політичних акцій. Від 1929 р. був організатором ОДВУ на сході ЗСА, організатором і співпродуцентом перших українських звукових фільмів у Нью-Йорку, грав у них різні ролі. З м. Лос Анджелесу написав приблизно 150 різних статтей і репортажів до української преси, взиваючи людей на поселення в Каліфорнії. 1961 р. довершив мрії українців м. Лос Анджелесу — набуття Укр. Нар. Дому.

НАДІЯ НОВАК,

1945 рік.

ПОЧАТКИ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

Місто Лос Анджелес зі своїми околицями займає більше простору, ніж будь-яке місто в світі. До 1900 року, коли сюди почали прибувати українці, в Лос Анджелесі було всього-навсього трохи більше ста тисяч мешканців, а сьогодні воно займає друге місце після Нью-Йорку.

До 1938 р. всіх українців було в Лос Анджелесі не більше 150 родин, а таких, що боронили синьо-жовтий стяг, лише 25 родин. Решта — то були т. зв. прорадянці. Від 1944 до 1948 р. адресар Української Централі вже сягав 500 українських родин, а з них щонайменше 150 родин свідомих українців. Від 1948 до 1952 р., коли почали прибувати українці з різних міст Америки й Канади, де вони жили раніше, а також хвиля еміґрантів після останньої світової війни — все це доповнило наш адресар до тисячі родин. А сьогодні українців у Лос Анджелесі є щонайменше 3.000 родин на якихось чотири тисячі у всій Каліфорнії.

Українська жертвенність — подиву гідна: якщо скласти всі матеріяльні надбання українців Лос Анджелесу — Народний Дім, церкви і т. п. — то це буде імпозантна сума.

До перших поселенців-українців у Каліфорнії наші історики вже вписали ім'я о. **Агапія Гончаренка,** який поселився в Сан-Франсіско 1876 р. та видавав там українську газету. А що **Текля Денис** особисто знала сл. п. о. Гончаренка, з ним працювала на українській ниві, то вона буде, мабуть, однією з найперших (після о. Агапія) поселенців у Каліфорнії.

ПЕРШІ КРОКИ

Організаційне життя в Лос Анджелесі було тоді описане в "Новім Шляху" (ч. 8 за 1943 рік) так:

"Не маємо тут української церкви й народного дому, немає й української організації. Куди не кинеш думкою, всюди страшна українська порожнеча ... Уявіть собі моє життя в такій громаді! З маленького хлопчика я був активний по українських організаціях, а тут приїхав і все це нараз урвалося мені." Це була моя кореспонденція з того часу.

Зате у той час в Лос Анджелесі була дуже активна організація наших комуністів. Вона об'єднувала найменше 75 українських родин, дещо різного "інтернаціоналу" і багато Москалів. Кожної суботи, неділі ця організація влаштовувала концерти, обіди і т. п. і збірала великі гроші на т. зв. "українську червону армію" і, мовляв, на "бідних дітей" в Україні.

Лідери тієї комуністичної організації дуже хитро вели свою політику. Малоколи говорили людям про дійсну свою ціль. Кілька разів і я мусів їсти ті їхні обіди, бо я бажав запізнатися з цими людьми, що там бували, тобто розчовпати їх, чи дійсно всі вони комуністи, чи може пішли для розваги? і за короткий час я збагнув, що все це діється під впливом наших наймитів Москви і Москалів. Багато затягнені не розуміли, де вони є.

Треба було рятувати цих наших людей з того московського ярма . . . Але як? Адже війна! Москва союзник Америки! Їхня організація популярна в Америці, влада сприяє їм . . .

"Українському підпіллю допоможіть, яке ось й тепер гяжко кріавиться на двох фронтах — проти Гітлєра і Сталіна! Ось де наша правда в Лос Анджелесі."

Комуністи нас поборювали люто. Ось, наприклад, комуністичні "Українські Щоденні Вісті" з неділі, 2 вересня 1947 р., що виходили в Ню Йорку, цілу велику сторінку "присвятили" нам і проти нас. Тільки кілька рядків задокументую з тої їхньої напасти проти нас. Ось як вони писали проти нас:

"На початку воєнного наїзду Гітлєра на Україну, до нашого м. Лос Анджелес прибула від східної централі маленька групка українських гітлєрівців. Побачивши згоду між тутешніми українською і російською громадами, вони негайно взялися за гітлєрівську роботу."

Мало того, — вони позволяли собі аж так далеко, що доноси до ФБІ десятками разів робили проти різних наших патріотів. Ходили туди і взивали: "До тюрми замкніть тих українських гітлєрівців." Думали, що в такий підлий спосіб знищуть нашу чесну працю, яку ми жертвували в користь визволення України.

"Ми ані не гітлєрівці, ані не комуністи! Ми проти такого союзника — як Сталін, бо ми щиро переконані, що по війні він зазіхатиме й по нашу прибрану Батьківщину Америку! Тільки на руїнах гітлєризму й комунізму зможемо врятувати світ від загибелі! Пустіть Гітлєра, щоб розбив на порох Москву і зайшов аж на далекий Сибір і там сконав разом із своїми опришками! І аж тоді хай Америка піде в Европу і в Росію допомогти різним народам завести порядок й лад, з такими демократичними конституціями, яку має Америка.

Така була наша відповідь представникам ФБІ.

А нашим комуністам, ми говорили:

"Прийде такий час і то недалекий, що вас в Америці будуть переслідувати. Але ми не будемо робити на вас таких доносів, як ви проти нас, бо ви хоч негідні наші брати, то все ж таки одної крови! Ви загублені наші брати, ви не знаєте, що робите! Вас обдурили наймити Москви. Ставайте в ряди проти всіх ворогів України! Доможіть нам в нашій праці в Українській Централі, — організації, що має соборний статут! Усіх вас щиро вітаємо, не робить різниці, де ви родилися в Україні ,чи по інших краях. Усі разом, як одна родина, допоможім поневоленій Україні у її змаганнях проти ворогів і створім своє приємне спільне життя, як одна родина в нашій громаді. (Українську Хату, ми перезвали на Українську Централю).

Такі та їм подібні переконування, освідомлення, а до того й різна жива народна праця в Українській Централі, за короткий час, бо тільки три роки (від 1943 до 1946), здобула для себе вже найменше 300 активних членів і найменше 250 осіб симпатиків. Залишились ще деякі комуністичні лідери але й ті вже не такі завзяті як були колись. Мабуть подія із Сталіном знеохотила їх. Плакали, коли він сконав, а тепер того ідола Хрущов неначе самий Гітлєр повикидав з різних його пам'ятників, то що їм робити? Величати Хрущова на місце Сталіна, — ану ж й з Хрущовом таке саме зроблять?

Микола П.Новак

"Новий Шлях",7/8/43 р.
(Скорочена стаття до половини із цілої статті. - М.Н.

... був обраний на голову **Михайло Байсе-** ... (громадський діяч, народжений у Канаді), секретарем став **Іван Мартинів**, скарбником – **Т. Ноґаш**, а членами **М. Вивюрський** і пані **Маліновська.**

„УКРАЇНСЬКА ХАТА"

27-го листопада 1943 р. вібулися наради в хаті д-ра **Г. Скегара**, де було вирішено організувати нову організацію під назвою „Українська Хата" та від імени цієї організації купити якусь посілість, щоб була своя домівка і назвати її Українською Хатою.

Ініціяторами такої нової ідеї були: **Роман Гонсет, М. Мельник** і д-р **Г. Скегар.** Головою був обраний **Р. Гонсет.** Було вирішено негайно зачартерувати організацію з такими членами: а) члени-фундатори, які складуть по 500 дол. на Українську Хату; б) члени-добродії, які дадуть по 100 дол.; в) члени звичайні – по 25 дол.

Організація мала бути безконфесійна і неполітична. Хоч попередня організація – „Український Клюб" – ще не була зліквідована, але через війну була неактивною, тому згадані ініціятори думали, що краще починати справу від новоствореної організації. Про це я довідався вперше, коли д-р **Г. Скегар** й п. **Роман Гонсет** зложили нам, як новоприбулій родині, візиту в маленькій кімнаті на Лейк Шор Стріт.

Вислухавши інформації про стан громади, я порадив назвати організацію „Українська Централя", яка мала б бути соборницькою, понадпартійною, де були б об'єднані всі українці, крім комуністів, і приобіцяв свою співпрацю в такій організації. Треба оголосити „війну" українським комуністам, забрати від них несвідомих людей, які впали жертвою хитрої політики комуністів. Бо коли тим людям добре пояснити, де вони опинилися, хто їх використовує, то великий відсоток українців перейде в наші ряди і працюватимуть вони для добра й визволення України, а не для Москви.

Як бачимо зі списків наших перших піонерів, то одні й ті самі люди були організаторами і членами всіх раніше згаданих організацій. А найголовнішою причиною, чому ті організації завмирали, то знову поставали, було те, що серед громади була дуже мала горстка ідейних українців-патріотів, і вони не мали сили втриматися при організованому житті. Зате комуністи мали широке поле діяльности. Їхні лідери були, на диво, багаті люди. Їхнім організаціям сприяла й страшна депресія економічна в країні, безробіття; особливо в Лос Анджелесі. Також інтернаціональні сили сприяли ростові комуністичних організацій. Вони мали добрий хор, театральний гурток, добрих організаторів і кожної суботи й неділі збирали великі гроші на потреби Москви. Багато наших добрих, але несвідомих родин бувало на їхніх різних сходинах, забавах і несвідомо вписувалося в члени їхніх організацій. Комуністичні лідери були дуже хитрі, вони на зібраннях про комунізм узагалі не згадували, але всю свою діяльність спрямовували на користь Москви – збирали гроші на допомогу „бідним", „дітям", „інвалідам", „українським партизанам", „українським арміям" та пересилали зібрані суми й пакунки до Москви. Лише в стислих гуртках провідників відверто говорилося про допомогу комуністичному поневолювачеві України.

Тим часом наші патріоти, хоч і не мали проводу в особах високовчених людей, не сплямили жовто-блакитного стягу в Голівуді. Вони, бідні громадські чорнороби, заслуговують на похвалу, бо зберегли чистим наш національний прапор України.

ЗАМІСТЬ ФІЛЬМІВ–ГРОМАДСЬКА ПРАЦЯ

Ще в 1927 р., як прибув до Канади, я почав цікавитися українським життям у Голівуді. Також, коли в 1929 р. прибув до Н-ю-Йорку, я дуже точно слідкував в українській пресі за інформаціями про українців у Каліфорнії. Вирізував різні статті з газет. Тоді на тему українського життя тут писали сл. п. **Теодор Ноґаш, Ілія Вавричук, Іван Орлик** і д-р **Скегар.** І хоч ті новинки були досить скупенькі, для нас на сході Америки вони були такі багатомовні, що ми часто покликалися на них у різних акціях за допомогу Рідному Краєві. Це була велика радість для нас, коли ми читали, що в далекій Каліфорнії українці складають пожертви на українських інвалідів, на УВО, на Рідну Школу у Львові і т. п.

І ось товаровим потягом (іншого годі було дістати-війна) за дванадцять днів і ночей ми з дружиною і п'ятирічним синком з тяжкими труднощами з Нью-Йорку доїхали до української громади в Голівуді. У той час було дуже приманчиво чути й писати: „Українська громада в Голівуді", бо тоді Голівуд був на першому місті, а про Лос Анджелес мало хто й знав.

Будучи співпродуцентом українських фільмів у Нью-Йорку (також актором) „Наталка-Полтавка" і „Маруся", ми мали ідею спроду-

кувати український фільм про українські визвольні змагання, бо й моя дружина добре грала на сцені, а ще малою одна фільмова компанія хотіла її взяти до фільму, та родичі не пустили . . .

У той час у Голівуді вже був сл. п. **Іван Годяк**, наш добрий друг, який мав контракт на три роки грати в голівудських фільмах. Він обіцяв нам свою допомогу.

Була велика біда з помешканнями в той час, яких ні за які гроші не можна було дістати, а готелі були переповнені. Шість місяців ми тинялися по всяких „румінґ-гавзах", в суботи й неділі з малою дитиною приходилось багато разів спати в Еко Парк, аж поки управитель „Вуменс Клаб" запросив нас до себе.

– Не турбуйтеся про помешкання, – сказала нам одна знайома особа. – Приходьте на організаційні збори „Української Хати" (Укр. Клюбу) при Норт Вестерн ч. 1538 в Голівуді в неділю, 13 лютого 1944 р. Там і поговоримо...

І ось, не спавши цілу ніч, без грошей і помешкання ми таки були першими на зборах, пройшовши пішки тридцять бльоків.

– О, які гарні ці ваші російські вишивки, – казали американці, дивлячись на вишивану сукню моєї дружини і вишиту сорочку п'ятилітнього Ореста. – Де можна їх купити?

Ми чемно їм пояснювали, що це – українські вишивки, а не російські. Було видно, що американці в Голівуді нічого не знають про Україну, і ми їм в довших розмовах пояснювали, хто ми і „чиї ми діти" . . .

НА ЗБОРАХ ЗАСНОВНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛІ ПОНАД 25 РОКІВ ТОМУ

На зборах були присутні такі особи: **Михайло Байсарович,** д-р **Григорій Скегар**, **Іван Мартинів**, **Роман Ґонсет**,**Анна Мельник**, **Анна Мазуркевич** (мати актора М. Мазуркі),**Василь Мартинів**, о. **Роман Качмарський**, п-ні **Поглод, Петруха** , **Вавриков**, **Михайло Вивюрський** і **Дмитрик**. Адвокат **О. Маліцький**, п-ні **Садовець** і **Новаки** – гості. (Це точний витяг з протоколу д-ра Скегара).

Збори відкрив голова Українського Клюбу („Українська Хата") п. **Михайло Байсарович**. У звітах виступали п.п. д-р **Г. Скегар** – секретар, який перебрав був цю посаду від о. Качмарського, який, у свою чергу, виконувавфункції тимчасово, перебравши обов'язки секретаря від пані **Тулай,** що зрезиґнувала раніше, і скарбник Т. Ноґаш, який повідомив про фінансовий стан товариства: 126 дол. в банку, 74 дол. в бонді, а готівкою на руках 26 дол. 09 ц., разом 226 дол. 09ц.

По коротких звітах була довша дискусія над долею товариства: одні за розв'язання його на час війни, інші – проти. Голова Байсерович попросив до слова і мене як гостя. Я закликав до реорганізації всього громадського життя в Лос Анджелесі.

Присутні запросили мене прийняти головство в організації, і я погодився. На заступника голови обрано **Михайла Вивюрського** (молодий і гарний тенор, народжений у Канаді), на секретаря д-ра **Г. Скегара**, на скарбника **Т. Ноґаша. Р. Ґонсета, М. Мельника, І. Мартинова** і **М. Гринюка** було обрано на директорів товариства. Мушу окремо підкреслити, що, як п. **Байсарович**, так і всі інші члени управи, були ввесь час активними співробітниками в новій управі.

19-го лютого 1944 р. відбулося перше засідання Управи Української Централі. Було вирішено цілий ряд питань організаційного характеру, обрано статутову комісію (**Скегар, Маліцький, Новак**) та вирішено набути якнайшвидше чартер для організації.

Щоб добре запізнатися з українцями, що ходять на різні імпрези комуністичних організацій, я почав відвідувати ті імпрези. Аколи добре пізнав, чим дихають там люди, та зібрав адреси наших обдурених, але добрих людей, я перестав учащати до різних імпрез тих організацій, а почав відвідувати людей по їхніх хатах та намовляти їх переходити до нас. По кількох місяцях такої праці ми здобули приблизно 50 нових членів нашої Централі. Це був мій перший великий успіх як голови Централі й організатора.

На зборах між іншими точками була й справа заснування українського хору, хоч це було дуже тяжко, бо російсько-український хор „наших" комуністів був досить сильний. Та все ж перше Листопадове Свято того ж 1944 р. (вперше в Каліфорнії) ми відсвяткували з тяжко „зліпленим", але власним хором.

Про тодішню ситуацію я писав тоді в „Новому Шляху (з 3 січня 1945 р.), повідомляючи, що в Голівуді є до 300 українських родин, деякі з них живуть тут по 15 - 20 років, але лише до 30родин можна вважати за таких, що передплачують українські газети. Решта або

нічого не читає, або читає російські й американські часописи. Нема ані Українського Народного Дому, ані церкви, ані організації (Українська Централя тоді була дуже слабенька). Більше про мої інформації з життя українців у Каліфорнії можна довідатись майбутнім історикам з таких моїх статтей у пресі:

„Лист з Голівуду" („Н. Шлях", 3 січня 1945), „Про актора Мазуркевича" („Свобода", 7 січня 1944), „То кому вірити?" (Н. Шл.", 28 червня 1947), „Признання" (Н. Шл", 1 лютого 1947), „Стодолярові жертводавці" „Свобода", 2 січня 1949), про маму Актора Годяка („Н. Шл." , 30 лист.. 1946), „Присвята" („Н. Шл.), 16 лист. 1946), „Українська пісня в Голівуді" „Свобода", 13 січня 1949), „За Укр. Нар. Фонд" („Америка", 5 грудня 1951), „Шлях артиста" („Свобода", 22 травня 1956), „Українське життя в Каліфорнії" („Свобода", 12 квітня 1950), „Дещо про українську громаду" („Н. Шл.", 9 березня 1946), „Помер цікавий українець" („Америка" , 24 липня 1951), „Дещо про нашу внутр. і зовн. політику" („Свобода", 1 липня 1950), „Українська писанка" („Н. Шл.", 8 квітня 1950), „Інформації" („Н. Шл.", 22 квітня 1950), „Заморська Україна" („Н. Шл.", 29 жовтня 1949), „Наші перспективи" („Н. Шл", 29 березня 1954), „Перша Служба Божа" („Н. Шл", 19 лютого 1947) „Про Анну Мазуркевич" (Кал. „Н. Шл." – 1947).

Варто також прочитати комуністичну шмату п. н. „Укр. Щоденні Вісті" від 2-го березня 1947 р., щоб довідатись, як плакали комуністи, коли прийшов кінець їхній організації.

А наш член д-р **Г. Скегар** видав у 1940 р. книжку „По Америці" з цікавими інформаціями.

ЗБЕРІГАЮЧИ УКРАЇНСЬКІ ТРАДИЦІЇ

Не було тоді ні одного року, щоб українці Лос Анджелесу не відсвяткували разом якогось свята або не споживали спільно куті, свяченого. Це було або в приватних хатах, або в винаймлених залях. Самі собі молитвами благословляли кутю, Воскресними піснями святили паски та спільно споживали їх. Не було такого року, щоб не ходили з колядою, збираючи на різні громадські потреби та допомагаючи Рідному Краєві.

Коли, наприклад, сл. п. **Михайло Мельник** відчув, що зближається кінець його земного життя (п. Михайло – це муж Анни Мельник, меценатки УКО), то залишив у тестаменті такі слова: „Коли не маємо українського священика, то поховайте мене молитвами, тихим словом світських людей. Чужинця-священика не хочу. Заспівайте мені на могилі „Видиш, брате мій" та ще якусь стрілецьку пісню – і все."

І такий похорон покійному був влаштований його родиною і Українською Централею: моє прощальне слово, кілька жалібних пісень, молитви присутніх, а коли розходилися, дехто ще й грудку землі поклав на домовину. Квіті квітів було дуже мало, бо родина просила замість квітів – пожертви на українські цілі.

Таке прохання було й нашої меценатки пані **Ірина Гонсет**, коли помер її дорогий муж: замість квітів – пожертви на народні потреби, і це гасло прийнялося в громаді на довго.

Бл. п .**Анастасія Мордус**, яка була довгі роки фін. секретаркою Укр. Централі, дуже пильнувала справи збірок при різних нагодах, також при вході на залі і т. п. Завдяки її пильності збірки з імпрез приносили щонайменше 200 або й до 600 дол., що підсилювало касу Централі.

ПОЧАТКИ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Коли 1946 р. Українська Централя (тепер УКО) вже стала на добрі ноги, а кількість членів зросла за два роки з 15 до 70 родин, наші члени почали дорікати нам, чому не організуємо церковного життя в Лос Анджелесі.

Перші збори для вирішення церковних проблем були призначені мною на неділю, 2-го червня 1946 року, в Вуменс Клаб біля Еко Парк. Щоб не в'язати церкви з громадською організацією, я попросив адвоката **Омара Малицького** перебрати від мене обов'язки голови Централі, а сам залишився рекорд. секретарем і почав робити заходи щодо організації першої української церковної громади.

На ініціятивні церковні збори з'явилося 70 осіб – католики, православні, протестанти. Більшістю голосів вирішено спровадити православного священика (за католицького було 15 голосів, а за пресбитерянського 5) і тут же обрано церковний уряд: **М. Новак** – голова, **М. Байсарович** – секретар, **М. Поглода** – скарбник, **Анна Мельник** – заст. голови, **Т .Ногаш**, п-ні **Т. Заверуха** і **Мазуркевич** – члени.

Ми сподівалися, що вже на Великдень будемо мати свою Службу Божу, але наші заходи перед високими ієрархами щодо прислання нам священика не мали успіху, бо вже й тоді бракувало українських священиків в Америці. Православні українці мали жаль до своїх найвищих зверхників, а католики до своїх, бо ні

ті, ні інші не могли виконати наших прохань...

Нарешті, на зборах 25 вересня 1946 р. я повідомив громаду про лист від о. **П. Маєвського** з Канади, який погодився приїхати до Лос Анджелесу, і збори вирішили спровадити його.

Перша Служба Божа відбулася в неділю, 12 січня 1947 р. Це була Різдвяна Служба в епископальній катедрі св. Петра в Лос Анджелесі. У церкві було 700 осіб, бо ми повідомили всіх українців у Каліфорнії летючками в двох мовах про цю подію. Співав хор, що складався з людей різних віровизнань. По відправі служби Божої було прийняття о. **Маєвського**, на якому зібрано 1300 дол.

Отже, початки українського церковного життя в Лос Анджелесі мали місце в залі Вуменс Клаб біля Еко Парку,де відбувалися організаційні церковні збори. Там же пізніше була організована й перша управа парафії св. Андрія Первозванного. Ця околиця міста була дуже вигідна для наших людей, що не мали тоді авт, бо лежить у місці доброго автобусного сполучення. У другій нашій домівці, на Логан Стріт, що теж біля Еко Парк, ми пробули аж до 1960 року,коли перейшли до власного Народного Дому УКО. Великі концерти, академії, віча відбувалися в залі Еко Парк Рекрейшен Гол, в Данській Авдиторії на 24 Стріт або в прекрасній залі Патріотик Гол на Фіґероа.

(Докладніше про церковне життя українців у Лос Анджелесі – див. окремі статті)

ДОПОМОГА СКИТАЛЬЦЯМ

Українська комуністична організація Лос Анджелесу була сильна, велика, тому ми мусіли аж ось такими словами звертатися до українців у справі допомоги скитальцям (уривок із Комунікату з датою 10-го березня 1946 р., в якому були подані також імена жертводавців , що спричинилися до збору суми 1.142 дол. для допомоги скитальцям):

„Коли якийсь український історик писатиме історію великої трагедії українських скитальців в Европі, а при тому й про допомогу їм нашої еміґрації з Америки, то на почесне місце вищезгаданої історії буде вписане золотими літерами ім'я й нашої організації – Української Централі в Лос Анджелесі, а також імена всіх тих жертводавців нашої організації, які є списані в цьому Комунікаті. Імена їх будуть вічно жити в нашій громаді як щирих і примірних громадян. А всі інші, які не стануть в ряди тих жертводавців – хоч би з найменшою жертвою – будуть прокляті Богом і людьми! Ще не пізно, ще тяжкі рани наших скитальців не загоїлись. Ще треба великої допомоги! Дайте якнайбільшу жертву, а Господь винагородить вас стократно за це!"

А тим часом комуністи взивали не давати ані цента нашим скитальцям, називаючи їх гітлерівцями, зрадниками України. Ми ж у відповідь кинули гасло-клич: „За стодолярових жертводавців!" І за пару годин мій клич підтримали (телефонною комунікацією) кілька осіб, а серед них найперші: п-во **Гонсети, Мазуркевичі, Мельники, Мордуси, Малицькі, Гринюки, Поглоди, Байсаровичі, Мартинови, Тимчуки, Вавричуки, Ноґаші, Дидилюки, Якубенки, Михайло Кіт.**

Тиждень пізніше на вічу в Воменс Клаб, де були присутні всі перші стодолярові жертводавці, було зібрано (разом приблизно від 45 осіб) 2.350 дол.. А всіх грошей було вислано з нашої маленької громади для допомоги скитальцям через ЗУАДК щонайменше 5.000 дол., крім окремих і безпосередніх висилок рідним, знайомим і незнайомим скитальцям до Европи.

Був створений спеціяльний комітет для допомоги скитальцям. До Комітету входили: **М. Новак, Р. Гонсет**, п-ні **Мордус, Петро Сильчак,** а п-ні **Надія Новак** була секретаркою Комітету.

Комітет вислав 175 пакунків з убранням і харчами до Европи, 79 ашурансів та всіляких інших документів, що їх потребували скитальці.

Наша хата була довгі роки центром сходин і організаційних полагоджень українських громадських справ, бо треба було заощаджувати гроші і не платити „рент" при кожній нагоді, не маючи власної домівки. Багато різних турбот при цьому мала господиня маленької хати п-ні **Н. Новак.** Також у хатах братів Сильчаків полагоджувано багато українських справ, допомагаючи нашим скитальцям.

Хворий тоді **Роман Гонсет**, знаючи про турботи українців щодо допомоги скитальцям, передав на мої руки 1.000 дол. і просив, щоб ми тими грішми допомагали новоприбулим скитальцям у формі малих позичок з умовою, що вони, коли стануть на власні ноги, повернуть ті позички до каси Української Централі. Із тієї тисячі ми виплатили різним скитальцям у формі позичок разом 700 дол., отримавши від них письмові зобов'язання, що повернуть, як тільки почнуть заробляти. Деякі так і зробили, а деякі виїхали з громади і не повернули й цента досі...

Пізніше я зібрав усі контракти, хто й скільки згідно з ними винен, вибрав решту грошей (350 дол.) і завіз до п. Гонсета, щоб він сам виплачував окремим скитальцям після нашої рекомендації та мав з ними умови. Він так і зробив. А коли я запитав його одного разу, чи люди звертають позички, він відповів:

— Нема ради, прийдеться ще доплатити: люди бідні, потребують . . . А тим, що можуть, а не звертають, хай буде те на їхньому сумлінні . . .

ПЕРША ЗУСТРІЧ
з українцями в м. Лос Анджелес, 1943 рік.

Зліва: Микола Новак, дружина Надія і син Орест (в строю маленького вояка);
Інші — різна публіка: ліва й права.

Сл. п. Ксеня Ногаш
— високозаслужена діячка

СЛАВКО НОГАШ — похресник сл. п. О. Кошиця. 1926 р. Капеля Кошиця закінчила свос світове турне в м. Голлівуд. Тоді народився син українських патріотів Ногашів (бачимо їх на знімках). Користаючи з такої нагоди Капелі, Ногаші влаштували великі хрестини сина — запросили Кошиця на хресного батька сина та всіх учасників Капелі на хрестини. Славко помер 1975 р., прожив не цілих 50 років. Працював у погребному заведенні. Дуже багато допомагав бідним скитальцям при їхніх похоронах, коли багато з них не мали засобів попрощати рідних покійників у вічність. — *М. Н.*

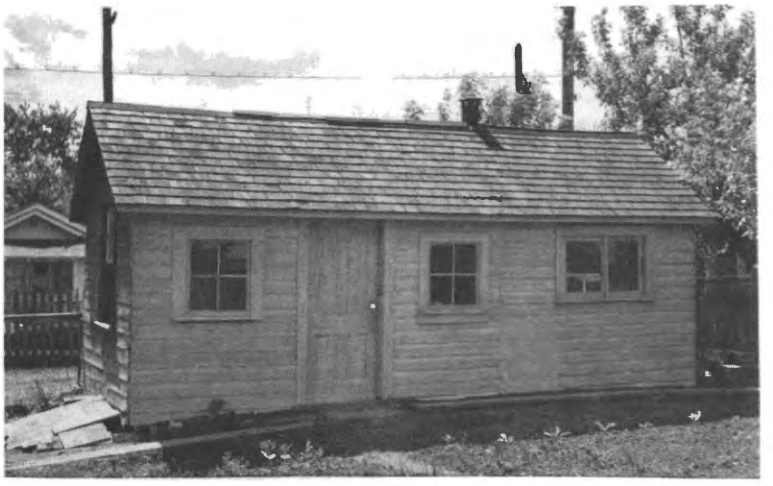

Перша лабораторія РОМАНА ҐОНСЕТА(1912 р.), Едмонтон,Канада.До Лос Анджелес,Каліф. прибув 1922 р.А з 1940 р.став відомий на цілий світ,як УКРАЇНСЬКИЙ ЕДІСОН.Роман нар. в Західній Україні.Його син(Фавст)теж був винахідником.Живе ще мила старенька пані Ґонсет

Ірина Ґонсет

— член Надзірної Ради УКО.

1912 Edmonton Alberta Canada

Сл. п. Роман Ґонсет — меценат УКО, відомий в Америці винахідник.

UKRAINIAN EDISON

Roman Gonsett, born 1891 in Western Ukraine, dedicated a lifetime of study, investigation and research to the field of electricity, such work resulting in over a hundred patents registered in his name. In Los Angeles, California, his inventive genius was able to find its fullest scope. Together with his son, Faust, they worked, investigated, researched and invented. Many of their inventions in the field of electronics are now part of the secrets of the arsenal of the U. S. National Defense and Security. Not all of them are, however, shrouded in secrecy. One, for example, is the widely -used and well-known "walkie-talkie."

Mr. Gonsett and his son received special awards and diplomas from the Secretary of the Navy for their electrical achievements.

The R. R. Gonsett collection in the Provincial Museum and Archives of Alberta now features an exhibit of patent models, archival materials and working models of Gonsett inventions including a 1912 telephone answering machine, electric scissors invented in 1929, a 1933 shaving soap dispenser, waterproof switches and numerous other electronic devices. He was often referred to as the "Ukrainian Edison."

"ВУМЕНС КЛОБ" при Еко Парку в м. Лос Анджелес, Каліфорнія

"ВУМЕНС КЛОБ" при Еко Парку в м. Лос Анджелес, Каліфорнія, де починалося ціле українське організаційне життя з 1943 року — перше УКО (Українська Централя), а від 1946 року УПЦеркви. Там ми відбували різні збори світські і церковні, а також неділями відправляли Служби Божі, робили обіди і т. п.

А найшли ми ту залю ось як: підчас війни було дуже тяжко з дитиною дістати мешкання. І нам нераз приходилось спати у тому парку під голим небом. Та одного разу була ніч дуже зимна і наш син Орест (мав тоді 5 років) став бігати по парку, щоб загрітися — плакав. Почув це управитель тої залі, став випитувати нас, що є з нами, що ми розклалися спати в парку. А коли довідався, що ми навіть найгіршого готелю не могли дістати, щоб переспати ніч, взяв нас до тої залі, поклав на підлогу різні ковдри і так ми переспали ту ніч, а раненько зробив нам також й гаряче снідання.

— Приходьте до нас, коли б знову таке вам прийшлось переживати, — просив.

І з того часу він нас так полюбив, що й залю винаймав нам багато танше для українського організаційного життя.

Так ми починали не тільки наше особисте життя, але й громадське в м. Лос Анджелес, в Каліфорнії.

— М. Н.

War Worker Couple, With Boy, 6, Evicted From Home

IN STREET— Evicted yesterday and still without a home last night are Mr. and Mrs. Mykola Novak and their son, Oreste, 6, all because no one will rent to couples with children. Novak, from New York, is a skilled machinist.

—Los Angeles Examiner photo.

Out into the street yesterday went Mykola and Nadio Novak and their son, Oreste, 6, together with their belongings, when they were evicted from a bungalow at 1414½ Micheltorena street.

At a late hour yesterday they still were without a place to live, all because no one will rent to couples with children, they declared.

Mrs. Myrtle Woodworth, owner of the bungalow, said she filed eviction proceedings against the Novaks because they brought the boy there immediately after moving in, three months ago, after stating in writing they did not have any children.

The no-children declaration was requested, Mrs. Woodworth said, because she does not permit them to live there.

The Novaks came here six months ago from New York so that Novak, a skilled machinist could accept employment in a war plant, the Allied Engineering Company, 2439 Fletcher drive.

Unable to obtain a place where children were permitted, and after Oreste had become ill from living in a hotel, they placed the boy in a Burbank boarding school, Mrs. Nyak stated.

Oreste became homesick and she brought him to the Micheltorena address, whereupon Mrs. Woodworth brought eviction proceedings.

Los Angeles Examiner Thurs., Nov. 11, 1943—Part I, Page 3

о. Агапій Гончаренко — перший український поселенець у Каліфорнії.

Іван Орлик з дружиною **Тетяною** — перші провідники укр. гром. життя в Лос Анджелесі. Іван Орлик помер у 1940 р.

Сл. п. **Софія Маліновська** (з донькою **Лілою** і сином **Володимиром**) — одна з перших організаторів укр. громади в Лос Анджелесі.

Михайло Байсарович — гол "Укр. Клюбу" р. р. 1941-43

ПРИЙНЯТТЯ НОВАКАМ 1943 РОКУ

Перший ряд /зліва/ : Михась Стефура із синком, Надія Новак, донечка Стефурів, Микола Новак і Марійка Стефура.

Другий ряд /зліва/: Анна Мазуркевич /мама Михася Мазуркі/, невідома гостя, Василь Мартинів, невідомі американки – дві, Марійка Байсарович, Мазуркевич /батько М. Мазуркі/ і М. Вивюрський.

Третій ряд /зліва/: пані Мартин, невідомий гість – американець, Марійка Вивюрська, невідомий вояк і його наречена, Мирослав Мандзій – рідний брат Надії Новак /тримає на руках сина Новаків Ореста/ Михась Байсарович, Михась Кіт і проф. Волен.

ПРИЙНЯТТЯ /несподіванка/було організоване вищезгаданими українцями і робітниками воєнної фабрики п. Гінкля і п. Кемпа, де Новак працював форманом та де дістав позику на купно хати.

Перший хор Української Централі.

1-й ряд: , Маруся Ногаш, Маруся Стефура, Надія Новак, Марія Тулай, Т. Баляс, ;
2-й ряд: , Ґеня Мельник, о. Роман Качмарський, Наталка Дидилюк, Маруся Ґрод;
3-й ряд: Анастазія Мордус, Орися Дидилюк, Степан Лукач, Вол. Войціцький, Мих. Кіт,
4-й ряд: Тулай, Мельник, М. Стефура, М. Вивюрський

ПЕРШИЙ КОНЦЕРТ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛІ

Був це 1945 рік. У плянах управи Укр. Централі було багато праці: рідна школа для дітей, аматорський гурток, жіноча секція, купно або будова Народного Дому, організація першого хору... Великі пляни, але не було достатньо людей, щоб усе те почати. Та Господь-Бог послав добру думку – організувати концерт. Присвятити той концерт у честь американських героїв. На саму нашу публіку розраховувати не можна, бо нас було мало, а деякі українці були в ворожому таборі. Нам треба закликати гарними реклямами американців, бо йшлося про концерт, яким ми могли б справу наших визвольних змагань зробити популярною серед американців. Бо куди не підеш, скрізь у Голівуді переконуєшся, що американці нічого про Україну не знають. А на концерт, присвячений героям 2-ої світової війни, вони прийдуть, і там ми зуміємо їх і про Україну відповідно поінформувати. Не сухим словом, а мистецтвом. Тим більше, що мали ми тоді дирегента о. **Романа Качмарського,** який говорив, що в Голівуді маса професійних співаків із Києва, Харкова, Полтави, вони знають українські пісні. Серед них багато жидів та інших національностей. Заплатимо – вони й заспівають на концерті...

Але управа Централі відкинула ініціятиву, мовляв, а де ж грошей узяти?

Тоді ми з о. Р. Качмарським поїхали до артистів, попросили їх, умовилися за платню – по 3 дол. за пробу і п'ять за виступ на концерті. А тим часом я звернувся до деяких своїх знайомих на сході ЗСА та дістав трохи оголошень для реклями від американців, і на неділю 18-го лютого 1945 р. концерт був призначений та відбувся в самому центрі Голівуду – 6840 Голівуд Болівард. Сім тисяч примірників різної реклями зробили своє: на залі було кол0 700 осіб. Вступ на концерт коштував 2. дол. 50. ц. (у той час!), а для дітей 25 ц. 18 дівчат і пань в українських строях розповсюджували реклями в Голівуді й Лос Анджелесі. Успіх концерту й піднесення на ньому були нечувані досі. Всі пісні були українські, лише поанглійському американський гимн був виконаний. Кожну пісню публіка вітала з ентузіязмом, всі пісні були бадьорі. Були гарні сольові виступи жидів. А під кінець концерту о. Роман Качмарський так звернувся до присутніх: – Дорогі приятелі України! Дозвольте на кінець заспівати вам український національний гимн.

Треба було чути, як велично, як славно прозвучав тоді наш гимн. Того враження я ніколи не забуду. Мої очі були в сльозах, бож і жиди тоді співали „Ще не вмерла Україна!..."

Тим першим нашим концертом ми також заробили чимало грошей на Народний Дім, бо вторгували чистих 700 долярів.

The Ukrainian Social Center of Los Angeles, California

SPONSORS

A CHORAL CONCERT

under the direction of Mr. Roman Kachmarsky

IN HONOR OF OUR AMERICAN HEROES

SUNDAY, FEBRUARY 18, 1945 – at 2:30 p.m.

at the MASONIC TEMPLE

6840 Hollywood Boulevard (Near Highland)

•

After the Concert

GRAND BALL

AND BUFFET

DEAR FRIEND:

Let us come and pay tribute to those who gave their lives for our beloved country America and to those who under undescribable hardships are carrying on the great struggle so that we may lead the lives as a free and unoppressed nation.

The program will be very colorful and interesting. **More than 30 people in Ukrainian costumes will participate in the Ukrainian Social Center Choir** under the direction of Mr. Roman Kachmarsky, and sing our most beloved Ukrainian songs such as **"The Mother of Potchaeff", "In the Meadow", "They Carry the Cossack", "The Fate of An Orphan", "The Boat", "In the Garden", "Bandura" and many others.** Recitations, solos by our distinguished artists and interesting speakers will fulfill the program.

The proceeds of the Concert will go to the Ukrainian and American War Relief Organizations.

The Concert will begin promptly at 2:30 P.M. After the Concert a Grand Ball.

The Ukrainian Social Center of Los Angeles invites all to come and join us in celebrating this great concert in honor of American Heroes.

Adults	**Children**	**Service Men**
$2.00	**25c**	**50c**

ПРИМІТКА: Це був перший український патріотичний концерт — з першим синьо-жовтим прапором, вишитий панею АННОЮ КІСТЬ (з м. Мінніаполіс), а купили той прапор обоє Поглоди. Чи були такі концерти до того часу? Ні! Були, але під назвою **«Російсько-український концерт».** *М. Н.*

ПОЛІТИЧНІ АКЦІЇ

Крім різних мистецьких виступів перед чужою публікою, вистав, Різдвяних хаток, хорових виступів, наші піонери не забували також про політичні акції в обороні України, про її визвольні змагання та по своїх силах несли в чужий світ нашу Правду.

Ще до заснування Укр. Централі проф. **Теодор Луців** і п. **Петрушевич** (родич голови уряду Зах. України) влаштовували різні доповіді по університетах, каледжах, писали статті до англомовної преси в обороні України. А з хвилею, коли постала Українська Централя, політична акція уже набрала такого розголосу, що в 1947 р. місцеві українські комуністи мусіли оголосити нам таки справжню війну. Ми пустили проти Москви 300.000 примірників різних брошурок і летючок з фактами про Україну, розповсюджуючи їх по університетах, каледжах, на більших зібраннях американських партій і де тільки була нагода. У відповідь на це, проти нашої акції та проти наших лекцій про Україну місцеві українські комуністи написали на нас великий пашквіль до „Укр. Щоденних Вістей", де в числі за 2 березня 1947 р. прозвали мене і всю нашу організацію „гітлерівським гніздом". Почали робити доноси на нас до ФБіАй, а далі справа так далеко пішла, що авторові цих рядків загрожували депортацією. Але все те на користь комуністам не вийшло, бо після переслухання в ФБі Ай та різних інших державних чинниках ми вийшли переможцями. А вони своєю дурною політикою довели себе до того, що наші люди цілою масою перейшли до нас, а їхню організацію зовсім відкинули, і до 1948 р. їх залишилося там лише кілька родин. Так і до сьогодні вони вже не мали змоги відродити своєї організації. Дехто з них по війні поїхав на Україну, а повернувшись розчарованим, пішов до української церкви Богу молитися . . .

Ще більшого розмаху набрали наші політичні акції проти Москви з того часу, коли до нашої громади почали прибувати такі визначні політичні втікачі, нові емігранти, як **Романюки, Ветухови, Березовські, Балей, Маланяки, Сіянки, Гаци, Полотнянки, Скробки Артемовські, Левицькі, Гірки** та багато інших. Вони від 1948 р. допомогли багато в поширенні розголосу української визвольної ідеї в Лос Анджелесі.

ПРИЇЗД ПРОФ. М. О. ВЕТУХОВА

Десь у половині травня 1949 р. ввечорі задзвонив телефон:

— Пане Новак, заберіть собі свого українського патріота, — жартуючи казав проф. В. Коніков. — Ми спровадили з Европи проф. Ветухова з дружиною і дочкою та думали, що він буде нашим патріотом. А виявляється, він ваш, та ще й який патріот!...

— Він — екстраординері мен! — казав проф. Коніков по — англійському до мене.

З Коніковим ми були знайомі віддавна. Він допомагав росіянам-скитальцям, а я очолював український допомоговий комітет. І коли мені траплявся їхній скиталець, я посилав його до нього, а він це саме робив з нашими, посилаючи до мене. Проф. Коніков — людина високої культури, великий гуманіст, і, наскільки я знаю, ніколи не був ворогом самостійної України.

Небавом я був у Ветухових. Він представив свою милу дружину й гарненьку донечку. Ми щиро обнялися з професором, ніби давні знайомі.

— Прошу, пане Миколо, сідайте і поінформуйте мене про життя українців у Каліфорнії, зокрема в Лос Анджелесі, — казав професор. — Мусимо щось робити, щоб допомогти Україні визволитися.

При чаєві й канапках ми говорили на різні теми до пізньої ночі. Відразу й чимало планів накреслили, а найперше ось який.

Найпізніше за два тижні має відбутися доповідь проф. **Ветухова** про неволю України. На доповідь треба запросити не тільки українців, але й представників інших поневолених народів, включно з росіянами. Запросити також американців.

Перша доповідь проф. Ветухова відбулася в половині червня 1949 р. з дуже великим успіхом. Данська авдиторія була переповнена не тільки українцями, а й представниками інших поневолених народів, також поляків і росіян. Відбулася й дискусія після доповіді, до чого запросив сам доповідач. Виступали здебільшого росіяни, які мусіли „спасувати" в дискусії з нашим доповідачем, ба навіть писали й говорили про Ветухова як про великого дипломата, що його нам послав Господь — Бог.

КОМІТЕТ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

28-го червня 1949 р. ми з проф. Ветуховим запросили кількох визначніших українців для обміркування справи заснування Комітету Визволення України. Бо, хоч була в нас Українська Централя, з різних причин тій організації незручно було займатися такими справами, якими може зайнятися нова організація – Комітет Визволення України.

На голову Комітету ми вибрали проф. **М. Ветухова,** заступниками голови були **М. Новак** і **Л. Романюк,** секретарем **П. Балей,** скарбником **Р. Ґонсет.** У такому складі ми працювали майже протягом одного року. Після виїзду проф. Ветухова з Лос Анджелесу я став головою, аж до сьогодні. З інших членів управи деякі повмирали, деякі виїхали, а дехто залишив працю черезбрак часу, бо така організація вимагає не тільки посвяти, а й чимало витрат власних грошей. Я затримав існування Комітету просто як символ, на славну пам'ять проф. Ветухова, час від часу пишу від імени Комітету листи до визначних американців та від його імени промовляю на різних зібраннях.

ПОЛІТИЧНІ ЗАХОДИ З УЧАСТЮ ПРОФ. ВЕТУХОВА

24-го вересня 1949 р. відбулося інтерв'ю професора Ветухова з редакторами американського щоденника „Лос Анджелес Таймс", а в неділю, 25-го вересня, воно було опубліковано разом із світлиною проф. Ветухова. Після того інтерв'ю американський щоденник ще багато разів публікував різні відомості про Україну, її неволю, що їх дали до друку від нашої громади, або ті, що їх надсилав нам проф. Ветухів, і я сам відносив ті матеріяли до преси.

У неділю, 25-го вересня 1949 р., ми влаштували велике віче проти Москви. На ньому було коло 600 осб, а головним промовцем був знову проф. Ветухів. Віче відбулося в Данській авдиторії.

На тому вічу ми обрали проф. Ветухова делеґатом на Конґрес УККА до Вашинґтону. На вічу були репортери англомовних газет, які дали багато матеріялу до преси. (Див. більше про віче в моїй статті в „Новому Шляху" за 29 жовтня 1949 р. (Про ту подію була стаття також у „Свободі")

У неділю, 12 лютого 1950 р., ми влаштували друге велике протестаційне віче проти Москви, також у Данській авдиторії, де було понад 500 осіб. Було троє репортерів англомовних газет кілька представників різних поневолених народів, і на цьому вічу промовляв проф. Ветухів. Крім того, дав відчит-звіт про свій побут на конґресі УККА в Вашинґтоні як наш делеґат. Уривки з резолюцій цього віча та його перебіг були опубліковані не тільки в англомовній пресі, а й у часописах поневолених народв. А поляки й росіяни не могли надивуватися успіхам нашої громади в Лос Анджелесі.

У неділю, 19 лютого 1950 р., ми зробили несподіванку проф. Ветухову – прощальний вечір. Бо незабаром він мав від'їхати на Схід Америки, до чого я його намовляв, бо там був центр діяльности українських організацій за визволення України. І там наш професор міг би прислужитися справі більше, ніж тут. У цій справі я також писав листи до УККА, д-ра **Л. Мишуги** та інших визначних осіб. Прощальний вечір з перекускою відбувся в залі Данської авдиторії, де було коло ста осіб наших визначніших громадян, а також представники поневолених народів. На вечорі виступало семеро діячів нашої громади

Але після того прощального прийняття професор М. Ветухів не від'їхав зразу, бо 4-го березня наспіла телеграма від генерала **А. Ведемеєра** зі Сан-Франсіско з призначенням дня побачення його з проф. Ветуховим. До тієї зустрічі з генералом проф. Ветухів підготовлявся зі мною цілий місяць, чекаючи на визначення дня зустрічі.

ПРОФ. ВЕТУХІВ У ГЕН. ВЕДЕМЕЄРА

— Трумен, – говорив мені проф. Ветухів, – зняв з командного становища ген. Мек Артура, а на його місце призначив ген. Ведемеєра. нам треба добре поінформувати того генерала про Україну. Мусимо поїхати до нього.

Проф. Ветухів мав подвійну ціль, відвідуючи ген. Ведемеєра: поінформувати генерала про великі надії на повстання в Україні, які тоді були, коли б дійшло до війни між ЗСА і СССР, та передати масу мап концентраційних таборів в СССР та багато інших допоміжних документів, які б допомогли Америці в боротьбі з Москвою на випадок війни.

На летовищі в Сан-Франсіско нас зустрів шофер і ад'ютант ген. Ведемеєра, а за півгодини ми вже були перед покоями генерала. Зустріч була надзвичайно мила і привітна.

Півтори години генерал і професор гуторили про більш-менш приватні речі, я лише часом допомагав проф. Ветухову в його англійських висловах та користувався гостинністю господаря.

– А тепер, панове, – сказав генерал після розмов про те, се, пройшовшись по кімнаті, – розповідайте, що у вас на душі. Бож я щиро переконаний, що ваші відвідини – це мрія допомоги вам у недолі вашої дорогої України. Я знаю про ваші героїчні змагання, багато про них читав . . .

Розмови продовжилися на добрих дві години.

Генерал дав зрозуміти, що політика ЗСА на довшу мету розрахована на мир із СССР, що не можна розраховувати на якийсь скорий зудар із СССР . . . що існує переконання, що еволюційним шляхом усе дійде до кращого, також для поневолених народів . . .

Нам тяжко було погодитися з його висновками, бо в той час ще можна було „зашахувати" совєтів, не обов'язково йшлося про війну, до якої і проф. Ветухів не закликав . . . Він лише давав практичні поради, як зробити, щоб виграти боротьбу і без війни та спричинитися до визволення поневолених народів, зокрема України. Але . . . генерал усе те ніби схвалював, обіцяв передати куди треба, але вже тоді дав зрозуміти, що нічого з того не вийде. І, як знаємо, не вийшло, і ген. Ведемеєр потрапив у неласку Вашінґтону, як і Мек Артур...

Пізніше проф. Ветухів мав дві доповіді про Україну для визначних діячів американської Демократичної партії, також давав їх і для Республіканської, доповіді які я йому влаштовував. Виступав він також перед литовцями, лотишами, але ніколи не могли його дістати для викладів росіяни. „Хай прийдуть до нас і послухають мене", – казав професор.

Проф. Ветухів щонеділі ходив до тієї чи іншої церкви, але лише до української. Коли я йому раз сказав, що варто було б зайти і до росіян, поговорити, бо там багато наших малоросів-єдинонеделімців, проф. Ветухів відповів: „Вони більші вороги України, ніж самі москалі чи поляки . . ."

Але ті малороси часто приходили на його доповіді, що влаштовувалися в наших залях, і чимало з них майже навернулося до української справи . . .

На закінчення спогаду про сл. п. проф. Ветухова варто підкреслити його релігійність і любов до Церкви, як він стояв, мов той лицар, перед Гробом Божим: як увійшов до церкви, як став на одному місці, опустивши руки вниз, з головою на позір, так і не повернеться ні разу – вся увага була звернена Службі Божій. А треба признати, що вистояти так майже двохгодинну Службу Божу в православній церкві для старшої людини – це чимала посвята не зовсім фізично сильної людини . . .

Слід ще додати про здобуття фондів для УВАН, в якому працював пок. проф. Ветухів. Мова про здобуття грошей від Фундації Форда. У той час багато українських провідників уважало, що користуватися тими фондами – це мало не національна зрада. Тим Фондом, як відомо, користувалися багато росіяни. Але ж то були гроші також українських робітників, що працювали в Форда, то чому б не брати тих грошей на добре діло?

У такому дусі я писав проф. Ветухову, щоб він не звертав уваги на тодішні погляди щодо доцільности користування фондами Форда, а брав гроші на УВАН. Але щоб їх отримати, треба було мати рекомендацію до того фонду. Таку рекомендацію я дістав через пані **Барклет** в Інтернаціональному Інституті, де я працював, будучи представником тієї установи, коли почала прибувати нова еміґрація, бо я знав різні слов'янські мови. Пізніше я постарався також, щоб п. **Василь Тимчук,** патріот і член УНСоюзу, записав поважну суму свого посмертного на УВАН у ЗСА.

ІНТЕРНЕЙШЕЛ ФОРУМ

Під такою назвою існувала організація в Лос Анджелесі від 1947 по 1956 р. До її склавходили консули й амбасадори антикомуністичних держав, включно з тими, що втратили свою державність після 2-ої світової війни. Раз на рік обирали лише голову й секретаря тієї організації з представників різних народів, раз на місяць був обід в якомусь готелі, за що кожний платив власними грішми, та відбувалися виклади-доповіді якогось консула чи амбасадора й їх обговорення. Організація не мала ніяких фінансових засобів, тому її діяльність була обмежена.

У 1948 році головою Інтернейшел Форуму був кол. польський консул **М. Нємо,** який запросив мене листом до участи в тій організації. Переконавшись, що то не є ніяке ошуканство збоку Польщі, я погодився і на одному з обідів організації дав доповідь про Україну. Між іншим, і перша доповідь проф. Ветухова

про Україну відбулася якраз на зібранні тієї організації. Було коло 65 осіб присутніх.

Доповідь проф. Ветухова так вплинула на присутніх, що сам Нємо став доказувати, що Польща зробила велику помилку, що не допомогла Україні своєчасно в її боротьбі за визволення та казав, що нова Польща вже ніколи не зробить такої помилки . . .

Амбасадори, Франції, Японії, Формози, Німеччини та інших держав гратулювали проф. Ветухову та просили дати ще одну доповідь. Друга доповідь відбулася місяць пізніше.

Так українці Лос Анджелесу в перших роках свого організованого життя вели поплітичні акції в користь України.

• Сьогодні українська громада Лос Анджелесу живе повним життям у всіх відношеннях. Маємо молодечі організації Пласт і СУМ, Союз Українок, Т-во Інженерів, Кредитівку, Т-во Акторів Укр. Сцени, Рідні Школи, хори церковні, мішаний хор „Кобзар", оркестру СУМА, три відділи українських забезп. союзів – УНС, УРС, Нар. Поміч та багато інших організацій, а центральною організацією є Український Культурний Осередок – УКО. Усе це стало можливим лише завдяки тим жертвенним патріотам-піонерам, що колись в матеріяльній біді, але з національною свідомістю, зробили перші кроки до сьогоднішніх успіхів. Такі меценати, як Гонсети, Мельники, Тимчуки, Маркови, як також такі громадські діячі (крім визначених діячів з нової еміграції), як Мордуси, Шкраби, Орлики, Ноґаші, Вавричуки, Скегарі, Маліновські, Мартини, Годяки, Мазуркевичі, Бенки, Байсаровичі, Поглоди, Тулаї, Реби, Іванчуки, Макаровські, Шестаки, Вибирані, Дондеси, Гринюки, Гурії, дві родини Стефури, Німроди, Кручковські, Свифти, Дидилюки, Гроди, Коти, Жуки, Канасевичі, дві родини Костів, Паркери, Бенки, Шурґати, Малицькі, Заверухи, Ємці, Піліпенки, Гири, Горобці, Вивюрські, Михни, Замрії, Садовці, Газдуни, Луцеви, Брикнери, Корчинські, Сильчаки (дві родини), Морчі, Оля Готра, п-ні Горман, Марія Чабан, Волод. Войціцький, Михайло Кізима, Михайло Кіт та багато-багато інших поклали основи під велику будівлю українського організованого життя в Лос Анджелесі. І всім їм автор цих рядків, як і вся еміґрація, висловлює вдячність і признання.

/Примітка: Дуже можливо, що автор цих рядків через недогляд або брак даних не згадав інших свідомих українців, що прибули в той самий час, тому цей матеріял треба вважати за спогади, а не повну історію того періоду української еміґрації в Лос Анджелесі/.

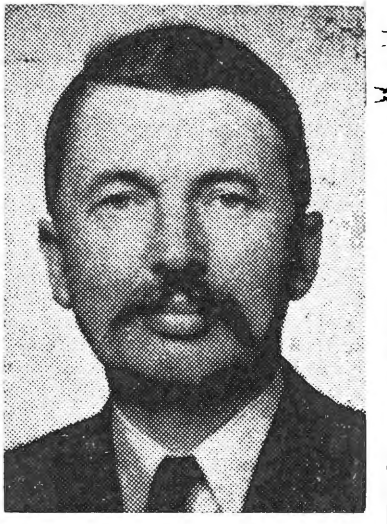

Сл. п. Михайло Ветухів

Ню Йорк. — Минулого четверга, 11-го червня вполудне, тут у своєму мешканні при 627 Вест 113-ій вулиці помер на 57-му році життя, після важкої і довгої недуги, основоположник і президент Української Вільної Академії Наук у ЗДА, один з найвидатніших сучасних українських вчених і діячів, дослідчий асистент в Колумбійському університеті та автор ряду наукових праць, проф. д-р Михайло Олексійович Ветухів. Вістку про його смерть подали місцеві американські часописи, включно з двома великими щоденниками „Ню Йорк Таймс" і „Геральд Трібюн".

Михайло Ветухів народився 25-го липня 1902-го року в Харкові в родині професора Олекси Васильовича Ветухова, відомого українського педагога, етнографа і мовознавця, учня і популяризатора Потебні, автора численних наукових праць.

В цій країні від 1949 до 1955 був одним з віце-президентів Українського Конґресового Комітету та одним з найактивніших діячів, головно в ділянці науковій і видавничій. Був активним учасником ряду наукових з'їздів і конференцій в цій країні, як закордоном. Працюючи в Колумбійському Університеті, мав великі досягнення в наукових дослідах та опублікував цілий ряд наукових праць. Великий розголос в багатьох країнах світу дістала зокрема його теорія, так зв. "Vetukhiv's breakdown".

Осиротив

Покійний дружину Наталію, дочку Ладу Туркало та одного внука.

Смерть

проф. М. О. Ветухова це велика втрата для України, української науки і української визвольної справи у теперішній грізній добі.

Перша "інтеграція" українських "старих" і "нових" еміґрантів. Різдво 1952 р.

Наші Невдачі і Стодолярові Жертводавці Допомоги Українським Скитальцям в Европі

Думаю, що аж тепер спокійніше можу подати звіт з діяльності Української Централі в Галівуд, Каліф., відносно нашої допомоги українським скитальцям в Европі.

Мабуть неодна українська громада в Америці і в Канаді, слідкуючи в українській пресі за діяльність поодиноких громад допомоги нашим рідним в Европі, дивилися на нашу громаду в Галівуді, як на найгіршу громаду в Америці, беручи під увагу, що ми майже нічого не писали про себе, що ми тут робили в тій справі.

Та ми не спали! Ми пробували різних заходів, щоб допомогти нашим нещасливим в Европі. Нас тут тільки маленька горстка дійсних щирих українських родин. А решта — хоч є їх до 150 родин, то одні зовсім несвідомі, а другі вислуговуються ворожим організаціям.

Першу нашу акцію допомоги нашим скитальцям в Европі, ми почали великим концертом в честь полягглих героїв Америки, котрий відбувся ще 18 лютня ц.р. До того концерту ми ставились дуже поважно: числили не тільки на великий фінансовий успіх, але також й моральний.

До хору — крім своїх людей — запросили 12 професійних платних сил. За два місяці проб, хор під диригентурою о. Р. Качмарського показався чудово зіспіваним. Випозичили 25 найкращих українських костюмів від Української Православної Громади аж з Міннеаполіс і одягнули той хор так гарно, що аж мило було глянути на нього.

Наняли простору залю для того концерту, в самому серці Галівуду. Видрукували чудову програмку з мапою України і написали коротку історію про Україну, до якої назбірали від своїх і чужих бизнесменів на $275 платних оголошень і компліментів, а $50 дістали від п. Дзюса аж з Бабилон, Ню Йорк. Видрукували тисячі летючок в англійській мові і попросили наших жінок, щоб в українських костюмах роздали їх публиці на вулицях Галивуду.

Запросили всіх українських артистів, щоб своїми виступами на сцені звеличали той концерт. А на найбільшу атракцію в тому концерті числили ми на наших артистів — зірок галівудських екранів. Думали, що коли вони дадуть свою згоду виступити на сцені і сказати пару слів до публики, то проголосивши це наперед в місцевій американській пресі, стягнемо багато більше публики. Ну, а також хотіли ми похвалитися перед американцями українськими артистами, та запізнати їх з нашою громадою, а рівночасно відповідно прияти їх в нашій громаді. Думали, що наші артисти поступлять так, як поступають російські артисти галівудських екранів, що беруть живу участь в усіх підприємствах російських організацій. Та, на жаль, ми дуже завелися на наших артистах! Одні казали, що не можуть виступити на тому концерті, другі не мали з чим виступити, а треті зірки галівудських екранів навіть не були ласкаві відписати на наші листи, які ми писали до них в тій справі. Одинокий артист Михайло Мазуркі поступив чемно, бо, хоч не міг виступити на сцені, то всеж таки прийшов на концерт разом з родичами і привів кількох визначних американців.

Більше, як 15 років не було тут ніякого українського концерту і ось за такий довгий час, на таке поважне підприємство, прийшло всього 125 людей. А ми сподівались найменше 300 людей, бо є тут поважне число українців. Наші люде не прийшли, бо бракує їм національної свідомості, а чужинців було мало тому, що українська справа для них тут ще майже зовсім незнана. Дотепер наша громада не мала чим заімпонувати їм, бо не має українського Нар. Дому, ані української церкви.

Та самий концерт удався нам дуже гарно! Хор співав чудово, сольові виступи наших пань Якубенко і Костів були відспівані прекрасно.

Перший раз за життя української громади в Галівуді,, поруч американського прапору, гордо пишався наш жовто-блакитний прапор. Оба ті прапори були даровані нашій організації двома родинами: п-ство Мордуси купили американський прапор, а п-ство Поглоди український. Мистецьку працю над українським прапором виконала дружина о. А. Кістя з Міннеаполіс. Згадані прапори були справлені спеціяльно на той концерт.

Отже з морального боку концерт випав дуже гарно! Американці, які були на тому концерті, висказалися дуже приємно про наші пісні і українські костюми. А з фінансового боку — була повна невдача! Щастя, що покрили кошти. Пробували робити збірку на наших нещасних в Европі, але це не вдалось нам.

НАШІ НЕВДАЧІ І СТОДОЛЯРОВІ ЖЕРТВОДАВЦІ ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКИМ СКИТАЛЬЦЯМ В ЕВРОПІ

(Продовження з 30 стор.)

Та ми духом не падали. Підготовили Великодні свята на ту саму справу. Думали, що Великодна подія дасть нам змогу зібрати більшу суму грошей. Але й тут не пішло так, як думали — зібрали всього $125 на яких 150 людей. І то не було б такої суми, коли б не кількох наших громадян, які дали по $10, а п. Р. Гонсет $20.

В місяць по святах скликали ми збори організації і дістали від членів $35. А ще пізніше скликали другі збори до хати п-ства Мартин в Глен Дейл, щоб порадитись, що дальше робити в справі допомогової акції. І там ми рішили дати ще одно підприємство на ту ціль, цебто рішили устроїти Листопадове свято. По зборах п-ство Мартин приготовили гарну перекуску для членів, а присутні, щоб пошанувати примірну родину за її гостинність, зложили ще $54.

В неділю, 18 листопада, відбули ми скромне Листопадове свято.

Пару день перед вище згаданим святом, зайшов до мене був. інструктор українських танків, п. Михайло Гира і почав говорити, що й на тому святі ми не зберемо більшої суми грошей, коли не найдемо кількох жертводавців по $100, щоб дали добрий примір для других людей на тому святі. А я кажу: "Михасю, таку жертву я рішився дати від своєї родини і вірю, що коли ми дамо $100, то мій спільник, п. М. Кіт також напевно дасть $100". А мій Михась, без найменшої надуми, відразу сягнув до кишені і почав рахувати своїх $100. А передаючи ці гроші на мої руки, заявив: | на наших нещасні, то вони не варта того, щоб з ними числитися, як з людьми в громаді. На таких людей треба дивитися з погордою! Ніхто не вимагає, щоб людина кривдила себе, даючи жертву на українську справу. Але скажіть, будь ласка, хто з нас тепер не може дати бодай бідну п'ятку на таку пекучу справу, як допомога нашим нещасливим в Европі? Щиро вірю, що немає ані одної української душі в Америці і в Канаді, що не могла б зложити бодай таку бідну жертву. А то приступите в такій благаючій справі, а він вам від напасти — тиць долара.

Бо є в нашій громаді люде, які багато краще маються від нас, — вони напевно підуть за нашим приміром! А коли ми дістанемо 15 жертводавців по $100 з нашої громади і яких $200 дрібними датками, то честь нашої громади буде врятована на 100%."

І ось зійшлися ми на свято Першого Листопада. Це перший раз таке свято в тій громаді відбулося. Людей не більше, як 85 осіб. Програма того свята дуже бідна: не було священика, щоб відправив панахиду, немає хору, щоб заспівав бодай кілька стрілецьких пісень — немає й українських солістів, щоб заспівали бодай одну українську пісеньку. А є наших людей досить в тій соняшній Каліфорнії і все це могли б мати, коли б не та страшна байдужність! А то одні байдужі, другі ворогам вислуговуються, а треті — розбагатівши, забули за свого брата-скитальця в Европі, забули за Україну і за цілу українську справу. Забули, що та війна принесла їм великі матеріяльні зиски, а їх рідним в Україні — страшне пекло!

У своїому рефераті перейшов я коротенько майже всі важніші події з 1918 р. тяжкої боротьби українського народу з ворогами аж по нинішний день, попросив людей, щоб встали з місць і віддали пошану героям українських визвольних змагань. Заспівали "Ще не вмерла Україна" і почав взивати людей до збірки. Бо ж вступ був вільний на свято, от-

Імена жертводавців, які подаю в цьому звіті на першому місці повинні стати приміром, як треба ставитись до такої справи.

По $100: М. Гира, Р. Гонсет, М. Кіт, О. Малицький, М. Новак, п-ні Мельник і п-ні Мордус; по $55: п. Гренюк; по $25: М. Байсарович і п. Дондес; по $20: В. Мартин і п. Якубенко; по $10: п. Вавриків; по $5: Вавричук, Поглод і п-ні Гира; по $4: Іван Мартин; по $3: Грод, Петруха; по $2: Ногам, Стефура, Ломбард, Сирока, Гбуд, Копол і п-ні Мазуревич; по $1: Родак, п-ні Садовець і п-ні Ліпська. Разом на Листопадовім святі зібрано $897. Сім жертводавців по $100, а решта меншими сумами.

На зборах в п-ства Мартин в Глен Дейл, Каліф. зложили свої жертви такі люде: по $10: Р. Гонсет; по $5: Іван Мартин, М. Байсарович, п-ні Мельник і п-ні Мазуркевич; по $3: п-ні Мордус; по $2: Тулай, Новак, Якубенко, Вавриків, Петруха і п-ні Шургет. По $1: Ногаш, Гікі, п-ні Данис і п-ні Садовець. Разом $49.00.

НАШІ НЕВДАЧІ І СТОДОЛЯРОВІ ЖЕРТВОДАВЦІ ДОПОМОГИ УКРАЇНСЬКИМ СКИТАЛЬЦЯМ В ЕВРОПІ

Загальна сума обох вище згаданих збірок є $946. Розхід на залю і реклямy на Листопадове свято $12. Чистого остається $934. З тієї суми на допомогу українським скитальцям вислано до редакції "Свободи" $700, $184 переслано до З.У.А.Д. Комітету в Філядельфії, $25 вислано на цілі Українського Конгресу в Америці і $25 на "Український Квартальник" в Америці.

Перед тим ми з нашої громади вислали до З.У.А.Д. Комітету в Філядельфії $160 на ту саму справу. Отже маленька горстка людей дотепер вже дала на допомогу українським скитальцям в Европі разом всіх грошей біля одинадцять сот доларів і пару сот доларів на різні другі українські цілі. А коли взяти під увагу, що майже в тому ж самому часі ті самі люде зложили дві тисячі доларів на купно Українського Нар. Дому в Галівуді, то це можна зарахувати до досить по важного поступу в нашій громаді. Та все це зробила тільки маленька горстка членів Української Централі в Галівуді А тепер черга на тих, які ще нічого не дали на ті всі справи, або які дуже мало дали.

Нас тут є всіх до 150 українських родин. То ж покажім, що ми між собою найдемо 15 жертводавців по $100. Нас сімох, що вже дали по $100, але це є замало на таку громаду!

Запишіться в члени нашої Української Централі в Галивуд і поможіть нам збудувати Український Нар. Дім і українську церковцю! Поможіть нам поставити українську громаду в Галівуді нарівні з другими українськими громадами в Америці.

Займіться збіркою убрань для наших нещасливих братів в Европі. Робіть так, як зробила п-ні Мордус з Лос Анґелес, яка на власну руку зібрала вже до 800 різних штук убрань і переслала їх до Українського Комітету в Ню Йорку, котрий займається тією справою на цілу Америку.

По інформації в справі нашої організації і тієї праці, яку ми ведемо, пишіть або телефонуйте: Микола Новак, Tel. Olympia 3640, 1811 Effie St., Los Angeles 26, Calif.

М. Новак
Голова Української Централі в Галівуді, Каліф.

НОВИЙ ШЛЯХ, ВИННИПЕҐ, МАНІТОБА, 5-го СІЧНЯ, 1946.

"Це був наш дім, до котрого заходив о. Агапій Гончаренко', — писала пані Т. Данис. Вона зі своїм чоловіком д-ром Грицем Данис часто помагала старим Гончаренкам. Пані Данис була на похороні о. Агапія. Дім цей у Сан-Франціско вона втратила після смерти чоловіка.

Свячене Українозн. школи. кер. — Кер. — Наталія Березовська. 1956 р.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛІФ.

Українська Централя в Галивуді.

Українська Централя в Галивуді за останніх два роки часу зробила дуже гарний поступ. Вона за той час дала поважну суму грошей на різні українські цілі в Америці, в Канаді й в Европі, а також призбирала три тисячі долярів на будову Українського Народного Дому в Галивуді — чим здобула собі велике признання не тільки тутешніх щирих українців, але в цілій Америці й в Канаді. Як доказ того є ось ті десятки різних листів, які ми дістали від різних українських інституцій та поодиноких визначних українських громадян з Америки і Канади, які радіють поступом в нашій громаді. Так сказано в одним листі:

„Коли прочитав Ваш звіт, то відмолод на 100 років. Тільки подумати: громада, яка живе тисячі миль від дійсного українського організованого руху, громада, до якої майже за 30 років ніхто з визначних українців не доїздив з відчитами і т. д., а врешті громада, про яку ми майже мало коли чували, ось та українська громада в далекій Каліфорнії, в так тяжкий час не заломилась в чистій українській ідеї, а навпаки своїми жертвами на українські цілі показала великий приклад для інших українських громад в Америці. Честь і слава каліфорнійським українцям!"

Та таких українців, які заслуговують на ту славу, тут маленьке число. Бо хоч у цілій Каліфорнії українських родин є найменше 500, а в самій метрополії міста Лос Анджелес є до 300 українських родин, то Українська Централя в Галивуд має 60 організованих родин. З решти українських родин одні пропадають в царських російських організаціях, інші в „большевицьких.

А про жертвенність українців у цілій Каліфорнії нема що й говорити! Бо тільки маленька горстка членів Укр. Централі в Галивуді відзначила себе жертвами на українські цілі. Ось так яких 35 родин за два роки часу зложили біля $5,000 на різні українські цілі (в тому біля $3,000 на будову У. Н. Дому в Галивуді і до $2,000 на різні інші українські цілі). А про інших українців в цілій Каліфорнії якось нічого не чуємо.

Українська преса: „Свобода" тут доходить 17 чисел, „Нового Шляху" 25 чисел і яких 9 чисел „Українського Голосу". На таке велике число українських родин в цілій Каліфорнії це теж мало. Хочеш написати щось про ту громаду і не знаєш, де післати допис, бо ані один український часопис не є поширений тут як слід. Ось це є найбільша недостача нашої громади! А щоб цю недостачу направити, треба нам всім, які вже читаємо українські часописі, попрацювати якнайщиріше, щоб українська преса була тут зарепрезентована якнайширше.

Сильна традиція українських Різдвяних Свят в далекій Каліфорнії.

Традицію українських Різдвяних Свят тутешні українці затримали дуже сильно тим, що збираються щороку до якоїсь одної домівки на прибраний день Різдвяної пори.

Це хіба найсильніша обєднуюча сила тутешньої української громади, зокрема для тих кількох свідомих українських родин, які щороку трудились, щоб ту традицію в громаді затримати.

Поселившись дуже далеко одні від одних на території найбільшого простором на цілому світі міста Лос Анджелес; не маючи української церковці, та не маючи змоги відвідувати себе по хатах з колядою, 30 років збирались вони всі разом до одної якоїсь чужої домівки і спільно всі разом славили Народження Христа.

Та цього року українські Різдвяні Свята, які відбулися в неділю, 20. січня, в одній із чужих саль, були відсвятковані чи не найкраще. Бо крім милої програми на сцені і смачного обіду, наша громада зібрала на українські цілі около $2,200. Коляда була призначена на три цілі: на У. Н. Дім у Галивуді, на Осередок Культури й Освіти в Виніпегу і щераз на бідних наших скитальців в Европі. Ніхто з листою за жертвами до столів не ходив, як це нераз робилось. Тим разом попросили, щоб люди самі по обіді приступили до призначеного столика, де записували жертводавців і дали свою коляду. І ось на 200 людей на салі всіх аж 17 вибрались з тою колядою, а між ними й наш Михась, славний український борець і фільмовий артист Мазуркі, приступив до того столика разом з іншими, щоб й тим разом дати свою жертву на українську справу. І варта бачити, як горда його мати щиро приглядалася на него, коли він дає якусь жертву на українську справу. Вона горда із свого сина, бо хоч сама неграмотна, то виховала свого сина на такого щирого українця, що деякі мами грамотні мусіліб постидатись перед нею за своїх синів. Вона горда, бо й свого мужа-латинника зукраїнізувала і завела в себе в хаті тільки рідну українську мову. А тепер ще й невістку-чужинку почала вчити української мови, — і ця остання в родині вже щебече: „Добрий вечір, — що чувати біля вас?" і т. д. Ага! Чи Ви, дорогі Читачі, вже вислали від себе листа до фільмової компанії, де Михась Мазуркі працює як артист? Коли ще того не зробили, то зробіть це тепер!

коли такі листи-гратуляції ми будемо слати до тої компанії, де він працює. Зробіть це — він вповні заслуговує на це! Робіть це для всіх українських фільмових артистів, бо так поступають інші нації із своїми артистами. Колись вони віддячуться нам в українській справі! Зараз ще багато не ви? магаймо від них, бо вони ще самі небагаті, — вони щойно вибиваються наверх.

Не буду описувати цілого свята в подробицях, бо це забралоб багато місця. Та не можу поминути бодай деяких важних подій з того свята. Не можу поминути ось тих малих українських діток, які так гарно перший раз пописувались на сцені в різних ролях, як ось Тимко Грод на скрипці, Дзьойс-Марій Стефура на піяні, Федусь Вивюрський на скрипці, Лорна Вивюрська на піяні і Орест Новак в деклямації „Сирітське Різдво" — Мусійчука. Всі вони маленькі „бобики" — від 6 до 9 рочків.

А як поминути три дочки гарної родини Мартин? Таж вони роками в тій організації виступають на сцену і все веселять публику своїми милими голосами і грою на мандолінах. Цеж одиноке українське тріо в тій нашій громаді. Честь вам — Соню, Любо і Олю! Ваша присутність на сцені й цього року підбадьорила публику. Ви цього року ще краще співали і грали.

Великою несподіванкою, для нашої громади, була мила українська солістка, пані Атаманець з Дітройту. Попрошена на сцену відспівала вона нам чудово кілька пісень з „Запорожця" і „Наталки Полтавки", за що публика нагородила її дуже довгими оплесками. А її муж — великий український патріот і диригент славного українського хору „Думка" в Дітройті, п. Атаманець, попрошений до слова, виголосив гарячу промову в обороні українських скитальців в Европі. Обоє вони приїхали до Галивуду до свого сина Богдана, щоб повитати щойно народжену внучку — Христинку, яку привела їм на світ їх невістка.

Далії, попросили ми до слова Василя Годяка, батька фільмового артиста Івана Годяка. Це перший раз цей скромний громадянин говорив до нашої громади. Говорив дуже коротко і також в обороні наших скитальців. А з його слів ми вичували дійсно дуже щире українське серце! недаром його син, Іван Годяк, вступаючи на поріг фільмової студії в Галивуді, сміло заявив: „Я українець і не думаю міняти батьківського прізвища для карієри в американських фільмах — беріть мене тільки таким, як я є"! А хоч його самого на тому святі не було, то за те були: батько, мати і сестра. Колись й він прийде до нас — запорукою цего є його щирі українські родичі.

Було на салі багато більше гостей з різних сторін Америки і Канади, які колиб ми були покликали їх до слова, то всі як один булиб стали в обороні наших скитальців, але не було досить часу на це. Та найбільшими гостями на тому святі були — наші славні воякы, які щасливо повернули з війни і перший раз за 3—4 роки часу засіли до столів разом із своїми родичами. Правда, не всі вже повернули до своїх родичів, але таких вже не багати, — дасть Бог, що й ті скоро повернуть.

Тут ще треба згадати імена жертводавців, які повинні бути прикладом, як треба ставитись в такий день до загальної української справи.

Жертви на У. Н. Дім в Галивуді: Р. Гонсет $700; по $25: М. Новак, Г. Семотюк, П. Сукіна, М. Мазуркі і М. Байсарович; М. Кіт $15; В. Годяк $10; по $5: Й. Тулай і С. Грод; Н. Н. $1. Разом $861.

Жертви на Осередок Культури й Освіти в Виніпегу: Р. Гонсет $100; М. Новак $50; по $25: М. Мазуркі, П. М. Мордус і М. Гринюк; по $10: М. Кіт, М. Гира і В. Мартин. Разом $255.

Жертви на українських скитальців в Европі: по $10: М. Гринюк, і П. Лопдес; по $5: Орест Новак, П. Замрій. Разом $30.

За тяжку працю уладження того свята належиться щира подяка таким родинам: Мазуркевич, Вавриків, Мордус і двом родинам Мартин.

Честь і слава всім тим українським родинам, які, як старі піонірн української громади в Лос Анджелес, зберігли традицію українських Різдвяних Свят і що не зрадили української національної ідеї — що через 30 років в тій громаді працювали чесно для української національної справи.

М. Новак,
председник Української Централі в Галивуді.

СВОБОДА, ВІВТОРОК,
2-го КВІТНЯ 1946.

Сл. п. Михайло й Анна Мельник — меценати Нар. Дому УКО.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ФОНД

(Лист п. Миколи Новака з Лос-Анжелес, Каліфорнія до Українського Конґресового Комітету)

„За живих і мертвих" людей посилаю 100 долярів Нац. Датку і прошу вписати їх до Ваших книг, як слідує:

25 дол. прошу записати на ім'я — милої мені родини — п-ства Гаврилів у Еронкс, Н. И.

Цій родині завдячую свої початки праці на народній ниві в Америці... **Коли перед двадцяти роками, працюючи для організації ОДВУ в Америці** — я ходив голодний і обдертий — п-ство Гаврилові були одинокі тоді в Ню Йорку, які розуміли мене і все потішали: „Ви працюйте для нашої славної ОДВУ, а до нас приходьте на борщ і вареники.

Так і було: п-ство Гаврилови були для мене наче рідними батьками в ті тяжкі часи в Америці...

25 дол. прошу записати на ім'я — найстаршого українця Нац. Датку в Америці" — Роберта Михася Гаврилів, котрому щойно три місяці минуло. Батько його Андрій (одинокий син п-ства Гаврилів) дописує дуже цікаві статті до „Юкрейніен Віклі", що виходить в англійській мові при „Свободі". Щиро вірю„ що новонароджений американський українець Роберт Михась Гаврилів буде таким примірним українцем, якими є його батьки, бабця і дідо.

30 дол. посилаю за родину нижче підписаного, а

10 дол. посилаю за „мертвого українця" старого еміґранта, який розбагатівши в Америці, забув за поневолену Україну і за свою честь — українця. Це за того українця, який не тільки Нац. Датку не заплатив, але і на всякі інші українські цілі ніколи не дав, а все нарікав — тільки тому, щоб цента не дати на українську справу.

І таких, на жаль, українців ми маємо аж забагато в Америці. Та такими „мертвими українцями" ми не сміємо розчаровуватись! Ніякого щастя такі люди у своєму житті не зазнали й не зазнають. Знаю таких людей дуже багато в Америці й у Канаді, — на жаль й деяких моїх бувших товаришів, — які, поводившися так в громадському житті, - потратили свої мастки у різних нещастях тільки тому, що негідні були жити чесно супроти Бога і України. І коли так не раз призадумуюся і пригадую різних наших людей, підраховую тих, що були жертвенні на українські цілі, то щиро і сумлінно можу ствердити, що ті, які не скупили жертви на народню ціль — жили й живуть щасливо, весело, дітей гарно виховали і тішаться ними, — а ті, що ледачили в громадському житті, скупили долара на народню ціль, — скорше чи пізніше зазнали різних таких розчарувань у своєму житті, яких не мали всі інші! Віра в Бога й Україну осолоджує життя людини, а нехіть — вбиває її!

10 дол. посилаю за „мертвого українця" — нового еміґранта, що так скоро пропав в американській авті, чи гавзі, забув за Воюючу Україну, забув за товаришів недолі в Европі і скорше завмер для української справи в Америці, як старий іміґрант.

Це за того нового іміґранта, який повинен стати нашим апостолом, джерелом нової крови, нового запалу, нового приміру — праці і жертви для поневоленої України! Це врешті, за того українця — нового еміґранта, який, коли загибав по габорах в Европі, тоді розпинався за Україну, а приїхавши сюди, — завів надії старих іміґрантів. Став „вічним скитальцем" — все бідним, зсе нещасним нарікайлом, що на всіх нарікає... В одному випадку свою власну організацію обкрадає, бо, ставши кольпортером її видавництва, — боргів за продані видання не платить, в церкві чи на українській академії відчепного нікля кидас або просто тікас з того місця, де за збіркою ходять.

Яка шкода, що через таких людей терпить ім'я чесного й жертвенного українського скитальця. Замість скріпити українську жертвенність, такі вбивають її! Замість дати приклад організованих і карних політичних еміґрантів української нації, — вони поводяться в громадському житті так, що тяжко збагнути, де така порода українців узялась?

Яка шкода, що ЗУАДК чи Укр. Катол. Комітету або інші установи, не зобов'язали контрактом таких ненадійних людей при спровадженню їх до Америки, щоб вони були зобов'язані попрацювати бодай пару місяців на користь визволення України. А не один був підпивав такий контракт, щоб дістатися до Америки. І не було б ніяким гріхом, коли б ЗУАДК був поступив власне так з такими людьми. Старих іміґрантів чимало коштувало грошей і клопотів при переїзді до Америки.

Тільки подумати: 60 тисяч нової іміґрації і найменше 50 тисяч надійної старої, а за минулий рік 250 тисяч долярів Нац. Датку не могли зібрати! А цього року й тої суми не зберемо, яку зібрали в минулому році, коли так — **„в рукавичках" будемо промовлятн до нашої старої і нової еміґрації.**

Справа не в тому, що треба рятувати ім'я Українського Конґресового Комітету — це справа честн цілої української еміґрації! Це не тільки те, що люди не відгукнулися належно до Нац. Датку, але це те, що наша жертвеність в Америці взагалі дуже сильно впала, як на теперішній час — час такого великого добробуту в Америці.

Колись так було, що не існувало одної такої хатньої гостини, де люди, забавляючись з якоїсь нагоди, не зібрали б пару долярів на потреби Рідного Краю. Сьогодні, на жаль, є так, що ми майже не зустрічаємо в українській пресі таких збірок. Колись було так, що як десь така гостина й відбулась, що на ній не зібрали пару долярів на народню ціль, то самі ті люди, що справлями гостину, — соромилися признатися до неї. Сьогодні деяким нашим людям не тільки не стидно за такі гостини, ціле горло, як то вони гарно бавились, які торти їли, скільки випили, але деякі з них й реклямують їх на які пісні співали про УПА і Шевченка і т. д., а лишньої „чарки", від якої аж дуріли, на Рідний Край з тої гостини не віддали, — хоч би тої, яка вже таки аж „боком" їм лізла. І роблять це не тільки наші низи, але і ті, які повинні приклад дати тим низам Це діється у громаді нижче підписаного, у Вашій і по цілій Америці. **І це, на жаль, діється і в родинах нової іміґрації,** тої іміґрації яка від себе повинна дати якнайбільшу пожертву на оборону України та яка має бути здібна ще більшу жертву зібрати від нас — старих іміґрантів замість відкрити свої серця, запалити себе і інших людей до збірки, то вони „через зуби" промовляють до людей за збіркою на Рідний Край або зовсім ігнорують її тільки тому, щоб своєї кишені не нарушити, — мовляв, з нашої громади України не збудуєш.

Живемо в Америці у великому добробуті — порівнюючи його з 1930-37 роками, коли то наші люди ані 10% не заробляли того, що нині заробляють, а жертвенність наша в тих часах була сто разів більша, як вона є зараз.

Отже, взиваючи нашу еміґрацію до жертвенности в теперішнім часі, варто нам звернутися лицем до старих часів — часів тяжкого безробіття... Там знайдемо багато такого, що поможе нам збудити заспані серця до нашої жертвенности в теперішні часи...

Теплим словом згадаймо тих, що в минулому не кривили душею і НА ТРИВОГУ вдармо до всіх тих, що до сьогодні зберегли сумління, серцем ще палають і розуму не стратили — збудуємо величне нове і сильне! Українське серце ще сильно б'ється, воно ще молоде і здорове, як молода і здорова є ціла Нація! Треба тільки сильніше вказати йому на ту велику потребу, яка вже сьогодні рішає: бути чи не бути Україні вільною!

Ще не пізно, ще маємо трохи часу пробудитися, ще маємо трохи часу викресати із себе дійсний граніт — українську націю на еміґрації! Але той час дуже короткий: кожна година спізнення може завести нас на довгі літа нової неволі.

Наші рідні в Україні вже викресали із себе дійсну Українську Націю — вони готові на найбільші жертви, **але без нашої жертви — розголосу українських визвольних змагань і жертви якнайбільшої в грошах,** — вони не в силі будуть довести до Воскресіння України.

ПРИМІТКА

Цей лист УККА був помістив у"Свободі"і "Народній Волі" - мабуть 1950 року

Микола П.Новак

Вся Заморська Україна На Конгрес до Вашингтону

Вісті з Каліфорнії

УКРАЇНЦІ КАЛІФОРНІЇ ЗАПРОТЕСТУВАЛИ ПРОТИ МОСКВИ І ЗАЯВИЛИ СВОЮ СОЛІДАРНІСТЬ Й СПІВПРАЦЮ З УККОМІТЕТОМ В АМЕРИЦІ, ЗОРГАНІЗУВАЛИ РАДУ ДОПОМОГИ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ І ВИБРАЛИ ДЕЛЕГАТА НА УКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕС ДО ВАШИНГТОНУ

Під кличем "Ціла Заморська Україна на Український Конгрес до Вашингтону", — українці далекої Каліфорнії, в неділю, 25. вересня ц. р., в місті Лос Анджелес, Каліфорнія, у Данській Авдиторії, — відбули **велике протестаційне віче проти нового терору Москви в Україні.** У вічу взяли участь українські світські і церковні організації, а зокрема представники всіх українських земель — старої і нової еміграції.

Віче було скликане за ініціятивою Української Централі в Лос Анжелес, а промовляли на ньому: б. секретар до Сойму Карпатської України Леонід Романюк, б. міністер УНР в Европі проф. Мих. Вєтухів і український письменник Петро Балей.

Шановні українські діячі з Европи, у своїх рефератах дуже грунтовно з'ясували публиці боротьбу українського народу від Б. Хмельницького аж до нашої славної УПА, — розказали про комуністичний московський терор в Україні та завзивали всіх українців на еміграції до єдности проти Москви.

Подам, шановним читачам, бодай короткі витяги з їхніх рефератів:

ВСІ СИЛИ ПРОТИ ВОРОГА!

"Не сміє бути — говорив наш письменник П. Балей — одного українця-українки, — організації, партії одної чи другої ідеології, — української церкви одної чи другої, які не діяли б і не співпрацювали б спільно на користь визволення України.

Недалекий той час, як Україна знову стане центром уваги в цілому світі! Недалекий той час, як валитиметься спільна тюрма всіх поневолених народів — Москва. А перед у пожаленні тої великої московської тюрми вестиме ціла Воююча Україна — ось та наша славна УПА, яку підтримує ціла українська нація.

Так, як УПА прямує по одній дорозі Київ—Львів, так і ми, на еміграції, мусимо прямувати по тій дорозі! Так, як в УПА немає партійности, окремих ідеологій на шляху тої дороги, так в нас на еміграції не сміє цього бути. Один клич стоїть перед нами: Смерть большевицькій Москві і всім тим, які зазіхають на українські землі по її розвалі!

УКРАЇНСЬКА ЕМІГРАЦІЯ ОБ'ЄДНАНА

"Ще ніколи в історії українці на еміграції не були так об'єднані, як тепер — почав свій реферат проф. М. Вєтухів. Наші краєві українські комітети — Америки, Канади, Бразилії, Аргентини і другі наші комітети по цілому світі, які визнають УНР в Европі і спільно працюють в користь визволення України, — є доказом нашого об'єднання! Все що треба, то є: ще сильніше, ще міцніше підсилити ті Комітети нашою жертвенністю, в першій мірі і нашою вірою в їхню працю для визволення України.

Розбіжності, які ще є між УНР в Европі деяких наших політичних партій, чи окремих людей напевно будуть полагоджені.

УНР в Европі не претендує на українську владу в Україні. Вона тільки хоче допомогти нашому народові визволитись із большевицького ярма. Тому ніяка українська партія не повинна поборювати УНР в Европі, бо такого представництва на чужині нам треба було і буде потрібно аж до часу, коли повстане вільна самостійна соборна демократична Українська Держава.

Репортери американських щоденників, які були на вічу, дістали до рук резолюції, з яких того ж дня помістили в часописах дуже прихильні рецензії про Україну і про ціль віча.

Віче закінчилось відспіванням українського і американського гимну.

ПРОФ. М. ВЄТУХІВ, ЯК ДЕЛЕГАТ

Нашим громадам на сході — Ню Йорк, Детройт, Клівленд, Шикаго і другим, — радимо скористати з нашого шановного делегата проф. М. Вєтухова, запросивши його на відчити, чи віча, які він міг би відбути вертаючи з Українського Конгресу з Вашингтону назад до Каліфорнії. Проф. М. Вєтухів, який прожив 22 роки під комуністичним терором в Україні, — є наочним свідком всього лиха, яке Совєти робили і роблять в Україні. До його голосу в українській справі американські репортери прислуховуються дуже важно і не жалують місця подати його до своїх щоденників. Проф. Вєтухів б'є ворога його власним аргументом, цитуючи різні його видання в "українській справі".

Український Конгресовий Комітет дуже добре зробив, що запросив проф. М. Вєтухова репрезентувати Східну Україну на Конгресі у Вашингтоні.

По інформації в тій справі писати на адресу:

Committee for the Liberation
of Ukraine,
1811 Effie St.,
Los Angeles 26, Calif.

НОВИЙ ШЛЯХ, Вінніпег,
29-го ЖОВТНЯ, 1949.

ОДИН З КОМУНІКАТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛІ (тепер УКО),
як взірець, якою та організація була від першого дня її постання.

ХРИСТОС ВОСКРЕС! ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ВЕСЕЛИХ СВЯТ!

Муки Христа — Страшна Неволя України — Хай Єднають Наші Серця

КОМУНІКАТ

Української Централі м. Лос Анґелес, Каліфорнія

До хвальних зарядів українських церковних і світських організацій та до всього українського патріотичного громадянства метрополії Лос Анґелесу

(Виданий з нагоди Великодних Свят 1950 р.)

Дорогі!

Українська Централя м. Лос Ангелес, що взяла собі за ціль вести у громаді українську культурну працю, координувати українське організаційне життя, об'єднувати всіх українців без різниці їхніх релігійних чи політичних переконань (крім комуністів), і, врешті, збудувати або купити **Український Народний Дім — Культурний Осередок Української Централі** — пересилає щирі поздоровлення з нагоди ВЕЛИКОДНИХ СВЯТ і просить прийняти до відома слідуючий комунікат (календар праці) Української Централі і другі важні події:

1. Великодне підприємство Укр. Централі:

Неділя, 23-го квітня ц. р. о год. 3-й пополудні (точно), в Данській Авдиторії відбудеться **попис українських дітей,** комічні сценки "Ванька в Европі" і ТАНЕЦЬ для всіх гостей. Виступатимуть наші діти з українськими танками, солями, деклямаціями і т. п. Дальше, наш гуморист п. Форманюк підготовляє веселі сцени гумору та сміху "Ванька в Европі". Потім танець для всіх гостей і смачна перекуска.

2. Пікніки Укр. Централі та її секцій:

Перші неділі — липень, серпень і вересень ц. р. вудбудуться ПІКНІКИ Української Централі та її секцій. Парки і програми будуть проголошені окремими запрошеннями.

3. Більші національні свята:

Перша неділя в листопаді ц. р. — святкуватимем Першого Листопада; перша неділя в березні 1951 р. — Свято Шевченка; третя неділя в січні 1951 р. — Свято 22-го Січня. **Таке рішення Українська Централя прийняла на зазив УККомітету Америкии,** що був проголошений у "Свободі" з дня 14-го березня ц. р.

Всі інші українські організації дуже просимо стриматися з всякими другими підприємствами на вище означені неділі. **Всі свідомі українці масово повинні взяти участь у вище згаданих святах.**

— 50 —

7. Культурні виступи 36 націй:

14-го і 15-го жовтня ц. р. наша громада візьме активну участь в **"Інтернаціональнім Дні"**, який відбудеться в Інтернешенал Інституті на Боєлгайтц в Лос Анджелес. **Крім хору і українських танків, ми матимемо** також й **український відділ з нашим мистецтвом.** Тому вже тепер просимо повідомити нас, які експонати зможете визичити на ту виставку. Є це одинока й найкраща нагода поширити українську справу між чужинцями! Маємо чудову нагоду показати наш національний скарб.

8. Український Народний Фонд:

Український Народний Фонд, що був проголошений Українським Конґресовим Комітетом Америки, вже знайшов свій широкий відгук по цілій Америці. Ми в нашій громаді на політичному вічу (12-го лютого ц. р.) також здеклярували себе заплатити ДАТОК до того фонду. **Аби не бути аж дуже далеко позаді,** то просимо всіх українців цілої Каліфорнії зложити свій ДАТОК до УНФ з нагоди Великодніх Свят! **Такий ДАТОК можна переслати через Укр. Централю в м. Лос Анджелес,** або вислати його впрост до Українського Конґресового Комітету Америки на таку адресу:

П. О. Бакс 721, Нью-Йорк 7, Н. Й.

Бажаним було б, щоб всі гроші таких ДАТКІВ переходили через касу Української Централі. Коли ж хтось бажає собі переслати свій ДАТОК впрост до УККомітету, то для реєстру просимо повідомити нас, яку жертву Вами переслано до УККомітету, щоб був рекорд всіх жертводавців того фонду не тільки нашої громади, але українців цілої Каліфорнії.

За два місяці ми випустимо другий комунікат, в якому будуть поміщені всі жертводавці, які до того часу заплатять свій ДАТОК до УНФонду. **При Українській Централі є** також **й відділ УККомітету,** який ту справу веде. Отже, коли вишлете свій ДАТОК до Укр. Централі, то грамота буде Вам доручена УККомітетом через нашу Централю.

Покажім, що ми не гірші українці від других в Америці і, по можності, стараймося сповнити свій національний обов'язок! Хто не всилі одноразово заплатити такий ДАТОК, то можна сплачувати ратами.

9. Поміч Скитальцям в Нашій Громаді:

Майже кожного дня приїжджають нові імігранти до нашої громади з різних сторін Америки, а найбільше з помаранчевих фармів Каліфорнії. Найкраща поміч, що може бути для них, це — **праця!** Коли чуєте, що десь є якась праця, що можна примістити їх, то негайно дайте знати про це до нашої Укр. Централі. **Багато нових імігрантів, які ще не мають праці, приїдуть до нас на Свята. Запросіть їх до себе на Свячене!** Це буде великою насолодою для них, коли вони в такий Великий День будуть з нами, старими імігрантами, чи тими, що тут вже довше є.

12. Українські писанки для визначних американців. Від імени українців нашої громади, ми вислали українські писанки визначним американцям, з нагоди Великодних Свят. П. Іван Пох купив в Нью-Йорку за $18.00 українських писанок, а другі ми дістали від наших українок аж з Мінеаполіс. Всі писанки були такі гарні, що просто тяжко повірити, що це твір людських рук. В Мінеаполіс аж 7 українок працювали над тими писанками: пані Проців з трьома дочками, дальше пані Люба Перчишин, панна Іванна Луців і Оля Стац. Велика честь належиться їм від імени нашої громади. Велика подяка п. Іванові Похові за такий жест.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ЦЕНТРАЛЮ:

М. Новак — голова

* — **/* **/* — *

Примітка: Такі комунікати та йому подібні розсилали ми до наших людей кожного місяця довгими роками, редаґовані мною від першого дня постання Української Централі (тепер УКО), тобто від 1943 р. А була це трудна праця, бо все це треба було писати на стензлях і друкувати на міміографі. Тепер така праця легка, бо маємо офсетні друкарні.

— М. Новак

Америці терпець таки урвався

КОРЕСПОНДЕНТ "Н.Ш." ОПИСУЄ СВОЇ ВРАЖЕННЯ З "АНТИКОМУНІСТИЧНОГО ТИЖНЯ" В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

Микола Новак, автор цієї кореспонденції.

Нарешті Америці терпець урвався і вона тепер вже не терпітиме комунізму в себе й у всьому світі.

"Краще пізно як ніколи", — починали свої промови визначні американці з три буни великої Спортової Арени в м. Лос Анджелес, Каліфорнія, підчас "Антикомуністичного Тижня", що відбувся тут з надзвичайним успіхом від 28 серпня до 3 вересня 1961 р., зорганізований "Школою Антикомунізму", яка має свою годонну квартиру в Калвер Сіті, Каліф.

НЕБУВАЛА ПОДІЯ В КАЛІФОРНІЇ

Мабуть самі організатори згаданої школи не сподівалися аж такого успіху, яким нагородила їх ця небувала подія: Вони дістали на антикомуністичну акцію 200,000 дол. чистого зиску в залі Спортової Арени, біля 150,000 учнів з лікарів, адвокатів, суддів, професорів, акторів, продуцентів, бизнесменів, студентів університетів та людей різних професій у самій тільки Каліфорнії, врешті величезний розголос у пресі та по телевізії газолінової компанії "Річфілд" І, як довідуюсь з певних джерел, по день 18 вересня ц.р. до каси тієї "Школи Антикомунізму" вплинуло чергових 300,000, отже разом пів мільйона доларів. А не сумніваюся, що поки ці рядки дійдуть до шанованого Читача, школа дістане ще чималі суми на свої цілі.

Терпець Америці таки урвався! Бо хоч уся подія мала місце в м. Лос Анджелесі, на тому не кінець:

ПИШІМ ДО ШКОЛИ!

У деяких друкованих працях школи д-ра Шворца згадується й поневолення України та її трагедія, — але на загал мало. А тому й раджу нашим видавництвам та поодиноким авторам, що мають якісь матеріяли в англійській мові про Україну, — "засипати" школу друкованим словом, щоб вона мала якнайбільше інформацій про нашу Батьківщину і про українців, як постійних борців проти комунізму.

І нарешті подаю адресу тієї школи, до якої треба надсилати згадані інформації:

Southern California School of Anti-Communism
P. O. Box 1233,
Culver City, Calif.

П. С. Причина, чому я присвятив вище згаданій події більше уваги, як це, може, зробив би був інший репортер, тільки в тому, що це вперше в Америці, за 32 роки мого життя на землі Ваш'нґтона, я був свідком такої великої стихійної маніфестації проти комунізму

ПОДИВУГІДНА ПОСТАВА СТУДЕНТІВ

На окрему увагу заслужили собі каліфорнійські студенти, які на заклик дирекції "Школи Антикомунізму", призначеної на середу 30 серпня ц.р., взяли в ній таку численну участь, що Спортова Арена, з містимістю 16 тисяч людей була вщерть заповнена самими студентами, і ще яких 10 тисяч студентів стояли надворі під Ареною та при помочи голосників, розставлених на її стінах, пильно слухали лекцій своїх учителів, — спеців в антикомунізмі.

Зразковий порядок і тиша, що їх дотримували студенти, були, як рідко коли: Просто приємно було за цих молодих патріотів Америки, що без закиду заховувались того вечора цілих чотири години і в Арені і надворі. І була це свого городу посвята тих студентів, бо ж і одні і другі мали прекрасну нагоду побачити та почути згодом усе з Арени по телевізії "Річфілду", яка передавала кожну подію та цілі реферати може й краще, як воно було в залі.

Але вони були там — в Арені і під Ареною. Були, бо хотіли пошанувати антикомуністів-патріотів Америки і показати свою ненависть до комунізму. І найкраще можна було це бачити, коли ця молодь вставанням з місця вітала кожного промовця з виходом на трибуну Арени та кожне підкреслення боротьби з комунізмом.

О, — помиляється ворог Америки, коли думає, що американська молодь остигла у свому патріотизмі! Ця молодь скромна, вона щира і хоче миру у світі, — але вона свого життя і своєї волі не заміняє за ніщо! Вона була і буде готова боронити тільки таку батьківщину, яку виборов для неї її батько Вашінґтон.

АНТИКОМУНІСТИЧНІ КЛИЧІ

"Геть з комуністичною партією в Америці! Поставити кінець усяким допомогам сателітам Москви, — допомогу дати тільки тим народам у вільному світі, які є приятелями Америки та поневоленим Москвою народам! Ніяких бизнесів з комуністичним світом! Самою допомогою не стримаємо комунізму у вільних відсталих країнах (натяк на латинські держави Америки та інші, що ще не попали в лабети комунізму), — їм треба вказати на небезпеку комунізму!" — ось такі та їм подібні кличі були поставлені перед Америку, завзято оплескані, повстанням з місць пошановані, при стопроцентовій згоді всіх учасників "Антикомуністичного Тижня".

Отже, такі самі кличі, якими перестерігала Америку українська еміґрація 42 роки! Аж проситься сказати: "Спасибі, що послухали нас хоч тепер".

Микола Новак
Лос Анджелес, Каліф.

Це скорочена стаття, яка була появилася довженою аж у трьох числах "Нового Шляху" 14 жовтня 1961 р. і в "Народній Волі" теж аж у трьох числах. М.Н.

АНТИКОМУНІСТИЧНИЙ ТИЖДЕНЬ І ІНФОРМАЦІЇ ПРО УКРАЇНУ

Антикомуністичні фільм в Каліфорнії

На антикомуністичному тижні в Лос Анджелесі, що про нього була згадка в "Народній Волі", *) були висвітлені також різні антикомуністичні фільми, продукцій різних фірм. Їх висвітлювали кожний день пополудні (між 2-3 годинами), тисячі людей мали змогу побачити живі образи на екрані про трагедію різних народів, спричинену комуністами в їхніх краях.

Був висвітлений також фільм про трагедію України, співпродукції автора цих рядків. Є це фільм на цілу годину, а 2/3 цілого фільму є виключно про трагедію України, її боротьбу з червоною Москвою, про голод в Україні 1933 р. і т. п. Коментар в англійській мові є дуже влучний для української справи. Правда, фільм не має надто багато живих картин з того часу в Україні, але має дуже добрі різні другі сцени з того часу, як большевики поневолювали Україну (1918-1920 роки), Білорусь та інші народи в Европі.

Моє слово на бенкеті школи 3-го вересня ц. р. про поневолення України, де було зібраних за вступом по $6., приблизно чотири тисячі гостей і вище згаданий наш фільм, що був висвітлений 29 серпня в Спортовій Арені, де було найменше десять тисяч осіб — це був великий розголос української справи на тому тижні антикомунізму. Інших українських виступів не було. А шкода, бо можна було зробити багато більше того розголосу добрими летючками про трагедію України, про її боротьбу за тих 45 років, коли ми змагаємося на всіх фронтах проти імперіялізму Москви. Таких летючок треба було зготовити багато тисяч, бо була добра нагода роздати їх інтелігентній верстві Америки, бо ж тільки така там була зі вступом по $20 від особи.

антикомуністичних американських організацій, але не всі вони такі популярні і активні, як школа д-ра Фреда Шварца.

Школа д-ра Шварца об'єднує цілу масу різних визначних Американців по цілій Америці, а також і по других краях у вільному світі. Її спомагають і християни і Жиди.

Згадую про це, тому бо коли ми в Каліфорнії прогавили таку справу, то треба спідкувати за подібними подіями тієї школи по других містах Америки і відповідно приготовитись до них. А та школа посунеться по цілій Америці й Канаді з ще більшим успіхом, бо вони набрала розголосу з Каліфорнії.

Ще краще було б зробити це маленькими кишеньковими книжечками на яких 16-20 сторінок — тільки з самими фактами нашої боротьби з комунізмом, як в Україні, так у решті світу. Таких книжечок про загрозу комунізму "Школа Антикомунізму" має аж десять різних видань, — крім різних більших друків, як рівнож чимало різних великих книг, різних авторів, як також самого провідника школи, д-ра Фреда С. Шварца.

В деяких працях друкованого слова тієї школи згадується й поневолення України, її трагедію, — але мало. А тому раджу нашим інституціям друкованого слова та поодиноким авторам, які мають якісь матеріяли в англійській мові про Україну, — "засипати" ту школу нашим друкованим словом, щоб вона мала якнайбільше іннформацій про Україну.

В Каліфорнії є багато різних

*) Гляди першу частину допису в попереднім числі "Народної Волі".

Д-р Шварц баптист — з професії хірург. Він у 1950 р. почав свою акцію антикомунізму в Австралії, а впару років пізніше був запрошений антикомуністичними колами в Америці на лекції по Америці. Як добрий промовець, організатор і політик, за короткий час він здобув собі такі великі симпатії в ЗДА, що американські приятелі порадили йому залишити свою працю медика-хірурга і взятися за організацію "Школи Антикомунізму" в Америці, Австралії та по других краях у вільному світі. Найбільшу популярність він здобув собі в Американців, коли звів боротьбу з тими американськими колами, які стали проповідувати в Америці, що в Совєтах є свобода релігії.

В Каліфорнії є ціла маса різних антикомуністичних організацій. Деякі з них д-р Фред Шварц притягнув до співпраці свого антикомуністичного фронту. Але тільки тих, діячів, які не мали нічого спільного з дискримінацією одної чи другої нації в Америці, — тих, які не дуже гостро виступали проти уряду у Вашинґтоні, і врешті тих, які не звалювали вини комунізму на якусь одну націю, а зате вчили людей:

"Боротьба з червоним імперіялізмом Москви! Боротьба з комунізмом в Америці і у світі!"

Такої засади боротьби з комунізмом тримається д-р Фред Шварц і це, я думаю, зробило його таким популярним не тільки в Каліфорнії, але й у цілій Америці.

"Школа Аннтикомунізму" має 17 директорів, визначних Американців, а д-р Шварц є провідником школи.

Подаю адресу тієї школи, — куди треба надсилати інформації про Україну, щоб добре познайомити лідерів тієї школи з українським питанням.

Southern California School
of Anti-Communism
P. O. Box 1233
Culver City, Calif.

Микола Новак

СВЯТО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА 30 БЕРЕЗНЯ 1947 Р.
організоване М. Новаком, диригент о. П. Маєвський.

Це був другий хор українців м. Л. А., але теж тільки один свій виступ відбув.

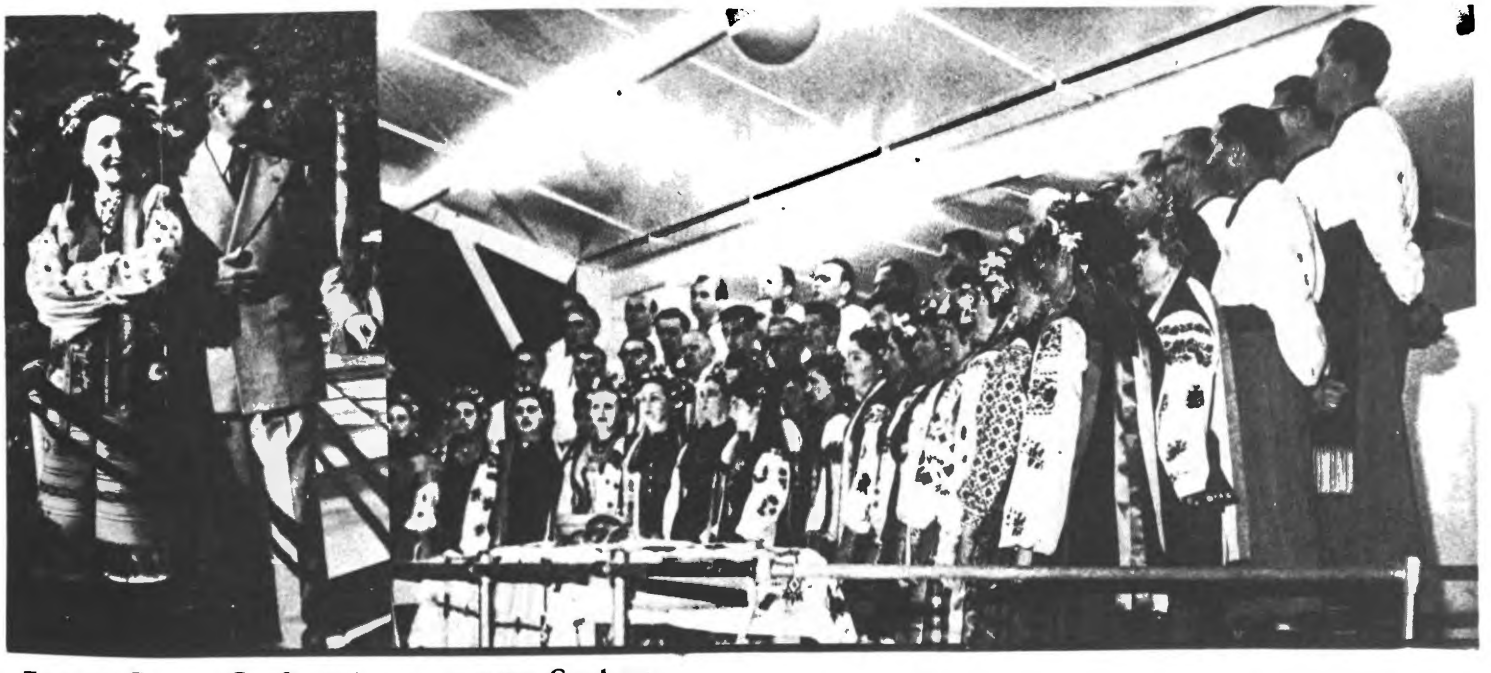

Дмитро Бенко (Якубенко) з дружиною Стефою.

Д. Бенко був солістом в хорі О. Кошиця, а в Укр. Централі був диригентом довгі роки, заслуживши велике признання не тільки в українців, а й в американців.

Коли від 1948–49 років стали прибувати скитальці, то той самий хор доповнився новими силами хористів, диригентуру того хору обняв маестро Дмитро Бенко, і той хор під його проводом був аж до 1962 р., з короткотривалими диригентами: Ю. Оранського і о. Бердара. Від 1962 р. сталим диригентом був маестро Володимир Божик. Довгі роки той хор мав назву: Нац. Хор Української Централі /тепер УКО/, а від часу, коли диригентуру одняв маестро В. Божик, хор прибрав назву „Хор Кобзар" і під тією назвою веде свою важку мистецьку працю аж по сьогоднішній день. Головами того хору в різні роки були такі особи: М. Новак, С. Ґрод, інж. Л. Романюк, П. Марцінів, інж. Скробко, М. Нескоромний і Ґліб Старовійт.

Хор "Кобзар" (диригент — В. Божик) на летовищі під час інтернаціонального показу мистецтва. 1964 р.

о. Бердар диригує

Володимир Божик,

абсольвент Львівської Консерваторії та Музикологічного Відділу Ун-ту ім. Івана Казимира у Львові.

Маестро Божик був 10 років співкерівником Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка.

За піяню — **Леся Куриленко-Вахнянин.**

МИКОЛА НОВАК,

ОДИНОКИЙ ДЕЛЕҐАТ НА РІЗНИХ КОНҐРЕСАХ У. К. К. А.

З М. ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛІФОРНІЯ

Перший раз був я делеґатом на 5-й Конґрес УККА (24, 25 і 26 липня 1952 р.), як уповноважений Т-ва Сприяння УНРади, а пізнішими роками бував ще два рази, репрезентуючи УКО і УНС, і всі розходи оплачував з власної кишені, помимо того, що довгі роки був я колектором Національного Датку УККА в місті Лос Анджелес. **Спрага душевного життя гнала мене на ті Конґреси,** не зважаючи (нераз) на тяжкі родинні обставини.

До Нью-Йорку приїхав я на три дні скорше перед 5-м Конґресом Української Америки.

Мої перші враження з Нью-Йорку:

Горяч була така страшна, що тяжко було дихати... Долина міста, де сконцентроване ціле наше українське громадське життя, де 75% всіх українців цілого Нью-Йорку зосереджені на долині міста Нью-Йорку — вона, ось та ДОЛИНА МІСТА, як колись, так і тепер, є столицею Заморської України... На вулицях тієї долини міста ви бачите тисячі українців, повно різних домівок, клюбів, книгарень та багато різних українських бизнесів. Дві українські церкви переповнені вірними по береги.

Вулиці страшно брудні... Стара українська еміґрація тієї долини міста ще далі живе надією повернутися на Україну. Це, мабуть, найголовніша причина, що вона й донині не залишила тієї долини міста, що вона й донині живе у чужих брудних домах, терпить і вичікує на Воскресіння України. Нова українська еміґрація "долини міста Нью-Йорку" допомогла розбудувати українське організаційне життя, допомогла старій еміґрації піднести визвольний прапор Заморської України до такої висоти, з якої він уже ніколи не схилиться вдолину!

На сторожі визвольного прапору Заморської України стоїть сьогодні УККА! Український Комітет, до якого у визвольних справах України прислуховується цілий світ!

Канцелярія УККА, де полагоджується уся технічна праця, знаходиться також в тій долині міста Нью-Йорку. А канцелярія репрезентації УККА є в самій столиці Америки — у Вашинґтоні.

Допоможім же тій столиці Заморської України, долині міста Нью-Йорку, морально і матеріяльно, бо та "долина міста" веде нас через Вашинґтон до столиці вільної України — золоверхого святого Києва! Недалеко той час, коли й заспаний ще сьогодні Вашинґтон стане в обороні української правди!

В столиці Заморської України — в Нью-Йорку дня 24, 25 і 26 липня 1952 року відбувся 5-й Конґрес Українців Америки. ЗАГОМОНІЛА ПОНЕВОЛЕНА УКРАЇНА на тому Конґресі так сильно і так величаво, як ніколи перед тим за цілих 50 років життя української Еміґрації в Америці.

В НАЙКРАЩОМУ ГОТЕЛІ — "СТАТЛЕР ГОТЕЛ" в Нью-Йорку, величезна заля того готелю була вдекорована українськими прапорами і різними кличами заповітів Шевченка, Франка, Петлюри і других визначних героїв української визвольної боротьби, а дальше жива прикраса — ціла маса чарівних типів українок в найкращих українських строях, неначе червоні маки в українській золотій пшениці, виконували на тому Конґресі службу інформаторів української визвольної справи. Вони, ось ті наші милі українки, через цілих три дні були біля виставки українського мистецтва, вони продавали і роздавали різну українську літературу чужинцям, вони на тому Конґресі виконували службу УКРАЇНСЬКИХ АМБАСАДОРІВ.

Конґрес почався відспіванням американського гимну з чудовим сольоспівом Олі Масаковської, а потім молитвою в українській мові, яку провів о. М. Ваврик (священик української католицької церкви).

Відкриваючи Конґрес, ред. В. Душник заявив дослівно:

"Світлий Конґресе! Сьогодні на залі ми маємо, приблизно, ТИСЯЧУ ДЕЛЕҐАТІВ і,

приблизно, таке ж саме число гостей. Ціла Заморська Україна Америки сьогодні є заступлена на нашому Конґресі! Сьогодні є тут заступлені всі українські церкви, всі українські національні організації, всі клюби і всі наукові інституції. Ми маємо делеґатів з найдальших сторін Америки — навіть з Каліфорнії".

Дальше підкреслив, що НЕМАЄ МІЖ НАМИ українських федералістів з-під стягу "Східняка", бо такої української організації в Америці немає! Є тільки платні аґенти, які проповідують таку ідею. НЕМАЄ МІЖ НАМИ делеґатів українських комуністичних організацій, бо таких організацій в Америці вже також немає! Чесні українці-комуністи вернулись до українських національних організацій, а платні аґенти вже більше не мають ніякої сили між нами!

Нині ми є один український моноліт, одна нація, якої вже ніхто невсилі захитати в її змаговій до Соборної й Самостійної Української Держави! Все інше пропало, як роса на сонці!"

ПРИВІТИ.

5-й Конґрес Українців Америки привітали: президент ЗСА Трумен, 59 сенаторів, 38 конґресменів, 9 губернаторів, 34 різних визначних американців — політиків, професорів і ін., всі українські політичні, військові, наукові інституції цілого світу.

ПРОМОВИ ВИЗНАЧНИХ АМЕРИКАНЦІВ:

1. Першу промову виголосив діючий майор міста Нью-Йорку п. Горовіц, з походження жид. З великим запалом він промовив до нашого 5-го Конґресу такими словами:

"Вітаю ваші змагання до визволення України не тільки від 9 міліонів мешканців Нью-Йорку, але також й від усіх дійсних патріотів жидівської нації.

Я сам з походження жид, але я поборював і буду поборювати всіх тих жидів, які є проти самостійної і вільної української держави.

І запевняю Вас, Мої Дорогі, що тільки дійсні наймити Сталіна є проти самостійної України. Та прийде час, що всі вони пропадуть, а Вільна Україна заживе собі своїм життям — в союзі з другими вільними народами Европи!

Не падайте духом! За Вами Ваша правда, за Вами море крови пролитої невинних синів України. Так, як ми, жиди, пролили море крови за Ізраїл і сьогодні маємо його вільним, так і Ви, Українці, вже в скорому часі здобудете волю Україні!

Світові події так складаються, що питання вільної України скоро вирене на арену світової політики. Але Ви, Дорогі Українці, не смієте ані на одну годину присипляти чуйність тої політики. Так, як Ваші рідні в Повстанській Армії дають життя за Україну, так і Ви тут, в Америці, **мусите дати** ще дуже **багато грошей і тяжкої праці, щоб визволити Україну!"**

2. Другу дуже прихильну промову виголосив ЗАКОРДОННИЙ АСИСТЕНТ президента Трумана Джозеф Фіні, який приїхав на Конґрес аж із Вашинґтону. Він у своїй довгій промові — дуже прихильній справі визволення України — сказав:

"Читайте книжку нашого президента Трумана і там найдете, що думає наш президент про Україну. Товстим друком там написано, що через те, що Гітлер зіґнорував українське питання — програв війну в Европі!"

3. Дальше промовляли містоголови виборчих американських партій. Вони одні одних сильно поборювали щодо закордонної політики Америки, але визволення України також ставили як одну із найбільших проблем спокою в Европі.

Містоголова республіканської партії перестерігав: "Стережіться демократів, бо коли б, борони Боже, виграли демократи, то їхній новий президент, коли б "оженився з Вашинґтоном", то на першого дружбу попросить Сталіна".

Містоголова демократичної партії говорила: "Ми врятували Грецію, Берлін, Іран, Югославію, ми дали поличника Росії в Кореї, і ми, і тільки ми врятуємо всі інші поневолені народи, а в тому і Україну!"

4. Славний генерал американських збройних сил — генерал ҐРУ, промовляючи на нашому Конґресі, домагався від американського Уряду ось чого:

"Викинути з ОН представників України

Сталіна, а попросити на те місце представників Воюючої України! Воюючій Україні Америка повинна дати допомогу таку, яка б допомогла б визволити Україну з неволі Сталіна і поставити її нарівні з другими вільними народами, поневоленими Москвою".

Генерала Ґру наші Пізнаки, Бакати, Добрянські і інші вже так обмотали, що він нині більший українець, як американець. Є це дуже симпатичний генерал, приємний, товариський і дуже великий прихильник поневолених народів.

5. Голова американського Комітету Опіки над ДП (скитальцями) в Європі п. О'Коннор, промовляючи до нашого Конґресу, говорив:

"Я почуваюся дуже щасливим, що маю честь промовляти до тих, яким я допоміг дістатися в Америку. Я вірю, що вас тут на цьому Конґресі є багато і ви раді були б почути, що я думаю про вашу батьківщину!

Прошу прийміть мої запевнення, що я дуже прихильно ставлюся до визволення ваших рідних в Україні. І прошу вас, не беріть мені за зле, коли я скажу, що визволення України в першій мірі залежить від вас самих. Ви, що опинилися на вільній землі Вашинґтона, не смієте спочивати!.. Ви мусите пам'ятати, що міліони ваших братів і сестер караються в тяжкій неволі! Ви мусите допомогти їм в усьому: в грошах, в розголосі визвольної справи України, в тяжкій праці для України. На кожну негативну вістку, яка появиться в Америці чи цілому світі, ви мусите негайно відповідно реагувати. Кожний скиталець мусить пам'ятати, що він є представником поневоленої України... Я вірю у вашу гідність скитальця! Ви вже прославили Україну на рідних землях — ви її й тут не зганьбите!"

6. На бенкеті Конґресу промовляв адмірал КІРК. Він також прилетів літаком аж з Європи на наш Конґрес.

Його промова була дуже обережна — він мусів так говорити, щоб не йти врозріз політики, яку він очолював в той час, тобто Російського Комітету Визволення Народів Росії.

Та як він не мнявся, то мусів признати великий та сильний мур української постави до того Комітету. Він переконував Конґрес, що всім народам запевнена воля по розпаді комуністичної Росії. Та його промову Конґрес прийняв холодно. Але зате дуже гаряче Конґрес прийняв промову секретаря внутрішніх справ п. Чепмена.

7. Дуже симпатичний **секретар внутрішніх справ Америки п. Чепмен** виголосив таку промову в обороні України, яку й найкращий український патріот мусить подивляти! Він переповів, як 400 років Москва поневолювала Україну... Він точно переповів нашу державність з княжих часів, наших гетьманів, а прийшовши до 1918 року, сказав: **"Трагедія Америки сьогодні є в тому, що вона не застосувала до України та не перевела в життя великих ідей президента Вільсона після Першої світової війни".**

Його промова була така сильна, така влучна в обороні України, що публіка на тому бенкеті три рази стихійно вставала з місць, щоб дати йому признання за його глибоке знання історії визволення України. Його ПРОМОВА нині Є В КОНҐРЕСОВІМ РЕКОРДІ у столиці АМЕРИКИ. І є всі дані вірити, що коли прийде до зудару з комунізмом в Європі, то на тій промові буде базована політика Америки щодо визволення України та других поневолених народів.

Велике прагнення до об'єднання політичного нашого фронту не европейському ґрунті було продемонстроване на Конґресі, коли від імени УНРеспубліки виступив з привітом міністр УНР, старенький д-р С. Витвицький.

Так як п. Чепмена делеґати вітали повстанням з місць три рази, так й д-ра Витвицького делеґати вітали повстанням з місць три рази!

Старенький священик, який сидів біля мене, шепнув: "Уявіть собі, яку овацію сьогодні дістав би п. М. Лебедь чи хто інший від УГВР, коли б та УГВР і ціла Воююча Україна була об'єднана в УНР? Це ж була б подія понад події!.." Старенький священик тяжко заплакав і прошепотів: "Господи милосердний, допоможи об'єднатися біля одного визвольного проводу!.."

В нашу розмову вмішався б. полковник червоної армії п. К. Дацько і потішив нас:

— Нічого... там, де нарід прагне об'єднан-

ня, де нарід свідомий, там мусить прийти до об'єднання! Бачите прагнення народу? Доказом нашої великої зрілости є ось цей Конґрес!

ВІДГУКИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРЕСИ

Всі американські щоденники дуже прихильно писали про 5-й Конґрес, а "Нью-Йорк Таймс" присвятив аж цілу редакційну сторінку, **чого в історії української еміґрації в Америці до того часу не було.**

ВІДГУКИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ПО КОНҐРЕСІ

Як ми вже читали, українська преса по всіх країнах нашої еміґрації також дуже влучно і широко описала 5-й Конґрес. Всі українці в цілому світі належно оцінили 5-й Конґрес.

ВОРОЖА ПРЕСА

1. "Укр. Вісті" (комуністична шмата) під наголовком "Руки геть від України" описала 5-й Конґрес, як палячів війни, недобитків Гітлера і т. д.

2. А друга шмата "Східняк", що виходить (за чужі гроші) також на українській мові, назвавши 5-й Конґрес як фашистівське збіговисько і т. д., не міг надивуватися, як на тому Конґресі міг виступати і промовляти такий порядний демократ, як п. Горовіц, тобто діючий майор міста Нью-Йорку, який сам з роду жид, а промовляв на фашистівському Конґресі.

"Східняк" пише про той виступ таке:

— Ще більшим глумом був виступ єврейського представника Горовіца, що розповідав про суверенність Ізраїля та ставив її як приклад тим, на чиїх руках ще не присохла кров його власних земляків і рідних братів з теперішних громадян Ізраєля.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА

"Нови Свят", що виходить в Нью-Йорку, описуючи 5-й Конґрес, вказав, що полякам треба б повчитися в українців, як треба вести польські конґреси, як треба змагати до об'єднання польських проводів в Америці. Вони мають аж три різні проводи в Америці, які між собою жеруться, як пси.

ЧИ БУЛИ ТЕРТЯ НА КОНҐРЕСІ?

Так, були. А де їх немає? Американці аж як жеруться за проводи! На нашому Конґресі було тертя за один провід, за допомогу одному чи другому проводові. Виступали поважні **старші діячі** в тій справі, а ще більше **молоді патріоти з різних земель України!** Дуже мило було приглядатися тій обороні одних й других, **бо та оборона була щирою, вона була високопатріотичною,** приємно було дивитися на ту оборону, бо в тій обороні ми бачили, яку велику силу Україна виховала нам нових борців за волю України.

Мені зокрема було дуже приємно на душі, коли придивлявся в тій обороні до молоді, яка родилась і виховувалась під большевиками. Всі вони виказали себе дуже спокійними у своїх аргументах, дуже толерантними супроти своїх політичних противників і т. д.

Було тертя й за поділ грошей, був жаль з боку УНР і УГВР... І коли доходило до непотрібного тертя, то яскраво зауважувався розум патріота: **всі українці, як один, обов'язково повинні платити Національний Даток УККА, щоб було що ділити!**

ДІЙСНІ ГЕРОЇ 5-го КОНҐРЕСУ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ

Коли пишемо чи говоримо про величезний успіх 5-го Конґресу Українців Америки, то треба щиро підкреслити, що той успіх на 75% належить українській молоді, що родилась в Америці. Молоді, яка майже не визнається на нашій партійній політиці, молоді, яка й не бажає собі углиблюватися в те, котра із наших політичних партій — тут чи там в Европі — має більшу рацію у визволенні України.

Українська Молодь, роджена в Америці, проповідує нам: "Ми не були в Україні, ми не бачили її, але ми, як гідне покоління наших батьків, почуваємося до милого обов'язку помогти Україні морально, матеріяльно, а як треба, то й життям своїм, щоб Україна стала вільною і самостійною українською державою."

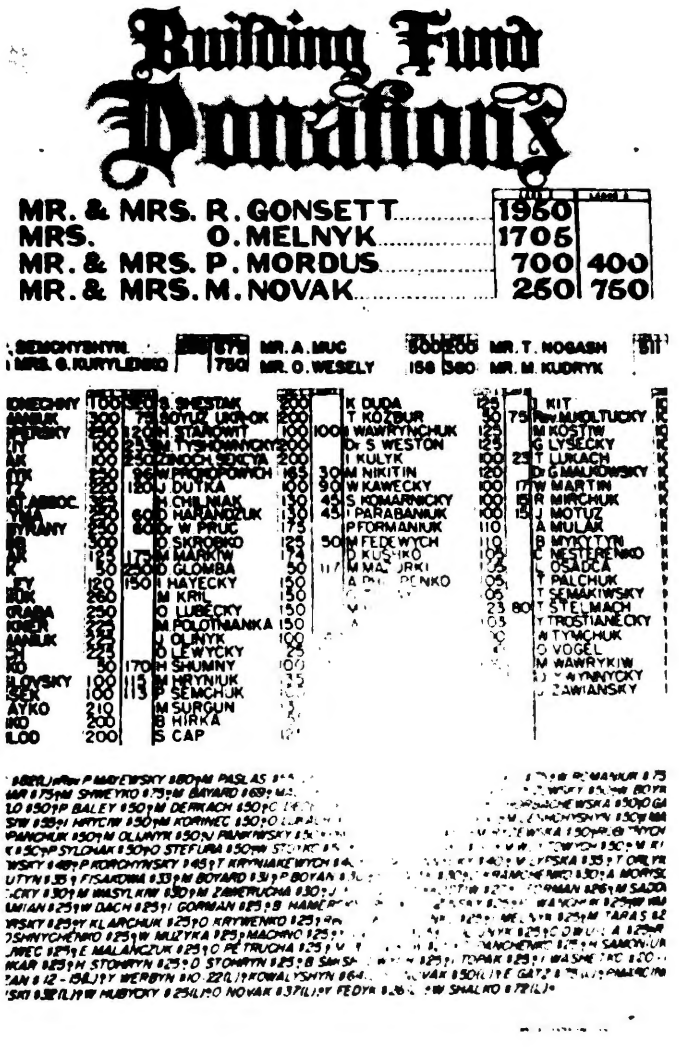

Таблиця жертводавців і "толочників" у Народному Домі УКО

Сл. п. Петро Мордус з дружиною Анастасією — у молодому віці. Він — литовського походження український патріот.

Меценат сл. п. Василь Тимчук (другий зліва) під час передачі до центр. міської бібліотеки в Лос Анджелесі "Білої книги про чорні діла Кремля" й Енциклопедії Українознавства в англ. мові.

В. Тимчук подарував такі книги також чотирьом університетам у Каліфорнії.

На фото: М. Новак, сл. п. В. Тимчук, пані Маринович, Гарольд Гаміленд — кер. бібліотеки, пані Микитин.

SAM YORTY
MAYOR OF
LOS ANGELES

SAM YORTY
MAYOR

OFFICE OF THE MAYOR
CITY HALL
LOS ANGELES, CALIFORNIA 90012

July 23, 1969

G R E E T I N G S:

As Mayor of the City of Los Angeles and on behalf of all of its citizens, I extend to the officers of the Ukrainian Culture Center and to all Americans of Ukrainian descent my sincerest congratulations on the anniversary of 25 years of Ukrainian-American Cultural activities and the 10th anniversary of the founding and establishment of the Ukrainian Culture Center.

It is with deep pride that I acknowledge the occasion and extend my best wishes to all Ukrainians.

Sincerely yours,

Sam Yorty

MAYOR

ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ УКРАЇНЦІВ КАЛІФОРНІЇ

ПОСВЯЧЕННЯ НАР. ДОМУ У ЛОС ЕНДЖЕЛЕСІ

Величавий, справді імпозантний Народний Дім Українського Культурного Осередку Лос Анжелосу, Каліфорнія. За минулої каденції управи Осередку, дякуючи жертвенності громадян, а серед них найперших меценатів пані Олени Мельник (1.725 дол.) та Ірини Гонсет (1.350 дол.), закуплено в дільниці Голивуду кол. кіно-театр за 30.000 дол., а за теперішньої управи, дякуючи в основному позичці від Українського Народного Союзу, як також численним жертводавцям і фізичним працівникам при перебудові, зроблено з того приміщення чудовий Народний Дім з модерним устаткуванням, з просторою (на тисячу осіб) залею, з кімнатами для засідань, для бібліотеки, школи... Тепер справді є де розгорнути культурно-громадську працю на широку скалю. Українська еміґрація Каліфорнії доче калась к у л ь м і н а ц і й н о г о пункту-перелому в своєму житті. Є всі підстави сподіватись і н т е н с и в н о г о українського життя й на цьому побережжі розлогої Америки. Досить сказати, що за всю історію українців - поселенців Каліфорнії не було стільки людей, ані такого настрою на Маланчиному вечорі, як цього року у власнім Домі. Ніколи не було стільки людей на Святі Державности, хоч повідомлення про те свято і не були достатньо вчасно розіслані. Сам Дім горне до себе масу народу: "В своїй хаті своя правда, і сила, і воля..."

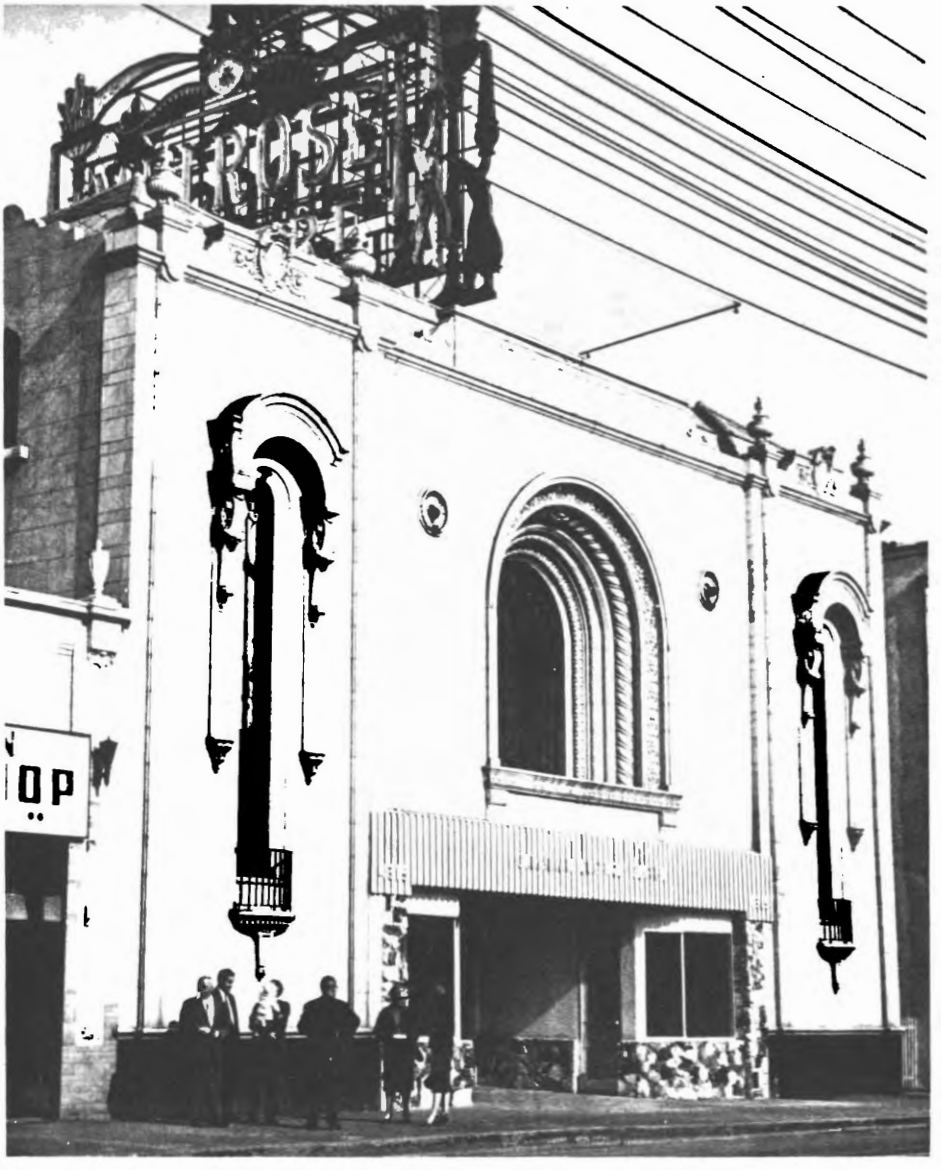

THE FIRST UKRAINIAN NATIONAL HOME IN CALIFORNIA

Front scene of ex-Melrose Theatre and now the Ukrainian Culture Center of Los Angeles, California.
To build such a beautiful building today would cost at least one-half million dollars.

Дім Укр. Культурного Осередку в м. Лос Анджелес, - куплений із пожертв укр. патріотів м. Л. А. і околиць, а ремонт в середині, як і деяке прикрасе фронту зроблено за гроші позичені в УНС.
Є це перший УКР. НАЦ. ДІМ В КАЛІФОРНІЇ, - подивугідний здобуток української зв'язаності не еміграції.

ПРИМІТКА:

Секретарем УКО перебудови театру на дім УКО був інж. Іван Дутка, — людина висококультурної вдачі та з якою приємно було здвигати таку надлюдську працю. Йому, та деяким іншим співпрацівникам Управи УКО, я завдячую свою витриманість здвигнення першого дому УКО в м. Л. А., Каліф. — *М. Н.*

В летючках повідомлялось, що акт посвячення католицьким священиком відбудеться о год.7 вечора, а православним—о 8. Признатися, я не міг собі ясно уявити, як практично буде виглядати це посвячення. Один посвятить, а другий... пересвятить? Чи може один посвятить одну частину Дому, а інший —другу? А люди, українці, будуть присутніми при одному і другому акті разом? Чи окремо? Як саме? Такі й інші питання турбували не тільки мене.

Та ось почався Акт. Не о сьомій і не о восьмій, а о пів до восьмої. Перед столом з образом Ісуса Христа, посередині величезної залі стали в ризах ті, що перші в новому Народному Домі показали приклад нам усім присутнім, як треба, тримаючись кожний свого віроісповідання, демонструвати свою спільну любов до єдиного українського народу і для нього та його слави разом працювати: парох української католицької парохії о. Михайло Колтутський і настоятель української православної парафії о. Ананій Мірощенко.

Коротка молитва о. Михайла, обхід обох священиків навколо залі, підчас якого о. Ананій освячує водою Дім, потім ще один обхід обох священиків, підчас якого о. Михайло мирує стіни залі. І все це під мелодійний спів католицького хору під орудою відомого маєстра Володимира Божика. Опісля така ж коротенька молитва о. Ананія, цим разом під гарний спів православного хору під орудою знаного диригента Дмитра Бенка. А люди, українці?

UKRAINIAN CULTURE CENTER

PHONE: NORMANDY 4-3640

4315 MELROSE AVENUE
LOS ANGELES 29, CALIFORNIA

December 14, 1960

AN APPEAL TO UKRAINIANS OF LOS ANGELES AND OF CALIFORNIA

Dear Ukrainians:

The UKRAINIAN CULTURE CENTER building which was being remodelled is almost ready to be officially opened to serve the Ukrainian people of Los Angeles and of California. ONLY ONE GENEROUS effort from every Ukrainian patriot is needed to achieve this. Costly remodelling has exhausted our funds. We require immediately $10,000.00 for the necessary furnishings and equipment to make the building ready to serve our people.

We are confident that EVERYONE will answer our call and donate generously or offer a good loan of money. We all will be proud of our beautiful, modern auditorium with a fine stage, library, rooms for recreational, artistic and school classroom purposes where we can cultivate our beautiful music, our wonderful arts, our language, theater and our traditions. HELP us to give our youth a UKRAINIAN CENTER where they can happily assemble to learn, practice and further create and develop our arts, music, etc.

HELP us to officially open our UKRAINIAN CULTURE CENTER in a few weeks. Enter your name in our BOOK OF BENEFACTORS and become an active part of our organization. HELP us to serve the Ukrainian people of Los Angeles and of California and to proudly display our worthy contribution to our great country, the UNITED STATES OF AMERICA, as do Ukrainian people in other centers of this great country. HELP us to provide a suitable UKRAINIAN CENTER where we can proudly greet our Ukrainian visitors and friends from all parts of the world.

We express our gratitude to our PIONEER BENEFACTORS for their understanding, their loyal support and their generous donations. Their efforts made this UKRAINIAN CULTURE CENTER building a reality.

GIVE GLADLY TO A GREAT AND WORTHY CAUSE, fellow Ukrainians. Kindly mail your donations to the above-captioned address.

We thank you for your kind consideration of our appeal to you. We know that you will donate generously and that you will cooperate with us in the future so that together we may meet all obligations set before Americans of Ukrainian descent.

It gives us great pleasure to extend to you and yours our Best Wishes for a Merry Christmas and a Very Happy New Year.

Respectfully and gratefully yours,

UKRAINIAN CULTURE CENTER OF LOS ANGELES

Mykola Novak, President — Ivan Dutka, Secretary

Мабуть, ані католики, ані православні ніколи не відчували такої глибокої внутрішної насолоди, коли згадували слова: "Боже, нам єдність подай!" Висловам радости одних і других не було кінця, бо та єдність була подана Богом в той пам'ятний день посвячення Українського Народного Дому в Каліфорнії, єдність для національної праці.

Проспівавши многоліття українському народові, що бореться за своє визволення та всім жертводавцям-будівникам Дому, а зокрема найбільшому труженикові-будівничому Народного Дому в Лос Анжелосі, Миколі Новаку та його управі з Українського Культурного Осередку, каліфорнійські українці закінчили з Богом Акт відкриття свого Дому.

Іван Овечко

Перша Маланка в новому Домі УКО (1961 р.)

ЯК МИ ЗАОЩАДИЛИ П'ЯТЬ ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ ПРИ КУПНІ ТЕАТРУ „ФАКС"?

1958 р. були скликані ширші наради не тільки управи Укр. Культурного Осередку (УКО), але й інших діячів нашої громади в справі купна театру „Факс" на дім УКО. Сл. п. Т. Ноґаш і Косма Дуда принесли на наради документ від дирекції театру „Факс'', що театр можна купити за 46 тисяч дол. На тих нарадах було нас приблизно 45 осіб. Був страх, що коли від нас не буде такої оферти дирекції театру, то театр куплять росіяни, бо такі чутки ходили, що росіяни теж дуже зацікавлені таким купном. Головою УКО того року був А. Вусик. Готівки в УКО ми тоді мали приблизно 30 тисяч дол. З директорами того театру я не говорив і тоді навіть не знав їх, хто вони такі. Театр я бачив в середині, і хоч він був припав мені до серця, то я відразу збагнув, що ремонт того театру на дім УКО буде нам коштувати багато більше, як є ціна купна. Було в середині театру дуже багато різних тяжких заковик до виконання, щоб відповідно не тільки зремонтувати його на дім УКО, але й добудувати сцену, кухню, бару, балкон та різні кімнати, а також і цілий фронт треба було розбирати й добудовувати.

Та присутні діячі на тих нарадах майже всі так були зацікавлені тим купном, що висказувалися купити той театр хоч би й за яку ціну. На різні мої зауваження присутні одноголосно рішили дати оферту дирекції театру 42 тисячі дол. Та я й проти такої оферти сильно протестував. А коли вичув, що мій протест не виграє, то став прохати наради, щоб дали мені один–два дні на переговори з властителями театру, і заявив, що навіть, коли б мені не вдалося виторгувати якусь більшу суму, то всеж таки щось виторгую. Більшість присутніх підтримала мій внесок, і я на другий день удався до властителів театру.

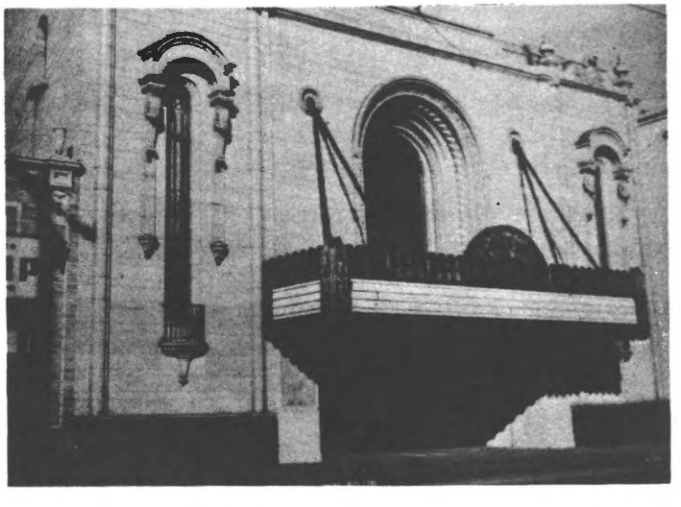

Кол. кінотеатр "Мельроз", що його купив УКО

- Гей, Миколо!.. А ти що тут робиш? – весело запитав мене містер Д. Ґрін англійською мовою, мільйонер, що мав велику фільмову лябораторію у Нью-Йорку, де ми продукували деякі українські фільми. Ми так були добре знайомі, що кликали себе на „ти". Він не знав, що я опинився в м. Л. А., а я теж не знав, що він залишив Нью-Йорк, і тому така наша зустріч була нам не тільки великою несподіванкою як знайомих з фільмової лябораторії, але ще більше любив він мене як ідейного націоналіста, бож і він був націоналіст – ірляндець.

Я став реферувати йому цілу українську справу в м. Л. А., став доказувати, що громада складається на 90% з бідних скитальців і т. п. Обіцяв, жартами, що коли він постарається продати нам дешевше театр, то ми поставимо йому в нашому домі УКО його статую і т. п. Він сильно розсміявся, я теж, а дальше запитав:

– Яку ж ціну ти, шибенику, можеш нам дати за той театр? Я довго не думав і „впалив" – 35 тисяч дол. Ґрін перейшовся кілька разів по кімнаті, відповів:

– Приходь завтра, я мушу порадитися з другими своїми спільниками.

А те „туморов" було щасливе, бо театр ми купили за 37 тисяч дол.

Прийняття М. НОВАКОВІ в латишських приятелів. М. Новак сидить посередині пань. Лос Анджелес, Каліфорнія, 1964 рік.

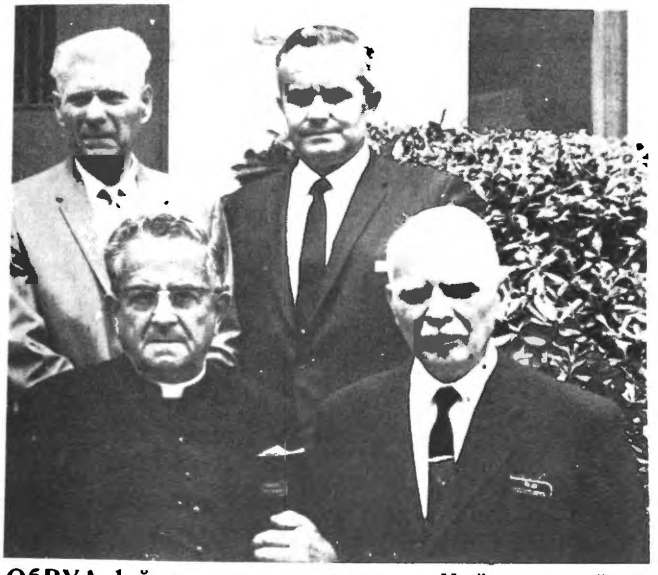

ОбВУА 1-й ряд: гол., хорунж. о. Чайковський — заст. гол., Контр. Ком.: чет. д-р С. Кизима — заст. 2-й ряд: майор М. Старовійт — інж. Б. Микитин 1969.

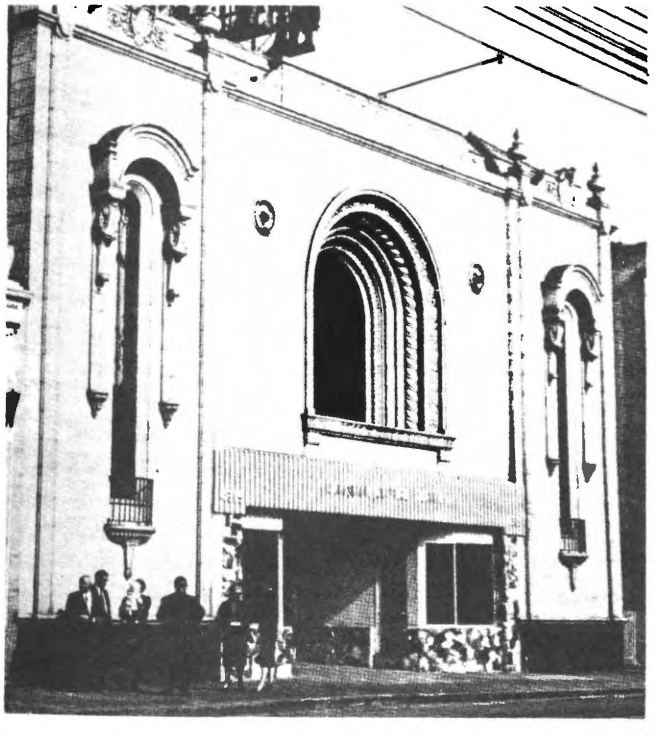

Укр. Нар. Дім УКО: база будинку — 9.240 кв. ф., гол. заля: вишина — 32 ф., підлога (паркет) — 4.800 кв. ф. Площа інших приміщень і кімнат — б. 4.000 кв. ф., сцена — 600 кв. ф.

П.Миколі Новакові за його повноденну цілорічну працю ухвалено номінальну суму 1.000 долярів та номіновано постійним членом Надзірної Ради, нарівні з грошевими жертводавцями п. **Іриною Гонсет** та бл. п. **Оленою Мельник.**

На особисту інтервенцію п. **Миколи Новака,** закуплено будинок, вогнетривкий, залізобетоновий, вжиткової поверхні 10.500 кв. стіп — за 37.000 долярів.

Українська Хроніка

ВІТАЄМО ЗЕМЛЯКІВ ЛОС ЕНДЖЕЛОСУ

ВЕЛИКЕ СВЯТО УКРАЇНЦІВ КАЛІФОРНІЇ В СУБОТУ 11 ЛЮТОГО 1961

До Редакції "Нового Шляху" надійшов справді один з найбільш приємних листів: З запрошенням, надісланим нам Українським Культурним Осередком з Лос Енджелосу, на врочисте посвячення та відкриття великого здобутку місцевих і довколичних українців, — першого взагалі Українського Народного Дому в цьому місті, Каліфорнії та цій частині Америки в суботу 11 і неділю 12 лютог 1961. Виріс ще один бастіон українства, що буде осередком Української Правди, інформації про Україну та центром українського життя.

Новий Український Народний Дім — це вислід кількарічних заходів та зусиль місцевої української громади. Його будинок, з якого надіслано нам кілька фотографій (одну з них мають наші Читачі на першій сторінці цього числа) та який находиться при 4315 Мелровз Евню в Лос Енджелос, виглядає імпозантно, — і не диво: Це колишний кращий в цім світовім місті будинок кінотеатру "Мелровз", який наші земляки купили та основно перебудували для своїх потреб, виконуючи цю працю майже рік та в основному на 25% добровільною традиційною "толокою" найкращих з громади, за що їм окрема честь і признання. Будинок, тепер уже Український Народний Дім в Лос Енджелосі, має прегарну залю з бальконом на тисячу осіб, кімнати для молоді, бібліотеки, Рідної Школи, сцену і гардероби та дві канцелярії на фронті дому. Ті, що побували вже в УНДомі, навіть визначні американці подивляють його велич і красу. Дім ще не відкритий, але в ньому відбулася вже з повним успіхом Маланка та Свято 22 Січня.

Офіційне відкриття Дому відбудеться, як уже згадано, під кінець цього тижня: В суботу 11 лютого о год. 7 ввечорі буде він посвячений, в неділю 12 лютого о год. 3 по пол. офіційно відкритий бенкетом з мистецькою програмою та промовами - привітами представників українських організацій і визначних гостей-американців від міста Лос Енджелос та стейту Каліфорнії.

Теж від себе вітаємо найщиріше наших братів у соняшній Каліфорнії з їх успіхом, вітаємо і його ініціятора та голову УКО, Миколу Новака, невтомного діяча української культури та пропагатора українського фільмового мистецтва. Ми певні, що привітають їх теж наші установи і зокрема Українські Народні Доми з Канади та ЗДА, посилаючи наймолодшому й "новонародженому" побратимові з його "хрещенням" відповідну "крижму". Український Нар. Дім у Лос Енджелосі — не тільки дім українців в Каліфорнії . Це дім нас усіх, бо це здобуток українського духа і українського завзяття! Щасти Вам Боже, земляки з далекого й соняшного Півдня Америки! (ак.)

НОВИЙ ШЛЯХ, 11 ЛЮТОГО, 1961.

Олесь Панченко

ПОСВЯЧЕННЯ І ВІДКРИТТЯ НАРОДНОГО ДОМУ

Про врочисте посвячення і відкриття Народного Дому в Лос Анджелесі (Каліфорнія) 11-го лютого 1961 року Український Культурний Осередок заздалегідь дав оголошення в періодичній пресі та розіслав запрошення визначним громадянам. Того ж дня, о годині 7-мій вечора відправлено молебень і довершено спільне посвячення о. М. Колтуцьким, парохом УКЦеркви, і о. А. Мірощенком, парохом УПЦеркви. Обидва священики склали палкі побажання. Під час молебня співали два хори: хор УПЦеркви св. Андрія — диригент **Дмитро Якубенко** і хор УКЦеркви — диригент **Володимир Божик**, які також відспівали многоліття Голові Управи УКО панові **Миколі Новакові.**

12-го лютого о годині 4-й пополудні в гарно прибраній залі відбувся бенкет, в якому взяло участь понад 400 осіб. По освяченні страв о. **М. Колтуцьким** керувала бенкетом пані **Надія Новак,** яка англійською мовою надзвичайно образно змалювала присутнім Визвольні Змагання України та розвиток духового і культурного життя української спільноти в Америці.

Голова Культурного Осередку **Микола Новак** привітав усіх і представив визначних гостей. Привіти склали: голова супервайзерів м. Лос Анджелесу **Ернесте Дебс,** посол **Бравн,** Голова Антикомуністичного Блоку Каліфорнії **д-р Онака,** головний Українського Робітничого Союзу **В. Сокіл,** який вручив УКО дарунок $50. Крім цього надіслали листовні привіти: губернатор **Бравн,** мейор міста Лос Анджелес **Полсон,** конґресмен **Линскомб,** посол **Генрі,** УНСоюз, Ліга Української Молоді Північної Америки, Відділ УККА в Сан Франціско, "Провидіння". Секретар 268 Відділу Українського Робітничого Союзу **Олесь Панченко** відчитав надзвичайно зворушливе поздоровлення Редакції газети "Народної Волі", що його підписали д-р **Матвій Стахів,** і **В. М. Верган.** Крім того О. Панченко привітав присутніх з відкриттям Народного Дому та висловив свою безмежну радість, що йому пощастило бути учасником такого величавого відкриття Народного Дому. Від Т-ва імени Симона Петлюри і від себе О. Панченко передав скромний дарунок $50.00 на будівельний фонд УКО. Також передав на будівельний фонд о. **М. Колтуцький** від братської організації "Провидіння". Виголосили привітання пан **Гірка** від ООЧСУ, п. **Форманюк** від ОДВУ і п. **Леонід Артемовський** від УПЦеркви св. Андрія Первозванного в Лос Анджелес.

Під час бенкету в мистецькій частині брали участь: артистка опери п. **Капітоліна Маше-Задорожна,** яка відспівала "Українську колисанку" та інші пісні. **Григорій Китастий** — композитор і диригент славетної Капели Бандуристів імени Тараса Шевченка виконав свій власний музичний твір до слів поета **Михайла Ситника** та відспівав декілька гумористичних пісень. Танцювали дуже гарно п. **Марта Сіяк** і п. **Олексишин.** По тім відбулася забава при музиці п. Краорті до пізньої ночі.

Відкриття Народного Дому в Лос Анджелес є золотою сторінкою в житті нашої української громади.

Фрагмент з бенкету після посвячення Н. Дому

ПОЗИКУ НА ДІМ УКО – гірка ніч рішила ...

Були нарікання старих управ УКО на наші Союзи, що не могли добитися в них позики на ремонт дому УКО. А ті Союзи писали: „Позичте гроші у банку на ремонт вашого дому УКО, зремонтуйте, а тоді ми сплатимо банк і переберемо ваш морґедж. Таку нашу запоруку дамо вам негайно на письмі. Іншого виходу немає в такій справі, бо державне право забороняє асекураційним компаніям давати позики на ремонти домів, чи церков. Причина проста – під час ремонту може скоїтися якесь нещастя, хтось може бути фізично пошкоджений або й убитий, а тоді й наш морґедж – пропав", – були такі листи від УНС та й інші Союзи так писали. І хоч я не сумнівався таким відповідям наших Союзів, то таки рішився довідатись дещо більше в американських асекураційних компаніях. А впевнившися такій правді, я негайно попрохав членів нової управи УКО на засідання, 22-го лютого 1960 р., яке відбулося таки у тому театрі, який ми бралися ремонтувати на дім УКО. Присутні члени управи УКО були: М. Новак, Б. Гірка, В. Сіяк, І. Дутка, Д. Гаранчук, П. Семчишин, Козій, Л. Романюк, як також деякі члени УКО, як О. Ґац та інші.

По полагодженню різних других точок, що були на порядку нарад, я зреферував справу позики в УНСоюзові, тобто заявив, що немає іншого виходу, як тільки піти до банку, дістати в банку 25-ть тисяч долярів на яких дев'ять місяців, дім зремонтувати такою позикою, а тоді взяти морґедж в Союзі і сплатити банк. Але таку позику в банку теж треба було ґарантувати членам УКО, тобто треба ручителів. Такої згоди в управі тяжко було добитися. Друге засідання, третє – теж не дали результату. Став взивати до позики між членами управи, – деклярував свою останню тисячку, але й це нам не вдалося зорганізувати. Деякі члени управи УКО не мали таких грошей, інші боялися такого риску. Минало два місяці різних турбот, і ми ані не продали театру „Факс", як було рішено Загальними Зборами УКО (ніхто не цікавився таким купном), ані не мали ми грошей на його ремонт. Час летів, податки вже тричі заплатили за театр, а дому УКО дальше не маємо.

Я спати не можу... Година третя вночі, зірвався з ліжка, сів до машинопису і думаю над листами до УНСоюзу... – Я ж якийсь оптиміст, мушу дістати позику в УНС, – впевняв себе.

Сл. п. Дмитра Галичина добре знав ще з України (мій краян з Рогатинщини), десять років працювали ми разом на українській ниві в Нью-Йорку по різних організаціях. Всі інші урядники УНС знали мене особисто – мусять дати позику на дім УКО, коли сильно заапелюю до них, коли й листом в англійській мові напишу їм, що ручаюся й своїм маєтком, що доведу ту справу до щасливого кінця. Дурниця, що той маєток мій на таку суму ще тоді не був виплачений. Напишу правду і проситиму, ради Бога, дайте нам таку позику! – так думав і написав такі два листи – один в українській мові, а другий по-англійськи, як документ такої запоруки. Раненько послав ті листи поспішною пересилкою з головної пошти.

На другий день дістав телеграму гол. предсідника УНС Д. Галичина, що гол. уряд УНС рішив дати нам позику в сумі 25 тисяч дол.

Я негайно запросив управу УКО на засідання і повідомив, що позику маємо в УНС. На жаль, замість подяки, то один член управи УКО накинувся на мене за те, що я без відома управи писав за позикою (інші управи, коли писали за позикою до Союзів, то були підписані всі урядники управи УКО, а я це зробив без відома управи, бо сам не був певний, чи УНС дасть нам таку позику). Замовчав той член управи аж тоді, коли я заявив, що на телеграму УНС дам відповідь УНСоюзові, що управа УКО не бажає собі такої позики в УНС, і що члени управи УКО поміж собою складуться на таку позику. Така моя заява була дійсно дуже щира і бажана, бо в такий спосіб я був би позбувся тягару – особистої запоруки УНС. Але й тим разом ніхто з управи УКО не рішався ручатися Союзові, чи в банку, як і не було заяв позики поміж членами управи УКО.

Отже таким ручителем УНСоюзові мусів бути таки я, а взявши на свою голову такий великий риск, мусів день і ніч турбуватися ремонтом дому УКО цілий рік без цента заплати. В одній особі був я головою УКО, контрактором різних „субконтракторів", правником контрактів (ніякого правника не брав, щоб заощадити гроші), "пентером, карпентером і дженітором", бо й таку функцію приходилось сповняти. Ремонт театру на дім УКО щасливо закінчив, дякуючи гарним патріотам – толочникам УКО. Скликали ми загальні річні збори УКО, і хоч я вже не був кандидатом на нову каденцію голови УКО, то ще від деяких підлих типів мусів „випити не одну гірку чарку" на тих зборах. Та це вже не дуже турбувало мене, бо більше різних наклепів пережив під час ремонту дому УКО. *О, а контрольна комісія УКО! Ця була така щедра для мене, що навіть надала мені титул „ШОФЕРА" за те, що я* представив їй до своїх розходів два квіти на суму 5 дол., які дала мені поліція як кару за паркування авта перед домом УКО. „Розходів шофера контрольна комісія УКО не може прийняти", був написаний фінансовий звіт з розходів ремонту дому і мені валебно вручений. Та це ще не все! Ше „краще" було мені на душі, коли я через місяць часу, по різних зборах УКО подався до шпиталю, щоб лікарі повирізували мені дещо таке, що накипіло під час моїх турбот при ремонті дому УКО. Та бо і це ще не все! Рік пізніше, (1962 р.) по операції, нагадав

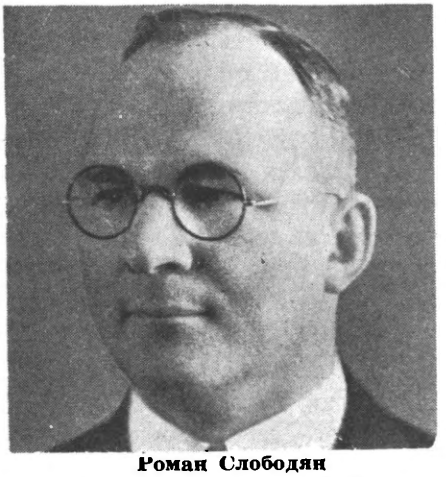

Роман Слободян
довголітний гол. касир УНСоюзу

я собі, що я зробив велику кривду своїй любій дружині – громаді збудував дім УКО, а родина моя (два сини і ми обоє) мучиться в хатині з однією спальнею. Тож затягнув я позику в УНС і розпочав будову нової хати родині. „Та що це ви робите! Таж у громаді аж гуде про те, що ви покрали гроші при ремонті дому УКО. Може й перестали б говорити проти вас таке, коли б ви заперестали будову своєї хати, подумайте, не спішіться", – говорили „мої приятелі".

– Не турбуйтесь, – відповів я, – коли так говорять про мене, то я маю чого бути гордим за мою господарку при ремонті дому УКО, бож позика в Союзі була на суму 25 тисяч, але з тієї суми ми негайно мусіли сплатити морґедж на дім УКО п. П. Мордусові в сумі три тисячі долярів. Отже коли ми за 22 тисячі долярів перебудували театр у середині і фронтову фасаду, і коли ще з такої суми я накрав собі грошей на будову своєї хати, то це дійсно геройство такого злодія. А не забувайте, що доброго злодія навіть судді шанують, менші кари дають їм, як злодіям – шубравцям. Жаль мені жертви тієї справи – моєї дорогої дружини, яка родилась в Америці, знає мене як ідеаліста, сама вона свою сорочку скинула б із себе для української справи, і скидала не одну таку свою сорочку, а мусить тепер таке переживати. І це, на жаль, чуємо не з уст маловчених, а людей, які мають титули високовчених, як це вони говорять нам. Люди, які повинні бути прикладом для такої людини, як моя дружина, а вони, замість пошанувати свій стаж, роблять із себе звичайних блазнів ув очах тут родженої жінки. І то такої, яка цілими ночами працювала над різними афідевітами, листами – прохань до різних комітетів, щоб допомогти їм дістатися до Америки. Та бо й хата наша була для деяких не наша, а все – „чим хата багата". Так деякі з тих т. зв. політичних діячів, відплатилися тут родженій людині. І такі то „терміти – політики" угробили не одну тут роджену людину. Тепер деякі з таких ще мають відвагу писати до української преси і лляти крокодилячі сльози за долю української молоді, що вона стала пасивною до їхніх закликів ув українській справі.

ЦІЛУ НІЧ З ВІДРАМИ НА ДАХУ ДОМУ УКО

Вже дім УКО був чудово зремонтований – чистенький, як церква. Краса – аж душа радується. Та бо й таку назву дав йому тієї неділі один росіянин, який стояв на „лабі" і три рази хрестився і молився.

– Хто ви такий, добродію? – питаю англійською мовою.

– Моя фамілія А. Бубнов, – відповів російською мовою. – Дивлюсь на цей чудовий дім і молюсь, бо гріх віддавати таку красу на танці, це була б чудова церква! Дім Божий, – поґратулював і пішов собі.

Все було зроблено як треба, а тільки дах на домі УКО мене непокоїв. Просив управу УКО взяти чужинця – експерта до направи даху. Та мусів погодитися на рішення управи дати направу даху своєму членові УКО, мовляв, хай свій собі заробить.

– Направили дах добре? – питаю того члена.

– Так, я такі дахи покривав, латав в інших людей, будьте спокійні, – запевнив мене.

Поліз я на той дах, подивився. – Дах ви добре не направили, – кажу йому. Хотів показати йому, де є небезпека. Та він злісно махнув рукою і пішов собі від мене.

Тієї самої неділі, повечерявши аж біля 11-ої години ночі, бо так пізно приїхав з того дому, ліг спати. Заснути не можу, бо на дворі на дощ збирається. Нараз чую, що дощ парнув такий, що не дай Боже! Год. 12, сідаю до авта і спішу до дому УКО. Приїхав. О Боже! Що тут діється? На „лабі" вже вода. – Пропаде раз на все ціла підлога „паркей флор", яка коштує нас 4 тисячі дол., – із сльозами в очах говорю сам до себе.

Найшов на кухні відра і негайно поліз з ними на дах. За пару хвилин відра повні води, хапаю їх і по драбині злізаю з ними, щоб на кухні вилити воду з них. Але бачу, що сам ради не дам тому нещастю. Дзвоню до сина. Пізня пора, всі поснули, тяжко добудитись. Та я дальше дзвоню. Почула дружина, розбудила сина. Приїхав син Орест, і так удвох від год. 1-ї ночі аж до 9 год. ранку в понеділок рятували дім від страшного нещастя, яке чекало нас, коли б я був тієї ночі не поїхав подивитись, що там робиться.

Був це перший дощ – злива в сезоні 1960 р. Рекляма на відкриття дому вже була розіслана до людей.

Таке то буває часом із своїм робітником, коли мається до діла з людиною, яка не знає такої чи іншої професії, а береться за неї.

ПРОПАМ'ЯТНА ГРАМОТА

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ОСЕРЕДОК ВІДЗНАЧУЄ ЦІЄЮ ГРАМОТОЮ

МИКОЛУ НОВАКА

ЗА ЙОГО ДОВГОЛІТНУ, ЖЕРТВЕННУ ПРАЦЮ В УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ У ЛОС АНДЖЕЛЕС, ЗОКРЕМА НА ТЕРЕНІ УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ОСЕРЕДКУ

ДАНО В ЛОС АНДЖЕЛЕС 31·3·1974

Голова УКО

Секретар УКО

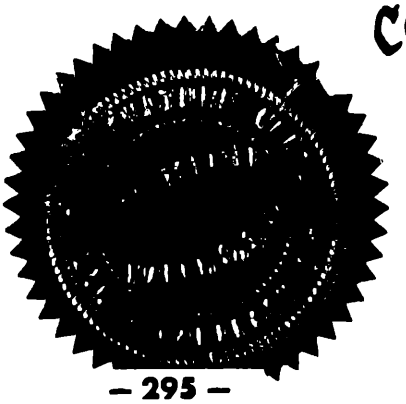

Лука Луців

ПРО НОВІ ВИДАННЯ

Mykola P.Novak.GUARDINS OF UKRAINE. Historical Documentary and Memoirs

Ця книжка альбомного формату в англійській мові — по-українськи називається „На сторожі України" — має на кожній сторінці ілюстрації й світлини та тверду з ілюстраціями обкладинку. Книжку цю видали відомі американські українці, піонери українського організованого життя в Каліфорнії Микола і Надія Новаки.

У цій книзі говориться про долю України, про її історію, про життя українців на батьківщині і на еміграції. Ось на 74-ій сторінці вміщені світлини Сергія Єфремова, Митрополита Липківського, Людмили Старицької-Черняхівської, Митрополита Миколи Борецького, Володимира Чехівського й Архиєпископа Нестора Шараївського — всі згинули як жертви московського окупанта.

На сторінках 28-29 пишеться про штучно спричинений голод в Україні, від якого згинули більше як шість мільйонів осіб.

32-гу сторінку займає Звернення Об'єднаних Українських Організацій Великого Ню Йорку до Уряду ЗСА п. з. „Польський терор в Україні". (Це про ганебну пацифікацію у 1930 році).

Та погляньмо в загальному на зміст цікавої для українця й для чужинця книжки про прикрашення на деяких сторінках аж кількома світлинами. Вона має такі розділи:

Я українець (6-26), Переслідування українців в їхній батьківщині (27-58). Волю Україні!(59-108), Українське мистецтво й культурне життя у вільному світі (109-170), Українці і в Лос Анджелесі (171-196), Український Голливуд (197-212), Микола П. Новак — його ювілей, його родина і його приятелі (213-130).

Неможливо зреферувати хоча коротко зміст цієї книжки. Згадаємо, як в ній представлений широкий розділ про наше мистецьке й культурне життя: про славну Капелю Кошиця, про М. Леонтоновича, писанки, про Романа Придаткевича, Василя Авраменка, А. Архипенка, про українські фільми, про хор бандуристів (Григор Китастий і Володимир Божик), про вишивки, пам'ятник Шевченкові у Вашінґтоні, про Василя Шуста, пам'ятник О. Ольжичеві в Лігайтоні та інше.

Цікавий розділ „Українці в Голливуді", в якому надруковано про Майка Мазуркі (Мазуркевича), Джона Годяка, Джека Пеленса (Палагнюка), Ніка Адамса (Адамчука), Анну Стен, Дмитра Тьомкина, Ірину Змуркевич, Кубанських Козаків „Міс ЗСА" — Аннелізу Ільченко.

Варто ще згадати про останній розділ, в якому бачимо родину автора і видавця цієї книжки Миколу П. Новака, не тому, щоб його прославляти, — йому співає славу його дотеперішня праця! — а тому, що мало в нас людей, щоб так віддано працювали для свого народу в Америці. Микола Новак дістав був ще в Галичині одного доляра від українця, що приїхав був з Америки. Сам Микола прибув сюди пізніше, доробився грошей, — ця книжка коштує кільканадцять тисяч долярів, — але він її розсилає університетам, бібліотекам, організаціям, а більша частина накладу йде на потреби Українського Вільного Університету як Новаківський дар. Книжка коштує 20 долярів. Хто прислав би більше як вона коштує, дістане від Фундації УВУ право відтягнути ту надвишку від федерального податку.

Книжку читається із зацікавленням і з подивом для її видавця та з бажанням, щоб у нас було більше таких меценатів нашої української справи.

Книжку можна купити у видавця: Mr.Mykola P.Novak 1818 Effie St.,Los Angeles, Calif. 900026, USA.

СВОБОДА, П'ЯТНИЦЯ, 18-го ТРАВНЯ 1979

Д-р Лука Луців важко занедужав

Проф. д-р Лука Луців

Бруклин, Н. Й. — З кінцем минулого тижня тут у своїм мешканні важко занедужав та був перевезений у важкому стані до лікарні проф. д-р Лука Луців, відомий науковець-літературознавець, колишній рецензент у львівському „Віснику" (під літературним псевдонімом: Лев Граничка), від 1952-го року член Редакції „Свободи" і від переходу на емеритуру в 1971-му році її постійний рецензент, автор багатьох томів праць, головно з літературознавства. У найближчому часі у в-ві „Свобода" появиться монументальна збірка вибраних рецензій його ж авторства. Проф. д-рові Л. Луцеву цього ж року сповняється 83 роки. Із перших лікарських повідомлень виходить, що причиною недуги є недомагання жовчі і в хвилині, як подавано цю вістку, передбачалася можливість операції, якщо загальний стан недужого на це дозволить. Недужий перебуває під лікарською опікою д-ра Олекси Лятишевського.

СВОБОДА, СЕРЕДА, 18-го ЖОВТНЯ 1978

Спасибі Тобі, Всемогучий Боже, за те, що зберіг життя славному рецензентові Л.Луціву на дальші його праці - на славу поневоленої Москвою України.

...

Щире спасибі Вам, Милі Друже, за рецензію на моє перше анґмовне видання. Ваш друг,

М.Новак

Мені дуже прикро, серце просто плаче, що сьогодні деякі наші провідні люди попали в апатію до дальшої більшої праці на громадській ниві в м. Лос Анджелес, в Каліфорнії.

Сьогодні є вже й такі, які нарікають на чудовий дім УКО, мовляв, немає де дітися, він не вигідний і т. п. О, Боже! Тільки подумайте, добрі люди, що інші поневолені народи й такого не мають, що навіть Нью-Йорк кращого нар. дому не має, що є там 30 різних домівок різних наших організацій і всі вони не українські — платять ті організації великі гроші чужим властителям, великі ренти. А ніхто з них не думає про свій власний будинок, де б було досить місця в одному для всіх тих 30 домівок. **Пам'ятаймо, дорогі друзі, що тому 14 років** ми організовували наше громадське життя по чужих домівках, відбували різні збори по хатах і т. п.

Бракує нам більше місця для нашої молоді, то докупім ще додатні будівлі, а дім УКО обернім на укр. музей — читальну просвіти! Ось де повинна бути спрямована наша ціль у тому домі УКО. Молодь наша стане горда, коли так справу повести — матиме сама де подітися і не посоромиться привести чужинців показати їм, що її батьки придбали. Дім цементовий, надається на щось таке. Близько КАЛЕДЖУ. Податку позбудемося, коли буде там музей — бібліотека. Мистці з цілого світа присилають нам свої мистецькі праці, як пожертву. Залю велику можемо вживати для наших потреб, а тільки чужим людям не матимемо права вирентовувати. Наші українки мають чудові експонати, артисти — прекрасні картини, ціла маса різних книг по хатах пропаде, коли ми цього всього не зберемо! Люди дуже радо й фінансово допоможуть нам все це наладнати. **Але вже раз треба подбати, щоб була у домі УКО таблиця жертводавців і то така, яка буде вічна — металева, і замурована, щоб ніхто не викинув її на смітник!** Це зробім, прохаю! Це не нові пляни, ми їх мали від першого дня, коли організували нашу організацію Українську Централю (тепер УКО), тобто від 1943 року.

Тож залишім таку ПАМ'ЯТКУ (музей-архів) нашим поколінням — вони будуть горді з такого нашого кроку! Ціла ЗАМОРСЬКА УКРАЇНА буде подивляти нас! Духом не падаймо — ВЕЛИКЕ ЗАВТРА ГРЯДЕ! Україна звільниться з неволі, а тоді постане нова українська людина у Вільному світі, яка, як видається нам сьогодні, є загубленою, асимільованою, бо матиме чим гордитися — **"я українського роду"!**

Українська кров могутня, бо вона чиста — нова! Пригорнім найменшого брата до українського гнізда! Таблицю жертводавців прикрасімо новими тисячами в домі УКО. Такий приклад маємо наших прекрасних патріотів у нашій громаді! Вона наймолодша за всі інші громади в цілій Америці, в Канаді, але великі чуда таки діпняла, як на тих 500 чи 600 наших патріотів. Будьмо гордими наших надбань! Воскресне наше життя, але будуймо його об'єднаним фронтом, як робили це наші піонери!

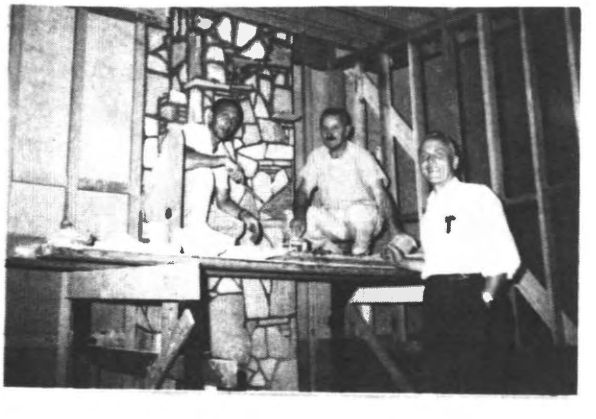

ПІОНЕРИ ДОМУ У.К.О. в м. Лос Анджелес, Каліфорнія. 1961 рік

Зліва: мґр. Олесь Муць, мґр. Олександер Веселий і Микола Новак — голова УКО.
Різна фізична праця при ремонті дому УКО.

Сл. п. Косма Дуда

Перший українець, який знайшов театр "Факс" і багато спричинився в купні його для дому УКО. Косма — б. підстаршина УГА, високозаслужений громадський діяч у Канаді, як також в укр. громаді Лос Анджелесу, Каліф.

Мгр. Олександер Муць — "фінансовий міністер" УКО, професійний фахівець— скарбник незмінно протягом останніх літ.

Інж. **В. Сіяк** — абсольв. держ. укр. гімназії (Львів, 1918-27) і політехніки (1927-33).

Визначний діяч, голова УКО, довголітній діяч в Комітеті поневолених народів в м. Лос Анджелес.

ОМЕЛЯН МАЛИЦЬКИЙ

Омелян Малицький широковідомий в Клівленді, як «Омар Маєлс», адвокат по професії. Св. п. Омелян був великим українським діячем не тільки на сході ЗСА, але також і в нашій громаді, зокрема в початках (1943 р.) розвою нашої громади. 1947 р. був головою УКО

СЕРГІЙ КІМАК, адміністратор дому УКО в м. Лос Анджелес,

Петро Балей, ур. 1912 р. на Холмщині. Закінчив правничо-економічний факультет науковим ступнем магістра. Кооперативний діяч на теренах Сокальщини і Радехівщини. В'язень польських та німецьких тюрем і концтаборів: Береза Картуська (1934-35), Авшвіц.

В Німеччині співробітник В-ва «Українська Трибуна» і журналу «Арка». Від 1949 р. в районі Лос Анджелес, де в окремих періодах на цьому терені брав активну участь у громадському, культ-освітньому та церковному житті.

Автор статтей на суспільно-політичні та наукові теми розкинених по різних періодиках. Автор збірки коротких оповідань п. н. «ПАН» та інших літературних праць з української визвольної тематики 20-го століття.

Від року 1962 віддався виключно студіям з ділянок економії, соціології та політичних наук, з особливим наголосом на вивчення теоретичних положень марксизму, у висліді чого постала критична студія теорії історичного матеріялізму. Тепер працює над англо-мовним варіянтом Маркса та його послідовників, п. н. «Обезвласнене Суспільство», яка чекає свого видавця.

Зліва: Петро Балей, його покійний батько Нестор, Микола Кравець, а знизу: Валя Кравець (сестра Петра), мама Марія і Леся Шуст (сестра Лідії Балей)

Д-р Іван Овечко про працю П. Балея, *«Обезвласнене Суспільство»:*

«До написання цієї статті мене спонукав факт існування однієї поважної праці в рукопису: «Обезвласнене Суспільство. Студія автентичного марксизму» Петра Балея...Я прочитав першу частину «Обезвласненого Суспільства» і маю своє скромне враження: ні в якому разі ця праця не мусіла б припасти порохом у шафі автора чи в архівах наших наукових установ. («Кан. Фармер», 22 серпня, 1977 р., «Вийчаймо марксизм»).

«Праця Балея зовсім не применшує загрози російського імпералізму, жертвою якого є Україна...Навпаки: автор доводить, що російський імперіялізм тому й набрав на силі за останні 60 років, бо зручно використовує марксизм як «спасенну» для людства ідею-філософію, гачок, на який чіпляється так багато західньої інтеліґенції. На жаль, ловиться й «українська рибка» на той смертельний гачок...» («Свобода», 8 вересня 1977 р., «Рецензуймо рукописи»).

Перший ряд згори: В. Прокопович, П. Балей, Оля Маланяк і В. Цитенко.
Другий ряд знизу: М. Кізима, Д. Бенко, Стефа Бенко, мама П. Балея Марія, о. А. Селепина і Лідія Балей.

ПРИМІТКА:

Родина Балей прибула з Німеччини на афідавіт автора цієї книги (М. Новака). А був це 79-тий афідавіт нашим скитальцям.

— М. Н.

Микола Новак

„ТОЛОЧНИКИ" НАРОДНОГО ДОМУ УКО

Чудовий звичай був колись в Україні: сталося комусь якесь лихо, нещастя – всі приятелі допомагали в біді. Згоріла в когось хата – все село сходилося, щоб іншу побудувати; пропадало жито на полі якогось селянина – і це „толокою" люди полагоджували: помагали звозити, молотити. Так само було і при будові церкви, читальні, народного дому тощо.

Люди робили „толокою" не з примусу, а з приємністю. А якщо ж хтось і траплявся, що не зголошувався в „толочники", то такого потім усі ігнорували.

Така „толока" спаювала людей в одну родину, робила їх шляхетнішими та викликала патріотичні почуття. Щось подібне сталося і в Каліфорнії.

Перший Народний Дім у Лос Анджелесі, відкриття якоговідбулося 12-го лютого 1961 року – це результат праці завзятих наших „толочників", які допомогли з колишнього кінотеатру зробили прекрасну залю та інші приміщення для українського громадського життя в Лос Анджелесі.

Народний Дім, як відомо, був куплений ще півтора роки перед його відкриттям і тому ми відзначаємо тепер 10-ліття його існування. Але те, що було куплено, – не був Народний Дім, а кінотеатр, з якого щойно пізніше було зроблено справжній Народний Дім УКО.

Були навіть думки й голоси ще в 1960 році, що куплений театр треба продати, бо багатьох лякала думка щодо ремонту й перебудови набутої посілости. Це мало б, мовляв, забагато коштувати, не під силу нашій громаді...

І тоді на арену вийшли „толочники". Їм урвався терпець, ходити по чужих залях набридло, і вони вирішили прикласти стільки своїх власних фізичних сил, щоб перебудова коштувала якнайменше і щоб українська громада таки мала свій Народний Дім.

Великим прихильником „толоки" в Народму Домі був сл. п. **Андрій Наконечний**, також **Дмитро Гаранчук**, **Петро Мордус**, а з живих – довголітній член управи УКО **Василь Шкраба**. „Толокували" також наші інженери, зокрема **Володимир Сіяк**, **Г. Куриленко** й інші.

Це була тяжка праця не лише з фізичного боку, а й з морального. Було багато перешкод. Заворушилися й наші вороги, почали робити доноси місцевій владі міста, дирекції каледжу, що по-сусідстві, намовляючи, щоб вони заборонили, мовляв, небажану затію... Але „толочники" все перемогли.

Було нас коло сотні осіб. Правда, не всі „толокували" цілими тижнями, дехто працював лише по кілька годин, але й це нас підбадьорювало.

Досить глянути на таблицю в Домі УКО, щоб переконатися в посвяті наших „толочників" громадській справі, хоч та таблиця ще не повна. Її треба буде колись замінити новою, металевою, з поданням імен усіх до одного трудівників на народному полі в Лос Анджелесі, щоб це був добрий приклад і пам'ять для майбутніх поколінь. Так роблять усі культурні народи, вшановуючи своїх заслужених попередників.

„Толочники" працювали весело, з піснями: будували, перебудовували старий театр „Мельроз", ремонтували, прикрашували. Це ж бо майже в Голівуді, і ми мусіли з нього зробити для українців щось імпозантне, гарне. І треба сказати, що своєю красою наш Дім із середини виглядає на один із кращих в Америці. Він не має всіх вигод, що їх мають деякі українські народні доми в інших містах, він, може, не вийшов таким, яким би хотіли бачити його й самі „толочники". Але всі гості, що приїжджають зі сходу ЗСА й Канади стверджують красу й імпозантність Народного Дому в Лос Анджелесі. Між іншим кажучи, ми й гостей деяких „запрягали" в толочники", як вони оглядали працю наших людей під час перебудови. І вони радо нам бодай „для годиться" помагали.

Одним із незабутніх „толочників" був 80-річний **Петро Мордус**, литовського походження, який, одружившись з українкою, був усе своє життя подиву гідним українським патріотом. Це за його порадою була колись куплена площа в іншому місці для плянованої будови Народного Дому. І хоч Н.Д. на тій площі ми не побудували, зате, продавши те місце, заробили на тому, а потім купили театр для перебудови на Н.Д. Сл. п. Мордус, крім того, ще й жертвував багато власних грошей на українські цілі.

А ось ще один із вісімдесяткою за плечима – **Михайло Кудрик**. Столяр-самоук по про-

фесії, він за короткий час змайстрував нам гарні шафи, полиці, всю „бару". Живучи аж в Лонґ Біч, п. Кудрик багато допоміг у прикрасі Народного Дому своєю столярською працею „толочника".

„Толокою" гостили наші пані й молоденькі дівчата тих, що працювали в театрі, перебудовуючи його на Народний Дім, варениками, голубцями, кавою та різним печивом.

При цій нагоді хай буде мені вільно згадати й „толочницю" – мою дружину **Надію**, яка ніколи не нарікала на мене за мою посвяту справі перебудови дому, в якому я провів цілий рік як „толочник", перебуваючи ввесь той час із родиною на утриманні працюючої на прожиття дружини.

А ось іще інші наші „толочники", яким мусимо бути вдячні за щасливе закінчення перебудови Мельроз театру на Український Народний Дім: крім уже згаданих **Андрія Наконечного, Михайла Кудрика, Петра Мордуса,** слід згадати таких, як **Петро Семчишин, Олесь Муць, Любко Словський, Славко Словський, Олег Стовбуненко, Олег Левицький, Богдан Гірка, Іван Дутка, Петро Марцінів, Степан Касперський, М. Мірка, Гадзінський,** сл. п. **Петро Шмалій, Гліб Старовійт, Дмитро Крамченко, Ярослав Іванків, Дмитро Ґломба, Іван Денко, Василь Гулей, Дмитро Гаранчук, Остап Ґац, Євген Ґац, Юрій Гриценко, Григорій Маслівець, Йосиф Жук, Козій, Василь Кавецький, Іван Кіналюк, Орест Новак, Тарас Новак, Іван Юник, Ігор Вашетко, Олесь Веселий, Василь Шиленко, Б. Митрофанюк, Т. Ємець, Іван Грицiв, Яків Шумний, Михайло Кізима, Михайло Гира, Остап Брикнер, Юрко Нескоромний, Троян Ємець, Дмитро Кач, Вячеслав Дус.** „Толокував" і ред. **Іван Овечко** чудовими репортажами в українській пресі, підбадьорюючи нас.

Щоб мати уяву фінансової вигоди від праці „толочників", то досить пригадати такі цифри.

Дім (театр) був куплений за 37.000 дол. Ремонт і перебудова (разоміз вирядом для кухні, столами і кріслами, що окремо коштувало прибл. 7.000 дол.) нам обійшлися в неповних 32.000 дол. Отже разом вкладено в маєток не повних 70.000 дол. А тепер візьмімо до уваги, що за саму перебудову хотіли з нас різні контрактори від 60 до 70.000 дол., не включаючи навіть всіх прикрас, фарбування і т. п. Отаку то суму заощадили нам славні „толочники"!

Той дім-театр було куплено за гроші, отримані від продажу земельної льоти, що ми мали раніше, та з пожертв, а для ремонту була взята позичка в УНСоюзі в сумі 25.000 дол. Після сплати податку та одного морґеджу залишалася сума на ремонт-перебудову бл. всього-навсього 22.000 дол. Звідси легко підраховувати й оцінити працю наших „толочників", які при допомозі інших жертвенних українців викінчили Народний Дім, що його вже тоді дехто оцінював у 250.000 дол.

Яка ж саме праця була наших „толочників? Що саме треба було зробити і було зроблено ?

Посередині залі стояли чотири залізобетонові споруди так, що тяжко було собі уявити, як та заля буде, коли їх розбити, поваляти. Розбити й винести куски бетону на подвір'я – це була тяжка праця „толочників" протягом двох тижнів. Мусіли також зірвати всю дерев'яну підлогу, розібрати сцену, повитягувати цвяхи з добрих дощок, а погані винести разом із сміттям на подвір'я. Досить сказати, що за ввесь час ремонту й перебудови було вивезено різного сміття й матеріялу 45 великих троків – вантажних автомашин. Так зв. акустікові обшивки на стінах були пошкоджені, подерті – їх треба було також зняти, щоб пізніше стіни пофарбувати. Всю передню частину дому, де є кімнати на бальконі, треба було розбивати й сміття виносити. Дошки, „тубайфори", тяжкі „біми" та ввесь інший матеріял при будові кухні, „бару", кімнат нагорі та внизу „толочники" мусіли приносити знадвору, щоб заощадити гроші, платячи будівникам лише за їхню працю на місці самої будови. А того матеріялу було багато.

Тим часом якась „мара" пригнала **Петра Марцінів** з Дітройту; він порадив нам прикрасити залю ще й „плайвудом", а сам зголосився в „толочники", лише матеріялу треба на якихось 300 дол. І це зробили, хоч не всі на річних загальних зборах УКО пізніше схвалювали ту ідею. Серед 275 присутніх були й деякі противники „плейвуду". А пару років пізніше таким „„плейвудом" оббили всі стіни в Домі УКО, бо виявилось, що це практичне рішення.

Власними автами возили „толочники" й „флейґстон" для прикраси дому назовні. І цю ідею, що її прихильником був **Олесь Муць,** не всі схвалювали, бо, мовляв, можна було й звичайні стіни поставити. Але з кам'яними прикрасами вийшло таки гарніше.

Багато-багато труднощів було в тяжкій праці „толочників". А одного разу чую, як мій син Орест кричить: „Тату, театр горить !..."

Це було в неділю. Театр був у страшному болоті, ми змивали бруд зі стін і підлоги, готуючись до цементування підлоги. Ми не знали, що в стінах під стелею протягнуті оголені (бо вже старі) електричні дроти, що й спричинило пожежу. На щастя, було чим згасити вогонь за п'ять хвилин, хоч, як пізніше я зрозумів, це могло коштувати життя: я ж бо лив воду на оголені дрот и, сам стоючи на землі...

Був ще інший випадок, який мало не коштував кількох тисяч долярів збитків та міг би спричинитися до відкладення дати відкриття Народного Дому й святкування в ньому першої української Маланки.

Вже дім був майже готовий до відкриття, ніби й дах був направлений, але... біля 12-ої години ночі почалася страшна злива – дощ. Я не міг спати, турбуючись долею нової підлоги, наколи б таки дах потік. І ось, коли приїхав вночі до Народного Дому, то побачив страшне видовище: вода з даху великим цюрком біжить по сходах і ось-ось заллє паркетну підлогу. Спочатку сам, а потім покликав на підмогу сина Ореста, і, виносячи відрами воду, десь до коло 9-ої години ранку ми врятували дім від нещастя. Відкриття Народного Дому і свято Маланки відбулися, як було заплянова́но.

Микола НОВАК

Петро Семчишин
(зліва)

Довголітній почесний член Надзірної Ради УКО, людина різних технічних фахів. Коли тільки треба щось направити чи нове зробити в залі УКО — Управа вдається до Петра: «Друже Петре, зробіть це!» І Петро, хоч-не-хоч — не відмовить Управі такого чи іншого прохання. І не молоденький він, бо 70-та повисла на плечах. Та він далі «толокує» в залі УКО, як почав з 1961 року. То ж вшануймо його, коли не ювілеєм, то хоч гарним словом! — *М. Н.*

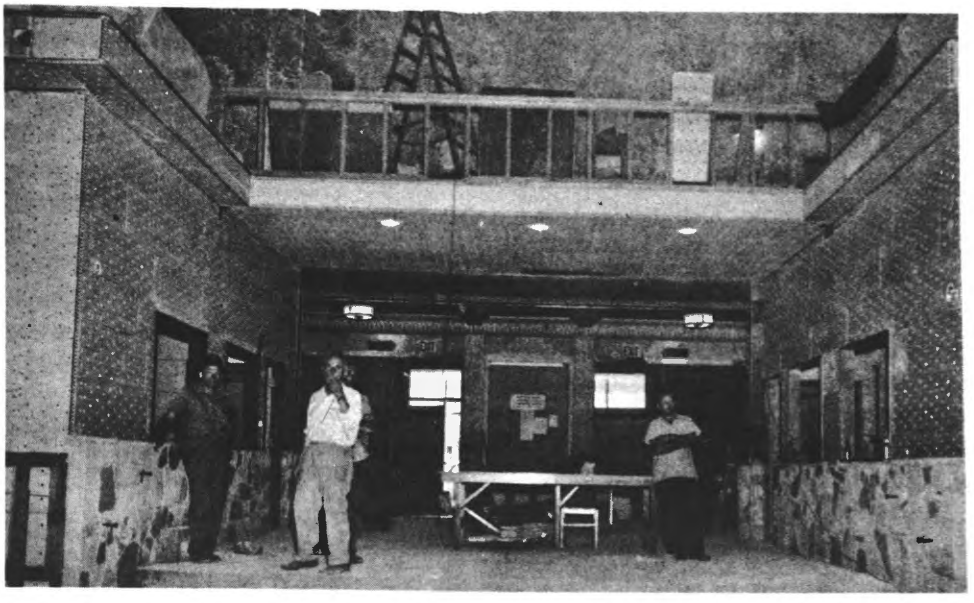

Так виглядав Нар. Дім УКО під час перебудови

На фото "толочники": **Іван Кіналюк, Микола Новак, Д. Крамченко,** мгр. **О. Веселий.**

МИХАСЬ ДОВГЕНКО

Колишній вояк Карпатської Січі. Патріот, який нікому не відмовить своєї пожертви на якусь українську ціль. Довгі роки не працює, бо здоров'я його надщерблене боями в Карпатській Україні. Свою пенсію на 50% віддає на визволення України. Якже ж не згадати його прикладним словом! Він же вихром летів з Галичини боронити Карпатську Україну — на приказ його сумління! Честь Тобі, Друже наш! — *М. Н.*

ЯЛИНКА В ЗАЛІ У.К.О. 1969 РОКУ

Фото з різних провідників УКО.
Зліва: Остап Ґац, Микола П. Новак, Оля Муць, Олесь Муць, Маруся Шумська, Валентина і Мирон Чужак, Святополк Шумський.

О. МУЦЬ

ПРИМІТКА:
Оля Муць, широковідома діячка різних українських організацій в м. Л. А., Каліф.
Вічно весела, до всіх людей привітна.
Довгі роки була і є редактором **«Вісті УКО». — М. Н.**

Появилася книжка „У смертельному колі" Степана Федорівського

Сан Дієго, Каліфорнія. — Нещодавно появився новий твір „У смертельному колі" Степана Федорівського. Цей твір, як зазначає автор, є „своєрідним продовженням" двох його попередніх книжок „Нотатки повстанця" (спогади про УПА) та „Молодих паростків" (мемуаристична повість про діяльність ОУН під німецькою окупацією).

„У смертельному колі" — це книжка про підсовєтську дійсність і „певною мірою є твором мемуаристичним".

Автор зазначає, що в його двох попередніх творах „фігурували герої" з прибраними іменами та прізвищами, іноді не подано навіть місцевостей, в яких відбувалися описані події, з метою приховати все від московської розвідки. Натомість „У смертельному колі" подані місця, події, час і люди правдиві, бо згадана вимога тепер втратила актуальність.

Книжка має 239 сторінок. Мовний редактор — В'ячеслав Давиденко, а віньєтний начерк роботи Ліди Китастої.

СВОБОДА, СУБОТА, 31-го БЕРЕЗНЯ 1979

На виставці в Гавторн Парк — 1965 р.

Дорогі Читачі !
Степан Федорівський прекрасний письменник. Читайте його твори !
Пишіть на адресу: 4129 - 46th St.,
San Diego, Calif.

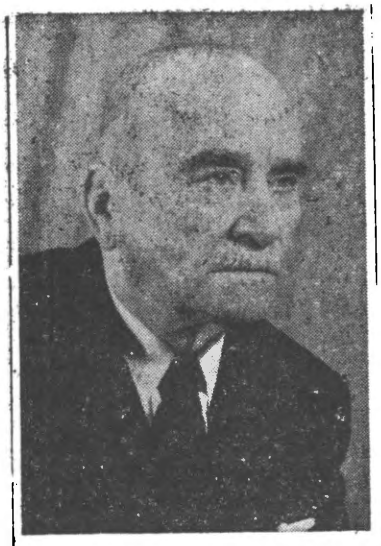

Св.п. д-р Степан Витвицький
Президент УНР в екзилі

Спом'янули св. п. д-ра Степана Витвицького, Президента УНР у 10-річчя смерти

Вавнд Брук. — В суботу 18-го жовтня коло могил сл. п. президента УНР д-ра Степана Витвицького та його дружини Мелянії відправлено Панахиду за спокій спочилих 10 років тому сл. п. д-ра Витвицького та 12 років тому — Мелянії з Стельмахових Витвицької.

Син покійного Президента, д-р Ігор Витвицький, дякував зібраним за приїзд на цвинтар та за участь у Панахиді і поінформував, що цього ж дня відбулися поминальні Богослужения за спокій душ спочилих Президента і пані Витвицьких у соборі св. Софії в Римі,

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕСПУБЛІКИ

Нью-Йорк, 18-го лютого 1964-го р.

До
Високоповажаного Пана
Миколи Новака
в Лос Анджелес, Каліфорнія

Високоповажаний Пане!

Дякую за Вашого цінного листа з 12-го лютого ц. р. з повідомленням мене про завіщання п. Василя Тимчука, в якому Він призначив значну грошову суму для Української Національної Ради. Я впевнений в тому, що цей патріотичний акт треба завдячувати в значній мірі Вашій ініціятиві, та за присвячені тому ділу труд і старання висказую Вам від імени Державного Центру Української Народньої Республіки сердечну подяку.

/Підпис/ Степан Витвицький
Президент

Прим: Дружина покійного Василя Тимчука померла (Марія) 15 грудня 1963 р., а Василь 1968 р. Були це українські патріоти першої української еміґрації, мої незабутні друзі з рядів ОДВУ і УНС, якими я опікувався довгі роки до їхньої смерти. Я був ініціятором та першим адміністратором соборного завішання Тимчуків /сімох українських інституцій/, і на моєму сумлінні тяжить *обов'язок – приречення,* яке я обіцяв сл. п. Тимчукам, що допильную, щоб ті Інституції, яким те завіщання було зроблене, було відповідно вшановане таким чи іншим відзначенням в їхню пам'ять. Завіщання /в сумі приблизно шість тисяч долярів/ УНРада, як бачу з судового документу, отримала чеком ще десь в 1970 році. Всі інші українські Інституції: УККА, УПШ св. Андрія в м. Л. А., НТШ, УВАН, ФКУ в Нью-Йорку й ЗУАДК у Філядельфії теж отримали свої рівні пайки.

М. Н.

УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО В США
Станиця ім. Ген. Ів. Ом. – Павленка
Чікаго, Ілл.

Чікаго, 12-го листопада 1966 р.

До
Вельмишановного Пана М. Новака
в Лос Анджелесі, Каліф.

Вельмишановний і Дорогий Друже Пане Новак!

Сердечно дякую за привітання і квіти.

Це мене зворушило до глибини душі. Багато я мала слави в Европі, але так не зворушило як Ваше, бо Ви, американці, за яких ми горді, шо Ви не стратили свого Українського, Козацького Духа.

Ми всі сини і дочки однієї Матері–України і де хто не родився, він є козак–козачка, навіть в нашім гимні співаємо: „ми козацького роду".

Хай же Господь пішле Вам, Дорогий Друже, сили і здоров'я тримати наш Український прапор до звільнення нашої Соборної Незалежної України!

Слава нашим українським голлівудським козакам, слава Америці, що дає можливість плекати нашу національність, бо на нашій поневоленій Батьківщині за це вивозять в Сибір на тяжкі роботи.

Ще раз велике козацьке „Спаси Біг". –

/Підпис/ Фатима Омелянович – Павленко
Голова Станиці.

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО
Лондон – Англія
Директор: Б. Панчук

Березня 19-го, 1950

Високоповажаний Пане Новак!

Не знаю, де й як знайти відповідних слів подякувати Вам за Ваш дуже щирий і змістовний лист з 1-го січня. Я його з радістю читав навіть вже кілька раз, і (хоч без дозволу) показував декому з моїх ближчих товаришів і співробітників. Цінність Вашого листа полягала якраз у тому, що лист був писаний щиро, з серця і душі, і відзеркалював якраз більше-менше то, що майже *в с і* українці в Канаді чи в Америці (стара еміґрація) думають.

Розлам в ОУН якраз так само розуміємо. Ворожа рука аґента й провокатора, разом з глупою і впертістю та зарозумілістю деяких одиниць. А *справа* все терпить.

Про УНРаду також всі думаємо однако. Кожний, що хоче чи пробує думати по-державному, не може думати інакше.

Дійсно Ваш лист був взірцевий, і мені особисто корисний. Признаюсь, грішний, що не раз вся охота до праці відпадає. Зароджується зневіра, не так у серці й щирість, як у *ЗДІБНІСТЬ* наших людей до великих справ і великих завдань. Але якось вирина є нова заохота, новий заклик, і дальше тягнемо. Може дійсно щось з нашої роботи буде.

Про особу проф. Вєтухова також немає в нас різниці. То є просто „золота" людина, і віддана справі тілом і душею. Коби нам Господь Бог дав більше таких.

Окремо час від часу посилаємо Вам деякі друки, матеріяли тощо. Прошу ласкаво тримати з нами постійний контакт і час від часу по змозі обмінюватися думками й матеріялами.

З правдивою і належною пошаною і щирою подякою від себе і від дружини за теплі й милі слова.

Б. Панчук

Ваш Б. Панчук

П. С. Був в Канаді на Конґресі, який випав дуже гарно.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У ЗСА

Нью-Йорк, 16 квітня 1964 р.

Високоповажаному Панові
Миколі Новакові
Лос Анджелес, Каліфорнія

Високоповажаний і Дорогий Пане Новак!

Від імени Управи Української Вільної Академії Наук у ЗСА сердечно дякуємо за Ваші такі щирі турботи у справі матеріяльної підтримки і поновлення давнього староукраїнського звичаю, коли то запорожці чи інші достойники на старості років складали заповіти на користь церков, манастирів та науково–освітніх закладів. Таким саме високошляхетним фактом є *ЗАВІЩЕННЯ* достойного Василя Тимчука з Ґлендейл, Каліфорнія. Безперечно, таке завіщення гідне наслідування і поширення його дає підстави сподіватись, що праця наукових закладів, для розвитку української вільної науки, матиме матеріяльні основи.

З глибокою і щирою пошаною

Олександер Архімович
Президент УВАН у ЗСА

Іван Замша
Секретар

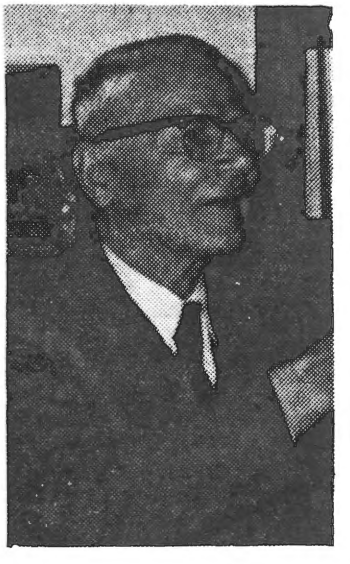

Св. п. проф. Іван Л. Замша

Ню Йорк. — Тут у середу, 15-го листопада, на 84-му році життя помер після короткої недуги професор Іван Лукич Замша, відомий економіст, кооператор, довголітній секретар Управи Української Вільної Академії Наук у ЗСА і керівник фінансового Відділу УВАН, як теж довголітній дописувач до „Свободи".

Іван Л. Замша народився 8 жовтня 1895 року у селі Розкішна на Київщині у селянській родині. Закінчив

Збірна знимка 50-ти Семестрового Ювілею Українськогс Академічного Козацтва "Запороже" 1935 р. в Чернівцях.

Юліян Завянський - юнак, 1920 р.

УКР. АКАД. ТОВ.
„ЗАПОРОЖЕ"
В ЧЕРНІВЦЯХ.

Чернівці, дня 1. цьвітня 1922

Кіш Народний Дім.

Семестер XXV.
Число 33/25

До
Н/К. Слюзара Володимира
Жук

На підставі рішення „Г. Р. К." з дня 8. марта 1922 подаємо Тобі до відома, що Ти перейшов в стан Чесних Батьків нашого товариства.

Г. „Г. Р. К."

Ковчинський
xxx(x, xxx)

Пошенка
x/xx xxx/

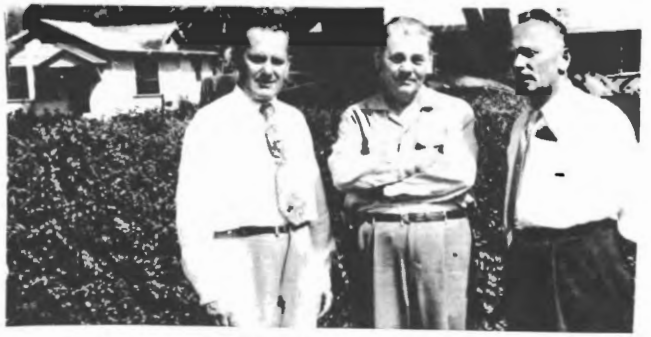

Зліва проф. Ю. Завянський, д-р Григорій Скегар, Микола П. Новак (автор книги) 1950 рік.

Вп. Панству Новак
в доказ правдивої пошани
присвячує
Ю. Завянський
26.6.1960

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ ФУНДАЦІЇ УВУ І ПІДДЕРЖУЙТЕ НАШУ ВІЛЬНУ НАУКУ

Що в Українському Вільному Університеті була і є українська вільна наука, то про це можуть сказати всі ті, що в Українському Вільному Університеті студіювати, а також і ті, що уважно слідкували за тим і читали про те, яку величезну наукову працю виконував і виконує УВУ та яку наукову працю виконують ті, що покінчили студії в УВУ. Коли ми, спільнота у вільному світі, можемо похвалитися, що маємо велику кількість професорів в університетах в Америці, Канаді та других країнах поселення, коли ми можемо похвалитися, що маємо велику кількість професорів середніх шкіл, шкіл українознавства, а далі маємо велику кількість науковців та інших культурно-освітніх і інших діячів, то безперечно багато з них — це колишні студенти, магістри і доктори — Українського Вільного Університету.

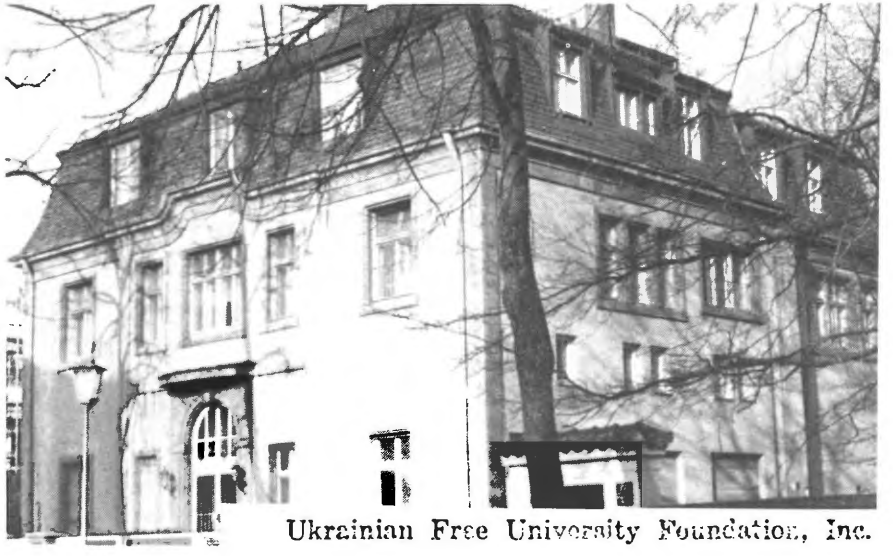

Ukrainian Free University Foundation, Inc.

В "Народній Волі" вже було багато разів подано про те, що звичайним членом Фундації УВУ може бути кожний українець, як вплатить одноразово $100, як вплатить $500 — буде членом-добродієм,

як вплатить $1,000 стане членом-меценатом, а як вплатить $10,000 — буде членом- фундатором.

Проф. д-р Володимир Янів,
Ректор Українського Вільного Університету

Вплачувати можна частинами до Централі Фундації УВУ на адресу:

Ukrainian Free University Foundation, Inc.
240 Hope Ave., Passaic, N. J. 07055.

або до Філії Фундації УВУ, як вона існує у місті замешкання жертводавця. Український Вільний Університет та Фундацію УВУ морально і матеріяльно піддержують майже всі організації, установи та їх надбудови — у країнах поселення.

Коли тепер приходить осіння, а за нею і зимова пора, разом і з тим приходить пора пригадати українцям-громадянам, щоб вони вступали в члени Фудації УВУ та тим самим морально і матеріяльно піддержували українську вільну науку. Рівночасно приходить пора, пригадати, щоб молодь, яка бажає студіювати в УВУ вже тепер поробила відповідні старання про приняття на студії. Зголосуватися на студії та по різні інформації на адресу:

Ukrainian Free University, Pienzenauerstrasse 15,
8 Muenchen 80, West Germany (Tel. 986928)

Існування УВУ залежить від трьох чинників: від студентів, фінансових засобів і від професорів-викладачів. Стараймося всіми нашими силами подбати про те, щоб Український Вільний Університет далііснував і продовжав навчання української вільної науки. (ВМВ)

Для успішного проведення пожертв щироседних громадян створено Фундацію Українського Вільного Університету, а потім створено Філії Фундації УВУ. Всякі вплати на Фундації УВУ, членські вкладки та пожертви, можна відтягати при податкових зізнаннях.

НАРОДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН, ПА. ЧЕТВЕР,
16 ЛИСТОПАДА 1978,

ВАСИЛЬ ҐЕРИЧ
Кол. «Вахмайстер» Австро-Угорщини 1914 р. А 1918 р. комендант Рогатинської поліції. Визначний член ОДВУ і тов. «Дністер» (УНС) в м. Ню-Йорку до 1965 року.

АННА ҐЕРИЧ
(дружина Василя)

Володимир Ґерич
(одинокий син Геричів)

ОЛЬГА БРОДЯК
(рідна сестра Анни Ґерич). Замордована ґестапом в Німеччині за участь дій в ОУН

ДЕЩО ПРО РОДИНУ ВАСИЛЯ ҐЕРИЧА

Народився 30 травня 1888 р. в селі Вільшаник, повіт Самбір, Західна Україна. Його дружина Анна народилася 26 листопада 1883 р. в м. Теребовля, а їхній одинокий син Володимир народився 6 січня 1926 р. в м. Ню-Йорк.

Нещасливий випадок

Дружина Василя і син їхали автом на пляжу в Лонґ Біч, Каліф., зудар з другим автом був такий сильний, що син (кол. інженер морської фльоти) і його мати опинилися в шпиталях невилічимими хворими на ціле життя.

Василь Ґерич розділив свій невеличкий дорібок на українські народні цілі (приблизно 30 тисяч дол.), місцеві й позамісцеві. Більша сума його тисячок пропала по шпиталях на хворого сина та хвору дружину.

Василь прибув з Праги на український паспорт 1922 р. до Ню Йорку, а я 1929 . Був членом УНС і ОДВУ. З ним я дружив ціле його життя від 1929 р. Коли я 1943 р. прибув до Лос Анджелес, то незабаром й він тут прибув.

Василь помер 4 жовтня, а похоронили ми його 7 жовтня 1978 р., на цвинтарі «Голлівуд Гіллс!, в Ґлендеїл, Каліф. Похоронів довершив о. Григорій Підгурець (священик УАПЦеркви св. Володимира). — *М. Н.*

Примітка :

в м.Монтреал,Канада є ще рідна сестра Анни Ґерич, Стефанія,замужна Ґенґало.Це відомі українські патріоти, діячі УНО в Канаді. - М.Н.

Сл.п. Василь Ґерич - Меценат УВУ

Проживши 97 років, помер 4-го жовтня 1978-го року, сл.п. Василь Ґерич у Каліфорнії. Ім'я цієї людини, колишнього вахмайстера Австро-Угорщини та коменданта Рогатинської поліції, визначного члена ОДВУ і т-ва „Дністер" (УНС) в Ню Йорку до 1965-го року, правдоподібно, відоме не всім, але незабаром ім'я Василя Ґерича буде увіковічнене на таблиці, вмурованій в стіну дому Українського Вільного Університету в Мюнхені, бо завдяки його зрозумінню важливости української справи на чужині, дім УВУ буде відремонтований та приведений до належного порядку ззовні за гроші, що їх перед своєю смертю він заповів.

Правда, в заповіті сл. п. В. Ґерича не було точно вказано, на яку саме ціль він заповідає гроші, обмеживши словами „для української справи", доручаючи своєму довголітньому другові п. Миколі Новакові та п. Михайлові Гирі вирішити, на яку саме українську справу мають піти гроші. І п. М. Новак, разом зі своїм приятелем п. М. Гирою, вирішив, одержавши докладні інформації про фінансовий стан УВУ в Мюнхені, що однією з найважливіших ділянок української діяльности поза Україною є українська вільна наука. А що Український Вільний Університет - це найстарша висока школа на чужині та що ця кузня української науки, визнана у всьому науковому світі, бореться з неймовірними матеріяльними труднощами для свого дальшого існування, було вирішено передати 10,000 (десять тисяч) долярів із заповіту сл. п. Василя Ґерича на негайні потреби Українського Вільного Університету в Мюнхені. Цю суму вже переслано на УВУ через Фундацію Українського Вільного Університету в Америці.

Хай же пам'ять про будівника української вільної науки на чужині сл. п. Василя Ґерича буде вічною! А виконавцям волі Покійного п.п. Миколі Новакові і Михайлові Гирі за їхнє зрозуміння ваги і потреби Українського Вільного Університету належить глибока подяка.

При цій нагоді слід також зазначити, що співвиконавець волі сл.п. В. Герича, п. Михайло Гира став також членом Фундації УВУ, вплативши 100 дол. А п. Микола Новак уже переслав Фундації УВУ першу 1,000 дол. з продажу своїх англомовних спогадів, резигнуючи з повернення всіх видатків на друк того видання, як також із прибутків із продажу книги, що зветься „Ґвардієнс оф Юкрейн" в користь Фундації Українського Вільного Університету. Решта накладу тієї альбомного формату книги з 230 стор. та сотнями світлин знаходиться у тут підписаного, й її можна замовити за 20 дол. (з пересилкою) на адресу:

Dr. Iwan Owechko
P.O. Box 811
Greeley, Colo. 80631
U.S.A.

Примітка:

Незабаром вийде також на понад 600 стор. книга спогадів Миколи Новака українською мовою п.н. „На сторожі України" і з неї читачі довідаються також про нещасливий випадок, що трапився з дружиною сл. п. В. Ґерича Анною і сином Володимиром, які тепер постійно живуть у лікарні та якими заопікується п. М. Новак зі своїм приятелем М. Гирою. Дай, Боже, покращання їхнього стану!

Іван Овечко

„АМЕРИКА" — ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА., ВІВТОРОК, 5 ЧЕРВНЯ 1979 Р.

ФУНДАЦІЯ УВУ ПРОГОЛОШУЄ СТИПЕНДІЇ

Подається до відома, що згідно з рішенням останніх Загальних Зборів, Фундація Українського Вільного Університету проголошує стипендії на студії на УВУ під час літніх симестрів 1979 року.

Ми свідомі того, що запорукою нашого існування, як окремої нації та запорукою нашого дальшого вкладу в скарбницю української та світової науки є наплив молодих наукових сил, вихованих на традиціях і в дусі української вільної науки та українського патріотизму. Щоби хоч частинно допомогти вихованню наших молодих наукових сил, Фундація УВУ проголошує такі стипендії для потребуючих студентів та науковців:

1) Стипендійний фонд - мгр-а Марії та д-ра Степана Гиків

Одна стипендія на студії української мови, літератури, історії, чи культури. (Філософічний факутьтет.)

2) Стипендійний фонд Надії та Миколи Новаків

Одна стипендія на студії української проблематики в діяспорі, а передовсім української проблематики в Америці.

ДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН, ПА.

ПА. ЧЕТВЕР, 7 ЧЕРВНЯ 1979.

Танцювальний гурток під кер. **Михайла Гири.**

(Перші українські танцюристи були організовані Михасем в Голлівуді 1944р.)

Михась і Текля Гира 1967 р. Коли перша дружина померла, Михась взяв собі за дружину вдову Теклю, яку знав з шкільної лавкв в Канаді.

Михась Гира

Народився 21 листопада 1903 р. в Канаді. В родині було десять осіб дітей. Малим гірко бідував. 1927 р. записався на курси українських танців В. Авраменка. А що був здібним студентом то за рік часу став інструктором українських танців.

1932 р., коли був організований Комітет для в шанування батька Америки Г. Вашингтона в м. Ню-Йорку, в якому брав участь також хор О. Кошиця та група танцюристів, Михась був не тільки балетмайстром тієї групи танцюристів по всіх більших теренах Америли, але також і «шофером» проф. О. Кошиця та його дружини Тані. Про свої подорожі, Михась розказує дуже цікаві спомини.

Михась Гира з першою дружиною Ганею Повалач 1942 р.

Дальше Михась рішився набути собі професію майстра меблів. А що та професія зробила його щасливим матеріяльно, то став прикладним жертводавцем на українські нар. цілі.

Його дружина Текля — спокійна, приємна ущасливила його життя на довгі роки — кріпкого козарлюги.

1978 р. Михась з дружиною стали опікунами Васила Ґерича. Кращих опікунів немає на цьому світі. Тож хай ці скромні рядки будуть запорукою Василеві його незавидного життя.

Коли 1947 р. була організована перша УПЦ — св. Володимира, Михась був її співорганізатором, а коли будували залю цієї церкви, то Михась був також, як один з будівничих тієї залі. Йому також належить заслуга першого інструктора українських танців Авраменка в м. Голлівуд

М.Н.

Микола Новак

ПРИКЛАД ПАТРІОТІВ

ДОВГОЛІТНІЙ ЧЛЕН УНСОЮЗУ ВАСИЛЬ ТИМЧУК ВИКОНУЄ ЗАПОВІТ ПОКІЙНОЇ ДРУЖИНИ СЛ. П. МАРІЇ

Ще минулого вечора сиділа Марія з Василем у власній хатині і говорили про страшне поневолення України, про те, як допомогти їй визволитися зі страшних кайданів Москви, в яких так тяжко закута, що й рідна мова в ній вже лише де-не-де гомонить... Ще лише вчора згадувала Марія жертви голоду в Україні в 1932 - 33 р. р., бідних колгоспників, братів і сестер у тюрмах, розстріляних... Згадувала і молилася за свій народ, за те, щоб Господь подав нашому народові волю й таке життя, яким любується народ на вільній землі Вашинґтона... А наступного дня — 15 грудня 1963 р. — на 69-му році життя — перестало битися серце Марії Тимчук, вірної супутниці пана Василя Тимчука протягом 40-літньо г о подружжя. Так несподівано прийшлось розлучитись нашим чесним селянам-патріотам із Західньої України, що своєю мозольною працею і взаїмною пошаною були відомі в українському суспільстві. Тяжко пережив розлуку з дорогою Дружиною Василь, довголітній член УНСоюзу. Засмучена була вся громада, коли 19 грудня відправляли на вічний спочинок на цвинтар „Гренд Вю Меморіял Парк" в Глейндел, Каліф., сл. п. Марію. Теплими словами прощав Покійну пан-отець А. Мирощенко, словами розради намагався загоїти глибоку рану Василя піонер УНСоюзу І. Вавричук, приятель родини Тимчуків. І не в багатих шатах, а у вишитій сорочці, в українській хустці, при червоних дукатах (ще з України), з тризубом на грудях і з хрестиком в руках поклали Марію в домовину. Хай ці скромні рядки будуть невеличким віночком на могилу Покійної, а українські інституції, яким вона перед смертю залишила, в порозумінні з мужем Василем, тестамент, заповідаючи розподіл всього майна на наші інституції в Америці, знайдуть спосіб відповідно відзначити Її пам'ять.

Василь Тимчук

Заповіт і пожертви

Увесь свій маєток, найменше $ 60,000 майна в хатах, в банках, — по похоронах дружини Марії, — Василь Тимчук записав по рівній частині на українські інституції в ЗДА, як також переслав $500. пожертвами на українські цілі в Америці, заквітчаючи в такий спосіб свіжу могилу своєї любої дружини. Заповіт зроблено на такі установи:

1. Укр. Православна Церква св. Андрія в Лос Анджелесі, Каліф.
2. Українська Н а ц і ональна Рада в Екзилі.
3. Наукове Товариство Шевченка (НТШ) в Ню Йорку.
4. Укр. Вільна Академія Наук в Ню Йорку.
5. Катедра Українознавства в Америці.
6. Український К о нґресовий Комітет Америки (УККА).
7. Злучений У к р а ї нський Американський Допомоговий Комітет (ЗУАДК) у Філядельфії.

Св.п.Василь Тимчук помер 1968 р.

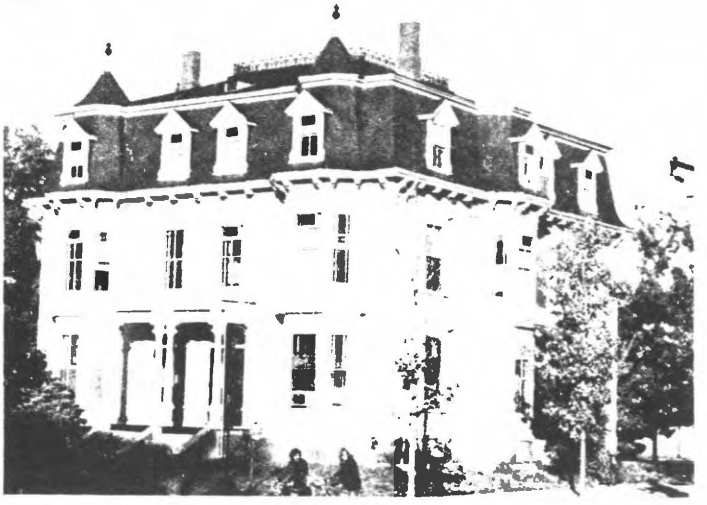

В червні 1973-го року президент Гарварду д-р Дерек К. Бок та члени корпорації університету офіційно затвердили встановлення Українського Наукового Інституту, віддаючи йому до розпорядження триповерховий будинок при 1581-83 Массачуссетс евеню в Кембрідж. Масс. Будинок має 30 просторих кімнат, конференційну залю, приміщення для спеціяльної бібліотеки, читальню, канцелярії Гарвардського Комітету Українських Студій та Фонду Катедр Українознавства. При вході до будинку є напис англійською й українською мовами: Український Науковий Інститут Гарвардського Університету. На фото: будинок цього Інституту, зліва — таблиця з написом.

Денце з життєпису п-ва Тимчуків

Покійна Марія Тимчук, з дому Семянишин, народилася 7 березня 1894 року, в селі Пациків, повіт Долина, в Галичині, а померла на 69 році життя 15 грудня 1963 р. Покійна походила зі свідомої української родини наших селян, і все своє життя була свідомою українкою.

Василь Тимчук також походить з української патріотичної родини наших селян із Західньої України.

М.Новак,опікун завіщання св.п. В.Тимчука

СВОБОДА, ЧЕТВЕР, 6-го ЛЮТОГО 1964

HARVARD UNIVERSITY
UKRAINIAN STUDIES FUND
1581-1583 MASSACHUSETTS AVENUE
CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS 02138

Вище згаданий репортаж скорочений до половини цілого репортажа. – М.Н.

Committee for the Liberation of Ukraine
1811 EFFIE STREET
LOS ANGELES 26, CALIFORNIA
TELEPHONE OLYMPIA 3640

29 травня 1952 р.

До Хвльної Екзекутиви УККА
в Нью Йорк, Н. Й.

Хвальна Екзекутиво:

Через повних дев'ять років, від дня народження нашої Організації, Українська Централя м. Л. А., Каліф., вела українську визвольну акцію на терені Каліфорнії по тій лінії, яку проголошував УККА. Морально й матеріяльно – вміру наших сил – ми щиро помагали не тільки УККА, але також ЗУАДК у Філядельфії.

Дійсним промотором УККА і безмежним опікуном ЗУАДК на терені Каліфорнії, за цілий той час, – був п. Микола Новак, наш б. довголітній голова Української Централі м. Л. А. ***Йому також треба завдячувати широкий розголос української визвольної справи*** між визначними американцями і другинародами Каліфорнії.

Тому дуже приємно нам сповістити Хвальну Екзекутиву УККА, що Українська Централя м. Л. А.– ***УПОВНОВАЖИЛА П. МИКОЛУ НОВАКА,*** як делеґата на П'ятий Конґрес Українців Америки, що має відбутися 4–6 липня ц. р. в Нью-Йорку.

Просимо прийняти нашого делеґата з повним довір'ям, зокрема ще й тому, що наш делеґат п. М. Новак ***посвятився в таку далеку та коштовну дорогу на свій власний кошт.***

Теодор Ногаш

Українська Централя м. Л. А. – це одиноке українська світська Організація на терені м. Л. А. і околиць, яка об'єднує всіх українців, крім комуністів.

Наголовок цього листа /„Ком. Виз. України" / служить нам для розголосу української справи між американцями.

Посилаємо чек на 10.00 дол., як конґресову реєстраційну оплату за нашого делеґата п. М. Новака і *бажаємо* якнайкращого успіху Конґресові Українців Америки!

З правдивою пошаною,

Теодор Ноґаш, голова Укр. Центра м. Л. А., Каліф.

ТОВАРИСТВО СПРИЯННЯ УНРАДІ
Лос Анджелес, Каліф.

27 червня 1952

Вельмишановний Пан
Микола Новак

1811 Еффі ст.
Лос Анджелес 26, Каліф.

Вельмишановний Пане!

Управа Товариства цим має шану повідомити Вас, що на спеціяльному засіданні Управи Т–ва в дні 26 червня Ви були обрані делеґатом на П'ятий Конґрес Американських Українців в Нью-Йорку від Товариства Сприяння Українській Національній Раді в Лос Анджелесі.

Рівночасно прикладаємо до цього листа Повновласть для делеґата й 10.00 долярів готівкою як реґістраційну оплату за делеґата.

З повною пошаною,

Борис Дядюша
За У*секретар Т–ва*

Борис Дядюша

Зліва: Микола Новак, Олесь Панченко (секретар УРС), проф. д-р Матвій Стахів і інж. Володимир Сіяк. 1968 рік.

Проф. д-р Матвій Стахів

Цього року 30 листопада сповнилося проф. д-рові Матвієві Стаховому 80 років його життя. Він не тільки відомий і активний політичний діяч, але й науковець, університетський професор, громадський і суспільний робітник, редактор багатьох видань, журналів і газет та плідний публіцист. – *НА МНОГІ ЛІТА, ПАНЕ ПРОФЕСОРЕ!*

Гол. редактор "Народної Волі" д-р В. М. Верган,

Ваші НОВАКИ

Скрентон, дня 12 жовтня

Дорогий наш Приятелю!

Редакція "Народної Волі" дуже Вам дякує за Вашу статтю про Антикомуністичний Тиждень. Це гарне діло, яке виконує ця школа антикомунізму. Ваша інформація в цій справі зробить своє добре діло серед нашої громади. Взагалі ж треба сказати, що наші громадяни і то навіть ті, які хочуть, щоб їх громада уважала провідниками, мало або й цілком не звертають уваги на практичну боротьбу проти Москви там, де вони її можуть досягнути, тобто кожний на своїм місці. Вони посідають коло якогось "круглого стола" і даремно дискутують про те, що давно ясне, або знову запускають свої пазурі в волосся свого брата Українця тільки тому, що він відважився висловити якусь іншу думку щодо практичної роботи в користь української визвольної боротьби. Властиво ми є свідками даремної трати часу багатьох громадян на пусту балаканину або на ще гіршу сварню, а позитивної роботи так, якби не було там, де вона найпотрібніша: кожний на своїм місці.

Тим то Ваша стаття може комусь трохи відтворить очі на безділля або на шкідливу сварню.

Статтю про Китастого пустимо в газеті незабаром. Газета страшенно переповнена.

Здоровимо Вас щиро і всіх приятелів "Народної Волі"

За Редакцію:

Матвій Стахів

Василь Верган

ПРИМІТКА:

Св. п. Матвій СТАХІВ відійшов у вічність 2 червня 1978 р. Помер у сні на 83-му році життя.

Торонто, 11. 5. 67.

ВШановний Пан
Микола Н о в а к
Лос Анджелес

Дорогий Пане – Приятелю!

Нарешті я дома, досить втомлений, але вдоволений, що мені вдалося зробити таку гарну і корисну подорож. Після Вашого гостинного Лос Анджелесу, я ще побував у Сан-Дієґо і Сан-Франціско. Так само, як і у Вас, я мав дуже гарне прийняття і сприяння. Набрав купи матеріялів про нашу Каліфорнію, а тепер лишається тільки все це використати. Воно мені пригодиться не тільки для книги, яку тепер пишу, але й для моїх майбутніх особистих спогадів, які колись напишу й видам.

Згадую приємну гостину у Вашій справді гостинній, українській, щирій, братній господі. Згадую Вашу чудову дружину і Вашого прекрасного сина. Вам же особисто не знаходжу слів, щоб вистарчально й належно подякувати.

Прибув з Каліфорнії, а тут у нас дощ, холод, дерева ще не розвинулись, трава щойно вилазить, квітів ще немає. Дуже велика різниця з країною, де Ви живете, дарма, що цього року і там було трохи холодніше, ніж звичайно. У нас тут весна зовсім погана.

Але настрій добрий, і це найголовніше!

Ще раз і ще раз дякую Вам, Вашій дорогій Дружині і цілій Вашій родині. Буду завжди згадувати нашу цю зустріч з найбільшим пієтетом.

Повний глибокої до Вас пошани,

Улас Самчук

2-го січня 1946 р.
Ірвінґтон, Н. Дж.

Поважаний Пане Новак!

Вашу довгу, чудову статтю в „Свободі", про заходи в справі допомоги українським скитальцям в Европі, про акцію українського життя в Голлівуді я читав зо сльозами в очах. Це просто читається так, як роман!

Хай Бог благословить Вас усіх свідомих та вірних та добрих синів і дочок нашого рідного народу! Не падайте на дусі, не зневіряйтеся, не сумуйте. Ви справді так маленьким числом досягли великого успіху. Це знаменито! Прийміть мою скромну ґратуляцію і мої щирі побажання до дальшої боротьби з лихом на нашім національнім полі. Ви стали піонерами, першими піонерами в далекій Каліфорнії, що здобуваєте її симпатію і ознайомлюєте її з поневоленою Україною. Йдіть з вірою вперед і запишіть Ваші імена на сторінках історії нашої збірноти в Америці.

Шасти Вам, Боже, з Новим Роком!

Щиро Ваш

/Підпис/ Іван Пасічник

П. С. Передаю поклін Михайлові Гирі.

ОСЕРЕДОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ Й ОСВІТИ
Вінніпеґ – Канада

Дня 1-го березня 1946

До
Голови Української Централі, Голлівуд
ВП. М. Новак
Лос Анджелес, Каліф.
ЗДА

ВПоважаний Пане Новак!

Вашого листа з 26-го лютого та чеки на суму 255.00 дол./ в ам. валюті/ як жертву на Осередок Української Культури й Освіти дістали, посвідку загальну і для Вас засилаємо разом з цим листом.

Головна Дирекція Осередку, читаючи Вашого короткого, але яскраво-річевого листа, була сердечно одушевлена Вашим глибоким вирозумінням важности такої установи та її ідей.

Вживаємо тут усіх зусиль, щоб Осередок направду став осередком української культурної думки й праці. На 2-му З'їзді Осередку 26-го січня 1946 року було піднесено багато цінних питань і справ щодо розвитку установи. Було рішено заснувати при Осередку „Колеґію наукових і культурно-громадських діячів".

Про Ваші жертви й заходи подамо негайно до „Нового Шляху", а всім жертводавцям напишемо окремі листи.

Прийміть від Головної Дирекції глибоку подяку й вислови щирої симпатії до Вашого чину.

З пошаною до Вас
За Головну Дирекцію Осередку

Д-р П. Маценко, секр.

Ulas Samchuk часів Рівного, 1941 р.

Таня Самчук, фото 1936 р.

Торонто, 29. 5. 1975.

Вш. Пан Микола Новак,
Лос Анджелес.

Дорогий, прекрасний Друже!

Вибачте, що трохи спізнився з відповіддю на Вашого листа і чека на $82.00, за що я Вам і членству відділу УНС дуже і дуже вдячний.

Вдячний за Ваші привітання, які, на жаль, на день спізнилися і ми не могли внести їх до привітань мого свята (19 квітня ц. р.). Але і так для мене Ваше привітання мало велике значення. За цей час дістав їх чимало і не маю змоги всім відповісти вчасно. Я мав також дуже гарну ювілейну імпрезу в Едмонтоні 9-го цього місяця. А також дуже гарно відгукнулась вся наша преса, радіо і навіть телевізія. Також згадали мене досить злим словом совєти в "Літературній Україні", де мені присвячено великий памфрет з безліччю найдикіших вигадок і брехонь. Але і це добре, при наших умовах політичних і моральних.

Завжди пригадую мою у Вас гостину, яка, до речі, описана в моїй книзі про українство Америки і яка має вийти вже цього року, як що мої видавці (УНС) додержать свого слова. Та книга "Союз над Гудзоном" має вийти також в мові англійській до 200-ліття ЗСА. Так є поставлено на раді УНС. Тепер я працюю переважно над спогадами.

Прошу — пишіть мені!

А тим часом вітаю Вас і Вашу милу дружину дуже і дуже сердечно. Від себе і моєї дружини.

Повний до Вас сердечної пошани Улас Самчук

21 серпня 1972, Ратефорд, Н. Дж.

ВШ Пан Микола Новак
Голова Культурно-освітнього відділу
УКО, в Лос Анджелесі

Дорогий Пане Новак!

Сердечний привіт Вам і подяка за все добре, що Ви зробили для нашої „капелі" вцілому і для мене особисто під час наших відвідин Лос Анджелесу. Я сподіваюся, що після моєї доповіді й бесіди з Вашою громадою той туман, який окутував й окутує постать В. Винниченка, а з ним і мою скромну особу, в великій мірі розвіявся. І я сподіваюся, що від Лос-Анджелеської громади я матиму тепер більше підтримки, як досі.

Приємно мені ствердити, що на фоні Лос-Анджелської громади Ви є світла постать. Ви маєте активні й широкі зв'язки з усією громадою. Я просив би мені щиро порадити: шо треба зробити і через кого, щоб щойновиданий роман Винниченка „Слово за тобою, Сталіне!" якнайбільше розповсюдити в Лос Анджелесі? У видання ми вклали громадські гроші, які мусимо повернути. А це залежить від розпродажу книжки. За Ваші поради і допомогу буду дуже вдячний. Привіт Вашій дружині, з якою я мав приємність познайомитись.

З правдивою пошаною
Григорій Костюк

проф. Г. Костюк

ГРОМАДСЬКИЙ КОМІТЕТ
і
МИСТЕЦЬКА РАДА
КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ
ВІДДІЛ ТОРОНТО
мають шану
запросити Вас з родиною
на
ВЕЧІР
для вшанування 70-ліття
визначного письменника
УЛАСА САМЧУКА
в суботу, 19 квітня 1975 р.,
о год. 7-ій вечора
в авдиторії школи Вест Парк,
вул. Блюр і Дандес, Торонто

Письмові привіти просимо слати на адресу:
Комітет Українців Канади, відділ Торонто
Мистецька Рада
191 Lippincott St., Toronto, M5S 2P3

УЛАСОВІ САМЧУКОВІ

У СЛАВНЕ 70-РІЧЧЯ

(Сонет)

Європу проскакав на білому коні,
залишивши в журбі свою святу Волинь.
І зве вона Тебе: "Хоч в гості знов прилинь!
Без Тебе боляче, невесело мені!"

А Ти орлом за океани полетів,
щоби для неї уловить жарптицю — долю . . .
А для Соборної Вкраїни — справжню волю!
Ще з юних літ для них Ти щастя хтів! . . .

І скрізь шукаеш, не жаліючи очей!
Світами мчиш, не досипаючи ночей. . .
Напевно знайдеш і повернешся на крилах!

А зараз Україна молиться за Тебе. . .
Прохає в Бога сил, бо Ти забув за себе. . .
Твоя любов до неї в книгах вся відкрилась! . .

Іван Діденко

До

Хвального Ініціятивного Комітету
Авторського Вечора Анатоля Ю. Курдидика
Вінніпеґ, Ман. Канада

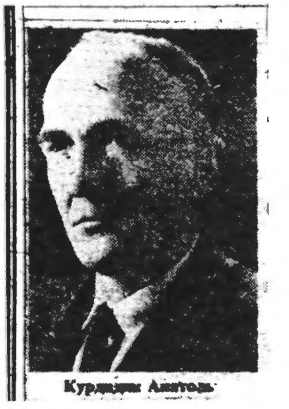
Курдидик Анатоль

Лос Анджелес, 8 квітня 1970 р.

***ХРИСТОС ВОСКРЕС!** — Славні Українці!*

Також з далекої української Каліфорнії пересилаю Вам ці скромні рядки — привіту на Ваш Авторський Вечір Анатоля Курдидика, високозаслуженого українського діяча, письменника, поета, славного журналіста . Честь і слава Вам, Дорогі Патріоти, за ту шану, яку вчинили йому таким славним зібранням, як і також дуже щиро вітаю Вашу ініціятиву видання його творів. Треба — треба зібрати те велике жниво, яке посіяв нам своїм золотонезламним пером Наш Дорогий Анатоль. А те жниво велике, не тільки в поневоленій Україні, але також і в нашій славній Заморській Україні. Буде що зібрати, буде велика криниця — золотокнига Анатоля Ю. Курдидика для наших поколінь. Правда, — Москва скаженітиме, бо перо Анатоля не скупило голосити Святу Правду про Поневолену Україну. Тож хай Москва казиться, хай дуріє, — хай знає, що Заморська Україна не дасть їй так довго спокою поки не повстане Вільна Самостійна Україна!

Прошу прийняти мою (першу) пожертву в сумі 20 дол. на видавничий фонд А. Ю. Курдидика, як рівнож дуже щиро дякую за запрошення на авторський вечір.

Остаюсь з дружнім привітом

Микола П. Новак

У п'ятницю 10-го квітня 1970 року, година 7: 30 увечорі, відбудеться в Мармуровій залі дому КУК при вулиці 456 Мейн у Вінніпеґу

АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР

АНАТОЛЯ Ю. КУРДИДИКА

для відзначення 45-річчя його письменницької, журналістичної та громадської праці, на який просять Вас ласкаво прибути

Побратими пера й товариші громадської праці

Вечір оформлюють: І. Тиктор — слово; Я. Щур і Л. Ганнібан — пісня, Ліліян Карпінка-Кушнярик — акомпаньямент; Степан Сенайко — музика; Галина Коваль, Сергій Мухин, Ярослав Семчишин, Рома Романович, Роман Стойкевич — мистецьке читання; Анатоль Курдидик — післяслово.

Дорогий Друже, Миколо Петровичу!

Два роки тому, в грудні 1972 року, Ви скромно мовчали про своє сімдесятріччя, скерувавши свою енергію на влаштування Ювілею 70-річчя Вашого ровесника – що сьогодні тут Вас вітає – письменника Анатоля Юриняка.

Це вже яскраво підкреслює Вашу життьову настанову АЛЬТРУЇСТА – „насамперед про ближніх дбаю, про себе наостанку!"

Скажемо прямо: цю високо ідеалістичну,жертвенну настанову наша громада не завжди здатна оцінити. І власне так сталося два роки тому. Сьогодні ми, вітаючи Вас щиро з днем народження, висловлюємо тверду певність, що за три роки від сьогодні, Ваш Ювілей 75-річчя буде відзначений громадно й урочисто, як це належить за Ваш величезний труд і посвяту!

На той час – грудень 1977 року – напевно буде вже готова КНИГА СПОГАДІВ про славний Ваш життьовий шлях, шлях українця – патріота, невтомного трудівника і пропаґатора нашої КУЛЬТУРИ. Ми хочемо в цю Вашу книгу від себе щиру лепту дати – на пам'ять Вам, собі й наступним поколінням ОЦЕЙ АДРЕС, оздоблений віршем – як творчим виявом *ПОВАГИ І ЛЮБОВИ!*

***

Перед нами лежить *ЮВІЛЕЙНА КНИГА УКО,* видана 5 років тому за ред. Івана Овечка, нині професора університету в Колорадо. В цій цінній книзі перший розділ під назвою *„ПЕРШІ КРОКИ"* належить Вашому перу. Є й Ваше фото – обличчя молодого Миколи Новака з живими очима і мужнім виразом енергії й непохитної віри в краще майбутнє нашого народу.

Ось цю віру Ви пронесли через усі перипетії й недогоди Вашого життя аж до сьогодні. Ми не раз навіть дивувалися – звідки у Миколи Петровича оця витривалість, такт і вміння розрізняти слушну, корисну справу від фальшивих, або недбалих людей, що користаючи в міжчасі з людської наївности чи й недбальства, присмоктались з брудними цілями до чистих справ. Ми знаємо, що й цього року Вам довелося влаштовувати важливі культурно-мистецькі імпрези в нашому місті майже самотужки, без піддержки (а часами навіть з укритими перешкодами) з боку офіційних – чинників громади. Це, безперечно, коштувало Вам багато нервувань, фізичного й душевного здоров'я.

Та хай Вам буде нагородою свідомість, що всі Вами влаштовані імпрези були успішні так з мистецького боку, як і матеріяльного боку. Українська суспільність вільного світу вже знає, що раз організує щось на культ.–мистецькому полі Микола Новак, то в успіхові можна не сумніватись!

Тож живіть у здоров'ї й силі ще копу літ на добро і славу нашої культури та мистецтва, на добро і славу України!!

Анатоль Юриняк
Павло Форманюк

Лос Анджелес, Каліфорнія
Грудня 14-го, року Божого 1974

АНАТОЛЬ ЮРИНЯК, письменник, поет, літературний критик /фото з 1973 р./

Іван Діденко

АНАТОЛІЙ ЮРИНЯК

/до 50-річчя літературної творчости і 75-річчя життя

Шукаючи тут Україну і Поділля,
і нових обріїв...й людей, як Діоґен,
він уникав забав, не мав нудьги з безділля...
Писав, мотавсь по США, немов абориґен!

Так з пару літ назад він зник було на схід,
лишивши сиротами нас усіх, без жалю...
Та згодом—новина: «Лишив на цвинтар слід»...
У траур друзів кинув, засмутив цю залю...

Я бачив жіночок, що плакали за ним,
дізнавшися, що спить він вічним сном в Бавнд-Бруці...
Здавалось, розпрощались з сонцем весняним...
Вдовиці ж деякі за ним ламали руці!

А в мене вже зродилася сумна присвята:
«Поету, критику, письменнику...й Людині».
Та раптом—радість, як на Великодні свята:
«Він ще живий...І вічно житиме від нині!...»

Хоч він зустріч на сході ангела святого—
небачену красу—землячку світлолицю,
та не забув про нас, ні сонця золотого,
що гріє землю Каліфорнії й водицю.

ВІДЗНАЧЕНО 70-РІЧЧЯ АНАТОЛІЯ ЮРИНЯКА

У неділю, 10-го грудня 1972-го року, український Лос Анджелес відзначив 70-річчя народження відомого культурно - освітнього діяча, літературознавця, поета і письменника Анатолія Юриняка (літературний псевдонім), який народився 8-го грудня в 1902-му році на золотому Поділлі (Проскурівщина, а тепер — Хмельницька область).

У великій театральній залі Українського Культурного Осередку, відкрив ювілей голова Культурно-освітнього відділу УКО п. Микола Петрович Новак (якому, до речі, 14-го грудня також сповнилося 70 років життя), підкреслюючи важливість цього ювілею.

Із дуже змістовною доповіддю про життєво-творчий шлях Ювілята виступив письменник п. Олесь Скоп (що прибув із Сан-Д'єго). У ній він не лише відтворив великі творчі досягнення Ювілята, а й поставив наголоси на окремих особливо позитивних властивостях його особистого характеру

Після доповіді п. Олеся Скопа (який у першій частині свята був ідеальним заповідачем), автор цих рядків прочитав такого власного сонета, написаного спеціяльно з нагоди цього ювілею:

АНАТОЛЕВІ ЮРИНЯКОВІ

(В 70-річчя народження: 1902 — 8-го грудня 1972)

Син України (безсмертний Тарас — наш святий)
слово поставив своє на сторожі народу, —
щоби не зник він з планети — не мав переводу . . .
З ним Ти й пішов у далекі незнані світи!
Бо в Україні до нього — погорда . . . (і — смерть!).
Любиш це слово і скрізь бережеш, наче ока . . .
Щоб воно сповнило всі заповіти Пророка
там, де серця переповнені болями вщерть! . .
Восьмий десяток стрічаєш, мов осінь багату
(бачимо це ізблизька . . . І десь бачать здаля!):
гнеться (від овочів!) саду розкішне гілля . . .
— Тік повен збіжжя — зерна . . . І побілено хату . . .
Скільки ж створив би у Вільній Вкраїнській Державі!
Часу не тнули б там клопоти - леза іржаві!

Іван Діденко

НАРОДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН, ПА.

ЧЕТВЕР 15 ЛЮТОГО 1973.

НЕЗАБУТНЯ ЗУСТРІЧ У ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

Дізнавшись, що Лос Анджелес мають відвідати визначні українці зі Сходу ЗДА, голова культурно-освітнього відділу Українського Культурного Осередку п. Микола Новак (в порозумінні з головою нової управи УКО Петром Марцинівським і секретарем Василем Німродом), зробив усе, щоб місцева українська громада зустрілася організовано з гостями, тому на зустріч в залі УКО, в неділю 9-го липня 1972 прибули навіть люди з інших міст південної Каліфорнії.

Пан Микола Новак відрекомендував гостей:

1)організатора і незмінного (майже на протязі 20 років!) голову Об'єднання українських письменників "Слово", члена УВАН в Ню Йорку, літературознавця і літературного критика, професора Григорія Олександровича Костюка(літ. псевдонім Б. Подоляк) з дружиною Раїсою;

2)професора американських і канадійських вищих навчальних закладів і редактора журналу "Нові Дні" Дмитра Варламовича Кислицю;

3) відому докторку медицини Ганну Пашківську;

4) славну співачку Ганну Шерей.

Залу зустріла їх довготривалими оплесками.

Проф. Ь. О. Костюк у своєму виступі говорив про українську науку і культуру в історичному розвитку, підкреслюючи ролю поетичного слова в охороні і збереженні українського народу.

Проф. Д. В. Кислиця у своєму зверненні до присутніх говорив про значення друкованого слова, зокрема газет і журналів, та гаряче закликав усіх українців передплачували журнал 'Нові Дні', щоб так підтримати і зберегти видання цього цінного журналу.

Обидвох професорів залу вислухано із великою увагою та нагороджено оплесками.

Співачка Ганаа Шерей своїм, здавалося, неперевершеним виконанням українських пісень створила атмосферу справжнього свята. Ті, хто знав співачку як солістку і гордість знаменитої хорової капелі "Думка" під кер. Нстора Городовенка ще в 30-тих роках, побачили Ганну Шерей на сцені у повному розквіті її фізичних сил і краси. А її чудовий голос звучав так, як і в молодості. Присутні з затамованим диханням вислухали дуже багацько українських пісень, яких вистачило б на цілий концерт. . .

Як подяку гостям, в імені присутніх автор цього репортажу прочитав вірша "На згадку про Каліфорнію" п. з. "Гостям зі Сходу ЗДА" (США).

Після офіційної частини п. М. Новак запросив гостей і присутніх за столи, за якими продовжилося прийняття за чашкою чаю та цікавими спогадами проф. Г. Костюка, поета і літературознавця Юриняка, О. Ю. Панченка, науковця, журналіста і діяча Українського Робітничого Союзу, Ганни Шерей і ін.

Серед спогадів багато разів повторювалося благородне ім'я талановитого українського кінорежисера і кінопродуцента Михайла Ю. Панченка-

Іван Діденко

НАРОДНА ВОЛЯ.

31 СЕРПНЯ 1972.

ЧЕСТЬ І СЛАВА ТАКИМ СИНАМ !

Торонто,Онт.Канада,1977 р.

ВОЛОДИМИР ПЕТЛЮРА, син полк. Олександра Петлюри – рідного брата Симона Петлюри,– висловлює подяку учасникам Симпозіюму та його організаторам.

ДВІЙНИК МИКОЛИ НОВАКА

Не рідко окрема згадка про якусь річ, або особу одночасно викликає тісно зв'язану із нею асоціяцію.

У згадці чи розмові про Миколу Новака якось мимоволі постає образ немов його двійника Олександра Петровича Рішая.

Як перший, так і другий були своєрідними піонерами українського життя на західньому побережжі.

Микола Новак був піонером «старої еміграції, Олександер Петрович — із еміграції нової, підсовєтської. Як один, так і другий не надавали переваги особистому над загальногромадським. На цьому тлі самовідданої служби громаді, вони не могли не зійтись, зблизитись, заприязнитись і великою мірою себе взаємно доповнити.

Дві особистості — одне горіння і послідовна праця культурним і духовим потребам своєму суспільству.

Син українського Поділля Олександер Петрович Рішай активно включається у визвольну боротьбу українського народу й після її поразки переходить до праці у кооперацію в якій згуртовуються кадри українських патріотів. Розгром української економічної бази закінчується засланням та розстрілом тисяч кращих синів українського народу.

Олександер Рішай був засланим на будову Біломорського каналу — драконівського способу безглуздого нищення людей, про що детально описує О. Солженіцин у своєму «Ґулазі».

Напередодні війни О. Рішай повертається на Батьківщину і незабаром «звільняється» новим окупантом із його новими методами терору.

Закінчення війни застає його в Німеччині й, після кількох років він переїздить безпосередньо до Каліфорнії. Не зважаючи на важку фізичну й виснажуючу працю він віддає ввесь свій вільний час громадській і зокрема культурній праці. Він стає кольпортером різних часописів, журналів, поширює українські книжки часто із власним матеріяльним убитком. Не було імпрези без особистого вкладу праці та участи у підготовленні цією скромного безпретенсійною юдиною доброзичливцем. Він багато дописує до української преси, де переважають теми про українську культуру, зокрема — музичну. Його перу під псевдом О. Інгулець належить авторство книжки про українських композиторів.

Невблагальна смерть перервала нитку його трудолюбивого життя у літі 1973 р. У своєму завішанні він просить свого вірного приятеля Миколу Новака — доглянути за чином похорону.

— «Безсмертя людини у її добрих ділах» — сказав на поминках Микола Новак — «двійник» — О. Рішая.

Олесь Ш., Сан Дієго

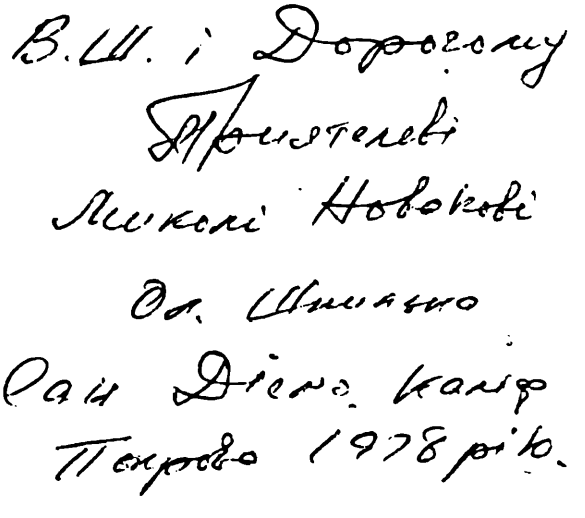

СПАСИБІ ТОБІ,

Дорогин Наш Друже, Олесь!

Спасибі за прекрасні слова — пам'ять про друга О. Рішая, за приємну згадку про мене!

Але чомуж бо Ти, Друже, аж такий скромний? Чому не згадав хоча б кількома рядками про Твою неорану ниву українського громадського життя міста Сан Дієго, де коли б не Ти та Твоя прекрасна родина, то Бог знає чи та неорана нива була б дала нам жниво? Ти посіяв здорові зерна, і сьогодні Українська Громада м. Сан Дієго збірає прекрасне жниво! Честь і слава Тобі та Твоїй українській патріотичній родині!.....*М. П. Новак, автор книги.*

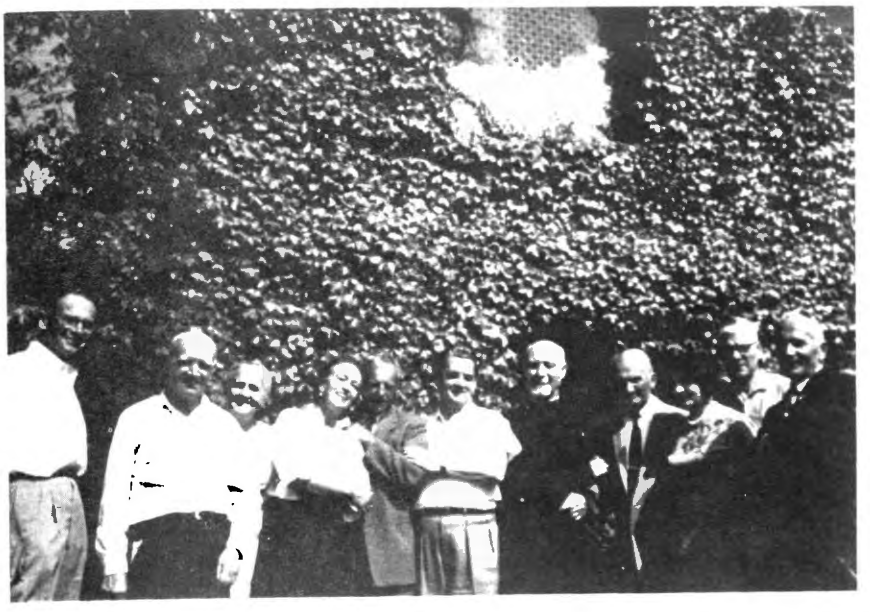

Зліва: майор УНР Григорій Маслівець, Ол. Рішай (сл. п. Покійники), Ніна Герасименко, Надія Новак, маєстро Григорій Китастий, сотник Б. Герасименко (Покійник), о. митр. О. Довгаль (Покійник), проф. інж. Микита Подруцький, Ганна Лозова, сотник Микола Старовійт (Покійний) і Микола Новак.

ОЛЕКСАНДЕР П. РІШАЙ

9-го серпня ц.р. у місті Лос Анджелес у Каліфорнії помер на 86-му році життя вельмизаслужений Олександер Петрович Рішай. Народжений біля міста Немирова на Поділлі покійний був учасником Визвольних Змагань, багаторічним в'язнем совєтських концтаборів, самовідданим громадсько-культурним діячем, журналістом і співробітником ряду українських часописів та журналів, фундатором дослідження спадщини композитора Леонтовича та автором багатьох розвідок з його життя та діяльности.

Був людиною вийняткових чеснот, взірцем великого Українця.

Вічна пам'ять відданому синові України.

ДРУЗІ

Сл. п. сотник УНР Борис Герасименко з дружиною Ніною. Ніна — німецького роду, родилась в Україні, але української мови зовсім не знала. Подружились по 2-й світовій війні, дісталися до Венесуелі і там були ініціяторами українського світського і церковного життя. Тому 10 р. сотник Б. Герасименко був головою УПЦеркви св. Андрія в Лос Анджелес. Від того часу, як подружились, Ніна вивчила так поправно українську мову, що трудно збагнути, що вона німецького роду. Ніна і дальше тримається тільки українського життя в Громаді і може бути приміром неодної українки — вірної дружини свого покійного мужа.

Зустріч Президента на летовищі

Повертаючись з подорожі з Австралії, Президент в екзилі УНР, Микола Лівицький, завітав 8 лютого 1974. до Лос Анджелесу, Каліф. На інтернаціональному летовиці зустріли і вітали Президента та його дружину п. Ольгу представники — управи Українського Культурного Осередку, молодечих організацій — Пласту і СУМА, Церков, УРСоюзу, УНСоюзу, УНПомочі, "Провидіння", СУА, Об'єднаної Школи Українознавства, Т-ва Українських Інженерів, ветеранів, Ліги Української Православної Молоді і журналістів.

В неділю, 10 лютого ц. р. Президент з Дружиною взяв участь у Богослуженнях обох Церков, де його вітали священики, а хор співав "многая літа".

Того ж самого дня в годині 12-ій Президент з дружиною взяв участь у відзначенні 56-ої річниці Української Державности, що його влаштовували — Український Культурний Осередок і Громадський Сектор Лос Анджелесу, Каліф.

Президента зустріли й привітали при вході до залі Народного Дому УКО хлібом-сіллю за українським звичаєм. З обох боків стояла на струнко молодь, головно Пластунки і Сумівки в одностроях.

Під оплески авдиторії молодь супроводжала Президента до місця за почесним столом.

Святочну доповідь в українській мові виголосила делегатка від Ліги Православної Молоді, Ляриса Ємець.

В англійській мові доповідь виголосила Надія Гіч, член СУМА.

Кульмінаційною точкою програми Академії була промова президента М. Лівицького.

Д-Р М. ШТЕРН ОБОРОНЯЄ УКРАЇНСЬКУ МОВУ

З СССР продістався на Захід цікавий документ, а саме, частина останнього слова, що його виголосив на своєму процесі у Вінниці, весною 1974 року, д-р Михайло Штерн.

"Громадяни судді!

З в'язниці я писав своїм рідним вірші. Сім місяців у тюрмі, я... лягав і вставав з ім'ям моєї прекрасної дружини на устах, чисту любов якої і проніс через усе моє життя. І все це я говорив не російською мовою, громадяни судді, але дуже близькою мені українською. І хоч тут не місце для поезії, але все ж таки я скажу кілька слів. Кожного ранку я вставав і говорив такі слова:

Такої чистої, святої,
Такої рідної як ти,
Такої ніжної простої
Мені ніколи не знайти.
Таку не часто окинеш оком,
Такої тільки, що марить.
А раз зустрінеш ненароком,
Навіки долю озорить.

Цією ж самою чудовою рідною і близькою мені мовою я писав своїм дітям:

Зломила буря дуб могучий,
Бо він скоритись не схотів.
А верболоз зостався гнучий,
Бо нахилятися умів.
Не будь нікчемною лозою
У час лихий.
Або здолай в борьбі з грозою,
Або поляж на прапор свій.

MIKHAIL SHTERN BEFORE HIS ARREST

Ніна Строката

На Дніпрі проломились льоди,
Над столицею — клекіт лелеки.
У Мордовію шлють нам листи,
Що Великдень уже недалекий.

Напишу прокурорам листа,
Щоб в таборі дозволено сповідь,
Щоби зміну наш статус дістав.
Чей Великдень наснагу поновить,

Політв'язням дасть віру і гарт,
Щоби дійсності глянути в вічі,
Не лякатись саранських примар,
Бо знущання — не будуть нам вічні!

— Ну і что ж — ти микробіолог
Караванская Нина Строката? —
Насміхаючись вів діялог
Прокурор з насолодою ката.

— Що ж ви, нелюди, хочете знов?
Чоловіка зректись мені важко.
Чи ви знаєте, що це любов,
Підлі ви, Джінгісхана ватажки! —

Юра Шух свій притулок знайшов
В місті Нальчику, в моїй квартирі —
Посадили мене у Шізо
За цей злочин тюрем конвоїри.

Стогне Волга, десь кличе пугач...
Дошкуляє в камері нам голод.
Батьку мій! Ти за мною не плач,
Ця епоха — на знищення кволим.

Може звільнять на деякий час
В Барашеві забріхані сіті.
За мій нарід терпіти не жаль.

Великі Українські Патріоти
зліва: д-р Тиміш Олесіюк, д-р Маруся Бек, пані Олесіюк та їхній син — д-р Андрій. Фото з 1977 р.

Зустріч з д-ром М. Штерном 1977 р.
Зліва: д-р М. Штерн, його дружина, пані Бойчук, М. Новак і д-р Андрій Олесіюк.

Похорони сл. п. колишнього міністра УНР д-ра Тимоша Олесіюка

У суботу, 16-го вересня ц.р. на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку поховано сл. п. д-ра Тимоша Олесіюка — б. члена Української Центральної Ради та міністра Уряду УНР в екзилі, лікаря, вченого-демографа, члена УВАН та НТШ, відомого громадсько - політичного діяча на Підляшші. Покійний помер 11-го вересня у Лос Анджелесі, Каліфорнія, на 84-му році життя. Після заупокійних відправ в українській православній церкві Св. Андрія Первозванного у цій же місцевості, де українська громада прощала в останню земну путь свого патріярха (так з пошаною в парафії Св. Андрія називали Покійника), тіло якого доставлено літаком до Нюарку до похоронного заведення Литвина і Литвина.

У суботу, о год. 10-ій ранку труну з тілом Покійного, накриту українським державним прапором, при жалобних звуках дзвонів внесли побратими і друзі Покійного до Церкви-Пам'ятника, де Владика архиєпископ Марко в асисті о. протопресв. Богдана Желехівського та о. прот. Франка Істочина відправив Парастас. Під час відправи співав хор під орудою інж. Анатолія Гончарова. При відкритій труні стояла почесна варта — сот. В. Сердюк, д-р М. Шпитко та М. Никіш з українським та американським прапорами та з бойовим прапором 3-ої Залізної Дивізії.

Відчитано також телеграми зі співчуттям від президента УНР М. Лівицького та голови Уряду УНР в екзилі д-ра Т. Леонтія.

СВОБОДА, П'ЯТНИЦЯ,
29-го ВЕРЕСНЯ 1978

ДОПОВІДЬ Д-РА М. ШТЕРНА

25 листопада ц. р. в м. Л. А. відбулася успішна доповідь д-ра Михайла Щтерна перед українською громадою, в домі УКО. Було багато різних запитань і слухачі вийшли задоволені. Було зібрано 600 долярів, які вручено д-рові М. Штернові.

На нашу думку виступи д-ра М. Штерна перед американцями (українські — жидівські громади) мають велике значення для активізації політичної діяльности для справи боротьби за вільну і незалежну Україну.

Прийняття сенатора Дола

В м. Л. А., Каліф. 1977 р., що відбулося на честь сенатора Роберта Дола улаштоване представниками поневолених Москвою народів.

Другий зліва — сенатор Дол, Чеслав Найдзюк (білорус), М. Новак, а далі: поляки, мадяри, литовці, естонці, болгари, чехи, серби та інші.

ПРЕСКОНФЕРЕНЦІЯ МАРУСІ БЕК, визначної української й американської діячки з репортерами м. Лос Анджелес, Каліф. 16 лютого 1975 р. *Перший ряд зліва:* Микола Новак, Маруся Бек, о. протоієрей Степан Галек-Голутяк, почесний член Т-ва Сприяння УНР Олесь Панченко. *Другий ряд:* Вол. Стойко, А. Олесіюк, голова Тов. Сприяння УНР, і Гліб Старовійт.

URKANIANS FOR MURPHY—A Ukranian Nationality Social in honor of George Murphy, candidate for the United States Senate was held recently at the home of Mr. and Mrs. Leo Tairov, 1402 No. Benton Way, Mr and Mrs. Mykola Novak assisted the Tairovs'. Guests from the Ukranian community included Mr. and Mrs. T. Kashevoy, Mr. and Mrs. S. Grod, Mr. and Mrs. G. Semeniuk, Mr. and Mrs. J. Nahirny, Mrs. A. Lorane, Mrs. V. Kuatza, Mrs. K. Steele, F. Lozowyj and P. Ivanchuk. Leading discussion on behalf of the candidate were Mykola Novak, president of the Ukranian Republican Assembly, and Mike Mazurki, movie and television personality. Walter Rodman, vice chairman of the Los Feliz Unit of

LOS ANGELES 26, CALIFORNIA — THURSDAY, OCTOBER 22, 1964

Від ліва: Бл. п. Михайло Брикнер і сини: Євген, Богдан, Едвард і дружина покійного Брикнера, Параня

13-го грудня 1976 р. в м. Лос Анджелес помер на 76 році життя бл. п. Михайло Брикнер, один з перших членів УНО в Торонті, сталий передплатник «Нового Шляху».

Народився в Західній Україні (походив з гарної української патріотичної родини). Був одружений, але по породі сина Славка, дружина померла.

1929 р. Михась Брикнер прибув до Канади — м. Едмонтон. Безробіття погнали його на схід Канади.

1939 р. в Торонті Михась одружився з дівчиною родженою в Канаді — Паранею, з дому Петровських, яка породила йому трьох синів. Євген і Богдан набули технічні знання (автомеханіків та інші), а Едвард закінчив вищі студії і сьогодні є інженером.

Перший раз я познайомився з Михасем Брикнером в м. Торонті на нашому Провінціональному З'їзді УНО в Торонті, 1934 р., коли то Управа того З'їзду запросила мене на доповідача з рамені ОДВУ в Америці. Я мав бути там тільки два дні, а що патріотизм членів був такий великий, що простора заля на «Квіні» була по береги заповнена на моїх виступах, то мусів промовляти аж чотири рази, і так був запрошений з такими промовами до Ошави й до Гамільтону, де також був подивугідний патріотизм УНО. Пригадую жертвенність тих славних патріотів, пригадую Михася Брикнера, які великі пожертви він складав на ОУН, щоб дати добрий приклад другим.

По 2-ій світовій війні спровадив до м. Л. А. сина Славка, його дружину, брата, Миколу та його дітей. В м. Лос Анджелес був дуже активним в УКО і УПЦеркві св. Володимира.

Великих похоронів Михася Брикнера довершили Всечесні отці: Петро Масвський і Григорій Підгурець — священики УПЦеркви св. Вілодимира в м. Лос Анджелес, Каліф.

ПРИМІТКА: Сини Брикнерів Богдан і Едвард, прекрасні та дуже солідні автомеханіки, а інж. Євген є управителем великої електричної фабрики «Бекмен» в Каліф.

Делеґати на 26 Конвенцію УНСоюзу наполегливою працею підготовлять успіх Конвенції

(Закінчиння зі сто. 1-ої.)

22 Гелен Олек

42 П. Головачук

257 М. Новак

293 Марія Душник

В цім числі газети, подаємо другий список делеґатів, які виконали свій основний передконвенційний обов'язок. Є їх 17, отже оба списки обнімають разом 35 делеґатів та головних урядовців, які з уряду беруть участь у конвенції. С ними, йдучи за порядковим числом їхніх Відділів УНС, такі відомі й заслужені делеґати й головні урядовці: гол. радна Олена Олек, з Шикаґа, П. Головачук з Пассейку, Іван Яковенко з Ютики, Іван Петрунцьо з Майнервил, Микола Ткачук з Шикаґа, Михайло Фединишин з Перт Амбой, Іван Кудрич з Бервик, Лев Гардинк з Вунсакет, Олена Маґер з Лорейн, Микола Новак з Лос Анджелес, Іван Чопко з Елмайри, Євстахій Гомотюк з Гартфорду, Марія Душник і Іван Пригода з Ню Йорку, Михайло Нич з Філядельфії, Михайло Ольшанський з Шикаґо і Петро Дяків з Ст. Кетринс. Їх приклад повинен заохотити усіх чотири сотні делеґатів до виконання свого головного передконвенційного обов'язку у відношенні до УНСоюзу, який дав їм своє найвище відзначення, вибираючи їх на своїх послів на конвенцію.

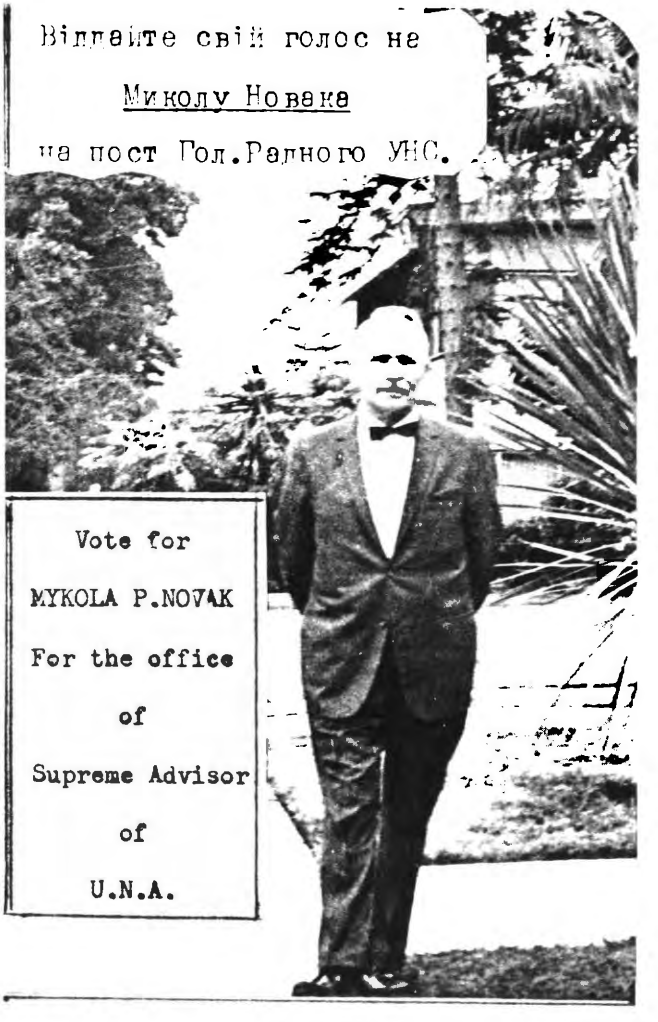

MYKOLA P.NOVAK,
Mayor's Cuncil For International Visitors
1818 Effie Street,Los Angeles,California 90026

Ювілей 257 Відділу УНСоюзу в м. Лос Анджелес, Каліф.

З нагоди 10-ліття 257 Відд. УНС в м. Лос Анджелесі, Каліфорнія, відбудеться велика ювілейна імпреза „Р а д і с т ь весни" з балем та веселою мистецькою програмою, в суботу, 30-го квітня ц. р., вечером, у великій сирійській залі св. Миколая — 2308 Вест 3-тя вулиця.

У мистецькій програмі ювілею беруть участь такі визначні ветерани української сцени, як Зіна Шмалій, Петро Шмалій, Петро Гурський і ін. А ще іншою атракцією буде виступ сольо - танок Юрія Шмалія (сина п-ва Шмаліїв) з Аргентини, який під тепершню пору є інструктором нової української танцювальної групи в Лос Анджелесі, та сольо - танок Любка Славського, голови вище згаданої української т а н ц ю в а л ь н о ї групи. Чистий прихід з імпрези призначений на ремонт театру, який Укр. Культурний Осередок набув на Народний Дім.

Управа Відділу УНС взиває все українське патріотичне громадянство цілої Каліфорнії допомогти Укр. Культурному Осередкові в місті Лос Анджелесі в його змаганнях, бо дім Укр. Культурного Осередку служитиме загальній та соборній українській справі. С це установа надпартійна, всеукраїнська, строго антикомуністична. І як такій українське громадянство Каліфорнії повинно допомогти не тільки участю в імпрезі УНС, але й своїми пожертвами на ремонт театру, який УКО купив за готівку, але не має грошей на його ремонт.

УКО м. Л. А., Каліф. сповняє функції також і УККА. Всякі письма, пожертви і т. п., посилати на адресу:

Ukrainian Culture Center
4315 Melrose Avenue
Los Angeles 29, Calif.

СВОБОДА, П'ЯТНИЦЯ, 22-го КВІТНЯ 1960

Довгождана зустріч на летовищі в Ню Йорку. На фото (зліва): Зінаїда Григоренко, Марія Григоренко — невістка, Олег Григоренко, генерал Петро Григоренко зі сином Андрієм.

Ген. Петро Григоренко з дружиною Зінаїдою під час пресової конференції.

Best wishes to General Grigorenko --

Jimmy Carter

DECEMBER 8, 1978

Як уже інформовано раніше, президент Джіммі Картер і ген. Петро Григоренко виступали з промовами на крайовій конвенції робітничої спілки Об'єднаних Сталеварів, яка відбулася в Атлантік Сіті, Н. Дж., в тижні від 18-го до 22-го вересня ц. р. Президент Картер промовляв у середу, 20-го вересня, а ген. Григоренко в четвер, 21-го вересня. Після свого виступу президент Картер зустрінувся з ген. Григоренком, запевняючи його, що уряд ЗСА і він особисто продовжуватимуть обороняти права людини в країнах за „залізною заслоною". Ген. Григоренко вітав Президента в імені Української та Московської груп сприяння виконанню Гельсінкських Угод. Він звернувся до Президента українською мовою, а його слова на англійську мову перекладав Роман Купчинський. Недавно ген. Григоренко одержав фото з цієї зустрічі від президента Картера з його особистими побажаннями. Ген. Григоренко — це перший член правозахисного руху в СССР, з яким президент Картер дозволив себе зфотографувати.

Кліфтон, 14-го жовтня 1975 р.

Вельмишановний Миколо Петровичу!

Замість розписуватись, чим я живу, пересилаю два вірші, в яких є висказано все моє нестерпне горе!..

Моя самотність — гірша тюрми! Не знаходжу собі місця! Роблю собі закиди, що я, може, не доложив усіх старань, щоб врятувати мою Оксану... Та лікарі твердять, що я зробив усе, що було в моїх силах.

Частенько їздив на могилу, щоб там вилляти своє безмірне горе. Але це щось таке, чого не можна наразі перемогти й людина страждає...

Дай то, Боже милий, почути радісну вістку, що наш Дорогий Приятель — Микола Петрович, уже вдома й скорим темпом приходить до повного здоров'я. Цього від щирого серця бажаю і за те Богу молитись буду.

Достойній Пані руку цілую, Вас, Друже Миколо, кріпко обіймаю з щирим побажанням почути радісну вістку, що Ви знову в обіймах творчої праці серед рідної громади.

Щиросердечно

Ваш відданий друг –

Петро Михайлович Ямняк

Петро Ямняк

Мої трени

Моїй Найдорожчій Оксані

Дивлюсь, а за вікном паде латастий сніг:
Меланхолійно й так задумано.
А я, о Боже мій, так уже знеміг
І журу — журю, я нестримано.

Дивлюсь, — а думами я все з Тобою,
По пройдених іду в житті слідах.
Іду по них із сумом та журбою —
Аж лячно миготить від них в очах!

Війна. Страхіття. Бомби та руїни,
І ми ступали в заграві по них, —
А там — кордони і чужі країни,
І досі біль важкий по них не стих,

Куди то тільки не манджав з Тобою,
Яких страждань не вінесла же Ти,
Їх не списать ніякою рукою,
А Ти зуміла пекло перейти!

На згадку — кров у жилах ціпеніє:
Від пройдених просторів та шляхів.
Воно ніколи вже не спопеліє,
А цю Хрибду перейти зумів!

Тож Ти мені прости, прости кохана,
За все, на що в житті Тебе я наразив!
З висот поглянь, ятрить ще досі рана,
Молись, аби її якось я пережив!

25. XII. 1975

О. А. КОШИЦЬ

(1875 — 12-го вересня, 1975)

На крилах пісні рідного народу
піднявся він в казкову височінь...
За всі зусилля мав у нагороду
проміння слави й мандрів далечінь.

Йому апльодували всі столиці
Европи і Америки колись,
а він шукав у них святі каплиці
й за волю України все молився...

Серця свого народу всім відкрив
і — чар душі його, і — рани крил!
Свої ж тут відвернулися від нього...

Лишили в самоті на старість літ...
Край не забуде лету чарівного!
У згадках буде вічно той політ!

Іван ДІДЕНКО

"НОВІ ДНІ", січень 1976

На цій світлині бачимо поета ІВАНА ДІДЕНКА (колишнього гімназійного професора) поруч із своєю дружиною РАЇСОЮ (закінчила художньо-промислові студії) і донькою НАСТУНЕЮ-ФЕДОРКОЮ (після каледжу дальше студіює співи і музику — гру на скрипці). Надіємося, що його вірші-присвяти, а також поеми, вінки сонетів, ліричні поезії, байки, гумористично-сатиричні вірші і ін., незабаром вийдуть друком у світ окремими цікавими книгами. А в цій книзі містимо його присвяти деяким особам, згадуваних у ній. Також передруковуємо із газет і журналів декілька його репортажів із урочистостей, про які йде мова у цих спогадах.

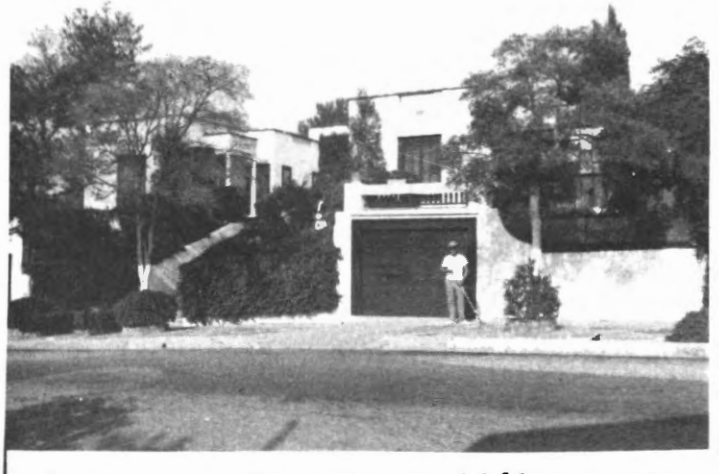

Стара хата Новаків до 1963 р., тобто перша від 1943 р.

МИКОЛІ НОВАКОВІ

у золотий ювілей праці на рідній ниві

(сонет)

Громадська нива є найтяжча серед нив,
Оброблених серцями, розумом, руками. . .
Вкладав хтось душу, потім з горя вовком вив !
Бо гнаним став (сльозами умивавсь роками . . .).

А скільки падає на ній працівників
святих, своїми ж тут обмовлених "гріхами" !?
Замовкло скільки в нас на ній провідників,
покривджених, що зникти з неї десь шляхами ?!

І треба мати силу волі неймовірну,
щоб оброблять її пів сотки грізних років, —
чесноти, щоби чистим слід лишать від кроків ! . . .

Микола Новак мав це все й дружину вірну !
Зберіг для України скрізь любов гарячу !
А в серці й жилах — кров прапрадідів-козачу !

Іван Діденко

Льос-Анджелес, Каліфорнія, 13 квітня 1975 р.

Ванкувер, 30 квітня 1965 року.

ВОІСТИНУ ВОСКРЕС!

Високошановний Пане М. Новак!

Дякуємо Вам за ласкаву дописку у святочній карточці. Нічого не може бути кращого у нашому житті на чужині, як пам'ять про один одного. А не може бути нічого гіршого, як між нашими людьми сварка.

Та це вже така наша вдача: чи перебіжить через межу курка, або щось не так зробив, як сусідові хотілося б — вже буде сварка.

Нема терпеливости і вирозуміння. Ворог про цю нашу вдачу добре знає й нас провокує.

А найголовніше є те, що, не дивлячись на стільки пройденого часу, наші люди москалів ще не знають.

Здавалося б, ми вже стільки біди і провокацій зазнали зі сторони нашого ворога, вже треба і на зимне дмухати, а вистачить тому ворогові лише зробити міну, що він усміхнувся, як наші люди говорять, що вже є "відлига..."

Ті "зустрічі", або, як кажуть, "культурні обміни", це є очевидний обман, спрямований на посварення еміграції.

Москалі витрачають колосальні суми грошей на шпіонаж і провокацію. Вони пробують всяких метод, аби розсварити нашого брата та спаралізувати от ту національну роботу. Не вдався "Комітет Михайлова" у Европі — полізли "бригадою Колосової" до Америки.

Правильно розуміють москалів наші політики і вчені у Америці. Вони знають, що зустрічатися з нашими людьми з України в тих обставинах, коли за їх спинами стоїть "старший брат", як поліційний аґент, жадної користи не принесе, бо їм не вільно сказати те, про що думають. А наших слів у Рідний Край вони не донесуть...

А наш Комітет Українців Канади думає інакше: він стоїть за широку співпрацю з висланниками з України... КУК погоджується з "культурними" діячами з України, а наші "прогресисти" погоджуються з політикою москалів на Україні. То чого більше треба Москві?

Та, Бог там з ними. Горбатого могила справить...

Наша доня позакінчувала всі потрібні студії, мови — англійська і французька. Чоловіка має доброго; працює також учителем у "гай скул".

Я з Дружиною під кінець червня поїдемо до Сан Франціско на весілля свого сестрінка, який працює у Сан Франціско та має одружитись з донею д-ра Орищука й вінчання відбудеться в суботу 3-го липня.

Може й Ви туди приїдете? Приємно було б нам там зустрінутись.

В кожному разі, просимо за нас не забувати і, бодай час-від-часу, дати про себе знати.

На цьому кінчу свою писанину та побажаю від себе й моєї Дружини для Вашої Родини, всього найкращого!

Остаюсь зі щирою пошаною до Вас,

Ваш А. Ільницький.

Сл. п. Олександер Ільницький,
народився 15-го січня 1889 р. у Винниці на Поділлю. До Канади прибув з родиною 1949 року, помер 13-го лютого 1975 року.
(Фото з молодих років).

О. Ільницький з дружиною Олею та її сестрою (зліва). Варшава, 1938 рік.

О. Ільницький з дружиною Олею
Прага, 1936 рік.

Богдана, одинока донечка Ільницьких

Пише Люба Дружина Олечка:

Нехай з Богом спочиває. Я, як дружина, з яким перейшла через вогонь і воду — можу сказати з рукою на серці, що це була людина шляхетна, повна невичерпаного ентузіязму, вірний син України, який високо ніс її прапор тут, на чужині. В родині примірний муж і взірцевий, повний посвяти батько.

Поділилася я з Вами своїми думками цілком пригідно, як зі своїм рідним.

"Покійний написав також свої спомини, будучи вже хорим — "стукав" довгими годинами на машинописі в трьох екземплярах. Два вислані десь до українських організацій в Торонто — Нью-Йорк, а одна буде тут в музею в Ванкувері. Почав писати дальший тяг своїх переживань — але... просто несподівано смерть перервала його добрі заміри.

Дякую Вам за все і бажаю успіхів"

Ольга Ільницька

Ольга Ільницька

А я від себе, Дорогий Наш Друже, скажу:

— Ой знаю я, знаю, як тяженько приходилось Тобі писати ці спогади — ночі не спав, думав: "Чи знайдеться хтось із моїх друзів, щоб те моє "стукання" — писання спогадів, побачило світ Божий, щоб довідалися наші нові покоління про те, що приходилось переживати мені на фронтах в Україні, на скитальщині в Европі, з ЗДА та в організаційному житті УНО у Ванкувері... Чи ж знайдеться хтось такий?" —

Найдеться, найдеться, Друженьку! Бач, пригадую своїми сторінками про Твої спогади, бо знаю, що Твої спогади матимуть велику вартість, як великого патріота — оптиміста. А таких спогадів нам треба якнайбільше! Хай знають наші покоління, що Україна не тільки від них повстала!.. І недалекий той час, коли Твої мрії та їхні спалахнуть таким страшним вогнем, якого ніяка ворожа сила не згасить! Воскресне Україна і це буде останнє наше "Ще не вмерла"! Звеличуватимемо її тільки: **"Воскресла, Воскресла Україна!"**

Спи спокійно, Славний Покійнику! Ти не ледачив у своєму житті — віддав на Вівтар Визволення України все, що було в Твоїх силах! Велике завтра гряде — повстане Україна!

Тобі, Дорогенька Олечко, Твоїй донечці, внучці і зятеві — наші глибокі співчуття!

— М. Новак, з родиною

ЖУРБА

— Вірна Мати! —я гукаю,
Бо не думав, що так скоро
Вперед я тебе сховаю.
За рік часу, що минув,
Тебе й споминаю...

Спи спокійно — прийде час,
Що летить стрілою...
З Його Волі, хоч завчасу
Готов буть з тобою.

Федір Гнип

Федір Гнип.

ФЕДІР ГНИП

МЕНІ ВСЕ СНИТЬСЯ

Мені все сниться Рідний Край,
Травневий день — земля родюча;
Кругом поглянеш, наче рай,
Але під серцем жре гадюка.

Чому я тут, аж на край світа?
Чому не дома, над Дніпром?
Чому як сирота, мов не одіта?
Чому не пливу на нім човном?

Я вже давно чекав нагоди...
Я так люблю Дніпро ревучий!
Я хочу бути, хоч незгоди...
Я вірю в день той неминучий!

Піду колись, хочби й пішком,
Піду крізь села й береги...
Піду — десь явно, а де нишком,
Піду до справжньої мети.

Мета моя — це Рідний Край!
Мета та сама — мій Дніпро;
Мета — в той сад, що наче рай,
Мета у мене вже давно.

Прийде той час і я діждуся
Вступить в дніпрові береги;
Потім я радісно всміхнуся,
Діждавши справжньої мети.

31. 10. 1970 р. Б.

ВІЩИЙ ТАРАС

Давно минуло сотня літ,
Відомо кожному із нас,
В сім'ї убогих кріпаків
Явивсь на світ у них Тарас.

Життя його було тяжке,
Батьки на панщину ходили,,
А він ягнята попасав;
Аж вечором вечерять ждав.

Тяжка недоля всіх гнобила
По всьому краю у той час;
Жодної хати не минула,
Також і ту, де жив Тарас.

Поки ще мати його жила,
Дитя мале вона любила.
Тяжкая праця з ніг звалила,
Тараса мама світ лишила.

Оставсь в Моринцях сиротою,
МОГУЧИЙ ДУХОМ — юних літ.
Поклала й батька смерть косою.
А Він — усім дав "ЗАПОВІТ".

ТАБОРОВИЙ ЗНІМОК ГНИПІВ. Зліва: Марія мати (померла тому кілька років), Івась Гнип, батько Федір і син Андрій.

Прекрасні українські патріоти, жертвенні на всякі громадські цілі. Федір — перший жертводавець на видання моїх спогадів. — *М. Н.*

Галя Гнип, донечка родини Івася Гнипів. Дай Боже, щоб була з неї будуча «Полтавчанка».

Віктор Гнип зі своєю матір'ю Ольгою

5-літній **Віктор** знає напам'ять і деклямує з з подиву гідним талантом багато віршів, виступаючи на сцені від того часу, коли йому було несповна 3 роки.

Церковний хор — диригент — **Дмитро Бенко**

(посередині сидить)

ТРЕТЯ СЕСІЯ

Третю сесію Конвенції відкрив предсідник Іван Флис у вівторок, 17-го травня, о год. 9.15 рано, проголошуючи продовження звітувань членів Головної Контрольної Комісії. Він попросив до слова головного контролела Івана В. Іванчука.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО КОНТРОЛЕРА ІВАНА В. ІВАНЧУКА

JOHN W. EVANCHUK

(U.N.A. Auditor 1946 — 1969)

Щоб написати звіт за чотири роки мого перебування на становищі головного контролера, на це треба було б надто багато місця. Тому, що звіт Контрольної Комісії УНС цього разу загальний і поданий окремо, я обмежуся тільки до моїх завваг і торкнуся справ, що повинні знати і делеґати на Конвенції УНСоюзу і всі члени УНСоюзу.

Українка координує університетську конференцію

Проф. Іванна М. Іванчук була координатором конференції Естетичного Вишколення, яке відбулося в грудні, 1975, в Говернор'с Стейт Університеті в Парк Форрест Савт, у стейті Иллиной.

В цьому університеті проф. Іванна М. Іванчук навчає малярство й інше мистецтво в гуманістичному відділі.

Вона є дочка Івана Іванчука, з Шікаго, знаного як бувшого урядника в Українському Народному Союзі, родом з Гімлі, Ман.

НАШІ ДОРОГІ РОГАТИНЦІ — УСуСус Степан Теребуш і дружина Анастасія 18-го листопада 1973 р. відзначили свій 50-літній ювілей подружнього життя. Торонто, 1974 рік.

БЛ. ПАМ. ІВАН ПРОЦІВ

Дня 29 березня, 1967 р. відійшов у вічність бл. пам. Іван Проців, загальношанований громадянин, член - співосновник УСГ, УНО, Українського Відділу Канадійського Легіону, Кредитівки тощо. Покійний народився 11 вересня 1902 р. в с. Кліщівна, Івано-Франківська обл., Україна. До гімназії ходив у Львові, а служив у рядах Українських Січових Стрільців. 1928 р. приїхав до Канади, де зразу включився в українське національне життя, закладаючи кооперативи. Якийсь час мав крамницю споживчих товарів, а потім працював як книго вод. В минулому році відвідав своїх рідних в Україні, де заразом розглянув справу можливості повернутися до дому, щоб зложити свої кості в українську землю. Але не судилось!

На Вічну Згадку Друзям

З Іваном В.Еванчуком,подружились ми в ЗСА,з Іваном Процем в Рогатині,а з Теребушами у Торонті,Канада 1934 р. М.Новак

Telephone (213) 413-2073

From the Desk of
MYKOLA P. NOVAK

1818 Effie Street
Los Angeles, Calif. 90026

Славному Поетові
ВОЛОДИМИРОВІ БАРАБАШЕВІ
в Ню Вестміністер, Б. К., Канада

19 вересня 1973 р.

Дорогий Наш і Славний Поете!

Ти пишеш: "Я не мільйонер..." Так, Ти ним не був і не будеш! Бо Ти, Славний Наш Козаче, щось більше за мільйонера! Господь дав Тобі таке славне багатство, таке велике, якого за ніякі гроші не купити! Ми, українська еміграція, горді, що Господь послав нам Тебе! Ми радіємо, ми тішимось Тобою! Ми молимо Господа, щоб наділив Тебе ще дуже-дуже великим здоров'ям, довгими роками, бо перед Тобою ще багато-багато славної поетичної праці — на славу поневоленій Україні та на радість нам, різним вигнанцям і тут родженим українцям!

Приїжджай, будь нашим достойним гостем! Ми радітимемо Твоїм прибуттям!

Напиши, коли прибудеш? Я радію, що віднайшов Тебе! Спасибі д-рові М. Шкавриткові, що допоміг мені віднайти Тебе.

До побачення в Лос Анджелесі, в Новаків!

Вітаємо також Твого сестрінка, є місце на Вас обох, таки в нашій рідній хаті!

(——) М. Новак

Свято-Андріївська Православна Церква в м. Лос Анджелес посвячує український жовто-блакитний прапор для Церкви.

Зліва: Степан Ґрод (голова Парафії), сотник Микола Старовійт, о. митрофорний протоієрей Ананій Міроценко (Настоятель). 1954 рік.

МИКОЛІ ПЕТРОВИЧУ НОВАКОВІ

до 70-річчя життя (1902 — 14-го рудня — 1972)

Немов у казці, чи у фільму стрічці,
з'являлися й зникали рік за роком...
Промчали хутко, наче трок за троком
(пливуть тепер, мов чисті води в річці)...

Ще ж "вчора" в юнака була обнова:
у Січових Стрільцях став добровільцем.
З'явився в Київ стражем, богомільцем...
А нині: "Патріярхом*) є тут Новак!..."

Ішов під рідним стягом Ти завжди!
Прапороносцем все є в перших лавах!
І не лякавсь під кулями, в облавах...

У ювілейні дні салютів жди
від всіх, кого девізом є: держава...
Тобі ж з морів і суші лине: "Слава!!!"

Іван Діденко

Лос Анджелес, Каліф., 3-го грудня 1972 р.

Примітка: Патріярх — п. М. Новак прибув у Л. А. (у Голливуд) 1943 і став першим організатором укр. колонії і її громадського, церковного і культ.-освітнього життя.

МИКОЛА НОВАК — 40 РОКІВ ТОМУ

(Українська Летунська Школа в Нью-Йорку)

Якраз у 70-річчя цікавого і повного подій життя Миколи Новака, каліфорнійського піонера українського громадського життя, потрапила до моїх рук одна летючка, друкована на чотирьох сторінках із чотирма історичними світлинами. Це видання Організації Державного Відродження України (ОДВУ) в Америці з нагоди заснування Української Летунської Школи в Нью-Йорку майже сорок літ тому — у березні 1934 року. Летючка, видрукувана українською й англійською мовами, сповіщає про заснування з рамени ОДВУ та під керівництвом ініціяторів — пп. Євгена Скоцка та Миколи Новака — першої летунської школи українців. Це був час, коли всі очікували війни, і кожний по-своєму до неї готувався. Скоцко і Новак вірили і писали: "Нема найменшого сумніву, що ця війна буде мати велике значення і для українського народу, бо вона пірве його до нової боротьби за визволення Української Держави... переміниться у визвольну війну". А щоб українська еміграція не була заскочена, щоб могла прийти з якоюсь допомогою новій українській армії, вона мусить вже тепер дещо підготовляти...

І ось ми бачимо на фото гурток учнів Летунської Школи разом із одним із ініціяторів цієї цікавої справи — Миколою Новаком в одностроїі, з інструкторами та Іваном Кібалом, який "перший зніся безмоторовим літаком в повітря 150 метрів висоти"...

Згадана школа мала лише один безмоторовий літак, потім робила заходи, щоб дістати також моторовий, влаштувати, подібні курси і в інших місцях Америки.

Читаєш таку історичну публікацію і доходиш до висновку: ті, що колись, ще в молодості, брали близько до серця справу українського визволення з лабет Москви, робили все можливе, щоб прискорити те визволення, і сьогодні, в семидесятирічному віці, віддають свій дорогий час і останні сили, щоб чимсь спричинитися до поліпшення нашого громадського життя на чужині та тим самим допомогти і нашим людям в поневоленій Україні сподіватися кращого майбутнього. Не через пристосування до існуючої дійсности, а через підготовку до боротьби за свою волю.

Українська Летунська Школа в Нью-Йорку була заснована з рамени певної організації, але, як і в кожній організації, мусить бути ініціятива, жертвенність, запал окремих осіб, живих людей. У справі шк ли Скоцко і Новак були промоторами і виконавцями, ініціяторами і трудівниками. Тільки Бог один знає, скільки часу, посвяти, грошей усе те коштувало таким активістам-патріотам, як тут згадані! Але, на жаль, чомусь мало читаємо в спогадах чи офіційних публікаціях про таку відданість подібних їм людей. А приклади таких заходів, як оцей у справі приготування українських пільотів для української вільної держави, в народження якої чи відродження так вірили ті патріоти, — це благотворні й заохочуючі нашу молодь акти до діяльности на громадсько-національному полі тепер, і їх треба популяризувати.

Мені не відомі докладності щодо тут згаданої школи, і моїм завданням не є подати історію тієї цікавої події, щоб відзначити всіх, що прислужилися до такої важливої в той час справи. Але факт ініціятиви в заснуванні тієї школи та участь в адміністрації Української Летунської Школи майже сорок літ тому Миколи Новака (разом із Євгеном Скоцком), якому оце минуло тепер 70 років життя, змушує моє перо репортера-журналіста подати це до відома громаді читачів, зокрема каліфорнійській, в якій п. Новак і тепер активно діє на базі понадпартійности і соборности, як згадку-квітку до його Ювілею.

Іван Овечко

КАНАДІЙСЬКИЙ ФАРМЕР

Winnipeg, April 2, 1973.

НАВЧІТЬ МЕНЕ, МАМО!

І книг прочитав я, здається, немало,
Вже й батьком став Ваших коханих внучат,
Та жити на світі — навчіть мене, Мамо,
Як Бог все життя Ваше довге навчав!

Навчіть мене бути у темряві зрячим,
Навчіть в лябіринті незнаних ідей,
Де розум безсильний, там серцем гарячим,
Очима душі пізнавати людей!

Навчіть мене, Мамо, прощати образи,
Як Ви їх прощали всім, завжди і скрізь!
В найбільшому горі, в болючій екстазі
Навчіть мене плакати мовчки, без сліз!

Навчіть мене, Мамо, тієї молитви,
Що нею Ви нас зберегли у війні!
Навчіть, як Великого Бога хвалити
За хліб і свободу в чужій стороні!

Як Ви, хочу бути таким до загину,
Тому Вас від щирого серця молю:
Навчіть мене завжди мою Україну
Любити, як Вас я — о, Мамо! — люблю.

Згадуючи 1933-ій...

БРАТОВІ

У рани свіжі і глибокі
Тупим встромляє хтось ножем,
Коли згадаємо з тобою
Минуле, рідне і — чуже...
Коли згадаємо, що їли:
Як кусень хліба в двісті грам
Ми мотузочками ділили
З тобою, брате, пополам;
Як кукурудзяне зернятко
Ловили ложками в „борщі",
Як мати плакала, а батько
Вставав з-за столу і мерщій
Виходив, згорбившись, із хати,
Сідав на призьбі під вікном,
Щоб сліз своїх не показати
Голодним дітям за столом;
Як кровожадно-озвірілі
На „чорнім вороні" кати
До хатя нашої влетіли...
З тих пір не бачив батька ти.
А там — війна... вогонь надії,
А потім — знову розпач, гнів.
Згубили все ми — тільки мрії
Про Рідний Край та безліч снів
Ми пронесли тими щляхами,
Які нас знову приведуть
Туди, де нині кров ріками,
Де сльози без кінця течуть,
Туди, де ти колись родився,
Де батька рідного згубив,
В той край, що нам так часто снився
— В країну вільних козаків!

"Свобода", США, 1963

Іван Овечко

У 92 ліття...

Пані Олені, матері нашого дописувача д-ра Івана Овечка, минулого місяця (якраз в День Матері) сповнилося 92 років. Гратулюємо та бажаємо доброго здоров'я!

Редакція
»К.Ф. В.С.«

Лариса Мурович

МАТЕРІ ІВАНА ОВЕЧКА

На 87-річчя — з побажанням дочекатися 100-річчя

Хоча я Вас не знаю, та добре знаю сина,
Яким гордитись може соборна Україна,
Коли ж образить матір його хтось із людей,
Той біль серця відчують у тисячах грудей.

Складних тут філософій не треба допомоги,
Як глянем на тернисті, проверстані дороги,
Тож вичислять не хочу в день Ваших уродин,
Що змалював там кров'ю у власних творах син.

Хто ж, як не Ви, завзяття до боротьби за волю
В його душі зміцняли, за нашу кращу долю?!
Тому з любови нині, неначе із троянд,
Вісімдесят і сім я сплітаю Вам гірлянд.

Також прошу, дозвольте й мені в день цього свята
Назвати Вас достойним і милим словом "МАТИ"!
Хай спиниться всесвіт, як обіймемось ми,
І світле сонце в небі розвіє жах пітьми!

(Відгук на І. Овечка статтю "Чи тільки особиста справа" в "К. Ф." ч. 24, 1974)

Semen Owechko does final assembly of an air data computer for a Navy plane in the "clean room" of Torrance Garrett AiResearch facility.

УКРАЇНСЬКА ВИНАХІДЛИВІСТЬ

Friday, Nov. 5, 1965 H★ Los Angeles Herald-Examiner

May 15, 1972. ВІЛЬНИЙ СВІТ

Як відомо, великі американські корпорації завжди заохочують своїх працівників до поліпшення й удосконалення виробничих процесів та до дослідницької праці в певній ділянці. Цієї системи дотримується і величезна американська корпорація Гаррет, яка має в Лос Анджелесі частину своєї електронічної продукції. Здебільшого ця корпорація виконує замовлення на електронічні апарати для літаків та на інші, досить делікатні, компліковані частини, що не належать до публічного оголошення. У відділі електронічної системи працює в цій корпорації у Лос Анджелесі й українець Семен Овечко.

Минулого місяця 32 дослідники в ділянці поліпшення чи удосконалення певних процесів праці отримали в Лос Анджелесі відзначення за свої винаходи чи сугестії. Як повідомляє газета тієї корпорації "Ейрепорт" у виданні за квітень 1972 р., "На першому місці серед 35-ти сугестій, прийнятих до переведення в практику, стоять сугестія п. Семена Овечка в ділянці електронічної системи, за яку він отримав додатково 210 дол."

Звичайно, сума невелика, але факт відзначення українця й його ідеї на першому місці в такій великій і важливій для аерофлоту корпорації досить відрадний. Зачуваємо, що п. Семен Овечко працює тепер, помимо своєї регулярної праці в тій корпорації, над приміненням у практиці його нових і важливіших удосконалень. Бажаємо дальших успіхів!

ПАНОВЕ, ПЕРЕПРОСІТЬ МАМУ Д-РА ІВАНА ОВЕЧКА!

(До спростування д-ра І. Овечка, яке появилося в різних пресових органах, тобто в "Америці" 12 червня, "Новому Шляху" 22 червня, "Вільному Світі" 10 червня 1974 р.)

Іван Овечко відозвався до громадської опінії в обороні своєї дорогої старенької мами на закид секретаря редакції "Бюлетеня" СВУ п. Т. Тарахівського, в якому п. Тарахівський пише так: "Перепрошення для Вашої матері за надруковане в "Інформаційному Бюлетені" ч. 1 (38), 1974 р., що нібито вона по-національності росіянка, буде опубліковане лише при умові, коли редакція бюлетеня одержить від неї (чи від Вас) фотокопію документа (метрику, свідоцтво, чи будь-що, що вона українка по-національности)".

Я радію, що Іван Овечко (поет, письменник, журналіст, довголітній громадський діяч) не понизив себе посилкою якогось документа про свою маму п. Т. Тарахівському (секр. СВУ), на його нетактовного листа до І. Овечка.

Коли б я був у проводі такої організації, як СВУ, то за такий нетакт висловив би п. Тарахівському догану. А він (Тарахівський), для добра організації, повинен був би вибачитися перед своїм проводом організації і заявити в українській пресі, що зробив кривду старенькій мамі Овечка своїм нетактовним листом, а своєю заявою — перепросити цілу родину Овечка.

Бо ж, яке право п. Тарахівський мав чи має домагатися документа про маму І. Овечка, про її походження — змушувати її сина, високозаслуженого в нашому громадському житті, писати спростування, що його мати не російського походження, а українського? Якого документа ще нам треба? Невже ж СВУ є поліційною організацією в Америці — держава у державі? Та бо, де? Тут, на волі, в Америці? Як можна таке дивовижне домагання ставити не тільки такій людині, як Іван Овечко, але й до всіх інших людей негарно щось подібного писати. 87-літня старенька мама Овечка для нас, української громади м. Лос Анджелес, — крім її синів (Івана і Семена), є ще також й ось яким "документом" її походження:

УПЦ св. Андрія в м. Лос Анджелес (на високій горці)

Організована ця церква на 95% скитальцями зі Східньої України (полковниками, сотниками УНР, прекрасними патріотами молодшого покоління різних професій) і до цієї церковці від першого дня прибуття родини Овечків з Бразілії (1959 року), старенька мати Овечка кожну неділю — довгими цементованими сходами (50 їх різних) крокувала з цілою родиною — синами, невістками, внуками на молитви до української церкви, не російської. А ось останні кілька років, коли вже на силах зовсім упала, на очі стала сліпнути, — **Вам, Пане Тарахівський,** варто було б побачити, — з якою увагою, достойністю її сини (Іван і Семен) допомагали її крокувати по тих високих сходах до УПЦ св. Андрія! Церкви, де всі перші священики були колишні старшини УНР (о. А. Селепина, о. В. Уманець і тепер покійні: патріоти о. Ананій Мірощенко і о. Олександер Довгаль), а з молодшого покоління о. Порендовський. Сьогодні та церква очолена українським патріотом о. митратом Степаном Галеком - Голутяком (він, його дружина

ОЛЕНА ОВЕЧКО

Ред. **Іван Овечко** з дружиною **Марією**

народжені в Америці, їхні два сини і дві доні говорять чистою українською мовою. Сини мріють піти шляхами батька, тобто мріють служити Богові в церковних ризах. Молодший син є диригентом на всіх відправах батька). До такої церкви 15 років старенька мати І. Овечка крокувала. Коли б була московкою, то була б пішла собі до московських церков (є їх тут аж 4 різних).

Тому два місяці попрощали ми стареньку маму І. Овечка на сталий побут до сина Івана Овечка до Колорадо, бо там кращий клімат. А до того часу старенька жила собі — раз в одного сина, другий у другого. Я бачив, у своєму житті, чимало синівських опік над своїми батьками, але такої опіки, такої уваги синів, невісток, внуків, як це я мав честь спостерігати довгими роками родину Овечків до їхньої мами, бабусі — на жаль, дуже мало подібних. Та бо до якої мами? Бідної українки — "сіль української землі". Може навіть малограмотної.

Мати синів Овечків говорить мовою українського села, як багато інших наших селян не тільки Східньої України, але й інших земель України. Чимало було і тепер ще є наших людей також й вчених (з усіх земель України), які десь-колись вимовлять чуже слово? Невже ж із цього приводу треба їх відганяти з українського гнізда? А таких гріхів ми маємо вже аж забагато! Треба нам також не забувати, що мама І Овечка допомогла вивчити українську мову дружині-німкині Івана Овечка, яка говорить по-українському так гарно, що ніяк невторопаєш, що вона не-українка. Мати Івана найбільше допомогла невістці вивчити українську мову, бо та мати кож

ний день була з невісткою а син тільки вечорами, бо працював тяжко фізично на фабриці, поки добився вчити на університеті. Та бо чи тільки вечорами, коли різні вечори були зайняті різними засіданнями та іншими обов'язками в Громаді, подивугідної праці українського журналіста і т. п. Це ж людина — динаміт при машинописі. Пише тільки двома пальцями, але коли не бачите його, а тільки чуєте ті пальці, то вам здається, що це пише найкращий світовий "тайпіст". x

Всі внуки старенької мами Овечка теж говорять гарною українською мовою. Бабця допомогла й внукам вивчити українську мову, бо вона все була або в одного сина чи другого з їхніми дітьми. Сини, невістки не все були дома, бо працювали.

Моє вухо

"Скинь шапку з голови, привітай Божим словом кожну від тебе старшу людину, а зокрема, борони тебе Боже, коли б ти, сину, не зробив це людині старечих років! Будь чемний, привітний до всіх людей в селі, в місті, де тільки будеш. **Здобудеш собі шану в людей, любов і станеш ти — людиною!"**, наказувала мене моя мати дуже строго від самого дитинства.

Коли ж одного разу я чвалом біг до школи селом, бо спізнився, і не примітив поважного господаря нашого села, і не вклонився йому, не скинув шапки і не сказав "Слава Ісусу", господар кликнув: "Стій, ходи до мене!" Я прибіг до нього, хотів вибачитися, але господар не дав мені такої нагоди, взяв рукою моє вухо і так сильно покрутив ним, що я й до сьогодні чую ту його важку руку на моєму вусі.

"Та невже ж твоя мати тебе сину не навчила, як маєш ти проходити біля старших людей?", питав господар. "Коли ж так, то запам'ятай собі мою науку... Чий ти сину?", злісно питав господар. Та я не признався. Вирвався з його рук, щосили побіг до школи, витираючи по дорозі заплакані очі. "О, не смію пожалітися мамі про таку подію, бо не пожаліє мене. Не смію признатися товаришам у школі, бо сорому наберусь", — так й по сьогоднішній день нікому нічого не говорив про своє вухо.

Аж ось сьогодні, читаючи сторінки "Вільного Світу" (з 10-го червня 1974 р.) бачу ім'я Іван Овечко, підписаний під статтею "Із суспільного життя", та ще й піднаголовок — "Спростування". Став читати, що це таке Іван спростовує? А коли аж кілька разів перечитав те "спростування", то тепер, коли я вже в таких роках, як був той господар, який добре повчив мене як я маю поводитись з людьми поважного віку, думаю що не брали б мені добрі люди за-зле, коли б я взяв за вухо п. Тарахівського та повчив також і його: "Сину, навчися пошанувати роки людини!"

Я не читав статті, де І. Овечко писав, що в деяких частинах України під час голоду 1933 р. голодували також й росіяни. Овечко неодин таке твердить. Маємо більше таких свідків у нашій громаді. Маємо свідків також, що Сталін зробив свою чорну роботу й українськими руками — "українською бестією", як ось недавно дуже влучно висловився один наш високодостойний гість в залі УКО, коли говорив чому нам треба церкви і т. п. Недавно помер тут один такий, який таку чорну роботу Сталіна робив під час голоду в Україні. Наче сповідався мені, що робив це, бо краще не знав — був темний, заагітований.

А що так було, то не треба нам вдаватися до історії в Україні, досить буде, коли пригадаю, ось що:

Величезні наші протиголодові маніфестації 1933 р. в Нью-Йорку, в Чікаго, Дітройті та інших містах наших поселень, українські комуністи в парі з москалями та іншою "вулицею" (тисячами людей) нападали на наші маніфестації (з різним таким знаряддям, як каміння, патики, залізні дрючки, молоти, а то й кілька револьверів поліція найшла в них). Еге ж кров лялась усюди, де наші маніфестанти оборонялись. Моя дружина (тоді учениця "гайскул") теж потерпіла таку зневагу від нашого яничара. Чиста українська кров лялась також й в Канаді, Аргентині, Бразілії на таких маніфестаціях. До Другої світової війни не легко було нам змагатися за ПРАВДУ УКРАЇНИ з комуністичною вулицею — на жаль — нашими рабами Москви.

Ніяка культурна нація не лякається позитивної критики-самокритики. Ми теж доросли вже до державно-культурної нації. А що І. Овечко щиро пише про українську справу, то раджу п. Тарахівському перечитати собі книжку Овечка "Ти був чужий", видану ним ще в Бразилії, крім різних інших його книжок. Зокрема чудових віршів (насичених українським патріотизмом), які у нашій громаді кожної якоїсь великої події — концертів і т. п., наші діти з великою насолодою деклямують. Цього року "День батька" в УПЦ св. Андрія був вшанований прекрасним віршем Овечка, віддеклямованим подивугідним 10-літнім Віктором Гнатом.

Миксла П. Новак,
колишній доброволець УГА, УВО, організатор ОДВУ, співпродуцент перших українських фільмів "Наталка Полтавка", "Маруся" (їхній актор), фільмів "Галичина" і "Гуцульщина", а від 1943 року піонер світського і церковного життя в м. Лос Анджелес, Каліфорнія, ЗСА.

***

П. С.: Це перший раз подав я про себе такі мої шляхи — українця. А це тільки з тієї причини, що дорожу родиною Овечка. А п. Тарахівський хай знає, що я хоч не проходив трагічних шляхів СВУ, то теж бував там, де чув плач України.

М. П. Н.

Молода Іва Овечко, донька українця-батька та німки-матері, є секретаркою головного адвоката спілки "Yellow Cab" у Льос Анджелесі і молодий Антоніо Де ля Серра, електронік-кресляр, нащадок старого еспанського аристократичного роду

ПОДЯКА ХРИЩЕНИКА І ГРАДУАНТА

Тепер, коли мені цього літа сповнюється 18 років і я закінчив гайскул, я хочу подякувати всім тим, що, крім моїх рідних батьків і родичів, всякими способами підтримували мене протягом довгих років і заохочували до науки. А серед них в першу чергу моїй Хрищеній Матері п-ні Анні Дорошенко (Чікаго), яка тримала мене до хреста 18 років тому в Бразілії. І хоч я її майже не пам'ятаю, бо понад 15 років не бачив її, все ж відчував її увагу завжди, отримував щороку картки, листи і подарунки до кожного більшого свята або мого дня народження. Дуже жалкую, що мій Хрищений Батько св. п. Михайло Стефанишин у Бразілії не дочекався мого повноліття — вічна Йому пам'ять!

Щире спасибі також п-ву Миколі і Надії Новакам із Каліфорнії, які від дня нашого приїзду до Америки і ж до останнього моменту мого перебування в гайскулі і його закінчення в багатьох листах до мене і під час зустрічей щиро заохочували мене до науки і завжди разом зі мною, моїми батьками і родичами раділи моїми шкільними успіхами.

Юрко Овечко

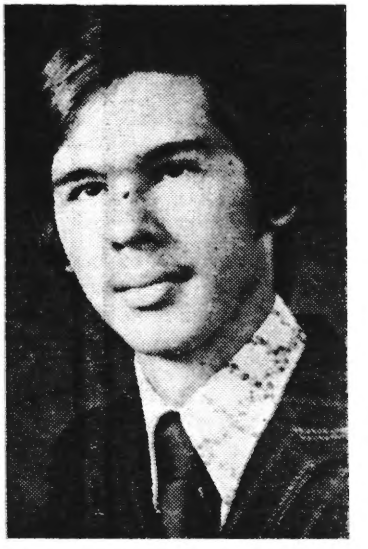

Юрко Овечко

УСПІХИ НАШОЇ МОЛОДІ

Юрко Овечко прийнятий до „Калтек"

Від Редакції

Юрко Овечко — це син колишнього довголітнього співробітника »Канадійського Фармера« і »Вільного Світу« д-ра Івана Овечка. Юрко закінчив у цьому році гайскул з найбільшою кількістю відзначень і нагород у його школі, а найважливіші з них за останній рік такі: фіналіст у всеамериканському контесті, в якому брало участь коло 2-ох мільйонів студентів, в числі відвідсотка найкращих; срібна медаль за працю з ділянки вивчення швидкости світла від Джуніор Академі оф Сайенс стейтів Колорадо і Вайомінг з публікацією резюме його праці в журналі тієї Академії; дві золоті медалі — перше місце з фізики і третє з математики в контесті найкращих у Північно-Східньому Колорадо; відзначення як найкращого в школі хемії Американською Хемічною Асоціяцією з відділом у Денвері; медаль від Бауш енд Ломб як найкращому в точних науках (фізика, математика, хемія) і стипендія в сумі майже 4,000 дол. річно для Університету Рочестер. Але від цього останнього Юрко відмовився, бо отримав також стипендію понад 3,500 дол. річно від "Калтеку" — Каліфорнійського Інституту Технології, де й буде навчатися наступного року. Ця школа відома в Америці трудністю вступу до неї, куди приймають щороку якихось дві сотні нових студентів з усієї країни. Юрко закінчив гайскул, придбавши одночасно 22 університетські кредити з вищої математики в Університеті Північного Колорадо, куди його послано гайскулом з оплатою додаткових студій, які він закінчив також з найвищими оцінками.

Юрко Овечко володіє українською мовою його батька і німецькою — мовою матері Марії (яка, до речі, також опанувала українську і вільно нею володіє). Радо друкуючи подяку вдячного хрищеника і градуанта, бажаємо Юркові не менших успіхів і в дальшій науці.

Central grad honored at Cal Tech

A 1974 graduate of Greeley Central High School has earned "honor standing" at the California Institute of Technology for scholastic achievements during the 1975-76 academic year.

Yuri Owechko, son of Dr. and Mrs. Iwan Owechko, 2307 19th Ave., is one of about two dozen Cal Tech second- and third-year students to receive the standing.

Owechko was the outstanding student in science while a student at Central. He was recipient of the Golden G award, a top scholastic honor given by the school. He was first in physics and third in math at the Northeast Colorado Math and Science contest held during his senior year.

The winner of a National Merit award, Owechko is a physics major at Cal Tech.

Yuri Owechko

AND THE GREELEY REPUBLICAN

Weekly Tribune Established 1870

WEDNESDAY, SEPTEMBER 8, 1976

V

УКРАЇНСЬКИЙ

ЛОС АНДЖЕЛЕС 1943 — 1979 –

UKRAINIANS IN LOS ANGELES

UKRAINIAN CULTURE CENTER

UKRAINIAN DAYS IN LOS ANGELES
ACTIVITIES IN AMERICAN POLITICAL LIFE

DEMONSTRATIONS AGAINST SOVIET EXHIBIT IN L.A.

губернатор Каліфорнії Р. Ріген.

фільмовий актор Сізор РОМЕРО.

State of California
GOVERNOR'S OFFICE
SACRAMENTO 95814

RONALD REAGAN
GOVERNOR

April 25, 1973

Mr. Mykola P. Novak
1818 Effie Street
Los Angeles, California 90026

Dear Mr. Novak:

Thank you for inviting me to attend the performance of the Ukrainian Bandurist Chorus on May 6.

I appreciate your thoughtfulness and regret my schedule will not allow me to accept. I am, therefore, returning the tickets you so kindly enclosed in your letter.

Best wishes for an enjoyable and successful event.

Sincerely,

Ronald Reagan

RONALD REAGAN
Governor

"GLORY TO THE VICTORS" — oil painting by Ukrainian artist, Nadia Somko, to be presented to the City of Los Angeles as a Bicentennial Commemorative gift from the Ukrainian community. (See story page 2)

ART GIFT TO LOS ANGELES CITY — PART OF BICENTENNIAL CELEBRATIONS

The Ukrainian Bicentennial Committee of Los Angeles is finalizing plans for presenting to the City of Los Angeles a commemorative oil painting honoring America's Bicentennial. With the completion of an impressive 54" x 45" stylized George Washington and "Old Glory" in a scene of victory, the plan is quickly becoming a reality. This gift to the City of Los Angeles is a total Ukrainian community project.

Nadia Somko, a renowned Ukrainian artist residing in Los Angeles with her equally famous portraitist husband, Sergio Makarenco, has been commissioned by the Ukrainian Bicentennial Committee of Los Angeles to render on canvas her interpretation of the theme commemorating America's Bicentennial.

The artist studied painting and architecture in Kharkow and then in Kiev, Ukraine. Upon the family's immigration, Nadia Somko spent fruitful years in Italy, Argentina and finally the United States, settling in New York City. She plunged immediately into artistic projects, concentrating her major efforts on historical Ukrainian themes. Nadia Somko is a great master of composition and her God-given talent helps in creating almost unbelievably moving panoramas of history. When one looks at her Bicentennial masterpiece, "Glory To The Victors," one feels an active participant in the struggle of the American Army under the command of George Washington and his great victory.

In a scheduled official ceremony, the Ukrainian Bicentennial Committee of Los Angeles will proudly present "Glory To The Victors" to the City Council and the Honorable Mayor Thomas Bradley. For this formal presentation and canvas unveiling the artist will be in attendance, together with many invited Church and civic dignitaries

Daria Chaikovsky

(Ed. Note: The driving force behind this community project was Oleh Chaikovsky, Los Angeles Bicentennial Committee Festival Team Leader, who deserves an enthusiastic round of applause for his tireless efforts in bringing this project to fruition.)

UKRAINIAN DAY IN LOS ANGELES -- Mayor Sam Yorty, left, and Mykola Novak, active member of Ukrainian-American Club and founder of Ukrainian Culture Center, as the Mayor proclaimed Jan. 22 "Ukrainian Day." The date marked the 55th anniversary of the Proclamations of the Independence of the Ukraine in 1918. Included in the delegation to the brief ceremonies at Los Angeles City Hall, in addition to Novak, were leaders of Ukrainian-American religious, civic and social organizations.

ЗУСТРІЧ ІЗ Д-РОМ КУРОПАСЕМ В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

До Лос Анджелесу, Каліф., загостив на тридневний побут, 2 , 3 і 4 жовтня 1976, асистент Президента Джерелда Форда для етнічних справ, д-р Мирон Куропась.

За час свого побуту в Лос Анджелесі (Каліфорнія), д-р М. Куропась відвідав у неділю, 3-го жовтня, церкви. На Богослуженні в Церкві св. Апостола Андрія Первозванного, під час якого настоятель церкви, митрофорний протоєрей, о. Степан Галик Голутяк привітав д-ра Мирона Куропася, та побажав йому повного успіху в його відповідальній праці.

М. Медвідь представляє на бенкеті д-ра М. Куропася.

В той же день, 3-го жовтня, о 5-ій годині пополудні, заходом Українського Культурного Осередку, в залі УНДому, на честь, д-ра Мирона Куропася відбувся бенкет, на якому були присутні репрезентанти етнічних груп: мадяри, литовці, естонці, білоруси, болгари, словаки, поляки, українці та італійці.

Простора заля УНДому, як ніколи раніш, була вщерть переповнена гістьми, приблизно 500 осіб.

Поява д-ра Мирона Куропася на залі викликала довготривалі оплески.

НАРОДНА ВОЛЯ, Скрентон, 4 листопада 1976

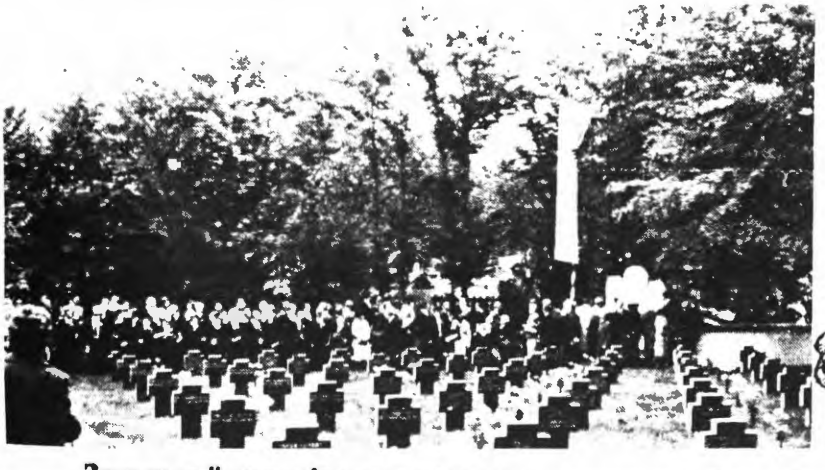

Загальний вид спільного вояцького цвинтаря у Фельдбаху. В глибині праворуч, пам'ятник українським воякам Дивізії, роботи мистця Григора Крука.

Хата, в якій прийшов на світ найбільший поет України — Тарас Шевченко

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

МОЛИТВА ЗА БАТЬКІВЩИНУ

О, СВЯТАЯ!
СВЯТА БАТЬКІВЩИНО МОЯ!
ЯК ПОМОЖУ ТОБІ В ОДЧАЮ, —
І ТИ ЗАКОВАНА, І Я..
СКАЖУ ТИРАНАМ БОЖУ ВОЛЮ, —
НЕ РОЗУМІЮТЬ, НЕ ПРИЙМУТЬ!
І НА ТВОЇМ ШИРОКІМ ПОЛІ
КАМІННЯМ ВІСНИКА ПОБ'ЮТЬ!
ЗНЕСУТЬ ВИСОКІЇ МОГИЛИ
І ПОНЕСУТЬ ІЗ СЛОВОМ ЗЛА!
ТЕБЕ УБИЛИ, РОЗЧАВИЛИ
І ВОСХВАЛИТЬ ЗАБОРОНИЛИ
ТВОЇ ВЕЛИКІЇ ДІЛА!
О, БОЖЕ СИЛЬНИЙ І ПРАВДИВИЙ,
В ТВОЇЙ РУЦІ — ЖИТТЯ І СМЕРТЬ —
ВДЯГНИ У СЛАВУ СВОЮ ТВЕРДЬ
І СОТВОРИ СВЯТЕЄ ДИВО —
ВОСКРЕСНУТЬ МЕРТВИМ ПОВЕЛИ!
БЛАГОСЛОВИ ВОЗСТАТЬ СОБОРОМ
НА ПОДВИГ НОВИЙ І СУВОРИЙ —
НА ЧИН ВИКУПЛЕННЯ ЗЕМЛІ,
ЗЕМЛІ, ПОВИТОЇ В НЕСЛАВУ,
СТОКРАТ ПОЛИТОЇ КРИВАВО
КОЛИСЬ ПРЕСЛАВНОЇ ЗЕМЛІ!

Євген Людкевич, пл. сен. (Станичний)

ПЛАСТ (Організація Української Молоді)

Пласт. Станиця ч. 29

"Основою майбутнього народу є молодь. Саме слово "молодь" означає, що йдеться тут про якусь спільноту, складену з багатьох одиниць, а не про одиноких осіб. Народ, що має багато хлопців і дівчат, які бажають гуртуватись і спільними силами працювати по своїй змозі для свого народу, може бути спокійний за свою майбутність. Згуртовані у спільноту молоді люди, свідомі, жертвенні й оживлені любов"ю до власного народу і його культури, зможуть здобути для нього добре ім"я і значення серед народів світу. Свідомі відповідальности за долю рідної спільноти раніше чи пізніше здобудуть і запевнять вільний розвиток усіх її духових сил"

/"Життя в Пласті" – стор. 122/

Пластуни й пластунки сенйорських і старшопластунських уладів, опинившись на терені Лос Анджелесу та його околиць, відірвані обставинами поселення від згуртованого пластового життя і праці, але виховані в Пласті, не забули, яку велику ролю відограє виховання молоді. Тому за дозволом Крайової Пластової Старшини в Ню–Йорку заснували Пластову Станицю в Лос Анджелесі. Автор цих рядків запропонував КПС в Ню–Йорку, головою якої тоді був пл. сен. Юрій Ференцевич, поручити йому заснувати Пл. Станицю в Лос Анджелесі, на що одержав дозвіл і повновласті листом від 10–го листопада 1965 р. /ч. 257/65/.

Засновуючі Пластові збори відбулися в Народному Домі УКОсередку 5–го грудня 1965 року при участі 9–ох пластунів і 9 пластунок, коли й було засновано першу над Тихим океаном Пластову Станицю в Лос Анджелесі. Перед тим у Пластовій Домівці гуртувалося семеро старшин пластунів на чолі із ст. пл. Романом Олексишином. Але вони не були ще оформлені в Крайовій Пластовій Старшині, і четверо з них включилося тепер в Засновуючі Збори для заснування Пластової Станиці.

Засновниками Пластової Станиці в Лос Анджелесі були: пл. сен. Євген Людкевич, пл. сен. Володимир Бойко, пл. сен. Тарас Лукач, пл. сен. Віталій Нетеса, пл. сен. Мирослав Когут, пл. сен. Микола Семчишин, пл. сен. Олександер Дмитрів, ст. пл. Роман Олексишин, ст. пл. Роман Слободинський, пл. сен. Наталія Березовська, пл. сен. Галина Білоус, пл. сен. Наталія Маланчук, ст. пл. Марта Олексишин, пл. сен. Анна Микитин, ст. пл. Романа Людкевич–Рудник, ст. пл. Дарія Чайковська, ст. пл. Ілія Дмитрів, ст. пл. Марта Людкевич.

Головою Засновуючих Зборів був пл. сен. Євген Людкевич, заст. гол. Роман Олексишин, писар – пл. сен. Наталія Маланчук.

Перша Станична Пластова Старшина і Рада були в такому складі: /Старшина/– пл. сен. Євген Людкевич – станичний, ст. пл. Роман Олексишин – заст. голови і діловод господарки, пл. сен. Володимир Бойко – кошовий, пл. сен. Галина Білоус – кошова, ст. пл. Марта Людкевич–писар, інж. Володимир Корінь – голова Пластприяту; /Рада/: пл. сен. Наталія Березовська – голова, ст. пл. Марта Олексишина і ст. пл. Романа Людкевич – Рудник – члени.

Крайова Пластова Старшина в Ню–Йорку затвердила заснування Пластової Станиці та обраний склад Станичної Пластової Старшини і Ради, і провід Пластової Станиці розпочав свою відповідальну працю.

Стан. пласт. старшина — 1969 р.
Пл. сен. **Роман Олексишин,** ст. пл. **Марта Людкевич,** пл. есн. (автор нарису про пласт)

Група членів пластової станиці в Лос Анджелесі

Зустріч **кард. Йосифа Сліпого** на летовищі в Лос Анджелесі — жовтень 1968

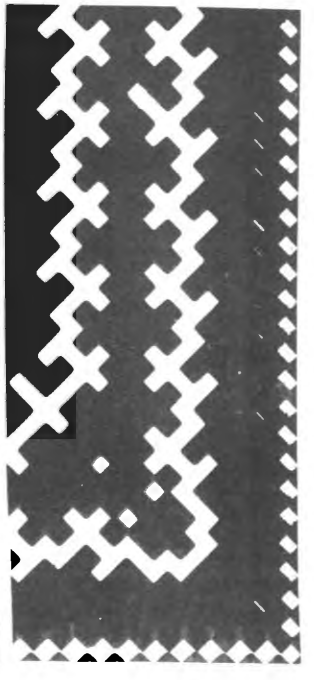

Загальні Збори Пластової станиці в Лос Анджелесі

Лос Анджелес, Каліфорнія. — У суботу, 24-го березня ц.р., тодішній голова КПС в ЗСА — Ігор Сохан відвідав Пластову станицю в Лос Анджелесі, Каліфорнія, з нагоди їхніх Загальних Зборів. Вранці він відбув зустріч із Станичною Старшиною під проводом Любомира Словського та Станичною Радою під проводом Анни Микитин. У ділових та дружніх розмовах обговорено діяльність станиці, її стан та можливості й пляни на будуче. Опісля голова зустрівся з батьками пластової молоді, згуртованими в Платприяті, та давав вияснення і відповіді на різні їхні питання пов'язані з виховною пластовою працею.

На пропозицію директора школи відвідав Школу Українознавства, де саме відбувалось навчання.

По полудні він відбув зустріч із пластовими виховниками, а опісля взяв участь у річних Загальних Зборах, на яких обрано новий станичний провід на чолі зі станичною Дарією Чайковською та кошовими — Анною Микитин та Зеноном Захаріясевичем. Головою Станичною Ради обрано пл. сен. Наталію Березовську.

Пластова громада в Лос Анджелесі, — як спостеріг голова КПС, — дорожить своєю молоддю і помимо великого віддалення одних від других і від домівок, провадить систематично заняття в Пласті та в школі. Свідомість того, що вони найдальше віддалені від більших центрів у поселеннях українців, додає їм енергії і завзяття, щоби вести своє життя під знаком приналежности до своєї поневоленої, але нескореної Батьківщини.

СВОБОДА,
П'ЯТНИЦЯ, 18-го
ТРАВНЯ 1979

Кандидати до молодшого Юнацтва та учні укр. школи СУМА
1-й ряд: **Л. Семчук, К. Мамус, Віктор Гнип** (у нац. строї) — декляматор з феноменальною пам'яттю і бездоганною дикцією, **Л. Михалішка, Ю. Михалішка, М. Буцманюк, Л. Дах.**
2-й ряд: **С. Грінда, І. Рівний, Н. Грінда, Р. Шумний, М. Рівний, Т. Дах.**

Перший виступ сумівської оркестри. Керівник — **Федір Мамус** (праворуч). Булавний — **Павло Білецький** (ліворуч).

Сумівський гурт молоді під час зустрічі дружинників, старшого і молодшого юнацтва та кандидатів і школярів

(1969 р.)

Е. Маланчук, В. Кавецький, В. Проців, І. Басістий, С. Жук. Стоять: **В. Бойко, Бересипко, М. Гнатейко, І. Дутка, Шота, Й. Івашко.**

Сидять: **В. Бойко, В. Проців, М. Гнатейко;**
Стоять: **В. Кавецький, І. Басістий, М. Павленко, Бересипко, Шота, Ю. Боднар** і троє чужих

"Тризуб" — перший раз у Лос Анджелесі

"ТРИЗУБ" після перемоги (вшосте) у фінальних змаганнях за чемпіонат ЗСА

Сидять: **М. Павленко** (2-й зліва) – і чужинці
Стоять: **М. Гнатейко,** мадяр **Тібор, В. Проців, Професіонал, В. Кавецький,** два югослави

Примітка :

Це була чудова дружина "Тризуб"

О. МУЦЬ

Відділ Союзу Українок Америки

16–го листопада 1957 р. ідейна група жінок дала початок існуванню 55–го Відділу Союзу Українок Америки на терені Лос Анджелесу, продовжуючи працю Жіночої Секції при Українській Централі, яка залишила після себе гарні наслідки громадської праці.

На основуючих зборах, на яких головувала пані Наталія Березовська, а секретарювала пані Оксана Зозуля, обрано управу першого відділу СУА в Лос Анджелесі в такому складі: І. Сіяк – голова, С. Вусик – заст. гол., О. Зозуля – секр., К. Брікнер – скарбник, О. Романюк – культ. осв реф. Членами Відділу були: А. Микитин, Дуда, М. Рижевська, А. Пашківська, Н. Березовська, М. Ліпська, С. Івашко, А. Наконечна.

Відділ негайно розгорнув жваву діяльність, співпрацюючи з іншими організаціями на терені Лос Анджелесу, а насамперед з Українською Централею і Рідною Школою. Не було такого пікніку, забави чи концерту, щоб СУА не брав активної участи, допомагаючи влаштовувати ті імпрези та мистецькі програми.

Відділ СУА організував молодечу танцювальну групу п. н. "Калина", яка своїми виступами в американських коледжах та національною ношею спричинилася до розголосу українського імени серед чужинців. На спілку з Централею Відділ СУА організував хор і квартет, яким керував п. Лесик. Танків навчала п. Марта Сіяк.

Протягом усіх років свого існування Відділ СУА намагався організувати дітвору і молодь, з участю дітей і молоді влаштовував Свята Матері, балі в костюмах історичної ноші, показ вишиваних дитячих строїв, Св.–Миколаївські вечори з дитячими забавами. Андріївські вечори з чудовими романтичними прадідівськими звичаями, щедрівки, гагілки – все це було влаштовано з ініціятиви та при допомозі СУА. Пісень до названих вечорів навчали п.п. Н. Березовська і СоняБерезовська. Вечори з показом української ноші, переплетені веселими скетчами, мали великий успіх серед нашого громадянства та були згадані в американській пресі й радіо. Слід додати ще вечори моделювання модерних суконь з використанням українських вишивок для пануючої моди. Рік – річно СУА влаштовує "Вишивані Вечерниці" та різні забави для придбання фондів на пекучі потреби допомогти потребуючим українцям і дитячим садочкам поза межами Америки. СУА висилає одяг або грошеву допомогу українцям у Німеччині, Польщі, Аргентині, Бразилії, на Лемківщині та по змозі дбає про хворих на власному терені, даючи фінансову і моральну підтримку. Зі своїх збірок та імпрез СУА вислав датки на Енциклопедію Українознавства /на руки д–ра Кубійовича, Франція/, та Католицький Університет в Римі, допоміг грошевими датками та мистецьким виступом при влаштуванні академії в честь пок. Митр. Андрія Шептицького. Дає даток на будову дому Централі СУА в Філядельфії. Влаштував зустріч дітей з кард. Й. Сліпим під час його відвідин Лос Анджелесу та організував власними силами вечерю для кардинала, єпископів, і священиків.

Внутрі Відділу відбуваються ширші сходини з цікавими рефератами, гутірками та святочними відзначеннями пам"яті історичних жіночих постатей, що відійшли, але залишили після себе свою невтомну працю.

Мгр. О. Веселий

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА

Сила народу і кожної спільноти полягає в тому, які культурні надбання має дана спільнота та як господарсько і економічно сильна дана спільнота. Економічно-господарський сектор в нашому народі з давен перебрала на себе українська кооперація, особливо кредитова.

Кооперація — це важливий господарсько-економічний чинник, і в сучасному світі вона творить другу силу, з якою всі мусять рахуватися. На Україні перша кредитова кооператива була заснована в м. Гадячі, на Полтавщині, в 1869 році.

Українська кредитова кооперація на рідних землях піднесла господарсько-економічний рівень нашого народу, а тим самим у великій мірі спричинилась і до наших політичних досягнень. Українські кооператори, розуміючи силу кооперації й опинившись поза межами батьківщини, почали засновувати кооперативи в країнах нового поселення. І тоді, коли на сході Америки українська кооперація була майже завершеною у своїй будові, над Пацифіком ніхто і не думав про заснування кредитівки в Лос Анджелесі, хоч громадське життя буйно процвітало. До економічних питань наша громада в Лос Анджелесі довший час ставилась з великою легковажністю, недобачаючи тої великої сили, яка криється в добре розбудованій кредитовій кооперації. Основне гасло кооперації — це взаємна допомога і солідарність, це, чого нам у великій мірі бракує. Щойно в березні 1963 р. голова УКО мгр. **О. Веселий** на Загальних Зборах УКО порушив справу заснування Української Кредитівки в Лос Анджелесі. Рік пізніше, знову в березні, 1964 р. на зборах УКО голова УКО мгр. **О. Веселий** поставив справу заснування кредитівки на денний порядок. Збори її прийняли, одобрили та вибрали комісію, яка мала зайнятись зорганізуванням та правним оформленням кредитівки. Склад комісії: мгр. **О. Веселий,** інж. **Леонід Романюк,** мгр. **В. Бойко,** інж. **В. Сіяк,** п. **Б. Гірка,** інж. **Я Білинський** та п. **О. Муць.** Вищезгадана комісія негайно взялась до праці, а в вересні 1964 р. дістала чартер стейту Каліфорнія. Кредитова комісія, вибрана на зборах УКО в березні 1964 р., виконала велику роботу для правного оформлення Кредитівки та для приєднання членів. В січні 1965 р. на перших Заг. Зборах Кредитівки вибрано управу кредитівки в такому складі: голова — мгр. **О. Веселий,** заст. гол. — мгр. **В. Бойко,** секретар — **С. Шумський,** скарбник — **О. Муць,** члени: інж. **В. Сіяк,** інж. **Я. Білинський,** ред. **І. Овечко,** п. **Я. Тростянецький.** Кредитова Комісія: інж. **Б. Микитин,** ред. **І. Овечко, Я. Тростянецький.** Контрольна Комісія: **І. Паркер,** інж. **О. Скробко,** д-р **М. Плаксій.** А вже 29 квітня 1965 р. відбулось спільне засідання дирекції Кредитівки з інспектором Каліфорнійської Кредитової Ліги п. Шмідом, на якому інспектор підкреслив, що наша кредитівка має всі дані розвитку і росту та що ми виконали всі законні вимоги, підписали всі іншуранси та устійнили з Лігою ряд засадничих справ. А у "Вістях УКО" появилась коротка стаття: **"Кредитівка в Лос Анджелесі — не мрія, а довершений факт".** Головою УКО в тому році був п. **Б. Гірка.** У статті пишеться: "Як повідомляє нас інспектор і провідник реалізації заснування Української Кредитівки в Лос Анджелесі мгр. О. Веселий, Укр. Кредитівка на нашому терені вже зачартерована. Як відомо, справа Кредитівки була кілька разів дискутована на зборах УКО, в результаті чого дійшло до офіційного заснування так потрібної і корисної установи". Другі збори Кредитівки відбулися в січні 1966 р., на яких були вибрані керівні органи: мгр. **В. Бойко** — гол., д-р **А. Вусик** — заст. гол., **О. Жук** — секр., **О. Муць** — скарбник, члени: мгр. **О. Веселий,** інж. **Я. Білинський,** інж. **В. Сіяк.** Кредитова Комісія: інж. **Б. Микитин, О. Гац, Я. Тростянецький.** Контрольна Комісія: **І. Паркер,** інж. **О. Скробко, М. Новак.**

Мгр. О. Веселий
Голова УКСпілки

ПРИМІТКА :
Стаття скорочена. - М.Н.

Майже кожної неділі, год. 9-ій рано до 10-ої буваю в УКЦеркві св. Марії в Голлівуді, і тієї самої неділі від год. 11-ої до 12-ої навідую УПЦеркви — св. Андрія, або св. Володимира. Я люблю молитви, наших священиків, люблю церковні хори наших дириґентів, я люблю всіх наших людей — патріотів. Не раз подивляю їхню жертвенність, як на церковні цілі так також й світські. І за таких наших патріотів я щиро молюсь по наших церквах.

Бо деж найти таких патріотів по других громадах, які б закупили 100 ДОЛЯРОВІ КВІТКИ на виступ Капелі Бандуристів Григорія Китастого, як це було 1973 року в м. Лос Анджелес, де за один тиждень — на зазив Комітету виступу Бандуристів Г. Китастого — 38 жертводавців доручили Комітетові 3,800 долярів. А чи тільки такий приклад дали наші патріоти? Так за останніх 35 років, наші патріоти закупили і розбудували церковні маєтки і світські на кілька мільйонів долярів, не включаючи напричуд велику жертвенність на різні цілі поза свою громаду. А треба щиро сказати, що така жертвенність була здвигнена не тисячами жертводавців, а на жаль, не цілої тисячки осіб. І за таких патріотів я молюсь по всіх українських церквах.

Радіючи гарними патріотами нашої громади, я любуюся їхніми дітьми — доростом Заморської України. Вони пригадують мені моє село, де до приходу большевиків 1939 р. не було там тоді ані одного хлопчика чи дівчини, які б не вклонилися старшій людині. Мені приємно підчеркнути таку молодь нашої громади, яка при кожній нагоді зустрічі із старшими діячами так поводиться, як було це колись в Україні.

Коли ж побачу, що якісь діти чвалом біжать до своєї бабці чи дідуся обнімають їх і цілують, то не раз аж сльоза вискочить з очей, так приємно бачити таку українську молодь по наших церквах. Для прикладу згадаю хоч одну таку родину, крім інших подібних, а це Марію Васильків та її мужа Степана Васильків. Степан колишній вояк не тільки важких боїв на італійському фронті, але й різних смертельних українських походів з 1918 р.

З ним найбільше розмовляю, бо в'яжуть нас спільні дії в УГА. Та буває, що його онуки так обсядуть свого дідуся обіймами, що немає змоги приступити до нього. Сьогодні ті його онуки вже дорослі Пластуни, але вони не соромляться при людях обняти свого дідуся, поцілувати, як це буває в деяких інших родинах, що так виховані.

Бабця Марія Васильків померла 1972. Дідусь Степан важко переживає її смерть. Але він не самітний, бо має прикладних доньок (Нусю, Софію і Ярославу), та гарних українських діячів — зятів: Богдана Микитин, Володимира Стойка і Миколу Васильків. -

Микола П. Новак

Фото,що є з лівого боку,це з 1922 р.,зняте в місцевості - Карлові вари(" Карсбад")Чехо-Словаччина,де Степан Васильків лікувався в гарячих мінеральних водах , по смертельних походах на різних фронтах в Італії,та в Україні - 1922 - 20 роках(Степан у першому ряді,без капелюха)

Успішна вечірка-зустріч Відділу ФКУ м. Лос Анджелес, Каліфорнія з головним референтом ФКУ Б. Тарнавським

В неділю, 4-го квітня 1971 р., в залі УКО, о год. 5-ій відбулася Вечірка-зустріч Відділу Фонду Катедри Українознавства Лос Анджелес з головним доповідачем гостем - екзекутивним референтом Богданом Тарнавським.

Вечірку відкрив вступним словом організатор і сьомилітній голова Відділу ФКУ Остап Гац і попросив присутніх на залі вшанувати повстанням з місць пам'ять покійних меценатів, Марію і Василя Тимчук, які записали в тестаменті приблизно 6-тисяч дол. на ФКУ.

З короткого звіту О. Гаца, ми довідалися, що Відділ ФКУ в Лос Анджелесі, який існує від 1963-го р., має в своїх рядах 110 різних жертводавців, як також трьох інших меценатів—д-р Володимир Пруц 2 тис. дол., Василь Шкраба тисяч сто дол. і п-і Зинайда Радченко (Сан Дієго) тисячу дол. Разом за сім років існування Відділу різних пожертв було приблизно 26 тисяч дол., а з нагоди Вечірки вплинуло ще найменше півтора тисячі, отже як на нашу наймолодшу громаду в ЗСА, яка за останіх 25 років закупила, чи збудувала три Храми Божі і великий народний дім УКО, не враховуючи великі тисячі долярів на різні другі народні цілі, - це подивугідна жертвенність нашої громади! Але ще коли призадуматися, що все це здвигнули 500 чи найбільше 600 українських родин-патріотів. Та на тому наша жертвенність на фонд ФКУ, як й інших акцій-допомоги нашим інституціям на сході ЗСА, Европи, не зупиниться. Найдуться ще неодні меценати, коли б Господь допоміг нашим славним Кубанським Козакам „доплисти" до нашої соняшної країни. Зачуваю, то такі заходи робить Відділ ФКУ міста Лос Анджелес і це треба зробити не тільки, щоб нових меценатів дістати, але що більше,-піднести на дусі наш доріст! На жаль так було, що ми тут не мали щастя вітати наших славних бандуристів маестрів Китастого і Божика.

На Вечірці було приблизно 200 осіб. Гість Б. Тарнавський промовляв, а згодом відповідав присутнім на залі, на різні запити, і присутні нагородили шановного доповідача щирими оплесками.

По перекусці відбулася дуже гарна мистецька програма.

Роман Сірий (12 річний хлопчик) відограв на акордіоні в'язанку українських пісень.

Квартет „Волошки", під керівництвом Люби Понятишин Кеске, пані: Катерина Була, Люба Понятишин, Люба Долинюк і Марії Слободинська (з дому Вибачинська), українськими нар. піснями здобув собі признання публіки (це був його другий виступ), що коли ці пані продовжуватимуть вправи співу, зокрема народніх пісень, то громада матиме другий гарний квартет молодих пань, як є це з квартетом „Полтавчанок"—Зіни Романюк, Лідії Ємець, Галини Білоус і Марійки Сівак-Олійник.

Приємною несподіванкою були танцюристи „Маки" під керівництвом Марти і Романа Олексишина (Марта з дому Сіяк). Пописалися, зокрема 6 хлопців в аркані.

Директор театру ТАУЦ Святополк Шумський, відчитав спогад сл. п. проф. Яворівського про Тайний Український Університет у Львові з 1921-го р. і закінчив його закликом:

„А тепер маємо Гарварський унівеситет, як продовження колишнього тайного у Львові. Яке велике наше щастя, що маємо змогу будувати, спомагати його на волі-святій землі Вашингтона? То ж не сконім його допомогою", закінчив директор С. Шумський.

На кінець був виступ оперового баритона Петра Боян, який при акомпаніменті Лесі Вахнянин-Куриленко, збагатив Вечірку українськими патріотичними й жартівливими піснями. Давнішими роками (1950—55-му) Петро Боян подорожував по українських громадах в Канаді, в ЗСА із своїми самостійними концертами. Тепер веде своє підприємство продажі домів в місті Глен Деїл, Каліф. і час - до-часу робить прислугу своїми сольовими виступами нашій громаді.

Микола П. Новак

Управа Відділу ФКУ: інж. Б. Микитин, інж. Ю. Семенюк, інж. Ю. Сиволап, О. Гац (голова), інж. О. Шенкірик. На фото бракує пані С. Порайко.

Микола П. Новак

Відділ Укр. Нар. Союзу ім. І. Годяка

Відділ засновано 15 вересня 1949 р. Ініціятором був сл. п. Тома Гаврилюк (помер в Чікаго 1953 р.) Перша Управа Відділу була така: д-р Григорій Скегар – голова, Остап Гац – заступник, Т. Гаврилюк – рек. секр. Петро Сильчак – фін. секр., М. Новак – скарб. Антін Маланяк, Петро Балей і Петро Семчишин – Контр. Комісія. Відділ починав своє життя з щасливої тринадцятки, тобто деяких старих членів УНС і кількох родин перших скитальців. За 20 років свого існування Відділ зріс до 327 членів. Сума забезпечень сягає до 400 тисяч долярів.

Найбільшим трудівником нашого Відділу був і є високозаслужений секретар Петро Сильчак. 32 роки минуло з того часу, як П. Сильчак є секр. УНС – 12 років був на тій службі в м. Йонґставн, Огайо, а 20 років в нашому Відділі. А була це не абияка праця одної людини, бо крім збирання вкладок від членів, висилання їх до Гол. Уряду УНС, – 90% небувалого успіху росту нашого Відділу – це заслуга Петра Сильчака також як і організатора Відділу. Він і його родина – це взірцеві українські патріоми не тільки УНСоюзу, але й патріоти загальної української визвольної ідеї. Таким патріотом є також і його брат Василь, його дружина і діти. Коли перші скитальці стали прибувати до м. Л. А., то Сильчаки по своїх хатах перетримували десятки різних скитальців, даючи їм першу опіку.

1960 р. (30 квітня) Відділ влаштував велику імпрезу "Радість Весни", з танцями, артистичною програмою, великим буфетом. Та імпреза відбулася в Сирійській залі св. Миколая на 3–ій вулиці в м. Л. А. І хоч видатки були великі на оплату залі, оркестри і т.п., то 325 дол. Управа Відділу передала на ремонт дому УКО як чистий дохід.

1964 р. наш Відділ влаштував 70–річчя УН Союзу, теж великою імпрезою, де, крім танців, виступу акторів, вшановано найстарших членів УНС, таких, як меценати Василя Тимчука, Сцімборського, Вавричука. Імпреза відбулася з великим успіхом в новому домі УКО.

Августин Рудник

— голова Від. 257 УНСоюзу

Від першого дня свого існування наш Відділ був і є Членом УККА, тобто кожний рік платив свою вкладку до УККА. Крім того всякі інші пожертви, які були в громаді організовані на різні українські цілі, наш Відділ в міру своїх спроможностей теж підтримував протягом усіх років свого існування.

Від першого дня існування нашою 257 Відділу УНСоюзу імени Івана Годяка, всі урядники, всі управи, як і наші члени – завжди були не тільки прикладними патріотами УНСоюзу, але й безмежними патріотами всього укр. життя нашої громади. Вони своїми пожертвами, різною громадською працею допомогли в розбудові наших церков, в купні і ремонті Нар. Дому УКО, вони є членами не тільки по наших парафіях, але й по різних світських організаціях. Вони гідно репрезентували УНСоюз у всіх ділянках нашого громадського життя.

У цьому році наш Відділ готовиться до ювілею 75–річчя УНСоюзу. До співучасти просимо всі наші церкви, світські організації та ввесь укр. патріотичний актив. Буде це ювілей найстаршої укр. інституції не тільки в Америці, але й у всій Заморській Україні. Союз на сьогодні має приблизно 88 тисяч членів в Америці і Канаді. Ювілейний Рік повинен допомогти нам збільшити ту нашу Союзову Родину до 100 тисяч членів, коли не більше. Черга також і на нашу громаду подвоїти членство нашого Відділу з 318 членів до хоч би 600 членів. Громада велика, ще дуже багато наших українських патріотів не включилися в наші ряди. Пам"ятаймо слова

нашого Пророка: "У своїй хаті своя правда і сила і воля".

Наш Відділ гордий, що має у своїх рядах всечесних отців: М. Колтуцького, А. Міщенка, Л. Порендовського і старенького о. Петра Турянського, який живе в Сан-Дієго і є членом Союзу понад 50 років.

Ми тішимося, що маємо в наших рядах також фільмових акторів: М. Мазуркевича і В. Палагнюка (Джек Пеленс).

Ми щасливі, що великий відсоток наших Пластунів і Сумівців прикрасили наш 257 Відділ УНС своїм членством. Вітаємо і заклика-ємо всіх інших ставати в наші ряди! А їхнім славним батькам – наше щире спасибі!

Визначні гості: Наш Відділ мав приємність вітати в себе сл. п. Гол. Предс. УНС Дмитра Галичина, Гол. Предс. УНС Й. Лисогора, його заступницю Марію Душник, д-ра В. Душника, адвоката Ярему, письменика Уласа Самчука (збирав матеріяли до ювілейної книги УНС і був гостем у Новаків цілий тиждень) і адвоката М. Пізнака.

Петро Сильчак

(секр. Від. УНС)

По смерті д-ра Г. Скегара, який помер у 1957 році, Відділ очолив Микола П. Новак і був головою аж до 1967 р. По 1968 р. Управа Відділу складається з таких осіб:
Августин Рудник – голова, Остап Гац – заступник, Петро Сільчак – фінансовий секр., Михайло Гира – скарбн., Іван Ковалик – заступник секр., М.П. Новак, Євген Людкевич і С. Шумський – Контр. Комісія.

Микола П. Новак

Богдан Гірка

Відділ Української Народної Помочі

Відділ засновано в місяці лютому 1963 року з ініціятиви тодішнього Головного Предсідника Лева Футали. 14 лютого 1963 року в Домі УКО відбулися ініціятивні сходини для заснування Відділу. Головний Предсідник п. Лев Футала виголосив коротку доповідь про значіння українських братських союзів, а зокрема Української Народної Помочі, не тільки під оглядом допомогово-забезпеченевим, але й громадсько – політичним. Після короткої річевої дискусії присутні, яких було 17 осіб винесли рішення заснувати Відділ. Вписалося 10 членів, які після оформлення заяв вибрали тимчасову Управу з двох осіб: Ярослав Тростянецький – голова, Богдан Гірка – секретар. Рівночасно рішили повести акцію за приєднання нових членів. Члени нашого Відділу беруть активну участь у громадському житті, чи то в Святочних Комітетах, чи в Управі УКО. У жовтні 1967 року завітав в організаційних цілях на Західнє Побережжя теперішній Головний Предсідник п. Володимир Мазур. У звязку з тим 29 жовтня 1967 року відбулися організаційні сходини Відділу, на яких Головний Предсідник виголосив дуже змістовну доповідь про завдання і ціли Української Народної Помочі. На тих же сходинах виповнено 5 нових поліс, та кожний з присутніх зобов"язався в міру своїх сил занятися приєднанням нових членів. На запрошення УКО 30 жовтня відбулися ширші сходини громадянства, на яких п. В. Мазур виголосив цікаву доповідь про Українську Народну Поміч від часу заснування по сьогодні та про Світовий Конґрес Вільних Українців у Нью-Йорку. На сьогодні наш Відділ нараховує 20 членів, не враховуючи тих, які є членами вже довгі роки і свої членські внески вплачують безпосередньо до Централі. Таких маємо приблизно 10 членів. Крім цього є члени, які переїхали на наш терен, але ще не зголосилися до Відділу.

У зв"язку з тим, що секретар Відділу в Лос Анджелес в короткому часі виїзджає, відбудуться Загальні Збори Відділу, які виберуть нову Управу. Завданням нової Управи буде притягнення до Відділу незорганізованого членства та поведення акції приєднання нових.

Богдан Гірка
секретар Відділу
У Н П

Олесь Панченко

Відділ У Р Союзу

О. Панченко — засновник Від. УРСоюзу

21 липня 1950 року, переходячи через дорогу в Лос Анджелесі в пошукуванні праці, трапилася зі мною тяжка пригода; авто, що прямувало вздовж дороги, пересікаючи мій шлях, вдарило мене з такою силою, що опинивсь я в непритомному стані, з перебитою ногою і пошкодженою головою й понівечиним обличчям в ізольованій кімнаті для безнадійних, на видужання пацієнтів у шпиталі. Лише на шостий день відкрив замкнуті очі внаслідок перенесеної тяжкої вади. . .

Сталося це лихо внедовзі по приїзді з Европи до Америки, в повійськовий час, коли не легко було знайти працю, щоб заробити на прожиток.

Довідавшись про моє лихо, д-р Матвій Стахів, редактор газети "Народна Воля" (орган Укр. Роб. Союзу), зразу ж відгукнувся на моє лихо і переказав мені від Укр. Роб. Союзу грошеву допомогу (хоч я ще не належав до Укр. Роб. Союзу), з висловленням братського співчуття в моїй тяжкій фізичній ваді.

Про таку добродійність братського закладу — Укр. Роб. Союзу (про існування якого я тоді ще не знав, бо щойно приїхав до Америки) довідався голова Укр. Централі Микола Новак, що опікувався приїзджими з Европи українськими поселенцями і, по видужанні, за його /Миколи Новака/ порадою і підтримкою д-ра М. Стахова я й присвятив себе популяризації славної ідеї асекураційно-допомогової братської організації-УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО СОЮЗУ, заснованого в Америці і Канаді старожилами-українцями ще 1910-го року.

15 червня 1951 року Головна Управа УРС надіслала нам відповідні формулярі для виповнення приєднаними кандидатами в члени УРС й інформаційні матеріяли для оформлення, і вже за кілька днів було надіслано до Головної Канцелярії на затвердження таких 7 новоприєднаних членів: Іван Тереник, Олексій Руденко, Василь Пащенко, /змінене прізвище — Семен Арсієнко/, Пан Мельник, Костянтин Стадник, Ірена Єфремова і Олесь Панченко. Незабаром одержали СУБ-ЧАРТЕР, печатки і ділові книги з визначенням нашого Відділу під числом 268, а всі нові члени й офіційне відкриття Відділу затверджено з 1-го липня 1951 року.

23 серпня 1951 року відбулися перші Організаційні Збори 268 Від. УРС, на яких було заслухано інформацію Організатора Відділу Ол. Панченка про початок праці й асекураційно-допомогової діяльности Укр. Роб. Союзу в Каліфорнії. На тих же Зборах було обрано Управу Відділу, що складалася з наступних членів:

Голова Управи — Пан Мельник
Секретар фінансовий — Ол. Панченко
Члени Контрольної Комісії — В. Пащенко і Ол. Руденко.

Новостворений Відділ (268-ий) було ухвалено одноголосно найменувати іменем Симона Петлюри.

Іван Новак (посередині) — кол. гол. Від. УРС. Зліва від нього О. Панченко і пані Марків — Дезерт Гат Спрінг, Українська Вулиця.

Ювілей композитора-бандуриста, керівника капелі ім. Тараса Шевченка маестра Григорія Т. Китастого в домі УКО — 22.2.1964 р.

У першому ряді сидять: П. Марцинів, Капітоліна Задорожна, Григорій Китастий із сином Андрій-Андрійком, Володимир Божик, О. Веселий, Надія і Микола Новак.

Славний Олександер Кошиць — керівник українського державного хору вільної України бував у Лос Анджелесі зі своєю капелею ще задовго до придбання нашою громадою Нар. Дому, в 1924 і 1926 р. р.

Фото з нагоди побуту Марії Душник, заст. гол. предс. УНС (посередині) у Л. А.

Сидять: **А. Рудник, п-і П. Сильчак, Марія Душник, Петро Сильчак** (секр. Від. УНС), **О. Ґац** (заст. гол.)

Ред. Володимир Леник із Мюнхену (зліва) в редакції "Вільного Світу" — грудень 1967 р.

Годилося б почати цю рубрику **проф. Михайлом Ветуховим,** який, хоч і жив у Лос Анджелесі, але короткий час, так, що можна його вважати за гостя. Ця митка людина з політичним хистом (пізніше керівник УВАН в Америці) зуміла зрушити тутешню громаду, влити трохи політичної крови. Він на маніфестаційнім вічу 25. 9. 49 року заснував Раду Допомоги Визволенню України, коротко Політичну Раду при Українській Централі.

Єпископ **Амвросій Сенишин,** теперішній католицький митрополит, відвідав Лос Анджелес 5. 9.49 р., де його вітала вся українська громада і відпоручники Української Централі.

Проф. **Роман Смаль-Стоцький** був запрошений на "День Української Культури" в Лос Анджелес 16. 10. 1949 р., де на виставці народного мистецтва, влаштованій для американців і чужинців, мав доповідь.

П. **Т. Миник,** гол. рекорд. секретар УРСоюзу, з головним радним **В. Довганем** відвідали Лос Анджелес у червні 1953 р., де відбулись спеціяльні збори і прийняття для них.

У кінці 1955 року відвідав Лос Анджелес п. **О. Бойдуник,** запрошений ОДВУ-ом, **Дмитро Галичин,** головн. предсідник УНСоюзу, та адвокат **Пізнак** виголосили свої промови до платників УНФ 18. 8. 56 року по святі Івана Франка. Для них і для доповідача на святі проф. **Яра Славутича** було влаштовано прийняття.

Блаженніший ІОАН, Митрополит Української Православної Церкви в ЗСА був у Лос Анджелесі два рази, перший раз 14-17. 12. 1957 року. Тоді англомовний щоденник "Л. А. Таймс" дав світлину Митрополита, а його репортери відвідали й описали Архиєрейську Службу Божу в храмі св. ап. Андрія Первозванного. Місто Лос Анджелес вшанувало достойного гостя грамотою, яку було зачитано на бенкеті, влаштованім в честь Митрополита.

Поетеса **Ганна Черінь** принесла до Лос Анджелесу велику низку перлин української творчости 26. 7. 1958 р. Після її цікавого авторського вечора гостив поетесу місцевий відділ Союзу Українок.

Григорій Бемко, світової слави челіст, виступав на святі в пам'ять великого Гетьмана Івана Мазепи, влаштованім Громадським Комітетом в Лос Анджелесі 7. 11. 1959 р.

З нагоди прибуття до Лос Анджелесу **С. Яреми,** екзекутивного Директора УККА та редактора "Квартальника" **В. Душника** було влаштовано інформаційне віче в Патріотік голл 9.7.60, де вони виголосили промови про політичне становище взагалі, а українське зокрема.

П. **Іван Дужанський,** відпоручник Централі УККА, відвідав Лос Анджелес 4.3.61 р. і мав доповідь про 20-річчя існування УККА і роздав Ювілейні Грамоти УККА платникам УНФ.

Ред. **А. Юриняк** хоч і жив деякий час у Лос Анджелесі, але коротко, мов гість, і не завадить згадати його вечір творчости і літературознавства 6. 5. 1962 року.

Проф. **Б. Александрівський,** проф. **С. Старів** і проф. **В. Чапленко** були присутні зі своїми американськими студентами військової школи в Монтерей на Шевченківських Святах в різні часи. Крім того проф. Б. Александрівського було запрошено на доповідача на Шевченківськім Святі в 150-річчя народження Поета 12.4.64 р.

Перший авторський вечір **Яра Славутича** відбувся 28.12.57 р. в Українській Централі на запрошення Педагогічної Ради Курсів Українознавства в Лос Анджелесі. Вступне слово сказав мгр. Балей, а наприкінці була влаштована чайна вечірка. Другий авторський вечір 28.4.63 р. в Укр. Народному Домі.

Ювілейний концерт композиторові **Григорію Китастому** влаштувала тутешня громада 22.2. 1964 року.

На інформаційному вічу 5.10.64 **Й. Лисогір,** заступник голови УККА, ,виголосив доповідь "Українська спільнота в Америці і світові події". По вічу була зустріч з громадянством і прийняття.

Співачка **Ія Мацюк** дала свій концерт в Українському Народному Домі 14.2.65.

Голова АБН **Ярослав Стецько** і його дружина Слава, повертаючись із Азії по відбутих конференціях АБН, зупинилися в Лос Анджелесі, де була влаштована зустріч з громадянством та прийняття у вересні 1965 року.

Інж. **Л. Биковський,** секретар Денверської групи УВАН, мав в Лос Анджелесі сесію УВАН з доповідями 19.9.65 р.

Д-р **Кость Паньківський** мав доповідь в Українському Народному Домі на тему: "Значення Українського Державного Центру в екзилі" (7. 11. 65 р.)

Микола Понеділок дав веселий вечір, розсмішивши всіх до сліз 23. 4. 66 р., а розчулив їх до сліз другою своєю доповіддю 24. 4. 66. Прибув сюди на запрошення Відділу ФКУ.

Разом з ним прибув на той вечір і артист-маляр **Василь Кричевський,** якого образ "Дніпро над Києвом" пишається в Українськім Народнім Домі. Гостем на вечорі був також гуморист **О. Шпилька** з Сан-Дієго.

Письменниця **Докія Гуменна** відвідала нашу громаду двічі з авторськими вечорами: 16.8.53, вітала її Жіноча Секція УЦ та вручила букет живих квітів, влаштовуючи й прийняття, а 12.3.67 зустріч з громадянством у формі авторського вечора за чайним столом і теж з живими квітами, що було заслугою Відділу Союзу Українок. З письменницею була й гостя з далекого Сходу пані **Терлецька** і скульптор **Капшученко.**

Письменника **Уласа Самчука,** присутнього на Шевченківськім Святі 23.4.67, тепло прийняла наша громада. Авторського вечора не було.

Д-р **Петро Мірчук** з Нью-Йорку мав доповідь в Українському Народному Домі на святі 25-річчя УПА 15.10.67, а ввечері напередодні свята мав окремий реферат. Було влаштовано прийняття.

П. **Володимир Мазур,** член Політичної Ради УККА і голова УНПомочі, мав доповідь про СКВУ 1.11.67, а також розказав багато дечого цікавого з історичної перспективи про наші братські Союзи і зокрема про Українську Народну Поміч.

Д-р **М. Стахів,** гол. редактор "Народної Волі", був запрошений на доповідача на Листопадове Свято 5.11.67. Напередодні Академії мав окремий реферат. По святі для гостя влаштовано прийняття, на якім виступали з промовами.

Ред. **Володимир Леник** з Мюнхену, повертаючись зі Світового Конґресу Вільних Українців, завітав до Українського Народного Дому 17. грудня 1967, де розповів про ста української еміґрації в Европі.

Письменниця **Софія Парфанович** мала свій авторський вечір в Українському Народному Домі 23.6.68. Вечір влаштував Відділ Союзу Українок. Це був останній авторський вечір сл. п. С. Парфанович.

Верховного Архиєпископа Кардинала **Йосифа Сліпого,** прибувших з ним єпископів і численне духовенство, вітала українська громада Лос Анджелесу в днях 1-3.10.68, влаштовуючи також великий бенкет.

О. д-р **Кушнір,** голова КУК в Канаді, прибувши на святкування з нагоди відвідин Кардинала, дав свій реферат про діяльність Секретаріяту СКВУ,

Голова УРСоюзу **А. Батюк** був на академії 30-річчя Карпатської України 27.4.69 і з нагоди його прибуття було влаштовано сходини, на яких він розповів про УРСоюз. Окремо вітали його й на прийнятті з промовами й запитами.

Д-р **Володимир Жила,** професор порівняльної літератури в американськім університеті в Тексасі мав 26.4.69 в Народнім Домі доповідь: "Духові прикмети українського народу". Була дуже жива дискусія і відгомін опісля в "Вільному Світі". Також було прийняття з питаннями й дискусією.

Окремо треба відмітити і виступ на концерті в пам'ять Т. Шевченка славного співака сл. п. **Скали-Старицького** в Лос Анджелесі.

Також відмітити треба і відвідини д-ра **О. Старчука,** проф. Албертійського університету в Едмонтоні, який за допомогою меценатів Ґонсетів оснував у тому університеті велику українську книгозбірню "Бібліотека ім. Ґонсета". Привітання-прийняття влаштувала йому Буковинська Громада в Лос Анджелесі на чолі з д-ром Г. Скегарем.

Відвідав нашу громаду і д-р **Василь Іваницький,** голова Української Централі в Аргентині.

Ще варто згадати й буковинську поетесу патріотичних і ліричних творів **Ларису Мурович,** яка прибула в Лос Анджелес зі своїм мужем В. Тимошенком у березні 1967 р. Авторського вечора не влаштовано.

Яр Славутич мав свою доповідь в УКО 23-го квітня 1979 р. Був нашим гостем із своїми науковими доповідями попередніми роками. - М.Н.

БРАЖНИКИ — ЗОЛОТІ РУКИ І СЕРЦЯ

Подружжя Бражників — чобітки для кінозірки Ен Бекстер (дружина І. Годяка)

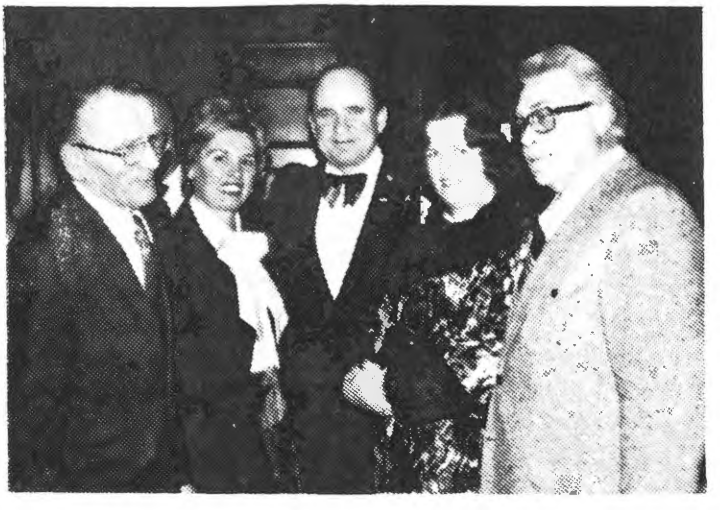

Б Л А Ж Н И К И

Питаю господаря про «ключ» до їх успіху, де він і коли вчився?

— Ой, Боже, я вам скажу правду: я тоді вчився, як брав до рук роботу. Треба — беру і роблю, мені чуття підказує. Подивлюсь на річ, як вона виглядає, і давай зразу ж робити. Оце і ключ: треба робити — роблю.

Добровольська, Лев Рейнарович, Вол. Шашаровський з «Театру у п'ятницю», режисери з Чикаго, з Детройту, з далеких міст; і славний Іван Годяк із Голливуду, і члени «Мемфіс Сівік Баллету»... Став приятелем славний карикатурист із «Ди Нюз» («Дейлі Нюз») Бачелор, який у 1937 р. дістав «Пуліцера»; і відомі танцюристи-акробати Рей та Роман, які навідувались після виступів у Європі чи десь у Японії, і славний оперний солост Сердж Лондон, виконавець заголовної ролі в опері «Борис Годунов», для якого оці четверо нестружених рук пошили костюми... У 1935 р. — пошили всі костюми для фільму В. Авраменка «Наталка Полтавка», і самі виступали; у 1937 р. пошили костюми для фільму «Маруся» за «Ой, не ходи Грицю», музичною частиною якого керував О. Кошиць; Федір Маркович виконав там і ролю батька Марусі... На ювілейний рік УНСоюзу, 1949, — зодягли всіх українських бояр, гетьмана, полковників й ін. у чудові строї, багато хто й нині згадує той славний «Гомін України» в Карнегі Голл, залитий народом по самі береги...

— Часом люди йшли по 7-ій вулиці до роботи й казали: «О, як рано Блажники встали, світиться!» Вони не знали, що Блажники й не лягали спати, бо треба було вчасно пошити костюми на неділю»...

Л. Полтава

Примітка: Репортаж скорочений. - М. Н.

З ПЕРЕБУВАННЯ

Головний предсідник під час перебування в Лос Анджелесі(зліва) : Петро Сильчак, сікретар 257-го Відділу УНС імені Сл.п. Івана Гдяка,акторка і співкерівник радіопрограми"Пісня України" Марія Шуиська, головний предсідник д-р Іван Флис,Романа Рудник і д-р Олег Снилик,2/21/79

Примітка :

Александра Бражник була гостею Новаків 1977 р.
Сл.п. Федір Бражник помер 1977 р.

„Ой, не будіть мене!"

МИКОЛІ ПОНЕДІЛКОВІ

Писала Ліна Костенко:
„По небу розсипані зорі,
По світу розкидані друзі..."
Який жаль, яка шкода, коли розсипані по небу зорі зараня згоряють, а ще більший жаль, коли розкидані по світу друзі так часто і так зараня нас покидають, — ніби в заклятому фатумом хороводі, відходять один по одному...

Так несподівано й передчасно покинув нас і Ти, Друже Миколо, в самому розквіті молодого, творчого життя, не закінчивши останнього розділу нової книги... Смерть вистукала за Тебе на машинці кістлявим пальцем фатальне слово — „кінець", — як вистукала перед Тобою Гайдарівському, Кравцеву, Софроновому-Левицькому, Волкову та іншим друзям - „слов'янам". Так безжалісердно рідшають наші ряди ,так страхітливо розростається „слов'янська" колонія на православному цвинтарі в Бавнд Бруці!

В цю суботу і Ти, Друже Миколо, приєднаєшся до когорти колег, що їх дім уже за зорею, — як передавав свою передсмертну адресову карточку наш львівський колега, Богдан Ігор Антонич... Ти так часто писав і мріяв, і снив про зорі, в Тебе і книга зоряна єсть, зветься — „Зорепад". Широкорозплющеними оченятами малого Грицька, Ти вдивлявся колись в зоряне небо рідної Херсонщини, вслухувався душею в симфонію літньої української ночі і питав, — бувало, — діда - баштанника:

„Діду, а хіба зірки наших пісень знають?.."

Знають, Миколцю, знають! Ти спитай їх тепер сам, у своїм далекім домі — за зорею, та й попроси їх, хай заспівають тобі улюблену, херсонську:

„Ой, попливи, утко,
Проти води прудко,
Та й розкажи моїй неньці,
Що я умру хутко..."

І хай буде Тобі ця пісня любистком на рани душі, розболілої горною тугою по втраченій Соняшній Батьківщині!

Пощезник Микола

А якщо вона, ця пісня, принесе спасенне упокоєння і ласкавий спокій утомленому Твоєму серцю, Ти передай нам, живим ще Твоїм друзям, з позазоряних світів:

— Мені так хороше-хороше! О, не будіть мене!

І к. е р

ПРИМІТКИ :

Прекрасний Веселий Вечір Миколи Понеділка, відбувся 23-го квітня 1966 року в залі УКО, Лос Анджелес, Каліф.

На виступи наших славних солістів, таких як Павло Плішка, Андрій Добрянський та Ренети Бабак – чекаємо !!! – М.Н.

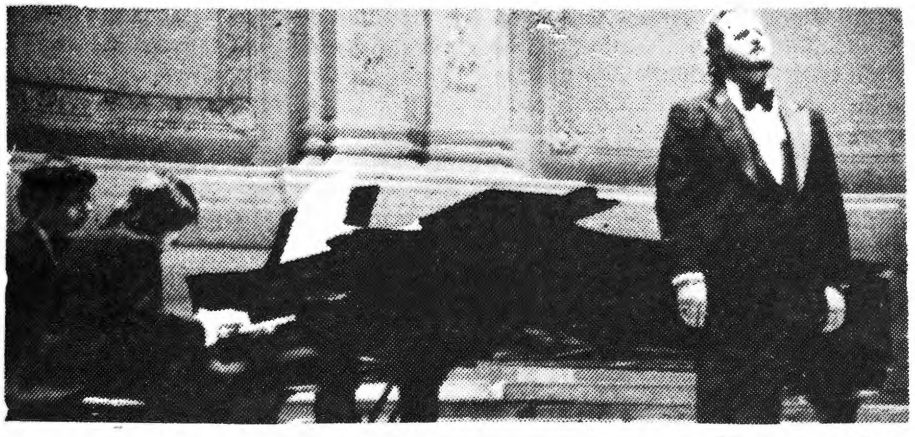

Photo by Ihor Diaboha

Paul Plishka strikes a pensive mood during the singing of a Ukrainian song. Accompanying him at the piano was Thomas Hrynkiw, left. 1978

Помер Микола Понеділок

У неділю, 25 січня ц. р., відійшов у вічність, на 54 році життя, один із найвидатніших українських письменників у вільному світі — Микола Понеділок.

Рената Бабак

НЕЗАБУТНІЙ

ВИСТУП ПОЕТЕСИ ЗОЇ КОГУТ З АВСТРАЛІЇ

відбувся
в залі св.Володимира,28-го грудня
1974 р.в м.Лос Анджелес,Каліф.

...«Поетеса — тонкий знавець української психіки. Вона розсмішить людину до сліз, але й теж приневолить її глибоко призадуматися над важливими проблемами українського буття. У її ліриці бренить велика любов до України, любов до свого народу, до української людини. Такою є поетеса, Зоя Ніконенко-Когут, яка, шукаючи відкритого людського серця, пише:

...«Скільки дверей було мені відкрито?
Скільки сердець?!»

Зоя Когут

HANNA KOLESNYK
mezzo-soprano
soloist
kiev (ukraine) opera

Ганна Колесник народилась у селі Стилла (Старобешівського району, Донбас). Любов до рідної пісні привела талановиту дівчину до Києва, де вона почала здобувати музичну освіту в Київському Музичному Училищі.

Як багатонадійну співачку її було прийнято до Київської консерваторії.

Ще під час навчання молода співачка бере участь в Українському республіканському конкурсі вокалістів ім. М. Лисенка і отримує звання дипломантки.

В 1963 році закінчила консерваторію (кляса вокалу, педагог-професор Зоя Михайлівна Гайдай) і вступає до Київської опери на працю як солістка. Співала в операх "Запорожець за Дунаєм" С. Гулака-Артемовського (Одарка), "Трубадур" Д. Верді, "Аїда" Д. Верді, "Хованщина" М. Мусоргського, "Сільська честь" П. Масканьі, "Тарас Бульба" М. Лисенка та в багатьох інших.

Її прекрасний концерт відбувся,30-го листопада 1978 р.,в залі УКО, в м.Лос Анджелес,Каліф.

МИКОЛА ГОРІШНИЙ – НАРОДНИЙ ПОЕТ

Микола Горішний, якого вірші бувають друковані в "Народній Волі", народився 1915 р. в Ню Йорку, Н. Й.

Дитячі і юнацькі роки він провів у Західній Україні, в селі Данильчі, п. Рогатин, де були приїхали по першій світовій війні його батько й мати.

Народну школу закінчив Микола Горішний в селі Данильчі, а потім ходив до гімназії в Рогатині.

Родинне християнське і патріотичне середовище, рідна школа та висока національна свідомість села дуже скоро розбудили в душі Миколи Горішного поетичні почування та любов до всього, що гарне й творче.

Маючи 12 років М. Горішний почав писати маленькі віршики і посилати їх до дитячих журналиків – "Світ Дитини", і Дзвіночок". Редакції радо містили його віршики та заохочували його до дальшого писання.

Пізніше він посилав свої вірші, надихані національно-патріотичною тематикою до національно - самостійницьких газет у Львові, "Новий Час", Громадський Голос", "Народна Справа", "Наш Прапор" та інші.

До Америки М. Горішний приїхав юнаком і тут він далі писав і пише патріотичні вірші. Його форма віршів різна. Буває, що патріотичні почування беруть верх на формою.

Микола Горішний формою своїх віршів — народний поет. В сьогоднішньому числі "Народної Волі" є друкований один вірш п. н. "З далекої Америки".

Микола Горішний

За увесь час потичної творчости М. Горішний написав понад три з половиною тисячі віршів, дописів і коротеньких оповідань. Дотепер він своїм коштом видав три збірки поезій, а решта — порозкидані по різних газетах.

Цього року вже минуло понад 40 років поетичної творчости М. Горішного. Я від себе і редакції "Народної Волі" бажаю йому всього найкращого, а в тому й здоров'я для дальшої творчости на славу Україні.

В. М. Верган

З ДАЛЕКОЇ АМЕРИКИ

З далекої Америки
Своїми думками —
Я до Тебе, Україно,
Лину, як до мами.

Я про Теб, Україно,
Не стаю співати,
Оспівую міста й села,
І гори Карпати.

Оспівую все, що наше,
Як було, так буде,
Бо ніколи серця й душі
Ворог не здобуде.

Не здобуде душі ворог,
Не скує в кайдани,
Наша правда, наша воля
Незабаром встане.

Голос волі України
Вже дається чути,
Уже дзвонять кайданами
Вільнодумні люди.

Кров і сльози України
Марно не пропали,
На них нові в нас герої
Вже повиристали.

Зір угору й прапор вгору —
Живе Україна,
Українці тут і в краю —
Це одна родина!

Микола Горішний

НАРОДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН, ПА. ЧЕТВЕР 22 ЛЮТОГО 1968.

РОГАТИНЦІ МОЇ ДОРОГІ

Поет Микола Горішний, Проф.Мурин(зліва)і автор книги.Фото з 1955 р. - взята на Союзівці УРС. - М.Н.

Це був ПРЕКРАСНИЙ КОНЦЕРТ нашого славного піяніста ВІРКА БАЛЕЯ, що відбувся в Неділю, 25-го березня 1979 р., в театрі "Вілшаєр" в Голлівуді, де Вірко здобув собі чудові рецензії англомовної преси. Приємно підкреслити, що крім великого числа чужої публіки, наша Громада теж дописала участю. Славно, славно дорогий наш Вірку ! Дай Боже Тобі, ще кращих успіхів !

М.Н.

VIRKO BALEY

PIANO

Sunday, March 25, 1979
Wilshire Ebell Theatre
4401 West Eighth Street
8:00 p.m.

ВИБОРИ РЕСПУБЛІКАНЦЯ
Перший (зліва) С. Шумський, М. Новак. Зліва: пані — Осадса, Шумська і Стойко. Брати інж. Сіяки

ЗАХОВАНИЙ ЛИСТ З ВЄТНАМУ...

— Ні, ні! Цього року ніяких свят... Повернеться син з війни, тоді такі будуть, як ніколи... Тільки одна свічка горітиме у нас на столі і наші благаючі молитви до Новонародженого при ній, — тяжко затурбована мати говорила членам родини.

— Я теж так думав, — потакував батько, — довгі роки справляли аж подвійні свята, то один рік можемо відбути їх так, як ти бажаєш... Тільки не муч себе так тяжко!.. Наш не одинокий там! Не писав чотири тижні, бо занятий був... До свят ще цілий тиждень — ще напише.

— Але ж він кожний тиждень по два-три листи писав, а тим разом... Ні, ні! Моє серце каже мені, що з ним якесь нещастя скоїлося... мо, мамо!.." О, Боже! Він ще такий молодень-Лиши, лиши мене! Я чую його голос: "О, мак ий... Яка страшна несправедливість! З одними воюють, а з другими "мости" будують! Щоб їх!.. Ні, ні! Україна не матиме ніякої користи з тієї війни.

Тарас Новак

— Не писав, бо зайнятий був... Ще напише, будь спокійна...

Не міг довше бути свідком гіркої сцени, вийшов на подвір'я під чудовий каліфорнійський вечір і завів розмову з самим собою:

— Вона вичула, вона серцем чує, вичуває трагедію сина, бо вже два тижні так дуже тяжко мучиться... Ні, ні! Не скажу їй про той перший — може аж другий лист... Ні, ні, таки краще буде, коли вона довідається аж по святах. Хай хоч свята спокійніше пройдуть. А далі — Божа Воля... Може ще перед святами прийде якась спокійніша вістка, тоді й скажу їй, а коли ні — то таки аж по святах...

Вона ходила по хаті, щось шукала, щось хотіла сказати... Вона не плакала, але, бідна, долонями уста терла, щось шептала сама до себе... А дальше Господа таки вголос дуже щиро молила:

— О, Сину Божий! Я в серці чую великий неспокій... Невже ж, невже ж... Ні, ні! Не може бути... Він живий! Він мусить жити... — потішала сама себе.

Вона не знала, що її син тяжко ранений лежить в шпиталі, бо інші члени родини скрили листи перед нею; скрили, але її серце нічим не могли закрити — вона, мама, краще всіх чує-вичуває кожний крок свого сина... Не робить різниці, де б він не був, а тим більше, коли він у Вєтнамі...

Сіла. Нервово взяла до рук одну газету, другу... Довго не читала їх, кинула. Включила телевізію; крутила з одної станції на другу...

— А щоб їх нагла смерть, — вирвалось з її уст, і вона зніяковіла... А дальше таки стала нарікати на всіх і вся:

— Яку газету не візьмеш до рук, яку телевізію не відкриєш — всюди "секс", патлата збочена молодь і то все... Родичі винні, то правда, що таку молодь виховали, але кричати треба, а то й бити всіх тих різних патлатих професорів, редакторів, управителів тих телевізій, що до такого сорому ту чудову країну, Америку, довели! Ми! Ми, українці, мусимо підняти свій голос протесту в таких справах, коли всі інші потратили голови! У Вєтнамі гинуть високої моралі сини Америки, а тут на кожному кроці "секс", протести збоченої молоді і дійсних комуністів. У Вєтнамі війна з комуністами, а тут "мости", "культобміни" з Москвою... Де, де сенс, де логіка такій війні? —

Син вернувся з війни, тілесні поранення пережив, лікуючися ще два роки при родичах. Але морального поранення син не міг пережити і гнівом вибухнув: — Батьку! Америка вєтнамську війну занапастила, ми ту війну програли!.. —

Батько і мати стали потішати сина, що Америка у Вєтнамі має півтора мільйона війська і таку велику воєнну техніку, якої світ не бачив. Війни вона там не програє!

Але син краще збагнув, бо два роки пізніше Америка ту війну таки програла. Захиталась й в батьків віра в перемогу Америки.

— Ми не виграли тієї війни, бо ми не мали добрих політиків у Вашінґтоні! Нам наказували з Вашінґтону не здобувати, а тільки стримувати ворога! Війну вєтнамську програли не наші мілітаристи, а дурна політика наших цивільних політиків у Вашінґтоні. Поскидай з тих стін всі мої відзначення, які я дістав за свої поранення у Вєтнамі, бо такі самі відзначення подістували батьки за своїх синів, які тисячами сьогодні мучаться по шпиталях — вічні каліки, і такі також мають батьки синів, якими вкрита земля цілого Вєтнаму... Трупам немає там кінця! Загинула там слава великого колись американського воїна. Я свої рани вилікував, я щасливий, [illegible] важко мені жити на цьому світі, бо думаю про ті нещасні жертви ЗРАДИ, які Вашінґтон кинув напоталу Москві, бож вона там відограла головну ролю нашої трагедії!.. — гірко зреферував справу Вєтнаму молоденький син Тарас своїм батькам.

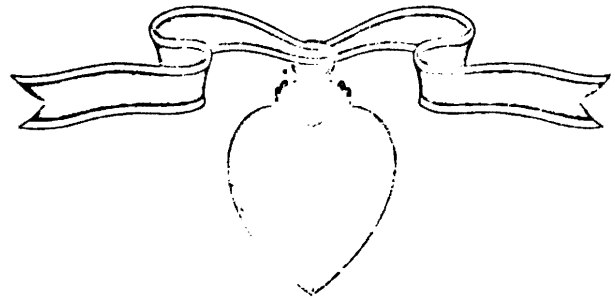

THE UNITED STATES OF AMERICA

TO ALL WHO SHALL SEE THESE PRESENTS, GREETING:

THIS IS TO CERTIFY THAT
THE PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA
HAS AWARDED THE

PURPLE HEART

ESTABLISHED BY GENERAL GEORGE WASHINGTON
AT NEWBURGH, NEW YORK, AUGUST 7, 1782
TO

SPECIALIST FOURTH CLASS EUGENE T. NOVAK US 56 694 572 A/1/5TH MECHANIZED INFANTRY, 25TH INFANTRY DIVISION

FOR WOUNDS RECEIVED
IN ACTION

15 DECEMBER 1967

GIVEN UNDER MY HAND IN THE CITY OF WASHINGTON
THIS TWENTY-FIRST DAY OF DECEMBER 1967

Robert E. Miller
ROBERT E. MILLER
LTC, MC

Stanley R. Resor
SECRETARY OF THE ARMY

В/П.Пан М.Новак 7-ого квітня,1976
Лос Анджелес,Каліф.

Дорогі Мої !

Ви простягнули мені таку щедру руку, а я мовчу. Виходить, що я невдячна. Але простіть, бо "грипа" виснажила, а до того інші справи не терпіли зволікання.

Ширесенька Вам дяка не тільки за Ваші сердечні побажання та за Ваш дарунок. Я його збережу до того часу, коли поверну до Каліфорнії. Тоді разом "погостимось".

Прикро мені було почути, що Ви переходили такі серйозні операції. Якщо вже працюєте над своєю книжкою, то мабуть Вам покращало. Це мене тішить. Буду молити Бога, щоби Ви якнайскорше повернули до повного здоров"я!

Посилаю Вам наше запрошення на Виставку Писанки, щоб Ви бачили якими речами займаюся в додаток до своїх постійних обов"язків.

Широ вітаю з надходячим Великоднем та бажаю світлої весни і світлого відродження.

Ваша

Маруся

Маруся БЕК

УКРАЇНА ЛЬВІВ, РИНОК
Будинок Міської Ради

FLYING COSSACKS SERVE IN VIETNAM

Here's another "Believe It Or Not" release for Ukrainian TIMES readers:
During the Vietnam War, the Ukrainian trident was brought into active combat; at the suggestion of Air Cadet Steve Olek, the 66-C Wing Class at Webb Air Force Base in Texas adopted the trident as their class emblem in 1965. Known as "The Flying Cossacks," many members of this class flew missions in Vietnam wearing the Ukrainian trident shoulder patch.

Ґорман Денкер, Консул Німецької Федеративної Республіки, якої гостем була Маруся Бек протягом двох тижнів, бажав їй щасливої дороги перед її виїздом з Дітройту

Під час зустрічі з посадником Мюнхену, Ґеорґог Бравхглевом, Маруся Бек передає йому мініятюрне авто, як дарунок від міста Дітройту

Посадник Відня, Франц Йонас, розмовляє з Марусею Бек у своєму кабінеті

Віллі Брандт, посадник Західнього Берліну, під час прийняття обдаровує Марусю Бек альбомом видів свого

Посадник Гамбургу, Павло Наверман, приймає від Марусі Бек символічний ключ міста Дітройту

FOUR YEARS IN PRISON

Memories Haunt Ex-Soviet Seaman

BY TENDAYI J. KUMBULA
Times Staff Writer

Simas A. Kurdika has been in the United States for almost 2½ months, yet many are the nights when he has nightmares, only to be reassured when he wakes up that he is not really back in a Soviet prison.

Four years ago, the Lithuanian seaman touched off an international furore when he jumped from a Soviet ship to an American vessel in an attempt to gain political asylum, only to be returned to the Russians.

The Russians sentenced him to 10 years in a labor camp. He was freed last year when the State Department ruled that he was an American citizen because his mother was born in Brooklyn.

Now he is a cause celebre among other Lithuanians in the United States and lately has spent a lot of time attending parties and dinners and making speeches advocating the secession of Lithuania from the Soviet Union.

But he has not yet overcome the memory of four years in a Russian prison.

"It is just terrible," he said. "The other day I went to visit a prison in Trenton, N.J., and was shocked to find television sets in prison. Some of the prisoners even had their own typewriters.

"In Russia it is illegal for even a private person to own a typewriter."

Kurdika, 44, his wife, a 14-year-old daughter and an 8-year-old son are now living in Lakehurst, N.J.

Los Angeles Times

Mon., Jan. 27, 1975

Mykola P. Novak's interview with Simas A. Kudirka in Los Angeles, June 27, 1975.

Микола Новак вітає гол.пред.УНС д - р Івана Флиса.
2/21/79 року

Бл.п.Богдан Гірка - заслужений діяч нашої Громади

A MESSAGE FROM OUR PRESIDENT:

Attending a National Fraternal Convention, which was held in Pittsburgh, Pa. last month, I again had the pleasure of meeting a mother and father who deservedly are entitled to the title of "Parents of the Year".

Mr. & Mrs. Peter Sylchak, who reside in Los Angeles, California, are the parents of a 39-year-old son who has Cerebral Palsy. To make the journey from Los Angeles to Pittsburgh, it took them 6 weeks. When they were asked why they took the trouble to have their son with them, they replied "Eugene wanted to attend the Convention".

Eugene had graduated high school and has an ever-alert mind. While Dad was attending the week-long sessions, Eugene and his mother were always present either at the sessions or preparing for the next move they had to make. They were the last to come to the lobby and the last to leave for their rooms. While the delegates would be ready in a matter of 1 hour; Eugene and his mother had to devote 3 hours.

Eugene has an electric typewriter which has a special board covering the various keys. When he wishes to print a letter, he must insert his finger into the hole directly above the key. His Dad devised the keyboard so that Eugene can expand his knowledge.

I am very happy to pass on a poem composed by Eugene and he typed it himself:

Зліва : Параска Сильчак,Марія Душник, Евген Сильчак і Василь Сильчак (бра - танок Євгена Сильчака)

MY PRAYER

Dear God
This is my prayer...
Please take away all my sickness...
Shower us....my family and all my friends
With happiness and good health
Keep us always loving
Removing all resentment
This I pray. *JUNE, 1978*

ПРИМІТКА : Це молитва,яку написав самий Євген Сильчак - М.Н.

Wishing all of you a very healthy, happy and carefree vacation.

Кого,як кого,а Параску Сильчак
треба нам відзначити,як Маму Року

Bill Popowych

УКРАЇНЦІ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВІЙСЬКУ

(Подаємо список відомих нам вояків у довільному порядку, а через брак точних даних здебільшого також без рангґ і звання)

Корейський і в'єтнамський пероіди:

Аркадій Муляк-Яцківський — майор, **Володимир Заверуха** — пілот, майор, Д-р **Орест Веселий** — майор, **Річард Ґрод** — пілот - капітан, **Б. М. Орлин** — пілот - капітан, **Роберт Зелтоноґа** — лейтенант, **Тимко Ґрод, Любко Словський, Славко Словський, Богдан Маланяк, Юрій Ліпінський, Мирон Гнатейко, Роман Олексишин, Вірко Балей, Богдан Микитин, Богдан Обух, Роман Кульчицький, Євген Маланчук, Іван Басістий, Ігор Мірощенко, Орест М. Новак, Володимир Білинський, Євген Тарас Новак, Володимир Зозуля, Василь Сильчак, Ярема Всеволод Білинський, Юрій Боднар, Володимир Вовк, Орест Долинюк, Богдан Божик, Василь Зелтоноґа, Мирослав Когут, Михайло Чупило.**

Д-р Орест Веселий

Аркадій Муляк-Яцківський (ліворуч) **і Богдан Маланяк (праворуч)**

Володимир Заверуха

Річард Ґрод

Любомир Словський

Орест Долинюк

Тарас Новак

Василь Сильчак

(з братанком Євгеном)

Ярема Білинський

Мовчазна українська різдвяна хата в Голливуді

Зліва: пані Орися Бульчак, п. Т. Цюник, Нуся Бульчак, Ґ. Мантеро і маленька Роксоляна Бульчак, будуча голливудська фільмова зірка, бо вже має контракт на участь в новому фільмі „Анастасія", де гратиме ролю маленької Анастасії. В родинах Бульчаків (братів) теж є члени УНС.

Українське Різдво в Голливуді не пройшло і минулого року незамітно. На виставі „Різдвяні Свята багатьох країн", яка традиційно відбувається тут щороку, українська різдвяна хата притягала найбільше уваги. А влаштували її артисти-декоратори, брати Бульчаки зі своїми дружинами й донечками. Їхня різдвяна хата була найкраща із усіх інших, не тільки своєю оригінальністю, але ще й тим була вона замітна, що про неї писали в англомовній пресі, як про „українську мовчазну різдвяну хату".

А треба було придивлятися найменше півгодини, щоб побачити, що це не якісь німі фіґури, а дійсні живі українці. Бо так, як бачимо їх на цій знимці, так стояли вони довгими годинами з маленькими перервами, без найменшого порушення не тільки цілих фігур, але й по їхніх очах тяжко було збагнути, що це живі люди.

Автор цих рядків бачив, як різні чужинці спеціяльно провокували їх до розмов, щоб переконатися, чи це живі люди, чи німі фігури, а вони стояли як вкопані найменше по півгодини кожний раз.

На маленьких перервах пані Орися Бульчак (стоїть зліва), звертаючися до людей, говорила гарною англійською мовою:

„В Україні немає волі. Існує тільки підземна українська Мовзачна Церква, тож і Різдвяні Свята там мовчазні. А ми ось тут, на вільній землі Вашинґтона, демонструємо вам її, дорогі приятелі, щоб вказати вам, що і такої волі немає в Україні". І пояснивши так нашу трагедію в Україні, — говорила довше про звичаї і обичаї наших Свят.

Пані Орися родилась в Канаді, як одиначка українських патріотів Мушуків, які живуть в Торонті. Її українська мова може бути прикладом для деяких українок, що родились в Україні. Два роки тому Орися відвідала Україну, і демонстративно, де тільки мала нагоду, говорила тільки по-українському. Вона моторна, відважна, тож тамошні комісарчуки мали чимало клопотів з нею, а дісні щирі українці подивляли її, що в далекій Канаді виросла така українка.

Від довгих років діяльні українці в Лос Анджелесі щороку влаштовували різні різдвяні вистави, організовані світськими організаціями, або сестрицтвами наших церков, а також й приватними родинами, як ось цим разом панство Бульчаки піднесли свій дар на славу Божу і на честь нашої громади.

Микола Новак

Союзова імпреза в Лос Анджелесі

З нагоди 70-ліття УНСоюзу та під гаслом „Радість весни" відбулася в Лос Анджелесі культурно-розвагова імпреза влаштована в суботу, 9 травня місцевим відділом УНС у Народному Домі УКОсередку. Заля була удекорована плякатами-закликами щодо росту й зміцнення найбільшої й найстаршої української орґанізації у вільному світі прилучаблискучому оформленні пана Бульчака: „70 ювілей УНС - 1894— 1964".

Супровід концертової чатини свята був у руках жвавого конферансьє Святополка Шумського, найновішого лос-анджельського союзовця, вродженого промовця, що вміє відповідно триматися на сцені. Програма була коротка,але зі смаком і на доброму мистецькому рівні приготована й виконана.

Пані Євгенія Ґрінвальд, яка вперше виступила на каліфорнійській сцені, викликала заслужену бурю оплесків слухачів. Її м'яке приємне сопрано і такі щиро - природні рухи під час співу народної пісні та „Київського вальсу" викликали в присутніх інтимні почуття в такій мірі, що здавалося, вона співає не всім слухачам взагалі, а кожному з них окремо, особисто. Всі зі щирим жалем сприйняли повідомлення конферансьє про те, що пані Ґрінфальдт, на жаль, не зможе, за станом здоров'я, взяти участь також у наступних точках програми, де мала б виконувати також ролю в уривку із „Запорожця за Дунаєм". Арію Карася та інші уривки з опери проспівав Борис Ґрінвальдт, бас-баритон, сеньйор української сцени, якому можуть позаздрити численні молодші артисти. Це вже другий виступ режисера й артиста Ґрінвальдта на каліфорнійській сцені, і любителі театрального мистецтва на Заході вже переконані, що з прибуттям цього актора в Каліфорнії незабаром повстане постійний український театр.

Вірш, написаний Іваном Діденком і присвячений УНСоюзові взагалі, а голові лосанджельського відділу п. Новакові зокрема, продеклямувала донька автора Настуня, наймолодша членкиня Союзу, отримавши в нагороду рясні оплески присутніх.

На закінчення першої частини імпрези голова відділу п. М. Новак сказав до присутніх слово про УНСоюз і відзначив цілий ряд старших і заслужених членів Союзу, передавши деяким із них похвальні грамоти від Головного Уряду. Серед відзначених були Василь Тимчук, Ілля Вавричук, Ілля Сціборський та інші.

Після відбутої врочистости довго ще коментували присутні імпрезу та її переведення. Єдиною критичною завваґою, і досить доречною, треба вважати думку одного з кількох однодумців, що таку поважну імпрезу і з такої поважної нагоди варто було б перевести в присутності заздалегідь запрошеного представника з Головного Уряду У. Н. Союзу до Лос Анджелесу, що надало б ще більше врочистости імпрезі та принесло б ще більшу практичну користь справі приєднання нових членів до родини 70-ти літнього Батька - Союзу за рахунок українців Західнього Побережжя. І ще одне: забуто, як завжди, що і в Лос Анджелесі є особи й родини, яким 3 доляри неможливо заплатити за вступ — їх треба було запросити, вислявши безплатні квитки.

Іван Овечко

СВОБОДА, ВІВТОРОК,
19-го ТРАВНЯ 1964

(Скорочена стаття)

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ПАРАФІЯ СВ. ВОЛОДИМИРА

(КОРОТКИЙ НАРИС)

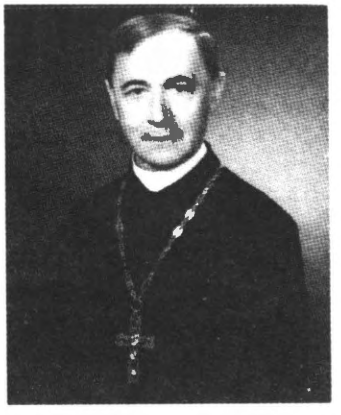

Всч. о. **Петро Маєвський** —
настоятель парафії **св. Володимира**

Вже досить давно почали переселятись українці зі Сходу Америки до Каліфорнії – приблизно з року 1920, але було їх мало, щоб створити більшу організацію, а зокрема свою церкву. Без церкви не можна було приєднати до організації більшої кількости людей. І хоч зорганізовано було культурно-освітнє Товариство, що з бігом часу змінило свою назву, але потреба мати свою церкву відчувалась конечною. Звертались українці до єпископів, щоб було послано до них священика-місіонаря, але єпископи ставили питання до громади: а чи маєте церкву? а чи маєте хату для священика? а чи маєте чим платити йому на утримання? а як не маєте, то й ми священика не маємо для вас.

Ми не маємо наміру писати історію про поселення українців у Каліфорнії, зокрема в м. Лос Анджелесі; ми тільки для вказання обставин перед заснуванням парафії наведемо частину допису до „Нового Шляху" 3-го січня 1945 р. п. **Миколи Новака,** одного з перших організаторів українського життя в Лос Анджелесі. Він пише: „Є тут 300 родин – живуть тут від 15 - 20 літ, а дехто 30 літ. На цих 300 родин, то найбільше 30 передплачують укр. часопис. Нема укр. нар. дому й укр. церкви, нема й укр. організації – всюди велика українська порожнеча – українці пішли до різних ворожих організацій. І коли б не кільканадцять укр. родин, які є зорганізовані в Укр. Централю, то й сліду не було б по укр. громаді в Лос Анджелесі (Голівуд). Останніми часами громада зачинає оживати – є почин до купна або будови Укр. Нар. Дому, є вже пару тисяч на ту справу. Всіх дійсних членів Централя має 50 родин; на імпрези Централі приходить до ста родин, а решта 200, які тут живуть, треба організувати. Невідомо, чим їх притягнути до нашої справи. Після 15 літ в цій громаді перший раз зорганізовано укр. хор, куплено прапори – український (п-ством **М. Поглод**) і американський (п-ством **П. Мордус**). Є надія, що зможемо спровадити укр. священика й зорганізувати укр. церковну громаду. І ось аж тоді, коли вдасться доконати ті дві великі справи – набути Укр. Нар. Дім і Укр. Церкву – укр. громада в Лос Анджелесі (Голівуд) буде мати право зачисляти себе до числа укр. національних громад в Америці".

Всеч. о. Петро Маєвський, перший із священиків, на власну відповідальність і на власні кошти, без ніякого забезпечення зі сторони громадянства приїхав із Канади в Каліфорнію, в м. Лос Анджелес, на священичу місійну працю. Він навіть дав підписку першим ініціяторам організування парафії, що не буде вимагати ніякої платні за свою працю, хіба з часом, як парафія організується і буде в силі, то дасть йому якусь нагороду. Нагорода ця ніколи не переходила на протязі всіх (20) літ суми 100 (сто) долярів в місяць – одержував він і по 50 дол. в місяць – спочатку без помешкання, а пізніше з помешканням.

Перед приїздом о. **Маєвського** був уже ініціятивний гурток для організування парафії, на чолі якого стояв п. **М. Новак.** Познайомив-

ся з ним о. М. ще у Вінніпеґу, як він їздив по Канаді з висвітлюванням українських фільмів. У грудні 1944 р. одержав він листа від п. Новака, в якому той жалується, що нема в них „ані церковці, ані нар. дому" .Властиво, першим фундатором парафії була п-ні **Олена Мельник** – вона н апоминках по своєму чоловікові 8 вересня 1946 р. зложила 100 (сто) долярів на перші видатки при організації церкви. Присутні на цих поминках (17 осіб) зложили $ 65.50. Другою фундаторкою була п-ні **Анна Мазуркевич,** що після того зложила теж 100 (сто) долярів, так що з приїздом о. Маєвського гурток для організації парафії мав $ 265.50.

Перед приїздом до Лос Анджелесу о. **Маєвський** одержав лист (з 3червня 1946) від п. Новака, в якому той сповіщав його, як стоїть справа з організацією парафії. Він писав, що відбулись збори ініціятивної групи, на яких вписалось 20 родин, і постановлено: „З уваги на це, що новозорганізована укр. церковна громада не має ніяких фондів на спровадження і на оплату священика, вона, як така, не може зобов'язувати себе до ніяких фінансових тягарів у спровадженні священика та його місячної платні". Дальше він зазначив: „Громада бажає спровадити священика такого, котрий міг би провадити хор, рідну школу, театральний гурток, крім самої праці священика... громада бажає Вас, дорогий отче Маєвський, на свого пароха". Отже, поставлено великі вимоги до священика, а не дано ніякого забезпечення для прожитку. Всеч о. Маєвський якраз відповідав цим вимогам і погодився, щоб без забезпечення поїхати на місійну працю до Каліфорнії, в якій не було ще ні одної укр. парафії, та не тільки в Каліфорнії, але й на всьому Заході Америки.

Приїхав всеч. о. **Петро Маєвський** до Лос Анджелесу в листопаді 1946 р., й зразу почав підготовчу працю до відправи першого Богослуження, що мало відбутись на Різдвяні свята. Зразу було скликано Загальні Збори парафіян, на яких було оформлено заснування парафії під назвою „Українська Православна Парафія св. Володимира в м. Лос Анджелесі, Каліфорнія", і було обрано й затверджено о. Маєвського парохом та обрано Заряд Парафії в такому складі: Голова – п. **М Новак,** заст. гол. – п-ні **О. Мельник,** секр. – п-нна **Е. Довґелло,** скарбник – п. **А. Ґералд,** члени-контролери – п. **П. Вибираний,** п. **О. Заверуха,** п. **В. Мартин** і п. **М. Кіт.** Парафія заснувалась без допомоги якого-будь осередка церковного, себто Консисторії, чи єпископа, і стала тимчасово на самостійний ґрунт, з тим, що пізніше вона приєднається до такої осередкової організації церковної, яка визнаватиме наші засади, на яких, як ми вважаємо, відродилась Рідна Церква в Україні 1921 р.

Зразу зорганізовано хор, й о. **Маєвський** почав вчити його спів до Служби Божої. Праця йшла гарно – були в ньому й кращі співаки, (як п-ні **Тулай,** п-ні **Стефура,** подружжя **Ґрод** й ін.), і хор був готовий на час для відправи Богослуження. Складним стало питання: де мати місце для відправ? Після довгого шукання було одержано дозвіл на відправу Різдвяного Богослуження в авдиторії Єпископальної катедри св. Павла (при вул. Фіґероа). Відправа Різдвяна (12 січня 1947 р.) пройшла дуже добре, присутніх було більше ста осіб, хором керував п. **С. Ґрод,** який пізніше був і реґентом і не брав ніякої нагороди за свою працю. Керував хором кілька разів (від травня) також п. Якубенко.

Але не могла парафія мати постійно своїх відправ в єпископальній церкві – мала тільки дві відправи. І знову стало питання: куди йти? Доручено було о. Маєвському підшукати місце. Він відвідав кільканадцять церков, але ніде не можна було дістати місця для постійних відправ. За порадою декого з парафіян о. М. звернувся до управителя Данської Авдиторії (п. Джансона) про винайм залі для відправи. Управитель поставився дуже прихильно – за велику залю для недільної відправи брав 5 дол., а за кухню та їдальню 7.50 дол.

Почалась велика праця – щонедільна відправа Богослужень (1-ша 23 лютого 1947) і приготування загальних обідів, що їх, звичайно, давала одна родина, а збірка при обіді йшла на допомогу парафії. Рівночасно з церковною працею почато й культурно - освітню працю: заведено науку в рідній і недільній школі (на початках коло 10 дітей у Еко Парк спорт залі учив о. **Маєвський**). Почато приготування й до Шевченківського концерту. Концерт відбувся (30 березня 1947) при численній публіці в тій же Данській Авдиторії, з гарною програмою та з великим моральним , а то й матеріяльним успіхом. „Вступне слово" сказав п. **О. Малицький,** а п. **Новак** мав гарну промову.

Зразу піднято думку про набуття свого будинку, в якому, крім Богослужень, можна б провадити й культурно-освітню працю.

Тим то безбожний большевицький уряд знищив увесь Єпископат тієї Церкви (35 єпископів), кілька тисяч священиків і сотні тисяч вірних. Кров усіх цих мучеників намарне не пішла, бо бачимо тепер, що вся Христова Церква у світі старається очиститись від вікового намулу – від панування в ній, як це була зробила Рідна Церква в Україні тому 50 літ – вернути на шляхи первоапостольської Церкви й бути готовою навіть постраждати за її волю і святість. –

УПРАВА ПАРАФІЇ

Жіноче Т-во при парафії. Голова Т-ва — **Наталія Кручковська** (праворуч біля о. о. Маєвського).

Українська Православна Церква св. Володимира (збудована 1961 р.)

Вистава "Св. Миколай" (1960 р.) У ролі св. Миколая — **І. Кручковський.**

Управа парафії (1966). Сидять: **М. Кіт** — член, **С. Сафінюк** — член, **о. П. Маєвський** — настоятель **Н. Мартин** — голова управи. Стоять: **Ф. Кошови** **Ф. Кошовий** — член, **В. Василишин** — заст. гол., **С. Порайко** — секр., **І. Кручковський** — скарбн., **Л. Маліновська** — фін секр.,

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ПАРОХІЯ РОЖДЕСТВА ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ

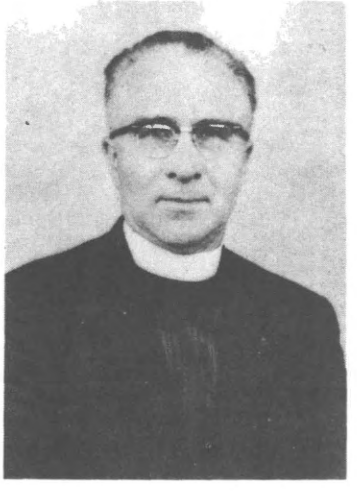

о. Михайло Колтуцький

Вже від 1940 року, коли збільшилась кількість українців католиків у Лос Анджелесі, писали деякі люди до Митрополичого Ординаріяту в Філядельфії, щоб прислали їм священика для зорганізування парохії. Та через брак священиків Митрополичий Ординаріят відволікав цю справу.

У вересні 1947 року Митрополит **Константин Богачевський** післав о. **Мітрата Романа Лободича** і о. **Онуфрія Шеремету,** щоби розслідити справу можливости заснування парохії.

Згадані отці, прибувши до Лос Анджелесу, зразу ввійшли в контакт з тодішніми надійними майбутніми парохіянами. Та початки були трудні. В тодішніх парохіяльних протоколах згадується, що розіслано повідомлення про перші відправи 215-м родинам. На перших зборах, що відбулися в залі Лицарів Колюмба при Боні Брей вулиці, явилося коло 70 осіб.

З початком місяця жовтня почались перші відправи, на які приходило коло 35 осіб. Громадка, хоч маленька, вірила в свій зріст і, хоч були тяжкі початки, духом не падала. Навпаки, ентузіязм був великий.

По короткім побуті о.**Онуфрій Шеремета** вернувся до своєї парохії в Бріджпорт, Па., а о. **Лободич** остався як перший парох молодої місійної станиці. Отець Лободич замешкав в Отців Францішканів при церкві Св. Йосифа при 12-тій вулиці. Відправи відбувалися в каплиці Сестер Монахинь (Сістерс оф Ді Пур) при Адамс Блвд.

Між діяльними членами, що приходили постійно на збори і Богослуження та трудились над розвоєм нової церковної громади, запримічуються в протокольній книжці наступні імена: **Володимир Войціцький**, **Еміль Стефура**, **Василь Годяк**, **Йосиф Жук**, **Марія Ємець**, **Ольга Готра**, **Марія Пасник**, **Юлія Гурей**, **Іван Гурей**, **Семен Конасевич** і **Джек Мирч**.

Вже від початку почались пошукування за скромним будинком, де могли б відбуватися постійні відправи. В цих розшуках між іншими найбільше трудився **Володимир Войціцький**. Знайдено каплицю Литовців під числом 2511, 3-тя Евеню (приблизно до Адамс Блвд.) Цю каплицю завдатковано і куплено за 18.000 дол., та пертрактації купна велись довше, так що аж 7-го березня 1948 року відбулась перша відправа в цій каплиці.

Зростові парохії допомогла та обставина, що через навалу большевизму на Західні Українські землі багато наших людей опинилось у Німеччині. По закінченню Другої світової війни вони почали роз'їжджатись по вільному світі, а найбільше до З'єднаних Стейтів Америки. У парохіяльних архівах знаходиться 75 так званих „ашурансів", котрими давалося запоруку опіки над тими, що хотіли їхати до

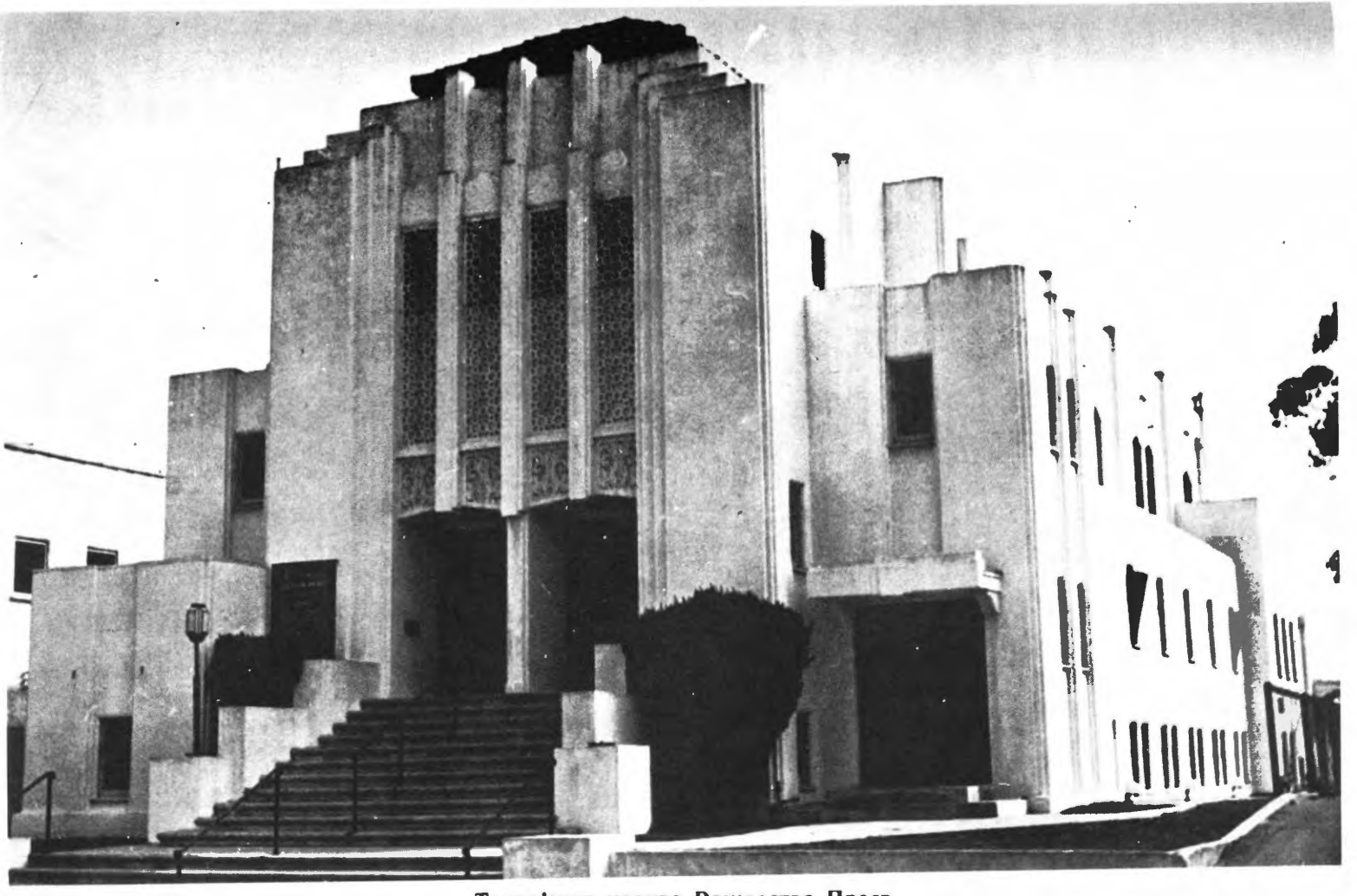

Теперішня церква Рождества Пресв.
Богородиці на Лонґпре вул.

Фрагмент

із перших часів

існування парохії.

Тут відбувалися перші

Богослуження

українських католиків

Лос Анджелесу. Більшість з них і залишились до сьогодні мешканцями Лос Анджелесу і членами парохії.

З новоприбулими приїхав зі своєю дружиною **Антоніною** й о. **Николай Винницький** і в році 1951 став помічником тутешніх парохів. Це дало можливість парохам в неділі від'їздити на обслугу в місійних станицях Сан-Франсіско і Фінікс, Арізона, які приблизно в тому часі постали. Такий стан тривав у Сан-Франсіско до 1957 року, коли ця станиця стала самостійною парохією з о. **Андрієм Микитою,** першим парохом. Місія в Фінікс (Арізона) стала парохією в 1961 році, де першим сталим парохом став о. **Михайло Горошко. А** о. **Николай Винницький** ревно працював при тутешній парохії впродовж 10 років. Помер 8 вересня 1961 року, на 78 році свого життя.

О. **Мітрат Лободич** зміцнив парохію матеріяльно і духово, був всіма щиро любленим. З початком липня 1951 року передав провід парохії новонайменованому парохові о. **Константиові Бердареві.** О. Мітрат **Лободич** став Капеляном Сестер Василіянок в Філядельфії, Па, і остався на тому пості до сьогодні.

О. **Бердар** вже від початку взявся до ревної праці. Його завданням було, щоб якнайскорше сплатити борг, який в часі перебрання парохії був у сумі 10.000 дол. Це завдання о. Бердар виконав до трьох років, бо вже в половині 1954 року при щирій співпраці парохіян весь борг заплачено, а що більше: в цім часі вже придбано 3.000 дол. для набуття нового приміщення для церкви.

Відзначаючи дії о. **Бердара** слід згадати, між іншим, зорганізування Молодечого Клюбу та часті виступи зі Службами Божими по інших храмах Божих, щоби показати іншим народам красу нашого обряду. О. **Бердар** мав гарний голос, умів провадити хор церковний, який часто виступав на національних імпрезах. Залишаючи парохію в 1957 році, о. **Бердар** залишив 23.000 дол. на купно нових посілостей для парохії.

В листопаді 1957 року провід парохії перебрав о. **Михайло Колтуцький**, який остався на цьому пості дотепер.

З початком 1959 року міські власті Лос Анджелесу подали до відома, що каплиця при 3-тій Авеню буде заборонена для публічного збору. Дали, однак, довільно часу на розшуки за новим місцем. По огляданню різних місць, що були в той час на продаж, вибрано протестантську церкву під числом 5150, Де Лонґпре Авеню. Цю церкву куплено за 75.000 дол. Рівночасно куплено межуючі з церквою 5 домів, з котрих один і досі служить за помешкання для пароха. Інші 4 дано у винайм. Це купно довершено в квітні 1960 року.

Щоби мати більше землі на будучі потреби, в році 1963 куплено ще 7 додаткових на двох лотах домів, межуючих з церквою, за 128.000 долярів.

Всі теперішні посілості церкви коштували 243.000 дол. 153.000 вже сплачено. Під цю пору є боргу 90.000 дол. Окрім регулярних Богослужень у церкві в неділі і свята, згадані інші будинки служать для помешкання пароха, для парохіяльної канцелярії, помешкання для сотрудника, а 19 помешкань винаймається. Прибутком з винайму сплачується дальший борг парохії. При церкві є також заля, де відбуваються збори ріжних товариств, котрі гуртуються при церкві: Марійська Дружина, Товариство Св. Імени, Пласт, СУМ, Рідна Школа і Церковний Хор.

Від квітня 1966 року в парохії, як помічна сила, працює о. **Йосиф Чайковський,** який прибув з Бофало, Н. Й., ради клімату та щоби бути ближче свого сина, інж. Олега Чайковського, котрий вже давно тут живе.

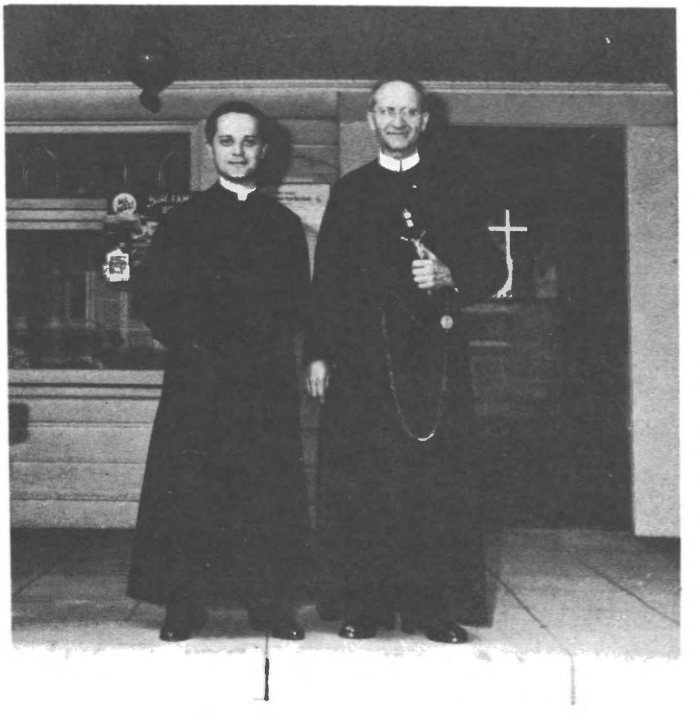

Парох о. К. Бердар (ліворуч) **з о. Стефаном Бахталовським, який був посланий митр. Богачевським у 1956 р. до Каліфорнії в пошуках можливостей щодо заснування парохії.**

Фото з перших часів існування української католицької парохії в Лос Анджелесі:

о. Роман Лободич з парохіянами — 1948 р.

ВЕСЕЛИЙ СВЯТ
ХРИСТОВ РАЖДАЄТЬСЯ!

ВАШІҐТОН,Д.К.
у грудні 1952.

Високоповажані і Дорогі П-во Новак!

Прошу приняти від мене як найсердечніїші побажання з нагоди Свят Рождества Христового та Нового Року.Хай Господь благословить усім добром та най гляне на страдальний нарід наш і дасть нам правдиву волю.Ситуація так виглядає,що мимо всіх турбот і допустів шлях до свобідної Батьківщини таки наближаєсь.Мимо всього як туть добре і достатно а все хотілобся ще побачити наш Львів та Рогатин.Такі то думки мені в Навечеріє Різдва ходять по голові та я їх по щирості переповідаю. Позатим мені не зле тільки тужно за гарною Каліфорнією.
Здоровлю сердечно Вас і Знакомих доброї волі правдиво відданий Вам

о.Роман Лободич

Поздоровлення Сл.п.о.Романа Лободича

Фрагмент із візитації епископа Ґабро в 1962 р.

ВІДВІДИНИ КАРДИНАЛА Й. СЛІПОГО

Влітку 1968 року прибув до Торонта (Канада), а відтак і до інших канадійських міст Ісповдник Віри Кардинал **Йосиф Сліпий.** Кардинал згодом відвідав і більші міста З'єдинених Стейтів Америки. Спочатку виглядало, що Кардинал буде відвідувати ті міста, де є осідки Епархій. Коли, однак Кардинал, почав відвідувати і менші українські громади, в о. **Колуцького** зродилась гадка: „Ану, може би і до нас приїхав".

О. **Михайло Колтуцький** вислав запрошення, щоби Кардинал, як можливо, прибув до Лос Анджелесу. Прийшла прихильна відповідь ,що Кардинал, повертаючись із Південної Америки, вступить до Лос Анджелесу. Зразу ж ми взялися до приготування. Створено Громадський Комітет, який складався з членів парохії і ріжних товариств. Плян привітання був такий: 1. Привітання на летовищі,

2. Привітання при Українській Католицькій Церкві і в Церкві.

3. Привітання у Народному Домі Українського Культурного Осередку,

4. Архиєрейська Сл. Божа в Катедрі Св. Вібіяни 1-го жовтня 68,

5. Бенкет в Голівуд Паладіюм,

6. Відпровадження і прощання на летовищі.

Таких приготувальних засідань відбулося 10.

Кардинал прибув джетом з Ліма,Перу, на летовище в Лос Анджелесі 1-го жовтня 1968 р. в годині 7:30 рано. Там вже очікувала його численна українська громада. Молодь і жіноцтво в українських одностроях. Також Пласт і СУМ в своїх одностроях. (Про це привітання є опис на іншому місці).

По привітанню цілий ентураж рушив до Української Католицької Церкви. З Кардиналом прибуло двоє владик: Преосвященний **Ізидор Борецький** з Торонта і Преосвященний **Ніль Саварин** з Едмонтону. Також з Кардиналом прибув його секретар о. прелат **Марусин.** На зустріч Кардинала і рівночасно і на прощання до Австралії прибули: Владика **Йосиф Шмондюк** і Преосвященніший **Ярослав Ґабро.** Зі священиків прибули наступні: о. шамбелян **Вол. Паска,** о. Прелат **Василь Кушнір,** парох катедри Св. Вол. і Ольги в Вінніпеґу, о. Прелат **Дмитро Шевчук,** Канцлер Митрополита Германюка, о. **Андрій Микита,** парох Сан-Франціска, о. **Мих. Горошко,** парох Фініксу (Арізона) і о. **Іван Прокопович,** парох Дірборну, Мишиґен.

о. Михайло КОЛТУЦЬКИЙ

Зустріч кард. Й. Сліпого на летовищі в Лос Анджелесі.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ПАРАФІЯ СВ. АП. АНДРІЯ ПЕРВОЗВАННОГО

(КОРОТКИЙ НАРИС)

Володимир Романюк

Коли йде мова про початки українського православного церковного життя в Америці, то сміло можна сягнути аж до першого українського поселенця о. **Агапія Гончаренка,** козака-священика, який жив у Каліфорнії, служив Служби Божі та виконував церковні треби, давав шлюби, хрестив дітей і друкував українську газету для людей ним названої Тихоокеанської України.

Щодо українського православного церковного життя в Лос Анджелесі, то перші вістки про українські Служби Божі, Святвечір, Водохрища, першу Церковну Раду в проводі з д-ром **Скегаром** та Сестрицтво знаходимо в 1942 році.

Після того, 1946 р. засновано вже постійну українську православну парафію св. Володимира.

В роках 1949 - 50 почали прибувати до Лос Анджелесу перші українські родини Великого Ісходу. Між новоприбулими були фахівці різних галузей індустріяльного та сільсько-господарського виробництва, духові працівники, професори, письменники, поети, журналісти, військові та політичні діячі. Вони злилися зі старою еміґрацією в одне українське тіло і стали будувати нове життя, не тільки своє родинне, але й громадське, а в першу чергу церковне.

Хоч уже й була одна українська православна парафі (св, Володимира на чолі з о. Маєвським) в Лос Анджелесі, але вона не підлягала ніякій українській церковній юрисдикції, і не всі українці православного віровизнання при ній гуртувалися. Це й змусило наших деяких людей подумати про заснування нової парафії, в системі Митрополії Української Православної Церкви в Америці на чолі з Митр. **Іоаном Теодоровичем** і Архиєп. **Мстиславом Скрипником.**

Для заснування нової української парафії було створено Ініціятивний Комітет, і Уповноважений Комітету **Я. Мельник** 19 лютого 1951 року написав до Консисторії Української Православної Церкви в ЗСА обширний лист, з'ясовуючи положення православних українців на терені Лос Анджелесу, прохаючи дозволу заснувати парафію. Дозвіл Консисторія негайно дала, було скликано Установчі Збори на 12 березня 1951 р.

Збори радісно приняли до відома дозвіл Консисторії творити нову місійну парафію, обрали Тимчасову Церковну Раду і приняли статут парафії. Протокол Установчих Зборів підписали власноручно всі присутні.

Тимчасова Рада новоствореної української православної парафії листом від 19 березня 1951 повідомила Консисторію, що вона уповноважена зборами до переведення всіх формальностей і урухомлення нової парафії, просить одночасно призначити на настоятеля парафії Преосвященного **Володимира**. І просять благословення на дальшу працю для добра Церкви і на користь українського суспільства. На те Архиєпископ Мстислав в довшім листі від 22. 3. 51 запевнив Тимчасову Церковну Раду, що справу оформлення парафії предложить на найближче засідання Консисторії і радо переговорить із Владкою **Володимиром,** щоб погодився на Заході Америки піднести авторитет нашої Церкви.

Після невдалих заходів щодо об'єднання всіх православних українців в одну православну громаду Тимчасова Церковна Рада від квітня 1951 р. почала діяти самостійно і видала відповідний комунікат.

На другому засіданні Тимчасової Церковної Ради 26. 3. 51 уповноважено інж. **Л. Артемовського** і **Я. Мельника** в її імені діяти у всіх справах і потребах парафії, про що повідомлено Консисторію листом того ж дня.

В міжчасі постановою на засіданні Консисторії 27. 3. 51 парафія була принята в склад УПЦ в Америці, про що Владика **Мстислав** повідомив листом 28. 3. 51, а на лист від 26. 3. 51 відповів 7. 4. 51, що з огляду на кількамісячну лікарську опіку Владика **Володимир** не може прибути до Лос Анджелесу, але буде

призначений священик, який скоро приїде. Телеграмою 14. 4. 51 повідомлено, що настоятелем нашого храму призначено о. Протоієрея **Артема Селепину,** який прибув до Лос-Анджелесу 17. 4. 51.

Так наша парафія стала першою на далекому Заході Америки найбільшої Української Православної Церкви в ЗСА, яка нараховує кругло 100 парафій в Америці, крім своїх парафій в Півд. Америці, Аргентині, Бразілії, Австралії під юрисдикцією Митрополита **Іоана Теодоровича** та молитовному поєднанні з трьома українськими метрополіями у вільному світі.

Першу Службу Божу відправив о. Селепина на Великдень 1951 р. у домівці (прибраній на церкву) Американького Жіночого Клюбу, 1004 Екопарк, а хором керував **Дмитро Бемко.**

Перші звичайні Загальні Збори відбулися 17 червня 1951 р., на яких одобрено працю Тимчасової Церковної Ради, підраховано прибутки, принято тимчасовий статут, затверджено 40 осіб дійсними членами парафії, названо Божий Храм іменем св. ап. Андрія Первозванного і обрано сталу Церковну Раду з п. **С. Ґродом,** як головою, і Контрольну Комісію та започатковано Будівельний Фонд. Парафіяльна Рада часто сходилася на засідання, а першим її ділом було тепер придбати власний дім під Храм Божий з приміщенням для настоятеля, і вже 13. 7. 51 розпочато переговори з аґентом.

В своїм довшім патріотичнім зверненні до парафіян настоятель і голова ЦРади згадують, між іншим,, що наші парафіянки об'єднались у жіночій християнській організації під назвою „Сестрицтво ім. Ольги, княгині Київської, при українській православній парафії св. ап. Андрія Первозванного в Л. А." і обрали головою Сестрицтва (16 вересня 1951 р.) пані **В. Нагірну.** Новоорганізоване жіноче товариство при Церкві влаштувало перший веселий осінній Пікнік 23. 9. 51 в Екопарку.

В неділю 4. 11. 51 парафія святкувала своє перше півріччя існування та одночасно відзначила і день народження свого настоятеля о. протоієрея **Артема Селепини** молебнем по Службі Божій і спільним обідом, влаштованим Сестрицтвом.

В грудні влаштовано перше Храмове Свято, і так щасливо закінчено неповний, а зате плододійний перший рік праці.

Другий рік праці започатковано спільним Святвечором, де в ролі почесних батьків обрано найстарших віком парафіян **В. Кохановського та М. Артемовську.** При спільній вечері хор під управою диригента **Д. Бенка** співав наші традиційні колядки. Всі були в піднесенім дусі, але з тугою в серцях за рідними, що остались на Батьківщині, та й за своєю рідною землею.

На Інформаційні Збори в першу річницю існування парафії Церковна Рада видала патріотичний заклик до парафіян і на Збори 16.3.52 р. прибуло понад півсотні парафіян. Збори пройшли в приємній атмосфері, зібрано понад 1.000 дол. на Будівельний Фонд.

Фундаторами Церкви оголошено 30 родин, стійких духом, не зважаючи на невідрадний матеріяльний стан новоприбулих, яким не легко було влаштовуватися на працю.

На другий Великдень прибуло так багато вірних, що не вмістилися в єпископальній Церкві, де відбувалася Великодня відправа.

Поволі час місійности парафії доходив до кінця, Консисторія відкликала о. **А. Селепину** і призначила сталого настоятеля о. **Василя Уманця,** який 14. 7. 52 вже включився в працю парафії. Консисторія надіслала Грамоту Приналежности до складу Української Православної Церкви в ЗСА, яку зачитано на засіданні Церковної Ради 4. 8. 52, і парафія стала повноправною.

На Заг. Зборах 19. 10. 52 обрано ЦРаду на чолі з інж. **Артемовським,** і головну увагу звернено на купно дому. Видано 12.000 „цеглин", які розіслано поза Лос Анджелес, а з першим величавим концертом-балем в Данській авдит. церковна громада вийшла на ширший форум перед різноманітною чисельною публікою.

Храмове Свято 16. 12. 52 відбуто величаво з концертом і виступом молоді.

ПІД СВОЇМ ВЛАСНИМ ДАХОМ.

Рік 1953 був для нашої парафії щасливим, бо хоч кількість парафіян дійшла лише до 56, але запал їх був і далі, всі намагалися набути свою власну Церкву і дочекалися. Будівельний Фонд був лиш 3.345, але парафіяни додали позику 1.350 дол., купили маєток при Сатерленд Аве. за 19.500 дол., дали завдатку 4.000 дол. і вже 19. 3. 53 справу передано до „Ескро" під ч. 2389.

У зв'язку з купном реальности виникли й урядові формальності, як дозвіл на Церкву, про що постарався п. М. Новак.

Володимир Романюк

З відвідин Блаженнішого Митрополита ІОАНА

1961 р.

Плащаниця — дар родини **Артемовських**

Провідники парафії, що відійшли у вічність

Сл. п. Яків Нагірний. Сл. п. Борис Герасименко.

ПРИКЛАДНІ ДІЯЧІ

Володимир Романюк з дружиною Зіною. В. Романюк, один із перших ініціяторів УПЦеркви св. Андрія, довголітній голова, а від 1977 р. прийняв головство ще й в УКО.

Його дружина, Зіна, відома в громаді не тільки, як прикладна діячка Церкви і УКО, але також, як учасниця квартету *«Полтавчанки»*

Зліва : Св.п.о.А.Міpощенко,Степан Ґрод(перший голова УПЦеркви св.Андрія, Леонід Артимовський(теж один із перших ініціяторів тієї Церкви)

Владика Архиєпископ Марко
Заступник Митрполита.

Митрополит Мстислав.
14 травня 1977 р. сповниться 35 років єпископського служіння Владики.
1942-1977.

Єпископ Константин

Будинок Консисторії УПЦеркви в США у С. Бавнд Бруку.
Цей будинок збудований на початку 1770-их років і є частиною до історії Декларації незалежности СШАмерики.

З НАГОДИ

25 ть ЛІТТЯ ПАРАФІЇ

1951 — 1976

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА ЗАХІДНЬОГО ПОБЕРЕЖЖЯ АМЕРИКИ
З РАДІСТЮ та ЕНТУЗІЯЗМОМ ВІТАЄ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННОГО ВЛАДИКУ
АРХИЄПИСКОПА МАРКА

В УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ СВ. АНДРІЯ ПЕРВОЗВАННОГО
1456 SUTHERLAND STREET, LOS ANGELES, CALIFORNIA 90026

СЛУЖБА БОЖА

ПРИЙНЯТТЯ **О ГОД. 10:00 РАНО**

ТА МИСТЕЦЬКА ПРОГРАМА **О ГОДИНІ 1:30 ПО ПОЛУДНІ**

О. О. НАСТОЯТЕЛІ ПАРАФІЇ СВ. АП. АНДРІЯ

о. прот. Артем Селепина —
1-й настоятель парафії.

о. Уманець з дружиною —
ентузіяст придбання власної церкви.

о. Ананій Мірощенко
Учителі: **А. Валюх** і **Г. Гриценко**

Одні з перших засновників парафії

Микола П. Новак

МІЙ ЩАСЛИВИЙ ЧЕТВЕР

(Спогад про УПЦеркву св. Андрія в Лос Анджелесі)

Оптимізм... Лопата... Волію чорних... Сильна віра в перемогу...

Майже всі люди на світі вірять в якийсь щасливий день, на який чекають із своїми мріями, що той чи інший день принесе їм бажане щастя. Астрологи — описуючи різні планети народження людей — науково доказали нам, в яких днях місяця людина може рішатися на сповнення своїх мрій, які вона дуже бажала б осягнути, але боїться та вагається, чи це їй вдасться осягнути. І тільки тому, що песимізм грав першу ролю в її ваганні, а не оптимізм — така людина все розчаровувалася у своїх мріях. На жаль, більшість наших людей все була песимістичного наставлення, не тільки в своєму приватному житті, але також і в громадському. А релігія нас вчить: Віра спасе тебе, коли житимеш оптимізмом. Америка багата, сильна держава тільки тому, що оптимісти непохитної віри ніколи не зазнавали своїх розчарувань. Про оптимізм різні науковці написали силу-силенну чудових наукових книг. Високовчені науковці кожний день вчать людей радіопередачами, телебаченнями, а ще більше кожної неділі цілими годинами виголошують проповіді на теми оптимізму, вказуючи на джерела не тільки релігії, але також і на невидиме джерело — містерію природи! Є це дуже велика тема, а моя ціль спрямована цими рядками тільки на короткий спогад — хоч один — з мого власного пережиття в м. Л. А., і це тим більше, що маємо у нашій громаді ще живих людей, які були свідками того спогаду. Отже пишу про це не для самореклями, але тільки тому, що бажав би вказати шановним читачам, **щоб кинули те погане слово "ПЕСИМІЗМ", а жили тільки ОПТИМІЗМОМ!**

В Україні я не студіював таких книг, про які вище згадав, але в Америці довгими роками читав ті книги, бував на різних наукових доповідях таких науковців, бо це був для мене такий університет, якому не було і немає кінця. І так також говорять різні науковці таких наук, тобто "сайнс", немає кінця в його науці! Будучи маленьким хлопчиком-сиротою (батько помер, коли мені було нецілих два роки, а в родині було нас четверо малят, крім незаможної селянки, нашої мами), я від восьми років мого життя, не маючи найменшого поняття про ту науку, був я оптимістом з природи, і так думав про цей світ, яким бачу його сьогодні. Давав собі раду маленьким, коли голод докучав, а коли підріс до тринадцяти років, то вже й свій власний "бизнес" мав. Моя віра у щасливий четвер поставила мене на ноги. Читайте мій спогад **"Небесний рай на землі"** у цій книзі, там найдете мій оптимізм в Україні. А тут дозвольте закінчити спогад: **"Мій щасливий четвер"**, тобто про здобуття зміни "зони" в м. Л. А. на УПЦеркву св. Андрія.

"БОЖЕСТВЕННА КРАСА" — говорила моя дружина. — Купім собі ту чудову гору з тими хатами! Тут прекрасний вид на ціле місто Голлівуд, на всі простори міста Лос Анджелес. Колись та гора матиме велику вартість, бо є тут ще богато порожньої землі, можна набудувати ще більше хатів (апартментів) і мати на все життя гарний дохід", — захоплено вмовляла мене дружина Надія.

— Добре, купимо, хоч би мали піти за позикою до самого Господа Бога. А Господь допоможе нам, коли буде в нас сильна віра — оптимізм, — потішав я дружину.

Пішов я за позикою до одного свого доброго друга, показав йому ту гору. Він оглянув

і став умовляти мене, що та гора (з тими хатами) була б великим спасінням УПЦеркви св. Андрія, коли б купити її під будову Церкви.

— О, Боже! — говорив о. В. Уманець, якому мій приятель переказав про ту гору, — грошей немає в нас, але останні центи віддамо на цю справу, бо це одинокий вихід набути місце Богу молитись. Там місце на молитви, окремо на обіди, мешкання для священика, диригента. Колись й нову церкву побудуємо, коли купимо ту гору. Допоможіть нам своїми зв'язками в місті Лос Анджелес, щоб ми дістали дозвіл на розбудову нашого церковного життя на тій горі, — просив о. В. Уманець.

Але ж, панотче, це велика гора, буде там дуже дорого нам коштувати вирівняння площі на парковище, а без парковища місто не дозволить нам, сусіди протестуватимуть, — впевняв я панотця.

— Не турбуйтесь, — говорив панотець, — **я ту гору сам лопатою розкопаю на церковне парковище.**

А та гора! О, вона мене манить купити для себе. Але ж як не піти назустріч таким гарним патріотам, та ще й скитальцям?

Довго не думав, пішов до міста і дістав аплікації, які були потрібні на збирання підписів сусідів. Бо спершу сусідів треба просити, щоб вони погодилися на зміну "зони", без їхньої згоди нічого не вдієш.

На другий день разом з панотцем Василем Уманцем і Леонідом Артемовським-Таїрівим (ініціятором УПЦеркви св. Андрія) пішли ми до сусідів збирати підписи на ті містові аплікації. Ходимо від хати до хати, просимо людей: "Підпишіться на зміну зони, це також для вас буде користь, коли дозволите нам молитись Богу на тій горі, бож вартість ваших хат буде багато більша, коли змінимо зону — апартменти побудуєте собі". Ходили, просили, й ані один сусід не хотів підписатися на таку зміну "зони". Тільки одна сусідка трішки співчувала нам і то така, з якою ми були знайомі із зустрічів наших дітей (її донечка учащала до тієї самої школи, де ходив й наш малий синок Орест).

"Я волію тут чорних людей, замість вас, скитальців", — говорила сусідка-американка. І гримнула своїми дверима нам під ніс так сильно, що панотець аж стрепенувся.

"О, подумав я, — яка погана ти, жінко! Як можна так зневажати священика, та ще й бідного скитальця? О, бісова дочко! Треба не людини, щоб так сильно образити таку людину". Дуже мене це заболіло. Панотець лишив нас, пішов додому, а ми з Леонідом ще довго стояли — радились, що дальше робити.

— Маю раду, — потішив Леонід, — підемо до п. Бурдіна, він має великі впливи в місті, він навіть є гоноровим "мейором" Вест Лейк Парку".

Бурдін дуже гарно нас прийняв, вислухав, а дальше сказав: "Це саме просили мене росіяни, я ту справу розвідував, хотів допомогти їм, але ніяк не міг, бо не тільки те, що сусіди є проти такої події там, але містові урядники з різних причин не хочуть дати дозволу там на церкву. Жалую, але я не можу вам допомогти в тій справі", — погостив нас чаєм, і ми пішли розчаровані.

Аґенткою була муринка, вона продавала ту садибу-гору. Я повідомив її, що сусіди не дають дозволу, що була й така, яка сказала нам, що вона воліла б чорних людей замість нас — білих. Порадив тій аґентці, щоб вона стала водити туди чорних купців, але таких, які мають багато дітей, бо аж так був позлостився на ту жніку. Таких купців аґентка стала водити на ту вулицю, сусіди настрашились і стали питати мене по телефону, чи ми дальше думаємо про це купно. За пару день відбулись збори в одній хаті, тієї сусідки, яка нам співчувала і на моє коротеньке прохання всі сусіди підписались на зміну зони на церкву.

— Гаразд, — подумав я, — одна справа виграна, другу теж мусимо побідити, тобто в місті.

Така справа йде на переслухання судді. А дальше суд повідомляє усіх сусідів, що відбудеться переслухання зміни зони, і чи хтось не протестує проти такої зміни, питає в листах сусідів.

Переслухання в суді відбулося чудово, на мій реферат в тій справі ще й сусіди потакнули за мною. Дальше суддя сказав: "Ми вам даємо право на зміну зони, можете там будувати собі церкву, але таке саме переслухання ви ще мусите пройти в "Сіті Пленнінґ Комейшин", побажав нам щастя і я, втішений, звідомив щасливу вістку управі церкви. Мара його знала, що друга інстанція в місті буде найтру-

дніша. Ще більше я був спокійний за те друге переслухання, коли дістав повідомлення, щоб явитися в четвер. Ціле життя я щиро вірив, що четвер — це мій щасливий день.

Пішли ми з панотцем Василем Уманцем на переслухання до "Сіті Пленніґ Комейшин" (у мій "щасливий четвер"). Було там багато різних проблем до рішень. Нас покликали о годині 11:30 перед обідом. Панотець Уманець не говорив, бо не знав англійської мови. Але ми разом приступили до тринадцятьох панів-урядовців, які сиділи за столом, і я став реферувати наше прохання про зміну зони з "резіденшен" на право церкви. Дуже мила молоденька секретарка, як також і всі ці урядовці, замість прислуховуватись моїм проханням, то майже вся їхня увага була звернена на панотця Уманця (гарна борідка, малесенькі вусики, дуже милі голубі очі, весела усмішка — його "персоналіті" вабило їх). Я, реферуючи нашу справу церкви, радів, що маю таку притягаючу силу для себе в такій справі, і майже байдуже закінчив своє прохання, пам'ятаючи ще також і свій "щасливий четвер".

Предсідник розкрив велику книгу на столі, де були списані всі права змінних зон (околиць), які люди затверджують своїми голосами при голосуванні, підчеркнув червоним олівцем те місце, де було право, якого ми домагались, і співчуваюче попросив:

"Прочитайте собі самі цей параграф, що тут написано в такій справі", і підсунув книгу мені під ніс.

Став я читати, а там написано точно так: "Де є сліпа вулиця, тобто яку не можна проїхати від дороги до другої дороги, а треба з неї завертати до тієї, з якої людина в'їхала, там немає права на ніякі публічні зібрання, включно на церковні".

Панотець, вислухавши мій переклад того права на українську мову, важко зітхнув, взніс очі до небес, і так пару хвилин мовчки сидів... А дальше, закрив очі долонями і майже вголос заридав. Не витягав хусточки, а таки пальцями втер очі, гарненько вклонився урядникам і вийшов із залі.

Предсідник: "Вибачте нам, але ж не ми творимо такі права, а люди — ми тільки бережемо ті права".

До глибини душі зворушена панотцем секретарка, склонила голову на машинопис, перестала писати і неначе маленька дитина — теж тулила вуста, плакала і втирала очі, дивлячись у бік милого панотця, як він лишав залю.

СИЛЬНА ВІРА В ПЕРЕМОГУ...

Панотець поїхав додому. Я не можу простити собі, що так загарив ту справу. Ходжу по хідниках по місті. Випив вже шість різних кав по різних ресторанах, скурив пачку цигарок, думав-думав і, нарешті, —

— Піду ще раз, сесії ще не закінчені, година третя. Піду, шляк їх трапить, — оптиміст ніколи не сміє ніякої справи програти, підніс голову до небес, випростався, біжу щосили назад до Сіті Голл — мусять дати!

Прийшов і сів собі на самому переді. Веселий, певний себе, як би я вже здобув церкву. Їх аж тринадцять за столом, а я сам. Тільки секретарка співчуває мені, вичуваю це, а всі інші з дива не сходять, чого я ще раз появився. Були випадки, що дехто з таких стріляв до них. "Ану ж і цей тип так тут появився", — могли так думати.

Предсідник: "Панове, наші справи закінчені на сьогодні, до побачення".

"Пане предсіднику, дозвольте мені на пару слів у тій справі, яку ви, дорогі панове, з легального боку права, відкинули. А я ось апелюю до ваших сердець, я прошу морального права у вас", — і став "читати" їм цілу трагедію України, церкви, скитальців так щиро і так сильно, що аж сам заплакав... Мені ніяково стало, та й їм. Всі склонили голови і мовчать... Тільки бідна секретарка (заплакана) перша стала говорити: "Я бачила бідного вашого священика, як він гірко плакав, виходячи від нас сьогодні перед полуднем..."

Секретрка закінчила говорити, витягла хусточку — плаче. На залі тиша... Предсідник кидає головою то в одну сторону урядників, то в другу, а вони всі голови спустили додолу — мовчать. Їм теж не солодко на серці.

"Що ж, дорогі панове, може таки даймо п. Новакові, нарешті, те право, але з умовою, що до трьох-чотирьох місяців він постараєть-

ся про парковище для церкви, як це він нам обіцяє. Що думаєте?"

Чи це була гіпноза чи що інше, але так було, що всі вони головами потакнули: "Так, пане предсіднику, даємо також і ми свою згоду."

Предсідник звернувся до секретарки і подиктував такого листа: "Від сьогодні даємо право п. Новакові на організацію УПЦеркви св. Андрія на горі Сотерленд Стріт в м. Лос Анджелес, але з умовою, що до 4-х місяців Новак мусить постаратися про парковище для церкви. Зона та змінена і стає правосильною від 1950 року."

Минув реченець чотири місяці, минув і цілий рік, парковища ми ніяк не могли реалізувати на тій горі — не було грошей. Урядники, коли тільки стрічали мене, то все жартом питали: "А коли ж парковище буде?"

І так без парковища перебули ми аж до 1972 року, бо щойно тоді, при помочі нових піонерів, чудову залю збудували, а також і парковище більше, як місто тоді вимагало.

А що вдалося нам тоді ту зону змінити, то коли б ми були рішилися негайно продати ту гору, були б дістали за неї найменше 50 тисяч долярів, а купили за 19 тисяч.

Сьогодні Свято-Андріївська гора з новою чудовою залею, новою резиденцією для священика, новопридбаними лотами (дякуючи новим жертводавцям — великим патріотам), ціла та посілість оцінюється на, приблизно, півмільйона долярів. Коли ж ще Господь допоможе збудувати нову церкву, то це буде найкраща церковна посілість за всі інші маєтки УПЦеркви в ЗСА. А Свято-Андріївський хрест на новій церкві на тій горі символічно і вічно пригадуватиме цілому світові: Свято-Андріївську церкву в Києві московські комуністи обернули на музей атеїстів, але не мали сили вбити духа киян і всіх Українців скитальців здвигнути таку церкву на СЛАВУ БОЖУ в м. Лос Анджелесі. Ганьба Москві буде вічною! М. Н.

ВОДОСВЯТТЯ

о. митр. прот. Степан Голутяк освячує воду перед УПЦерквою св. Андрія Первозванного в Лос Анджелес, Каліфорнія, 1976 року.

На фото зліва: Ф. Гнип, М. Новак і М. Швийко

Церква св. Андрія — здалека

Перший хор УПЦеркви св. Андрія в м.Лос Анджелес, 1952 р.Третій зліва сидить диригент Дмитро Бенко

"Поховали Пана Отамана" — великі маси народу відпровадили на вічний спочинок о. протоієрея Ананія Мірощенка — великого українського патріота й незабутнього друга Новаків.

Світлій пам'яті о. протоієрея Ананія Мірощенка

У Лос Анджелесі упокоївся в Бозі 23. 9. 1971 року на 79-му році життя о. Протоієрей Ананій Мірощенко, настоятель Церкви св. Андрія Первозванного в 1954-1965 рр. та св. Покрови в Сан Дієго, ЗСА 1965 р. до 1970 р.

Походив св п. о. Ананій з Києва, був учасником Визвольних Змагань.

Панахиду відправив у похоронній каплиці Мек Кіней о. протопресвітер Федір Білецький, у сослуженні архим. О. Довгаля. митроф. прот. Федота Шпаченка з Міннесоти, о. прот. Андрія Чумакова з Орегону і о. Олексія Лімонченка, настоятеля церкви в Сан Франціско. Відспівував панахиду і похоронні обряди хор церкви св. Андрія Первозванного, диригент Дмитро Якубенко. Промовляв на прощання митроф. прот. Федот Шпаченко.

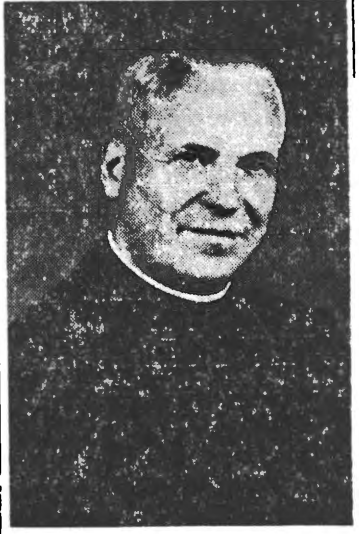

св. п. о. протоієрей Ананій Мірощенко

Отець Ананій змолоду глибоко відчував всю трагедію українського народу. Юнак Ананій Мірощенко, свідомий своїх завдань, зголосився до української Визвольної Армії, беручи в ній участь зі зброєю в руках, аж поки Польща за умовою з большевиками не інтернувала цю Армію. У висліді—о. Ананій Волею Божою присвятив себе Православній Церкві.

Відзначався тихою, милою вдачею, був високогуманною сердечною людиною, а у виконуванні своїх церковних, українських культурно-національних і господарських обов'язків був педантом.

Похоронні відправи і прощання відбулися 2 жовтня в грецькому Катедральному Соборі св. Софії, а потім священики винесли на руках труну до похоронного авта.

Такої величавої жалібної процесії, що слідувала від Собору на цвинтар Форест Лон у Глендейл, ще ніколи не бачили українці Лос Анжелесу і ті що прибули з пригородів та віддалених міст, як Сан Дієго, Сан Фрасіско віддати останню шану о. Ананію. Навіть корінні американці, що знали або чули про гуманну, наскрізь просякнену глибокою християнською любов'ю людину, також включились у багатолюдну жалібну процесію.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА ЄВАНГЕЛЬСЬКО-БАПТИСЬКА ЦЕРКВА В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

Гірка доля розсіяла наших людей по всьому світі. Також багато з них Євангельсько-Баптиського віровизнання поселилося в Лос Анджелесі й околицях. Спочатку, коли не було ще українського Євангельсько-Баптиського Зібрання, наші віруючі були разом у російській або слов'янській церкві. Але наші люди остаточно прийшли до переконання, що треба організувати Українську Євангельсько-Баптиську Церкву, щоб відправляти Служби Божі рідною мовою, як також звіщать вістку спасіння серед нашого народу, Євангеліє.

Перше Зібрання відбулося 5-го травня 1963 р. в містечку Алгамбра під проводом пастора **В. Рожка** — 2518 Гренд Авеню, Калварі Юніон Чорч. З часом ми переконалися, що треба шукати в Голівуді місця, бо там є осередок нашого поселення. І ми взялися шукати. 7-го вересня відбулася ділова нарада, після чого вибрано церковну управу, до котрої ввійшли такі брати: **Микола Ковальський** — пастор, **Зотик Хайлов** — секретар, **Павло Ліпинський** — скарбн., **Володимир Рожок** — член, **Дмитро Омельчук** — член. І того ж дня було організовано нашу громаду під назвою: **"Перша Українська Євангельсько-Баптиська Церква в Лос Анджелесі".** Після того ми з Божою поміччю знайшли гарний будинок при 2030 Ґлендейл, Лос Анджелес. Це була колись міська бібліотека. Ми купили його, зробили ремонт всередині, відповідно до Молитовного Дому. Офіційне відкриття Молитовного Дому відбулося 7-го листопаду 1964-го року.

Теперішній склад Церковного Правління з таких братів: **Володимир Рожок** — пастор, **Микола Ковальський** — диякон, **Василь Іванчук** — диякон, **Зотик Хайлов** — секретар, **Павло Шибістий** — скарбник.

Наші зібрання відбуваються щонеділі з 10-ої години. Зранку Недільна Школа, а опісля Богослужения до 12-ої години. Також окремо діти, підростки й юнаки мають свою школу, їх навчають Слова Божого, вони вправляються в співах духовних пісень, їх виховується в дусі Христовім.

З доручення Правління Церкви:

Зотик Хайлов, секретар.

First Ukrainian Evangelical Baptist Church of Los Angeles

2030 GLENDALE BOULEVARD. LOS ANGELES, CALIFORNIA 90039, U.S.A.

Throngs of Demonstrators Greet Soviet Exhibit in L.A.

LOS ANGELES, Calif.—Hundreds of demonstrators, including Ukrainians, staged a protest action Saturday, November 12, during the opening of a three-week Soviet exhibit here at the Convention Center, which culminated in the burning of a Soviet flag by the local Ukrainian Orthodox priest.

The Los Angeles Herald Examiner, in a front-page story in its Sunday, November 13, edition, brought out a three-column photo showing Rev. Steven Halleck of the local Ukrainian Orthodox parish burning the Soviet flag.

Last week, the Baltimore-based "Smoloskyp" Ukrainian Information Service and the Philadelphia branch of the Moroz Defense Committee announced that they were sending four young activists to Los Angeles to help area Ukrainians stage protest actions at the exhibit site, which is staged on the occasion of the 60th anniversary of the Bolshevik revolution.

The four activists are: Yuriy Myskiw, Orysia Burdiak and Petro Kachmar (all "Smoloskyp") and Zoriana Lucky of the Moroz Committee.

Marty Beth Murril, a staff writer of the Herald Examiner, submitted the following report on the demonstration:

A gauntlet of protesters, ranging from pro-tsarist Russians to "Save the Whale" organization members, carried signs and greeted thousands of visitors at the opening day of the Soviet National Exhibition at the Los Angeles Convention Center.

The most notable protest spectacles at the first day of the exhibition yesterday included the burning of a Soviet Union flag and a wandering parade of students chained together dressed as Soviet "prisoners."

Apprehensive security personnel stood by as about 50 members of the Southern California Student Struggle for Soviet Jewry linked hands and entered the Convention Center, silently snaking their way through the Soviet exhibition.

Screaming "free Soviet Jews," a 27-year-old woman threw a balloon filled with red dye at one of the Russian representatives of the Soviet Trade Exhibition last night.

The balloon burst, covering the man with the red liquid. Although he declined to press charges, police arrested the woman and took her to Sybil Brand Institute for Women.

All visitors to both the Soviet exhibition and the adjacent Soviet Jewry display are required to walk through metal detection screens before entering the convention hall.

Wearing assorted black-and-white and grey prison garb and led by a man dressed as Moses, the students were told by fire marshals that the chains linking them together presented a fire hazard, and were asked to remove them.

Rev. Stephen Halleck of the Ukrainian Orthodox Church in Los Angeles burns a Soviet flag at the USSR exhibit.

Terry Magaby, a student at Occidental College and leader of the "prisoner" line, said the group symbolized "thousands of Jews who are prisoners in the Soviet Union."

"Moses once said to Pharaoh as we are now saying to the Soviet Union. 'Let my people go.' " Magaby said.

About a dozen representatives from the Save the Whale organization stood outside the convention center protesting what they called Russian slaughter of whales.

Nearby, about 200 members of the Union of Russian Nationalist Organizations held signs and chanted "Communism is satanic." They carried a coffin representing "millions of Russians killed by the same Soviets who are putting on this exhibition," according to Nicholas Sarokin, the group's spokesman.

One woman with the Russian Nationalist organization resented the Save the Whales protest, saying "Save the whales? What do you mean? Save the people from the dirty Communists."

Among the plethora of groups represented at the protest were the Russian Monarchists Party, the San Fernando Valley Young Republicans. Young Americans for Freedom, the Coalition Opposing Soviet Tyranny, and Lithuanian, Ukrainian, Armenian and Estonian nationalist groups.

Nicholas Povov, spokesman for the Soviet exhibition said of the protests. "It is anti-Soviet activity, and what they say is not true."

He denied protesters' allegations that dissidents are not permitted to emigrate from the Soviet Union, saying, "We have certain procedures people wishing to emigrate have to go through, and it takes longer than it does here."

А великі маси різних національностей,поневолених Москвою,взивали : "Спаліть,спаліть той прапор – ганчірку ганьби " !прискочили і запалили. – М.Н.

Ukrainians of L. A. Recall Russ Famine

—Los Angeles Examiner photo.

JOINING IN A DENUNCIATION of the Soviets are (from left) speaker Dr. Yar Slavutych, costumed Oksana Brikner and Simon Stariw.

All of the horrors of the Red-Moscow-planned Ukraine famine 25 years ago were retold at a Ukrainian Manifestation last night at Patriotic Hall which was attended by more than 500 native Ukrainians.

"Red Moscow carefully planned the famine only for Ukrainians and other non - Russian nationalities . . ." Dr. Yar Slavutych, of Monterey, native Ukrainian poet and author, told the assemblage, adding:

"No famine occurred in Russia proper at that time. The present condition in the Ukraine under the Soviet regime is not much better. There is no famine now, but there is no prosperity and freedom.

"The puppet Government of the Soviet Ukraine serves only the Moscow purposes —to get Ukrainian grain, coal and iron ore. Therefore, Ukrainians dream of their own free and independent state where no famine will be repeated.

"The Ukrainians, who have escaped the Red 'paradise' and live abroad, help their countrymen by spreading truth about the horrible deeds of Red Moscow which is preparing, as Khrushchev recently stated, 'to bury' the United States and the whole free world."

Dr. Slavutych was followed by Simon Stariw, also of Monterey.

Ukrainian Churches and Civic Organizations of Los Angeles, adopted a resolution condemning the "so-called 'government' of the Ukrainian SS Republic" as "only a branch of the Moscow center in the Ukraine whose task is only to destroy the Ukraine materially and morally and to build up the imperialist resources of Red Moscow."

Los Angeles Examiner ★
Sun., Dec. 21, 1958 Sec. 1, Part B 7

MAYOR'S KEYNOTE

Mayor Bowron keynoted the rally with these words:

"We must start by keeping freedom really free. We must give our freedom to our neighbors and not abuse it. The right to freedom and the responsibility for it go hand in hand.

"We hope the first peal of the Freedom Bell will be heard around the world and that it will truly become a symbol for new hope and new faith among all the people who want to keep their freedom or to become free."

SALUTE TO LIBERTY — Mayor Fletcher Bowron receives signed freedom scrolls from Taras Novak, 3, whose parents are from the Ukraine, during Crusade for Freedom celebration here yesterday. In background are Dr. Hugh Tiner (right), Crusade education chairman, and San Francisco's Mayor Elmer Robinson.

—Los Angeles Examiner photo.

L. A. Bells, Chimes, Whistles Sound Honor to U. N. Day

"From every mountainside, let freedom ring!"

Throughout Los Angeles today, citizenry and civic groups joined in the international celebration honoring the ringing of the famed Freedom Bell in Berlin, on the edge of the Iron Curtain, as the world observed United Nations Day.

Leading off the ceremonies was an observance in Pershing Square in which Mayor Fletcher Bowron and Mayor Elmer Robinson of San Francisco received freedom scrolls from colorfully-costumed representatives of local racial groups.

Tonight, the Hollywood Post No. 10 of AMVETS will sponsor a U. N. Day program in the American Legion Hall, Melrose avenue, and San Vicente boulevard with members of the local consular corps being guests.

In the Pershing Square observance representatives of China, France, Japan, Poland, Sweden, the Ukraine and Yugoslavia presented more scrolls signed by local citizens. More than a million Southern California citizens have now signed such Freedom scrolls.

Los Angeles Examiner ★★ Wed., Oct. 25, 1950

(Це фото з нагоди великого концерту в честь Січневих Роковин, що відбувся в „Патріотик" залі в Л. А., 1950 р., де проф. М. Біржішка був головним промовцем, крім промовців інших поневолених Москвою народів. Зліва на право: М. Новак, проф. М. Біржішка, його дочка. Другий ряд: різні литовці, з правого боку два визначні патріоти білорусини – Чеслав Найдзюк і проф. Борис Кіт (перший ряд). – *М. Н.*

Для характеристики поглядів кол. міністра Освіти Литви Миколи Біржішки, подаємо тут лише кілька речень із листа цього литовця у перекладі на українську мову:

25.10.1952

Шановний Пане Новак!

Дякую Вам за Вашу участь 28-го вересня 1952 р. на бенкеті, що його влаштували мені мої земляки в Лос Анджелесі з нагоди мого 70-річчя... Я бачу, що не дивлячись на мій вік, мені прийдеться взятися за справу... зближення наших двох національних колоній у Лос Анджелесі, починаючи з невеликого гуртка литовсько-української дружби... Особливо важлива литовсько-українська співпраця з огляду на імперіялістичні апетити наших сусідів – москалів і поляків... Я вже подякував Вашому Конґресовому Комітетові за надіслання мені привітання... Ми не тільки уважно слідкуємо за українською боротьбою проти російського імперіялізму, а й уважаємо її дуже важливою і для нас, литовців...

/Підпис/ Ваш М. Біржішка

ЧЕСТЬ І СЛАВА ТОБІ, СЛАВНИЙ ПОКІЙНИКУ!

Литовському покровителю УВО, ОУН присвячую ці скромні рядки:

Посередині, в окулярах, з борідкою стоїть кол. Міністер Освіти Литви до Другої світової війни Микола Біржішка, кол. таємний покровитель литовських пашпортів членам ПУН, УВО й ОУН на виїзд до різних країн. Полк. Р. Сушко, сот. О. Сеник – Грибівський декілька разів бували на такі пашпорти навіть в Галичині, так добре була ведена конспірація цим Славним Покійником. На такі литовські пашпорти полк. Є. Коновалець, полк. Р. Сушко, сот. О. Сеник–Грибівський були в Америці, в Канаді та в інших краях. Отже, не гітлерівські паш-порти, як це різні наші яничари москви пишуть, а тільки братня Литва нам сприяла, і то не матеріяльно, а тільки морально, бо сама була матеріяльно слабенькою державою. І не Гітлер давав гроші ПУН, а тільки українська еміґрація Америки, Канади та інших країн. А в Західній Україні під ляцьким панування наші бойовики навіть геройською смертю здобували гроші на УВО, ОУН нападами на різні польські каси. Український революційний рух ОУН не мав і не бажав собі фондів чужих держав. Польські каси грабували, бо це були гроші наших селян.

1930 р. проф. М. Біржішка був запрошений литовськими громадами в ЗСА на його доповіді про Литву. Великі бенкети влаштовували литовці в його честь. Українські громади Нью-Йорку, Філядельфії та інших міст теж відповідно вшановували славного литовця М. Біржішку – приятеля–покровителя української визвольної боротьби. Його доповіді по українських громадах, наші бенкети в його честь, польська преса в ЗС сприймала різними провокаціями проти його особи перед урядом ЗСА у Вашінґтоні. Поляки скаженіли з приводу його появи в ЗСА.

По Другій світовій війні М. Біржішка прибув з родиною до м. Лос Анджелес, Каліф., і тут поселився на сталий побут. Тут написав нову історію „Литва і Україна". А в своєму заповіті написав литовцям: „Пам'ятайте про вічну дружбу Литва–Україна". По університетах у Каліфорнії доповідав на різні науково-історичні теми про визволення поневолених народів Европи з московської тюрми народів.

Народився 1-го жовтня 1879 р., помер 24 вересня 1962 р. в м. Лос Анджелес, Каліф. У величавих його похоронах, у складі української делеґації, з квітами, українським блакитно-жовтим прапором, прощальними промовами із сльозами на очах литовців, українців, білорусів відпровадили ми славного Покійника на вічний спокій на литовський цвинтар в м. Лос Анджелес, Каліфорнія.

Українці в 186-ту річницю

Лос Анджелесу

— 1967 р.

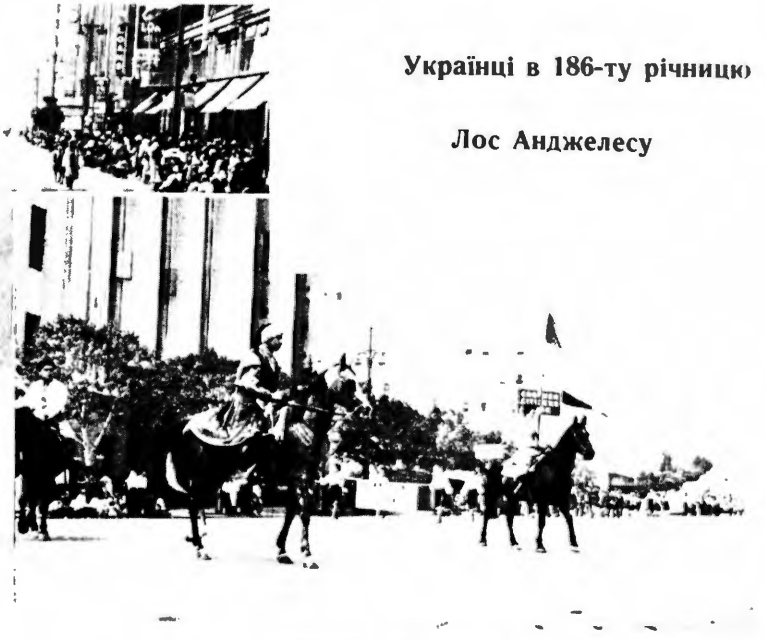

Молодь і козаки на конях.

Українці в день народження Лос Анджелесу

186-літній ювілей існування міста Лос Анджелес у Каліфорнії відзначено в суботу, 9-го вересня 1967 р. великою й гарною парадою, яких, як підкреслює американська преса, було небагато від часу закінчення 2-ої світової війни. Сьогорічна парада була справді найімпозантніша з усіх того роду парад у Лос Анджелесі. Тисячі й тисячі каліфорнійців заповнили широкі вулиці міста, щоб бути свідками паради в День Народження другого по величині міста в Америці. Участь у цій святочній параді взяли також українці під протекторатом Українського Культурного Осередку, який виконує ролю Відділу УККА в цьому місті.

"О, українці! Браво! Гарно. Це українці — не росіяни..."

І справді колона українських учасників паради була імпозантна. Публіка і провідні особистості віднеслись зі спеціяльною симпатією до маршируючих під великим написом "Україна" (Дехто твердить, що краще було б "Українці"). А коли публіка й представники уряду з трибуни побачили український напис зі словами "Боже, поможи Америці в її боротьбі проти комунізму"!, овоціям і оплескам не було кінця. Видно було, що тисячі американців бажали українському народові того самого, що було написано на третьому плякаті в параді: "Воля Україні!"

Тисячі каліфорнійців мали нагоду тієї суботи побачити наших козаків на конях при повному військовому виряді та в козацьких вбраннях (Я. Тростянецький, С. Дах і В. Ковалик). Чарували око глядача також члени квартету "Полтавчанки" в вишиваних блюзках і в повному національному строї (Л. Ємець, Г. Білоус, З. Романюк і М. Сівак). Пластуни в одностроях, сумівці, настоятелі обох українських парафій — православної (о. О. Довгаль) і католицької (о. М. Колтуцький) — разом в одному (античного моделю) авті. Були й інші авта з українцями й дітьми в одностроях. Усе це викликало велике зворушення в глядачів і правдиве захоплення. Пишемо ці рядки не лише на основі вражень українців, а й усіх чужинців, з якими нам прийшлося на ту тему говорити.

Треба також відмітити гарну поставу до події й тих українців і українок, які безпосередньої участи в параді не брали, але прийшли в національних строях і на хідниках впродовж вулиць, якими проходили колони паради, також "парадували", несучи слово "Україна" в маси глядачів.

ВІЛЬНИЙ СВІТ

Winnipeg, Sept. 25. 1967.

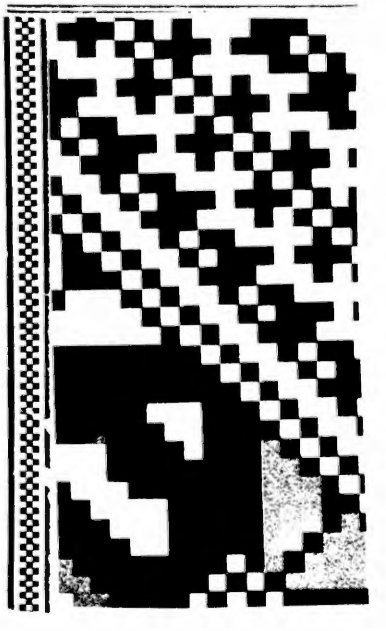

FOR THE SECURITY OF THE AMERICAN FREEDOM
IN THE FACE OF THE RUSSIAN COMMUNIST AGGRESSION!
FOR A FREE AND INDEPENDENT UKRAINE!

Ukrainian Americans of Los Angeles and the Metropolitan area

ARRANGE

A Ukranian Manifestation

IN COMMEMORATION OF
THE DELIBERATE FAMINE IN UKRAINE,
forced by Russia upon the Ukrainian Christian Nation in 1933

TO BE HELD

Saturday, December 20, 1958

in the Patriotic Hall
1816 South Figueroa Street.
At 7:30 P.M.

Dear Friends:

Hunger, terror, mass deportations and genocide are the means employed by Moscow's communistic control over the Ukraine.

Millions of Ukrainians perished from the planned famines organized during Russian communist occupation.

In this crucial moment in world history, it is our duty to tell the FREE WORLD the truth about Ukraine.

In the program, among others, you will have a chance to hear some eye-witnesses of the deliberately caused famine in Ukraine by Professors Y. Slavutych and S. Stariv.

You will get new and important facts to use against the Communist doctrine infiltrating our free world.

Do not miss this chance!

You and your FAMILY as well as your FRIENDS are cordially invited to attend.

Committee of
Ukrainian Churches and Civic Organizations
of Los Angeles.

1158 N. Logan St.
Los Angeles 26, Calif.

Any sort of a decent burial of the millions of victims throughout Ukraine who died of the famine Kremlin deliberately brought about and kept it going for two years, in 1931-1932, was impossible. The corpses were gathered up from the homes, roads and streets, and carted off to mass graves. Shown above is a pile of famine corpses, covered with snow. They had to lie there until Spring for burial. The ground was too frozen for the digging of mass graves.

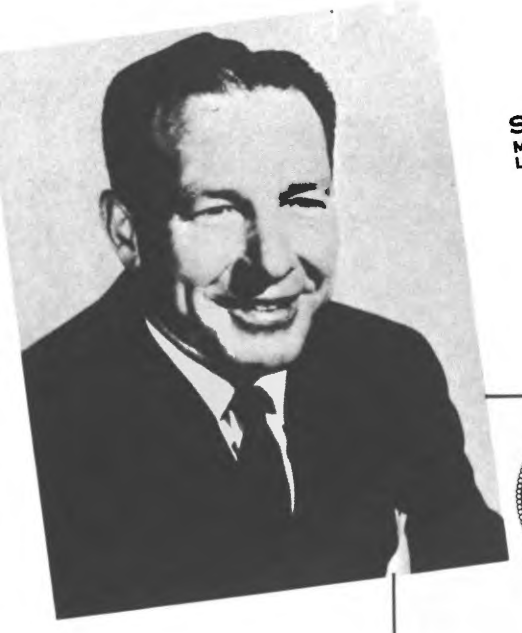

SAM YORTY
MAYOR OF
LOS ANGELES

OFFICE OF THE MAYOR
CITY HALL
LOS ANGELES, CALIFORNIA 90012

June 18, 1973

MR. MYKOLA NOVAK
1818 Effie Street
Los Angeles, California

Dear Mr. Novak:

I want you to know how much your loyal support in the past campaign meant to me personally.

I shall always cherish the fact that you cared enough to sacrifice so much of your time to work in my behalf.

Please accept my heartfelt thanks.

Betts and I shall remember you with affection, and we extend our best wishes to you for every happiness in the future.

Sincerely,

Sam Yorty

MAYOR

ПРИКЛАД УСПІШНОГО ЮВІЛЕЮ 50-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

Мейор метрополитального Лос Анджелесу, Yorty сам урядово запрошував на Золотий Український Ювілей

В Лос Анджелесі, Каліфорнія, мейор міста і його дружина самі, в урядовий спосіб, запрошували окремими листами із заплаченою відповіддю визначних діячів цього мільйонового міста до участи в святковім піднятті українського прапора на міській ратуші і після того в урочистім прийнятті в урядовій залі міста з приводу "Золотого Ювілею Декларації Незалежности України". Ця врочистість відбулася в суботу, 27-го січня, в 11-тій годині перед полуднем.

Такого способу вшанування Дня Української Державности ще не досягли Українці ніде інде у великім місті. Це вперше мейор великого міста в ЗДА сам запрошував урядово визначних громадян на урядове відзначення ювілею української державности. За це належить признання цьому мейорові, достойному панові Йорти і його достойній дружині від цілої нашої спільноти. Таку прихильну для Українців постав здобув своєю наполегливою і при тому вмілою та невсипущою працею п. Микола Новак, який діяв від імени цілої організованої в Українській Культурній Централі громади.

В неділю, 24 січня ц. р., о год. 5:30 відбувся великий концерт в залі УКО, де хор "Кобзар" під проводом маестра В. Божика і мистецькі вистуми молоді відспівали концерт на честь свята державности і соборности України.

Тягнуть український синьо-жовтий прапор на ратуші м. Лос Анджелесу, 1973 рік.

Від ліва М. Новак, зправа — заступник майора п. Г. Квин

РАДІСТЬ! Еге ж, підняли його високо-високо: аж до небосклону поневоленої України! Ніяка московська сила не скине його — ані тут, ані в столиці України!

Від ліва: М. П. Новак, М. Мідь, Надія Новак

Українці на стадіоні "Доджерс" — за республіканського президентського кандидата. 1964.

З побуту д-ра Яреми і ред. Душника під час Демократичної Конвенції в Лос Анджелесі. 1962.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ У ЛОС АНДЖЕЛЕСІ, КАЛІФОРНІЯ

UKRAINIAN DAY

Обрана цього літа нова управа Українського Культурного Осередку (скорочено УКО) започаткувала на терені Лос Анджелесу цілий ряд заходів для піднесення активности нашої громади. Одним з таких заходів є щорічне влаштування Українського Дня.

Для українців, розпорошених на величезному терені нашого міста, Український День має особливо актуальне значення — як день товариського єднання і взаємопізнання. Бо ніде правди діти — більшість з нас ще так-сяк знає членів свого професійного об'єднання та церковної громади і це все. А відома річ, що без взаємного пізнання і ближчого контакту не може бути спільної продуктивної праці в громаді.

Не абияку вагу має і те, що "Український День" демонструє нашу організованість і самосвідомість, виявляє специфічні вартості нашого побуту і культури перед американським суспільством. Тут знову мусимо повторити вже раз сказане лише іншими словами: якщо ми хочемо мати в американському суспільстві приятелів (а це для нас зовсім не байдуже), то мусимо насамперед подбати, щоб воно НАС ЗНАЛО, як діяльну творчу громаду.

Треба признати, що "Український День" 12 листопада ц. р. в Лос Анджелесі, влаштований в Еліжен Парку, вповні себе виправдав.

Великий вклад праці цілої управи УКО, активне жіноцтво з усіх трьох церковних громад (Укр. католицької і двох українських православних) і патріотична молодь (особливо пластуни, сумівці, українські танцюристи й учні "Рідної Школи") поклали фундамент, основу, а добра рекляма і погожа днина сприяли і вивершили успіх "Українського Дня". Це був надсподіваний успіх, бо управа УКО і Комітет передбачали найбільше 500 осіб відвідувачів, а їх прибуло близько 2,000! На парковиську забракло місця для авт, і понад чотири сотні людей мусіли їхати додому. (Між іншим, такий надмір відвідувачів спричинив "кризу" буфету і кухні, яку то кризу Комітет мусів якось залагоджувати).

Водночас вільна молодь на свіжому повітрі провадила товариські гутірки, зав'язувала знайомства (бо ж були й позамісцеві: з Сан Дієго, Сан Говзей, Сан Франціско), а любителі спорту організували спортові ігри (головно волейбал), менші ж віком — різні дитячі забави.

Обід споживали — хто умів і де устиг зайняти місце, бо — натурально — для такої маси людей столів не було. Але пожива на свіжому повітрі вельми всім смакувала.

Після обіду відбулась мистецька частина програми Українського Дня. Вона складалась із виступів танцювальної групи народних танців під проводом пані Марії Прокопій, також співу хорового, дуетів і сольоспіву — майже виключно силами молоді. По закінченні мистецької програми присутні мали нагоду спробувати щастя в льотерії. Більшість, як звичайно, щастя не мали, але цим не журилися.

Український День вітали найвищі достойники Каліфорнії: губернатор Ріген, його помічник Ренеті, мейор Л. А. С. Йорті, різні радні міста. Не проминула Українського Дня також американська преса: репортер щоденника »Геральд Екзамінер« інтерв'ював члена Комітету п. І. Паркера про важніші моменти Укр. Дня і фотографував найменших виконавців народних танців та інші цікаві моменти. Відповідні гарні світлини вміщено в цій газеті.

"Український День" 12 листопада 1972 р. — поважний здобуток організованої української громади Лос Анджелес, так під оглядом моральним, як і матеріяльним.

А. Юриняк

ВІЛЬНИЙ СВІТ — FREE WORLD Winnipeg, Dec. 11, 1972.

Sunday, November 12, 1972, 9 a.m. to 10 p.m.

Elysian Park Lodge (Near Dodger Stadium)

Program will commence at 9:00 A.M. with combined Church Services of Ukrainian Priests.

THEN — Exhibits of Ukrainian Ceramics, Easter Eggs, Embroidery, Original Paintings of Ukrainian Artists, Folklore, participation of Ukrainian Plast, Ukrainian School and other groups.

FUN TIME FOR ALL!!! Games for All Age Groups, Rally of Sports, Baseball, Football, etc. Dancing to Orchestra, Valuable Prizes and Enjoy Traditional Ukrainian Food.

Committee of Ukrainian Culture Center of Los Angeles, 4315 Melrose Avenue, Los Angeles, Calif.

ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ В ЛОС АНДЖЕЛЕС

Цього року Лос-Анджелес відзначив Тиждень поневолених націй у суботу 15-го липня. Завдяки особливим старанням громадського і політичного діяча п. Миколи Новака, українська громада з'явилася найчисленніше серед усіх національностей, які брали участь.

За годину до офіційного відкриття, п. Микола Новак привіз до Сіті Гол українські прапори і багато десятків транспарентів... А за півгодини українців було там уже декілька соток. Одні з'явилися із власними транспарентами, а інші – розібрали привезені раніше. Над морем голів на більших і менших натягнутих полотнах, картонах, фонерах... виднілися виразні до читання слова в англійській мові: "Воля Україні!", "Воля українському народові!", "Волю для політичних в'язнів українських в Україні і на засланнях!", "40 років назад Москва заморила штучним голодом більше 6-ти мільйонів українців!", "Москва нищить українську культуру і національні святощі українців!", "Москва посилено русифікує Україну!", "В Україні розпаношився московський шовінізм у десятки разів більше, ніж за царизму!", "Застрашені переслідуваннями, українці в Україні бояться говорити рідною мовою!", "В Україні Москва дозволяє видавати книги українською мовою такими мізерними тиражами, яких не вистарчає і для еміграції!", "Москва денаціоналізує – винародовлює Україну!", "Москва – народовбивець!!!"і ін. Кидалися в очі також написи у білорусів, литовців, естонців, мадярів, хорватів, болгар... і навіть кубинців.

Після офіційного відкриття Тижня уповажненим голови міста – Майора Йорті, маси людей почали уставлятися в колони, творячи національні групи, які єдиним потоком вийшли на вулицю Спрінґ і пішли нею. Пройшовши кількома вулицями (Темпльо, Гілл), завернули в парк Кавнті оф Лос Анджелес... Маси міських людей, що рухалися вулицями пішоходом, автами, автобусами, зупинялися та пильно читали написане на транспарентах.

У парку демонстранти розташувалися перед і по боках трибуни. Організовано зайняли місця наш Пласт і СУМ, звертаючи увагу своїми уніформами і дисципліною–виправкою...

Голова Управи представників поневолених народів литовець В. Секанавскас, після благословення маніфестації Отцем Мих. Колтуцьким, започаткував виступи представників окремих національних груп. На його руки Супервайзер Дебс передав, урочисто, спеціяльно виготовлену грамоту. А потім у довшій промові вітав демонстрантів та згадував, як він 28 років назад познайомився із українською національною групою в Лос–Анджелес, очоленою п. Миколою Новаком, яка зробила йому велику допомогу при виборах до міського уряду.

Із великою, палкою промовою виступив полковник В.Ф. Дунн – колишній працівник штабу генерала Айзенговера (зокрема в часі 2-ої Світової війни). Він намалював велику картину наступу комунізму на Земний ґльоб та дав вияснення, що таке московський комунізм, із яким він запізнався як в'язень більшовиків на окупованих ними теренах Німеччини. Лише спеціяльна інтервенція ген. Айка – Айзенговера вирвала його із в'язниці, в якій він пробув три місяці...

Наша неперевершена ораторка п. Надія Новак на цей раз виголосила–прочитала резолюцію, яку присутні схвалили одноголосно. Пан магістер Микола Ведмідь (секретар республіканської партії

на Каліфорнію) свою ролю церемоніяльного майстра виконав знаменито, як завжди!

До успіху переведеної демонстрації (зокрема до масової участи в ній) у великій мірі спричинився передодній виступ по телевізії (русло ч.5) групи українок у національних строях на чолі із п. Лідією Ємець, які розповіли про страхіття штучного голоду, організованого Москвою 40 років назад... Вони ж повідомили про плановану демонстрацію представників поневолених націй на наступний день. Цей телевізійний виступ організував той же невтомний пан Микола Новак... (Не дивно, що він користується глибокою пошаною в укр. громаді, яка, як зачуваємо, збирається зробити йому несподіванку в його семидесятиріччя, що припадає на листопад ц.р., хоч він про це не хоче й слухати, бо почувається ще молодим!)

Володимир ЛЕГІНЬ

НАШІ ВОЛІ
15 липня 1974 р.

Промовляє д-р Л. Добрянський під ратушем м. Лос Анджелес з нагоди Тижня Поневолених Націй, 11-го липня 1970 р.

На трибуні (не всіх знято) різні урядовці міста, представники поневолених народів, а на самому кінці з правого боку автор цих рядків, о. М. Колтуцький і інж. Володимир Сіяк.

July 22, 1970

Dear Mr. Novak,

This is just a little note to express our deep appreciation and thanks for making our stay in California a very pleasant and enjoyable one.

Paula and I enjoyed ourselves immensely. We have brought back many experiences and memories. Paula said that for her English class she will have plenty to write when themes are assigned.

It was wonderful to meet and be with you and I am glad I had the opportunity to meet Mrs. Novak.

Once again thank you for your wonderful hospitality and for taking time out from your busy schedule to show us around California.

With best personal wishes and regards to you and Mrs. Novak,

Julia Dobriansky

Примітка:

Це була найбільша маніфестація Тижня поневолених націй, за всі інші до того часу (1970). Ініціятиву такої маніфестації дали наші делеґати (інж. В. Сіяк і М. Новак). На наш зазив, делеґати Комітету склали по 100 дол. на розходи маніфестації (разом 1200 дол.). Дванадцять націй брали участь (поляки, мадяри та інші кол. вороги України), теж дали по 100 дол. на те, щоб оплатити подорож українця — ініціятора Тижня поневолених народів (д-ра Л. Добрянського) та на інші розходи. Крім великої маніфестації під ратушем м. Л. А., Каліфорнія, відбулося велике прийняття д-ра Л. Добрянського в ресторані, а так в домі УКО закінчено маніфестацію з небувалим успіхом (англомовна преса подала гарні новинки, як також радіопередачі та телебачення). День перед тим д-р Добрянський мав доповідь про Поневолені народи в Голливуді для американських бизнесменів, де також відбулося прийняття в його честь.

ВІДЗНАЧЕННЯ ТИЖНЯ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

Українська (ліворуч) група і литовська під час імпрези в Народному Домі УКО

— Коли б ще й тепер закрадалась зневіра до душі твоєї, дорогий слухачу, у визволення України, коли б забув за славне минуле мільйонів героїв — твоїх рідних, що віддали життя за волю України, — то пригадай велике море прапорів поневолених Москвою націй під ратушем славного міста Лос Анджелес в суботу 11-го липня 1970 року. Господь так хотів, що навіть колишні вороги України — тепер разом з тобою змагаються не тільки за своє визволення, але й за твоє. Велике завтра гряде — встане Україна! — такі та інші думки роїлися в часі маніфестації.

— Тепер один за всіх, всі за одного, — тиснули собі руки різні патріоти на знак вічної дружби, приречення складали: „Ми, представники всіх поневолених Москвою націй, — вкажемо ту дружбу нашим рідним, ми напоминатимемо їм, що тільки таким об'єднаним фронтом може прийти їхнє визволення, — та що ніхто з них не сміє посягати по щастя другого".

Чудовий парк перед ратушем міста ще далеко до 11-ї години перед полуднем був вкритий масою людей в різних національних строях, що пригадувало нашу барвисту Европу. Старші люди сиділи на кріслах, розставлених управою міста. Патріотична молодь стояла з масою різнонаціональних прапорів, — інша з транспарентами — „геть з Москвою"! і т. п.

На трибуні посадник міста п. Сейм Йорті і багато достойників, а далі бувші амбасадори, консулі поневолених націй між ними — тепер їхній і наш амбасадор проф. д-р Лев Добрянський.

Голова Комітету Поневолених Націй (естонець) п. Бернард Нуренсон відкрив маніфестацію „Салют Америці". П-і Антоніна Риджеска (полька) попросила славного коментатора телевізії (канал ч .5) на майстра маніфестації — п. Роберта К. Дорнана б. старшину американської авіяції.

На першого промовця п. Дорнан попросив посадника Лос Анджелесу п. Сема Йорті, бо ж ця пошана належить йому не тільки тому, що він посадник міста, але й тому, що він дійсний приятель поневолених. Говорив коротко, прути Москви, а нас взивав: „Держіть свої скровавлені прапори високо, не падайте духом! Беріть активну участь в американській політиці, вибирайте таких конгресменів і сенаторів, які сприятимуть президентові Р. Ніксонові в його змаганнях завести у світі дійсний та справедливий мир".

Проклямацію през. Ніксона відчитав п. Дорнан, — посадника п. Едвард Мартінез, радних — п. Р. Стівенсон, супервайзорів — п. Роберт Донегю. Великого привітного листа губернатора Р. Рігена і телеграму сенатора Г. Морфі — п. Микола Медвідь. Інших листів, телеграм не читали, було їх так багато, що їх тільки вичислили.

— Дорогі друзі поневолених націй, — говорив майстер маніфестації п. Дорнан, — дозвольте мені представити вам високозаслуженого гостя проф університету, автора багатьох праць про СССР, президента УККА, і врешті славного амбасадора поневолених націй д-ра Лева Добрянського. Це він був ініціятором Тижня Поневолених Націй, — це він добився такої резолюції в Конгресі, в Сенаті у Вашингтоні, — це він сьогодні очолює Комітет Поневолених Націй у Вашингтоні. Сьогодні, як ніколи перед тим, нам треба якнайбільше таких професорів по наших університетах, таких оборонців нашої Правди. Вітаємо вас дуже щиро, дорогий наш гостю, і просимо до слова! — Бур'я оплесків . . .

Гість говорив без записок. Він дійсний оратор, дипломат, старшина-вояк американської армії, — йому не треба заглядати до паперців, що сказати публіці про комунізм, — він його знає з різних студій, а що більше, він пам'ятає, і не може забути, як він разом із своїми родичами та приблизно стотисячною масою українців крокував вулицями Ню Йорку 1933 р. в обороні голодуючої України. Він пам'ятає, які ті вулиці тоді були, як тяжко було ними пройти, які знаряддя червона голота кидала з вікон великих хмародерів на таких юнаків, як він, на стареньких бабусів, на священиків, на маленьких дітей, — і ось тому, тим більше, він посвятився говорити правду про небезпеку комунізму в Америці, про визволення поневолених народів, а України — зокрема, бо Україна — це серце його батьків.

— Він скромний, привітний, не гордий, — говорили наші люди, — а різні урядники міста: „гі із е паверфул мен".

Кінцеве слово-подяки зложив п. Микола Медвідь, голова маніфестації, секретар Комітету, роджений у Дітройті.

Молитвою о. д-р М. Огнианова, б. каторжника російських концтаборів, закінчили ми небувалу маніфестацію.

Молодь „кавалкадою" автами з транспарентами маніфестувала цього славного дня до пізньої ночі.

Телевізії, радіопрограми — теж били на тривогу до пізньої ночі, — хоч і не всі. А тільки дзвони не дзвонили по церквах, як було це в Америці, в Канаді і Західній Україні з приводу незабутньої великої тривоги у Львові — розп'ятий смертити двох молодих героїв України — Біласа і Данилишина, — трагічного 1932 р.

То ж організуймо — ще також й дзвони всіх поневолених, щоб били на спільну тривогу, та щоб, вже раз на все, голосили справжню нелукаву, добросусідську дружбу з нами!

Микола П. Новак

UKRAINIAN WEEKLY,

SEPTEMBER, 19, 1970

ЗРАЗКЕВЕ ВІДСВЯТКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

"Але ж пане мейоре, — це вам Українці співають "Многая літа", говорив М. Новак посадникові С. Йорті.
Від ліва: пані Нуся Микитин, Сем Йорті, Михась Мазуркевич (Мазуркі) і Микола Новак.

ПЕРШИЙ РАЗ В ІСТОРІЇ

MAYOR AND MRS. SAM YORTY

cordially invite you to attend

FLAG RAISING CEREMONIES

celebrating the

53rd ANNIVERSARY OF THE PROCLAMATION OF THE INDEPENDENCE OF UKRAINE

on Saturday, January 23, 1971

First Street Steps, Los Angeles City Hall

at 11:00 a.m.

Reception immediately following.

Фотознімка (поменшена) офіціяльного запрошення, що ним посадник Лос Анджелесу Йорті з дружиною запросили міських урядовців, закордонних дипломатів та видатніших громадян міста на церемонії піднесення синьо-жовтого українського прапору на міській ратуші для відзначення 53-их роковин проголошення державної незалежности і суверенности Української Народної Республіки. Церемонія піднесення прапору й офіціяльне прийняття відбулися в суботу, 23-го січня ц.р. Це був перший випадок в історії, що посадник великого американського міста офіціяльно запрошував на церемонію для відзначення великої української національної річниці.

Українська громада в Лос Анджелесі цього року відсвяткувала золотий ювілей відновленої української державности в формі УНР дуже врочисто і зразково. Найважливішим є той факт, що це велике місто над Тихим Океаном підняло на своїй гордій ратуші дня 22-го січня побіч американського прапору, також урочисто український державний прапор. Церемонії доконав заступник мейора Й. Кайн, бо літак, яким летів на цю урочисть сам мейор С. Йорті, був значно спізнився. Мейор узяв участь у самім святі і улаштував врочисте прийняття для визначних громадян міста і української делеґації.

На врочисті збори прислали свої привіти різні достойники і між ними губернатор Реґан і Джордж Мерфи, сенатор Сенату ЗДА.

Велику заслугу в цих успіхах Дня Української Державности в Лос Анджелесі має довголітній провідний діяч на цім терені п. Микола Новак, який є урядовцем міста для спеціяльних завдань при мейорі. Саме з нагоди цього українського золотого ювілею п. Микола Новак отримав за свою діяльність грамоту признання від міста. Дуже багато праці в такі загальнонаціональні справи вкладає також дружина п. Миколи Новака, пані Надя.

Долучені тут фотографії утривалюють деякі моменти цього зразкового преведення Золотого Ювілею відновленої суверенної української національної державности.

НАРОДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН ПА.

ЧЕТВЕР 25 КВІТНЯ 1968.

МИКОЛА НОВАК

Надія Новак передала грамоту посадникові Лос Анджелесу, на якій написано: "Великому оборонцеві поневолених Москвою народів і славному мейорові Семові Йорті вручаємо цю грамоту з Нагоди Золотого Ювілею Української Незалежности від імені всіх Українців м. Лос Анджелесу 22 січня 1968.

Всі написи і тризуб золотом написані на синьому тлі.

Грамоту тримає заст. мейора п. Гі. Квін, дальше чорний консолмен (великий приятель наш), голова УКО п. Веселий і Надія Новак (перший ряд).

Честь і слава для нашого посадника!

Посадник м. Лос Анджелес, Каліф., дост. п. Сем Йорті зробив українцям подивугідну і приємну несподіванку своїми особистими листами - запрошеннями на українську маніфестацію парадного піднесення синьожовтого стягу на символічному щоглі (в чудовому парку) перед ратушем міста Лос Анджелесу, що відбулося в суботу 23-го січня, о год. 11-ій перед полуднем 1971 р. з нагоди Свята Державности і Соборности України, де впарі з американським прапором гордо повівав український прапор, синьо-жовтий, та де, як і минулими роками, українці Лос Анджелесу й околиць заманіфестували перед світом, що поневолена Україна не скориться ніякій силі Москви.

Свос напричуд гарне запрошення (в кольорах) посадник С. Йорті доручив своїй адміністрації розіслати поштою на його кошт на адреси різних урядників міста, амбасад, консулів, на адреси різних представників поневолених Москвою народів, а також і деякі українці отримали такі запрошення, крім відозви - запрошення Українського Культурного Осередку Лос Анджелес, що було зроблено тиждень перед його запрошеннями.

Маніфестація відбулася об'єднаним фронтом усіх українських церковних і світських організацій м. Лос Анджелесу: Пласт, СУМ, Рідна Школа, Хор "Кобзар", як і чимало різних інших учасників були у своїх строях. Хор "Кобзар" під батутою маестра Володимира Божика взяв участь з українськими колядками, стрілецькими та повстанськими піснями, як також участь взяла військова дута оркестра Лос Анджелесу. Промовляли визначні урядники міста, представники поневолених Москвою народів, а від українців головну промову виголосив адвокат В. М. Орлин, колишній старшина американської авіяції.

В неділю 24 січня ц. р., о год. 5.30 відбувся великий концерт в залі УКО, де хор "Кобзар" під проводом маестра В. Божика і українська молодь своїми виступами відограли головну ролю в програмі концерту на честь свята державности і соборности України.

Микола П. Новак

Аскольд Ємець

КВАРТЕТ "ПОЛТАВЧАНКИ"

Свою діяльність квартет на терені Лос Анджелесу розпочав 30-го травня 1965 року на Святі Героїв за настирливою ініціятивою ред. **Івана Овечка.** На тому святі виступало тріо в складі пань: **Лідія Ємець, Галина Білоус** і **Зіна Романюк.** Пізніше до складу "Полтавчанок" увійшла п. **Марійка Сівак-Олійник,** оформлюючи сталий квартет "Полтавчанки".

Після цього першого виступу квартет вже стає майже обов'язковим при кожній імпрезі, і то не лише для української громади, а й для американської публіки, як наприклад, в 1967 році на Республіканському Вічу перед виборами губернатора Каліфорнії п. Рігена, 27-го травня 1969 року на політичному вічу, що його зорганізували представники всіх поневолених Москвою народів для підтримки мейора міста Лос Анджелес, С. Йорті (між іншим, обидва ці кандидати виграли вибори). Організатором і промотором всіх політичних акцій на терені Каліфорнії, в яких приймав участь і квартет "Полтавчанки", був широковідомий, заслужений і шанований всіма громадсько-політичний діяч п. **Микола Новак.**

На фото (зліва): **Лідія Ємець, Зінаїда Романюк, Галина Білоус, Марія Сівак-Олійник.**

У поході за волю України. Перед ведуть:
квартет "Полтавчанки" (М. Сівак, З. Романюк, Л. Ємець, Г. Білоус) і пластуни.

Українці міста Лос Анджелес, Каліфорнія!

Відзначення 22-го Січня української державности і незалежности відбудеться таким організованим порядком:

У суботу, 20 січня 1973 р. — пресконференція з репортерами англомовної преси;

У неділю, 21 січня, — концерт у залі Українського Культурного Осередку (УКО) о год. 2.30 по пол.;

У понеділок, 22 січня, о год. 10-ій перед полуднем — зустріч делегатів українських церковних і світських організацій з посадником м. Лос Анджелес достойним С. Йорті (справа проклямації і спільної знятки для англомовної преси) та парадне вивішення українського національного прапора на щоглі перед Сіті Голл.

Крім українського доповідача (з поза м. Л.А.), буде промовляти один з визначних старшин американських збройних сил.

Точніше про це Свято, як і програму свята, будуть окремі місцеві повідомлення.

Українці! Заманіфестуйте це наше ВЕЛИКЕ СВЯТО жовто-блакитними прапорами (поруч американського) по наших церквах, по Народних Домах, по приватних хатах, не тільки в м. Лос Анджелес, але в цілій Каліфорнії! *Зробімо це в Неділю, 21 січня і в Понеділок, 22 січня. Де немає великих прапорів, то хай це буде зроблено малими прапорцями, але так треба заманіфестувати це Свято перед нашими сусідами-американцями!* А коли вони питатимуть нас, яке це Свято, що поруч американського прапора є також і український, то гордо розказуймо їм:

В Україні далі діє страшна московсько - комуністична неволя! Мільйони наших рідних запроторено по різних тюрмах скаженої Москви! Всі українці у вільному світі змагались та будуть змагатись за волю в Україні — за вільну і самостійну українську державу! Таку Українську Державу, яку ми мали від 1918 до 1921 р., тобто таку демократичну, якою була і буде американська держава!

Управа Українського Культурного Осередку (УКО)
Лос Анджелес, Каліф.
М. П. Новак, реф. преси

Зліва: Кіті Кортез (дочка голлівудського продусера), Михась Маруркі (актор), Микола П. Новак (автор книги), Ерґліс І. Смальцофф (балетмайстер інтернаціональних балетів, з роду латиш). — 1973 рік.

СВЯТО 22-го СІЧНЯ в Лос Анджелес, 1973 р. Промовляє НАДІЯ НОВАК. Зліва: о. митр. О. Довгаль, заступник мейора міста п. Квин, консолмен Линзі, мґр. О. Веселий, М. Новак, о. П. Маєвський і інж В. Сіяк. Дальше маси українців і представники поневолених народів.

ПРЕДСТАВНИКИ ОРГАНІЗАЦІЙ І СПІВАВТОРИ "ЮВІЛЕЙНОЇ КНИГИ УКО"

1-й ряд (зліва): п-і **О. Муць, о. Л. Порендовський, о. П. Маєвський,** мгр. **О. Веселий** (голова УКО), **І. Овечко** (редактор "Ювілейної книги"), **о. арх. О. Довгаль, о. М. Колтуцький,** п-ні **І. Сіяк, Н. Березовська** 2-й: **М. Новак,** д-р **А. Вусик, П. Марцинів,** маестро **В. Божик,** д-р **М. Плаксій,** інж. **В. Сіяк, О. Наріжний, О. Панченко**
3-й ряд: **О. Долинюк,** інж **В. Корінь,** ред. **Я. Ємець, В. Романюк, П. Білецький, О. Гац, Я. Тростянецький, Я. Білинський**
4-й ряд: **М. Медвідь, Н. Мартин, І. Паркер, П. Ратушняк Б. Гірка, О. Муць.**

Ukrainian Catholic and Orthodox priests, together with Ukrainian and Lithuanian believers, demonstrated against Russian "cultural" exhibition in Los Angeles, California in 1977.

Д-р **Мирослав Полотнянка**

Комітет Поневолених

Націй в Лос Анджелес, Каліф.

Д-р Лев Добрянський запрошений міжнаціональним Комітетом Тижня Поневолених Націй, буде очолювати величні святкування в Лос Анджелесі: 10-го липня о г. 8 рано він матиме доповідь на зібранні американських бізнесменів в Розвелт готелі в Голливуді, о 10-ій год. матиме пресконференцію з американськими репортерами газет і телевізії, о год. 8-ій вечором — наради з представниками Комітету, до якого входять: мадяри, поляки, українці, литовці, естонці, лотиші, хорвати, білоруси, кубинці, вірмени, болгари, чехи, словаки і румуни.

У суботу, 11 липня, о год. 11-ій рано, відбудеться велика маніфестація Тижня Поневолених Націй на площі під Сіті Голл, де головним промовцем, крім посадника міста Сейма Йорті, конгресменів і сенаторів, буде д-р Л. Добрянський. Різні кличі-транспаренти прикрашуватимуть маніфестацію в руках людей, а також буде багато авт з транспарентами. По маніфестації відбудеться „кавалькада" по дорогах міст Лос Анджелес, Голлівуд, Беверлі Гілс. Визначні гості-американці і д-р Лев Добрянський запрошені на годину 1-шу на обід, який відбудеться теж в готелі. По обіді д-р Добрянський і представники Поневолених Націй запрошені мільйонером Волтером Кнотт до його Індепендет Голл в Бойна Парк, Каліф. Там, крім доповіді д-р Л. Добрянського, відбудеться й прийняття на честь д-ра Добрянського і представників Поневолених Націй.

У неділю 12 липня, о год. 1 по полудні, відбудеться прийняття на честь д-ра Л. Добрянського в залі УКО, організоване управою УКО, де крім великого обіду, привітів від укр. організацій, буде також і гарна різноманітна мистецька програма. На це прийняття, як на маніфестацію під Сіті Голл, Укр. Комітет Тижня Поневолених Націй та Управа УКО просять до масової участі всіх українців. Вступ на прийняття 5 дол. для старших, три для студентів. Видатки на подорож д-ра Л. Добрянського, готель і т. п. оплачені не тільки нашим Комітетом, але й ін. національностями по рівній пайці: всі складалися на видатки, пов'язані з Тижнем, і це приємне явище. У понеділок 13 липня д-р Л. Добрянський запрошений радними міста Лос Анд. і мейором Сеймом Йорті на зустріч, на годину 10 рано. Того ж дня наш гість відлетить до Вашинґтону.

На тому Тиждень Поневолених Націй в Лос Анджелесі не закінчиться, бо неділя 19 липня призначена на молебні по всіх церквах, а 20 липня буде відкрита на круглий тиждень Міжнаціональна Виставка в Сіті Голл.

Микола Новак

СВОБОДА, СЕРЕДА,
8-го ЛИПНЯ 1970

Зліва: М. Медвідь, посадник С. Йорті, Дора Габінська (болгарка), д-р А. Ретті (мадяр) і М. Новак.

Ще інші представники були: естонці, лотиші, литовці, білоруси, поляки і кубинці.

На розходи такої маніфестації були пожертви по 100 дол. від усіх вище згаданих делегатів

City of Los Angeles

PROCLAMATION

Ukrainian Day

WHEREAS, after eight centuries of a mighty Ukrainian State and two centuries of foreign domination, the Ukrainian nation regained its freedom by successful revolution and proclaimed the independence of the Ukraine into one sovereign state, January 22, 1918; and

WHEREAS, all Ukrainians in the free world celebrate 1973 as the fifty-fifth anniversary of the solemn proclamation of Ukrainian Independence and the fifty-fourth anniversary of the unification of the Western Ukrainian National Republic with the Ukrainian National Republic, January 22; and

WHEREAS, today the Ukraine is a satellite of the Soviet Union, but Ukrainians throughout the world continue to struggle for restoration of its freedom and independence; and

WHEREAS, on January 22, Los Angeles citizens of Ukrainian descent will observe the 1918 proclamation of independence and the 1919 unification of Ukraine into one sovereign state with flag-raising ceremonies at City Hall:

NOW, THEREFORE, I, Sam Yorty, Mayor of the City of Los Angeles do hereby proclaim January 22, 1973 as UKRAINIAN DAY in Los Angeles and urge all citizens to recognize the valiant efforts of Ukrainians to restore freedom and independence to their native land.

January, 1973

Sam Yorty

MAYOR

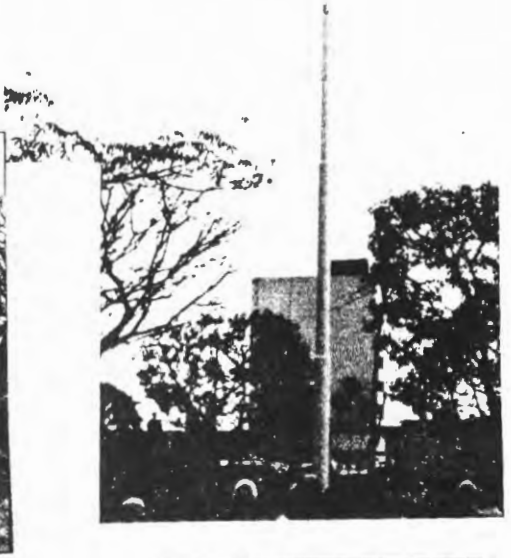

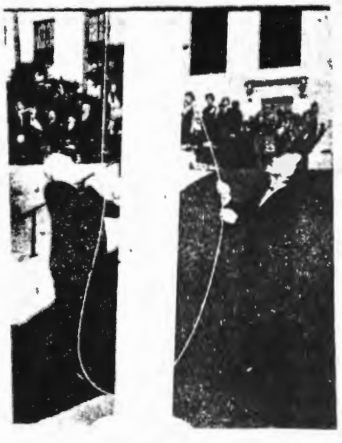

Фрагменти з акту проголошення Українського Дня в Л. А. — 1968 р.

Марія Вибачинська дає посадникові подарунок — різьблену тарілку на вишитій подушці

Анна Микитин пришпилює українську стрічку посадникові С. Йорті

Вгорі ліворуч — посадник Йорті, арт. М. Мазуркі і Ірина Бульчак з Роксоляною — 1968 р.

Вгорі праворуч — на 1-му проголошенні "Укр. Дня" промовляє п. Іван Гурей, за ним зліва — Богдан Гірка, гол. УКО.

Ліворуч: Емілія Ерін зачитує проклямацію мейора і губернатора в Нар. Домі УКО.

Степан Федак
старшина УГА, дав перший постріл УВО (у президента Польщі)

Львів. Пізним вечером у неділю дня 25 вересня 1921 р. Польська Агенція Телеграфічна (ПАТ) закомунікувала таке: „В хвилині, коли начальник держави Пілсудскі по обіді, влаштованім на його честь, всідав до автомобіля з воєводою Грабовскім, з-між товпи впали три стріли в напрямку автомобіля. Одна з куль ранила воєводу. Пілсудські вийшов цілий.

Біля Детройту помер бл. п. Мирослав Січинський

Вестленд, Міч. У маленькій місцевості Вестленд біля Детройту помер ще 16-го березня 1979 року бл. п. Мирослав Січинський, який як відомо, 12-го квітня 1908 року виконав атент на польського губернатора Галичини графа Андрія Потоцького, щоб таким чином запротестувати проти національного й соціяльного поневолення українського народу. Суд присяжних у Львові під керівництвом судді Шпигульського засудив був тоді Січинського на кару смерти. Після трьох років перебування у станиславській в'язниці Січинському вдалося втекти з тюрми і почерез Буковину, Румунію й інші країни виїхати до З'єднаних Стейтів Америки.

М. Січинський в 1908 р.

Мирослав Січинський народився в с. Чернихівцях (тепер Збаразький район Тернопільської области) у священичій родині. Студіював у Віденському і Львівському університетах.

ДО ВИНИ не почувалося, бо я відобрав життя одному чоловікові, котрий відбирав життя цілому народові. Бо коли граф Потоцький як представник історичної Польщі через 5 літ відбирав політичне життя моєму народові

Доля хотіла, що воно припало на мене, і я відібрав йому життя. **Мирослав Січинський**

Микола Лемик,
член ОУН, виконав атентат у совєтськім консульстві у Львові за російське народовбивство України 1932-33 рр.

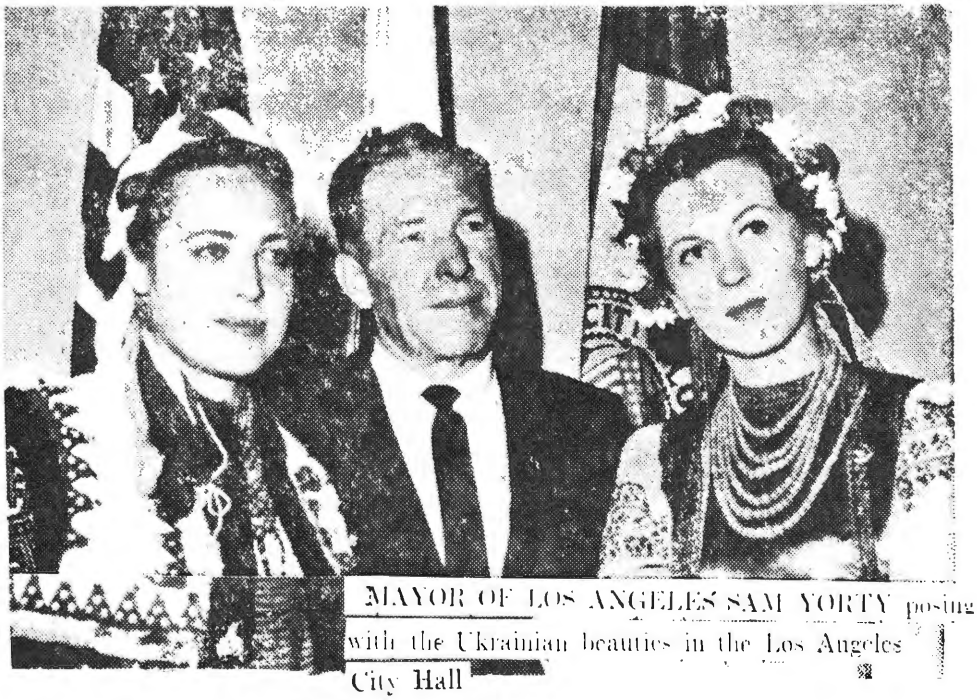

MAYOR OF LOS ANGELES SAM YORTY posing with the Ukrainian beauties in the Los Angeles City Hall

Уночі з 27-го на 28-го травня ц. р. стало відомим на ввесь світ, що у виборах на становище посадника міста Лос Анджелес переміг дотеперішній посадник С. Йорті, здобувши на кількаднадцять тисяч голосів більше, ніж другий кандидат — Брадлей. Перемогою Йорті радіють також українці Лос Анджелесу, бо це й їхня заслуга

Зліва : Нуся Микитин, посадник Сем Йорті і Соня Березовська

СІЧНЕВІ РОКОВИНИ В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

"Замість мали заквітчати"...

Кожного року (за останніх 16 років), дякуючи приятелеві п о н е воленої Україні посадникові Лос Анджелес, достойному п. Семові Йорті, — гордо повівав український синьо - жовтий прапор на щоглі перед ратушем м. Л. А. Цього року, тому що американські прапори були спущені до половини на щоглах на знак жалоби по покійному президентові ЗСА Г. Труманові — президент. який перший раз в історії Америки приказав на кошт держави спровадити до Америки скитальців по 2-ій світовій війні і не дозволив повернути їх "за з лізну заслону Москви"

HARRY S. TRUMAN

„Замість мали заквітчати"

Зустріч з Кітті Куртіз 1976 року.
З ліва: Надія і Микола Новак, Кітті Куртіз (доня великого Голлівудського фільмового продусера), Олег Чайковський і мгр. О. Веселий.

Los Angeles Pavergtų Tautų Komiteto nariai, išgavę iš mero Samuel Yorty Pavergtų Tautų Savaitės proklamaciją. Iš kairės: Nick Medvid, sekr., Bernard Nurmsen, pirm., Mrs. Dora Gabensky, dr. O. Klejnot, ižd., meras S. Yorty, Mrs. A. Rydzesky, M. P. Novak, A. Skirius.

Presentation of the Proclamation of Captive Nations, 1973.
Mayor Sam Yorty (*center*); *l. to r.* Nick Medvid — *Ukrainian,* Bernard Nursmen — *Estonian,* Dr. O. Klejnot — *Polish,* Mrs. Dora Gabensky — *Bulgarian,* Mrs. A. Rydzesky — *Polish,* Mykola P. Novak — *Ukrainian,* A. Skirius — *Lithuanian.*

Los Angeles Herald-Examiner, Tuesday, Jan. 23, 1973

Ukrainian Day Marked In Ceremonies Here

Ukrainian freedom fighters and the late President Harry S. Truman were memorialized outside City Hall during brief ceremonies marking Ukrainian Day in Los Angeles.

Mayor Sam Yorty yesterday presented to Mykola Novak, founder of the Ukrainian Culture Center here, a proclamation recognizing his countrymen who "continued to struggle for the restoration of the Ukraine's freedom and independence."

The two leaders, accompanied by University of Southern California coeds Lesya and Christine Polotnianka, placed wreaths honoring the memory of the late president and "Ukrainians who have died fighting in defense of their country."

The Polotnianka sisters were dressed in native costumes of the nation which now is a part of the Soviet Union

Yorty told the American-Ukrainian delegation that he "has to admire the Ukrainians' desire for freedom which will never be squelched."

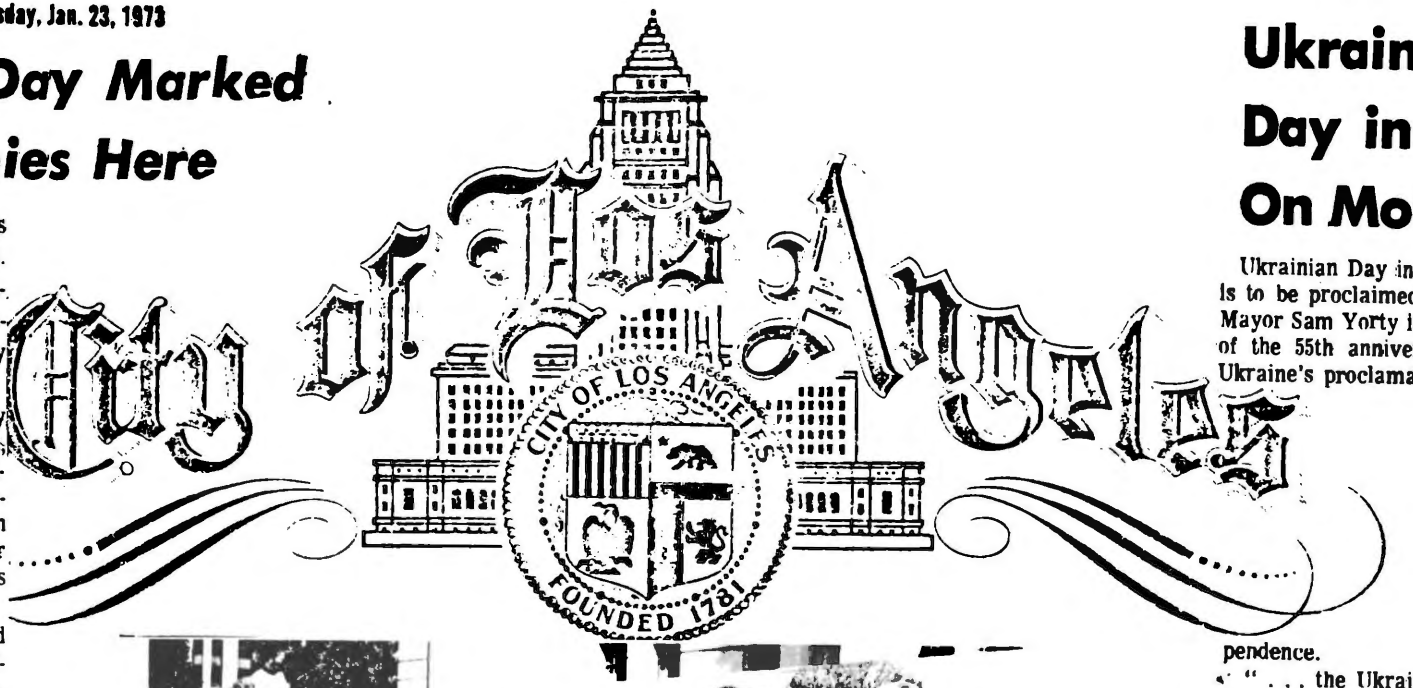

Herald-Examiner photo

Mykola Novak, right, founder of Ukrainian Culture Center here, is presented proclamation recognizing Ukrainian Independence Day by Mayor Sam Yorty. Lesya and Christine Polotnianka witness the event.

Ukrainian Day in L.A. On Monday

Ukrainian Day in Los Angeles is to be proclaimed Monday by Mayor Sam Yorty in recognition of the 55th anniversary of the Ukraine's proclamation of independence.

" . . . the Ukraine is a satellite of the Soviet Union but Ukrainians through the world continue to struggle for the restoration of its freedom and independence," Yorty has noted in his proclamation.

During the ceremony at City Hall Monday, Nick Medvid, honorary chairman of the day, will lead a delegation of Ukrainian-Americans in placing floral wreaths at the base of the flags of the United States and California.

One of the wreaths is to be a memorial to the late Harry S. Truman, 33rd President of the United States. The other wreath is to be in memory of the Ukrainians who have died fighting in defense of their country.

SAM YORTY
MAYOR

OFFICE OF THE MAYOR
CITY HALL
LOS ANGELES, CALIFORNIA 90012

December 6, 1965

Mr. Mykola P. Novak
1818 Effie Street
Los Angeles 26, California

Dear Mr. Novak:

The City of Los Angeles is honored from time to time with the presence of various visiting dignitaries from other nations. In addition, there are many educators, labor leaders, industrialists, technicians, and others from every walk of life who visit our governmental agencies, institutions and places of cultural interest.

One of the major duties of the Mayor's Office is to coordinate these visits with the United States Department of State and other governmental agencies with private organizations. In our efforts to improve our hospitality in view of the increasing number of visitors, to heighten understanding with friendly peoples of the world, and to encourage international trade and travel to Los Angeles, it will be appreciated if you will lend your demonstrated abilities to achieve these objectives.

It is a pleasure to extend an invitation to you to serve on the Mayor's Council for International Visitors.

The favor of a reply by letter or use of the enclosed card will be greatly appreciated.

Sincerely yours,

Sam Yorty

Бережіть цей документ ! - З А П О В І Т - бл.п.перших піонерів УКО !

ХАЙ ЦЕЙ СВІТЛИЙ ЗАПОВІТ БУДЕ
ТАКОЖ Й ВАШИМ СОБОРНИМ ЗАПОВІТОМ УКР.КУЛЬТУРНОГО ОСЕРЕДКУ

Виконуючи ЗАПОВІТ бл.п.перших піонерів колишньої Укр.Централі(якої назву 1957 р.було змінено на УКО),нижчепідписаний автор цих рядків - ініціятор, основник УКО - в з и в а є Вас,Дорогі Члени і Приятелі Укр.Культурного Осередку, - бережіть цей документ,як ока в голові !

27 березня 1952 р.відбулися спеціяльні наради перших піонерів Укр. Централі(тепер УКО) в хаті Мордусів,на яких запало рішення забезпечити ЗАСАДНИЧІ ТОЧКИ СТАТУТУ УКР.ЦЕНТРАЛІ(крім чартеру)також й реґестрованим документом(заповітом)запресяженим перед нотарем в"Кавнті Оф Лос Анджелес,Каліф."І це було зроблено 28-го березня 1952 р.,делеґатами вищезгаданих нарад,які є підписані на зворотній сторінці цих рядків,а посвідка нотаря на цій сторінці.

State of California,
COUNTY OF LOS ANGELES } ss

On this 28th day of **March,** A. D., 19**52**, before me, **H. V. Hoffman,** a Notary Public in and for the said County and State, residing therein, duly commissioned and sworn, personally appeared **Mrs. Anastazia Mordus,** known to me to be the **Treasurer** and **Mykola Novak** known to me to be the **Past Chairman** of the **Ukrainian Social Center of Los Angeles,** the Corporation that executed the within Instrument, known to me to be the persons who executed the within Instrument, on behalf of the Corporation therein named, and acknowledged to me that such Corporation executed the same.

In Witness Whereof, I have hereunto set my hand and affixed my official seal the day and year in this certificate first above written.

H. V. Hoffman
Notary Public in and for said County and State

А тому,що тих перших піонерів,які підписали цей документ сьогодні вже немає їх між нами(крім автора цих рядків),то цей документ є не тільки заповітом ЗАСАДНИЧИХ ТОЧОК СТАТУТУ УКО,але також й свого роду ЗАПОВІТОМ бл.п.перших піонерів УКО.

Оригінал цього документу находиться в будинку"Кавнті оф Л.А.,Каліф.", а це є точна копія його(англомовна,яка є на зворотній сторінці).І цей документ є там вічний!Ніхто не має права забрати його з того будинку,ані змінювати засадничих точок статуту УКО, - бо це заповіт сл.п.піонерів УКО !

Кожний член(ня)повинен мати також цілий статут УКО.Тож ставайте в ряди цієї одинокої СОБОРНОЇ СВІТСЬКОЇ УСТАНОВИ на терені м.Л.А.,Каліф.!

Пильнуйте,щоб кожного року відбувались не тільки загальні річні збори УКО,але також й піврічні,

Микола П.Новак,один із перших - ініціятор,основник,колишній голова(тричі - в різні роки),почесний член УКО і сталий член Надзірної Ради УКО.

City of Los Angeles

For Meritorious Community Service to

The City of Los Angeles

MYKOLA P. NOVAK

is hereby presented with the

Mayor's Certificate of Appreciation

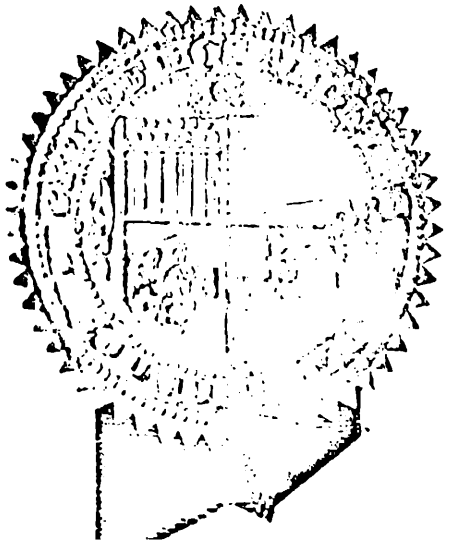

January 22, 1968
Date

Sam Yorty
Mayor

5800 SUNSET BOULEVARD / LOS ANGELES, CALIFORNIA 90028 / HOLLYWOOD 9-3181

KTLA 5

1 Feb. 1968

M. Novak
4315 Melrose Ave.
Los Angeles, Calif. 90029

Dear Mr. Novak:

Much as I would like to accept your kind invitation to attend your Celebration, it will not be possible because of my demanding schedule. And unfortunately, KTLA has no working cameramen or soundmen on the weekend.

However, please extend my very best regards to the Ukrainians on their Golden Anniversary.

Sincerely,

George Putnam

GEORGE PUTNAM

Mr. George Putnam, news commentator of long standing and advocate of the Captive Nations Week, participating on his television program

UNITED NATIONS FESTIVAL ASSOCIATION

of the San Fernando Valley

11031 Camarillo St., North Hollywood, Calif.
STate 4-1126

5861 Varna Avenue, Van Nuys
Sept. 30, 1958

WM. B. MAGID, PRES.
1680 N. Vine St.
Hollywood 28, Calif.
ST. 6-3404; HO. 2-6561

Mykola Novak, Secretary
Ukranian Cultural Center
1811 Effie St.
L... 26, Calif.

Dear Mr. Novak:

Much as we would enjoy having a Ukranian dance ensemble and a display table featuring the arts and crafts of your country, it is impossible to guarantee that there will be no flag of the USSR in the festival hall. After all, this is a United Nations celebration and flags of all the member countries will be there, Russian as well as Ukranian. Whether or not a representative of the Soviet Embassy will be present, I do not know. There is no district or consular office in Los Angeles and no invitation was sent to anyone connected with the Embassy; however, had there been a local office an invitation certainly would have been extended from our Association. If you and your friends wish to join with us in celebrating the United Nations and all it stands for, we would be delighted but if you find it impossible, please let me know.

Sincerely
Ethel Auerbach
Program Chairman

State of California

GOVERNOR'S OFFICE
SACRAMENTO

EDMUND G. BROWN
GOVERNOR

February 8, 1961

Mr. Mykola Novak, President
Ukrainian Culture Center
4315 Melrose Avenue
Los Angeles 29, California

Dear Mr. Novak:

Thank you for the kind invitation to attend the opening of the Ukrainian Culture Center in Los Angeles on February 12.

I deeply regret I must decline because my schedule is such that I will not be able to include a trip to Los Angeles that day.

Please express my appreciation for the invitation, and extend my best wishes to all assembled for a very joyful day.

Sincerely

Edmund G. Brown

EDMUND G. BROWN, Governor

Air Mail

HEADQUARTERS SIXTH ARMY
OFFICE OF THE COMMANDING GENERAL
PRESIDIO OF SAN FRANCISCO, CALIFORNIA

21 November 1950.

Dear Mr. Novak:

I am intensely interested in your plans for celebrating Western Ukraine Independence Day. As you know, efforts of peoples and nations to gain independence have met a sympathetic reception in America ever since our Revolutionary War days.

Herewith a statement which you may use.

As a citizen of a free country, I heartily endorse the aspirations of the Ukrainian people for freedom. I do hope that the forces of agression which are attempting to stultify personal liberties in various parts of the world including the Ukraine will soon realize the futility of opposing the spiritual and material strenght of freedom loving peoples.

Faithfully,

A. C. Wedemeyer

A. C. WEDEMEYER
Lieutenant General, USA
Commanding

Mr. Mykola Novak, President
Committee for the Liberation
of Ukraine
1811 Effie Street
Los Angeles 26, California

Gen. Wedemeyer Raise Voices Advises Civilians Against Subversives

Civilians can help the preparedness effort by avoiding hysteria and emotion and by raising their voices in protest over the subversive leaders in our country, Lt. Gen. Albert C. Wedemeyer, commanding general of the 6th Army, covering eight Western States, declared yesterday at Ft. MacArthur.

"I would like to see every subversive who advocates un-American ways of life kicked out of our schools," Gen. Wedemeyer said.

The Army leader paid high tribute to Gov. Warren. He credited the Governor with being the "spark plug" for civilian defense programs now being set up in nearly all of the Pacific Coast States. He declared that a close liaison exists between armed forces and civilian defense leaders.

quate at the present time to afford complete protection to the Pacific Coast in case of attack, Gen. Wedemeyer admitted, but he pointed out that a close cooperation exists between all armed forces and that defense forces available have been deployed under a joint plan to offer maximum protection with forces now available.

Gen. Wedemeyer's visit yesterday was an inspection tour. He came from Camp Roberts and Camp Cooke.

Praise also was given to Los Angeles on its selection of Rear Adm. Robert Berry as civilian defense head in this area.

CAUTION—Lt. Gen. Albert C. Wedemeyer says civilians should avoid hysteria.
Times photo

Committee for the Liberation of Ukraine
1811 EFFIE STREET
LOS ANGELES 26, CALIFORNIA
TELEPHONE OLYMPIA 3640

January 27, 1951

Mrs. Douglas MacArthur
Tokio,
Japan

Dear Mrs. MacArthur:

In wishing our heartiest congratulations and best wishes to your husband, General Douglas MacArthur on his seventy-first birthday, The Ladies' Auxiliary of the Committee for the Liberation of Ukraine in Los Angeles wish to express our gratitude to you as his wife.

To the Ukrainian women of America you have served as a shining symbol of true womanhood. We feel that with your understanding and inspiration, our dear General will be upheld in good spirits and health to achieve his goal victoriously.

In honor of the occasion we are sending a tablecloth and napkins embroidered in Kiev, the Capital of Ukraine now under the Soviet regime.

We hope that in the very near future General MacArthur with you and your son and the entire world may live a life in peace and happiness with all traces of communistic aggression left in the dim past.

Very sincerely,

(—) Dr. Adela Savicka, *Pres.*

(—) Mrs. Olga Malaniak, *Sec.*

(—) Mrs. Nadia Novak, *Treas.*

Ladies' Auxiliary of the Committee for the Liberation of Ukraine.

Committee for the Liberation of Ukraine
1811 EFFIE STREET
LOS ANGELES 26, CALIFORNIA
TELEPHONE OLYMPIA 3640

September 24, 1958

Miss Ethel Averbach
Program Chairman, Festival Comm.
5861 Varna Avenue
Van Nuys, California

Dear Miss Averbach:

This is in answer to your invitation of August 30th, regarding the participation of the Ukrainian Cultural Center in the United Nations Celebration.

Before the Ukrainian Culture Center can participate it is important for us to know whether there will be any flag representing Soviet Russia. If so, then our Center will not be able to participate because the Ukrainian people of the free world feel that the gangster flag of Soviet Russia should be ignored and instead in its place flags representing enslaved nations under Soviet Russia should be represented, such as the Ukrainian flag representing 45 million people who been staunchly fighting for their freedom from the beginning of Soviet occupation.

Kindly inform me as to your program and decision.

Very Sincerely

M. Novak

Mykola Novak, Sekretary
Ukrainian Cultural Center

Надія Новак,

Примітка

ПРОТЕСТ ПРОТИ ХРУЩОВА

організувала Надія Новак. Українська Громада, на жаль, не брала участи в тому протесті. Роздали 100 тисяч летючок за тиждень часу. Зміст летючок на другій сторінці.

ЗАМІСТЬ РЕАКЦІЙНОЇ

ТИМ, ЯКІ ПРИЇЗДЯТЬ З УКРАЇНИ

Балтимор (УІС „Смолоскип"). — В самвидавном „Українському віснику" (випуск 7-8, весна 1974 р. опубліковано вірш Максима Сагайдака „До вас волаю" який відноситься до тих українців з совєтської України, які приїздять закордон в різних місіях — мистецьких, наукових, дипломатичних. Нижче подаємо повний текст цього вірша:

До вас волаю,
Боягузи! Коріння немічного страху
Вирвіть із нікчемних душ;
Лукаві! Неправду перестаньте
Злизувати з чужих уст;
Лакеї! Розігнуті дугасті хребти
Знайдіть силу, — плюгаві раби!
Тоді ж ви стати зможете людьми,
І перестануть матері вмиватися слізьми,
І жертви праведні не будуть безнадійні,
І на крові пролитій рости не будуть бур'яни,
І перед монолітом злагоди і сили
Не встоять люті вороги.

Максим САГАЙДАК

СВОБОДА, ЧЕТВЕР, 17-го ЖОВТНЯ 1974

SOUVENIR FOR MR. KHRUSHCHEV

JUNE 27, 1962

(See next page)

FROM THE UKRAINIANS OF LOS ANGELES

UKRAINE

Los Angeles Times JULY 2, 1962

Ukrainians

The Ukrainian community of Los Angeles feels that it is obligated to comment on Soviet propaganda's latest inroad in our community under the guise of cultural exchange.

We refer here specifically to the Ukrainian Dance Company which will appear at the Shrine Auditorium.

Men and women who before World War II lived under the Soviet regime along with other Americans of Ukrainian descent can now together assess the effect and significance of a group which poses as the representative of their motherland.

NADIA NOVAK,
Secretary,
Committee for the
Liberation of Ukraine.

ONE MORE STRATEGY TO BREAK THE SPINE OF THE UKRAINIAN ANTI-COMMUNISTIC PEOPLE IN THE UNITED STATES.

Niketa Khrushchev knows that the Ukrainian people in the United States have a strong anti-communistic stand. The Ukrainian Congress Committee of America representing all Ukrainian religious, political and fraternal organizations **is a backbone for the freedom of the Ukraine.** This same Committee supports the Ukrainian Exile Government in Europe.

Mr. Khrushchev thought that this Ukrainian Dance Company (these dancing poor slaves are not all Ukrainians, and not all are slaves—**there are many Soviet Agents among them**) would soften the sentiment of the Ukrainian Americans here because of their performances brought from the homeland. By this act of deceit, he thought he would break the spine of the Ukrainian Anti-Communistic movement.

Since World War II, Mr. Khrushchev has created in East Germany a "Committee For The Return To Ukraine." **This committee has sent millions of letters and other propaganda to Ukrainians living in the U. S. and other freedom loving countries of the world, begging them to return to their former homeland Ukraine.** However the Ukrainians know Mr. Khrushchev's regime and as of today not one Ukrainian family has ever made the tragic trip back.

From 1917 to 1921 the Ukrainian Army defended the Ukrainian Independent Democratic Government against the Communist Army from Russia. After four years of heroic struggle, the Ukrainian Army lacking ammunition and medical supplies was crushed by the Russian Red Horde.

Since 1921 to the present time thirteen million Ukrinian lives have been snuffed out by starvation, hangings, shootings and banishment to Siberia Slave Camps. During the one year period of 1933, Stalin and Khrushchev with a prepared plan starved to death six million Ukrainians.

In Los Angeles on December 20, 1958, U. S. Citizens of Ukrainian descent gathered at the Patriotic Hall for a Manifestation Commemorating the twenty-fifth anniversary of the horrible famine deliberately caused by the Red Moscow in Ukraine. The resolutions were acceped and sent to Washington, Sacramento and metropolitan newspapers. Resolution #6 was as follows:

> **"We regard, therefore, the so-called "cultural interchange" with Moscow in the present form to be false and harmful, because it gives Moscow a convenient disguised chance to spread Communist propaganda in the United States."**

No! Mr. Khrushchev your dancers cannot make us forget or ease our Ukrainian spirits, no matter what their professional training and art may depict.

To us Ukrainians in the free world they are dancing on the graves of our loved ones whom you killed.

To those buying tickets to any performance represented by the Soviet Union—you are contributing to Mr. Krushchev's favorite charity—Your Burial Fund.

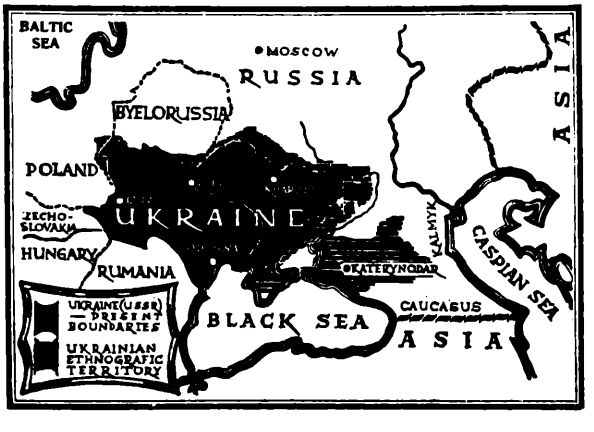

Committee for the Liberation of Ukraine
P. O. Box 26981, Los Angeles 26, California

EXTERMINATION OF THE UKRAINIAN NATION

According to recent Soviet statistics, Ukraine has a population of 41,893,000 and 8.6 million square miles. But we know that Ukraine had a population of this size prior to 1921. **So where is the growth of the Ukrainian Nation?**

BOOK REVIEW

In 1978, Mykola P. Novak, one of our foremost untiring Ukrainian patriots, a resident of Los Angeles, California, has come through again with a new hard cover book-- Guardians of Ukraine. It is a panorama of the life of Ukrainians in our America since Rev. Agapius Honcharenko appeared on the American scene soon after the middle of the 19th century.

Even a superficial perusal of the book convinces the reader that the book is crowded with a wealth of information worthy of a supplementary text for any serious course in a history of Ukraine.

Mykola should not only be congratulated but also highly praised for his decision to dedicate his new book to his hard-working life-long dear wife, Nadia, and at least inadvertently to their son, Orest.

Although his book is rightfully interspersed with rich Memoirs of Mykola's life, the accompanying appreciative letter from the Ukrainian Free University Foundation, Inc., attests to the unquestionable value of Mr. Novak's book for study and reference:

While it is generally considered to be some type of luxury in publishing house circles, the reference value of Guardians of Ukraine would be immensely enhanced by a Table of Contents, Glossary, a Bibliography and an Index. However these shortcomings cannot unduly detract from the book's historical value when it is added to any library.

CHRIST IS RISEN INDEED!

WILLIAM & EVELYN NIMROD

Right to left: Rev. H. Podhurec of St. Vladimir Church (reading a closing prayer); Mr. M. Novak (partially hidden); Dr. Mary Beck; Councilman Arthur K. Snyder; Mrs. Tina Nimrod, Past Pres. of The Ladies' Auxiliary, St. Vladimir; Mr. William Wasson, Pres. of St. Vladimir Church.

HERALD of St. Vladimir Ukrainian

Autocephalous Orthodox Church
Los Angeles, California

MARCH-APRIL -1978

През.Річард М.Ніксон
з Автором книги

REPUBLICAN STATE CENTRAL COMMITTEE OF CALIFORNIA

The Republican Central Committee of Los Angeles County

1972

Presents this Certificate of Commendation to

MYKOLA P. NOVAK

1818 Effie Street
Los Angeles, Calif. 90026

in recognition of dedicated service to the Republican Party and participation in the Victory Squad

ON BEHALF OF
RICHARD M. NIXON
37TH PRESIDENT OF THE UNITED STATES

Richard E. Guiberson
CHAIRMAN, LOS ANGELES COUNTY
REPUBLICAN CENTRAL COMMITTEE

Ronald Reagan
CHAIRMAN, CALIFORNIA
COMMITTEE TO RE-ELECT THE PRESIDENT

Walter A. Smith
CHAIRMAN, LOS ANGELES COUNTY
UNITED REPUBLICAN PRECINCT ORGANIZATION

William D. Benowsky
CHAIRMAN, LOS ANGELES COUNTY
COMMITTEE TO RE-ELECT THE PRESIDENT

Harry L. Hoover
CHAIRMAN, LOS ANGELES COUNTY
REPUBLICAN CENTRAL COMMITTEE VICTORY SQUAD

AMERICANS FOR FREEDOM OF CAPTIVE NATIONS

11048 West Washington Boulevard * Culver City, California 90230 *

Phone: (213) 839-2247

MICHAEL VAN HORN
President

GILDA VAN HORN
Secretary

MRS. VANDA MAZEIKA
Treasurer

REV. JAROSLAV POPELKA, S.J.
Chaplin

COUNCIL DELEGATES

BULGARIA
MRS. DORA GABENSKY

BYELORUSSIA
CHESLAV NAJDZIUK

CROATIA
VLADIMIR NOVAK
PAUL PERIC

CZECHOSLOVAKIA
CHARLES FISHER
REV. JAROSLAV POPELKA, S.J.

ESTONIA
BERNARD W. NURMSEN

HUNGARY
ZOLTAN L. KAKASH

LATVIA
MARA BLAKIS

LITHUANIA
VYTAUTAS CEKANAUSKAS
MRS. VANDA MAZEIKA

POLAND
DR. GEORGE C. FUZ
DR. OLGIERD J. KLEJNOT

UKRAINE
MYKOLA P. NOVAK

LOS ANGELES, CALIFORNIA
APRIL 13, 1975

DEAR MR. MYKOLA P. NOVAK,

IT IS MY PLEASURE AND HONOR TO EXTEND TO YOU MY BEST WISHES ON THE 50TH ANNIVERSARY OF YOUR PARTICIPATION IN SOCIAL AND POLITICAL ACTIVITIES FOR THE COMMON UKRAINIAN CAUSE. YOUR CONTRIBUTIONS TO BOTH THE UKRAINIAN COMMUNITY AND THE LOCAL CAPTIVE NATIONS ORGANIZATION ARE JUSTLY APPRECIATED AND ADMIRED.

I ESPECIALLY TREASURE YOUR CORDIAL FRIENDSHIP, COOPERATION AND SUPPORT OF THE BYELORUSSIAN INDEPENDENCE MOVEMENT.

I WISH YOU MANY MORE FRUITFUL YEARS AND MUCH SUCCESS IN THE PUBLISHING OF YOUR MEMOIRS.

SINCERELY YOUR BYELORUSSIAN FRIEND,

Cheslav Najdziuk

CHESLAV NAJDZIUK
BYELORUSSIAN DELEGATE

Дружина Всч.о.С.Голутяка

Пані-Матка Надія народилася в Линдора, Па. в батьків Йосифа і Марії (Кравець) Кукурів. Закінчила вищу освіту в Спенсер Калидж, в Нью Йорку.

На сході ЗСА, від молодечих літ і пізніше по різних парафіях Укр. Прав. Церкви, брала активну участь у церковному і громадському житті: в хорах, в драматичних гуртках та в різних культурно-виховавчих і освітних організаціях.

Вінчання о. Степана і Пані-Матки Надії відбулося 11-го червня, 1944 р. в церкві св. Володимира, в Нью Йорку.

ВПреп. о. С. Галик-Голутяк

народився в м. Гінклій, Нью Йорк, в батьків Петра і Ксені (Петрунчак) Голутяків.

Вищу освіту здобув на нью-йоркському університеті, а музичні студії в "Нешенал Інститут ов Мюзік" в Нью Йорку.

В червні, 1939 р. був прийнятий до Укр. Прав. Семінарії, Покрови Божої Матері, в Филадельфії, Па. а в травні, 1945 р. був висвячений в сан священика Митр. Іоанном Теодоровичем в Соборі св. Володимира в Нью Йорку. Перша парафія о.Степана була в Арнолд, Па. Всі інші: Йонгставн, Вунсакет, Клівленд, Микіз Ракс і Лос Анджелес, Кал.

о.Мітрат С.Голутяк з синами: Зліва Григорій, справа Степан

Всі діти говорять чистою укр.мовою.

Родина о. Степана Голутяка

Зліва: донечка Дана, син Григорій, Пані-Матка Надія, син Степан і донечка Дарина, сидить о. Степан.

Всі діти одружені, двоє живуть у Каліфорнії а двоє в стейті Пенсильванії. Всі покінчили вищі університетські науки і мають добрі посади в своїх вибраних професіях.

Син Григорій (молодий маєстро) є диригентом церковного хору Укр. Прав. Церкви св.Андрія в Лос Анджелесі.

GEORGE MURPHY FOR UNITED STATES SENATE COMMITTEE
3134 WILSHIRE BLVD., LOS ANGELES 6, CALIFORNIA, DUNKIRK 5-2281

October 23, 1964

Mr. M. Novak
Ukrainian-American Republicans
of California
1818 Effie Street
Los Angeles 26, California

Dear Mr. Novak:

I should like to take this opportunity to personally thank you on behalf of George Murphy for the endorsement printed in your Ukrainian-American leaflet.

In these days when good government is so essential, it is gratifying to know that there are people sincerely and energetically working toward that purpose.

Thank you once again.

Sincerely,

Sanford Weiner
Campaign Manager

GLENARD P. LIPSCOMB
39TH DIST., CALIFORNIA

Congress of the United States
House of Representatives
Washington, D. C.

April 20, 1960

Mr. Mykola P. Novak
1811 Effie Street
Los Angeles 26, California

Dear Mr. Novak:

It was good to meet you at the Homecoming last Thursday, and I want to thank you for coming.

I hope you will keep in touch with me. It would be a pleasure to hear from you.

With best wishes,

Sincerely yours,

Glenard P. Lipscomb
Member of Congress

GPL/mle

THE AMERICAN NATIONAL RED CROSS
LOS ANGELES CHAPTER
1200 SOUTH VERMONT AVENUE
LOS ANGELES 6, CALIFORNIA

July 18, 1960

TELEPHONE DUNKIRK 4-5261

Mr. Mykola P. Novak
1811 Effie Street
Los Angeles, California

Dear Mr. Novak:

The enclosed Certificate of Merit from the American Red Cross is in recognition of your fine leadership in the 1960 Fund Campaign.

We all can be proud of the job that was done in the Westlake Area. As of this date we have raised $18,307.50 which is $1,720.00 more than was raised last year.

It was a pleasure for me to serve as your Chairman, and I want you to know how much I personally appreciated the time and effort which you gave on behalf of this great organization.

Sincerely,

DICK CASTIL

THE AMERICAN NATIONAL RED CROSS
LOS ANGELES CHAPTER
1200 SOUTH VERMONT AVENUE
LOS ANGELES 6, CALIFORNIA

FREDERICK A. SCHNELL, C.L.U.
CHAIRMAN, 1960 FUND CAMPAIGN

TELEPHONE DUNKIRK 4-5261

April 8th 1960

Mr. Mykola P. Novak
1811 Effie Street
Los Angeles 26 California

Dear Mr. Novak:

I am sure that you appreciate the rush of the past few days, hence our tardiness in sending on to you a Real Tehnk You.

People like you have a deep devotion to the ideals of the Red Cross. You know what the Red Cross movement means in a troubled world.

I hope that you will keep in touch with us. I would like very much to have you call us one day (in May) so that I may have an opportunity to introduce you to our Public Information folks at headquarters.

Again, our deep appreciation for your generous motor service.

Sincerely,

(Miss) Josephine McNamara
Regional Supervisor

Good things happen

when you give

George Todt
Public Relations Consultant
5233 Highland View Avenue
Los Angeles 41, California
Telephone: CLinton 7-6838

January 23, 1973

Honorable Mykola P. Novak
Member
Mayor's Council for International Visitors
1818 Effie Street
Los Angeles, California 90026

Dear Friend Mykola:

It was a pleasure for me to attend events honoring the Ukrainian Independence Day at the Ukrainian Hall last Sunday and at City Hall yesterday, where Mayor Samuel W. Yorty participated with you and your people. Here's to the day in the future when LIBERATION becomes a reality for the oppressed peoples behind the Iron and Bamboo Curtains. They deserve freedom from tyranny!

Thanks very much for accompanying me to BLEND (Businessmen for Law Enforcement, Northeast Division) where I lectured in the American Legion hall before 50 members of the LAPD and their friends. I hope you enjoyed it and was delighted to have you for my guest, for a change of customary roles.

Enclosed are some background lecture brochures and data which you suggested I send you.

With continuing friendship and best regards.

Sincerely,

George Todt

George Todt

GT:h

George Todt
Daily Newspaper Editorial Columnist
TV & Radio Commentator
Creative American Philosopher
M. Novak

ВИКОНАЙМО СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК СУПРОТИ СКВУ!

За останні три роки в травні та червні УККА переводило загальну збірку серед нашого громадянства на потреби Світового Конґресу Вільних Українців (СКВУ), що є нашим найвищим репрезентаційним органом у діяспорі.

Цього року, у зв'язку з надзвичайною подією в українському житті у вільному світі — звільнення та прибуття в Америку Валентина Мороза — збіркова кампанія на СКВУ дещо припізнилася, що не повинно бути незрозумілим для нікого, бож ціла наша громадськість була всеціло та цілком слушно заабсорбована приїздом визначного українського політв'язня.

Як відомо всім, в листопаді 1978 року відбувся Третій Конґрес СКВУ в Ню Йорку, в якому взяло участь понад тисячу делеґатів і гостей, і який відбився широким відгомоном серед української громадськости у вільному світі, та щобільше, викликав страшну протиакцію у комуністичній пресі в Україні і Росії.

Цей Третій Конґрес закінчився однодушним схваленням резолюцій та вибором нових керівних органів на 5-річну каденцію. Конґрес також рішив одноголосно скріпити мобілізацію та консолідацію духових сил і матеріяльних засобів українців у вільному світі для дальшої допомоги українському народові у боротьбі за привернення волі й незалежности України.

Та, мабуть, найбільш переконливим доказом значення та живучости СКВУ — це довга та безперервна, хоч і лайлива, кампанія проти СКВУ, яку ведуть офіціяльні пресові та радіові органи СССР та т.зв. „Української Радянської Соціялістичної Республіки". Вже перед самим останнім Конґресом СКВУ, Совєтська Місія при ОН в Ню Йорку випустила спеціяльну пресову заяву, назвавши учасників СКВУ „горлорізами" та „аґентами Гітлера". Такі органи, як „Літературна Україна", „Радянська Україна" та журнали „Всесвіт", „Жовтень" і гумористичний місячник „Перець" містили напасливі статті-пасквілі та карикатури проти СКВУ, УККА та КУК, та ворожили провал СКВУ, як „непопулярну" організацію українців у вільному світі. Щобільше, І-во „Україна" — пропаґандивна надбудова КҐБ в Києві — навіть видала довшу брошуру В. Котлярчука п.з. „Конґрес Невільних", в якій очорнено поголовно всіх українців у вільному світі. В дні 6-го січня 1979 року московська „Правда", орган Центрального Комітету КП Совєтського Союзу, в статті Юрія Жукова, знову гостро заатакувала останній Конґрес СКВУ, як експозитуру „американських імперіялістів" та вмішала американський уряд у „підривну" роботу українців проти „миролюбного СССР".

Усі ці московські акробатично-пропаґандивні скоки нам надто відомі і цим нам не дивуватися. Одначе, самий факт, що велика машинерія московсько-комуністичної імперії пущена в рух проти СКВУ — багато говорить.

А хіба найбільш авторитетним свідченням про значення СКВУ та його політично-символічне значення приніс нам із совєтських таборів і тюрем Валентин Мороз.

Він же у всіх своїх виступах чи то перед українцями, чи на американських публічних форумах, одверто голосить, що СКВУ є політичним проводом не тільки української діяспори, але також дороговказом для поневоленого українського народу в Україні.

Це ми всі повинні мати на увазі при нагоді збіркової кампанії на СКВУ, яку переводить УККА на терені Америки. Ми мусимо дати нашій політично-репрезентаційній надбудові відповідні матеріяльні засоби для виконання своїх відповідальних завдань.

УККА вислав понад 15,000 індивідуальних закликів, збіркові листи до Відділів УККА та відповідні афіші-заклики.

Ми віримо, що наша громада відгукнеться щиро й обильно та допоможе СКВУ стати твердо в обороні України.

Закликаємо все наше громадянство до щедрої жертвенности на Фонд СКВУ.

Екзекутива УККА

СВОБОДА, СЕРЕДА,
13-го ЧЕРВНЯ 1979

З ПЕРШИХ ДНІВ В. МОРОЗА НА ВОЛІ

Митрополит Мстислав (другий справа показує Валентинові Морозові та Надії Світличній клейнод гетьмана Івана Мазепи, який находиться в музеї Української Православної Церкви в ЗСА у Бавнд Бруку, Н. Дж.

Ірина та Роман Шухевич

Nadia Svitlychna with son Ivan,

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА
302–304 В. 13 вул. Нью-Йорк, Н. Й.

Дня 23 березня 1972

Високоповажаний Пан
Микола Новак
Лос Анджелес, Каліфорнія

Дорогий Пане Новак!

В зв'язку з полагодженням спадщини по славній пам'яті Василеві Тимчукові і по виплаті припадаючої для НТШ частини в сумі 6,450.89 дол. уважаємо за наш милий обов'язок подякувати Вам сердечно за Ваші успішні заходи щодо уложення заповіту в користь українських національних установ і в тому для Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗДА, а потім за Ваші труди для прискорення ліквідації записів і оборону інтересів НТШ перед виконавцем останньої волі.

Окрім нашої щирої подяки, Вам належиться також тривале високе признання за Вашу національну поставу супроти потреб таких академічних установ, як наше НТШ, що взяло собі за обов'язок продовжувати на американській землі діяльність із Львова, заснованого там майже сто років тому. Принципом, яким керується НТШ в ЗДА, є воля і н е з а л е ж н і с т ь української науки та її публікацій від будь-яких чужих натисків, зміряючих до її викривлення на шкоду України і наукової правди. Тим то НТШ в ЗДА спирає свою діяльність лише на пожертви нашої національної громади.

При цій нагоді подаємо до Вашого відома, що припадаюча частка спадщини для НТШ в ЗДА буде використана для покриття коштів репрезентативного видання англійською мовою перекладу поеми Івана Франка „Мойсей", як також інших його поем. Заслуга сл. п. Василя Тимчука буде зазначена у цьому виданні для тривалої пам'яті в культурнім світі.

При цій нагоді прохаємо Вас прийняти сердечні вислови

щирої пошани до Вас

Христос Воскрес!

За Управу НТШ в ЗДА

Фінансовий секретар — */ підпис /*
Роман Кобринський — *Матвій Стахів*
голова

1972 — Mrs. Nadia Novak, *speaker at Ukrainian Independence Day, Los Angeles City Hall.* Participating: *members of Captive Nations Committee and members of the Los Angeles Council.*

Ukrainian Congress Committee of America, Inc.

PUBLICATIONS: *THE UKRAINIAN QUARTERLY and THE UKRAINIAN BULLETIN*

302 WEST 13th STREET, NEW YORK 14, N.Y.

Telephone: WAtkins 4-5617

President

PROF. LEV E. DOBRIANSKY
Washington, D.C.

Executive Vice President

JOSEPH LESAWYER
Briarwood, L.I.

Vice Presidents

ANTHONY BATIUK
Scranton, Pa.
JOHN A. DEMER, Esq.
Cleveland, Ohio
JOHN O. FLIS, Esq.
New York, N.Y.
HELEN F. D. LOTOTSKY
Philadelphia, Pa.
VOLODYMYR PUSHKAR
Philadelphia, Pa.

Secretaries

IGNATIUS M. BILLINSKY
Philadelphia, Pa.
MYKOLA CENKO
Philadelphia, Pa.
MATTHEW STAKHIW
Scranton, Pa.

Treasurer

JAROSLAW PADOCH, Esq.
New York, N.Y.

Executive Director

STEPHEN J. JAREMA, Esq.

General Counsel

JOHN H. ROBERTS, Esq.
Forest Hills, L.I.

Youth Coordinator

ROMAN ROHOZA
Brooklyn, N.Y.

Members at Large

THOMAS W. DARMOPRAY, Esq.
Philadelphia, Pa.
WALTER GALLAN
Philadelphia, Pa.
YAROSLAV HAYWAS
Irvington, N.J.
BOHDAN KOWAL
New York, N.Y.
VOLODYMYR MAZUR
Pittsburgh, Pa.
PETER PAVLOVYCH
Orrtanna, Pa.
MICHAEL PIZNAK, Esq.
New York, N.Y.

Editor

WALTER DUSHNYCK
Brooklyn, N.Y.

Staff Administrator

VASYL MUDRY
Yonkers, N.Y.

Дня 28. лютого 1964.

ВШД.
Пан Микола Новак
Лос Анджелес, Каліфорнія.

Високоповажаний Пане!

Маємо шану повідомити Вас, що ми одержали Вашого листа, з дня 12-го лютого ц/р., а при тім копію Завіщання Пана Василя Тимчука, з міста Ґлендейл, Каліфорнія, як також 50 долярів готівкою, які Пан Василь Тимчук пересилає до Українського Конґресового Комітету Америки, як окрему пожертву для нашої Установи.

При цім уважаємо своєю повинністю висловити Вам, Високоповажаний Пане, велику подяку Українського Конґресового Комітету Америки за Ваші старання і труд у зв'язку із цілою справою.

Ми свого часу ознайомилися з Вашою змістовною і з чуттям написаною статтею у "Свободі" з приводу Завіщання Пана Василя Тимчука і вповні погоджуємося з Вами, що про подібний факт, як вияв високого розуміння справжнього патріотизму, треба інформувати наше широке суспільство.

Зокрема Екзекутива Українського Конґресового Комітету Америки висловить Панові Василеві Тимчукові прилюдну подяку, з приводу Його Завіщання, яка буде вміщена в українських часописах.

Дякуємо Вам за Вашу ініціятиву і труд і залишаємось

з високою пошаною

Василь Мудрий
Директор Канцелярії У. К. К. А.

Congressional Record

PROCEEDINGS AND DEBATES OF THE 96th CONGRESS, FIRST SESSION

THE STALKING BEAR AND THE MUTE EAGLE

20th Anniversary of Captive Nations Week July 15-21, 1979

Speech of

Hon. Daniel J. Flood

of Pennsylvania

in the

House of Representatives

May 14 and 15, 1979

(Not printed at Government expense)

U.S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE: 1979

SPEECH
OF

HON. DANIEL J. FLOOD

OF PENNSYLVANIA

IN THE HOUSE OF REPRESENTATIVES

The SPEAKER pro tempore. Under a previous order of the House, the gentleman from Pennsylvania (Mr. FLOOD) is recognized for 5 minutes.

● Mr. FLOOD. Mr. Speaker, the 20th anniversary of Captive Nations Week will be observed across our Nation and abroad in the period of July 15–21, 1979. Public Law 86-90, passed by Congress and signed by President Eisenhower in July 1959, is really more applicable today than it was 20 years ago. The week has become a national institution, and who detests it vehemently are the Red regimes across Euro-Asia and in the Caribbean. The basic reasons for this have been known for a generation by those who understood Public Law 86-90 and the analysis behind it.

Many insights into this outstanding law are provided in the article on "The Stalking Bear and the Mute Eagle," written by Dr. Lev E. Dobriansky of Georgetown University

THE STALKING BEAR AND THE MUTE EAGLE

(By Lev E. Dobriansky)

July 15–21, 1979 marks the 20th anniversary of Captive Nations Week. Twenty years ago, in July 1959, the U.S. Congress passed the Captive Nations Week resolution and President Eisenhower signed it into Public Law 86-90. Over the entire period annual observances of the Week have been held here and abroad, with official and popular interest expanding steadily.[1] On this "20th," and certainly for the 80's, the meaning, significance and content of Public Law 86-90 and the Week itself will be more poignant and impressive than ever before.

Armenia	1920
Azerbaijan	1920
Byelorussia	1920
Cossackia	1920
Georgia	1920
Idel-Ural	1920
North Caucasia	1920
Ukraine	1920
Far Eastern Republic	1922
Turkestan	1922
Mongolia	1924
Estonia	1940
Latvia	1940
Lithuania	1940
Albania	1946
Bulgaria	1946
Yugoslavia (Serbs, Croats, Slovenians, etc.)	1946
Poland	1947
Romania	1947
Czecho-Slovakia	1948
North Korea	1948
Hungary	1949
East Germany	1949
Mainland China	1949
Tibet	1951
North Vietnam	1954
Cuba	1960
Cambodia	1975
South Vietnam	1975
Laos	1975

Disturbing trends of events on most continents justify the now perennial question "Who's next for the CNL?" Angola? Ethiopia? Afghanistan? Iran? Mozembique? Nicaragua? Republic of China? South Korea? Rhodesia? South Yemen?—and so on. Some observers have already classified some of these as captives because of the presence of self-proclaimed Marxist regimes in the areas. From the viewpoint of cautious CN analysis such conclusions at this stage are premature. All of the areas of conflict, notably in Africa, are conspicuously in a state of flux and subject to spontaneous change. The extent and rapidity of the change will depend on indigenous forces, the influence of contiguous states and the assertiveness of the West in countervailing Soviet Russian and proxy Cuban inroads.

The CNL is realistically open-ended. But its conceptual utilities are more than just

[1] "Who Will Be Next?" *The Reader's Digest*, October 1971, p. 122.

294-813—0893

ГРАМОТА
УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ

виготовлена дня 28 ЛЮТОГО 1961 р. на Ім'я Достойн ого П А Н А М И К О Л И Н О В А К А

з Лос Анджелес як висліб

ПРИЗНАННЯ І ПОДЯКИ

за віддану працю для Українського Народного Фонду і зібрані та зложені для нього жертви в сумі $ 172.00

Скріплювати і збільшувати цей фонд є рівнозначне з творенням матеріяльних підвалин для постійної, ні від кого незалежної, праці УККА, його англомовних науково-інформативних видань й організації допомоги визвольним змаганням Українського Народу.

Хто цю працю підтримує і в неї включається - той виявляє тим свою шляхотну відданість ідеалам Найвищого Національного Добра.

За Український Конгресовий Комітет

Лев Е. Добрянський
голова

Дмитро Галичин
президент

Ігнат Білинський, др Матвій Стахів
Секретарі

Йосиф Лисогір
касієр

Василь Мудрий
Директор Канцелярії УККА

VI

УКРАЇНСЬКІ ФІЛЬМОВІ АКТОРИ У ГОЛЛИВУДІ

MIKE MAZURKI (MAZURKEVYCH)
JOHN HODIAK
JACK PALANCE (PALAHNIUK)
NICK ADAMS (ADAMCHUK)
ANNA STEN
DIMITRI TIOMKIN
IRENE ZMURKEVYCH

УКРАЇНСЬКЕ ТЕАТРАЛЬНЕ ЖИТТЯ

В М. ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛІФОРНІЯ

ОЛЕКСАНДРА ФІСАК, рідна мати славної фільмової зірки АННИ СТЕН; зправа Орест Новак. Покійна Олександра довгі роки була нашою гостею, співала в хорі УКО, де диригентом був незабутній Дмитро Якубенко-Бенко від1944 до 1954 року.

Голлівудський артист Джек Пеленс — Володимир Палагнюк деклямує Шевченковий вірш: „Мені однаково".

Двайт Д. Айзенгавер, церковні і світські достойники стоять в глибокій пошані біля щойно відкритого пам'ятника Шевченкові, як стотисячні маси народу співають його „Заповіт".

АКТОРИ (зліва): Микола П. Новак — актор фільму "Маруся" і різних укр. сцен, Надія Новак — акторка українських сцен, фільмовий актор Джек Пеленс і актор "Нік", з роду грек. Фото з 1968 року, в хаті Новаків.

ЛОС АНДЖЕЛЕС ОЧИМА СОЮЗОВОГО ОРГАНІЗАТОРА

В родині першого продуцента українських фільмів

Нові поселенці вже не раз мали нагоду оглядати ці українські фільми. Тому, що їх висвітлюванням займається довголітній пропаґатор українського танку в Америці, існує загальне переконання, що це він випродукував їх. Такої думки був і я, доки не зустрівся з головою Відділу УНСоюзу і довголітнім головою Української Централі п. Новаком. Це загальношанований громадянин, який кільканадцять років тому переїхав з Ню Йорку і осів в Лос Анджелесі. Його дружина, вже роджена тут, шанує і любить українську мову, і її можна протиставити за взір тим новим родинам, діти яких вже не розуміють її. Я переконаний, що таким людям треба завдячувати повстання і існування всіх наших національних організацій тут. П. Новак був співтворцем першої спілки для продукування українських фільмів, актором їх і реалізатором плянів спілки. Він об'їхав цілу Америку, Канаду, пропаґуючи український побут, культуру і рідне слово. Були в нього успіхи й невдачі, хвилі радощів і розпачу. В його розмові, неначе на фільмовій канві, пересуваються постаті загальнознані українській громаді і невідомі, живі й мертві, ті, що жили життям спілки і жертвували своє майно для неї, й ті, що жирували на успіхах її і немилосердно тягнули з неї гроші.

Вправді, спілка перестала існувати з різних причин, але залишила по собі тривкий документ у формі фільмової плівки, який й надалі радуватиме українські серця та розбуджуватиме любов до батьківщини.

31-го ГРУДНЯ 1959

СВОБОДА, ЧЕТВЕР,

Скорочена стаття організатора УНС д-ра Оренчука

НАДІЯ НОВАК під ялинкою.

Стара хата Новаків.

На фронті Орест біля дверей ґаража.

На фото (зліва): Іван Пеленс, Орест і Надія Новак, Джек Пеленс (В. Палагнюк), "Нік" — фільмовий актор грецького роду.

Наради в справі продукції фільму "МАЗЕПА" в новій хаті Новаків, 1966 рік.

ВІТАЄМО ГОСТЯ З ГОЛЛІВУДУ

Ми були незвичайно втішені, коли минулої суботи відвідав нашу редакцію справді рідкий гість „з далекого краю": п. Микола Новак з Голлівуду. Коротко:

Родився 1902 на Рогатинщині, Зах. Україна. Вояк УГА, член УВО, в 1927 прибув до Канади, 1929 переїхав до ЗДА. Один з першої сімки організаторів ОДВУ в Америці, в якому працював в ділянці театрального мистецтва, як також довгі роки був головним організатором ОДВУ, а в Канаді знаний як один із перших організаторів УСГ, УНО, як також відомий з головних ролей на українській сцені з того часу.

Працював важко, але й мріяв про фільм, і 1936 р. став співпродуцентом фільмів *„Наталка Полтавка" і „Маруся"* /Ой не ходи Грицю та на вечерниці/, де грав ролю Потапа. В 1938 р. зібрав і оформив кінорепортаж *„Галичина"* та *„Гуцульщина"*, в 1940 р. зфільмував Перший Конґрес Українців Америки, створив вдалий документальний кінорепортаж. Від 1943 р. живе з дружиною і синами в Голлівуді, де працює над фільмовими сценаріями, організує фінансову групу для протибольшевицьких фільмів та дописує про фільмові продукційні справи до української преси, як також багато дописує до української преси про ріжне організаційне життя наших людей у Каліфорнії.

Минулої суботи п. М. Новак дав виклад в ЛМ-Клюбі: „Українська фільмова справа в минулому і в майбутньому", який довго обговорювано в нашій громаді та належав до кращих викладів того сезону.

Досвідчений організатор, жертвенний патріот і впертий пропаґатор української фільмової справи, до якої приклав стільки своєї праці, – такий то п. Микола Новак. І коли прибув він *в Торонті* у зв'язку з заповідженими трьома сеансами *„Галичина"* і *„Гуцульщина"*, що відбудуться в суботу 26 квітня ц. р., то вітаємо його щиро від всієї нашої громади. Вітаємо так, як вітали ми його в скромній домівці нашої редакції, де виявилось, що видавець „Українського Робітника" п. Іван Корчинський – друг п. Новака ще з тих часів, коли *„Наталку Полтавку"* вперше демонстровано в Торонті майже тому 20 років, а з редактором нашим вони з одного повіту, з Рогатинського. А коли ви маєте за собою 20 років знайомства і коли ви в Канаді чи Америці „з одного повіту", тоді таки справді годі було розійтися, хоч складачі сварили /аякже/, шо не мають матеріялу і що „баси" подуріли-заговорилися.

„Український Робітник" ... Рік XXII ч. II. п'ятниця 18, 1955 р.

Фото з фільму «Маруся» — М. Новак в ролі «Потапа» (в сивій шапці)

Сл. п. Іван Годяк — славний голівудський актор (був одружений з Анною Бекстер), помер на 44 році життя. Він завжди підкреслював своє укр. походження і був активний в наших політ. вічах.

Батько й мати Івана Годяка — одні з перших піонерів укр. катол. парафії св. Марії в в Лос Анджелесі, також були членами Укр. Централі.

ЩО ЗАСТАВИЛО ЇЇ СТАТИ УКРАЇНКОЮ?

(Дещо про маму нашого славного фільмового артиста Івана Годяка)

— Бачите! Вже з нашого артиста Івана Годяка зробили пів-поляка. Ой, що той Голівуд не робить з нашими артистами! . . . Дивіться, пишуть про нього, що його мати з роду полька — заявила мені одна українка і показала мені якийсь американський журнал, в якому було написано, що мати артиста Івана Годяка з роду полька на прізвище Погоржелець, а батько українець.

Ну, думаю: Голівуд неодну таку штучку вже втяв з різними артистами для більшого зиску, то може й з Годяком таке зробив. А поляки, то добрі майстри на це — вони неодного нашого визначного українця перетягнули до себе. Треба буде розвідати ту справу . . . Родичі Годяка недалеко від нас, то колись спитаємо — заспокоїв я ту українку.

Одного разу на товариській забаві тутешніх українців, присів я собі біля старенької пані Годяк і почав розмову. Не смів відразу питати її про те, що було написано про неї в тому журналі, то почав випитувати, як їй живеться в Каліфорнії і т. д. З її уст чую чисту українську мову. Чи справді вона полька? — подумав я. Але не буду питати її про це! Голівуд все щось таке вструже про своїх артистів — далі переконую себе. Та пані Годяк дуже цікава жінка, любить вести розмову — сама почала розказувати, як тяжко бідувала в краю, як гарно тут її живеться з родиною і т. д. Ану-ану, пані Годяк! Прошу, говоріть може я дещо напишу до української преси про Вас, про Вашу родину! Ви вже не є звичайна українська родина . . . Через сина Івася, який вибивається на славного фільмового артиста, Ви з цілою родиною стали сенсацією й для нас українців. Ми дуже радіємо, що Ваш син Івась добився до того фільмового царства. Бо може колись Ваш син зробить дещо доброго й в українській справі в Голівуді. На честь Вашого сина українці вже й поеми почали писати — Ви мабуть читали вірш о. С. Мусійчука, що був опублікований в Новому Шляхові на честь Вашого сина? Так, ми дуже радіємо поступом наших людей. Українська преса зовсім без всякої вигагороди присвятила вже багато місця Вашому синові — і вона ще

більше присвятить йому, коли Ваш син не забуде про українську справу. Він має велику нагоду зробити багато добра українській справі в Америці. І не беріть нам за зле, що ми бажаємо прихилити Вашого сина ще ближче до української справи, — ми не для своєї особистої користі бажаємо Вашого сина в українській справі, а для поневоленої України. Не вимагаємо ми, щоб Ваш син українською політикою займався! Ні, він має багато інших доріг помогти українській справі, — закінчив я. — Вибачте, що я перебив Вам! Прошу, розказуйте далі . . .

"Та мій син Івась ще у Детройті — почала пані Годяк — заперечив полякам писати про нього, що він поляк, а заявив їм, що він українець . . . А, як я стала, то прошу послухайте: Мої родичі були бідні польські селяни, в родині було нас восьмеро дітей. Як бідні селяни мусіли ми працювати в польського графа на лані, в селі Радохімці, в Західній Україні. Не тільки той граф дуже понижав мойого батька, але й вся польська інтелігенція не була краща до батька та до цілої нашої родини. Коли було не зайти до котрого з них за порадою чи якою поміччю, то на колінах треба було лізти до них — такі великі пани були. Тільки українська інтелігенція була дуже добра до нас. Мій батько все говорив: Коли не зайти до українця за порадою, то не тільки що на колінах не треба лізти до нього, але й файку можна закурити собі в його канцелярії. Все гарно привітає, порадить, поможе бідному і т. д., а ті поляки, то аж соромно мені, що належу до такого роду.

Коли я підросла, то мій батько сказав мені: "Ідзь, дзецко, за кого хцеш, а не за поляка." Так надоїли були йому ті поляки.

Одного разу я сказала батькові, що маю хлопця українця. Батько і мати з радості поцілували мене, коли почули таку новину. Сказали, щоб я запросила до хати того українця. До нині не можу забути тієї сцени, як мій батько — коли я перший раз привела Годяка до хати — зо сльозами на очах почав вітати його в нашій хаті. Як тішилась я, що батько і мати так щиро приняли мойого судженого.

За якийсь час ми поженились і від тоді я вже більше ніколи не говорила по польськи. Виховали ми троє дітей своїх — два сини і одну дочку — і приняли за свою ще одну дівчину з родини. І хоч наші діти родились в Америці, то ми посилали їх всіх й до української школи: — усі наші діти гарно читають, пишуть по українськи і говорять в хаті до нас по українськи.

Коли діти були малі, то я мусіла працювати у фабриці довгі роки, щоб виховати таку родину. Нераз деякі українці в Детройті дивились на мене кривим оком, коли я часом в неділю не пішла до церкви — думали, що я не хочу ходити до української церкви, бо я з роду полька. А я часто не могла ходити до церкви тільки тому, що не мала часу.— Цілий тиждень працювала в фабриці, то в неділеньку святу треба було шмаття попрати, хату поправляти, та бодай раз на тиждень щось краще дітям їсти зварити.

Івась скінчивши середню школу хотів записатись на університет, але ми не мали грошей на таку його освіту, — мусів також піти до фабрики працювати. Дня ми працював, а вечорами ходив на курс драматичної школи. Він дуже любив студіювати "арт". Багато разів виступав у різних ролях й на українських сценах. З тієї школи Івась дістався на радіо — все говорив: Мамо, я ще й в Голівуді буду артистом! Та той Голівуд не так легко вдалось йому здобути . . . Все коли лише вдався до якого агента в тій справі, то або ігнорували, або чемненько позбувались його. Аж одного разу один агент почув його на радіо, як він грав якусь ролю, зацікавився ним і запросив до себе на офіс. І ось аж це був щасливий день не тільки для Івася, але й для цілої родини — Івась дістав контракт на 7 років грати ролі в американських фільмах. Три роки вже перебув під тим контрактом, а чотири ще має бути Коли відбуде той контракт, то буде міг багато більше заробляти, бо в початках тяжко було дістати більше грошей.

— А чи помагає Вам Івась грішми?

— Так, він дуже добрий до нас. Купив нам хату з гарним куском землі, маємо сад з оріховими деревами, які дають нам гарний прихід — ну, і дає нам кожного місяця певну суму на життя, платить всі інші розходи на господарці. Має він великі розходи не тільки на нас, але й сам на себе, бо бути артистом, то треба всюди повестись так, як другі артисти поводяться — треба й стратити гроші між ними, треба великі податки платити і т. д.

— Недавно читав я новинку, що Івась оженився із славною фільмовою артисткою Анною Бекстер. Чи молодята живуть разом з Вами?

— Ні, вони живуть собі окремо, вона має свій дім, слуги. Її родичі мільйонери — дуже багаті люди. Живуть у Сан Франціско, а Галя з Івасем в Голівуді — ми її кличемо Ганею, бо вона дуже любить, щоб ми її так кликали. Ганя, цебто наша невістка, дуже добра до нас, любить цілу нашу родину — все говорить, що вона дуже ску-

чає за більшою родиною, бо вона одиначка у своїх родичів. Щоб показати дійсну любов до нас, то вивчила вже багато українських речень і дуже плинно вимовляє їх — все говорить, що українська мова їй дуже подобалась, що та мова дуже милозвучна. Коли прийде до нас, то все питає за українськими стравами — навіть стиранку любить. Мелодії з українських пісень гомоном підспівує собі. Нераз жартує собі із сином при нас і каже: "Як ти будеш чемний, то я буду тебе кликати "Івасю", а як ні, то "Іване", або й таки "Джан!"

— Чи позволите, дорога пані, подати це все до української преси, що розповіли Ви мені?

— Коли думаєте, що люди цікавляться нами, то прошу напишіть — закінчила пані Годяк.

Ось так наша мила придбана у к р а ї н к а, зовсім отверто і щиро розповіла мені, що заставило її стати українкою. Тепер можна собі уявити, як тяжко українські селяни мусіли бідувати під польською шляхтою, коли польська селянка таке говорить про них.

Обоє старенькі Годяки мають свої українські громадські заслуги ще зі сходу Америки, а тепер вони є активними членами Української Централі в Галівуді, яка радіє, що має честь вітати їх між своїм членством.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛЛІВУД І ІВАН ГОДЯК

За минулих десять років я зібрав так багато матеріялів про сл. п. І. Годякя, що міг би про нього написати грубезних два томи лише самих похвал.

Крім моєї збірки (в англійській мові), декотрі наші журналісти і поети посилали мені копії зі своїх статтей чи поем, що їх вони написали про Годяка. Все це я переглядав і ховав до пачки.

Аж одного разу отримав я листа від покійного о. С. Мусійчука, в якому він просив, щоб я подав йому свою опінію на його поему, присвячену Іванові Годякові. Це я зробив, і за кілька місяців знову отримав справлену копію цієї поеми.

о. Степан Мусійчук

ІВАНОВІ ГОДЯКОВІ, ФІЛЬМОВОМУ АРТИСТОВІ В ГОЛЛІВУДІ

Сизокрилий Орле небесних просторів,
Ти знявся високо над князівські трони,
Ти з вершин злітаєш над земські двори,
Веселиш, втішаєш нас всіх міліони.

Тим словом красу ллєш в серця й душі наші,
Кріпиш наші душі зболілі, скорботні,
В барвні самоцвіти, в перли щонайкращі
Вбираєш життєві, вседневні турботи.

Говориш, жартуєш з малими й старими,
Вливаєш в серця їх гідности, любови;
То плачеш з їх горем сльозами рясними,
То знову всміхнешся сонцем з-за діброви.

Хай благословенні будуть тії руки,
Що Тебе пестили, д' серцю пригортали;
Хай святяться неньки й батька поцілунки,
Що рід свій любити Тебе научали.

Спасибіг, достойний, козацький наш Сину,
Сцени чародію, фільмових діл Зоре,
За те, що Ти любиш свій рід. Україну,
Її не цураєш, за Неї говориш!

Чаруй нас, Герою, Орле Сизокрилий!
Ти наша честь, слава, козацкая вродa.
Слава Тобі, слава! Дай Боже щасливо
Жити і ясніти до сонця, природи!

ІВАН ГОДЯК І ЗУАДК

Славної пам'яті фільмовий актор українець Іван Годяк, який здобув світове ім'я в американському фільмі, мав не лише близьке відношення до своєї національної громади у ЗДА, але теж близько стояв до нашого ЗУАДКомітету. — Він не лише рахувався членом ЗУАДКомітету, але теж був добродієм і жертводавцем на цілі ЗУАДКомітету. Ще весною, в квітні 1948 року вплатив він свою членську вкладку сумою СТО долярів, на що отримав касовий квіт ЗУАДКомітету ч. 9853.

Літом 1947 року артист Іван Годяк виступив на великому Концерті в Шікаго. Вислідом цього концерту була вплата до ЗУАДКомітету чеком на суму 10,000 долярів.

Микола Новак,
Галівуд, Каліф.

НОВИЙ ШЛЯХ, ВИНИПЕГ,
30-го ЛИСТОПАДА, 1946.

НЕСПОДІВАНКА БАТЬКАМ СЛАВНОГО ФІЛЬМОВОГО АКТОРА ІВАНАГОДЯКА

1948 р. Іван Годяк купив чудову хату для родичів, бо вони щойно тоді прибули до нас. Анна Жук піддала думку в Укр. Централі, шоб ми привітали ту славну українську родину від імені Централі зібранням „Гавс Вормінґ Парті". Ідею прийнято щиро. Довідався про це Іван і зрадів. Сказав, щоб ми привезли тільки голубців, вареників, капусти, ковбаси, а він постарається про все інше.

Наших десять автомобілів, повних людей і поживи, гонимо щосили до Годяків у суботу ввечері, щоб зробити їм несподіванку. Приїхали. Нам назустріч вийшов Іван з дружиною – мільйонеркою, теж фільмовою акторкою, Анною Бекстер.

– Вітаємо вас, пане голово, вітаємо вас усіх, приємних гостей! – заговорила такою чистою українською мовою, що ми всі остовпіли. Та чи це одна така несподіванка для нас? Ми в хату, а там ще найменше 50 осіб різних гостей – голлівудських акторів, директорів, продусерів. Еге ж, це перший раз маємо таку нагоду – „інтерґрацію" українців з голлівудським фільмовим світом, – думав я, – цікаво, як той світ нас прийме?

Наші українки накрили столи надворі садку, на патіо, розклали все, що привезли з собою; Іван наніс цілу купу різних напитків, і всі, як „сарана", кинулися споживати наші голубці і все інше. Добре випили собі і давай танцювати під мелодії нашої музики – „козачок" гуде, що аж душа радується. Танцюють наші дівчата, пані з акторами, ми з акторками, бавимось аж до ранку. Начиння повна купа. Кличу наших „гайдамаків", щоб допомогли начиння помити, сам беру фартушок на себе. Тільки я закотив рукави мити начиння, як мільйонерка Анна Бекстер зарядила:

– О, ні! Ні! – пане Новак (знову укр. мовою), це моя приємність, – я буду мити начиння, а ви тільки витирайте, – і не дала ані мені, ані нікому іншому допомогти їй помити начиння – сама все помила.

Помер славний актор Іван Годяк на 44 р. життя, 1955 р., серце перестало битись. Удар страшний не тільки для родичів, для дружини, але й цілої укр. справи, – бо з ним пропала наша надія на укр. фільми в Голлівуді. Батько з жалю за сином захворів на параліч і скоро теж помер, мати ще прожила 10 років по смерті батька.

Коли Іван Годяк помер, то його дружина запросила чотирьох кравців до хати Годяків і попросила їх пошити нові костюми для цілої родини – батьків, братів і сестер. Це не тому, що родина не мала добрих костюмів на похорон Івана, а, мабуть, у такий спосіб бажала засвідчити пошану – пам'ять про мужа. Анна дуже любила Івана, породила донечку Катрусю, і більше дітей у них не було.

Похоронив Івана о. К. Бердар, священик Укр. Кат. Церкви св. Марії м. Л. А. Українська громада, багато голлівудських артистів, директорів, спільно відпровадили Славного Покійника на цвинтар св. Кальварії.

Анна Мазуркевич(мама Михася Мазуркі)

ЗУСТРІЧ З ТАНЦЮРИСТАМИ «КУБАНСЬКІ КОЗАКИ»

Зустріч відбулася в хаті М. Мазуркі та його дружини Силвії. Перший ряд зліва: М. Новак, другий ряд: М. Мазуркі, Надія Новак і Сильвія. Таких і їм подібних зустрічів Мазуркевичі відбули великі десятки їх різних. Силвія і Михась сприймали такі зустрічі велично і радісно. Українська Церква і різні світські події — це їхнє життя! Честь і слава Вам за те, що даєте прекрасний приклад іншим українським артистам в Голлівуді! — *М. Н.*

Петруся Жук з Орестом М. Новаком. Крім Петрусі, Жуки виховали двох професійних синів: Данило управитель великої асекураційної фірми, а Михась адвокат.

Mike Mazurki Honored By Cohoes Ukrainians

Mike Mazurki accepts the life-time honorary membership card from Roman Rakotchyj, Sr., as other members of the Ukrainian American Citizens Club look on. Left to right are: J. Bilynsky, M. Stempsky, Mr. Rakotchyj, Mr. Mazurki, M. Sawkiw, W. Slobodian, R. Maciuk and I. Kufel.

COHOES, N.Y.—Mike Mazurki, popular Ukrainian American stage, cinema and television actor, returned to his hometown recently and garnered dual honors, rave reviews for his acting in the play "Of Men and Mice" and a citation from the Ukrainian American Citizens Club which made him a life-time honorary member.

The play, in which Mr. Mazurki stars in the very role made famous by the late Lon Chaney, was attended by full houses during its four-week run.

Mike is also starring in the latest nature movie, "The Challenge to be Free," which has also received highly favorable reviews.

Close to 200 well-wishers gathered at the Club Sunday, March 14, and conveyed to Mr. Mazurki his hometown community's congratulations on his latest successes. The executive committee of the Club, of which he was a member, awarded the Ukrainian actor a life-time honorary membership. Presenting the citation was Roman Rakotchyj, Sr., in the presence of other members of the committee, amid applause of the entire gathering.

Mr. Mazurki, in thanking for the reception and the honor, announced that he will be back in Cohoes later this year to take part in the festivities marking the Bicentennial of the American Revolution.

Chairing the reception committee was Mrs. Olga Rakoczy.

ІВАН ГОДЯК в головній ролі на Бродвею у Ню-Йорку, 1952 р.

Шість місяців так виступав кожного дня (по два рази) Квиток на висупи, треба було замовляти 3—4 тижні наперед. Таку велику славу мав сл. п. Годяк — українець з бідного роду. — *М. Н.*

Микола Новак, Л. А., Каліф.

Український Артист

Родився в "Чіпчику"! . . . Був Викрадений! . . . Мусів Змінити Своє Ім'я з Маріяна на Михася . . . Мусів Скоротити Своє Назвисько з Мазуркевича на "Мазуркі"

Подаю на цьому місці спогади покійної Анни Мазуркевич (вдової нашої селянки), яка відійшла із цього світу 21 березня 1956 р., записані мною з її уст 1947 р. Передаю їх так точно, як Покійна говорила мені про своє життя, про свого сина на шляху до Голлівуду. Ось послухаймо:

„Та це було ось так, чусте: ми обоє зо старим, коли пібрались, то не було в нас мастку. Працювали на лані в пана, в селі Купчинці, Західня Україна. Чомусь було так, що у нашому селі тоді не було мені пари. Майже усі українські хлопці мали якісь мастки по родичах, а я була бідна — „як та билинка в полі", — як то кажуть наші люди. Отже я вийшла заміж за польського хлопця, такого бідного, як і сама була.

Три тижні заки Михась народився, мій чоловік рішився виїхати в Америку. Я не перечила йому, бо в Краю була нужда — думала, що як поїде в Америку, то колись і мене візьме з дитиною, буде нам краще жити на цьому світі. Та не було грошей на дорогу, треба було позичити у мого вітчима. Так і зробили ми, позичили 150 долярів і чоловік виїхав до ЗДА. Та не так легко було в тих роках в Америці заробити на такий довг. Рік минув, а ми не сплатили довгу вітчимові. Вітчим почав дорікати мамі, що його гроші пропали, мама плачуть, а я нічого не знаю, бо мама не говорили мені про той клопіт у хаті. Аж одного разу моя сестра, що жила з ними, сказала мені, що мама плаче, бо вітчим дорікає їй за ті гроші.

Ой, падоньку, що я зроблю, — дитина маленька, заробити нема де, немає як, бо те, що зароблю в пана на лані, то вистачить сяк-так прожити з дитиною. Аж тут чую, дівчата з нашого села збираються їхати до Прус на роботу — кажуть, що там добре платять. Поїхала б і я, щоб бодай той довг вітчимові сплатити, але як? Як поїхати, коли дитині тільки рочок минув? Гризуся, чусте! Почала я говорити в селі, що хотіла б поїхати до Прус на роботу, але не маю з ким дитини лишити. Довідалась про це одна наша бездітна родина — гарна пара молодих людей. Прийшли до мене і кажуть: дай нам Маріяна, ми його виховаємо, ми багаті люди — ми приймемо його за свого. Кажу я до них: Ой ні, не можу цього зробити. Прошу вас, — це моє щастя, я не можу віддати вам його на все! Прошу вас, заопікуйтеся ним, поки я повернусь з Прус. Там я зароблю грошей, віддам довг вітчимові, вам заплачу за опіку над дитиною і свою дитинку знову притулю до себе . . . Кажучи це, розплакалась я так сильно, що й вони обоє стали плакати. А коли вихлипались з плачу ми всі троє, стали вони мене успокоювати, почали розважати, потішати, що вони зроблять так, як я собі бажаю.

Боже мій, я щаслива — подумала я — вони заопікуються моєю дитинкою . . . Вони стануть рідними мені до смерти . . . Боже мій, — мій Маріян народився в „чіпчику", — подумала я. Моя рідна мама не могла заопікуватися моєю дитинкою, бо вітчим не хотів — боялась, щоб ще й за це не дорікав їй.

Відірвала я Маріяна від своїх грудей, передала його тим добрим людям, а сама з розбитим серцем виїхала до Прус на роботу.

І хоч у Прусах я також на лані працювала, то вже принаймні мала надію, що скоро щось зароблю, бо незле платили там.

За пару місяців дістала я листа від мами, що вітчим змінився і хотів би, щоб я написала до тих людей, щоб вони передали мою дитину до мами. Та я не могла зробити цього, бо мала жаль, що вітчим аж по пару місяцях згодився прийняти дитину, а ті добрі люди відразу прийняли з великою втіхою. Отже я рішила не передавати дитини. Та в селі різні люди робили своє — пішла погана слава про вітчима, що не хотів прийняти дитини жінчиної дочки: почали люди судити, обмовляти і т. д., старому прикро стало і він рішився піти просити тих людей, щоб дали йому мою дитину, а ті сказали, що ніяк не віддадуть дитини, аж поки я з Прус не вернуся. Погана слава пішла про вітчима . . . про цілу мою родину. Аж одного разу мій брат рішився на такий рятунок. Одного разу сів на коня і поїхав до тих людей. Вліз через вікно до хати, коли ті люди спали, взяв Маріяна з ліжка на руки і тихенько дверима вийшов на подвір'я, залишивши в хаті карточку, на якій було написано, що він забрав Маріяна, бо в дома нема спокою, — що всі плачуть за Маріянам. І хоч аж таке сталося, то ті люди не гнівалися на мою родину за це, бо розуміли трагедію бідної родини. Майже щодругий день ті люди приходили бавитись з Маріяном до нашої хати.

За дев'ять місяців я вернулась з Прус, заробила собі гарні центи, бо там добре платили. Віддала вітчимові 150 долярів довгу і мала на дорогу до Америки. А тому, що не мала дуже потішних листів від чоловіка про заробки в Америці, то рішила виїхати до Америки сама без дитини. Сказала мамі, що заберу Маріяна до Америки тоді, як тільки зможу наладнати своє життя в Америці, щоб і дитину спровадити.

Приїхали до Америки, найшли працю у фабриці і за рік часу зложили ми обоє зо старим досить центів на спровадженнл дитини до Америки.

Мати мол не вміла читати і писати, то треба було писати до вітчима. Пишу листи додому, що я хочу забрати Маріяна до Америки, що заплачу подорож комунебудь в селі, хто згодився б привезти дитину до Америки. Вітчим відписує мені, що ніхто із села не хоче виїжджати до Америки, — що може колись хтось трапиться, то він ту справу полагодить. Я чекаю і далі висилаю кожного місяця по 20 долярів на удер-

М. Мазуркевич (Мазуркі)

жання дитини. Три роки минає, а мій вітчим нише мені, що ніхто не хоче їхати до Америки. Тоді я додумалась, що тут щось не те — впало підозріння, що вітчим не читає листів мамі і не хоче дати дитини, бо йому краще діставати по 20 долярів кожного місяця і дитину тримати, чим позбутись такого приходу на господарстві. Написала я в тій справі до одних сусідів, щоб вони написали мені, чи з нашого села не хотів би хто виїхати до Америки. За пару тижнів дістала відповідь, що ціле село виїхало б до тої Америки, коли б хто шифкарти вислав. І тоді я упевнилась у своїх здогадах: — мій вітчим, ось той, який колись не хотів до своєї хати моєї дитини, тепер не хоче віддати мені мого сина, бо жаль йому стратити тих 20 долярів. Післала я одним людям шифкарти, гроші на дорогу і написала, щоб привезли мені сина за це. Вітчим не міг вже нічого перечити в тому, бо ціла справа була вияснена в моєму листі до тих людей.

Маріян мав 4 рочки, як приїхав до Коговз, Н. И. Як тішилась я ним по такім часі . . . по тих клопотах. Ой, Боже! Моє щастя вернулось до мене! За якийсь час післала я Маріяна до школи, не тільки до американської, але й до української — я дуже високо цінила науку, бо сама не вміла читати ані писати. Маріян ходив до школи дуже пильно, добре вчився, але все сумний приходив зі школи, не раз плакав. Запитала я його колись, чого він плаче, а він каже: „Мамо, я нічого не хотів вам говорити, але з мене діти сміються, що я називаюся Маріян, — всі говорять, що я дівчина. Всі говорять що Маріян і Мерієн, то одно й те ж саме, — що я мушу бути дівчина, коли так називаюсь. Кличте мене, як хочете, а тільки не Маріян". Добре, сину, я піду до учителів і скажу їм, що твоє ім'я Михась. Так і було, за якийсь час діти перестали дорікати йому, що він дівчина, бо з Маріяна перезвала я його на Михася.

Коли ходив до української школи в Коговз, Н. И., то любив грати представлення, деклямувати — не раз принесе зі школи якусь деклямацію та й каже: „Мамо, поможіть мені, бо деякі слова я не розумію". А я кажу: Та ти читай, сину, читай кілька разів, а я буду слухати . . . і так, чуєте, коли він перечитав кілька разів, я собі добре слово-в-слово з а п а м'ятала, беру книжку і кажу: говори сину, а я буду слухати, чи ти говориш так, як є в книжці написано. А він каже: але ж, мамо, ви ж читати не знаєте, то як будете мене справляти? Нічого, нічого, сину, я маю добру пам'ять і все запам'ятаю так, як там є написано. І так, чуєте, не одну українську деклямацію навчився Михась зо мною. А коли вела його на концерт, то говорила йому. уважай, сину, не помилися в тій деклямації, бо я буду сидіти напереді, то буду добре слухати тебе, а коли б ти забув яке слово, то я тобі шепну потихеньку.

О, мій Михась дуже добре вчився . . . скінчив „гайскул" з великими відзначеннями! Дістав стипендію на 4 роки до університету в Ню Йорку. Відзначався він не тільки в науці, але й у різних спортових дружинах, він завжди був перший. Ось і в тих різних змаганнях спорту провідники тих змагань назвали його „Майк Мазуркі" — все газети писали, що Майк Мазуркі є перший у всіх спортових змаганнях. Ой, Боже! Скільки то разів я наплакалась, коли побачила в газетах різних „ворангутанів" (борців), з якими мій Михась мусів боротись. І хоч мій Михась також був дуже сильної будови, то був ще замолоденький до тих всіх страшних борців. Нераз ті „ведмеді" покрутили йому ноги, руки так, що мусів йти до шпиталю, а мені писав, що поїхав до другого міста боротись.

Ніколи не ходила я дивитись на його боротьбу — мій старий ходив, а я не могла дивитись на це.

Коли скінчив науку в університеті, дістав гарну посаду, добре заробляв, але не міг лишити „борінки" — все щось тягнуло його до тої боротьби..

В Коговз, Н. И., мав дуже гарну, багату українську дівчину, хотів одружатись з нею. Та Михась хотів більше грошей заробити — порадились обоє, що він поїде до Голлівуду боротись, бо тоді там добре платили, а як вернеться і поженяться. Але Михась вже більше ніколи не вернувся до Коговз. Написав нам, старим, щоб ми приїхали до Голлівуду доживати свого віку. Тут Михась пережив страшну любовну трагедію — ого дівчина: згинула в автомобілєвім випадку.

З тої „борінки" Михась дістався до голлівудських фільмів: подобали собі його постать і гру і взяли грати у фільмах. І хоч він ще так багато не заробляє як інші артисти, то все, що тільки може, віддає нам старим, щоб віддячитись нам за його виховання. Ось збудував нам нову хату, неначе палату, а коли будував, то нійого не говорив нам, що це для нас він її будує. А коли збудував, то самий з дружиною лишився у старій хаті, а нам дав нову. Скільки ми не просили його, щоб він перейшов жити до нової хати, нічого не помогло — „це для вас, я збудував і прошу жити в ній"! Нема такого дня, щоб він не спитав нас, що нам треба і т. д. Все віддав би нам — закінчила Покійна свою розмову зомною.

А я сидів і дуже довго думав. . . . який чудовий край ця славна Америка! Які великі можливості вона дає людині? . . Що може дати людині держава, коли вона не є в неволі? Скільки могла б дати Україна, якби не була в неволі? Не було б і в нас таких бідних людей, якими були батьки Михася. Михась це знає і тому так високо цінить своїх батьків.

Який чудовий сюжет до фільму із власного життя артиста та з життя його милих батьків!

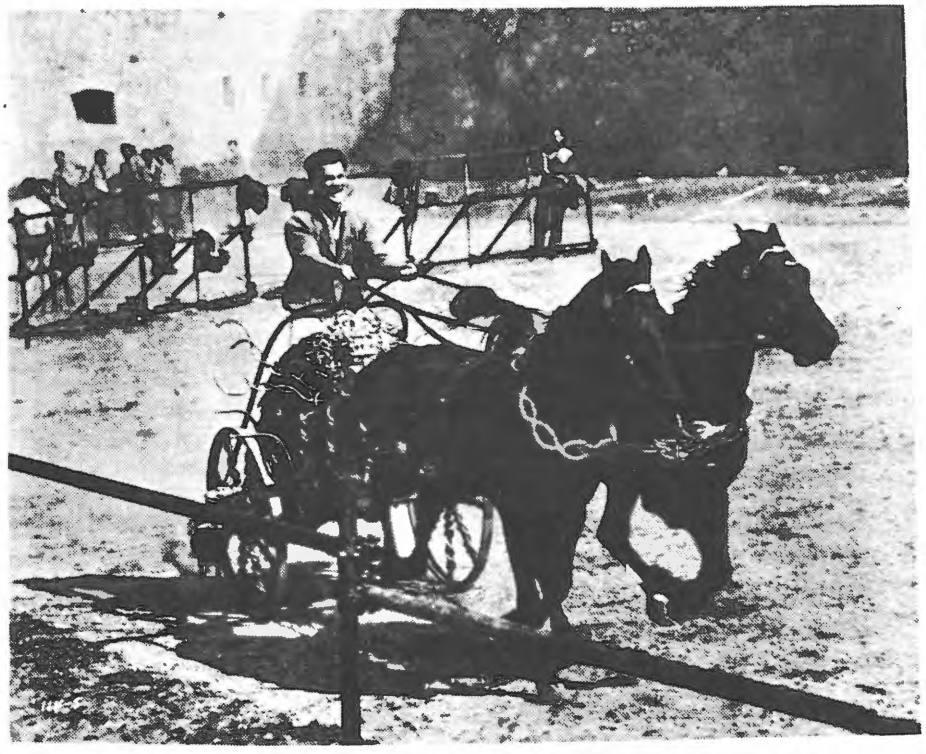

Jack Palance in a scene from "Barabbas," practicing with the two-horse chariot he rides in an important scene from the Columbia Pictures release, also starring Anthony Quinn.

Mike Mazurki, in a scene from "Cheyenne Autumn," one of his favorite roles.

First Ukrainian actress in Hollywood, Anna Sten, shown with Fredric March in Samuel Goldwyn's, "We Live Again," (1934).

MISS WORLD — USA
SHE'S UKRAINIAN !

August 17, 1975 in Springfield, Mass., a 17-year-old Ukrainian, ANNELISE ILSCHENKO, a hair stylist from Middleburg Heights, was crowned "Miss World - USA."

Miss Ilschenko entered the contest as "Miss Ohio."

Her winnings include $7,500 and the right to represent the U. S. in the Miss World contest next November, being held in London England.

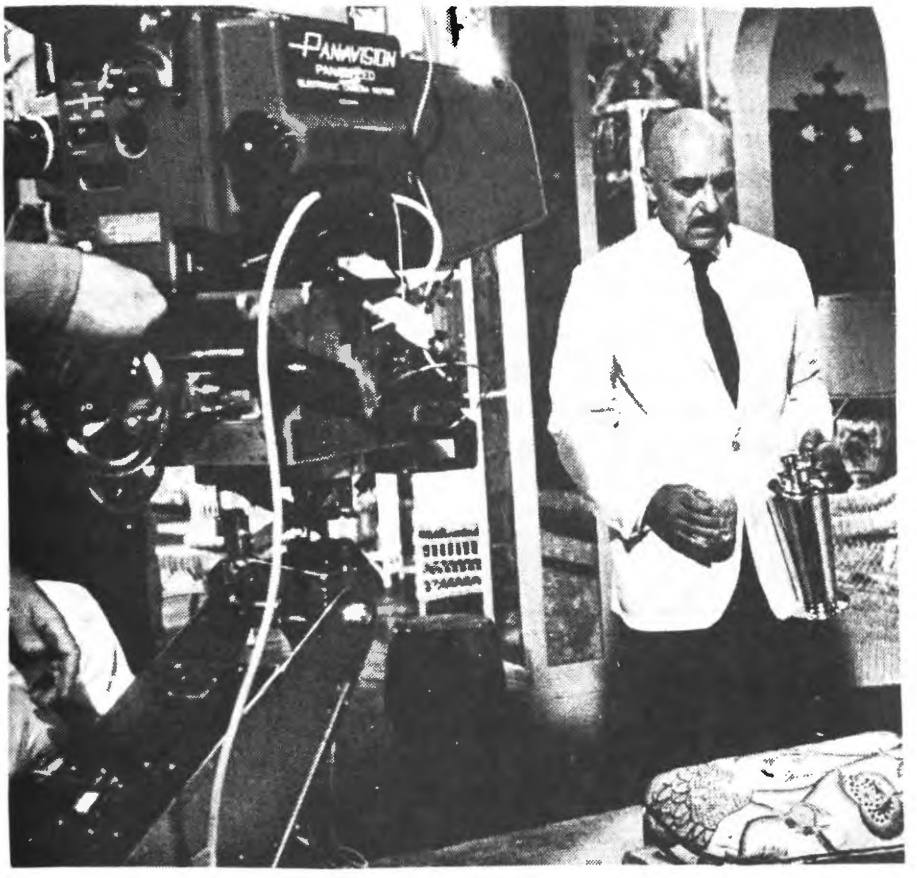

Actor-composer, Nick Bolin, in a scene from the controversial film QBVII, a TV movie special based on war crimes during World War II.

Well-known Ukrainian actor Mike Mazurki and actress Marsha Metrinko chat with Mr. and Mrs. Bob Hope at the grand opening of L. A.'s Convention Center, while viewing

Ukrainian-born Dimitri Tiomkin, holds his 2 Oscars, 1952; Walt Disney shown on right.

Did you realize that Dimitri Tiomkin, has been the recipient of 4 Academy Awards for his musical contributions to the film industry! Scores for films like High Noon, The Man And The Sea, Giant, Alamo — remain classics in the industry. In his book, "Please Don't Hate Me," Tiomkin reflects on his Ukrainian background.

While preparing the score for a war documentary, he writes: "I sat for hours watching the scenes of war and devastation . . . One lot of film showed the desperate fighting in Ukraine — could I forged I was a Ukrainian? I saw destruction and horror in Kiev, the old capital, the sweep of war across the steppes. I recalled dim memories of childhood at Poltava on the little river Psel."

ЗУСТРІЧ З ФІЛЬМОВОЮ ЗІРКОЮ

1965 р. голлівудські фільмові маґнати влаштовували прийняття мільйонерці-фільмовій зірці Анні Бекстер, кол. дружині Івана Годяка, і на це прийняття був запрошений Микола Новак, як добрий друг.

На тому прийнятті було 500 осіб.

Mykola P. Novak greeting Anne Baxter, wife of late John Hodiak, Ukrainian film star. (Hollywood, 1965)

ЗІРКА СП. ФІЛЬМОВОГО АКТОРА ІВАНА ГОДЯКА НА ХІДНИКАХ М. ГОЛЛІВУД

Великі бизнесмени м. Голлівуд – „Голлівуд Чембер оф Коммерс" (де був гостем 1973 р. д-р Л. Добрянський під час свого побуту в м. Л. А.) – зафінансували нові хідники в м. Голлівуд, виложені чорним мармуром, і на тих хідниках (на кожній плиті) є золоті зірки з прізвищами найвизначніших фільмових акторів, продусерів, директорів, обох родів, а між ними є також зірка на честь нашого українця Івана Годяка. Іван Годяк був жонатий з мільйонеркою – теж славною фільмовою акторкою, Анною Бекстер, яка так любила Івана, що була вивчила за короткий час не тільки деякі українські слова, але й багато разів вітала українців при різних нагодах – цілими реченнями. Іван помер на удар серця на 44 році життя 1955 р. Його родичі: мати – полька з роду, батько був український патріот, учитель, дяк по різних церковних організаціях.

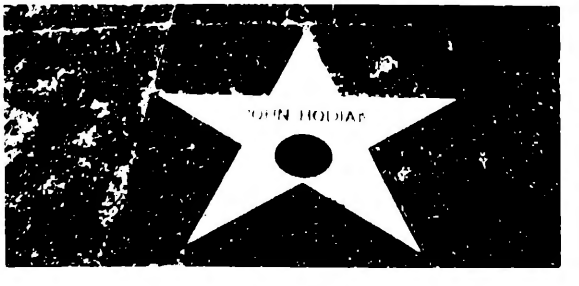

On the sidewalk in Hollywood

Jack Palance plays a "bandura," a Ukrainian national instrument at a benefit concert in Toronto, Canada. We've all seen his "Bronk" series on television, where he portrays a police detective in his "quietly menacing fashion." Palance was born of Ukrainian American parents, John and Anna Palahniuk, in Lattimer Mines, Pennsylvania, and has been active in a number of Ukrainian cultural events.

Київ. — Совєтське агентство ТАСС повідомило, що у вівторок 8 липня тут помер на 70-му році життя світової слави український балетмайстер і хореограф, художній керівник ансамблю танцю Української ССР Павло Павлович Вірський.

UKRAINE

Champ meets champion -- Joe Louis, former world's heavyweight champion, exchanges words with Kirk Douglas, who climbed to stardom in "The Champion," and Nick Adams (Adamchuk) on the set of MGM's "The Hook." The late Nick Adams was particularly well known for the acclaimed TV series, "The Rebel."

Jack Palance, Nick Adams and Mike Mazurki to Attend UNA Banquet in Los Angeles

Jack Palance, dressed in Ukrainian national costume, tries his musical talent on the "bandura." Standing is Mr. Mykola Novak, president of the Ukrainian Culture Center and secretary of UNA Branch 257 in Los Angeles.

LOS ANGELES, Calif. (Special). — Jack Palance, Nick Adams and Mike Mazurki, three Hollywood stars of Ukrainian descent, and UNA Supreme President Joseph Lesawyer will be guests of honor at the banquet of the Ukrainian National Association, Branch 257, on Sunday, October 4, 1964 at 6:00 P.M. in Los Angeles, Calif.

During the same afternoon Mr. Lesawyer will be the principal speaker at the UNA meeting, which will be held at the Ukrainian Culture Center, 4315 Melrose Avenue.

The dinner will be held at the well-known Michael's Restaurant, corner of Hillhurst and Los Feliz Avenues, Los Angeles. Organizer of the banquet is Mr. Mykola Novak, president of the Ukrainian Culture Center in Los Angeles.

It is recalled that both Mr. Palance and Mr. Mazurki attended the unveiling of the Shevchenko Monument last June in Washington, and addressed the audience briefly during the banquet, held at the National Guard Armory. Mr. Nick Adams, who also was invited to participate in the Shevchenko ceremonies could not come due to prior commitments in connection with his work on a new film.

Джек Пеленс (В. Палагнюк) — славний актор (праворуч) з п. М. Новаком на з'їзді української молоді в Торонто (1965 р.)

MIKE MAZURKI

Майк Мазуркі (Мазуркевич) у різних ролях, голівудський актор.

L. A. Ukrainians to Dedicate New Culture Center

SCREEN STARS ARE MEMBERS

LOS ANGEIES, Calif. (J.Z.) — The Ukrainian colony in Los Angeles and nearby vicinities will solemnly celebrate the dedication of the new cultural center on February 11 and 12, 1961. In the evening of February 11 the Rev. Michael Kultutsky of the Ukrainian Catholic Church will bless the newly-remodelled building, and later the same evening, Father Mereshchenko, of the Ukrainian Othodox Church, will hold a **moleben** service.

The next day, on Sunday, February 12, there will be a banquet and dance.

As was reported previously in **The Ukrainian Weekly,** (Jan. 6, 1961), the Ukrainian Culture Center is located on a broad thoroughfare, at 4315 Melrose Avenue. It consists a large auditorium, a ballroom, a library and class rooms. On January 14, 1961 the Center held a **malanka** dance, which was attended by some 560 people.

The Ukrainian Culture Center is proud to have among its members and patrons well known Ukrainian American sports figures and screen luminaries, such as Mike Mazurki, Jack Palance, Nick Adams and Natalie Wood.

While the Ukrainian colony is small in number (only about 4,000 to 5,000 people) it is active in social and cultural events. Americans of Ukrainian descent are urged to become members of the Ukrainian Culture Center. Only those Americans of Ukrainian descent who follow the communist line are excluded from becoming members of the Ukrainian Culture Center.

The Ukrainian colony in Los Angeles consists of doctors, dentists, school teachers, college professors, actors and merchants. There are a number of Ukrainian social and political organizations in the area.

Invitations have been sent to almost every known family, which is known to be of Ukrainian descent to participated in the dedication ceremonies. Also invited are the Mayor of Los Angeles, Congressman Glenard Liscomb, Councilman Harvey Brown, Assemblyman Chet Wolfrom and representatives of the many nationality groups in Los Angeles.

Дня 25 квітня 1966
Денвер, Колорадо, ЗДА

До В/П Пана Миколи Новака
1818 Еффіє вул.
Лос Анджелес, Каліф. 90026

Від Секретаріяту Денв. Групи УВАН у США
в справі доповіді.

Високоповажаний Пане М. Новак!

У відповідь на Ваш милий лист з дня 22 квітня 1966 маємо честь відповісти:

1. Вітаємо Вашу ініціятиву відвідати Денвер, по дорозі до Чікаго, і мило нам є виконати всі Ваші побажання.

2. Я і моя дружина просимо завітати до нас, бути нашим милим гостем! Незалежно від того, коли приїдете — в п'ятницю вечером чи в суботу рано — просимо зателефонувати нам зі станції в любій год. дня і ночі, потім взяти таксівку (жовту) і приїхати до нас: переночувати, чи пак відпочити. У той спосіб будемо ближче себе і зможемо краще порозумітися що до дальшого пляну. Наш тел. 477-4439, або в книзі телефонічній.

3. Згідно Вашого приїзду і пляну — дня 7 травня, в суботу відбудеться чергове засідання Денв. Групи УВАН в Центральному будинку Публ. Бібліотеки, на котрому від год. 6 веч. Вам приємно бути, заслухати Вашу доповідь на тему: **"Перебування й діяльність проф. Ветухова в Каліфорнії",** спогади. Як і завжди, доповідь буде зі запитами і обговоренням. Розмір доповіді залежить від Вас — 45-60 хвилин. Якщо вона буде коротша, то на всякий випадок в програмі дня вставлено ще другу — малу доповідь, котра відпаде, якщо потрібуватимете більше часу враз з обговоренням. **Заля вже замовлена на цей день і годину.** Запрошення будуть розіслані дня 30 квітня, як завжди за тиждень перед конференцією, одне з них додаю для Вашого відома. Бажано мати доповідь в машинописі, котрий би Ви змогли залишити, я його відішлю до друку. У той спосіб ширші кола візьмуть участь в нашій спільній праці. Тепер з настанням літа наша авдиторія буде трохи менша, але все ж таки гадаю, що біля 20 осіб прийдуть на засідання. Тому, що Ви для нашої авдиторії є новою людиною, я Вас представлю і привітаю перед засіданням. Для того дуже прошу не відмовити зворотною поштою надіслати мені короткий, на 10-15 рядків машинопису текст представлення, відомости про себе, в формі, яку собі бажаєте.

Все це належить до підготовки до засідання завчасу, щоби на це не витрачати часу підчас Вашої присутности. Отже чекаємо!..

До милого побачення!

Ваш Л. Биковський.

В далекій Венецуелі переховуємо наші релігійно-національні традиції. ВПреподобний о. митроф. прот. Ол. Довгаль уділяє Св. Тайну Шлюбу Оксані Євтухів з проф. І. Мануелем Перец Контререц у Каракасі.

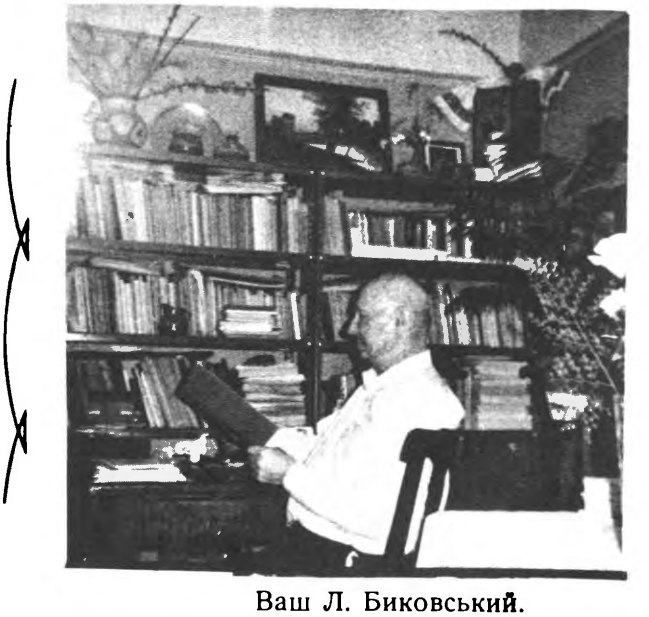

МОЇ МРІЇ ПРО ФІЛЬМИ З УКРАЇНСЬКИХ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

Довгими роками мої мрії були спрямовані на продукцію фільмів з українських визвольних змагань. Взивав наші фільмові корпорації "Наталка Полтавка" і "Марусі" в 1936-38 роках. Не слухали моїх порад. Намовляв на такі фільми фільмового актора Івана Годяка. Та він скоро помер. Шість років (при різних зустрічах) просив Вол. Палагнюка (Джек Паланс) допомогти нам спродукувати якийсь фільм з українських визвольних змагань. Нарешті Джек Паланс погодився на продукцію фільму "Мазепа". Але проминув один рік, другий і я більше нічого не чув від нього.

У квітні 1966 року відділ УНС імени Івана Годяка в м. Лос Анджелес обрав мене на делеґата на Конвенцію УНС в Шикаго. Захотілось мені поїхати на ту Конвенцію потягом, замість літаком. Зокрема ще й тому, що був я запрошений проф. Л. Биковським (головою УВАН Денверу) на зустріч з місцевою українською громадою, де мав відчитати свої спогади про сл. п. проф. М. Вєтухова. Їдучи потягом, мав я доволі часу на перевірення своїх спогадів, розчовпуючи їх ще раз, бо написав їх надто швидко. Про мрію продукції фільму "Мазепа" ані не думав. Бо що було думати, коли довгі роки моїх заходів у такій справі були даремні не тільки в різних переговорах з нашими голлівудськими фільмовими артистами, але також й з різними українськими продуцентами, на той час "так званими", яких тоді, як й перед тим, було так багато різних.

Українська преса аж кишіла від їхніх обіцянок продукцій українських фільмів. Здавалось, що ось-ось наші продуценти з-поза Голлівуду завалять також й Голлівуд своїми чудовими українськими фільмами. "Що там Голлівуд? Ми на сході ЗДА, Канади покажемо тому Голлівудові не таке!.." — писали мені різні фільмові мрійники з нової нашої еміґрації. А коли я їх просив до співпраці таких фільмів у Голлівуд, тобто, щоб тут їх продукувати, то вони відписували: "Ми вже тут почали (одні у Філядельфії, інші в Торонто, ще інші в інших містах) і скоро побачите їх..." А були це роки 1950-55. Чуючи такі голоси, я 1955 р. поїхав на схід Америки і Канади, щоб переговорити з тими фільмовиками і просити їх до одної якоїсь спільної фільмової корпорації для продукції якогось історичного фільму з наших визвольних змагань, запевняючи їх, що маю велике знання і досвід з двох перших українських — "Н. П." і фільм "Маруся" — як співорганізатор, а також й технік-директор (брав такі курси в Нью-Йорку і в Голлівуді). Та, на жаль, ті різні фільмовики навіть не хотіли признатися мені, які фільми вони продукують. Пару років пізніше одні з них "сіли маком", а інші напродукували таких фільмів, що, показавши їх українцям в театрах, соромно було їм показатися людям на очі. І таки по тих перших їхніх прем'єрах — всі вони побанкротували, і вже більше не бралися щось фільмувати. І так до сьогодні не маємо ані одного доброго фільму з українських визвольних змагань, зокрема з років 1918-21. Бо про такі фільми я найбільше думав. Таким фільмам Москва не могла нам перешкодити.

Та Джек Паланс найбільше зацікавлений був продукцією фільму "Мазепа". Наші наради відбувалися деколи в його офісі в Голлівуді або у нашій хаті. Нарешті, 1955 р. перед Великодними святами подзвонив мені, що по святах ще раз приїде до нас, щоб остаточно ми рішились, **що** та **як** робитимемо. Та замість ще одних нарад, подзвонив мені й сказав, що він ще не рішився. Минав майже цілий рік, а Паланс не приїжджав і я стратив надію на дальші заходи продукції фільму "Мазепа".

НЕСПОДІВАНИЙ ТЕЛЕФОН

Було це 9 травня 1966 року. В м. Денвері, коли росив дрібненький дощик, біля столу сиділо нас п'ятеро: дуже мила господиня дому пані Марія, її дорогий муж проф. Лев Биковський (дійсний член УВАН) і нас троє, їхніх гостей — п-во Левченки і я. Була 7-ма година вечора. Задзвонив телефон. Підбігла пані Марія і запитала: "А хто говорить, прошу?"

— Чи є ще у вас мій муж Микола Новак? —питала моя дружина.

— Так, прошу... — відповіла пані Марія.

І я, стурбований таким телефоном (бо це перший раз дружина дзвонила до мене в таку далеку дорогу), діставши трубку до рук, спитав: "Щож скоїлося, моя Надійко, що в таку далеку дорогу дзвониш до мене?"

— Ой чи не падає там дощик? — питала дружина, — бо тут Лос Анджелес чуть не потопає — така велика злива... О, Господи, які ж ми щасливі, цеж бо такий самий дощик-злива був тоді, коли ми одружувались... Тямиш, тямиш?.. — питала радісно дружина.

— Та тямлю, але ж мені сумно на душі, бо в такі дні я не дуже то в гарному настрою, а зокрема, коли подумаю про ті різні мої подорожі...

"О, мій милий, — велике щастя усміхнулось! Родиться велика слава. Твоя, моя і всіх нас — велика міря увінчалась успіхом. Джек Палас (Палагнюк), світової слави голливудський артист шукає тебе... Він зорганізував корпорацію для продукції фільму "Гетьман Іван Мазепа". Він пішов тобі назустріч. А тепер він просить, щоб ти був його представником корпорації. Просить, щоб ти проголосив перед цілим світом, що він до продукції того фільму вже запросив усіх славних українських фільмових артистів, що є в Голлівуді, і просить повідомити українців в цілому світі, що до того фільму він запросить ще й деяких артистів з-поза Голлівуду, музик, а також й інших мистців — знавців тої славної доби в нашій історії. Негайно подзвони до нього. Він хоче говорити з тобою. Поґратулюй йому. Напиши новинку до української преси і проси всіх українців в ЗСА, в Канаді, щоб надіслали йому свої ґратуляції. Це треба зробити негайно, треба показати, що ми вдячні йому, що нас дуже цікавить та справа — справа фільму "Мазепа". На конвенції УНС старайся ту справу добре розголосити. Паланс говорив, що коли потрібно буде, то він приїде до тебе і ще й сам передасть ту вістку делеґатам на конвенції УНС в Чікаґо. Тільки потелефонуй, коли йому приїхати на Конвенцію. Бачиш, бачиш, дорогий мій соколе! Дощик там і тут зросив нам таку нашу мрію. А коли Господь дав дощик, то буде також й велике та славне жниво, чи ж не так? До побачення і прошу тебе — довго в Чікаґо не барись. Твоя Надія..." — раділа моя мила дружина.

* — ** ** — *

Написав у потязі дня 10 травня 1966 р., їдучи з Денверу до Чікаґо делеґатом на конвенцію УНСоюзу. — М. Н.

Марія та Лев Биковські,1960 р.

Фільмові артисти Джек Пеленс і Михайло Мазуркі на конвенційному балю УНС

Великою атракцією на конвенційному балю УНС, що відбувся після бенкету, була приявність двох відомих фільмових артистів українського роду — Джека Пеленса і Майка Мазуркі. Обидва артисти прибули до Шикаґа у зв'язку з підготовою плянованого ними фільму про Івана Мазепу у співпраці з відомим нашим каліфорнійським громадянином та делеґатом на Конвенцію п. Миколою Новаком.

Cody Productions, Inc.
9157 Sunset Boulevard
Los Angeles, Calif. 90069

May 12, 1966

Mr. Nicholas Novak
Sheraton Hotel
Chicago, Illinois

Dear Mr. Novak:

I am writing you on behalf of myself and Cody Productions, Inc.

As per our discussion you are authorized to negotiate for the purpose of raising all or a portion of the funds for the production of a film based on the life of Mazeppa. You have indicated that these funds can be raised through Ukrainian organizations in the United States and Canada.

All final decisions regarding any arrangements for the financing or the production of the film must rest with me or Cody Productions, Inc. It is specifically understood that you are not authorized to make a firm commitment without our prior written approval.

It is agreed that if you are successful in negotiating arrangements for the film which have been approved by us and if the film is produced under those arrangements you will receive title as Associate Producer.

Every good wish for success in your endeavor.

Sincerely,

CODY PRODUCTIONS, INC.

Jack Palance
President

Celebrities Make Appearance At Convention

The UNA convention, which was held at the Sherman House in Chicago, was honored by a surprise visit of two Hollywood celebrities. Jack Palance and Mike Mazurki, both of Ukrainian descent and quite fluent in the Ukrainian language, made a grand entrance at the UNA dance that followed a banquet on Wednesday evening. No one knew of the proposed visit except a few of the convention leaders.

The actors were invited to be guests at the convention through a letter written in Ukrainian by Mykola Novak, a delegate from Los Angeles and a friend to both actors. Their appearance made the dance a memorable occasion.

The "New Star" had the opportunity to talk with the actors and ask them a few questions. Only a general summarization of our discussion is printed because of the inavailablity of a tape recorder. It would be impossible to directly quote them with the exception of one or two statements that were taken down.

The idea of making a movie about Mazepa must be acredited to Mr. Palance. Not only will he star as Mazepa, but he will also produce and direct the movie. Mr. Novak is the public relations director among the Ukrainians. He is the producer of the film version of "Oy Ne Hody Hryciu."

The production will cost from four to five million dollars and will be filmed in Yugoslavia and Hollywood. The cast will feature actors of Ukrainian descent. If the movie is successful as they believe it will be, then more movies pertaining to Ukrainian culture and history and in the field of education will be made. There might be a possibility of a film done in the Ukrainian language with English subtitles. If these movies are to be made they will need both moral and financial support of the Ukrainian people. If they are to be made and be successful Mr. Palance will need the wholehearted support of the entire population of the United States and Canada. If we as Ukrainians, whether born here or in Europe, don't support this cause then who will?

Mr. Palance and Mr. Mazurki along with other stars such as Nick Adams and Natalie Wood are willing to come to any banquets or dance to help in this cause. Any support, finanial or otherwise would be appreciated.

We asked Mr. Mazurki what he thought of our Ukrainian youth. "Ukrainian youth is a wonderful thing. We need more of it and we need more youth in Ukrainian organizations. They are the backbone of the Ukrainian nation and must follow in our footsteps."

Those of us who live in Chicago should be proud that the UNA convention was held here in our city and that we had the opportunity to be hosts to such honored guests as Jack Palance and Mike Mazurki. We should also be proud of the fact that the first public announcement of Mazepa production was made in Chicago during the week of the UNA convention and that a Mazepa committee in Chicago was formed with Mr. Nicholas Olek as the head.

We wish to extend our sincere gratitude to Mr. Palance, Mr. Mazurki, and Mr. Novak for their cooperation, kindness, and time in supplying us with information for this article.

MIKE MAZURKI & JACK PALANCE — actors of the Ukrainian descent with the "New Star" representative Mary Siczkowycz during their recent visit in Chicago.

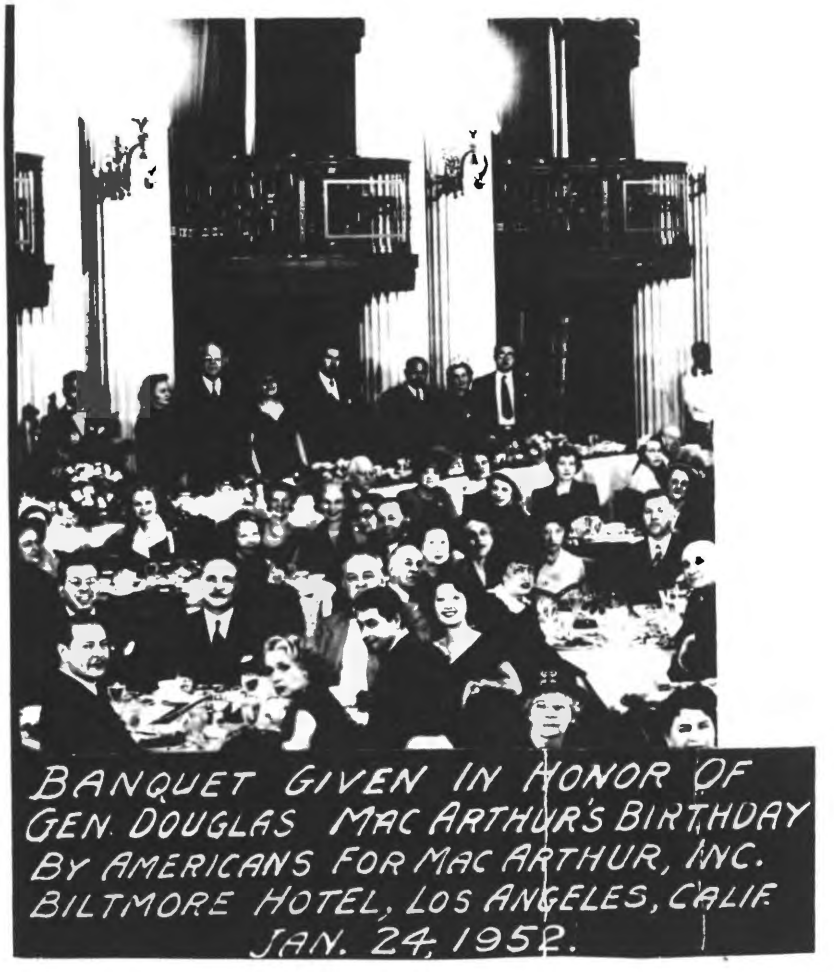

БЕНКЕТ НА ЧЕСТЬ ГЕН. МЕК-АРТУРА

Перший стіл /зліва/: актор Ф. Доґлес, М. Новак, /сидить посередині столу/ і фільмова зірка Мері Пікфорд, якої М. Новак був почесним гостем на тому бенкеті. Гостей було 1,500 осіб. /24 січня 1952 р./

ДРУЗІ

Зліва: кол. сотник УНР, актор, режисер Борис Ґрінвальд, славний фільмовий актор Джек Пеленс (Вол. Палагнюк) і Микола Новак, український громадський і політичний діяч, актор українських п'єс і фільму ***„Маруся"*** (Ой не ходи, Грицю, та на вечерниці") в ролі Потапа.

Фото сл. п. сотника УНР Бориса Герасименка / 1964 р./

Mr. Ukrainian

by RAY LAPICA

I have known Mykola Novak with love and friendship as one of this country's truly noble Ukrainian-Americans since the early 1930's. I met him about the time he was appearing in the Ukrainian film, "Marusia," and as a matter of fact, that's when I met my devoted and loving wife, Helen, who also played in that film. Its world premiere was at the old Astor Hotel in New York on December 9, 1938, and on that night New York was swept by one of its greatest snowstorms in history.

Since then, while I have been only on the fringes of the efforts of our Ukrainian immigration to help their countrymen free themselves of Communist bondage, Mykola Novak has been in the thick of the battle. While he lived in the East and especially since he moved to Southern California, in 1943, Mykola and his charming and energetic wife, Nadia, have worked indefatigibly in behalf of their fellow Ukrainian. Not only was he instrumental in persuading my family and me to move to Southern California, but I know he played a similiar role in the lives of many others. His home in this part of the world, far removed from the bitter battles being waged in his homeland for survival, became and remains a mecca for almost every Ukrainian who comes to Southern California. There, you will see the portraits or paintings of the great poet, Taras Shevchenko and Ivan Franko, the volumes of Ukrainian literature, including KOBZAR, the numerous records of Ukrainian music and the accumulated worknotes and papers out of which he forged this wonderful book, GUARDIANS OF UKRAINE. To me, and to the thousands who know him, this dear friend will always be the epitome of the freedom-loving Ukrainian spirit, "Mr. Ukrainian" himself.

Микола П. НОВАК

Ray Lapica, his wife, Helen and Olya Sherban (sister of Helen Lapica) the first Ukrainians in the United States to license and build a radio station, 1/26/1957 ("HONEY RADIO") located in Riverside, Calif. (See photos next page)

Перший українець (п.Р.Лапіка)на еміграції,який 1958 р. збудував свою власну радіостанцію,на 10 акрах землі в м. Ріверсайд,Каліф., яка щасливо діє по сьогодні

HELEN & OLLIE SHERBAN of K-ACE interview famous musician Liberace during his highly successful appearance at the Riviera Hotel in Las Vegas. The interview was heard on the girls' radio program "Woman's Page" that is broadcast daily at 11 a.m. on K-ACE AM & FM. Their woman's show is now in its seventh year.

RIVERSIDE, CALIFORNIA

SATURDAY, JANUARY 26, 1957

(Staff photo by Fred Bauman)

Dr. John W. Olmsted of UCR uses a michrophone to break ground for Riverside's new radio station at dedication ceremonies yesterday. Ready to put their aces in the hole for Station KACE are left to right: Ray Lapica, manager-owner; Paul Anderson, chairman of the County Board of Supervisors, and Harold Backstrand acting Riverside mayor.

РОМАН ЛАПІКА

Перший українець на еміграції, який 1958 р. збудував свою власну радіостацію, на 10 акрах землі, під назвою К-АСЕ („Ас") в м. Ріверсайд, Каліф., де затруднює 12 осіб, як техніків, сейлесменів, заповідачів, крім постійної праці його самого, дружини Галі, та її сестри Олі, яка рівнож є й співласницею тієї радіостації.

Роман Лапіка родився в Америці, його дружина Галя, та її сестра Оля, з дому Щербань, родилися в Канаді.

З їхньої радіостації часто лунає голос також і про поневолену Україну, крім американських програм, з яких та радіостація виключно втримується. На жаль, українці Лос Анджелесу не мають змоги почути того голосу про Україну, бо та стація ще дотепер немає дозволу на Лос Анджелес. Дасть Бог, що й та справа буде полагоджена.

Р. Лапіка перед 2-ю світовою війною був редактором журналу „Тризуб", що виходив кожного місяця англійською мовою при Централі ОДВУ в Ню Йорку.

Як колишній старшина американського летунства у другій світовній війні, та як здібний журналіст, повернувши з війни, зацікавився нашою УПА і написав велику драму під назвою „Українське підпілля", яку американські драматичні театри ставили багато разів на своїх сценах з великим успіхом. А тепер є деякі надії, що та його драма може буде офільмована для телевізій.

Та на тому не кінець кар'єри Романа, — бо він закінчує студії права, і ми в коротці матимемо першого правника-українця в Каліфорнії. Бажаємо йому та його родині ще більших успіхів!

Микола Новак

СВОБОДА, СЕРЕДА, 25-го ЛИСТОПАДА 1964

Kuban Cossacks pose with Ukrainian movie and TV star Mike Mazurki at one of their recent engagements.

KUBAN COSSACKS TOUR U. S. A. FOR HARVARD CHAIR STUDIES

● The Kuban Cossacks are so harmonious a team that it is usually assumed they are indeed one family. Two of them, Sashko and Mykola Koumpan, are in fact brothers, while the third, Wasyl Kowalenko (the group's director) is the countryman with whom they struck up instant friendship when they met at the Olympic Games in Australia, and decided to join forces. They were teenagers then, and now they are young men in the physical prime — and in the years since that historic meeting they have packed a prodigious amount of experience with travel in 21 countries to give over 8,000 performances.

An Amsterdam "date" was the beginning of the boys' meteoric rise to fame. It led to a record-breaking season in that Mecca of B r i t i s h show-business, Blackpool, followed by triumphs in Hollywood, Caracas, Toronto, Vancouver, Paris, Brussels, Cannes, Geneva, Madrid, Barcelona, Copenhagen, Tokyo, Durban, Capetown, and Monte Carlo where they gave a Royal Command Performance for Prince Rainer and Princess Grace, en route for London and the crowning success of a London Palladium season. They have starred in Chicago, featured on Broadway (N. Y.) and played for long seasons in the plushier places of Nevada and Texas. During their resident booking at the Tropicana in Las Vegas they notched up 1,506 performances without a day off — truly a remarkable feat of endurance, probably a world record.

Television has made many calls on the Cossacks: they have been seen on the seductive screen 95 times in a score of countries.

The initial talent — they are inspired singers, swordsmen, dancers, and instrumentalists — took fire from their national origins. Their roots are deep in the Ukraine, that region of wild steppes whose people cherish a fierce tradition of independence and reckless courage. Incidentally, their "Kuban" comes from the so-named part of the Ukraine

FAMILY AFFAIR—Brooke Palance, left, and sister Holly visit with father Jack on set of Cinema Center Films' "Monte Walsh." Recent college grads, the girls will attend acting classes, try for film pacts.

-Tues., July 22, 1969 Los Angeles Times ★

K-ACE's OLLIE & HELEN SHERBAN interview Arthur Murray Dance Studio's Gordon Ayres during Riverside's giant Main St. egg breakfast which drew 10,000. Ayres emceed show, and K-ACE broadcast. Over 4000 breakfasts served.

UKRAINIAN PRODUCER HAS BRIGHT FUTURE

Irene Zmurkevych, born in Lwiw, Ukraine, now residing in Los Angeles, is presently preparing an educational film for Handel Film Corporation. She has already produced a highly successful educational film titled, "Why Not Be Beautiful?" for Handel Films, 1969. Irene's credits are truly impressive. Not only has she performed on stage, designed costumes, coordinated cultural programs for Loyola Marymount University, 1971 - 74, she was director of the Loyola Marymount University Art Gallery, 1971 - 74 as well. A portrait artist in her own right, having works represented at the Cleveland Museum, she has also appeared on the Johnny Carson Show, Tom Frendzen Show, Johnny Grant Show and the Tom Reddin Show. Los Angeles is fortunate to have such a talented and lovely Ukrainian in the entertainment industry.

Орися Жмуркевич з Голівуду, представник фільмової компанії у різмові Б. Антоновичем і його Батьком в часі мист. виставки.

VALLEY FORGE
HONOR CERTIFICATE
Art in America Series
Produced by
Irene Zmurkevych
BE IT KNOWN THAT

HANDEL FILM CORP.

IS AWARDED THIS HONOR CERTIFICATE
MOTION PICTURE

1976
AN OUTSTANDING ACHIEVEMENT IN BRINGING ABOUT A BETTER UNDERSTANDING OF THE AMERICAN WAY OF LIFE.

WASHINGTON'S BIRTHDAY - 1977

FREEDOMS FOUNDATION
AT VALLEY FORGE

Подружились

Орися Жмуркевич вийшла заміж за Богдана Антоновича 3-го вересня 1979 р.

Молодій Парі

Бажаємо багато щастя,

Новаки

Actor

WILLIAM

SHUST

William Shust of New York is a talented actor of modern and Shakespearean roles. He appeared in the Broadway production of Bertold Brecht's "Arturo Ui" which starred the Canadian actor Christopher Plummer. His exceptional ability as a narrator was acclaimed on his readings of Walt Whitman's poetry on New York television. He has also appeared on "The Jackie Gleason Show", "Edge of Night", "The Doctors", "Play of the Week" and other television shows.

William Shust captivated 10,000 people with a reading of his own translation of Taras Shevchenko's poetry at the unveiling of the Shevchenko Monument in Washington, D.C., in June, 1964.

Shust's talent is well known to Torontonians from his narration of "The Life of a Poet" at the UNYF's sellout O'Keefe production on October 11, 1964.

Seated, from left, Dr. Gregory Skehar, journalist; Dick Powell, Ukrainian film actor; and Edward Dmytryk, film director. Standing, Майк Mazurkevich (Mazurki), film actor. Hollywood, California.

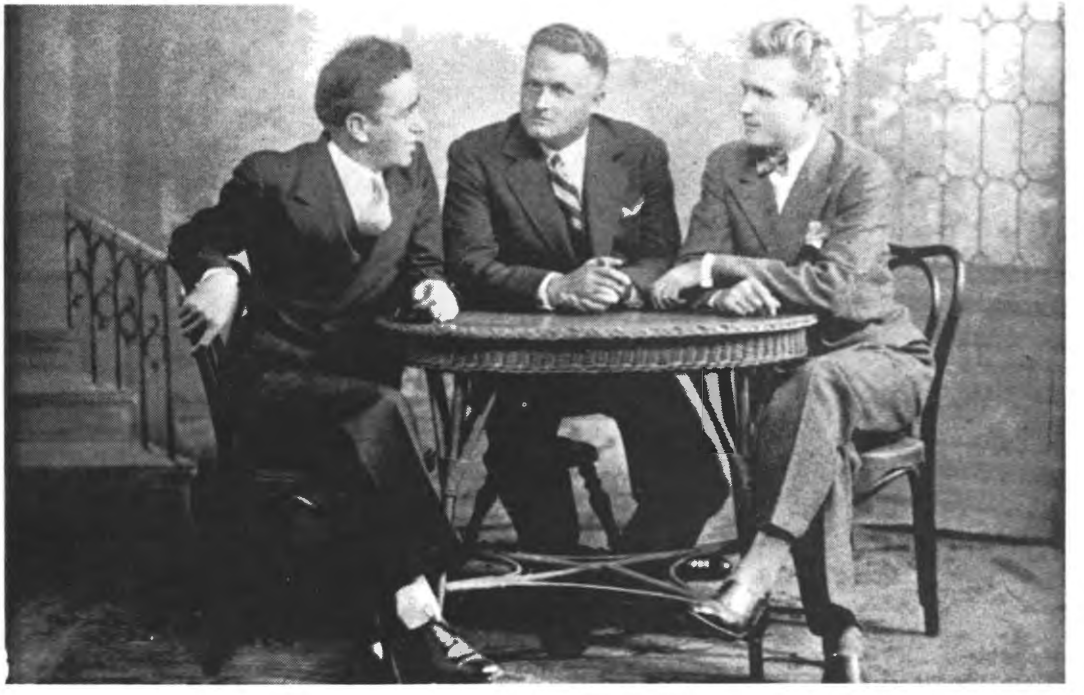

ГАЙВОРОНСЬКИЙ, ГОЛИНСЬКИЙ ТА ЄМЕЦЬ

Злівобіч — композитор Михайло Гайворонський, осередь — оперовий співак Михайло Голинський, а поруч нього — Василь Ємець.

(Світлина з часів першої концертової турн Ємця по Америці. Зроблена восені, 1930 року, перед концертом у Нью-Йорку).

МОЇ ПРЕКРАСНІ РОГАТИНЦІ

Батько Готра, Марія Ємець і Оля Готра. Це високозаслужені сестри хору «Кобзар» і хору УК-Церкви в м. Л. А., Каліф., де від довгих років є славний диригент Володимир Божик. Світлини, що є на цій сторінці, це дуплікати з великого видання — «Василь Ємець у Золоте 50-річчя «НА СЛУЖБІ УКРАЇНИ». — *М. Н.*

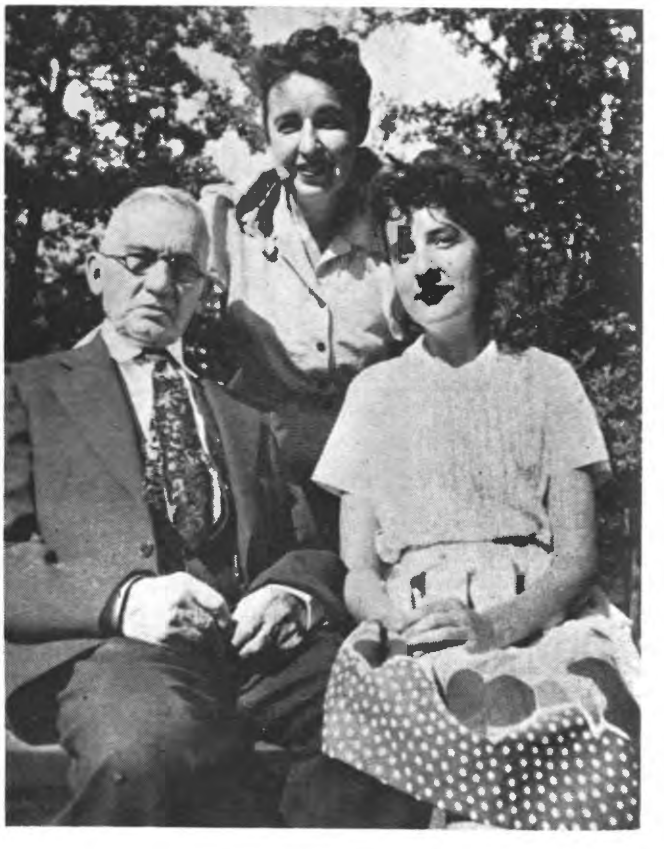

ІЛЛЯ ГОТРА З ДОНЬКАМИ МАРІЄЮ Й ОЛЕЮ

Дружина Василя Ємця — Марія, стоїть осередь.

(Світлина з 1942 року, в парку міста Міннеаполіс).

Mykola P. Novak
presents

UKRAINIAN BANDURIST CHORUS

SHRINE AUDITORIUM

JEFFERSON AT ROYAL
LOS ANGELES, CALIFORNIA
SUNDAY, MAY 6, 1973 AT 3:00 P.M
TICKETS: $6.00, $5.00, $4.00, $3.00

Chorus Manager
PETER HONCHARENKO

Conductor – HRYHORY KYTASTY

FORMER CONDUCTOR W. BOZYK
1945 – 1960

«ШРАЙН АВДИТОРІЯ»

(«Шрайн» — це світової слави заля. Тут виступали різні ансаблі Гурова, як також ансабль Вірського, українські танцюристи з УРСР). Я гордий, що нашій громаді м. Лос Анджелесу пощастило мати виступ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ у тій залі під керівництвом маєстра Г. Китастого.

— *М. Новак*

UKRANIAN BANDURIST CHORUS

Singers, Dancers Perform at Shrine May 6

The world-famous Ukrainian Bandurist Chorus will make its first West Coast appearance Sunday, May 6, in Shrine Auditorium.

The chorus of 35 male singers — all players of the ancient bandura folk instruments — has performed for European, Asian, Canadian and United States audiences sice their formal orgainzation in 1918 in the Soviet Union.

During World War II, the Bandurists found themselves in West Germany and the entire group was imprisoned by the Nazis there for a year. In 1949, Ukrainian-Americans helped them escape to America as a unit.

Their appearances in this country frequently have been sponsored by local Ukrainian societies anxious to hear again and again the music of thsir homeland performed by the Ukraine's most eminent chorus.

The Los Angeles appearance is sponsored by The Ukrainian Cultural Center located at 4315 Melrose Ave.

American critics have showered the singer-musicians with lavish praise. The group combines the art of the folk song with the skilled playing of the Ukraine's national instrument, the bandura, which evolved from forms of the lute and the harp.

Appearing in colorful native costumes, the chorus performs songs ranging from folk tunes of the 13th Century to ritualistic Christmas carols originating from Ukrainian mythology. Many of the songs reflect the rprevalence of the Christian church in the Ukraine as well as the spirit of love, joy and sorrow in the Ukrainian people. For ticket information, phone 387-7796.

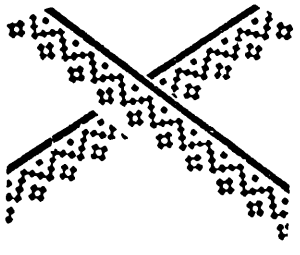

Коли ж Господь пошле вже нашій Громаді професора — бандуриста, щоб навчив наших діток грати на бандурах?! — М. Н.

HUROK CONCERTS, INC.

S. HUROK
PRESIDENT

9200 SUNSET BOULEVARD / LOS ANGELES, CALIF. 90069 / SUITE 1102 / CR 8-4141

BETTY A. FERRELL

May 10, 1973

Dear Mr. Novak:

Please accept my apologies for not being able to attend the performance Sunday; following my return from an unexpected business trip to Europe, I decided to take some overdue vacation and have only just returned to the office.

I read with great interest the most favorable reviews in our local papers. Both you and the artists should be well pleased.

Thank you again for your thoughtfulness and all best wishes for any future ventures.

Sincerely,

Public Relations Director
West Coast

ЩЕ ПРО БАНДУРИСТІВ У ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

Це вперше славна Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка завітала до Лос Анджелесу. Це була не абияка відвага бандуристів, бо вирішили приїхати на Західнє побережжя, знаючи наперед, що тільки видатків за залю, рекляму, готель, не враховуючи сюди подорож, буде 7 тисяч долярів. Українці Лос Анджелесу робили заходи пов'язатися з американськими імпресаріос, щоб вони взяли на себе організацію, пропаганду і фінансовий риск виступу бандуристів. Але таких не знайшлося. І тоді за справу взявся спеціяльний комітет, а насамперед ветеран українського культурно-громадського життя в Каліфорнії п. Микола Новак.

Треба було б списати паперу, щоб докладно оповісти, як це так п. Новакові з його людьми-ентузіястами вдалося не тільки не згубити грошей на тому "бизнесі", а ще й дещо заробити для нашої славної Капелі. У всякому разі, як сам п. Новак твердить, це вдалося не тому, що він такий мудрий, здібний чи щасливий, а тому, що дуже тяжко працював. А ми таки справимо це його твердження, додаючи: без здібности і мудрости і тяжка праця не дала б таких гарних наслідків. Як би там не було, "прогнози" деяких песимістів чи заздрісних невір, що Новак "провалиться" — не справдилися: найбільша мистецька подія за останні 33 роки в Лос Анджелесі відбулася успішно.

Але й в організаційну працю вкладено багато сил, часу і грошей. Найперше, був організований Почесний Комітет та група Фундаторів, які, замість купувати квитки на вступ на концерт по звичайній ціні (6, 5, 4 чи 3 дол.), купували квитки по 100 за штуку. І таких фундаторів знайшлося з півсотні. Потім протоптано стежку до 40-ка радіо і телевізійних станцій, виготовлено їм текст проголошень на 20-45 секунд протягом кількох днів — це коштувало б найменше 4 тис. долярів, якби не вдалося зробити це безкоштовно через т. зв. паблик рілейшон. Летючки, брошури і програмки виготовлено дуже майстерно і вчасно. Результат: 3,500 осіб у залі "Шрайн", де колись виступав Вірський, підтримуваний найбільшою в світі реклямою по всій Америці. Нашу ж Капелю підтримали українці Лос Анджелесу своєю присутністю в кількості 1,000 осіб — "тільки?" чи "аж"? Новак каже, що якби було трохи більше часу для підготовки та якби було трохи більше консолідації, дружби і порозуміння в громаді, можна було б зібрати-заробити і 25 тис. дол.

КОЛИ ПРОЛУНАЛА СЛАВА УКРАЇНИ!

Відколи існує Лос Анджелес, ще не було такої події, яка так розворушила б і захопила нашу спільноту. Та, рівнож, не було ще й такої події, щоб так славно нагадала нашу незабутню Батьківщину — Україну! Цією подією був концерт Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка.

Либонь не було такого викону, щоб він не захоплював виповнену вщерть велику Шрайн Авдиторію, того незабутнього 6 травня, цього 1973 року.

Програма концерту складалася з релігійних продукцій композитора К. Стеценка, М. Лисенка, самого диригента маестра Григора Китастого тощо.

Що може сказати захоплена до краю людина про те мистецьке з'єднання, крім його сили почуття та щирости експресії й гармонійности лунавших його голосів, що воно вилонювало з себе, очолене диригентом - "чарівником", славним майстром Григорем Китастим та до чого спричинювалися й талановиті солісти, як ось пп. Михайло Мінський (баритон), Петро Гончаренко та інші.

Та особливо зворушила й захопила мене "Пісня про Тютюнника", яку написав уже небіжчик Іван Багряний, а на музику поклав наш славний, не лише диригент, але й надзвичайно талановитий композитор, маестро Григорій Китастий.

Без жодної пересади — це шедевр, в якому позначився наш козацький дух. Правда, оспівана подія розходиться з історичною правдою, бо отаман Тютюнник ішов на повстання без "батька Петлюри", що лишився в таборі в Польщі... Більш того, Головний Отаман, боючись здібного отамана Юрка Тютюнника, в похід не пішов. А крім того, як балакалося в таборах, ніби спричинився до того, що Тютюнник отримав від поляків на кожних трьох козаків лише одну рушницю й недоста потрібного постачання. Як писалось в однім вірші:

"Була люта вже зима,
Мороз, сніговиця,
А на трьох козаків,
Лиш одна рушниця . . ."

Як там справді було, над цим хай сушать свої голови наші історики, але ніхто не заперечить трагічного кінця того походу, а саме — розстрілу 395 козаків і козацької старшини . . .

Та це історія, але не мистецтво! Бо ця красна й бойова пісня нашого новітнього козацтва, як вгорі відмічував, залишиться однією з найкращих сучасних козацьких пісень!

Василь Ємець

ВІЛЬНИЙ СВІТ

Winnipeg, July 2, 1973.

UKRAINIAN BANDURIST CHORUS
Taras Shevchenko
P.O. BOX 119 — HAMTRAMCK BR.
DETROIT, MICHIGAN 48212

До
Вельмишановного
Пана Миколи Новака,
Лос Анджелес, Каліфорнія.

30 липня, 1973 р.

Вельмишановний і дорогий друже, Миколо!

Що до наших недоліків, то хіба хай це вже буде наукою на майбутнє, якщо Бог дасть. **Від УКО ми вже дістали $300.00 і я зразу написав їм** теплу подяку. Щиро дякую, що Ви й ту справу в належний спосіб урухомили.

Пакунок з матеріялами я дістав вчасно і щиро дякую Вам за все.

Про те кадіння, що Ви згадуєте, — було подане без автора — то це було ще дуже мало, на що Ви заслужили, і виглядає, що того не могли умовчати навіть Ваші неприятелі. То був зразок відданости, відповідальности, уміння і висоти рівня, на якім потрібно розвивати подібні акції. **До того всього, мене здивувало, що Ваші кошти були такі дрібненькі, порівнюючи до величі доконаного діла. Всі ці справи я вже належно представлю в черговім числі нашого інформативного листа Т-ва Приятелів УКБ. Різні чеки на суму $4,580.06 теж отримали.** Подяки всім жертводавцям я вже виготував, а тепер технічну справу передав одному з моїх помічників, отже незабаром всі вони дістануть заслужені листи. До речі, п. Ш-ак подав мені перекручену адресу і всі пакунки до нього та листи потім мені поверталися; дещо я встиг вислати на Вашу адресу.

В справі ідеї з бандурою, я й далі очікую від Вас вістки. Це вже не винагорода, а дарунок, як вияв глибокої симпатії до Вас, як заслуженої особи, в данім разі на ниві ширення доброї слави для нашого народу в чужім світі.

Маленький Ваш рахунок тримаю, присилайте й решту. Це вже видатки і мусять бути покриті.

В справі ідеї з бандурою, я й далі очікую від Вас вістки. Це вже не винагорода, а дарунок, як вияв глибокої симпатії до Вас, як заслуженої особи, в данім разі на ниві ширення доброї слави для нашого народу в чужім світі. Це моя особиста ідея – обдарувати Вас від Капелі бандурою, що є найвищим виявом симпатій і вдячности за Вашу працю і щиру відданість кобзарському мистецтву, бо, на жаль, „великі зорі" нашої еліти ніяк не можуть змиритися з тим, що кобзарство є ласка Божа, якою Україна може зискати собі приятелів серед всіх народів у такій мірі, що ніякі томи найвищих наукових праць тої нашої „еліти" не можуть зробити. Тому саме Ви, яких не маємо багато, маєте бути нами обдаровані чимсь, що символізувало б все, що потрібно, і саме бандура, може бути таким даром. До речі, це був би перший від Капелі дар такого маштабу.

На цім на цей раз кінчаю. Ще і ще раз щиросердечно дякую Вам і лишаюся з щирим привітом та глибокою пошаною до Вас. Вітайте Дружину від мене.

(——) Петро Гончаренко,
адміністратор

ПІСНЯ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ

(до 55-річчя її існування і 30-річчя виходу в чужину)

Славному диригентові-композиторові Григорію Трохимовичу Китастому присвячую

Чуття любови до свого народу, —
до України, — рідної землі
нас звали й звуть шукати скрізь нагоду
служити їм (і на пожежі тлі!)

Хоча вогонь війни і зла недоля
в нас відібрали Рідний Край..., близьких,
та світить Сонцем нам майбутня воля
і на шляхах і на стежках вузьких!

Хоч наші душі сповнені журбою
за рідними, коханими, що там, —
ми пісню й кобзу маємо з собою...
хвилюємо серця чужинцям і братам.

В них — пульс прапредків наших і віків...
І — перемог екстаз, — розлуки болі, —
шабель свист, голос славних козаків
у зривах України все до волі!

Ми ідемо із піснею світами...
І нею прославляєм свій народ!
Ми ще зустрінемось в Краю з братами
у радощах!... Найбільша з нагород! . . .

Іван Діденко

Лос Ангелес, Каліфорнія, 6-го травня 1973 р.

АНДРІЙКО ЗАРИЦЬКИЙ, студент українознавства, член спортового т-ва «Черник», танцюрист «Гомін України» Йоанни Драгінди, Дітройт, Міщ., член Музичного Інституту, вчиться грати на фортепіяні й на бандурі.

Остап Лапський

ПОКЛІН

Квітки думок, народжені могилою Співця,
Слів крильми озброю,
Голубами плачу білого
Нехай долають відстань до Дніпра,
До Канева, до Тебе і упадуть
На всенародне Серце, на Чоло народу,
Якого не зборола смерть,
Який—Твоє безсмертя врятувало!

Літературна антологія «Гомін», Варшава,1964

Це той Андрійко, який витяг мій щасливий льос — виграш бандури на пікніку Бандуристів ім. Т. Шевченка, маєстра Г. Китастого 1977 року в м. Дітройт, Міш.

Точно 50 років тому, купував я різні квитки-виграшів, хто тільки не вдавався до мене з ними, чи то особисто, чи посилками в листах різних наших організацій, як місцевих, так також з різних українських громад Америки та Канади, але ніколи я не мав щастя виграти, хоч би який дурницький фант. Не говорю про виграш в долярах, бо на такий виграш ніколи не числив. Навпаки купував такі квитки-льосів, щоб допомогти своєю пожертвою таким нашим організаціям, які вдавалися до мене з ними. Аж ось під моє 75-ліття життя Господь обдарував мене бандурою — льос, який витяг для мене Андрійко Зарицький. Спасибі Тобі, Дорогий Андрійку, спасибі Твоїм батькам, які породили Тебе на такого гарного українця — студента українознавства й будучого мистця. Дай Боже, щоб Ти ним став!

ЛОС АНДЖЕЛЕС

Ювілей композитора-бандуриста, керівника капелі ім. Тараса Шевченка маестра Григорія Т. Китастого в домі УКО — 22.2.1964 р.

У першому ряді сидять: П. Марцинів, Капітоліна Задорожна, Григорій Китастий із сином Андрій-Андрійком, Володимир Божик, О. Веселий, Надія і Микола Новак.

Mailman H.A.Parker
& M.P.Novak 1977

Mykola P.Novak
1970

For our great sympathizer and excellent organizer of our concert in Los Angeles
Mr. MYKOLA NOVAK
on the occasion of his Golden Jubilee of public service.
Ukrainian Bandurist Chorus, Detroit, 1978

БАНДУРА — ДАР КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ ІМ. Т. Шевченка МИКОЛІ НОВАКОВІ з нагоди ювілею, що відбувся з великим успіхом 13 квітня 1975 р.

UKRAINIAN BANDURA

НА ЗГАДКУ ПОКОЛІННЯМ

На честь прекрасних друзів — Святополка і Марусі Шумських, незабутніх заповідачів української радіопередачі «Пісня України» в м. Лос Анджелес, Каліф., присвячую ці скромні рядки.

SONG OF UKRAINE

a non-profit corporation

UKRAINIAN-AMERICAN RADIO PROGRAM

10852 Mountair Avenue – Tujunga, Ca 91042

(213) 352-2283 – (213) 781-6991

Every Sunday Afternoon on KTYM-AM-1460 from 4:00 to 4:30 P.M.

PRODUCERS
Marika and Sviatopolk Shumsky

PRESIDENT
Sviatopolk Shumsky

VICE-PRESIDENTS
Ihor Prodaniuk
Volodymyr Palashe··ky

LEGAL ADVISOR
Volodar Kuzyk

SECRETARY
Ola Muc

TREASURER
Alexander Muc

Молодь вшановує вчителів

22-го листопада ц. р. в балевій залі елегантного готелю „Сомерсет Інн" в Трої біля Детройту молоді члени танцювального ансамблю „Гомін України" з Детройту-Віндзору влаштували бенкет-забаву в честь своєї вчительки п-і Йоанни Фон Драгінди-Кульчицької, відзначуючи 25 років її невтомної праці над плеканням чистого українського народного танку, а також над ширенням нашого народного мистецтва не тільки серед своїх, але й серед американського й канадського суспільств.

Йоанна Драгінда-Кульчицька

Ювілятка, не зважаючи на свою тяжку професійну працю хірургічної мед-сестри, потрапила згуртувати коло себе багато української молоді. В її школі українського народного танку навчається коло 200-300 дітей, а крім того вона працює з великою групою старшої молоді (80 членів) — ансамблем „Гомін України". Щорічні пописи школи проходять з великим успіхом, а дохід завжди призначений на добродійні цілі. Ансамбль „Гомін України" відомий своїми виступами на високому рівні вже й поза Детройтом - Віндзором. Пані И. Кульчицька постійно працює над досліджуванням танків та строїв різних земель України, тому й репертуар ансамблю завжди свіжий, багатий і кольоритний.

Від років п. И. Кульчицька співпрацює з Історичним Музеєм та Інтернаціональним Інститутом міста Детройту, влаштовуючи періодичні виставки українського народного мистецтва, які вирізняються з-поміж виставок інших національностей своєю оригінальністю, різноманітністю та мистецьким оформленням. Її праця знайшла зрозуміння серед американських урядових чинників, що саме тепер признали ансамблеві дотацію в сумі 10. 000 дол. на дальший розвиток його праці. В лютому 1976 року ансамбль братиме участь в святкуваннях 200-річчя ЗСА в Шамокін, Пенсильванії.

Ювілятка втішається великою пошаною детройтської й віндзорської громади, то ж ювілейний бенкет в її честь пройшов з великим успіхом. Інж. Б. Федорак привітав Шановну Ювілятку від Централі УККА в Ню Йорку та від Відділу УККА на Південно-Східній Мічиґен, п-і Е. Запорожець — від Метрополітального Відділу УККА, п-і Соня Гейс від 58-го Відділу Союзу Українок (п. И. Кульчицька є довголітньою й діяльною членкиною цього відділу).

Від американських кругів надійшли привіти від губернатора стейту Мічиґен, від мейора міста Дітройту та від директора місцевого історичного музею. Пан Браєн Сміт, директор Інтернаціонального Інституту особисто зложив ґратуляції п. И.Кульчицькій, що є дуже активною в цій установі і є членом її дирекції.

Під час вечері і до танців приграваля оркестра Филипа Кола. Це була приємна несподіванка для Ювілятки, бо ця оркестра грала колись на її весіллі. Шість пар молодих танцюристів — членів ансамблю відтанцювало „київський вальс" з фігурами, укладу п. И. Кульчицької.

Вечір пройшов в гарній атмосфері. Були моменти, коли всі присутні, а зокрема шановна Ювілятка з ріднею, її товариші по праці й приятелі, а також молоді танцюристи були дуже зворушені. Своїм заключним словом п-і Йоаннна Кульчицька доказала, що є також талановитим промовцем.

Комітетові ансамблю „Гомін України" під проводом Гані Черняк — голови, і Роми Кузмюк — секретарки, тостмайстрові Ігореві Петращукові, Уляні Огар та всій молоді, що причинилися до успішного вшанування своєї дорогої вчительки, належиться велике признання.

Як уже коротко інформовано, ансамбль „Гомін України" під керівництвом пані Д. Кульчицької візьме участь у великому фестивалі в Шамокіні, Па., 21 і 22-го лютого 1976 р., що ним УНСоюз започаткує свою участь у відзначуванні 200-річчя ЗСА і 100-річчя Українського Поселення.

Ніна Черняк

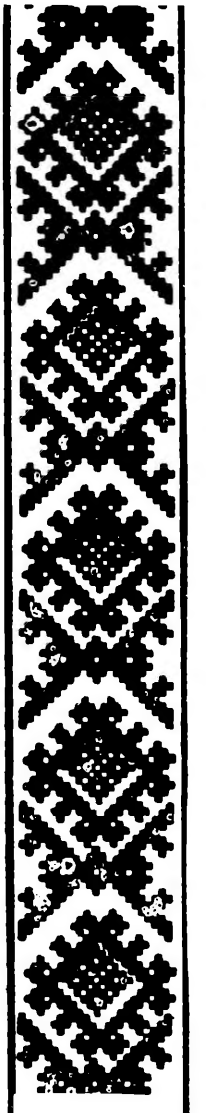

Вище згадана пані — балетмайстер Йоанна Кульчицька, це дочка моїх дорогих друзів Драгіндів. Славно, славно! Хай Бог помагає Вам, Мила Українко!

— М. Н.

ДМИТРО КОТКО Є ДИРИГЕНТОМ КАПЕЛІ СЛІПИХ БАНДУРИСТІВ У ЛЬВОВІ

Ню Йорк, 1977 рік.

Священик С. К. Пастухів, керівник Школи Кобзарського мистецтва

Ім'я керівника нашої Школи Кобзарського Мистецтва, о. Сергія Кіндзерявого-Пастухова, уже від двох років знаходиться в довіднику "Who's Who in Religion". Тепер включають його в головний регістр "Who's Who in America".

Дмитро Котко

А недавно прийшло повідомлення з Англії від "International Biographical Centre, Cambridge CB2 3QP England" про те, що його ім'я включають до Інтернаціонального Довідника.

Через скромність о. Сергія не всі знають, що він визначний художник, знаний богослов, який має за собою цілий ряд авторитетних праць, перекладач з клясичних і старинних мов, релігійно-церковний діяч, в Кобзарській Родині, — як колись називали — Пан-Стець, або Бандурний Батько.

Багато літ минуло, відколи ми зустрічалися з ім'ям Дмитра Котка, незрівняного, Богом обдарованого диригента. Його доля майже нікому не була знана. Його особа десь зникла» у воєнній завірюсі і повоєнній «мандрівці народів». Аж ось недавно, артистка пані Клявдія Гош з Філядельфії, перебуваючи у Львові зустріла там мистця Дмитра Котка серед його улюбленого елементу — серед хору. І то дуже особливого хору, а саме серед капелі сліпих бандуристів. Цю капелю диригент Котко сам зорганізував і довів до такої перфекції, що вона здобуває на різних фестивалях перші місця, а в останньому часі на фестивалі сліпих мистців у Києві дістала перше і найвище відзначення.

На світлині в «Новому Шляху», з якого ми взяли цю вістку, бачимо — цілком сивого вже нашого славного диригента в крузі сліпих бандуристів.

ДОРОГІ УКРАЇНСЬКІ ПАТРІОТИ КАЛІФОРНІЇ!

Перший раз до наших громад — Сан Франсіска і м. Лос Анджелес —загостить **Мистецький Ансамбль "КАЛИНА"** з Торонто із своїми концертами. 75 осіб студентів — танцюристів, хористів і музикантів. Балетмайстер — Семен Джуґан, а диригент дівочого хору — Параня Гарасимчук. 16, 17 і 18-го серпня 1974 року "КАЛИНА" відбуде чотири концерти (два виступи в "Флінт Сентер Купертіно", а других два в "Сан Франсіско Меморіял Авдиторії"). **В м. Лос Анджелес "КАЛИНА" виступатиме три рази в театрі "Вілшір Ебелл" — 23 і 24-го серпня ц. р. Точніше довідуйтеся з нашого платного оголошення, що є на цій сторінці.**

"КАЛИНА" — це молоді мистці УНО (Українське Національне Об'єднання Канади).

Дорогі Приятелі Української Молоді! Будьмо горді такими нашими гостями — мистцями Канади! Привітаймо їх так щиросердечно, як добра мати вітає і голубить своїх рідних діток. Розголошуймо їхні концерти не тільки серед наших людей, але також й чужинців запросім на їхні концерти. А коли треба, то навіть купіть квиток для таких чужинців, які можуть щось доброго сказати чи написати про поневолену Україну. Не чекаймо на розголос української справи різними вірськими — вони примушені Москву славити. А нам, українцям у вільному світі, треба вказувати чужинцям на той страшний терор Москви в Україні, якому немає кінця на різних ділянках вільного розвою у мистецтві, письменстві, але й українську рідну мову Москва в різний спосіб переслідує. Дальше мільйони українців терплять страшні наруги по різних тюрмах Москви тільки тому, що вони — Українці!

"КАЛИНА" — щойно треті мистці, які будуть нашими дорогими гостями в Каліфорнії. Першими були — Капеля сл. п. проф. Олександра Кошиця 1926 року. Другі — це Капеля Бандуристів ім. Тараса Шевченка маєстра Григорія Китастого 1973 року. "Калина", як й різні другі ансамблі нашої молоді — це гідні нащадки невмирущої слави першої і другої Капелі. Дай, Боже, щоб якнайбільше таких гостей мали ми честь вітати у нашій Каліфорнії! Плекаймо, виховуймо свою таку молодь — хай і наша відбуде подібні подорожі!

Честь і слава родичам, які плекають, впоюють українське мистецтво у своїх дітей, жертвують час і гроші на костюми, на подорожі, щоб та їхня молодь мистецькими виступами сприяла визволенню України.

Вітаємо Тебе, Українська Молоде Канади! Вітаємо і згори щиро дякуємо Тобі, що не погордила Ти нашою далекою від Тебе Каліфорнією. Хай же буде й Тобі честь і слава!

Щасливої подорожі бажаю Вам, Дорогі Мистці "Калини", від імени всіх українських патріотів Каліфорнії!

До милого побачення!

— Микола П. Новак

Примітки:

1). Другий виступ "КАЛИНИ", що відбувсяя 1975 року, був ще успішнішим, бо через цілих три вечори театр був переповнений на 90% чужою публікою. Повстанням з місць чужа публіка вітала ансамбль "Калину".

2). І ці три виступи "Калини" були заплянновані для відзначення 200-річчя незалежности Америки та 100-річчя поселення українців в Америці. Були привіти нашій Громаді і "Калині" від визначних американців, а від посадника міста Л. А. проклямація, відчитана на сцені. Вітав "Калину" також віцеконсул Канади Гарвей Майне. Величаве і на рідкість тепле, родинне прийняття "Калині" влаштувало сестрицтво ім. св. кн. Ольги Української Православної Церкви св. Ап. Андрія Первозванного в Лос Анджелесі.

3). На жаль, було так, що риск розходів по підготовці виступів "Калини" автор цих рядків мусів узяти на себе, бо різні "приятелі", як і Громада лякались таких розходів. Та ми оплатили всі розходи (тобто розходи за театр і реклями) і "КАЛИНА" ще заробила чистого 8 тисяч долярів з тих своїх славних виступів.

Святополк ШУМСЬКИЙ

ГОСТИННІ ВИСТУПИ АНСАМБЛЮ "КАЛИНА" З ТОРОНТА В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ, ЗСА

Молоднечий Ансамбль "Калина" з УНО в Торонті завітав до нашого міста, відбувши успішно свої перші каліфорнійські виступи в Сан Франціску і Монтерей.

У п'ятницю і суботу, 23 і 24 серпня 1974 р. в відомім тут "Ібел Театрі" відбулися гостинні виступи ансаблю. Ідея поїздки до Каліфорнії над чим так невтомно і наполегливо працювали хереограф і керівник Ансамблю Семен Джуґан та голова Філії УНО в Торонті Роман Костюк, увінчалася успіхом і завдяки дружній співпраці з Лос Анджелеським промотором цієї справи Миколою Новаком, Управою УКО й управою ОДВУ ми нарешті дочекалися прем'єри ансамблю. Без запізнення, в призначену годину оркестра "Калини" розпочала програму виступу американським славнем, а після того оригінальна увертюра, базована на народніх мотивах.

Куртину відслонено і сцена заясніла райдужними кольорами народніх одягів танцюристів. Життєрадісні молоді обличчя, еластичні, але заразом і ґраціозні стрункі постаті традиційним хлібом-сіллю вітали присутніх, а згодом мов метелики легко понеслися в танку. З самого початку можна було запримітити гармонію рухів, прецизійність в деталях і майже перфектну зіграність, що свідчило про дбайливу й мозольну підготовку репертуару. В репертуарі слід відзначити гуцульський танок "Тропотянку" та поґратулювати хереографові за вміле передання й своєодного з найстарших віком танку наших гуцулів.

Пан Семен Джуґан народжений на Закарпатській Україні, прибувши сюди малим хлопцем, прожив тут увесь свій вік, зумів одначе відчути і відтворити цей цікавий танок в найкращих формах, дотримавшись усіх його традиційних первнів та вливши в нього душу гуцулів. Далі ми бачили повний українського темпераменту "Гопак", за ним розгорнулась жива, наповнена гірською щирістю "Коломийка", "Сокальський козак", майстерно виконаний, справжніми акробатами-танцюристами "Повзунець", та фінальний наповнений молодечою бравурністю "Запорожець" якого окремі повні неймовірної акробатики сольо полонили увагу глядачів, та були переривані спонтанною бурею оплесків. Дівочий хор, що його творили ті самі танцюристки в супроводі мандолінової дівочої оркестри виконав низку народних пісень бездоганно та на високім рівні звернувши на себе увагу подивугідною дисципліною.

Глибоке розуміння душі народних композицій, чудова техніка голосів та вміння передати пісню в усій її тонкості заставляють нас дати їм усім велике признання, а зокрема диригентці хору Парані Гарасимчук.

Мов китицею степових квітів завершували собою барвисту мозаїку з Торонта вродливі співачки з "Тріо Калини": Надя Коханська, Доня Боровець та Катруся Герасимчук. Своїм чудовим виконанням під акомпаньямент Катрусиної ґітари народних пісень, молоднече тріо вдихнуло в нас чар української весни та наповнило ароматом рідного "Євшану-зілля" серце кожного з нас. Добірний репертуар, зіграність голосів та ота питома лише для українки ніжна емоційність заворожувати й полонювали душу та уяву.

Виступи Ансамблю "Калина" були для нас приємною несподіванкою, тому що сімдесят п'ять членів Ансамблю це була наша чудова, талановита й працьовита молодь. Молоді члени ансамблю з великою любов'ю до української народної мистецької творчости, передали нам її найкращі взірці дбайливо і на високому мистецькому рівні.

Ансамбль у вісімдесяти відсотках — це наша молодь у віці від 15 до 19-ти років, яка переважно студіює й не користується державними фондами та щоденними регулярними восьмигодинними вправами, як у деяких професійних ансмблях. І хоч майже всі вони народились поза межами України, а багато з них є вже другого або третього покоління канадці і канадійки, чудово розмовляють українською мовою не тільки перед іншими, а в першу чергу таки поміж собою. Я намагався, так би мовити, "спровокувати" їх перейшовши на англійську мову, на що мої молоді співбесідниці та співбесідники рішучо продовжували розмову українською мовою.

Цей їхній здоровий принцип був мені найкращою симфонією для душі і я бажаю, щоб вся наша молодь в діяспорі брала з них приклад і наслідуючи їх ставала гідними амбасадорами та спадкоємцями великих ідей і обов'язків нащадків роду козацького.

Я був мило вражений їхньою скромністю і взірцевою поведінкою, що свідчило про знамените виховання та дбайливість батьків і української канадської громади.

Я є твердо переконаний, що з таким ідейним і поважно думаючим складом Ансамбль "Калина" має забезпечений майбутній свій успіх. Працю їхню оцінили не тільки в Лос Анджелесі, а також і в Сан Франціску і Монтерей, виявивши це повстанням з місць та рясними оплесками а також і похвальними рецензіями в передових газетах англомовної преси Лос Анджелесу і Сан Франціска, тому що продукт, який вони дали глядачеві був високоякісним, чим наш Ансамбль "Калина" зрівнявся або навіть і перевершив професійний ансамбль Вірського, за що їм усім честь і слава.

Українці Лос Анджелесу зорганізовано і окремо гостили і вітали дорогих гостей впродовж їхнього тут тижневого перебування, з чого слід згадати такі окремі моменти як прийняття ансамблю влаштоване фільмовим актором Михайлом Мазуркі та його дружиною Силвією, управою УКО в Народнім Домі, зустрічі і гостини в наших церквах, зустріч і виступ тріо "Калини" під час пікніку церкви св. Володимира та дружня гостина в пооодиноких родин. Віримо, що ансамбль "Калина" завітає до нас і в наступнім році та розвеселить нашу душу.

Українці в діяспорі повинні бути горді нашим ансаблем "Калина" та будучи щедрими до нього морально й матеріяльно, уможлювали йому його дальший розвиток, розбудовуючи цю нашу дорогу і вартісну мистецьку та амбасадорську одиницю на Заході.

НОВИЙ ШЛЯХ,
СУБОТА 21 ВЕРЕСНЯ 1974

Kalyna Dancers Due at Wilshire Ebell

The Ukrainian "Kalyna" Dancers from Canada, referred to by critics as the "North American version of the spectacular Moiseyev Dancers of Moscow," will play three performances at the Wilshire Ebell Theatre, on Friday and Saturday Aug. 29-30 at 8:30 and Sunday the 31st at 2:30 p.m.

There are over 100 dancers in the troupe, who will present a program honoring the American Bicentennial. The group has performed throughout Canada, Mexico and the U.S., both on stage and in films, and has presented its own stage musical at Canada's top theater playhouse, the Toronto O'Keefe Centre for the Performing Arts. This presentation is directed by Sam Dzugan and is sponsored by the Committee of Ukrainian Churches & Civic Organizations of L.A. Tickets at $3, $4 and $5 may be purchased at the Wilshire Ebell box office (939-1128), or at Mutual, Wallichs or Liberty agencies.

SPECIAL THANKS TO THE FOLLOWING INDIVIDUALS

MR. & MRS. MICHAEL CAR, San Francisco
MR. & MRS. MYKOLA P. NOVAK, Los Angeles
UKRAINIAN CULTURAL CENTRE,
& MEMBER ORGANIZATIONS, Los Angeles

Mr. & Mrs. S. Dzugan

ПРИВІТАННННЯ І ПОДЯКА п. МИКОЛІ НОВАКОВІ

(Виголошеше Святополком Шумським)

Минулого тижня наше громадянство знову насолоджувалось гостинними виступами Торонтонського Ансамблю "КАЛИНА".

Беззаперечним фактом є, що цей молодечий ансамбль є найкращими амбасадорами української культури і їм усім честь і слава!

Цьогорічні їхні успішні виступи в Лос Анджелес наша громада завдячує в першу чергу промоторові і організаторові цієї справи, невтомному діячеві і великому патріотові та заслуженому членові нашої громади пану Миколі Новакові. Ми є горді, що пан Микола Новак є також і меценатом "Пісні України", а тому за його ініціятиву і великий труд, який він вклав для виступів в Лос Анджелес Ансамблю "КАЛИНИ", ми від "Пісні України" клонимо перед ним голови в пошані і складаємо йому нашу щиру подяку і признання та ґратулюємо Вам за успіх, дорогий пане Миколо Новак.

(Радіопрограма "Пісня України" в день 7-го вересня 1975 р.)

"Kalyna" Dancers

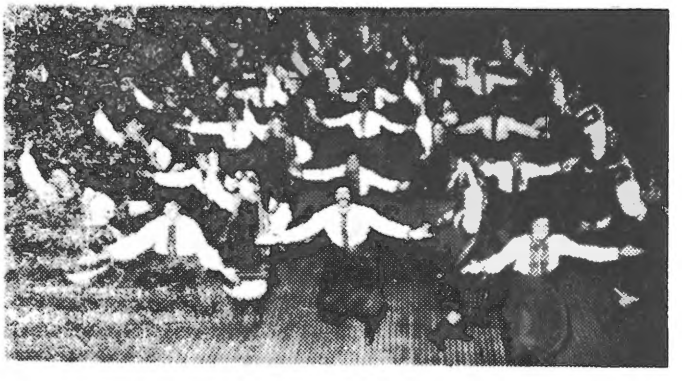

НАДІЙНІ ПРОФЕСІЙНІ ТАНЦЮРИСТИ

Андріян Кузик і Андрій Бачинський з Торонта, Канада.

Чудові солісти, які виступали в м. Л. А. кілька разів у різних роках до 1967 р. з ансамблем "КАЛИНА" з Торонта.

Canadian Ukrainians at Ebell

The Kalyna Ukrainian Song and Dance Ensemble provided considerable hearty entertainment in its Friday-night appearance (the first of three) in the Wilshire Ebell Theater.

Happily, this Canadian-based group has not yet been treated to a neutralizing coat of promotional gloss. Generally exuberant, efficient and effectively (but not lavishly) costumed, Kalyna and its director Semen Dzugan have managed thus far to keep the folk in folksinging and dancing.

Sometimes this can be monotonous (as in the repeated appearances of a 30-voice women's choir singing blandly above love and nature in just barely three-part arrangements).

Air of Shyness

Much of the time it can be truly invigorating (Ukrainian men are masters of those heroic kick steps performed from a crouched stance) or sweetly pleasing (the women retain a convincing air of shyness appropriate to their gracious dance roles).

Particularly distinctive among Friday's entries was the Carpathian "Tropotianka," its constant flapping of elbows, quick swiveling of heads and deliberate footwork engagingly executed to a busy accompaniment of strings, accordion, trumpet, drum and keyboard instruments.

The Hutsulka Dance, its rhythms defined in a shifting pattern of tiptoed steps and digging heel work (done in flat-soled slippers with upturned toes) proved equally, if more subtly, fascinating.

Masculine Displays

Outstanding among the jubilant masculine displays of crouched walks and kicks were the competitive Polzunets Dance (where alternate lower legs as well as feet were apt to serve as landing points) and the final Zaporozhian Kozaks (where jumps and leg thrusts were complicated by swinging swords).

Completing the package was the Kalyna Trio, a somewhat stiffly self-conscious, moderately well-matched women's vocal group whose sound verged on country western and whose repertoire included plaintive songs in English as well as Ukrainian.

—MELODY PETERSON

-Mon., August 26, 1974-

6 McGregor Rd.,
Toronto, Ontario,
MIP IC6

January 2, 1976.

Dear Mr. Novak:

I have just been informed that you our very dear friend were gravely ill and had two very serious operations. All the members of the Kalyna Ensemble thank God that you came through the operation successfully, and we all pray that you will recover fully. Please look after yourself and get well as quickly as possible because all of the Ukrainians need you.

Due to our postal strike this is the first chance I have had to write you, and to thank you from all of us who have had the pleasure of meeting you, for your dedication and very hard work in promoting our concert. For this we will never forget you.

I know how much work there is in promoting any kind of performance. But you dear friend did so much more in making our performances so successfull. Even while you were ill. *That took not only a special friend but a special kind of man.*

Our prayers are with you, and may the Lord Bless you and your very dear wife.

We all wish you and yours much health and happiness in the New Year.

Yours Very Truly

(—) *Semen Dzugan*

KALYNA ENSEMBLE

СЛАВНІ МИСТЦІ "КАЛИНИ"

Зліва: Параня Гарасимчук (диригент хору), невідома особа, позаду них М. Новак, маєстро Семен Джуган. Фото по другому виступі "Калини" в м. Лос Анджелес, 1975 року. (Перший виступ цього ансамблю в Л. А. був у 1974 р.).

„КАЛИНА", мистецький прояв справжньої української духовости,яку тільки довготривала жертвенність і самодисципліна молодих ідейних людей могутньо вирощує. Мистецький виступ *„КАЛИНИ"* в Лос Анджелесі – це щиро – грізний голос картання для тих численних недіюших, нібито діячів, розгублених у минулому без повороту. Це милий голос розбудження і заохочення для зростаючої української молоді у вільному світі до спільно-завзятого змагання в осягненні високих мистецьких ідеалів багатої живої української культури, якої бути носієм в новості духа є призначено сьогодні тільки духом молодим людям.

Пане Новак!

Ше раз щире Вам *„СПАСИБІ"* за Ваш труд, що розбудив у нас такі милі враження у вечір виконання мистецького попису *„КАЛИНИ"*.

Сердечно поздоровляю

о. Августин Породко

6–9–1974

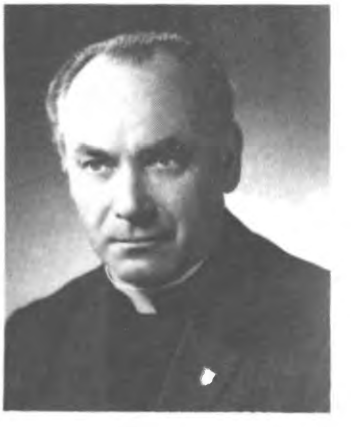

Знімки о. Августина Породка,
прекрасного друга автора книги.

Перша з 1948 року, коли він закінчив богословські студії на Грегоріянському університеті в Римі, а друга — з 1972 р. з Монтреал, Канада. Перше був душпастирем в Чіле, а так в Монтреалі. В травні 1972 р. прибув на сталу душпастирську працю УКЦеркви св. Непорочної Марії в м. Голлівуді, де, крім праці душпастиря, дуже щиро піклується Рідною Школою як катехит, в якій навчаються діти різних українських віроісповідань.

ТРИ ДНІ ТРІЮМФУ "КАЛИНИ"

Танцювально-співочий ансамбль "Калина" з Торонто (Канада) прибув до Лос Анджелесу 24 серпня мр. і дав три концерти (29, 30 і 31-го серпня) в репрезентативній залі Wilshire Ebell Theater на 8-ій і Люцерна вул.

На кожному концерті повнісінька заля ентузіястично оплескувала кожну точку програми, милуючись досконалістю виконавців. Ансамбль нараховує біля 100 осіб, з того яких 85% — студіююча молодь, при чім переважають зовсім юні дівчата. Отож, коли шнурочок за шнурочком півсотні гарно вбраних у національні костюми стрункіх дівчат ритмічно дріботять, а побіля них молодими орлами літають і викаблучуються юнаки в червоних жупанах, почуваєш — як очі твої зволожені і блищать від радісного споглядання краси і молодости на сцені.

А, спостерігаючи, з яким захопленням сприймала програму *вся заля*, отже й американці неукраїнського походження (а вони становили переважну більшість залі), знову й знову шкодуєш, що наша суспільність на американському континенті й досі не створила принаймні двох мистецьких ансамблів: *Капелі бандуристів* (основу якої до речі сказавши, маємо ж у Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка під орудою Гр. Китастого) і *танцювально-співочого ансамблю*, що діяли б не спорадично, не вряди-годи, а постійно, як професійні мистецькі одиниці.

"Калина" — ансамбль *танцювально-співочий;* і якщо за танці відповідає організатор і керівник цілого ансамблю — балетмайстер *Сем Джуґан*, то за хор відповідає диригентка *Параня Гарасимчук*. Перший походить з Лемківщини і прибув до Канади з батьками, мавши 9 років. Танцювальне мистецтво опанував завдяки незвичайним здібностям головно самотужки, бо лише короткий час учився танців у пані Заклинської. Параня Гарасимчук приїхала до Канади 1939 року 4-літньою дівчинкою і музичну освіту здобула в Торонтонській консерваторії. Нині вона керує хором і також грає на скрипці в "Калинівській" оркестрі

Цікаво зазначити, що хор складається виключно з дівчат-танцюристок "Калини". І коли хор виходить співати — перед глядачем повна сцена молодих дівчат у барвистих строях. Хор мав три виступи, при чому третій раз — спільно з дівочим тріо; це тріо мало ще й окрему точку в першій частині концерту. Хор виконав такі пісні: "Ой гарна, я гарна", "Сади цвітуть", "Іванку", "Волошки", "Галичаночка", а з пісень сучасних композиторів: "Мій Київ" і "Виростеш ти, сину" ("Лебеді материнства") на слова В. Симоненка. Цю останню пісню хор і тріо виконували з особливим піднесенням, даючи цим доказ, що вони розуміють і глибоко переживають мелодію і слова поета, що творять зворушливу цілість.

Примітка. Такі самі виступи "Калини" відбулися також в м. Сан Франціско (15 і 16 серпня), в м. Фреско (17 серпня), в Монтерей (19 серпня), в м. Сан Джоз (22 серпня). Адміністратором тих виступів був Михась Цар з м. Бурлінґаме, Каліфорнія.

Першу зустріч-приняття "калинівцям" улаштувала церковна громада св. Андрія Первозванного в гарній новозбудованій залі. А по 4 днях, перед початком першого концерту в залі Вілшер-Ебел Театру, "Калину" вітали американські офіційні чинники: писемний привіт від посадника міста *Тома Бредлі* прочитала його асистентка Шарлота Азбері, писемний привіт надіслав також голова Комітету "Байсентенія" Чарлз Касаса, а канадський консул Гарвей Майне, крім листа, привітав "Калину" й особисто зі сцени, закінчивши своє слово українським реченням, вимовленим так добре, що люди питали — чи він не українець? (Як довідуємось, поправну вимову українського речення консул завдячує таки невтомному "менажерові" М. П. Новакові).

Офіційну частину зустрічі "Калини" з американськими чинниками провадила п-ні Дарія Чайковська. Після концерту відбулося відзначення "Калини" українською громадою Лос Анжелесу: керівник ансамблю Семен Джуґан одержав Грамоту подяки від громади, написану на металевій плиті, а керівник хору Параня Гарасимчук дістала прегарний букет троянд. Також усі дівчата-члени "Калини" — дістали по одній троянді з рук хлопчика А. Захаріясевича, а кожного з хлопців "калинівців" наділила квіткою дівчинка Надя Шалаута. Уся заля радісно оплескувала цю зворушливу сцену вдячности й любови з боку громади.

Ще був зворушливий момент, коли заповідачка Дарія Чайковська попросила на сцену Миколу Новака — промотора концертів "Калини" і взагалі українських культурних імпрез у нашому місті. Під бурхливі оплески М. Новак вклонився публіці, не в стані говорити від надмірного хвилювання. Лиш радісним зворушенням світилося його обличчя, коли він жестом-поцілунком дякував громаді.

Загально ж успіх концертів "Калини" в Л. Анджелесі цього разу просто перевищив сподівання. Місцева українська громада ще раз має підставу тішитися, що в ній є такий Микола Новак, який, бувши глибоким оптимістом, узяв на себе і свою родину такий тягар і ризик — спровадження в Л. Анджелес з Торонта 100-особового ансамблю "Калина", — після того, як спроба організувати для цього Громадський Комітет (щоб мати фінансову запоруку певної кількости осіб та організацій) не мала успіху. Зате ж і ґратуляцій "Калині" й М. Новакові після кожного концерту було багато звідусіль, а від вроджених американців найбільше.

Побажаємо ж "Калині" якнайбільшого успіху!

А. ЮРИНЯК

"Нові Дні", 1975 р.

City of Los Angeles

August 29, 1975

I am pleased on behalf of the City of Los Angeles to welcome The Ukrainian Kalyna Cossack Dancers from Canada.

This outstanding group has prepared an excellent program honoring the American Bicentennial. They are presented here under the auspices of the Committee of Ukrainian Churches and Civic Organizations of Los Angeles, California and I heartily commend these organizations.

As Mayor of the City of Los Angeles, I welcome the Kalyna Dancers to our city and express appreciation for their cultural contribution.

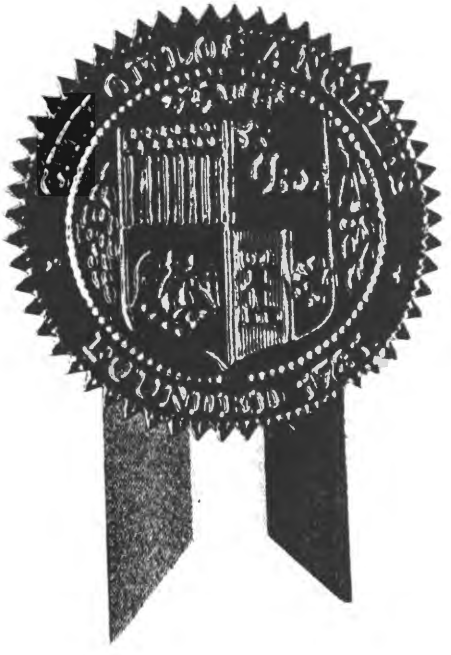

Sincerely,

Tom Bradley

TOM BRADLEY
M A Y O R

Ivan Vovk, Pianist-Composer

НОВИЙ МУЗИЧНИЙ ТВІР „ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ!"

„Любіть Україну" — це новий музичний твір на мішаний хор на слова В. Сосюри. Композитор Іван Вовк написав його для українських хорів і для співу на різних патріотичних святах. Текст зовсім відповідає для згаданих потреб. Твір написано із глибоким знанням вимог наших хорів. Хор із фортепіяновим супроводом. Щоб бути певним у вартості твору, його переглянули два визначні українські композитори й вони написали до видавництва: „Друкуйте! Твір вартий уваги і буде корисним для наших хорів".

Твір цей виданий заходами „Видавничої Фундації ім. Івана й Теодора Гуменюків (Канада). в друкарні Видавничої Спілки Тризуб, у Вінніпезі.

Композитор присвятив його д-ру Павлові Маценкові у його 55-ліття диригування хором.

Твір із мистецькою обкладинкою, текстом та музичною частиною має 9 сторін. Ціна з пересилкою $2.50.

Диригенти, музиколюбці, хористи, бібліотеки та книгарні можуть замовляти цей твір в Книгарні „Українського Голосу", висилаючи свої замовлення на адресу:

UKRAINIAN VOICE BOOK STORE
P. O. Box 3629, Station "B"
Winnipeg, Manitoba R2W 3R4

"КВАРТЕТ ПОЛТАВЧАНОК"

довгі роки існував в м. Лос Анджелесі, в Каліфорнії, з Марійкою Олійник, а коли вона від'їхала до Вашинґтону, то її місце заступила прекрасна співачка Рая Бересипко.

Зліва: Лідія Ємець, Рая Бересипко, Галина Білоус і Зіна Романюк.

ДО 40-РІЧЧЯ ФІЛІЇ УНО В ЕДМОНТОНІ

Танковий ансамбль "Черемош" при УНО в Едмонтоні

Філія Українського Національного Об'єднання в Едмонтоні з нагоди своєї 40-річної діяльности, влаштовує

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ

в неділю, 28 травня о 7.30 год. ввеч. у Ювілейній Авдиторії

У програмі: попис 240 танцюристів Школи Українських Народних Танків при УНО під керівництвом М. Куця, Жіночий октет "Мережі" Соліст баритон Ю. Климкович і танковий ансабль "Черемош" при УНО.

Примітка:

Балетмайстром цього чудового ансамблю був М. Куць — син МОЇХ ПРИЯТЕЛІВ; балетмайстер, маляр-декоратор, мистець найкращих українських писанок (подарував нам 12 таких гарних, що ми їх тримаємо за рамами на стіні від 1957 р.).

Одружений він з прекрасною українкою. Його батьки є високозаслужені патріоти УНО в Едмонтоні, Канада.

— М. Н.

Мої організаційні подорожі від 1929 р. по українських громадах в Канаді і Америці в різних ділянках громадсько-культурного життя, як допомога Рідній Школі, допомога нашим інвалідам у Львові, а дальше концерти українських танцюристів В. Авраменка, концерти славетного проф. О. Кошиця, концерти диригента Ю. Кириченка, концерти славного музики — скрипаля і композитора Романа Придаткевича, концерти прекрасного соліста-баритона Петра Ординського та інші. А також мої подорожі з українськими фільмами "Наталка Палтавка", "Маруся", "Трагедія Карпатської України", "Галичина і Гуцульщина" — всі були з чудовими успіхами. Інші ж, які це саме робили чи пробували робити — скоро розчаровувалися і кидали, бо, або не вміли робити, або ледачі були в таких справах, а нарікали на людей, замість діткнути свою совість капарством — не солідним підходом до таких справ.

В м. Лос Анджелесі перший концерт хору під диригентурою Романа Качмарського відбувся 1945 року; пізніше цей український хор давав прекрасні концерти під проводом проф. В. Чайковського, в яких брали участь сестри Задорожні, згодом відбувалися прекрасні концерти хору Української Централі (тепер УКО), якими провадив нащадок Капелі Кошиця — прекрасний диригент Дмитро Бенко, концерт славної Капелі Бандуристів Григорія Китастого (1973 р), два великі концерти ансамблю "Калина" (1974 і 1975 років) — все це вдавалося нам з прекрасними успіхами **(не говорю про чудові хорові великі концерти УКО під проводом таких славних диригентів, як Оранський, о. Бердар, Володимир Божик, бо заслуги тих концертів належать іншим провідним людям, які очолювали ті хори).**

Отже, як на сході ЗСА і цілої Канади, а також й тут у нашій патріотичній громалі. тобто в Лос Анджелесі, Каліфорнія, я **щиро** переконався, що ми маємо подивугідну еміграцію — і то таку, з якою можна і "гори перевертати"! Треба тільки вірити в силу нашого народу. А зокрема в силу нашого так званого простолюддя — **"сіль української землі",** таких наших людей-патріотів, яких немає в інших народів. Але цей люд наш — "сіль української землі" — дуже уважно приглядається до нашої інтеліґенції, людей різних титулів і т. п. І тільки тоді, коли переконаються, що їхні провідники не брешуть, що прилично ведуть себе, що перші стають в лави різної громадської праці, що вони є люди прикладу пожертв, то за виїмком дуже маленького проценту — "люд української землі" як на Рідних землях України був колись, так й тут він таким є — ч у д о в и й!

За 50 років моєї громадської праці я клоню свою голову також й перед патріотами "української землі"! Я радію, я тішуся, ща мав щастя очолювати і вести такі славні українські події на честь поневоленої України. Багато разів приходилось дуже тяжко працювати в таких організаційних ділянках, багато нервових переживань приходилось пережити. Але була й чимала моральна приємність, коли людина бачила успіх. А вже коли говорити про славний концерт Капелі Бандуристів славного диригента Григорія Китастого, в найбільшій світової слави авдиторії **"Шрайн"** в м. Л. А., де розходи сягали до 8 тисяч долярів, де тільки Гурок (світової слави імпресаріо) пописувався, а нашим людям й не снилося відбути там якесь українське підприємство, а ми його там відбули і то з гарним успіхом (ще й заробили приблизно п'ять тисяч долярів), то як не радіти патріотизмом наших людеп? О, а скільки то страхів було: "Він здурів — той Новак — куди він поліз?!.." — говорили різні слабодухи.

Ні, не лякаймося, бо маємо гарних наших патріотів! Рекляма добра все зробить, коли вміти її зробити і безмежне бажання довести справу до щасливого кінця!

Ірина Сіяк

ТАНЦЮВАЛЬНА ГРУПА "КАЛИНА"

Із приїздом нової еміґрації прибували й діти. Не було їх багато. Кільканадцять дівчаток, учениць гайскулів, і кілька студентів. Цю молодь заохотила до вивчення українських народних танків **Марта Сіяк** — студентка каледжу (внутрішня декорація), учениця балетної школи **Марії Бекефі** в Голівуді і учениця народних танків у п. **І. Іванчука. Марта Сіяк** — велика ентузіястка тих же народних танків — у вільних хвилинах від занять, вечорами, в домівці Української Централі систематично і наполегливо навчала своїх товаришок та товаришів народних танків. І так постала танцювальна група "Калина". Ця група молоді виступала на всіх імпрезах Централі і СУА, репрезентувала українців на всіх чужинецьких міжнародних імпрезах, а своєю свідомою поставою, стилевими народними строями і танками здобула собі скоро признання не тільки у свого громадянства Л. А., але й серед чужинців, де переважно серед чужих груп здобувала перше місце.

В роках 1957 і 1958 "Калина" влаштувала самостійно два концерти з показами ноші, з якх прибуток $120.00 призначений був для Української Централі і $150.00 для 55-го Відділу СУА.

До "Калини" належали: **Соня Березовська, Віра Буцманюк, Оксана Брикнер, Лариса, Даря** і **Марія Ганкевичі, Оксана Романюк, Ніна Скробко, Марта Сіяк, Христя Шепилява, Марія Вибачинська, Богдан Шепилявий, Любомир Словський, Олег Левицький** — секретар, і **Вірослав Балей,** який хоч до "Калини" і не належав, але як піяніст-соліст, часто виступав з "Калиною".

Одним із важних завдань "Калини" було плекати національну свідомість серед української молоді, любов до українських танків та народної ноші, як також запізнавати чужинців із нашим мистецтвом, зацікавити їх Україною та долею її мешканців. Завдання це танцювальна група"Калина" осягнула повністю. Майже всі члени "Калини" стали свідомими українськими громадянами і майже всі подружилися з українками і українцями та беруть участь у громадському житті у Лос Анджелесі. Зараз **Марта Сіяк-Олексишин** має 5-літню доню Уляну, яку разом зі своїм чоловіком Романом, великим ентузіястом і працівником Пласту, виховують в чисто українському дусі. В цьому році Марта відновила традиції групи "Калини" і почала навчати українських народних танків нову дитячу ґенерацію.

Марта Сіяк-Олексишин, керівник танцювальної групи "Калина". в 1956 — 58 р. р.

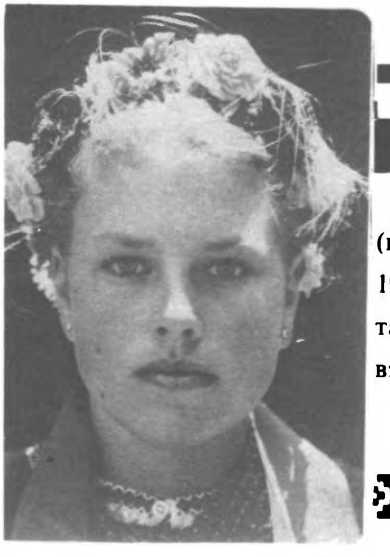

Уляна Олексишин (внучка п-ства Сіяків). Нар. 1964 р. у Голлівуді, прекрасна танцюристка, декляматорка та взірцева пластунка — «Українка»

Зліва направо: **Оксана Романюк-Діденко, Оксана Брікнер-Фесенко, Ларися Ганкевич, Марія Вибачинська, Марта Сіяк-Олексишин, Ніна Скробко, Віра Буцманюк -Дус, Христя Шепелява, Соня Березовська.**

YOU ARE CORDIALLY INVITED

to a showing of

UKRAINIAN HISTORICAL COSTUMES

to be presented by the

WOMEN'S COMMITTEE

UKRAINIAN ENGINEER'S ASSOCIATION

with the kind help and cooperation of members of various Ukrainian Women's Organizations in Los Angeles,

This historical dress originated with the birth of Christianity in the Ukraine during the turn of the 10th Century when Ukraine was recognized as one of the mightiest nations in Europe. This day also commemorates the1000th Anniversary of the death of one of the first rulers of Ukraine Princess Olga,

at UKRAINIAN CULTURE CENTER

4315 Melrose Avenue

Los Angeles, California

Sunday, October 26, 1969

5:00 P.M.

****

Історичні матеріяли: - достарчив Др. Олег Снилик

Проєктування Строїв: - п. Ірина Сіяк і
п. Наталія Березовська

СЕКЦІЯ ДРУЖИН ІНЖЕНЕРІВ

ПРИ СПІВПРАЦІ УКР. ЖІНОЦТВА Л.А.

влаштовує

ПОКАЗ ІСТОРИЧНИХ СТРОЇВ

ДНЯ: НЕДІЛЯ, 26 ЖОВТНЯ, '69 - ГОД. 5^00 ПО ПОЛ.

В НАРОДНОМУ ДОМІ - 4315 Melrose Ave. L. A.

ВСТУП: Для старших 2^00 дол.

LOS ANGELES

70-ЛІТТЯ МАЕСТРА ЯНІСА ЕРГЛІСА СМАЛЬЦЕВА

Українці м. Льос Анджелес та околиць вшанували бенкетом лотиського балетмайстра Я. Е. Смальцева з нагоди його уродин. Бенкет відбувся 1-го грудня 1972 р. в ресторані „Майкелс" (Льос Феліс бульв.) при участі 113 осіб, в цьому і кількох лотишів. Ювілят з дружиною прибув під звуки лотиського маршу. Святочна громада привітала його співом „Многая Літа". Отець М. Колтуцький провів молитву.

Ювілейний комітет був зорганізований п. М. Новаком і інж. Я. Білинським. Господарем бенкету був інж. Л. Артимовський, голова Т-ва Українських Інженерів. Ювілятові вручено почесні грамоти, а його дружині китицю рож. Українська громада засвідчила, що вміє пошанувати приятеля-чужинця, який своєю балетною школою прекрасно пропагує українські народні танки на сцені серед різних народів. В особі маестра Смальцева маємо справжнього амбасадора українського мистецтва в чужому світі. В часі бенкету відчитано багато привітів від визначних громадян та товариств США й Аргентини.

Surprise Dinner Party

Honoring

Maestro J. Erglis Smaltzoff

HAPPY YOUNG 70TH BIRTHDAY

At

Michaels Restaurant

4500 Los Feliz Blvd.

Los Angeles, California

Friday, December 1, 1972

Cocktails: 7:30 p.m. — Dinner: 8:30 p.m.

Tickets $5.00 Tax & Tip included

Ukrainian Committee, Los Angeles, California

Зліва: М. Новак, Лярріса і Е. Смальцев

Микола П. Новак

"ВИРІС ЗА ОДНУ НІЧ"

(Репортаж з нагоди Конвенції Республіканської Асамблеї Каліфорнії)

На Конвенції РАК, що відбулася в м. Лос Анджелес, в Гілтон готелі 19-20 і 21 березня 1971 р., на 500 делегатів з правними голосами 465 делегатів голосували за вибір кандидата - українця Миколу Медведя на аспістент-секретаря Республіканської Асамблеї Каліфорнії. А всіх інших таких кандидатів було аж десять.

Ще далеко до Конвенції наші делегати Леонід Артимовський-Таїров, Микола Медвідь і п-ні Ірина Бульчак запросили на український мистецький виступ на Конвенції українських танцюристів балетмайстра Івана Ерглісa-Смальціва (батиш), квартет "Полтавчанки" — пань Лідії Ємець, Маруси Олійник, Галини Білоус і Зіни Романюк та феноменального декляматора В. Гнипа.

Хоч наші "Полтавчанки" не перший раз виступали з українськими піснями перед чужою публікою, то тим разом 75% делегатів Конвенції, мабуть, перший раз мали нагоду почути українські пісні нашого села, нашого степу, виконані присмними голосами, манерами типу дійсних дівчат з України, нашого незабутнього села, що разом з чудовими їхніми українськими строями насторожило присутніх делегатів до веселих оплесків та зацікавленням дальшої програми.

Віктор Гнип зі своєю матір'ю Ольгою

5-літній **Віктор** знає напам'ять і деклямує з подиву гідним талантом багато віршів,

Признаюсь вам, дорогі читачі, що я тремтів, коли Микола Медвідь, по гарному і короткому рефераті про поневолення України, про пам'ятник Т. Шевченка, про нашу спільноту в ЗСА, заповів, що Віктор Гнип (сім років хлопчина) деклямуватиме вірші Шевченка на українській мові.

В душі я питав себе: "Кому? Та ж ці делегати на 90% ані одного слова не розуміють!" Злився я на заповідача.

Поставили хлопчика декляматора Віктора на крісло, бо сцени не було, а тільки плятформа, а, крім того, — Віктор невеличкий. Я просив Бога, щоб Віктор продеклямував тільки один вірш. Але коли глянув на повагу публіки і на Віктора, як він взніс свої маленькі руки до Господа Бога, як став неначе молитись до Господа за Україну, як кожне слово з вірша Т. Шевченка пролунало з його уст так щиро, так вміло передане, підкреслене маленькими пальчиками, благаючою, а подекуди й суворою мімікою, неначе в образі Христа, — завмер я, вся публіка — на залі мертва тишина! Віктор скінчив, вклонився, його мати поважним кроком приступила до нього і зняла його з крісла... Але присутні делегати не дозволили Вікторові закінчити свій виступ одним віршом — мусів ще аж два рази виступати, так спонтанно, так велично прийняли його виступ, незвичайного декляматора, який зумів — перший раз в історії українців Лос Анджелесу полонити чужу публіку віршами Т. Шевченка на українській мові. Я з радості очі прослезив тоді, не можу й сьогодні спокійно писати ці рядки.

У Школі **Смальцева** навчається багато українських дітей і молоді. На фото: у темному вбранні — маестро **Е. Смальців,** у вишитій сорочці (посередині) його син **Юрій** — соліст і помічник балетмайстра-хореографа.

РІЗДВЯНА ЯЛИНКА
В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ, КАЛІФОРНІЯ

У неділю, 16 січня 1977 року, коштом української асекураційно - допомогобратської установи, 268 відділу УРСоюзу ім. Симона Петлюри, в залі Української Церкви св. Апостола Андрія Первозванного в Лос Анджелесі влаштовано величаву традиційну Різдвяну Ялинку.

Цей гурток пізніше включився до СУМА.

Ансамбль співу і танків, "Українським дух" школи Надії Прокопій.

Олександер Панченко

НАРОДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН,

The "Yevshan Zillia" Song and Dance Ensemble of Los Angeles recently performed in that city at a spring concert sponsored by the Ukrainian Culture Center. The ensemble's members are young men and women of high school and college age. Their choreographer is Andrij Baczynskij, and their choir director is Gregory Hallick-Hollutiak.

THE UKRAINIAN WEEKLY SUNDAY, JULY 23, 1978

Program of Events

AMERICANS FOR FREEDOM OF CAPTIVE NATIONS

presents

EUROPEAN SPRING FESTIVAL

featuring

The Leading Ethnic Performing Groups

Music . . . . . Choir . . . . . Dancers . . . . . Soloists

SUNDAY *APRIL 15, 1973* *2:30 P.M.*

WILSHIRE EBBEL THEATER

4401 West 8th Street

Los Angeles, California

UKRAINE

Produced by Mykola P. Novak

UKRAINE – About the size of France, this country contains the richest farmland and concentration of mining resources in the Soviet Empire. After three centuries under Russian domination, in 1917, the Ukranians proclaimed their independence and created their own parliament. For 3 years the army of the Ukrainian Republic fought the Red Army – without any support from the West. After their defeat, the first Russian satelite state was born. Military defeat didn't break the resistance of the Ukrainian people, thus in 1932 Moscow confiscated their whole harvest. The result: 7 million Ukrainians died of starvation. When World War II came, the Ukrainians fought the armies of both Hitler and Stalin. In spite of the cruel suppression they endured for so long, the Ukrainians are strong in spirit and united in their desire for liberty.

advertising • architectural • building progress • weddings
color post cards • sales promotion • publicity • cinematography

Novak PHOTOGRAPHY (213) 463-2810
P. O. BOX 38507, HOLLYWOOD, CALIFORNIA 90038

УКРАЇНСЬКЕ ТЕАТРАЛЬНЕ ЖИТТЯ В М. ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛІФОРНІЯ

Перша театральна вистава в Лос Анґелес у 1926 році. "Просвіта" імени Т. Шевченка в Лос Анґелес влаштувала виставу "Назар Стодоля", на якій були також американські гості.

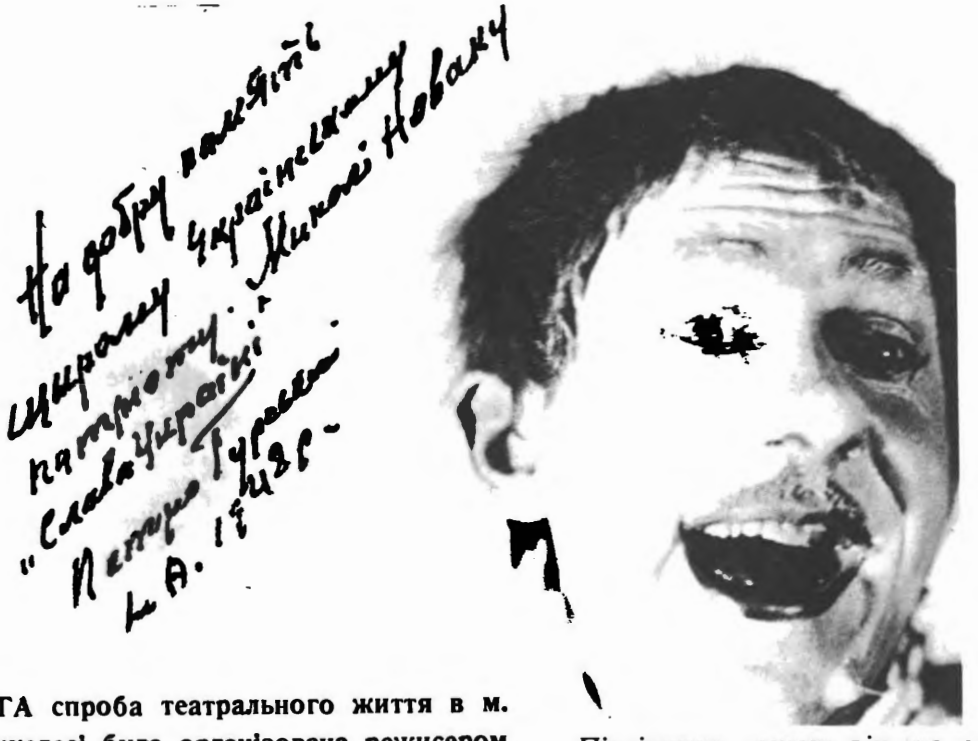

ДРУГА спроба театрального життя в м. Лос Анджелесі була організована режисером Петром Гурським. 24 жовтня 1952 р. він поставив у Данській Авдиторії оперету **"Наталка Полтавка"** з українськими артистами, а сам грав ролю Возного. Заля була "по береги" заповнена людьми, а саму виставу присутні прийняли з великим признанням артистам.

Пізнішими роками він ще робив спроби українського театрального життя, ставив на різних сценах також й інші укр. п'єси, як **"Бувальщина"** та інші, але вже такого успіху не мав, і він залишив українські вистави, а став працювати по російських театрах.

ТРЕТІЙ український театр був організований автором цих рядків під назвою "Київ". Було це 1956 року. До першого виступу були запрошені такі мистецькі сили: проф. Василь Чайковський, проф. Іван Вовк, Олена Задорожна, Володимир Мартиненко, Аліса де Пом'ян (всі з м. Сан-Франціско), Капітоліна Моше-Задорожна і балетмайстер Кость Савченко. М. Новак — директор **театру "Київ".**

Це був виступ великого концерту-пісень "Аїди", сцени з "Запорожця", з "Наталки Полтавки" і дуже гарно виведений балет з 15 осіб балетмайстра Савченка. Концерт відбувся 27 жовтня 1956 р. в залі "Патріотік Гол" в м. Лос Анджелес з таким великим успіхом, якого українська громада не бачила до того часу. На концерті, крім наших людей, було дуже багато різної публіки. Російська преса, англомовна і наша подали чудові рецензії, писали, що публіки було до 900 людей і бажали дальшого

Доля того театру була припечатана таки зараз по першім виступі. Дурна заздрість деяких осіб довела до того, що проти мене був скликаний громадський суд, мовляв, Новак залю винаймав на ім'я нашої організації. Коли ж на тому суді я доказав, що це була брехня провокатора, то й так це багато не допомогло мені продовжувати той театр, бо кричали: "малоросів набрав" і т. п. Отже для добра, спокою в громаді, ми "звинули" своє існування, за чим до сьогодні жалію.

Микола П. Новак як актор різних драматичних театральних п'єс 10-го Відділу ОДВУ в Нью-Йорку до 1936 р., а дальше актор фільмів — "Наталка Полтавка" і "Маруся" ("Ой не ходи, Грицю, та на вечорниці").

МОЯ ПРЕКРАСНА ДРУЖИНА НАДІЯ НОВАК

Широковідома на сході ЗСА і м. Л. А., Каліф., не тільки як акторка різних українських п'єс, але також, як прекрасна «Конферансіє» (заповідачка українських програм на сцені. Багато разів виголошувала українські промови не тільки на українській сцені, але також й політичні промови на сценах поневолених Москвою народів.

M. NOVAK *presents*

Stars of the Ukrainian Opera

and

DISTINGUISHED SOLOISTS

in a Concert of the World's Great Music

Directed by

Prof. B. Tshajkowski

SATURDAY, OCTOBER 27, 1956 AT 8:00 P.M.

PATRIOTIC HALL

1816 South Figueroa
(near Washington Blvd.)

Los Angeles, Calif.

SPONSORED BY

UKRAINIAN THEATRE "KIEV"

1811 Effie Street, Los Angeles 26, California, Tel. NOrmandy 4-3640

4. "Oh! Do Not Wonder" ..... K. Stecenko
5. "Ride the Riflemen to War" ..... L. Revutski
6. "The Flower of Springtime" ..... V. Matiuk
   Olena Zadorozna-Akinshina, Soprano
7. "The Steppe" ..... J. Stepovyj
   Prof. B. Tshajkowski, Baritone
8. "To the Grave I Go" ..... Ivan Vovk
   Alicia de Pomian, Mezzo-Soprano
9. Song of the Gipsy from Operetta "Gipsy Baron" ..... J. Strauss
   Kapitalina Mashe, Soprano
10. "Oh These Shoes I Shall Wear" ..... M. Lysenko
    "Drinking Song" Words by Tshajkowski ..... N. Subov
    Olena Zadorozna-Akinshina, Soprano
11. Humorous Ukrainian Songs
    Prof. B. Tshajkowski, Baritone
12. Ballet "Verkhovina"
    Kost Sawchenko-Hopfer, Ballet Master and His Troupe:
    Konstantin Matview — Marina Shuminsky-Lebedewa
    Ludmyla Kozlowa — Zoya Bila
    Boris Rayewsky

Concert, Piano Accompaniment
Ivan Vovk

Ballet, Piano Accompaniment
Waldemar Bielsky

Scenery: K. Bondariw-Ianchuk

Costumes: Goldstein & Company

Hair Stylist: N. Chernow

SPONSORED BY

UKRAINIAN THEATRE "KIEV"

1811 Effie Street, Los Angeles 26, California, Tel. NOrmandy 4-3640

Alicia de Pomian, Mezzo-Soprano

Kapitalina Mashe, Soprano

Ivan Vovk, Pianist-Composer

Kost Sawchenko-Hopfer, Balet Master

Compliments From

UKRAINIAN
WORKINGMEN'S ASSOC.

OLES PANCZENKO, *Branch Sec'y.*

2083 Goodall Ave.
Duarte, California

Olena Zadorozna-Akinshina, Soprano

Vladimir Martynenko, Tenor

Compliments From

UKRAINIAN
NATIONAL ASSOCIATION

PETER SYLCHAK, *Branch Sec'y*

5864 Burwood Ave.
Los Angeles 42, California

Greetings From
PRESIDENT D. EISENHOWER

Program

PART I

1. "Images Capricieuses" . . . . . } Ivan Vovk
2. "Portrait de Chopin" — Polonaise in D^{b} Major . . . . . }
   Ivan Vovk, Piano Solo
3. Aria of Santuzza from Opera "Cavalleria Rusticana" . . . . . P. Mascagni
4. "Granada" . . . . . A. Lara
   Kapitalina Mashe, soprano
5. Song of the Gipsy from Opera, "Il Trovatore" . . . . . G. Verdi
6. Habanera ("L'amour est un oiseau rebelle") from
   Opera "Carmen" . . . . . G. Bizet
   Alicia de Pomian, Mezzo-Soprano
7. Scene of the Nile from Opera "Aida" . . . . . G. Verdi
   Olena Zadorozna-Akinshina, Soprano . . . . . (Aida)
   V. Martynenko, Tenor . . . . . (Rhadames)
   Prof. B. Tshajkowski, Baritone . . . . . (Amonasro)

INTERMISSION

PART II

1. Duet of Natalka and Vozney from Operetta "Natalka
   Poltavka" . . . . . M. Lysenko
   Kapatalina Mashe, Soprano
   Prof. B. Tshajkowski, Baritone
2. "Flows the Water in the Dark Blue Sea" . . . . . M. Fomenko
   Alicia de Pomian, Mezzo-Soprano
3. Duet of Oksana and Andrij from Opera "Zaporozets Za
   Dunayem" (Cossack from Beyond the Don) . . A.Hulak -Artemovski
   Kapitalina Mashe, Soprano
   V. Martynenko, Tenor

Mykola Novak, Director
Ukrainian Theatre "KIEV" of L. A., Calif.

Prof. Bazyli Tshajkowski
Director of Art and Music

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР "КИЇВ" В ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, КАЛІФОРНІЯ

27 жовтня ц. р. українська громада в Лос Енджелес мала нагоду одушевлятися першим виступом новоствореного українського театру під керівництвом п. Миколи Новака. Програма була багата, могла вистачити на два виступи. Мабуть тому, щоб задовольнити і дуже вибагливих та й ствердити, що публіці більше подобається.

Фрагмент опери "Аїда" виконали О. Задорожна-Акіншіяна, сопрано, в ролі Аїди, тенор В. Мартиненко та баритон В. Чайковський у ролі батька Аїди. "Там батьківщина моя в свої обійми прийме... наше кохання зацвіте"... публіка переривае оплесками. Декорація долини Нілю з Сфінксом і єгипетськими пірамідами та екзотичні костюми заокруглили гарний мистецькнй виступ.

Уривок з "Запорожця за Дунаєм" в дуеті К. Задорожна-Маше, сопрано, з В. Мартиненком, тенором, в сцені "Смерть одна розлучить нас" довелося повторяти.

В гарній частині оперети "Наталка Полтавка" виступила в ролі Наталки К. Задорожна-Маше і проф. В. Чайковський у ролі возьного. К. Бондарівна-Янчук в декорації сцени з видом на шляхи полтавські, могили з вітряками, Ворскло річку та білою хатиною Терпелихи, заквітчаною соняшниками переніс нас у думках на широкі, золоті лани України.

А. де Поміян зо своїм своєрідним, гарним, сильним мецо-сопрано виступала в піснях з опери "Кармен" Бізета, "Іл Троваторе" Верді, "Тече вода в Чорне Море" Фоменка та в пісні про мірошнпка, І Вовка.

Капіталіна Задорожна-Маше співала ще арії з "Кавалерія рустікана" і "Гранада", а також зокрема захоплююче з Штравсового "Циганського барона".

Олена Задорожна-Акіншіна гарно виконала ще пісні "Ой надіну черевики" Лисенка і "Кажуть всі, що я п'яна, хоч вина я не пила".

Проф. Чайковський відспівав ще "Степ і степ один без краю аж до моря берегів" Степового, та й був дуже влучний у куплетах "Пташине весілля" і на повторення "Ой, кум до куми залицявця", що хотяй наприкінці програми, публіка нагородила рясними оплесками.

На закінчення в балеті "Верховина", під керівництвом і виступом балетмайстра К. Савченка-Гопфер, виступили ще танцюристи К. Матвієв, Л. Козлова, М. Шумінська-Лебедева, З. Біла та Б. Раєвський.

Акомпаньював піяніст-композитор І. Вовк, який крім того виконав на фортепіяно дві пісні.

Понад півтисячна, в більшості чужа публіка, була добрим доказом, що проломання грубезної криги п. М. Новаком у цій ділянці мистецтва не тільки на часі, але й надзвичайно конечне і не тільки тому, щоб збудити мертвеччину, але й щоб допомагати поширенню української культури. Є надія, що почате добре діло увінчається успіхом.

А. Вусик

НОВИЙ ШЛЯХ, ВІННІПЕГ, МАНІТОБА, 19 ЛИСТО 1956.

Лос Анджелес, Каліф.

Артистичний Концерт

Субота, 27-го жовтня, ц. р., надовго залишиться в пам'яті каліфорнійських українців, бо тоді відбувся у нас артистичний концерт заходом новозаснованого театру „Київ" під дирекцією п. Миколи Новака.

В програмі брали участь найкращі наші оперові сили під диригентурою проф. Василя Чайковського з Сан Франсіско. В програмі були уривки із славних світових опер, як Кавалєрія Рустікана, Іль Траватор, Кармен, Аїда, Наталка Полтавка, Запорожець за Дунасм, а потім ціла низка соль і дуетів. Всі співаки вив'язались зі своїх ролі якнайкраще. Але самий проф. Чайківськей показав себе незрівняним в Аїді і ролі Возного з опери Наталки Полтавки.

Концерт закінчено гарним балетом Костя Савченка. Публіки було близько 600 осіб, а на Лос Анджелес це велика подія. Тепер, коли вже проломано перші леди, можна безпечно поставити цілу українську оперу десь зимою.

Р. С.

ЖМУТ РЯДКІВ ВДЯЧНОСТИ

Були у нашій громаді м. Лос Анджелесу такі прикрі роки, що треба було вдаватися до м. Сан-Франсіска за мистецькими силами, щоб відбути якесь українське національне свято. Навіть на свято Т. Шевченка не можна було допроситися нашого місцевого мистця, бо він говорив:

„Не можу виступити у вас на святі, бо таким виступом пошкоджу собі у моїй надії на музичні виступи по голлівудських фільмових студіях".

А були це роки ще до прибуття кращих наших мистців з нової еміґрації, тобто наших скитальців. А мистців української сцени старої еміґрації в нас не було, зокрема солістів ми не мали, крім того одного. Навіть наша спроба організації українського хору була дуже тяжкою для нас, коли диригент Д. Якубенко взявся був організувати. Аж з прибуттям більшого числа нової еміґрації був зорганізований перший Укр. Хор УКО. А перший концерт, який ми відбули 1945 р. мішаним хором, був підсилений різними чужинцями голлівудських студій, включно з прекрасними солістами – жидами, крім наших аматорів – співаків.

Проф. Василь Чайковський (бас–баритон), проф. Івась Вовк (музика– піяніст), сестри Задорожні (солісти) багато разів автобусами гнали до нас із Сан–Франсіска, щоб допомогти нам звеличувати наші національні свята, як свято Т. Шевченка, свято 22-го Січня та інші. І тільки подорожі за ті автобуси ми їм платили.– „За такі виступи ми не беремо винагороди" – була їхня відповідь, коли ми намагались платити їхні труди.

В суботу ввечері сідали до автобуса, цілу ніч їхали, а в неділю о год. 2:30 пополудні на концерті співали – прекрасні сольо, дуети, а при піяно проф. Іван Вовк невиспаними нервами акомпанював. І такі їхні концерти завжди були такі успішні, що чужі залі (дому УКО ми тоді ще не мали) „по береги" були заповнені не тільки українцями, але й різними гостями інших національностей. Мали ми чудові моральні успіхи, та й матеріяльні кращі, як тепер.

І таки тієї самої неділі ввечері сідали знову до того автобуса, щоб раненько у Сан-Франсіско на фізичну працю явитися. Така велика посвята була тих мистців. Хай же хоч цих пару рядків будуть незабутніми для нашої громади – в історії перших концертів прекрасними сольо-співами українських мистців із Сан–Франсіска.

Ваш друг М.Новак

З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ

Концерт Олени Задорожної в Лос Анджелес

Дякуючи подружжю пп. Новаків, відомим в Лос Анджелесі прихильникам мистецтва, наша громада мала рідку нагоду побувати на мистецькому концерті запрошеної з Сан Франсіско співачки Олени Задорожної в супроводі її професора Б. Чайківського та піяніста Івана Вовка. Після телевізійних програм, де ми привикли бачити, як різні „зірки" несамовито кричать та репетують під звуки оркестри та більше крутяться і „модерномодно" пританцьовують перед мікрофоном, ніж співають, концерт Олени Задорожної був моментом справжньої насолоди в музичній залі одного з найбільших готелів міста Лос Анджелес.

Концерт відбувся 28-го листопада 1959 року та складався з двох частин, охоплюючи 16 пісень: Лисенко (на слова Т. Шевченка); Верді (в італійській мові); Моцарт („Алилуя"); Вагнер („Тангайзер" в німецькій мові); Гулак Артемовський („Ой казала мені мати"), „Гандзя" та ін.

Не вважаю себе компетентним дати музичну критику виконаних речей, але належу до типу тих людей, яких доброю піснею можна змусити щось відчути в душі, зворушити. Олена Задорожна зробила це. Бо коли заспівала „Тихесенько вечір на землю спадає" ,коли вона звертала до сонця: „О, сонечко..." — мені було приємно на душі. Я бачив те сонечко, відчував той вечір, що на землю спадає...

Коли ж голосом близького душі драматизму солістка пригадала Шевченкове „Молись!" — я вже в першій частині концерту зрозумів, що маю нагоду слухати музичні твори у виконанні справжнього мистця! Або, як писала колись про неї німецька преса: „Музичний ґрунт високий, культура голосу та драматична сила".

Чи це був уривок із „Фавста" в обробці проф .Чайківського, чи це свого роду музичний екзамен „Алилуя", чи це ліричне „Ой, не світи, місяченьку", чи, зрештою, жартівливі, „Руді вуси" в обробці І .Вовка — скрізь Олена Задорожна була прекрасною солісткою - артисткою.

Недаремно американська місцева преса дала високу оцінку її співу на тому концерті, хоч і звернула увагу на необхідність поширення програми за рахунок українських мелодій. Як бачимо, самі чужинці хочуть все більше і більше слухати нашу, українську музику ,нашу пісню. Бо ж вона, — кажуть вони самі, — така чарівна.

Китиця квітів, вручена від імені всіх присутніх двома дівчатами - українками в національних строях, щирі й довготривалі оплески півтори - дві сотні присутніх людей та вимоги „на біс" були щирим виявом визнання Олени Задорожної — співачки широкого діяпазонну. Слід при цьому нагадати, що виступ пані Задорожної в Лос Анжелес відбувся на передодні її заплянованого мистецького турне по Америці. Присутні на її концерті переконались не тільки в силі й культурі голосу співачки, а й необхідності сприяти популяризації її виступів в інших містах країни..

Та все ж після концерту мені було якось сумно. Згадав я нашу еміграційну дійсність ,в якій мистці розміру Олени Задорожної або проф. Чайківського змушені фізичним трудом заробляти собі на прожиток. Бо ж маємо дуже мало Новаків Микол, які б постійно уболівали над долею наших артистів та робили все можливе для розголосу українського мистецтва серед американського та інших народів. Та все ж вони є. Є ще немало й українців, які, після різних „піфпафських" та „рок-енд-роловських" несамовитих програм ,шукають справжньої мистецької насолоди.

Пішовши на концерт Олени Задорожної, людина знаходить ту насалоду.

Іван Оверко

СВОБОДА, СЕРЕДА,
13-го СІЧНЯ 1960

M. Novak *Presents*
Distinguished Soloist

SOPRANO

OLENA
ZADOROZNA

". *The best in musical background, voice culture and dramatic force."*
— LUDWIGSBURG ZEITUNG — GERMANY

Composer ***Ivan Vovk*** *At The Piano*

Saturday, November 28, 1959 at 8:00 P. M.
"MUSIC ROOM"
at
THE BILTMORE HOTEL
(Cor. Olive & 5th Streets, Los Angeles, California)

Написали оперу „Захар Беркут" на три дії, за однойменною повістю І. Франка

Нова українська опера „Захар Беркут" буде чималим мистецьким здобутком нашої громади м. Сан Франсіска з 1962 р. А написали її наші мистці проф. Василь Чайківський і композитор Іван Вовк. Чотири роки працювали вони над її лібретом і композицією. Всю музику написав композитор Іван Вовк, а віршоване лібрето проф. Василь Чайківський.

Творці нової нашої опери, це нові еміґранти, яким вдалося втекти з комуністичного пекла у другій світовій війні. Величі нашої Заморської України, її величезних національних здобутків в ЗДА і Канади, — вони ще не бачили, бо просто з Европи приїхали сюди і осілися настало. Разом з ними приїхала наша відома славна солістка (меццо-сопран) п-ні Олена Задорожна. І ось тим трьом нашим мистцям автор присвячує ці рядки. Бо в роках 1951-1958 вони без винагороди допомагали нам своїми концертами в різних наших більших імпрезах, як свято Т. Шевченка та інші. Їздили вони автобусами по 12 годин в один бік і таки того самого дня виступати на сцені. Нераз закрадався сумнів, — чи зможе співати Олена, або професор, і чи Івась віддасть акомпаніямент їм якслід?, бо ж вони втомлені дорогою.

PROF. BAZYLI TSHAJKOWSKI

Чомусь аж о третій годині вночі мені вдалося завершити гимн до опери „Захар Беркут", скромно говорив молодий композитор Івась Вовк. Це моя перша опера. А до того часу я написав чимало композиції наших народніх пісень та різних романсів. Я дуже вдячний проф. В. Чайківському за його велику працю при написанні лібрета до опери. Він і поет, хоч наші люди, його, як такого ще добре не знають. А варта було б, щоб він колись зробив свій літературний вечір. Може ви влаштували б такий вечір в Лос Анджелесі. В якусь суботу вечір, а в неділю концерт Олени з Василем і мене як музика. Давненько були ми у вас. Хочеться побачити більший гурт своїх людей. Тут так мало наших людей. А різні наші виступи для американців з нашими піснями і музикою, хоч вони нас приймають щиро, і хоч наші виступи нашій справі корисні, то наші серця рвуться за нашими людьми.

Професор і Олена вже навіть заговорюють про концертове турне по наших громадах по Америці, а може й до Канади заскочили б. Репертуар в них чудовий не тільки українських пісень, але чужомовних коло ста, які професор В. Чайківський переклав на українську мову з найславніших світових композицій. Я не зможу поїхати з ними, бо маю тут учнів, яких вчу музики. А думаю, що поїде з ними Е. Маслюк, який товаришитиме їм як музик. А може до того часу ще й співатиме, бо має гарний тенор. Справа не в заробках, а просто хочеться їм побачити нашу заморську Україну на сході Америки, закінчив розмову Іван Вовк.

Микола Новак

СВОБОДА,
29-го СІЧНЯ 1963

ЧЕТВЕРТИЙ ТЕАТР був організований проф. Валентином Гаєвським, Наталею Березовською і Петром Балеєм. Той театр поставив дуже гарно "Лісову пісню" і теж закінчив своє існування на тій одній виставі.

Найбільшим успіхом Жіночої Секції був вечір, присвячений нашій патронці – Лесі Українці – з нагоди 40–ліття її смерти. Свято відбулося 25–го лютого 1953 р. під режисерським керівництвом проф. Валентина Гаєвського. Оригінальні декорації виготовили п.п. Балей, Стефанів, д-р Рижевська. Пані Рижевська також керувала виготовленням відповідних костюмів, що їх пошили члени Ж. С.

Ініціятивний Гурток — Жіноча Секція при УКО

Соня Березовська.

Учителька «Гайскул» і Українознавства, артистка — графік, виховниця Пласту і прикладна опікунка її матусі Наталі Березовської

Голова УКО мґр. О. Веселий (1-й зліва) **дякує режисерові Б. Ґрінвальдтові** (другий зліва) **і і всім артистам — учасникам у п'єсі "Моральність пані Дульської" — А. Старостенко, С. Шумський, М. Людкевич, М. Шумська, В. Лімонченко, Є. Ґрінвальдт, Я. Тростянецький, А. Микитин, С. Васильків**

Та найдовше тримався **П'ЯТИЙ театр** режисера Бориса Ґрінвальдта, бо існував від 1965 до 1971 р. в м. Лос Анджелес (історію того театру подаю за описом С. Шумського, взятий з ювілейної книги УКО).

ФРАҐМЕНТИ — Т А У С

"Назар Стодоля" — 3-я дія.

А. Рудник (козак), О. Левицький (Назар), Л. Плавай (Галя), С. Шумський (сотн. Кичатий)

Сотн. П. Шмалій

Зіна Шмалій

Юрій Шмалій

ЗІНА ШМАЛІЙ

в ролі Наталки Полтавки

в Парижі.

Пані ЗІНА ШМАЛІЙ була артисткою і співачкою Українського Театру у Франції, в Парижі, у Німеччині і Аргентині під проводом талановитого режисера, артиста і декляматора її чоловіка — ПЕТРА ШМАЛІЯ.

В Лос Анджелес під її проводом була виставлена оперета на три дії І. Котляревського, музика М. Лисенка — "Наталка Полтавка".

Дієві особи: Наталка (дівчина) — пані **К. Моше-Задорожна,** Горпина (її мати) — **Зіна Шмалій,** Петро (наречений Наталки) — **П. П. Марцинів,** Микола (родич Терпелихи) — **П. К. Матвіїв,** Тетерваковський (жених) — **П. А. Третяк,** Макогоненко (виборний) — **Г. Старовійт.** При фортепіяні — пані **Леся Куриленко-Вахнянин.** Декорації Г. Старовійта.

Постановка — пані Зіна Шмалій.

Сл. п. сотник УНР Петро Шмалій, — режисер і актор на еміграції, прекрасний декляматор. Помер на 72-му році життя в м. Лос Анджелес, Каліфорнія, у 1963 році. Перед смертю написав ще чудову повість з українських визвольних змагань — "ДАНИЛО ВИРВА".

Їхній син Юрій (б. вояк американської армії) працює рисівником у великій фірмі. Купив мамі гарну хату і дуже примірно турбується її життям. Зіна й на старші роки кидається дальше, як рибка в воді, беручи живу участь в громадському житті м. Лос Анджелесу, в Каліфорнії.

І цей театр "звинув" своє існування. Сьогодні покищо не маємо ніякого українського театру. Та надії не сміємо втрачати! Будуть ще нові й нові українські театри, бо маємо в громаді новий доріст — гарну українську митецьку молодь! Найдеться новий режисер, між ними й добрий організатор, що дай, Боже!

Йосиф Карпяк (зять Слюсарів) з дружиною Лідією. Йосиф є винахідником, бизнесменом і мовознавцем: італійської, французької, російської, польської та інших, а також української мов. Це, мабуть, одинокий українець таких багатьох мовних знань. Карпяки виховали двох синів — Любомира і Анатолія і дали їм вищу освіту.

— М. Н.

Г. Слюсар у ролі кобзаря

Е. Слюсар у ролі господині

ПРИМІТКА: Полюбили українську пісню, мову, театр — **посвятились дружбі** Україна, Білорусь, Литва (Григорій Слюсар-білорус, Емілія Слюсар-литовка).

Наша Громада м. Л. А. Каліф., довгує тій славній родині — ЧЕСТЬ І СЛАВУ за її прикладну працю на громадській світській і церковній ниві!

Співали в різних хорах, театрах в Україні, Європі, брали живу участь в різних світських і церковних організаціях, аж ось щойно тепер автор цих спогадів мав приємність довідатись про їхній рід. Дітей, внуків виховали в українському дусі.

Таких подивогідних людей *небагато* на цьому світі. Тож хай буде Вам, Милі Друзі, ВІЧНА СЛАВА! — *М. Н.*

Хор "Кобзар"
диригент — В. Божик

Петро Боян Болехівський

ОПЕРОВИЙ АРТИСТ-БАРІТОН
БУВШИЙ ЧЛЕН ОПЕРИ В МІНХЕНІ

бувший політвязень німецьких тюрем і концентраційних таборів.

"...A generally enjoyable concert of operatic airs and folk songs, drawn chiefly from the Ukrainian musical literature, was presented by Petro Bolechiwsky, Ukrainian baritone... The baritone did his best singing in the operatic arias, to which his sonorous voice and declamatory style were particularly well suited. His renditions of Di Provenza from Verdi's Traviata, and Valentine's Prayer from Gounod's Faust, for instance, were impressive examples of artistic singing..."

Edmonton Journal, 18.1.1949.

На згадку Вашого перебування в Едмонтоні засилають цю знимку друзі з горячим побажанням реалізувати Ваш фільмовий сценарій з української визвольної боротьби!

Іван Болехівський Я. Федорів Я. Федорів 1954.

Перший зправа, це Іван Болехівський, рідний брат П. Бояна

(М. Новак сидить посередині з хлопчиком)
Едмонтон, 1954 рік.

Микола Новак,
Голівуд, Каліф.

Використаймо нашого амбасадора — українську писанку!

Ніяке інше українське мистецтво не здобуло собі такого великого розголосу в англомовній пресі, як мистецтво української писанки. Довгими роками наші писанки були реклямовані в прекрасних кольорах у великих щоденниках під Великодні свята. А щодо відгуків-листів, то послухаймо дружину одного американського сенатора: "Я бачила різні писанки, але такі, як ваші — це такий великий мистецький скарб, це така краса, що мені бракує слів висловити вам належну подяку. Скажіть, де ці ваші українки навчилися такого славного мистецтва? Ви мусите бути дуже великою артистичною нацією, коли й таке мистецтво так високо поставили. Напевно, немає другої нації на світі, щоб щось подібне створила..."

Подібних листів маємо більше. Не сумніваємось, що є вони й по інших осередках нашої збірноти. Лежать вони в архівах наших славних мистців, і світ про них не знає. А в таких листах багато гарного розголосу і не тільки про наше мистецтво, а й про поневолення сучасної України. І коли б це все зібрати, оформити й піти з ними до літографічної друкарні, то ми мали б чудову історію української писанки в кольорах, що ввесь світ нам заздрив би.

У Голівуді протягом кількох років під Великдень англомовні великі щоденники писали про мистецтво п-ні Катрусі Любецької і вміщали на цілі сторінки репродукції її писанок. Такий розголос українському імені робила вона й по інших містах Америки. Маємо в м. Монтерей Парк п-ні Ліду Семенюк, яка разом зі своєю мамою пише чудові писанки. Вона має на них великі замовлення перед святами, і її мистецтво було також реклямоване в англомовній пресі. Також Василь Сильчак із сином Василем творять нове мистецтво — "бриллянтову писанку"

Катруся Любецька 30 років навчала американських хлопців писати укр. писанки.

Крім неї, пропагують укр. ім'я писанками: Ліда Семенюк, Соня Березовська, Марія Костів, Галина Тишовницька, Катерина Дидилюк із доньками, пані Анна Головата, В. Сильчак із сином Василем, Надія Новак

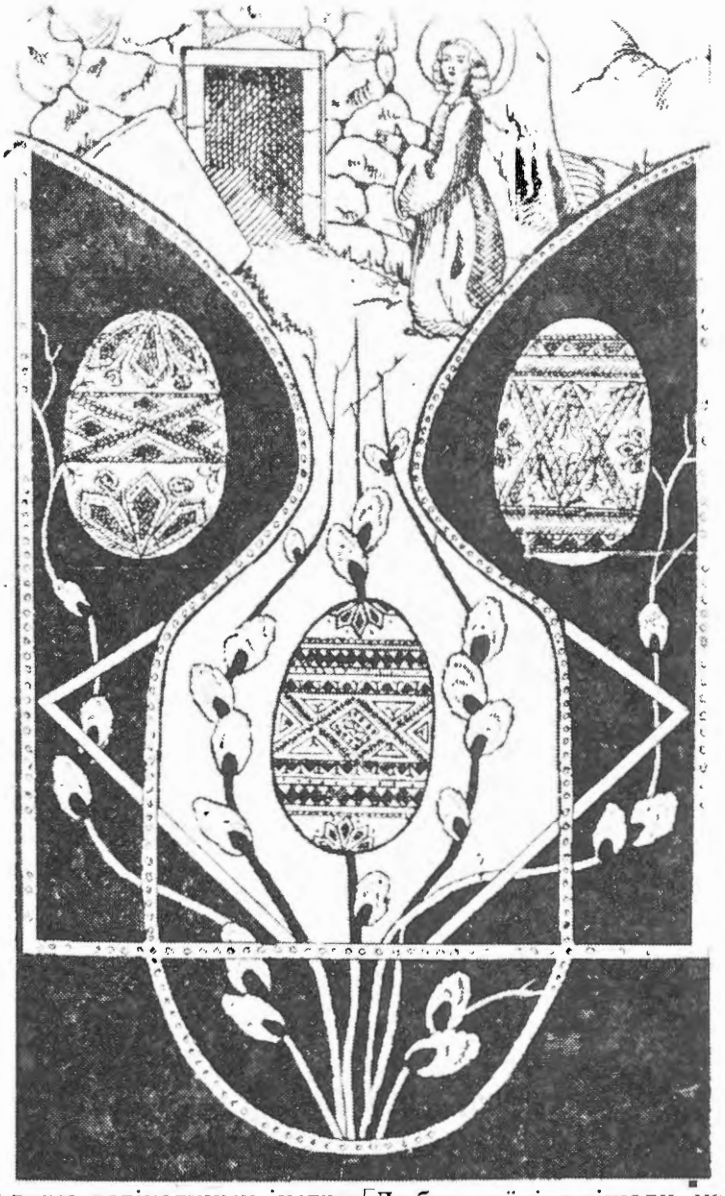

дуже делікатними інструментами різблять яйця, вирізують ямочки, дають туди лаку і вкладають імітацію брилянтів у різних кольорах. Маємо п-ні Дидилюк з донечками, вчительку Соню Березовську, студентку Ніну Касперську, п-ні Олену Тишовницьку, Нестора Мартина й інш. Всі вони роблять чудові писанки, але не всі вони осмілюються піти з ними, куди слід, щоб кожного Великодня зробити ще більший розголос українському мистецтвові, а разом із тим українському імені й нашій справі боротьби за визволення. Ми мусимо їм допомогти в цьому.

ВІЛЬНИЙ СВІТ —
Winnipeg, April 15, 1968.

Ukrainian Easter Egg The Biggest?

● The world's biggest Ukrainian Easter egg may be located at Vegreville, Alberta; Canada.

Built last year to commemorate the 100th anniversary of Canada's Mounties arrival in Alberta; the 5,000-pound aluminum pysanka (Ukrainian for Easter egg), is decorated in a bronze, gold and silver design.

Measuring 25.7 feet long by 18.3 feet wide; the egg took two years, 12,000 man-hours and $250.000 to construct.

Made from some 3,500 aluminum pieces; each of which was coded and placed in position in accordance with the design, it sits on a 27,000-pound base.

People have expressed a wish to see the "chicken that went with the egg."

"That's Prof. Ron Resch's next c h a l l e n g e," laughed Ralph Gorrie; chairman of the Chamber of Commerce committee in charge of the project. Prof. Resch in designer and builder of the egg.

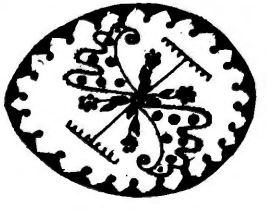

LOCAL COMMITTEE OF THE VEGREVILLE R.C.M.P. CENTURY CELEBRATIONS: Mr. Ralph Gorrie, Chairman; Mr. Wm. Dowhaniuk, Mr. J. Wilde, Mr. Geo. Nestman, Mr. G. Miller, Mr. Virgil Moshansky, Mr. J. Blonsky, Mr. Jerry Lidin, Mrs. K. McKenzie, Mr. P. M. Shavchook, Secretary-Treasurer.

Welcoming chairman, Mr. Ralph Gorrie (standing); among seated, Inspector S. Kelley, R.C.M.P.; left of flagpole is His Honour Ralph Steinhauer, Lt. Governor of Alberta; to *his* left His Worship Virgil Moshansky, Mayor of Vegreville; and to *his* left Dr. T. Malcolm Walker, Alberta R.C.M.P. Century Celebrations Committee. Prof. Resch (fourth from right) received an honorary citizenship from Mayor Moshansky.

The Alberta R.C.M.P. Century Celebrations Committee Report to government concluded with this statement: "Of the great variety of projects undertaken to mark the Celebrations, none can be regarded as more unique than the Ukrainian Pysanka (Easter egg) undertaken by Vegreville. It spectacularly contrives to combine the ancient traditions of one of Alberta's largest ethnic groups with architectural and geometric developments that represent 'breakthroughs' in modern science, thus linking heritage and progress."

13

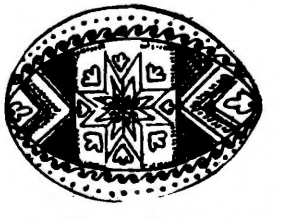

Катруся Любецька 30 років навчала американських хлопців писати укр. писанки.

Крім неї, пропагують укр. ім'я писанками: Ліда Семенюк, Соня Березовська, Марія Костів, Галина Тишовницька, Катерина Дидилюк із доньками, пані Анна Головата, В. Сильчак із сином Василем, а Надія Новак розсилала писанки визначним американцям.

EARL WARREN
GOVERNOR

State of California
GOVERNOR'S OFFICE
SACRAMENTO

April 21, 1950

Mr. Mykola Novak
President
Committee for the Liberation of Ukraine
1811 Effie Street
Los Angeles 26, California

Dear Mr. Novak:

The beautifully designed Easter eggs you so thoughtfully sent us just before Easter pleased us very much. The Ukrainian designs and the coloring made them the most decorative Easter eggs we had ever seen.

Mrs. Warren and the children wish to join me in expressing our appreciation to you and the Ukrainian ladies who decorated the eggs for us.

With best wishes, I am

Sincerely,

Governor

EW:gc

SAM YORTY
MAYOR

OFFICE OF THE MAYOR
CITY HALL
LOS ANGELES, CALIFORNIA 90012

April 15, 1968

Mr. Mykola P. Novak
1818 Effie Street
Los Angeles, California 90026

Dear Mr. Novak:

Thank you for your very lovely gift of the Ukrainian Easter eggs to Mrs. Yorty and me.

Your expression of friendship and your thoughtfulness made our Easter season more meaningful.

Sincerely,

MAYOR

SY/et

GEORGE MURPHY
CALIFORNIA

United States Senate
WASHINGTON, D.C.

April 26, 1968

Dear Mr. Novak:

Thank you for your kindness in remembering me at Easter with the delightful Ukraninian Easter eggs. They tell a beautiful and heartwarming story.

I appreciate your thoughtfulness, and with all good wishes, I am,

Sincerely,

George Murphy

George Murphy

Mr. Mykola P. Novak
1818 Effie Street
Los Angeles, California 90026

HEADQUARTERS SIXTH ARMY
OFFICE OF THE COMMANDING GENERAL
PRESIDIO OF SAN FRANCISCO, CALIFORNIA

13 April 1950.

My dear Friend:

Mrs. Wedemeyer and I were happily surprised when the lovely Easter eggs arrived yesterday. They were delayed in delivery because an incorrect address had been put on the package. However, they arrived and safely and we are very grateful to you. Actually we have never seen such beautiful Easter eggs and we intend to keep them as symbols of the Easter spirit and of your kindness.

With sincere good wishes to you and all Ukranians who are striving for their liberties.

Faithfully,

A. C. Wedemeyer

A. C. WEDEMEYER,
Lieutenant General, USA
Commanding.

Mykola Novak,
1811 Effie Street,
Los Angeles 26,
California.

VII

ВІДЗНАЧЕННЯ 50-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ДІЯЛЬНОСТИ

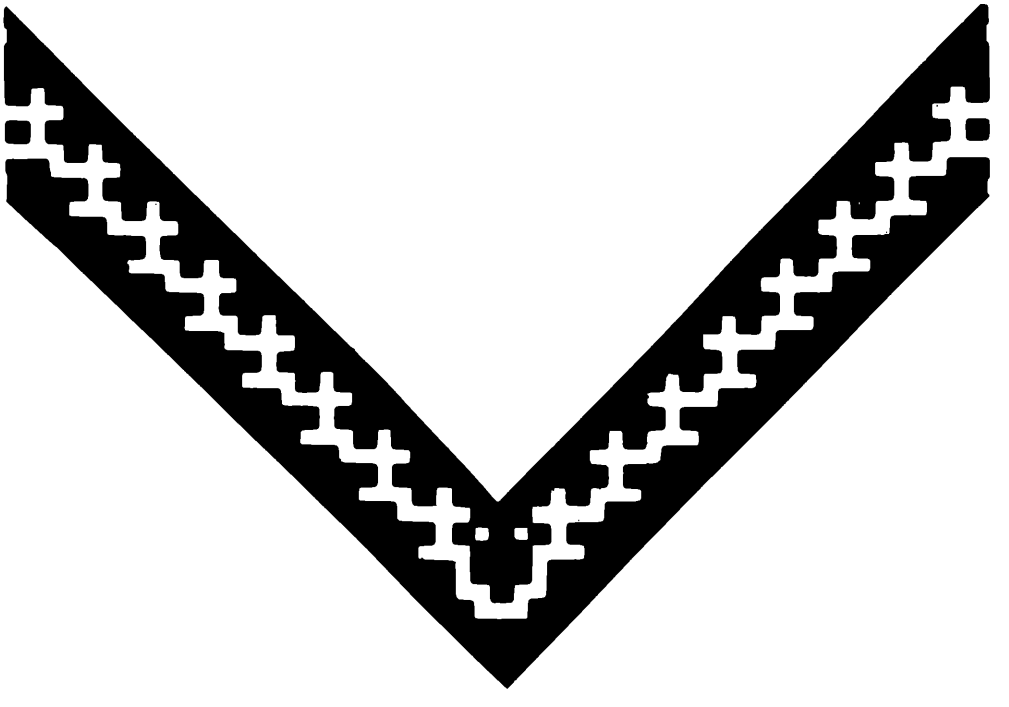

INVITATION

Anniversary of a Ukrainian Patriot

MYKOLA P. NOVAK

Шляхи Ювілята: доброволець УГА і УВО, співорганізатор УСГ і УНО в Канаді, організатор ОДВУ і перших українських фільмів в Америці, піонер українського громадсько-політичного і церковного життя в Лос Анджелесі, Каліфорнія, від 1943 року.

You are cordially invited to attend

THE 50th ANNIVERSARY OF DEDICATED WORK
IN UKRAINIAN COMMUNITIES, in UKRAINE, CANADA and AMERICA

In Honor Of MYKOLA P. NOVAK

at the Ukrainian Culture Center — 4315 Melrose Ave., Los Angeles, California

—— SUNDAY, April 13, 1975 at 1:30 P. M. ——

Program: Introductions, Concert and Dinner

Committee:

Petro Marciniw — Chairman
Mykola Medvid — Vice Chairman
Halyna Bilous — Secretary
Leonid Artemovsky — Treasurer
Volodymyr Bozyk
Mike Mazurki
Ostap Gatz
Yuri Vybachynsky
Ivan Dutka
Ivan Hnyp
Fedir Koshovey
Andrew Okrushko
Pavlo Formaniuk
Hlib Starovit

For Reservations: Mr. Kimak — 665-3703. $7.50 Per Person; $5.00 Sr. Citizen; $2.50 Students
Congratulatory acknowledgements send to: *P. Marciniw, 517 S. Belaire Dr., Burbank, Ca. 91501*

Ювілейний Комітет у Лос Анджелесі запрошує Вас на

50-літній Ювілей Громадської Діяльности

МИКОЛИ НОВАКА

що відбудеться **в Неділю, 13-го квітня 1975 р.** о год. 1:30 по полудні
в залі УКО, в Лос Анджелес, Каліфорнія

В програмі: 1). Відкриття — привіти; 2). Концерт; 3). Обід.

В Концерті беруть участь: хор УПЦеркви св. Андрія, "Квартет Полтавчанок"; солісти: Мирослава Крук, сестри Задорожні — Олена і Капітоліна, Анатоль Валюх, Кость Савченко-Гопфер, Петро Марцінів; українські танцюристи маєстра Смальцева. Акомпаньямент — Леся Куриленко-Вахнянин.

Привіти надсилати на адресу: ***Petro Marciniw*** **— 517 S. Belaire Dr., Burbank, Ca. 91501**

Квитки: $7.50 від особи, пенсіонери — $5.00, студенти — $2.50

Участь зголошуйте до 10. квітня в управителя дому УКО п. Кімака — тел. 665-3707

Ювілейний Комітет

ЩИРОСЕРДЕЧНА ПОДЯКА

— Українці м. Лос Анджелесу, стейту Каліфорнія, далеких сторін Америки, Канади та Европи **гідно вшанували наших Родичів ювілеєм громадської праці!** Варто працювати для поневоленої України і гордо звати себе: **"Я українець!"** — такими словами наші сини привітали нас по ювілею., який

відбувся 13 квітня 1975 р., в м. Лос Анджелес, Каліфорнія. Цим ювілеєм Ви зробили мені і моїй дружині Надії ВЕЛИКУ ЧЕСТЬ, а нашим синам —Орестові і Тарасові — НЕЗАБУТНЮ ПАМ'ЯТКУ.

Щож може бути кращого в житті людини, як почути такі слова від синів з приводу такої події?

Честь і слава Вам, Милі Друзі, за всі ваші турботи при влаштуванні ювілею, за дорогоцінні надіслані привіти, за труди над репортажами про ювілей до української преси, за чудові пам'ятні відзначення і пожертви. **Все це поміщено і описано** (по імені, включно з привітами, як також, яка українська преса відзначила мій ювілей)

Щиро вдячний,

Микола П. Новак з родиною

НИЗЬКИЙ УКЛІН ВАМ, ДРУЗІ!

МИКОЛА НОВАК

Це була незвичайно велика імпозантна подія — в неділю 13-го квітня 1975 р. в українській громаді в Лос Анджелесі. Близько 400 осіб прийшли до Народного Дому Українського Культурного Осередку (УКО) вшанувати Миколу П. Новака за його працю на громадській ниві.

Заля вже була повна, коли біля входу показався Ювілят у суповоді дружини Надії та двох дорослих синів — Ореста і Тараса. Спонтанна овація цілої зали засвідчила наочно про велику популярність Ювілята в громаді, популярність цілком заслужену на протязі більше як чверть століття перебування в Каліфорнії.

За почесним столом сиділи наші Всечесні отці всіх церков: сеньйор УКЦеркви о. Чайковський, о. А. Породько (о. крилошанин М. Колтуцький не був присутній, бо в м. Сан Дієго посвячував залю УКЦеркви, але прислав свій гарний привіт Ювілятові), о. митрат Степан Галик — Голутяк (церква св. Андрія Первозванного) і о. Теофіль Бузенко, о. Петро Маєвський (церква св. Володимира). Далі, фільмовий актор Михась Мазуркі разом з дружиною Силвією, пан і пані Стойко, паніматка Голутак, паніматка Колтуцька, паніматка Чайковська, та трохи подальше представники — гості поневолених Москвою народів, почесний член Тов. Українських Інженерів Америки проф. Микита Подруцький. (Пастор А. Гурин УЕЦеркви не був присутній, але прислав свій дуже гарний патріотичний привіт Ювілятові).

Коли Ювілят з Родиною і почесні гості засіли за головним столом, Голова Ювілейного Комітету П. Марцінів започаткував святкування коротким змістовним словом і закликав вислухати незвичне привітання "далекосхіднього таємничого гостя "голосом з етеру". Пізніше цей "далекосхідній" гість зідентифікований як давній приятель Миколи Новака (ще коли Ювілят був у Ню Йорку) п. Микола Цимбалістий — український бизнесмен на сході Америки.

Дальше ведення програми П. Марцінів передав Леонідові Артимовському і Миколі Медведеві (англ. мовою). Вони представили авдиторії стислий життєпис Ювілята в двох мовах. Зрозуміло, що багатогранну діяльність М. Новака за цілих 50 років годі представити за 15-20 хвилин, як і нам це неможливо зробити в газетному дописі. Тому підсумково скажемо слідом за промовцями, що лише в саможу Лос Анджелесі українська громада завдячує М. П. Новакові такі важливі осяги, як напр., придбання і впорядкування чудової залі Українського Культурного Осередку (УКО), організація початів першого церковно — громадського життя в обох православних парафіях української колонії: св. Володимира і св. Андрія Первозванного. Сюди треба ще долучити пілий ряд культурно-мистецьких імпрез — не лише місцевими силами, але й приїжджих мистецьких одиниць, як ось славної Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка, Ансамблю танку і пісні "Калина" та інших, що були спроваджені до Лос Анджелес невтомними заходами Ювілята, крім різних політичних акцій — розголосу про поневолену Україну.

Як інж. Леонід Артимовський, так і п. Микола Медвідь (анг. мовою) особливо підкреслювали великий вклад праці і соборницьке наставлення М. Новака на протязі всієї його діяльности. Усім відомо, — наголошували обидва промовці, — скільки-то такту, вирозумілости і наполегливости вимагає громадська праця в нашому емігрантському середовищі скільки-то доводиться зазнати неприємностей, навіть образ і обмов, як багато треба мати терпіння, віри в людей і доброї волі, щоб не розчаруватися і нести далі тягар служіння громаді! Треба щиро ствердити, що всі ці необхідні для громадського діяча якості наш сьогоднішній Ювілят посідав у високій мірі.

І за це йому належиться шана найбільша і пошана.

Спонтана овація всієї залі і гучний спів "Многая літа" вкрили останні слова біографічної сильветки М. П. Новака, подані промовцями.

З черги голова УКО п. В. Стойко в стислому, але дуже змістовному слові ґратулював Ювілятові, його дружині Надії обом синам (Ореcторі і Тарасові), вітаючи з цим урочистим днем і бажаючи якнайбільших сил і здоров'я для дальшої так плідної і жертвенної праці Ювілята.

Почалася мистецька частина. Першого точкою був сольоспів оперної співачки пані Розмарії Де Карльо. Вона проспівала дві пісні: "Ел Віті" муз. Ф. Абрадорфа і "Мері Відов" муз. Ф. Легара.

Організатори ювілейної учти подбали про різноманітність програми і включили мистецьке слово і танці. Пані Лідія Ємець по-мистецьки прочитала присвячений Ювілятові вірш Анатоля Юринка, а танцювальна група балетної студії Ерґліса І. Смальцева (великого друга п. М. Новака) двічі в перервах між співами милувала зір і слух вдиторії бравурними танцями, включно з українськими.

Другою точкою був сольоспів п. Юрія Вибачинського. Він проспівав "Земле моя" і "Ясени' муз. Білаша, слова М. Ткача.

З черги виступав квартет "Полтавчанок": Лідія Ємець Рая Бересибко, Галина Білоус і Зіна Романюк. Вони виконали дві пісні: "Знов сади цвітуть" і "Чорні очка".

Недавно прибула з Дітройту співачка — сопрано Мирослава Крук проспівала дві пісні: "Чужиною" муз. Китастого і "У перетику ходина" муз. М. Лисенка.

Наступна вокальна точка — спів баритона Анатоля Валюха, що виконав арію з опери "Кармелюк" муз. Косенка.

Капітоліна З а д о р о ж н а (сопрано) проспівала вальс Штравса з опери "Циганський барон".

Опісля пані Капітоліна Задорожна і Петро Марцінів (тенор) виконали дует Катерини і Андрія з опери "Катерина" М. Аркаса.

Не зважаючи на недостатню акустику залі УКО, вокальна частина мистецької програми цілком задовольнила авдиторію, про що свідчили довго тривалі оплески залі.

Аж ось на сцені знову появляється імпозантна постать інж. А. Артимовського і проголошує: "А тепер — дуже важлива і приємна точка програми а саме — обід!" Треба сказати, що обід з шампанським справді був вартий цього урочистого п р о г о л о шення, бо після нього присутні були в такому веселому настрої, що не дуже зважали на дальшу серйозну програму.

Але коротеньке кінцеве слово Ювілята — Миколи Новака — заля слухала уважно. Помітно зворушений таким урочистим відзначенням 50-ліття своєї громадської діяльности, Микола Новак від щирого серця дякував громаді і не забув (як добрий батько-виховник) сказати кілька слів повчальних для молоді, а саме: Сьогоднішній день показує, що дійсну жертвенну працю для суспільства, для свого народу — громада таки врешті побачить і оцінить як належить!

Це були дуже слушні і дуже потрібні слова.

З черги маестро Володимир Божик переказав привіти (з різних сторін Америки, Канади і Европи) присутім гостям, а поет Іван Діденко прочитав свого сонета — привіт Миколі Новакові.

На закінчення о. митрат Степан Галик Голутяк і Микола Чумак (голова парафії) від імені управи УПЦеркви св. Андрія відслонили урочисто (на сцені) Миколі Новакові меморіяльну металеву табличку (12x14), на якій в англійській мові виґравіровано коротеньку історію і дати днів про його пройдений громадський шлях.

Співом многаяліття Ювілятові й його Родині і вкінці співом Ще не вмерла Україна закінчено цей, пам'ятний для української громади Лос Анджелесу і Каліторнії — великий день.

А на окрему увагу заслуговує НЕОЦІНЕМИЙ ДАР — велика картина "На сторожі віків України" (руїни "Золотих воріт" в Києві) славного артиста — маляра Іван Кучмака (друга М. Новака). Цю подію ціла заля відзначила великими овоціями, коли голова Комітету п. П. Марцінів передавав цей неоцінемий дар Ювілятові.

Анатоль Юриняк

Вона ділила з ним твердий вигнання хліб,
Вона йому багаття розпалила
Серед чужої хати. І не раз
Його рука, шукаючи опори,
Спиралась на її плече, запевне;
. . . . . .
...А деж її життя,
Де ж власна доля, радощі і горе?
Історія мовчить...

Л. У к р а ї н к а

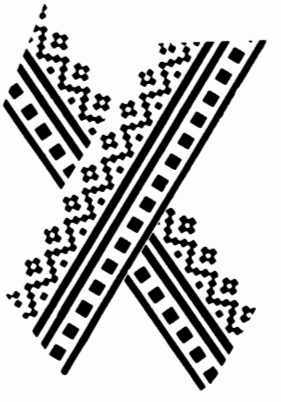

МИКОЛІ НОВАКОВІ

У золотий ювілей праці на рідній ниві
(сонет)

Громадська нива є найтяжча серед нив,
оброблених серцями, розумом, руками . . .
Вкладав хтось душу, потім з горя вовком вив!
Бо гнаним став (сльозами умивавсь роками . . .).

А скільки падає на ній працівників
святих, своїми ж тут обмовлених "гріхами" ! ?
Замовкло скільки в нас на ній провідників,
покривджених, що зникли з неї десь шляхами? !

І треба мати силу волі неймовірну,
щоб оброблять її пів сотки грізних років, —
чесноти, щоби чистим слід лишать від кроків! . .

Микола Новак мав це все й дружину вірну!
Зберіг для України скрізь любов гарячу!
А в серці й жилах — кров прапрадідів-козачу!

Іван Діденко

З ЖИТТЯ ІСНО

МИКОЛА П. НОВАК

(у золотий ювілей праці)

У залі Українського Культурного Осередку в Голлівуді (Каліфорнія) в неділю 13 квітня 1975 р. відбулося величаве свято, рідкісне в українських громадах в екзилі сущих. Українці великого Льос-Анджелеса відсвяткували 50-річчя праці свого культурно-освітнього і громадсько-політичного діяча — Миколи Петровича Новака.

Програму свята склав і керував нею Громадський комітет (Петро Марцінів — голова, Микола Медвідь — заміснник, Галина Білоус — секретар, Леонід Артемовський — скарбник, В. Божик, М. Мазуркі, О. Ґац, Ю. Вибачинський, І. Дутка, І. Гнип, Ф. Кошовий, А. Окрушко, П.Форманюк, Г. Старовійт — члени).

Цього дня до обіду в українських церквах міста відслужено молебні за здоров'я ювілята, а перед 2-ою годиною по полудні простора заля УКО була виповнена кількома сотками людей (своїх і чужих), хоч вступ був дещо задорогий (7.50 дол. від особи)- А о 2-ій год. у залі появився М. П. Новак разом із своєю дружиною та двома синами-соколами: Орестом і Тарасом.

Присутні в залі піднялися з місць і влаштували довготривалі овації, аж поки родина Новаків не заняла місць за столом у центрі, приготованих для них та для почесних гостей: духовенства: політично-громадських діячів і представників від поневолених народів.

Свято відкрив урочистим словом голова Комітету, Петро Марцінів, закликаючи присутніх уважно вислухати таємничий голос — п р и в і т, а ювілята розпізнати — розпізнати той голос, що линув, здавалося, з небес . . . Коли голос затих, із-за куліс на сцені з'явився ставний чоловік з радісним

Mykola and Nadia Novak

Soloist Yuri Vybachynsky
Piano Accompanist Lesya Kurilenko-Vachnianyn

ською громадою із промовами й улаштовують прийняття . . . Доповідь інж. Леоніда Артемовського-Таїрова покрилася довготривалими овaціями.

Життєвий шлях п. Миколи Новака чудово змалював у своєму виступі англійською мовою п. Микола Медв'дь. Останні його слова також покрилися овaціями, вставанням із місць і відспіванням "Многая літа" ювілятові.

Голова УКО п. Володимир Стойко глибокозмістовним словом дякував ювілятові за титанічний вклад праці в УКО, за його репрезентацію українців на протязі довгих років-десятиліть перед управою міста Льос-Анджелес і перед етнічними групами поневолених народів. Висловив своє особисте і всього УКО поздоровлення та побажання ювілятові довгих літ життя для української громади і українського народу.

Музично-вокальна частина почалася виступом балетної студії лотиша Ерґліса І. Смальцева (великого друга ювілята) — неперевершеним виконанням вальсу Йогана Штравса з оперети "Циганський барон". Славна оперова співачка (також велика приятелька родини Новаків), Розмарія Де Карльо із ентузязмом виконала "Ель Віті" (муз. Фернандо Абрадоф) і "Веселу Вдову" (муз. Франца Легара). Наш співак Юрій Вибачинський чудово виконав "Земле моя" (невідомого-автора) і "Ясени" (муз.Білаша слова М. Ткача) . . . Дальше п. Капітоліна Задорожна заворожила присутніх не лише блискучим виконанням пісні "Люблю вас" із оперети "Циганський барон" Йогана Штравса, а й чарівною своєю красою. . . Тож не дивно, що зібрала овації! Квартет "Полтавчанки" (Лідія Ємець, Рая Бересипко, Зіна Романюк і Галина Білоус) виконали пісні "Чорні очка" і "Знову сади цвітуть" — як завжди, ч у д о в о .Ліричне сопрано, Мирослава Крук, яка нещодавно прибула сюди з далекого Детройту, відспівала "Чужино" Григорія Китастого і "У перетику ходила" Миколи Лисенка (слова Т. Шевченка), викликавши загальне захоплення. Сподіваємось, що вона в майбутньому даватиме

Зліва: Лідія Ємець, інж. Л. Артимовський і Гала Білоус

Спасибі Вам, Милі Друзі, за участь, за шану!

Soloist Kapitolina Zadorozna, Piano accompanist Lesya Kurilenko-Vachnianyn.

лицем, що кинувся до ювілята з обіймами й поцілунками. . . Це був Микола Цимбалістий — український бізнесмен на сході ЗСА, там же й народжений. Свій великий український патріотизм завдячує п. Цимбалістий ще з молодости саме нашому ювілятові. Дізнавшись із газет про намір українців улаштувати свято М. Новакові, він прибув сюди щоб особисто взяти в ньому участь та поздоровити свого великого друга.

Далі було надано слово відомому в американських науково-інженерських колах інж. Л. Артемовському. Він виразними кольоровими мазками-словами намалював світлий образ ювілята. Почав із дня народження його (14 грудня 1902 р. в селі Мерешівці Рогатинського повіту в Галичині), розповів про службу ювілята в Укр. Галицькій Армії, як добровольця ще з юнацьких років, у лавах УВО на рідних землях; про його громадсько-політичну працю в Канаді і сході ЗСА, на фоні режисерської й артистичної діяльности; про його діяльність як продуцента українських фільмів "Наталка-Полтавка, "Маруся", "Галичина й Гуцульщина" . . ., про одруження з красунею Наді-єю Мандзій, народженою в Америці. . ., про переїзд до Голлівуду й працю в організації церковного й громадського життя, про ролю п. Новака в організуванні УКО, в придбанні та перебудові Народного Дому, про активну участь його в рятуванні скитальців, про матеріяльну допомогу їм у перевозі їх сюди й улаштуванні на працю; висвітлив ювілята як організатора великих культурно-мистецьких імпрез (напр. виступів Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка під кер. Г. Китастого, ансамблю пісні й танку "Калина" з Канади, величавого концерту мистецьких сил етнічних груп поневолених народів і ін.), його працю серед представників поневолених народів, довголічну працю дорадника Міської Управи Л[illegible] джелеса, на ратуші якої в У[illegible] дні щороку майорить наш жовтоблакитний прапор, а посадники міста виступають перед святочною україн-

Lidia Yemetz greeting Nadia Novak with bouquet upon entrance to the Ukrainian Culture Center.

Nadia Novak, Petro Marciniv and Mykola Medvid at Honoree's table.

ПОЧЕСНИЙ СТІЛ ЮВІЛЕЮ М. НОВАКА. Зправа: пані Стойко, пані-матка і о. Степан Готуляк, Надія, Микола і Орест Новак, пані-матка Чайковська і інші

нашій громаді насолоду своїм чудовим співом. . . Анатолій Валюх лірничо-драматичним баритоном виконав арію Устима Кармелюка однойменної опери (музика Валентина Костенка, автора також опер "Карпати" й "Кочубеївна", симфоній, скрипкових концертів, струнних квартетів, форт. етюдів і ін.) і викликав бурю оплесків . . . Українські народні танці, тріумфально виконані студією балетмайстра Е. І. Смальцева викликали бурю оплесків. Остання точка мистецької програми (дует із опери "Катерина" Миколи Аркаса), виконана Капітоліною Задорожньою та Петром Марціневим, також викликала овації. Її сопрано і його тенор звучали неперевершено, відтворюючи образи Катерини й Андрія напевно такими, якими хотів би їх бачити композитор, творець опери — Микола Аркас. . .

Акомпаніювала на цім концерті, як завжди, геніяльно Леся Вахнянин-Куриленко віртуоз гри на фортепяні. Та ще й із своїм весняним святочним настрієм виглядала королевою краси. Усі співаки-виконавці, відчуваючи, що апльодисменти після виконання їхніх точок відносяться і до акомпаніяторки, уклонялися їй і викликали із-за фортепіяна на центр сцени.

Після концерту відбувся обід із шампанським та проголошенням тостів за ювілята й його родину. Дружина пана Миколи виглядала чарівно, як у молодості. А сини, що перегнали батьків зростом на цілу голову, виглядали молодими козаками на Запорізькій Січі після тріюмфальної битви. . .

У дальшому ході свята координатор програми, маестро Володимир Божик, читав привіти ювілятові, які наспіли на руки святочного Комітету з усіх кінців світа, за вийнятком України. Їх було так багато, що маестро зачитав лише деякі, а далі тільки проголосив прізвища авторів і місця, звідки прибули привітання.

Надіслали:

УКЦерква св. Марії (Крилошанин о. М. Колтуцький), УПЦерква св. Андрія (о. мітр.

"POLTAVCHANKY" QUARTET, *left to right:* Zina Romaniuk, Halyna Bilous, Raya Beresybko *and* Lidia Yemetz.

Group of Maestro Erglis I. Smaltzoff dancing Ukrainian *"Zaporoski Hertz"* (dancers of different ethnic groups).

С. Г. Голутяк), УПЦерква св Володимира (о. П. Маєвський), УЕЦерква (пастор А. Гурин), і УПЦерква св. Михаїла в Міннеаполіс, (о-мітр. Андрій Кість).

Світські організації:

Надзірна Рада УКО (Є. Людкевич і О. Веселий), Станична Пластова Старшина (Е. Людкевич і Ірина Микитин) УНС, (П. Сильчак, секр.), Відділ 257 УНС (А. Рудник, голова), Відділи УРС (О. Панченко, секр.), ФКУ (Б. Микитин і О. Гац), ТАУ Сцени (С. Шумський, директор), Спортове Т-во "Україна" (Йосиф Івашко), "Полтавчанки" (Лідія Ємець, Галина Білоус, Зіна Романюк і Рая Бересипко), Відділ Т-ва Сприяння УНР (Е. Людкевич і д-р А. Олесіюк).

Позамісцеві організації:

УККА (проф. Л. Добрянський), Гол. Уряд УНС (Й. Лисогір), Укр. Ін. Бюро (Маруся Бек), ЦУ ОДВУ (проф. Б. Гнатюк і д-р Р. Клюфас), НТШ д-р. М. Стахів), УСГ Торонта (М. Селешко), Краєвий К-т УВФ (д-р. Р. Клюфас і д-р. В. Михайлів), Укр. Республіканський Комітет (В. Чопик), Укр. Республіканці Стейту Нью-Джерзі (М. Леськів), Капеля Бандуристів Китастого (Петро Гончаренко), Ансамбль "Калина" (Семен Джуган), "Вільне Слово" (д-р. С. Росоха) УВАН (проф. Л. Биковський), УСГ Віндзор (С. Корбан), Укр. Народній Архів, Детроіт (д-р. Я. Салецький).

Різні приятелі:

Проф. Микита Подруцький, проф. Петро Кондратенко-Панчук, інж. Леонід Артимовський-Таїрів, д-р. А. Жуковський, д-р. Законів з родиною, інж. А. Забудько, ред. Петро Ямняк, інж. Федір Кошовий, маестро В. Авраменко, письменник Улас Самчук, поет Іван Діденко, письменник Анатоль Юриняк, Г. Костюк, проф. Іван Овечко, проф. Семен Старів, проф. Роман Придаткевич, проф. Іван Отаман, проф. Василь Чайковський, проф. Іван Вовк, інж. Володимир Сіяк, інж. Леонід Романюк, інж. Степан Куропась, д-р. Володимир Душник, д-р. Ярослав Падох, інж.Володимир Чопівський, маестро Григорій Китастий, артист-маляр Іван Кучмак, маестро Володимр Божик, фільмовий актор Майк Мазуркі, фільмовий актор Джек Паланс, солісти: Галина Андреадіс, Капітоліна Задорожна, Олена Задорожна, Мирослав Крук, Роз.Марія (італійка), Петро Марцінів, Анатоль Валюх, Е. І. Смальців, Леся Куриленко-Вахнянин і М. Герець.

Привіти від поневолених Москвою народів:

Польщі, Румунї, Хорватії, Болгарії, Естонії, Литви, Чехо - Словаччини, Мадярщини, Білорусії, Латвії.

Від друзів:

Євген Скоцко, Андрій Дубас, Іван Харамбура, Володимир Різник, Мирон Сітницький, Володимир Хомицький, Микола Цимбалістий, Іван Пасічник, Євген Другінда, Іван Іванчук, Володимир Конопка, Степан Коцюба, Віктор Канів, Андрій Мельник, Дмитро Фодчук, Теодор Гордон, Іван Новак, (брат ювілята), Григорій Слюсар, Марічка Олійник, Дозя Бойчук, Анна Ільницька, Оля Деделюк, Гриць Чельняк, Микола Корінець, Микола Медвідь, Гліб Старовійт Юрій Вибачинський, Павло Форманюк, Іван Гнип, Андрій Окрушко.

З привітами були також пожертви на видання спогадів Ювілята Миколи Новака.

о. Петро Маєвський	100.00
Іван Новак (брат)	50.00
Микола Цимбалістий	50.00
Федір Гнип	50.00
Мирон Сітницький	25.00
Проф. Іван Отаман	10.00
Д-р. М. Стахів	10.00
Йосиф Любецький	10.00
Дозя Бойчук	10.00
Мирон Леськів	5.00
Гриць Чельняк	5.00

А на окрему увагу заслуговує НЕОЦІНИМИЙ ДАР — велика картина "НА СТОРОЖІ ВІКІВ УКРАЇНИ" (руїни Золотих воріт в Києві) славного маляра ІВАНА КУЧМАКА (друга М. Новака). Цей дар ціла заля відзначила овацією, коли голова Комітету п. П. Марцінів передав його ювілятові.

Привіт-поезію Анатолія Юриняка "Миколі Новаку" (автор сидів у залі) емоційно, артистично прочитала пані Лідія Ємець. А автор цих рядків прочитав зі сцени свого сонета-привіта.

Після привітів, на сцені з'явився Отець-мітрат УПЦеркви св. Андрія степан Галек-Голутяк разом із головою її братства, п. Миколою Чумаком, і управою церкви. В о н и викликали ювілята на сцену й урочисто вручили йому чудово вирізьблену меморіяльну дошку величиною 30 на 40 сантиметрів із по-мистецьки укріпленою на ній таблиці, на якій виґравіровано найважливіші дати життя й праці Миколи Петровича Новака, зокрема його вклад у нашу громаду й заслуги перед церквою. Ювілят був глибоко зворушений такою увагою, і також сердечно дякував всім тим, хто

Mykola Novak *and* Maestro Erglis I. Smaltzoff.

ЮРІЙ СМАЛЬЦІВ. Одинокий син пані і пана маестра Смальців. (теж балетмайстер)

прислав чи склав привіти, пан-отцям і церквам, що відслужили молебні, усім присутнім на залі . . . Підкреслив, що в своїй праці він завжди мав на думці добро української людини, громади, добро, волю і славу українського народу й України. Всі встали спонтанно з місць і проспівали "Многая літа".

Свято закінчилося гимном "Ще не вмерла Україна" . . .

17 квітня 1975 р. **Іван Діденко.**

Шляхи Ювілята: доброволець УГА і УВО, співорганізатор УСГ і УНО в Канаді, організатор ОДВУ і перших українських фільмів в Америці, піонер українського громадсько-політичного і церковного життя в Льос Анджелесі, Каліфорнія від 1943 року.

1. Ювілят Микола П. Новак з дружиною Надією.
2. Новаки з синами: (зліва) Орест, (зправа) Тарас.
3. (Зправа): пані Слава Стойко, паніматка Галик-Голутяк, о. міт. Степан Голутяк, Тарас, Надія Микола і Орест Новаки, паніматка Чайковська, паніматка Колтуцька і інші.

Taras Novak and Maestro Erglis I. Smaltzoff (Latvian) dear friend of Mykola Novak.

Панові Миколі Новакові
до дня його народження

Так, були у нас різні Миколи...
Та і ще є їх, – повне село...
Та такого,як наш, ще ніколи,
Ні у вас, ані в нас, – не було!...

Хай у вас який біль, чи недоля,
Чи душа у тривозі тремтить,
Та як тільки озветься Микола, –
Вже вас більше ніщо не болить...
А як в нашій громаді „Нар. Нива",
Засихає й не може родить,
То Микола доказує дива! –
Він її в один день воскресить!...
Й знов громада в „Народній Колибі"
Як і перше, – справляє балі!
А Миколі не скаже й спасибі.
Він, мабуть, не бажає собі...
Він не просить за працю заплати
І не любить крилатих подяк!
Він в громаді привик працювати
З юних літ! – Це ж Микола Новак!

Павло Форманюк

Лос Анджелес, 14 грудня 1974.

Аннуся і Павло Форманюк (Аннуся — чешка). 1943 рік, Прага. Наші подивугідні друзі.
— М. Н.

Павло Форманюк

ЯРОВІ СЛАВУТИЧЕВІ
до його ювілейного року, — 1978

Він родився у січні, в морозяну ніч!..
нестрашні йому всі завірюхи!..
В нього шабля -- іскриться! В очах його -- Січ!
І козацькі звороти і рухи...
Раз на нього напала юрба москалів...
Так, це сталось на площі у Римі!
Та він їх розметав, як снопів, по землі!
Аж римляни сміялись над ними!
Він не раз і не два цілий світ облетів!
І заглянув, -- де "можна" й "не можна"...
І багато захованих таєн відкрив,
За що був би загинув на рожнах...
Але він, з юних літ до халепи привик!..
Та й родився в колючому січні!
Він не трус-боягуз! -- Він козак-січовик!
Міцно держить в руці меч двосічний!...
...Він співа нам до вуха... Співа до душі...
Він співає -- про чорне і біле...
Він здвига монументи зо слів-порошин,
Щоб в них **правда** довіку горіла!

НОВИЙ ШЛЯХ - 25 ЛИСТОПАДА 1978

Яр Славутич

І ми, друзі, на знак, що він справжній козак,
У бурхливе його круглоліття,
Крім привітів-бажань, ми зробімо ще й так:
Заквітчаймо його лавровіттям!
Заспіваймо йому пісню слави гуртом:
Щоб дзвеніло й гуло в високостях! --
Хай всі чують кругом! -- Як вітаєм свого, --
Козака -- Бояна-Правдоносця!

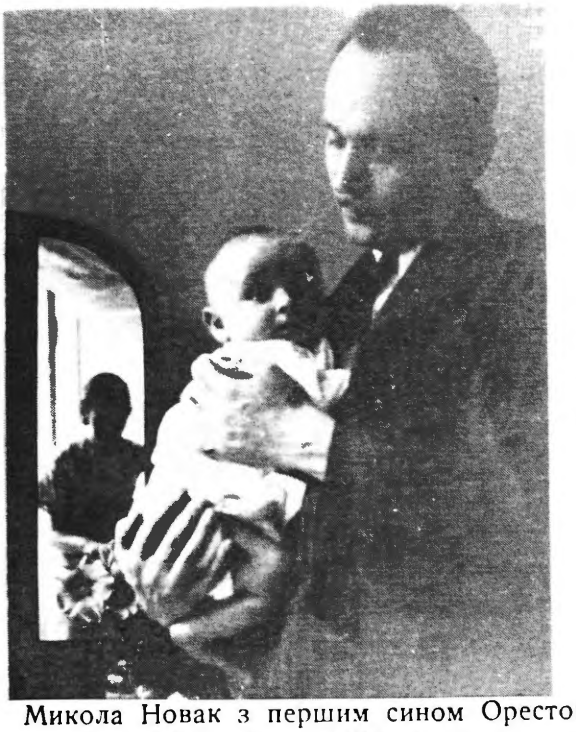

Микола Новак з першим сином Орестом
Нью-Йорк, 1938 рік.

Заслужений ювілей 50-річчя громадської діяльности МИКОЛИ НОВАКА

Громадський комітет в Лос Анджелесі в Каліфорнії, ЗСА, вшановує нашого заслуженого і невтомного громадського діяча п. Миколу Новака в неділю, 13 квітня 1975 р. ювілейним бенкетом з концертом при участі хору УПЦеркви св. Андрія, Квартету Полтавчанок, солістів — Мирослави Крук, сестер Олени й Капітоліни Задорожних, Анатоля Валюха, Костя Савченка-Гопфера, Петра Марцінева, українських танцюристів Смальцева, при акомпаньяменті Лесі Кириленки-Вахнянин.

Микола Новак — доброволець УГАрмії, член УВО, співорганізатор Української Стрілецької Громади (УСГ) і УНО в Канаді, організатор Організації Державного Відродження України (ОДВУ) у ЗСА і перших українських фільмів у ЗСА, піонер українського громадсько-політичного і церковного життя в Лос Анджелесі від 1943 року.

Пан Новак невтомний пропагатор і спомагач "Нового Шляху" від перших років його появи, а переселившися до Каліфорнії, приєднав нашому часописові звиш 500 передплатників та є постійним нашим кореспондентом з Лос Анджелесу.

Вітаємо нашого щирого Приятеля з так заслуженим ювілеєм.

НОВИЙ ШЛЯХ, СУБОТА, 12-19 КВІТНЯ 1975

Юбілей украінскага прыяцеля Беларусаў

У нядзелю 13 красавіка сёлета ў Украінскім Культурным Цэнтры ў Лёс Анджэлесе адбылося ўрачыстае сьвяткаваньне 50-цігодзьдзя грамадзка-палітычнай дзейнасьці для Ўкраіны на Ўкраіне й вонках яе ведамага ўкраінскага дзеяча Міколы Новака. На рассыланых запросінах шляхі Юбіляра былі абазначаныя наступна: ахвотнік УПА і УВО, суарганізатар УСТ і УНО ў Канадзе, арганізатар ОДВУ і першых украінскіх фільмаў у Амэрыцы, піянер украінскага грамадзка-палітычнага й царкоўнага жыцьця ў Лёс Анджэлесе ад 1943 году.

Беларусаў на юбілейным сьвяткаваньні прадстаўлялі сп-ва Часлаў і Юзя Найдзюкі. Яны злажылі Юбіляру найлепшыя пажаданьні здароўя й шчасьця на будучыню. Прыязьнь і супрацоўніцтва Беларусаў зь Юбіляром тут працягваецца актыўна ўжо каля 25-ёх гадоў. Вялікая актыўнасьць, гарачы патрыятызм, энтузіязм і арганізацыйныя здольнасьці слаўнага Юбіляра могуць служыць добрым прыкладам і для ўсіх Беларусаў.

Ю. Н.

— BYELORUSSIAN NEWSPAPER
BIELARUS, P. O. BOX 109, JAMAICA, N. Y.

New York, May — Травень 1975

ІВАН ОВЕЧКО (зліва) з М. НОВАКОМ
м. Лос Анджелес, Каліфорнія, 1963 рік.

ВШ. п. Петро Марцінів
Голова Ювілейного Комітету для
вшанування 50-річчя діяльности
Миколи П. Новака
Лос Анджелес, Каліфорнія

5-го квітня 1975 р.

Прошу Вас, пане Голово, передати всім членам Вашого Комітету та всій українській громаді з нагоди відзначення 50-річчя громадської діяльности п. Миколи П. Новака наступне:

Дорогі Друзі!

Історія заслужено похвалить Вас за те, що Ви не пройшли мимо такої події, як 50-річчя громадської, політичної, культурної, мистецької й церковної діяльности п. Новака. Пишу так не тому, шо п. Новак – мій особистий друг–приятель, а тому, що протягом десяти років свого побуту в Лос Анджелесі я переконався, що без Новака в Каліфорнії наші спільні досягнення як українців булиб набагато менші, ніж вони є тепер. І ще тому, шо тепер, мавши нагоду познайомитися зі свідченнями й документами про його діяльність ще до мого приїзду в Америку, ба навіть ще до останньої війни й масової української еміґрації до цієї країни, коли ше й багатьох із Вас, Дорогі Друзі, тут не було, – я не можу не схилити своєї голови перед його патріотичними ділами серед українців і чужинців на цьому континенті.

Як і шлях багатьох відданих, жертвенних українських національних діячів, та ше в епоху великих людських пристрастей, політичного фальшу на світову скалю, небезпек і цькування, шлях громадсько-політичної, культурної, мистецької й церковної діяльности п. Миколи Новака не був гладенький і встелений рожами – тернистий був його шлях. Але сьогодні – подивіться но на Новака! Ані тіні жалю! Ані крихітки злоби! Ані будь-якого вияву песимізму! Новак був, є та – певно – й буде зі своїм вродженим духом найбільшого оптимізму, бо так тісно пов'язаний із трудолюбивістю-працьовитістю. А все, шо він робив або хотів зробити, було завжди надхнене бажанням добра для української спільности і спільноти.

Та все ж, коли я думаю про довгі роки праці п. Миколи Новака для України й українців, чи не ще більше хочеться вшанувати в цей день його Шановну Дружину – пані Надію. Микола ж бо ще добре пам'ятає Рідний Край наш за далеким океаном, отже й боротьба його за Україну й українців по цей бік океану сприймається нами тут як щось, що

продовжується, тягнеться нитками аж під рідну стріху в Україні...

Але ж пані Надія ніколи тієї вимріяної України не бачила, тож, здавалося б, могла б бути не такою вже ревною до українських справ. Насправді ж – навпаки: вона, прийнявши оте обручальне кільце від Миколи на свій палець, взяла на свою шию, на свою голову, в своє серце і в душу всі болі й недолю поневоленого Москвою народу нашого та поруч свого чоловіка – патріота стояла і стоїть, напуваючи Миколу нектаром любови до України, гоючи його рани в боротьбі за неї та часом і вигладжуючи нерівну, тернисту дорогу його тяжкої праці з людьми різних характерів і вдач.

Тож – обом їм із далекого Колорадо гучне та шире: *„НА МНОГІ ЛІТА!"*

Ваш б. каліфорнійський „земляк"

Іван Овечко

Міннеаполіс, квітень 1975 р.

– Сказав наш Пророк України – Тарас Шевченко: „Слава не поляже,

А розкаже, що діялось в світі!...

Ваша прекрасна гра Потапа – мудрого парубка в Українськім Фільмі – „М а р у с я" – 1938 р. зробила честь і славу Вам і парубкам!

Слава Вам і Дорогій Вашій Дружині і синам Вашим – молодим соколам!

Б о ж е, В а с б л а г о с л о в и!!!

Високодостойного, сміливого та мудрого працівника на широкій народній українській ниві для добра і слави України і визволення нашого народу і почесного діяча в ЗСА і друга нашого *Миколу П. Новака* – сердечно вітаємо!

о. Андрій Анна Кість

Митрофорний протоієрей
о. Андрій й Анна Кість

На фото: священик УПЦеркви — митрофорний о. Андрій Кість. Міннеаполіс.

Мав бути нашим першим священиком в м. Лос Анджелес, коли ми тут 1946 р. організували першу УПЦеркву в Каліфорнії. Та Міннеаполіс не дав нам його. А це люди (паніматка і митр. о. Андрій Кість), яких "хоч до рани прикладай", — як каже наша пословиця.

—— М. Н.

Іван Овечко — новий доктор філософії

ПЕРЕД АКТОМ ПРОМОЦІЇ: (зліва направо) Декан Філ. Ф-ту УВУ проф. д-р Н. Полонська-Василенко, Ректор УВУ проф. д-р В. Янів і Продекан Філ. Ф-ту проф. д-р О. Кульчицький.

Перед промоцією на Доктора філософії УВУ: (зліва направо) о. Кальба, Овечко, Трач, Федоренко, Шуль.

ТРАВЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1971.

ЗГАДАЙМО, БРАТТЯ, НАШЕ ЗАКАРПАТТЯ

Згадаймо ж ми, браття, наше Закарпаття —
Зеленії гори, ясні полонини,
Плаї таємничі, багаті долини;
Бистрі наші ріки, виноград родючий,
Вино середнянське й овочі пахучі!..

Вівці там пасуться й воли круторогі..
Добре їх узріти здалека, з дороги..
Міста, села рідні, церковці старенькі,
Де ми так молились, як були маленькі!

Наш народ убогий, а духом могучий:
Привітливий, гесний і дуже робучий!
Віру і звичаї кріпко він тримає,
Владимира Князя в колядках згадає..

Тож згадаймо, браття, наше Закарпаття!
Молімось до Бога за нашу Країну
і згадаймо серцем і всю Україну!....

Написав о. АНДРІЙ КІСТЬ,
учитель в селах Карпатської України
в 1930-1936 роках

Д-р Маруся Бек

ПРИВІТАННЯ ДЛЯ ВИСОКОШАНОВНОГО ЮВІЛЯТА ПАНА МИКОЛИ НОВАКА

/У 50-річчя громадської діяльности/

Високошановний, Дорогий та Давнознайомий
Пане Миколо!

Не живучим, усним, а тільки оцим писаним словом приходиться мені вітати Вас у таку знаменну, важливу і святкову хвилину Вашого життя. Проте незмірно радію, що поруч усіх тих, яким сьогодні пощастило разом з Вами святкувати Ваш Великий День, дозволено і мені, хоч духово, втиснутися в тісне коло близьких Вам людей.
Коли б Ви були жінкою, а не мужчиною, як легко та вигідно було 5 мені переслати Вам великий букет квітів і їхньою, хоч німою, але напрочуд промовистою мовою передати цілий ряд тих почуттів, які Ваше 50-річчя спонтанно викликує у Ваших приятелів. Бож своєю пригаманною красою та своєю безпосередньо-широю мовою барвисті квіти далеко перевищують красномовність самого тільки слова.

Але тому, що Ви мужчина, пане Миколо, квіти не пригодяться. То хіба тоді по-козацьки тричі Вас поцілувати та міцним, дружнім стисненням руки привітати та на дальшому шляху життя всього доброго Вам побажати. Але долини і гори га широкі простори стоять на перешкоді такому особистому привітові. Ого ж залишаються тільки слова, оці слова, в які я хотіла б влити подих самого життя.

Не мені, що так далеко від арени Вашого буття жила, можна перелічувати всі Ваші життєві зусилля, Ваші добрі діла, Ваші посвяти та Ваші осяги на громадсько-народній ниві та все те, за що сьогодні не тільки місцева громада, але і вся українська спільнота прилюдно Вам дякує та належну почесть віддає. Це завдання згодом найкраще виконає літописець. Мені залишається хіба тільки пригадати Вам підхожі слова одного мудреця.

„Наше життя, – сказав той мудрець, – це Богом даний нам Дар. А нашим обов'язком – у слушний час повернути той Дар Богові ще кращим, як він був тоді, коли нам його передано". Тому життя являється безперервним процесом, в якому людина може той Дар, наче сирий алмаз, обробляти, полірувати, поліпшувати, витончувати та удосконалювати, щоб зробити його гідним до повернення у Божі руки.

ІВАН БЕК
Представник стейтової легіслятури

ЯРОСЛАВ ПАДОХ

Нью-Йорк, 4 квітня 1975

Високоповажаний Пан
Микола Новак
Голлівуд

Дорогий Пане Миколо!

Читаю в газеті про Ваш громадський ювілей і віри нейму. Чи аж так змінилися наші громади, що вшановують громадську працю з а ж и т т я людини? а може це благородний вплив на громаду Вашої 50-річної праці. А може наша громада на Заході неподібна до громади на Сході?

Та як би воно не було, дуже сердечно вітаю Вас із Вашим святом і Вашої громади й бажаю Вам, а ще більше Вашій громаді – шоб Ви жили сотню років – для її добра і слави.

Ваш *Ярослав Падох*

Бруклин, Н. Й.

Дорогий Пане Миколо!

З нагоди 50-лігнього Ювілею Вашої довгої та заслуженої діяльности для Української Визвольної Справи – вітаємо Вас щиро та бажаємо дальших успіхів у Вашій патріотичній роботі!

Привіт Вам, п-ні Наді та Синам –

Ваші *Володимир і Марко Душники*

Пане Миколо Новак, багато радости, щастя, здоров'я та довгих літ!

Нехай Всевишній Бог допоможе Вам у дальшій праці – для нашого українського народу, а Його рясне благословіння хай лине на Вас.

Цього бажає Вам,

Пастор П.У.Є.Б. Церкви А. Гурин

13.23.75.

У. С. за своєю машинкою "Орга" в Рівному

Брат Федот Самчук з дружиною Любою і дітьми – Лідою і Віктором.

Промовляє Володимир Петлюра, син Олександра — брата Симона Петлюри.

Торонто, 7. 4. 75.

Ювілейний Комітет
для вшанування 50-ліття
громадської діяльности
Миколи Новака
Лос Анджелес.

Дорогий і Вельмишановний Пане Ювіляте!

З особливою приємністю приєднуюсь до думки нашого громадянства – вшанувати, підкреслити й оцінити такий відтинок часу Вашої громадської, культурної і політичної діяльности, яким є Ваше 50-ліття.

Наше українство у світі, а зокрема в ЗСА, дякуючи таким одиницям, як Ви, досягнуло високого рівня свого матеріяльного, громадського і культурного діяння. Ви належали завжди до передових і невтомних ініціяторів і діячів цієї нашої національної і людської справи. Я дозволив собі це підкреслити також у моїй книзі „Союз над Гудзоном", яка має вийти ще цього року заходом Українського Народного Союзу в Джерзі Сіті.

Посилаю Вам і Вашій дорогій пані–дружині мій найсердечніший привіт, а також побажання здоровля, нових успіхів і нових перемог. З великою приємністю пригадую моє перебування у Вашому гостинному домі 1967 року. Прийміть також щирий привіт від моєї дружини Татяни.

Повний до Вас глибокої пошани

Улас Самчук

Улас Самчук

Торонто, 29. 5. 1975.

Вш. Пан Микола Новак,
Лос Анджелес.

Дорогий, прекрасний Друже!

Вибачте, що трохи спізнився з відповіддю на Вашого листа і чека на $82.00, за що я Вам і членству відділу УНС дуже і дуже вдячний.

Вдячний за Ваші привітання, які, на жаль, на день спізнилися і ми не могли внести їх до привітань мого свята (19 квітня ц. р.). Але і так для мене Ваше привітання мало велике значення. За цей час дістав їх чимало і не маю змоги всім відповісти вчасно. Я мав також дуже гарну ювілейну імпрезу в Едмонтоні 9-го цього місяця. А також дуже гарно відгукнулась вся наша преса, радіо і навіть телевізія. Також згадали мене досить злим словом совєти в "Літературній Україні", де мені присвячено великий памфрет з безліччю найдикіших вигадок і брехонь. Але і це добре, при наших умовах політичних і моральних.

Завжди пригадую мою у Вас гостину, яка, до речі, описана в моїй книзі про українство Америки і яка має вийти вже цього року, як що мої видавці (УНС) додержать свого слова. Та книга "Союз над Гудзоном" має вийти також в мові англійській до 200-ліття ЗСА. Так є поставлено на раді УНС. Тепер я працюю переважно над спогадами.

Прошу — пишіть мені!

А тим часом вітаю Вас і Вашу милу дружину дуже і дуже сердечно. Від себе і моєї дружини.

Повний до Вас сердечної пошани,

Улас Самчук

Вельмишановний і Високоповажаний

Пане М. П. НОВАК!

Прийміть від мене щире, сердечне поздоровлення з нагоди Вашого 50-річного Ювілею Громадської Діяльнасти.

Хай Господь Милосердний обдарує Вас своєю ласкою й пошле Вам здоров'я й многих літ ще працювати на добро нашого Народу!

Дуже жалію, що не можу взяти особистої участи в Вашому Святі, бо в цей день маю концертний виступ в Сан-Дієго з приводу освячення нової залі української католицької церкви.

Петро Кондратенко-Панчук

З глибокою повагою:

Петро Кондратенко-Панчук

10 квітня 1975 р.

Помер проф. Петро Кондратенко

Дня 7-го квітня ц. р. помер у місті Сан Дієго на 79-му році життя визначний український диригент, близький приятель та помічник славного керівника хору „Думка" Нестора Городовенка — Петро Андрійович Кондратенко.

Миколі П. Новакові — присвята

Мені здається, тільки вчора
Похоронив мою Оксану!
А наді мною звисла змора
І в серці мому точить рану!

То, не дивуйся, милий Друже,
Що не пишу листів до Тебе,
Та то мені і не байдуже,
В якій знаходишся потребі?

Чи вже здоров і козакуєш?
Чи зиов пірнув у працю,
І знов у поті Ти гаруєш,
Бо масш вдачу Ти козачу!

Та вір, не вір — немає днини
В молитві все ж таки з Тобою,
І дармо вістки, як билини
Я жду з повитою журбою!

Нехай оці рядки за себе кажуть:
Про біль душі, мою розпуку,
Нехай летять і перекажуть,
Який несу я хрест і муку!

Як плачу днями і ночами,
Ніде знайти мені спокою!
Не раз до Неї спішно і до Мами,
Не знаю вже і що робить з собою?

Такий тернистий шлах судила доля
І так собі закпила з мене,
І б'є мене з чужого поля,
І серце б'є моє зранене!

Воно в жалобі гірко плаче,
Самітність не дає спокою,
Зі всіх боків терпіння гачить,
Отак іду зі сумом і журбою!

Лишився сам на бездоріжжі,
Минає час — поволі втіче.
Отак мене лишила в горі,
Моя кохана Беатріче!

То не дивуйсь, що так ридаю,
Бо так розтерзаний горюю,
Не раз мою взиваю Навзікаю,
Якби полегшу я відчую!

Таке моє життя в скорботі,
Шлях встелений туманом,
На стрічу йду своїй Голготі, —
А тим часом — живу обманом!

21 березня 1976

Петро Ямняк

У 200-РІЧЧЯ ЗРУЙНУВАННЯ ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ

(15 — 16-го червня 1775-го р.)

Готується Америка вже відзначати
в наступнім році славне двостоліття волі,
Коли Джордж Вашінґтон поставив всіх на чати
і силою гармат досяг всім ласк у долі!

А Україна в цьому році відзначає
дві сотки років зруйнування сонця-Січі,
коли настала ніч, народ пройнявсь відчаєм,
коли всій нації зирнула смерть у вічі!

Дві сотки років мук і стогону, і плачу.
Пили й п'ють шовіністи з серця кров козачу!
І мову цілого народу зневажають!

Вір, з'явиться там Святослав на виднокрузі!
Сусідів перетворить він у щирих друзів...
Чекай на ниві з праці щедрого врожаю!

Іван ДІДЕНКО

"НОВІ ДНІ", жовтень 1975

„Кантата" Новакам

12

Два ради

Ми-ко-лі Пет-ро-ви-чу СЛА — ВА! СЛА — ВА!
О-рес-ту, ТА-РА-СО-ВІ СЛА — ВА! СЛА — ВА!

mf

ТА-РА-СО-ВІ СИ-НУ, О-РЕС-ТУ ЗАВ-ЗА-ТО-МУ СЛА-ВА НА-ДІ-Ї щей Я —

p

cresc...

f

-КІВ-ЛЕВ-НІЙ!

ff

Fine

Іван Вовк

ПЕТРО ЯМНЯК

Талановитий редактор. Палкий патріот України.

ВШ. Пан
Петро Марцінів

ПРИВІТАННЯ

для Високоповажаного Пана Директора Миколи Новака, з приводу його 50-літнього Ювілею праці на громадсько-суспільно-політичному полі

Висококоповажаний і Дорогий Пане Директоре!

З нагоди так світлої події у Вашому житті – 50-літньої невтомної праці на народній ниві, пересилаю Вам мої найщиріші побажання кріпкого здоров'я та рівночасно схиляю голову перед Вашим патріотизмом у праці для рідного Народу, рідної Батьківщини – нескореної України! Бажаю Вам, щоб Ваші задушевні бажання сповнилися і Ви дочекалися Великої Хвилі – Воскресіння рідної Батьківщини! Її Волі, Світлої Долі й повної незалежности та Соборности всіх наших зібраних докупи Земель!

Буду в цьому дні думками з Вами й радіти Вашими успіхами в житті, що є саме доказом – Ювілей з цього приводу.

Кріпко Вас обіймаю і буду благати Всевишнього для Вас багато ще радости в житті та світлих днів.

Широ Ваш

/Підпис/ Петро Ямняк

Кліфтон, Н. Дж., 5-го квітня 1975 року

PROF. BAZYLI TSHAJKOWSKI

День знаменний

З нагоди ювілею М. П. Новака

*Н*ині день знаменний,
*О*б'єднує всіх нас.
*В*ина в нім – ювілейний,
„*А*ннуал'ї" час.
*К*ому складаєм почесть?
*У*знай, читаючи з руки:
Зверху – вниз – вся точність
Курсива азбуки.

Дорогий Миколо!

Від усього серця поздоровляю Тебе з Твоїм ювілеєм 50-тирічним громадської української діяльности.

Хай Тобі Бог пошле на довгі, довгі роки сили, здоровля і щастя, як у Твоєму житті, так і в тому, що створило Тобі цей Твій ювілей.

Також вітаю і поздоровляю Твою Дружину з цим знаменним днем.

Хай гучно пролунає:
„Слава Ювілятові!
Слава Йому!"

Твій Проф. Василь Чайковський

7.квітень.1975 р.

П.С. Великий маю жаль і сум, що не можу бути у цей день з Тобою. Причини Ти знаєш. Але... в цей день і час думкою і серцем буду з Тобою!!!

9-го квітня 1975 р.

Дорогий Друже і Побратиме по зброї!

На Твій Ювілей приїхати не можу! Шлю Тобі щирий привіт та побажання до дальшої праці для добра української нації, як також прийми від мене щире признання за Твої минулі роки, які Ти посвятив для добра нашої дорогої України.

Хай цей Твій відданий патріотизм, який Ти вложив на протязі 50 років, буде приміром для нашого будучого покоління, іти слідом Твоїм об'єднано – завзято до бажаної цілі – Вільної, Незалежної Української Держави.

Широ вітаю, Твій друг був. Усусус і Гетьманець

/Підпис/ Євген Драгінда

ТОВАРИСТВО ПРИЯТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ВІДДІЛ ЛОС АНДЖЕЛЕС, КАЛІФОРНІЯ

13 квітня 1975 р.

До
Високоповажаного Пана Миколи Новака
в Лос Анджелесі.

Високоповажаний і Дорогий Друже!

З нагоди 50-літнього Ювілею Вашої праці для добра нашого народу сердечно Вас вітаємо і просимо ласкаво приняти від нас, від Управи та від усього членства наші сердечні ґратуляції, – та з тим Вашим Ювілеєм сердечно вітаємо також Вашу Високодостойну Дружину й обох Синів.

Ваша віддана праця на тому довгому життєвому шляху в колі своєї родини, своїх громад і свого народу була завжди стремлінням до краси, а вона, ця краса – це щось величне, шляхетне, божеське, – це все те, що ми називаємо добром, любов'ю, радістю і щастям.

Нехай Господь на дальшому Вашому життєвому шляху наділить Вас силою і кріпким здоров'ям іти дальше тим шляхом краси та нехай Він ще на довгі роки задержить Вас у колі Вашої Родини і в колі нашої громади. –

Остаємось з глибокою пошаною до Вас і сердечно здоровимо, –

За провід і членство Відділу

Євген Людкевич — *Голова*
Микола Чумак — *Секретар*

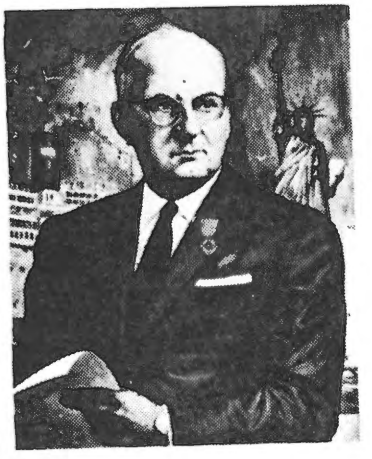

Д-РА ВОЛОДИМИР ҐАЛАН

ЗЛУЧЕНИЙ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОПОМОГОВИЙ КОМІТЕТ

9 квітня 1975 р.

До
Ювілейного Комітету Віддання Пошани
Вельмишановному Панові
Миколі Новакові

До віддання пошани в 50-ти ліття громадської діяльности Вельмишановного Пана Миколи Новака прилучається й Екзекутива ЗУАДК-у, бо Шановний Ювілят брав дуже живу участь у праці нашої установи, зокрема в помочі й допомозі потребуючим нашим землякам

Особливо був дуже активним в харитативній допомозі при масовім переселюванні наших скитальців.

Оцим висловлюємо Шановному Ювілятові щиру подяку за все, що він вдіяв для допомоги нашим землякам в нещастю і потребі. Рівночасно бажаємо ВШ. Панові Новакові ще довго прожити і працювати для добра української справи.

З правдивою пошаною

Др. Володимир Ґалан, президент

ПРИМІТКА:

Св. п. д-р Вол. ҐАЛАН відійшов у вічність 5-го липня 1978 р. Помер на 85-му році життя.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ (ОДВУ)
в Злучених Державах Північної Америки

Нью-Йорк, 8 квітня 1975 р.

ВШановний Пан
Микола Новак
Лос Анджелес, Кал.

Вельмишановний Дорогий Друже Ювіляте!

Центральна Управа Організації Державного Відродження України (ОДВУ) пересилає Вам щиросердечні привітання з нагоди відмічення Вашої 50-літньої громадської діяльности.

На протязі п'ятидесяти років стояти стало в перших рядах боротьби за кращу долю свого народу – як вояк Української Армії, як член Української Військової Організації, Організації Українських Націоналістів, Організації Державного Відродження України – все вірний ідеям виписаних на боєвих прапорах тих Організацій – може тільки людина великої міри, твердого і невгнутого характеру.

До того ряду людей належите Ви, Дорогий Друже Ювіляте, який весь час посвятив праці для громади, її організацій в ім'я допомоги Українському Народові в його тяжкій боротьбі.

Це наше привітання є рівночасно подякою і признанням для Вашої праці від всього членства ОДВУ і побажанням в доброму здоровлю відсвяткувати наступний Ваш Ювілей – сповнений радістю вже Незалежної Держави Українського Народу.

Слава Україні!

За Центральну Управу ОДВУ

Проф. Богдан Гнатюк
Голова

Др. Роман Клюфас
Секретар

CENTRAL EXECUTIVE COMMITTEE
140-42 Second Ave., Room 22, New York 3, N. Y.
Cooper Sta. P. O. Box 4, New York 3, N. Y.
Phone: GRamercy 7-7860

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА, ІНК.
302 В. 13-та вул. Нью-Йорк, Н. Й. 10014

ВШ. Пан Микола Новак
Лос Анджелес, Каліфорнія.

Високошановний і Дорогий Ювіляте!

Українська організована громада відзначає Ваш світлий ювілей 50-ліття громадської діяльности в найвищій мірі заслужено.

Ви у Рідним Краю сам, а тепер на американській землі разом з Вашою Милою Дружиною, Достойною Пані Надією, впродовж десятків років поклали свій ум, серце і труд уміло, витривало, непохитно і жертвенно для добра українського народу.

Ви разом з Дружиною і однодумцями – приятелями розбудовували і творили нові організовані форми національно-громадського життя і в усіх ділянках виявили непроминаємий успіх.

Зокрема великі Ваші заслуги в розвитку культурно-мистецького руху серед українців в Америці і Ваше повне зрозуміння підтримки української вільної незалежної науки буде записана в історії українців у межах З'єднаних Стейтів Америки для тривалої пам'яти грядущих поколінь.

Тимто від імени Секції Історії України в Науковім Товаристві ім. Т. Шевченка сердечно вітаю Вас і Вашу Дружину з цим заслуженим Ювілеєм і бажаю Вам Обом, щоб Всевишній ласкаво дарував Вам далі родинне щастя і міцне здоровля для продовження Вашої дотеперішньої успішної громадської праці ще многі, многі літа.

За Секцію Історії України НТШ

/ Підпис/ Матвій Стахів
/проф. д-р, директор Секції./

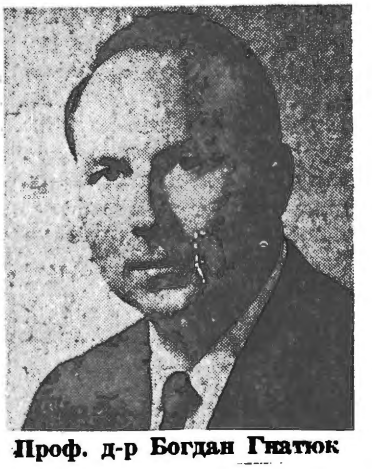

Проф. д-р Богдан Гнатюк

Інж. Степан Куропась

Чікаґо 8 квітня 1975

Дорогий Друже Новак!

Ґратулюю Вам, що Ви видержали на пості Громадської Справи 50 літ! Що задержали лінію, і не кривили душею. Що були все у перших рядах фронту – народньої роботи!

На Многая Літа, друже Новак!

Степан Куропась

Степан Куропась

Венеція, Флорида – 5-го квітня 1975

До

Хв. Ювілейного Комітету Вшанування 50-ліття Громадської Діяльности Миколи Новака.

Щиро вдячні за Ваше запрошення на ювілейний бенкет та жаліємо, що не можемо особисто разом із Вами вшанувати нашого давнього приятеля й друга п. Миколу Новака на ювілейному святкуванні в Лос Анджелесі. Тому бодай оцею дорогою хочемо зложити Йому наші щиросердечні побажання й привіт та рівночасно подякувати Йому за Його довголітню віддану працю в Центральній Управі Організації Державного Відродження України та в 10-му Відділі ОДВУ в Нью-Йорку. Ми горді за його осяги, за це, що українська націоналістична організація УВО–ОДВУ надхнула Його для служіння своїй громаді й нації й що Він не зійшов із вибраного шляху!

Бажаємо Йому та Його вірній пані Надії, що разом із ним посвячувала так багато свого часу й серця для праці в організації й в громадських установах, кріпкого здоровля й сил до дальшої активности для добра й слави нашої Батьківщини!

Павлина і Володимир Різник

Марія і Іван Харамбура

Павлина й Володимир Різник

Марія і Іван Харамбура

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА РІЗДВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
Голлівуд, Каліф.

11 квітня, 1975

Дорогий Ювіляте Пане Новак:

Дуже жалую, що не можу особисто бути на 50 літньому Ювілею Вашої громадської діяльности. В Сан–Дієґо, де я доїздив роками на місійну працю, збудовано народний дім, і в цю неділю, 12 квітня, є посвячення цього дому. Я вже давніше приобіцяв там бути.

Я радий тим, що українська громада в Лос Анджелесі влаштовує Вам цей Ювілей. Ви на це вповні заслуговуєте.

Всі Ваші прислуги в громадській діяльності вже будуть вповні вичислені на цьому святі.

Я тільки так поверхово згадую про це, що мені подобалося у Вашій діяльності.

Всім є це звісне, що скоро появилось замітне число українців у Лос Анджелесі, Ви старались, щоби вони були зорганізовані. Ви їх вишукували і згуртовували до народної праці.

Приїжджаючим гостям до Лос Анджелесу Ви послуговували як могли. Обвозили їх, щоби показати їм кращі місця, а між тим і українські установи, не поминаючи і нашої Української Католицької Церкви.

Вашим сердечним бажанням було, щоби в Лос Анджелесі був Український Народний Дім. Коли вже його куплено, то знаємо, скільки труду і праці Ви вклали, щоби його призбодити до вимог громади. Думаю, що Вам буде понад міру приємно, що власне в цім Народнім Домі відбувається цей Ваш Ювілей.

Підсумовуючи все, можна сміло сказати, що Український Лос Анджелес не був би таким, як він є, якби не було Вашого старання.

Жичу Вам в доброму здоров'ї ще многих літ прожити і дальше працювати на добро української громади.

О. Михайло Колтуцький

о. Михайло Колтуцький

о. Михайло Колтуцький

Фото з перших часів існування української католицької парохії в Лос Анджелесі:

о. Роман Лободич з парохіянами — 1948 р.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА СВ. ВОЛОДИМИРА В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ

13 квітня 1975.

Високоповажане Панство
Микола і Надія
Новак
м. Лос Анджелес, Каліф.

ВЕЛЬМИШАНОВНЕ ПАНСТВО!

Вітаю перше Вас, Вш. Пане Новак, з великим святом – 50-літтям ВАШОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ, в яку Ви вклали багато своїх сил, енергії і знання, пробиваючи тут, в м. Лос Анджелес, перші стежки для української культурної праці.

Вітаю також Вш. П-ні Новак з довголітнім ювілеєм не тільки тяжкої і самовідданої родинної праці, але разом і громадської, бо праця чоловіка не може бути вповні успішною без співпраці в ній дружини.

Нехай Бог зберігає Вас здоровими й Вашу Родину ще НА МНОГІ ЛІТА!

До цих вітань і побажань приєднується й моя дружина.

При цій нагоді з вдячности за Вашу щиру гостинність в перших днях мого прибуття до Лос Анджелес для зорганізування Парафії, Складаю Вам скромний дар у сумі 100 /сто/ долярів, які прошу прийняти як вияв мого признання Вам за цінну гостинність.

Банковий готівковий чек на 100 дол. тут вкладаю.

З належною пошаною
до Вас Обоїх – *о. Петро Маєвський*

Жіноче Т-во при парафії. Голова Т-ва — **Наталія Кручковська** (праворуч біля о. о. Маєвського).

Всч. о. **Петро Маєвський** — настоятель парафії **св. Володимира**

Від Т-ва Симона Петлюри
Укр. Роб. Союзу
Лос Анджелес, Каліфорнія.

ВИСОКОПОВАЖАНОМУ
Миколі Петровичу
НОВАКОВІ

З нагоди ЗОЛОТИХ роковин Вашої невтомної високопатріотичної української громадської, культурно-національної й мистецької праці, сердечно Вас вітає Управа й членство Товариства Симона Петлюри – 268 Від. Українського Робітничого Союзу.

Це Ви заініціювали й здійснили в тяжкій і наполегливій праці придбання й пристосування Народного Дому – Осередку культури, освіти й суспільно-політичного життя Української Громади Лос Анджелесу, Каліфорнія.

Завжди пам'ятатимемо й цінуючи Ваш великий труд, за Ваше з сім'єю здоров'я молитимемо ВСЕВИШНЬОГО!

Олесь Панченко
/Організатор УКРС на стейт Каліф./

Олесь Панченко — постійний дописувач до "НАР. ВОЛІ" й "УКР. ВІСТЕЙ" (Німеччина) зі своєю дружиною **Оксаною.**

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ, ІНК.
Лос Анджелес, відділ Ч. 257

13 квітня 1975 р.

Високоповажаний Пан Микола П. Новак,
В ДЕНЬ 50-РІЧЧЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ

Високоповажаний і Вельмишановний Пане Новак!

В день Вашого Ювілею наша союзова громада має честь і привілей прилучитися до цих загальногромадських святкувань Вашого Ювілею та спільно вшанувати Ваш труд, посвяту і працю, яку Ви вложили у наше громадське життя.

Спеціяльно ми, союзівці, вдячні Вам за працю на союзовій ниві як бувшому довголітньому Голові нашого Відділу і Делеґатові та як теперішньому Голові Контрольної Комісії нашого Відділу.

Наше щиросердечне спасибіг, та нехай Всевишній наділить Вас усіми ласками, щастям та кріпким здоров'ям ще на многі та многі літа!

За Управу і членство 257 Відділу УНСюзу,

Августин Й. Рудник

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
Відділ 257
Лос Анджелес, Кал.

13-го квітня 1975

Шановний Пане Микола Новак!

З нагоди Вашого 50-ліття громадської діяльности наш відділ хоче пригадати про Вашу діяльність в нашім відділі Українського Народного Союзу за 25 років.

При Вашій помочі цей відділ був зорганізований, і перші чотири роки Ви були скарбником, другі чотири роки заступником голови, а відтак через десять років головою відділу, а тепер на протязі семи років головою Контрольної Комісії, і були делеґатом на двох конвенціях Українського Народного Союзу.

Хочемо пригадати, що під Вашим проводом наш відділ відсвяткував 30-го квітня 1960 року 65-ліття

Августин Рудник

— голова Від. 257 УНСоюзу

Петро Сильчак

(секр. Від. УНС)

УНС, дохід з цього свята (300 долярів) пішов на Фонд ремонту Дому Українського Культурного Осередку, а 9-го травня 1964 року з нагоди 70-ліття УНС була ювілейна імпреза „Радість Весни".

Бажаємо Вам ще багато літ прожити і працювати для добра УНС і української громади.

СЕРДЕЧНА ПОДЯКА –

Василь Сильчак

(з братанком Євгеном)

Петро Сильчак, Секр. відділу 257 УНС

НА 50-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ГРОМАДСЬКОЇ ПРАЦІ МИКОЛИ Й НАДІЇ НОВАКІВ, 13-ГО КВІТНЯ 1975 РОКУ

Дорогий Друже Миколо й Мила Надійко!

У цей великий день у Вашому житті, у 50-літній Ювілей Вашої праці на українському громадському полі, колись раніше в Нью-Йорку, а тепер у Каліфорнії, прилучуємося – я й моя дружина – до шановних спонзорів Вашого Ювілею й з глибин наших сердець і наших почувань пересилаємо Вам наші найсердечніші ґратуляції, привітання, гарячі побажання й вдячність за Ваші безкорисні турботи на протязі півсотки літ для України, для її волі, для свого народу, для поширення українського імени на американському континенті.

Якщоб Україна в цю хвилину могла промовити, то певно з радістю промовилаб і сказалаб: „Будьте благословенні, мій Сину й моя Дочко, в далекій Америці! Ви одні з найменших у моїй родині мене не забували, мною турбувалися, боронили мене перед ворогами почерез 50 дуже бурхливих літ цього 20-го сторіччя, і Ваша муравлина, але вперта й світла праця не пішла на марне. Я, Україна – живу, і Ви житимете. Оце Вам, мій Сину і моя Дочко, моя заплата. У моєму Пантеоні й Ваші імена, Миколи й Надії Новаків, будуть пишатися

„Поки сонце сходить
Поки живуть люди".

Зі східнього побережжя, з Нью-Джерзі, прилучуємося до шановної ювілейної громади й співаємо:

„Многая, многая, многая Літа Миколі й Надії Новакам!!"

Широ Ваші

Іван Пасічник

Іван і Євгенія Пасічники

ҐРАТУЛЯЦІЇ – ЮВІЛЯТУ М. П. НОВАКОВІ ГОЛОВІ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ СПОРТОВОГО ТОВАРИСТВА „УКРАЇНА" І СПІВОРГАНІЗАТОРОВІ УКРАЇНСЬКОГО СПОРТУ В ЛОС АНДЖЕЛЕСІ, НАЙЩИРІШІ ПОБАЖАННЯ ЗАСИЛАЄ

Йосиф Івашко

Йосиф Івашко

Лос Анджелес, квітень 1975 р.

Дорогому Другові Миколі Новакові, в 50-ліття Його неоціненої піонерської праці для добра України і Його невідступної – терпеливої Любої Дружини Надії – наші найсердечніші ґратуляції і побажання на Визвольному Шляху – України, прийміть наш скромний дарунок на довгу пам'ять нашої Дружби, картину: *„НА СТОРОЖІ ВІКІВ УКРАЇНИ"*. („Руїни наших Золотих Руїн в Києві, як свідок і гордість нашої Слави!)

Квітень 1975.

Оксана і Іван Кучмаки

ІВАН КУЧМАК, артист–маляр з дружиною Оксаною /1967 р./

Остап Гац

До Ювілейного Комітету для вшанування 50-літнього Ювілею громадської діяльности Микола Новака.

Від Фонду Катедри Українознавства
Відділ Лос Анджелес.

Фонд Катедри Українознавства, Відділ Лос Анджелес, вітає Ювілята Миколу Новака як свого члена, прихильника і співпрацівника Фонду Катедри Українознавства на терені Лос Анджелес.

Фонд Катедри Українознавства, Відділ Лос Анджелес, бажає панові Новакові кріпкого здоров'я та витривалости до дальшої громадської діяльности на ниві українського суспільства.

Фонд Катедри Українознавства,
Відділ Лос Анджелес.

Богдан Микитин
Остап Гац

голова–інж. Богдан Микитин секретар–Остап Гац

Стан. пласт. старшина — 1969 р.
Марта Людкевич, пл. есн. (автор нарису про пласт)
Євген Людкевич, пл. сен. **Михайло Будник,**
пл. сен. **Дарія Чайковська**

Б. Микитин

Анна Микитин

П Л А С Т
ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
Пластова Станиця Лос Анджелес, Каліфорнія

13 квітня 1975 р.

До
Високоповажаного Пана Миколи Новака,
члена Пл. Станиці Лос Анджелес.

Високоповажаний і Дорогий Друже!

З нагоди Вашого Ювілею 50-річної невтомної праці на громадсько-політичній і церковній нивах на Рідних Землях, в ЗСА і в Канаді, – просимо Вас ласкаво прийняти від нас, від Проводу і від всього членства нашої Пластової Станиці, наші дружні і щиросердечні ґратуляції і побажання.

Бажаємо Вам дальшого успіху у Вашій праці, а Всевишній нехай Вас наділить і дальше кріпким здоров'ям і збереже Вас між нами ще на довгі і довгі роки!

Сердечно вітаємо Вас і здоровимо,
За Провід і членство Пл. Станиці.

пл. роз. Ірина Микитин
пл.сен. Євген Людкевич

пл.сен. Євген Людкевич пл. розв. Ірина Микитин
Станичний Писар

***

Вельмишановний і Дорогий Ювіляте!

Спішимо обоє з дружиною привітати Вас у цей важний день не тільки у Вашім життю, але в житю всієї української громади ЗСА. Ваш вклад у розбудову нашого організованого життя належно оцінить так історія України, яку Ви боронили від ворогів, а тут Ви своєю жертвенною працею дали приклад громадсько-політичного діяча. Ваше ім'я буде золотими буквами записане в нашій історії.

Хай Бог дасть Вам дожити і побачити вільну Україну.

В цей радісний день Вашого життя прийміть найщиріші побажання здоров'я, щастя і многих літ та щиро сердечний привіт.

Святослава і Антін Жуковські

Святослава і Антін Жуковські

П. С.

Моя дружина також просить щиро Вас від неї привітати, а також Вашу Достойну Дружину, яку вона сердечно полюбила пізнавши Вас у Нью-Йорку.

А. Ж.

Вельмишановному і дорогому Другові Миколі Новакові

Дорогий Ювіляте!

В цей день так великого Торжества 50 річчя громадської діяльности прийміть і наше скромне привітання і побажання до всіх тих численних поздоровлень і привітів, що матимете їх у дні цього Вашого Ювілею. Жалуємо, що не можемо прибути на вшанування Ювілята тільки тому, що ділить нас такий великий простір, але душею і думками ми є з Вами та між Вашими численними приятелями та друзями цей день належить до Вас, дорогий Ювіляте, у котрім Ви одержите заплату за Вашу довголітню цінну працю. Тож прошу прийняти цих кілька скромних слів як скромну китицю квітів на звеличання Вашого заслуженого Ювілею.

Дорогий Ювіляте і достойні гості, дозвольте прилучитись в душі до грімкого унісону з усієї сили загриміти з усіми Вами:

„Слава і многії літа!"

Вам вірні

7-4-1975

Іван і Надія Отаманці

А. ЮРИНЯК

МИКОЛІ НОВАКОВІ

до дня народження

Є на світі люди
На гроші багаті,
Що від батька чи від діда
Прийшли їм до хати.

Інші є, що хистом
Немов тим намистом
Змалку їм щастить блиснути -
Славу й гріш здобути.

Але є ще й треті —
Діячів портрети:
Ці про себе забувають,
За громаду лише дбають,
У цім колі — наш Микола.

Мов колишній Каменяр
Ніс на плечах цей тягар
Праці — жертви для народу —
Отакий Микола зроду!

Вже не раз душа боліла
Від байдужости й обмов;
Скроні з туги посивіли —
Та не згас внутрі вогонь.

Так! вогонь душі не гасне,
І життя в борні є красне,
Повне віри і надії!
І свідомість з тим міцніє:

— Не згубив я Божий дар,
Не втопив, не змарнував —
Весь його — громаді дав!

Інж. В. Сіяк — абсольв. держ. укр. гімназії (Львів, 1918-27) і політехніки (1927-33).

Сан-Дієґо, 9. квітня 1975.

ДОРОГИЙ ПАНЕ ЮВІЛЯТЕ!

Не завжди були згідні наші ідеї чи думки у справах нашої громади в Лос Анджелесі, але інтенції мали завжди на меті тільки добро нашої Української Спільноти, тому вважаю, що Вам належиться велике признання як одному з перших організаторів Української Громади на заході Америки, а зокрема за Ваш безперечно найбільший вклад енергії й праці для придбання власної хати /Народного Дому/ для Української Громади, – тому щиро бажаю Вам і Вашій Сім'ї багато здоров'я та шасливо й безжурно прожити „Многії й Благії Літа" –

Інж. Володимир Сіяк

інж. Володимир Сіяк

Монтерей, Каліф.
10 квітня 75

Шановний і дорогий
Пане Миколо!

Десь чверть століття тому Ви запросили мене на обід: борщ був і ще щось... Пам'ятаєте? Може, й забули. Але для мене, як бачите, то була незабутня подія; незабутня, бо той Ваш борщ, приготовлений Вашою милою Дружиною, був для мене якимось чародійним ліком; той Ваш борщ розвіяв сум мій і безпорадність мою: нарешті, Ви і Ваша Дружина своїм борщем показали мені і, мабуть, багатьом таким, як я, що український борщ може пахнути скрізь, куди б не ступила наша скитальська нога. Ви, П-не Миколо, були для нас скитальців, отим міцним і надійним якорем на якому ми зупинились і почали нове життя. От за це велике Вам Дякую.

Бажаю Вам багато доброго здоров'я та успіхів у Вашому житті!

Ваш

Ваш Семен Старів

Семен Старів

П. С. Моя дружина приєднується до мене і бажає Вам всього найліпшого й обіцяє приготовити борщ тепер для Вас, Вашої Дружини, коли Ви відвідаєте нас.

Лос Анджелес, Каліф.
Квітень 8, 1975 р.

Дорогого члена – основоположника Товариства Акторів Української Сцени в Лос Анджелесі та заслуженого українського діяча і патріота

Миколу Новака

вітаємо в день світлого 50-тилітнього Ювілею громадської діяльности та бажаємо многих літ плодотворчої праці для України й Її народу!

За Дирекцію Т. А. У. С. в Лос Анджелесі:

Святополк Шумський

Святополк Шумський
– директор –

Святополк Шумський

Марія Шумська

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ОСЕРЕДОК
в Лос Анджелесі
НАДЗІРНА РАДА УКО.

Лос Анджелес, 13- квітня 1975 р.

До
Високоповажаного Пана Миколи Н о в а к а, Почесного Члена і Члена Надзірної Ради Українського Культурного Осередку в Лос Анджелесі.

Високоповажаний і Дорогий Пане!

Маємо велику честь щиро і сердечно привітати і поґратулювати Вам в імені членства Надзірної Ради У.К.О. з Вашим 50-річним Ювілеєм жертвенної праці на Рідних Землях і на чужині, на громадсько-політичній і церковній нивах.

Нехай Всевишній дарить Вас і надальше Своїми щедрими ласками і кріпким здоров'ям у дальшій праці для добра нашої громади та для добра нашого народу.

З тим Вашим Ювілеєм вітаємо сердечно теж і Вашу Достойну Дружину та обох Ваших Синів та бажаємо Вам усім:

М н о г а я і М н о г а я Л і т а !

Остаємось з глибокою пошаною до Вас,
За Надзірну Раду Укр. Культ. Осередку

Мґр Олександер Веселий *Євген Людкевич*
Голова *Член*

А. М. Забудько

Пізніше ми бачимо п. Новака енерґійним і активним на чолі культурного осередку Українського Лос Анджелесу. Хоч не знаю, але припускаю, що й самий будинок придбали за ініціятивою нашого ювілята. Найголовніше, однак, те, що я занотував у характері п. Новака, що його підносить на високий п'єдестал, це – жертовність, чемність і велика толерантність. В релігійних справах він однаково поважає кожну з українських церков. В політичній ділянці варто кожному з нас наслідувати правдиву толеранцію п. Новака. Як приклад, подаю його тактовне роз'яснення перед виступом з доповіддю секр. ВУАН проф. Костюка про життя та твори Винниченка, що деінде мала місце обструкція, навіть в нашій пресі йшла поважна дискусія. Але в Лос Анджелесі, завдяки п. Новакові, на залі був повний лад та спокій.

Шасти Боже такій від природи обдарованій людині служити на добро українському народові многія літа. Слава ювілярові п. Новакові, слава Україні!

А. Забудько, Інж. Шляхів
Лектор Вищих Індуст. учбових закладів. Старшина Укр. Армії.

НА ПОШАНУ МИКОЛИ НОВАКА

Хоч ближче ювіляра я не знаю, але досить і того, що мені відомо, щоб широ привітати п. Миколу Новака та поздоровити його з золотим ювілеєм його громадської праці. Років 10 тому я здалека познайомився з п. Новаком, а це було на зборах відділу ч. 257, що його очолював ювіляр. Збори не були многолюдні і проходили спокійно, однак комплікації деякі зайшли, та заключний виступ голови п. Новака, так майстерно проведений, що все цілковито було злагіднено. На маленьких зборах, але одразу пізнав людину досвідчену і широкого громадського діяпазону.

До Ювілейного Комітету на руки
п. Петра Марцініва –

привітання!

ВЕЛЬМИШАНОВНИЙ І ДОРОГИЙ МИКОЛО ПЕТРОВИЧУ!

В день Вашого світлого ювілею, коли українська громадськість відзначає Ваші незрівняно великі заслуги на церковному і громадсько-політичному житті, як також Вашу працю на культурно-мистецькій ниві, – я всім серцем бажаю Вам доброго козацького здоров'я та щоб Ваша енергія ніколи не згасла у дальнішій Вашій діяльності.

Многих та щасливих літ бажаю Вам і милій Вашій дружині Пані Наді.

Ваш Григорій Китастий

9 квітня 1975 р.
Клівеланд.

***

Chorus Manager
PETER HONCHARENKO

УКРАЇНСЬКА КАПЕЛЯ БАНДУРИСТІВ
ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Детройт, 12 квітня,
1975 р.

До
Високоповажаного Ювілята,
Великого прихильника Капелі Бандуристів,
Миколи Новака,
Лос Анджелес, Кал.

Дорогий наш Друже Ювіляте!

З нагоди відзначення п'ятидесяти ліття Вашої визначної громадської діяльности, вітаємо Вас щиросердечно та бажаємо ще многих літ витривалости і дальших успіхів у Вашій праці.

Хай Всевишній тримає Вас під своєю опікою та винагороджує здоров'ям і завзяттям так щедро, як Ви щедро віддаєте свою безкорисну працю на добро нашої батьківщини.

Ми довго будемо пам'ятати, ніколи не забудемо нашого концерту, що відбувся в неділю, 6 травня 1973 р. і лишимо в своїх історичних реєстрах той успіх Капелі, який був осягнений лише завдяки Вашій умілості і наполегливій праці.

Щасти Вам Боже!

З щирим привітом і глибокою пошаною до Вас,

за всю братію кобзарську,

Петро Гончаренко
Адміністратор

БАНДУРА — ДАР КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ ІМ. Т. Шевченка МИКОЛІ НОВАКОВІ з нагоди ювілею, що відбувся з великим успіхом 13 квітня 1975 р.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ АРХІВ Інк.
МУЗЕЙ • БІБЛІОТЕКА ВДІТРОЙТІ

UKRAINIAN-AMERICAN ARCHIVES, MUSEUM AND LIBRARY

11756 CHAREST STREET & COMMOR • DETROIT, MICHIGAN 48212

Phone: 366-9764

HONORARY MEMBERS:

Dr. Alexander Maritczak
Prof. Michael Dmytrenko
Kalenik Lissiuk, Calif.
Joseph Chimczuk, Windsor
D. Fodchuk, Toronto
Prof. T. Kalytowsky
Prof. George Bachur
Jaroslaw Steciuk, Colo.
Rodion Pyrozenko, Calif.

10 квітня 1975

Вельмидостойному
Ювілятові п. Миколі Новакові
в Лос Анджелесі

Невтомному організаторові
громадського життя і праці
в Каліфорнії –

Піонерові і будівничому культурного
Осередку в Лос Анджелесі –

Плугатарові громадської ниви:

ЩАСТИ БОЖЕ!
На многі ще літа творчої
праці для свого народу.

Роман Дацко

Роман Д а ц к о /Куратор/

Д-р Ярослав Калецький /Голова Надзірної Ради/

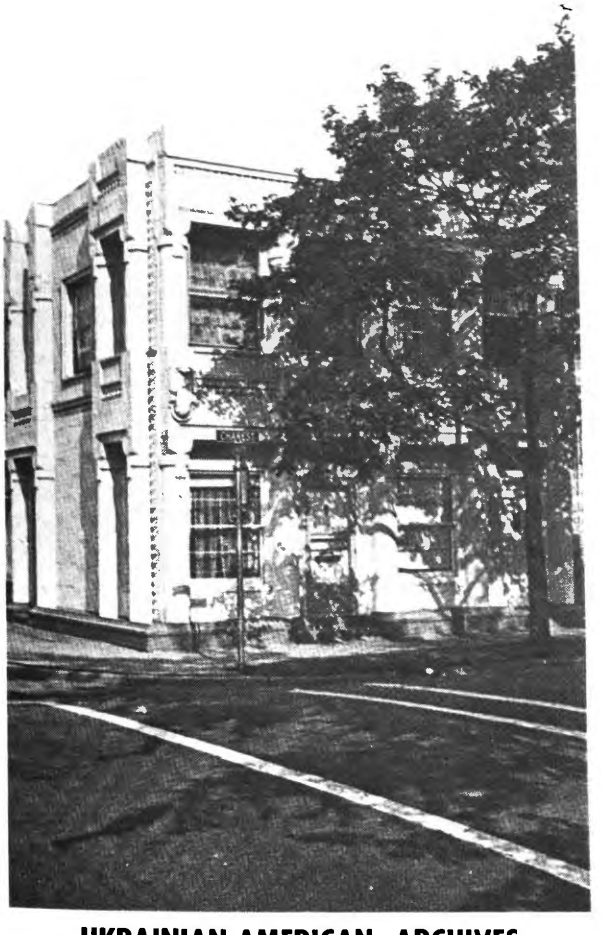

UKRAINIAN-AMERICAN ARCHIVES
MUSEUM and LIBRARY, Inc.

Ню-Йорк, Н. Й.
7 квітня 1975

Привіт Високодостойному Ювілятові
Другові Миколі Новакові

Ви – один із перших активних організаторів Українського Націоналістичного Руху в Америці, що своєю послідовністю і невтомною працею причинилися до перших поважних збірок для боєвого фонду УВО, а відтак ОУН. Ви також перший із тих, що причинилися до продукції першого українського фільму „Наталка Полтавка". Приємно згадати той час, бути з Вами однодумцем і співпрацівником. Ви – український патріот, що ціле своє життя турбуєтеся й активною працею здобули собі признання і пошану цілого українського організованого загалу – то Ваша заслуга.

Жалуємо, що не можемо бути присутніми.

Слава Україні!

Від Ваших Друзів щиросердечний привіт і грімке „Многая літа!"

/Підпис/ Мирон і Маруся Сітницькі

П. С. Пересилаємо чек 25 дол. для диспозиції Ювілейному Комітетові для вшанування Миколи Новака.

Українські Державні гроші просимо передати Ювілятові в день святкувань.

Остаюся з глибокою пошаною

/Підпис/ Мирон Сітницький

Торонто, 7/4. 1975.

Вш. Пан
М. П. Новак
Лос Анджелес
Америка

Шановний і Дорогий Друже Новак!

Ото прийшла до мене вістка, що Ви святкуєте 50-ліття своєї видайної праці в різних ділянках нашої визвольної боротьби.

Як колишній вістун Української Армії, пізніше член УВО від її первопочатків, а дальше співробітник сл. п. Є. Коновальця, донедавна секретар ГУ Української Стрілецької Громади в Канаді, вітаю Вас по-вояцьки, щиро, з приводу Вашого Ювілею.

При цьому бажаю Вам з щирого серця попрацювати над визволенням України з московського ярма до 100 літ з дрібними, доки Бог позволить.

Хай Вам Бог помагає у Вашому благородному ділі!

Вітаю Вас щиро – Слава Україні!

/Підпис/ М. Селешко

UKRAINIAN WAR VETERANS' ASS'N. H.Q.

Ред. Петро Ямняк — січень 1979 р. (Перед прийняттям монашого сану)

Дорогий Приятелю п. М. Новак!

З приводу Вашого 50-літнього Ювілею тяжкої праці на славу свого знедоленого українського народу і як першому ентузіястові розвитку українського громадського життя в Лос Анджелесі, щиро бажаєм Вам і Вашій родині щасливих років на майбутнє.

Ваша невтомна праця за Святе Право Нації нехай буде зразковим прикладом для нашого молодшого покоління.

В цей радісний день Вашого життя ще раз прийміть від нас найщиріші побажання: ЗДОРОВ'Я, ЩАСТЯ і МНОГИХ ЛІТ!

З пошаною до Вас

А. і Т. Гордони з дітьми та онуками.

Квітень 7, 1975 р.

А. і Т. Ґордони з дітьми та онуками.

Вельмишановний Ювіляте, Пане Новак!

У торжественний день Вашого 50-літнього Ювілею Громадської Діяльнсти, складаю Вам щиросердечні бажання, а саме: соняшно-весняної погоди духа, молодечого вигляду, конструктивної та плідно-успішної праці для ук-українського суспільства, щастя, здоров'я та 100-літнього життя!

4-13-1975 р. Б.

Ваш Микола Корінець.

Високоповажаний пане Миколо Новак!

Поздоровляю Вас з 50-річчям Вашої корисної праці для Української Справи.

Бажаю Вам ще багато років творчого життя, здоров'я та успіхів у Вашій праці для добра України.

Колишня "Полтавчанка" Марічка Олійник

Квітень, 1975 р. Вашінґтон, Округ Колумбія.

Марічка Олійник.

МИКОЛІ НОВАКОВІ до 75-річчя життя
(14 грудня 1902 -- 1977 р.)

Вам Україна дух в юнацтві запалила...
Із тим вогнем ходили Ви в страшні бої.
Вона за Вами чайкою пізніш квилила,
Коли в сльозах прощала лицарів своїх...

Та Ви не склали зброї ворогу ніколи!
Пішли із нею в світ широкий і далекий.
Саме життя творило Вам високі школи...
А хліб для Вас, часами, був гіркий, нелегкий.

Та тут, за океаном, чуда Ви творили...
Блискучі спогади лишили і в найкращих...
Хоч і не раз чужі й свої Вам ями рили...
А заздрість, зло до Вас є в підлих і ледащих!

В шпиталі різали хірурги Вас три рази...
Свої ж ножі Вам сунули сто раз у спину!
Не раз почули Ви обмови Вас, образи...
А Ви ішли вперед невтомно й без зупину!

І ось уже за Вами сімдесят п'ять років...
А Вам потрібно ще для праці хоч сто літ!
Нехай гуде земля від Ваших дужих кроків!
Хай знову стелиться у рідний край політ!

30 листопада 1977 р., **Іван ДІДЕНКО**

Петро Захарчук

з дружиною Стефанією і синами

М.Новак з синами Захарчуків

Коли б українські історики хотіли заглянути до фільмових репортажів нашої громади, то хай питають за ними в Петра Захарчука та його синів. Їхні фільмові репортажі найбільші із усіх інших. Великі тисячі долярів та родина видала на різні такі репортажі з різного громадського життя.

ЙОСИФ БАРНИЧ
теж придбав цікаві фільмові репортажі нашої громади, але не аж так багато, як мають їх Захарчуки. — *М. Н.*

ЗА ПОЧЕСНИМ СТОЛОМ

о. Бузенко, пані-матка Колтуцька, пані-матка Чайковська, о. Чайковський, Орест Новак, М. П. Новак, Тарас Новак, о. Голик — отуляк, пані-матка Готуляк, пані Стойко і о. Породко. Промовляє голова Комітету П. Марцінів.

Ювілей Анатолія Юриняка

4-го грудня 1977 р. в Свято-Андріївській церкві в Лос Енджелесі після Служби Божої був відспіваний молебень з нагоди 75-річчя письменника і поета, Анатолія Юриняка.

Отець Степан Голутяк привітав А. Юриняка також із п'ятидесятиріччям його творчої діяльности. Потім друзі й приятелі письменника перейшли в парафіяльну залю, щоб продовжити урочистості. Після перекуски , що була влаштована сестрицтвом церкви, почалася програма, керована М. Новаком.

Сестрицтво церкви вшанувало письменника дарунком та квітами. Після цього почали його тішити читанням віршів з його творчости. Пані Корінець прочитала вірша *«Київським поетам молодим»* Донька А. Юриняка, що була присутня з цілою родиною, прочитала одного батьківського вірша та одного, що вже сама написала, присвячуючи Ювілятові.

Поет Іван Діденко прочитав три свої вірші—присвяти кожному з трьох присутніх «грудників»/народжених у грудні місяці/: згаданому вже Анатолію Юринякові, поетові Павлові Форманюкові/сповнилося 65 років життя/ та громадському діячеві, Миколі Петровичу Новакові, якому також сповнилося 75 років життя.

Пані Л. Ємець зачитала привіти, прислані на ім'я А. Юриняка, в деяких також на ім'я М. Новака і П. Форманюка. В. Романюк привітав Ювілята від імені Центрального Осередку Лос Енджелесу. Слово про творчість А. Юриняка припало сказати поетові П. Форманюкові. Вийшло воно дуже влучним та кольоритним, бо він прикрасив його зачитуванням уривків з поезій А. Юриняка.

Квартет «Полтавчанок», керований Л. Ємець, зачарував присутніх своїм співом та влив елексіру в душі усіх ювілятів. У своєму слові А. Юриняк зупинився головно на творчій тематиці поетів і письменників нашого часу. О. С. Готуляк почав і закінчив своє врочисте слово тим, що викликав натхнення у присутніх заспівати «Многая Літа» усім трьом ювілятам.

Юрій Старостенко

НАРОДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН,
ЧЕТВЕР, 26 СІЧНЯ 1978

ВСІ ШЛЕМО ВАМ ДУЖЕ РАДО
ЦЕЙ ПРИВІТ ІЗ КОЛОРАДО

Гей, усі ви — діти грудня
На Андріївській горі!
У цей день ваш незабутній
Не кажіть, що ви — старі!
Ви ж бо тільки—"на порі"...

Серед них і Ти, Новаче,
Не рахуй років буття,
А буди ще всіх там сплячих,
Як будив Ти все життя!

І для того, щирий Друже,
Лікарів щоб Ти забув,
Ми бажаємо всі дуже,
Щоб здоровий завжди був!

Гей, усі ви — діти грудня
На Андріївській горі!
У цей день ваш незабутній
Не кажіть, що ви — старі!
Ви ж бо тільки—"на порі"...

Іван Овечко

ВІЛЬНИЙ СВІТ — FREE WORLD
Winnipeg, January 9, 1978

З Колорадо — в Каліфорнію

4-го грудня 1977 р. в залі Української Православної Церкви на "Андріївській" горі в Лос Анджелесі (парафія Св. Андрія Первозванного, настоятель якої о. Степан Галик-Голутяк став відомим на всю Америку, спалюючи перед телевізійними камерами і журналістами совєтський прапор перед совєтською виставкою в Лос Анджелесі) відбувся ювілейний літературний вечір Анатоля Юриняка. На тому вечорі було зачитане й привітання д-ра Івана Овечка з Колорадо у формі огляду діяльности письменника - літературознавця, що був надрукований у цій газеті.

Але, крім Юриняка, що народився в грудні, були там і інші "діти грудня", а серед них відомий піонер українського громадського життя на Заході ЗСА п. Микола Новак. І. Овечко надіслав віршований привіт і їм, зокрема Новакові, але цей останній — зі скромности чи щоб не "роздвоювати" теми вечора — попросив про те промовчати. Тепер же, коли вже по вечорі, подаємо той привіт.

Ukrainian Congress Committee of America, Inc.
302 West 13th Street, New York, N.Y. 10014

April 11, 1975

Mr. Mykola P. Novak
Ukrainian Culture Center
4315 Melrose Avenue
Los Angeles, California

Dear Mr. Novak:

On behalf of the Executive Board of the Ukrainian Congress Committee of America and its membership we take the liberty and pleasure to express our best wishes and sincere congratulations on the occasion of the 50th jubilee anniversary of your dedicated work for the cause of Ukraine and its freedom.

Uou are one of very few veteran pioners of the Ukrainian nationalist movement in the United States. As a former member of UHA and UVO you were one of the first organizers of ODWU in America and played a vital role in the building of a strong and dynamic movement dedicated to the liberation of the Ukrainian people and the establishment of a free and independent Ukraine.

МГР. ІВАН БАЗАРКО
Директор Канцелярії УККА

We know also that you are a straunch supporter of the UCCA and all its endeavors in advancing the cause of Ukrainian freedom among the American, the very same objective you had espoused when you arrived to this land of freedom many years ago.

We pray tp the Almighty tp give you good long life, strenght and the continued dedication to the cause which is dear to you, your family and to good and patriotic Ukrainians both in the home land and throughout the free world.

Mnohaya lita!

Sincerely yours

Ivan Bazarko
Executive Director

«Запорожець за Дунаєм» — хореографія проф. Е. Смальцева,

Ukrainian Congress Committee of America, Inc.

PUBLICATION: THE UKRAINIAN QUARTERLY

302 WEST 13th STREET, NEW YORK, N.Y. 10014

Tel: WAtkins 4-5617 ALgonquin 5-2328

EXECUTIVE BOARD:

Executive Vice President
JOSEPH LESAWYER
Jersey City, N.J.

Vice Presidents:
ANTHONY BATIUK
Scranton, Pa.
VERY REV. MSGR. M. CHARYNA
Philadelphia, Pa.
LEV FUTALA
Yonkers, N.Y.
STEPHANIA PUSHKAR
Philadelphia, Pa.

Treasurer
PETER PUCILO
Jersey City, N.J.

Secretaries:
IGNATIUS M. BILLINSKY
Philadelphia, Pa.
STEPHEN SPRYNSKY
Philadelphia, Pa.

Administrative Director
IVAN BAZARKO
New York, N.Y.

General Counsel
JOHN H. ROBERTS, Esq.
New York, N.Y.

Youth Coordinator
MYKOLA SEMANYSHYN
Irvington, N.J.

Editor
DR. WALTER DUSHNYCK
New York, N.Y.

Members:
PROF. BOHDAN T. HNATIUK
Philadelphia, Pa.
DR. BOHDAN KOWAL
New York, N.Y.
DR. WALTER GALLAN
Philadelphia, Pa.
THEODORE MYNYK
Scranton, Pa.
WOLODYMYR MASUR
Pitsburgh, Pa.
DR. MATTHEW STACHIW
Scranton, Pa.
WILLIAM DUBETZ
New York, N.Y.
BOHDAN SHEBUNCHAK, M.D.
Bloomfield, N.J.
PETRO SAMOJLIW
New York, N.Y.
EWHEN LOZYNSKYJ
New York, N.Y.
PROF. PETRO J. STERCHO
Narberth, Pa.
LEONID PACHOLUK
New York, N.Y.
JOHN CHOMKO
Passaic, N.J.
DEMENTIJ MELNYK
New York, N.Y.
DR. EDWARD ZARSKY
New York, N.Y.
ANDRIJ CHORNODOLSKYJ
Baltimore, Md.
OMELAN PLESZKEWYCZ
Chicago, Ill.

Staff Administrator
IVAN BAZARKO
New York, N.Y.

President
PROF. LEV E. DOBRIANSKY
Georgetown University
Washington, D.C.

April 4, 1975

Mr. P. Marciniw
517 S. Belaire Dr.
Burbank, California 91501

Dear Mr. Marciniw:

I dearly thank you and all others of the Ukrainian Culture Center for your cordial invitation to attend the 50th Anniversary of Dedicated Work honoring my good friend Mykola P. Novak. Unfortunately, my wife and I cannot attend because of other commitments. However, I would appreciate your reading the following text on the occasion:

"It is with a sense of deep privilege and personal satisfaction that I have this opportunity to congratulate most warmly my dear friend of many years, Mykola P. Novak. Both my wife and I have long admired his person and treasured his fifty years of achievements and accomplishments in Ukrainian communities in Ukraine, Canada and America. On behalf of the UCCA, I enthusiastically express our profound, spiritual participation in this glorious event and, along with each and every one here, honor the rare record of dedicated work and the unique person of Mykola Novak.

May he with God's abundant blessings continue to show us the constructive ways.

Sincerely —

Lew E. Dobriansky

MEMBER: All-American Conference to Combat Communism; American Conference for the Liberation of the Non-Russian Nations in the USSR; Conference of Americans of Central and Eastern European Descent; National Captive Nations Committee.

To Mykola Novak on the 50th anniversary of his Ukrainian activities

MY DEAR FRIEND!

It is hard to belive that we, the young generation of yesterday, have reached the point in time when a retrospective view of life is in order. Of course, most of us do not have much to look on; but you are among those who have.

Half a century of dedicated service to his people and their ideals is a documentary weighty enough to reveal the spiritual quality of a man, the timber of his character — the genuineness of his patriotism.

I am not privy to the content of the entire 50-year span of your Ukrainian activities. But I can bear witness to the leading role you played daring the 1930's in the creation and development of a powerful Ukrainian force on this side of the Atlantic, that was nothing less than a hinterland for the Nationalist Revolutionaries then fiercely fighting the occupants of Ukraine. I am referring, of course, to the Organization for the Rebirth of Ukraine, better known as O.D.W.U. It was a well-disciplined, highly unified, ideologically integrated organization that captured the patriotic sentiment and overwhelming support of the Ukrainians in the United States.

It will take volumes to depict the unforgettable years of the early 1930's when that hinterland was being formed and consolidated, particularly the enthusiasm and utmost devotion of a group of young, determined people in New York City who, in a great spirit of camaraderie, did so much to achieve that goal. And my memory places you, my Friend, in the forefront of that energetic group.

There had never been such a Ukrainian organization in the United States as O.D.W.U. of the 1930's; and, frankly, I wonder if there ever will be again...

I want you to know that Mary and I feel privileged to have known you, to have worked with you, to have been your friends. Please accept our congratulations and best wishes to you and to your wonderful wife and sons. And if you don't mind, we shall remain your friends.

May God bless you and keep you for many, many more years in good health.

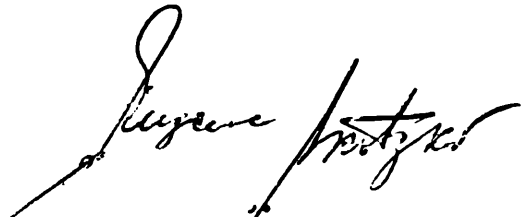

Eugene Skotzko Washington, D. C.
4/9/1975.

ВИСОКОПОВАЖАНИЙ ПАНЕ НОВАК!

Українська Громада у Сан Дієго щиро вітає Вас із 75 річчям і сердечно бажає Вам багато сили та успіхів у праці для добра Українського Народу, якому Ви присвятили більшість своїх сил!
Українці Каліфорнії великою мірою користуються плодами Вашої піонерської, самовідданої праці.
Прийміть від нас усіх у Сан Дієго щирий привіт та вислови найкращих побажань.

Олександер Скоп
Голова Української Громади
Сан Дієго, Каліфорнія.

3 грудня 1977

The Ukrainian - American Republican Committee
of Western New York

111 Sharon Drive — West Seneca, N.Y. 14224

WALTER V. CHOPYK
President

April 8, 1975

Mr. Peter Marciniw
517 S. Belaire Drive
Burbank, California 91501

Dear Mr. Marciniw:

I am honored by your invitation to attend the concert and dinner being held on April 13 to commemorate the 50th Anniversary of dedicated work in Ukrainian Communities in Ukraine, Canada, and America which will honor Mykola P. Novak.

Unfortunately, my wife and I will be on a Caribbean Cruise at that time and will be unable to attend.

I have long been a devoted, hard worker for the Ukrainian population in the United States and Canada and congratulate Mr. Novak for his accomplishments for the Ukrainian cause.

I look forward to participating in future events.

Sincerely yours,

Walter Chopyk

Walter Chopyk, President

Ukrainian-American Republican
Committee of Western New York

Honored For Services

Walter V. Chopyk, of 111 Sharon Drive, West Seneca accepts from Dr. Denis G. Mazeika, President of the Lituanian Club of Buffalo, a plaque for his 23 years of service to the Lithuanian Community and other "European Minorities" in the Buffalo areas.

Mr. Chopyk also received from Erie County Executive Edward V. Regan a "Citation" for his 23 years of service to the community.

The presentations took place at the International Institute during a program celebrating the 56 Anniversary of the Lituanian Independance

Ukrainian American Republican Association of the State of New Jersey, Inc.

728 RIDGE STREET • Telephone 485-9025 • NEWARK, NEW JERSEY 07104

STATE EXECUTIVE BOARD

State Chairman
Myron Leskiw
Newark, N.J.

Chairman of the Board
Leonard K. Lucenko, Ph. D.
Newark, N.J.

Vice Chairman
Walter Jaworskyj
Irvington

Michael Belendiuk
Upper Montclair, N.J.

Joseph Trush
Union, N.J.

Secretary
Orest Lysynecky
Irvington, N.J.

Corres. Secretary
Mrs. Nancy Wyschatycky

Treasurer
William Klapko
Springfield, N.J.

Publicity
Bohdan Wyschatycky
Irvington, N.J.

Campaign Chairman - South
Lucian Shavalay
Piscataway, N.J.

Campaign Chairman - North
Dr. Roman A. Bohatiuk
Newark, N.J.

Finance Chairman
Alexander Jakubowycz
Dunellen, N.J.

Legal Adviser
George B. Korduba
Passaic, N.J.

Controllers
Roman Shramenko
Clifton, N.J.

Damian Gecha
No. Plainfield, N.J.

Joseph Worobetz
Garwood, N.J.

County Chairmen and Members of the Board
Thomas Korduba
Newark, N.J.

Wasyl Chymera
Irvington, N.J.

Michael Iwanciw
Elizabeth, N.J.

Carolyn Owchariw
Roselle, N.J.

Frank Martyn
Clifton, N.J.

Dr. Alexander Nychka
Passaic, N.J.

Lucian Shavalay
Piscataway, N.J.

Walter Janiw
Carteret, N.J.

Dr. Dmytro Kuzyk
Mrs. Nina Samokishyn
Trenton, N.J.

Wasyl Osadchuk
Whippany, N.J.

April 8, 1975

Mr.Petro Marciniw
517 South Belaire Dr.,
Burbank, Cal. 91501

Dear Mr. Marciniw:

Please allow me to express my sincere feeling with my best wishes in the occasion of the 50th Anniversary in honor of Mr. Mykola P. Novak.

As I know and remember Mykola, who always has been the most outstanding and dedicated Ukrainian Leader of all our times.

His remarkable life has been blessed by the spirit of Christ. In Ukraine, as her patriot and soldier and in this Continent as one of the most outstanding organizer, and generous contributors, always with constructive genius creative mind, always dedicated to the either to the promotion or to the liberation and development of the Ukrainian tradition, culture and art.

So with this kind of spirit and dedication I will always remember a man, a friend and a leader of Mykola Novak, to whom the 50th Anniversary so appropriately dedicated as a thank you for his half century diply inprinted love in his work to the freedom of the Ukrainian and American peoples.

It is great,and I am very proud of knowing Mykola and his great and lovely partner-wife Nadia. I diply appreciate for your kind invetation, and I am also very sorry for not being with you. For this reason please convey my sincere "Mnohaya Lita" to Mykola and his Family.
God bless you ALL.

Sincerely,

Myron Leskiw

Hazel Joseph — A devoted friend of many years.
Descendent of Kahlil Gibran, *writer of the world renowned classic, THE PROPHET.*
Born in Nova Scottia, Canada.

March 22, 1975

Dearest Friend:

You have served your people long and well. How very much you have given them is proven by the honor being bestowed upon you on April 13, and your life of devotion should be rewarded.

You are a dedicated man who has enriched your people's lives in many ways. We, who have come within the shadow of your presence are fortunate indeed!

Yours is a life of love for your fellow man, a life of accomplishments.

Mykola, tho I am Lebanese, I too am proud and fortunate to know you as friend - a dear one at that!

God grant us all peace and harmony with each other.

Love and Congratulations!

Hazel

Honoree Mykola Novak

Messrs. Mykola Chumak and
Leonid Artemovsky awarding Plaque.

Very Rev. Stephan Hallyk-Holutiak
of St Andrew's Ukrainian Orthodox Church of
Los Angeles announcing Mykola Novak
as recipient of Plaque.

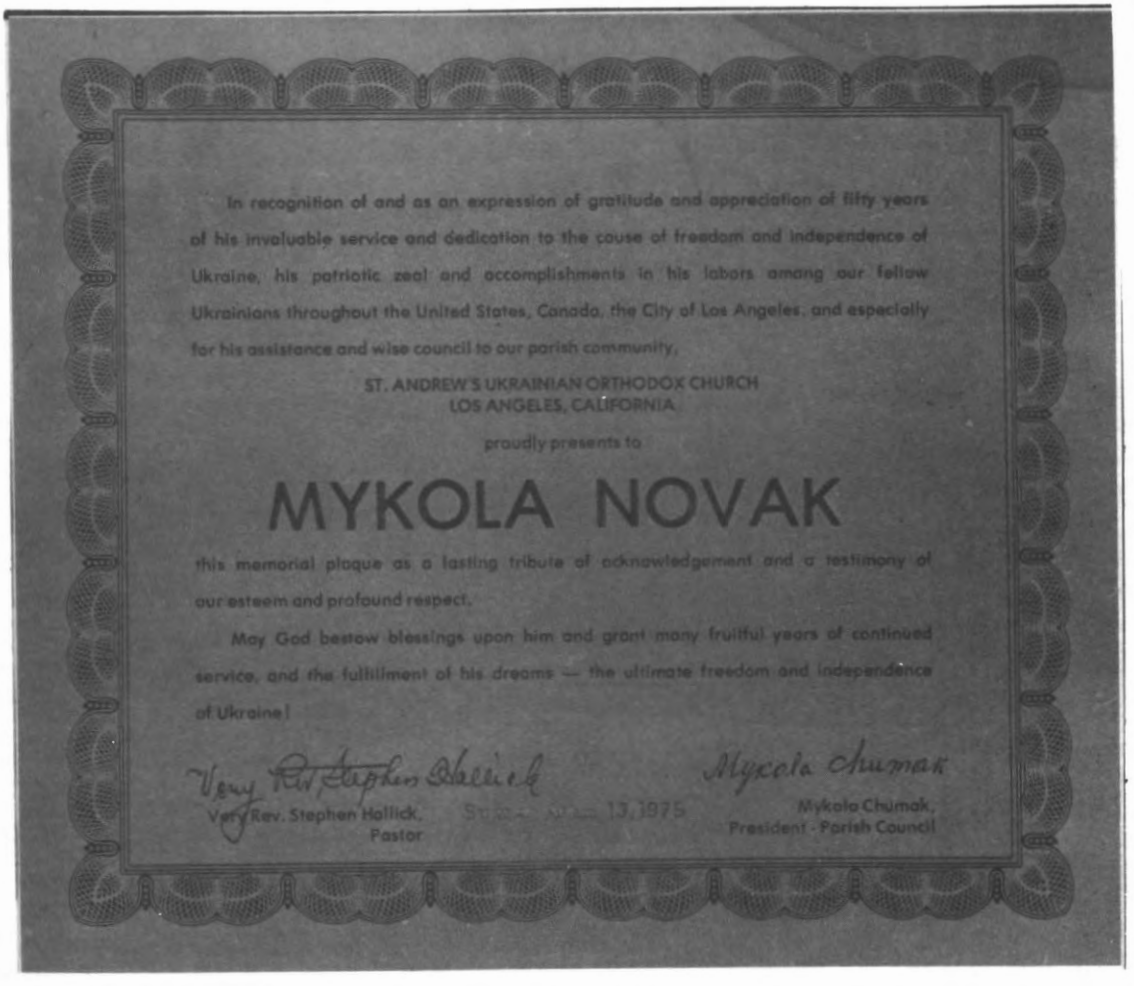

In recognition of and as an expression of gratitude and appreciation of fifty years of his invaluable service and dedication to the cause of freedom and independence of Ukraine, his patriotic zeal and accomplishments in his labors among our fellow Ukrainians throughout the United States, Canada, the City of Los Angeles, and especially for his assistance and wise council to our parish community,

ST. ANDREW'S UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH
LOS ANGELES, CALIFORNIA

proudly presents to

MYKOLA NOVAK

this memorial plaque as a lasting tribute of acknowledgement and a testimony of our esteem and profound respect.

May God bestow blessings upon him and grant many fruitful years of continued service, and the fulfillment of his dreams — the ultimate freedom and independence of Ukraine!

Very Rev. Stephen Hallick
Very Rev. Stephen Hallick,
Pastor

Mykola Chumak
Mykola Chumak,
President - Parish Council

ЮВІЛЕЙНА ПАМ'ЯТКА МИКОЛІ НОВАКОВІ

Неоціненний дар Ювілейного Комітету і

Управи УПЦеркви св. Андрія, вручений Ювілятові 13-го квітня 1975 року в залі УКОсередку в м. Лос Анджелес, Каліфорнія.

3-го жовтня 1975 р.

Дорогі наші найближчі Друзі в Каліфорнії!

Друже Миколо Петровичу!

Шановна Пані Надіє!

Долетіла до нас сумна вістка про тяжку операцію п. Миколи в шпиталі та Його досить тяжкий час після операції. Ми знали, що Ти, Друже Новаче, мав піти до лікарів на оглядини та, може, й на операцію. Але ми сподівались, що бодай після операції знову на десяток років забудеться шпиталь, як це було з тією операцією, як ми були ще в Каліфорнії. Але Ти, Петровичу, мабуть таки перебрав мірку на громадському полі, перетрудився якраз тоді, коли мав би відпочивати та заслужено бути вшанованим всією еміграцією, а не працювати для неї з останніх сил. Ти й мені, Друже, віддав свої останні сили перед відходом до шпиталю, організувавши мій Срібний Ювілей. Що ж можу сказати Тобі тепер, коли Ти знеможений після операції? Єдине скажу: молю Бога не тільки я — вся моя родина, щоб переборов і цим разом якнайшвидше пута хвороби і якнайскоріше повернувся до своєї любої Дружини, а для нас, усіх українців на чужині, був і далі символом незламности, посвяти і мудрости на громадському полі. Але, ради Бога, тепер уже, як повернешся і відпочинеш, ані пальцем не поворуши — хай інші попрацюють для України. Ти ж бо — як передали мені слова священика в Св. Андріївській церкві, коли Ти потрапив до лікарні, — Ти ж бо — батько української еміграції в Каліфорнії! І це — правда. Тож вчи інших, як працювати, але сам бережи себе. І як тільки встанеш з ліжка, приїдь до мене, і я Тобі все зроблю, щоб Твою книгу закінчити. Дай же, Боже, щоб це сталося скоро, а цей трудний для Тебе час хай ніколи більше не повернеться. Вір і знай, що всі ми, українці, — з Тобою, і хай ця віра підніме Тебе з ліжка, щоб ми ще мали можливість хвалити Бога і дякувати Всевишньому за допомогу Тобі в цей трудний час.

Тисну міцно Твою руку й обіймаю в любові й з респектом —

Твій ІВАН ОВЕЧКО з родиною в Колорадо й Каліфорнії

Нашому Дорогому Пану Миколі —

великому українському патріотові та безсумніву наймилішій і найбільше заслуженій людині у нашій громаді в Лос Анджелес — якнайскорішого повороту до здоров'я та ще довгих років життя та успішної праці для добра та слави України,

із цілого серця бажають —

Леся і Юрко Куриленко з Мамою

Леся і Юрко Куриленко з Мамою

Микола П. НОВАК

Ініціятор і співробітник фільмів «Наталка Полтавка», — «Маруся», — «Галичина», «Гуцульщина», в рокax 1937 -38 .

Посадник м. Лос Анджелес, Каліф. (Сем Йорті) вручив М. П. Новакові Грамоту Піонера Української Громади м. Л. А., 1974 року.

Микола Новак в ролі «Потапа», продукції другого українського фільму «Маруся» 1938 року.

Сумна вістка з Каліфорнії

(Микола Новак тяжко хворий)

Недавно вся каліфорнійська Україна врочисто відзначала Золотий Ювілей громадської діяльности тої 70-літнього Миколи П. Новака, а в кінці вересня п. р. розлетілася сумна вістка з тієї ж Каліфорнії: батько каліфорнійських українців (як назвав Миколу Новака настоятель Церкви Св. Андрея вел. о. митр. прот. Степан Галик-Голутяк) в шпиталі. -Ця вістка приголомшила багатьох, якщо не всіх, хто знає, скільки сил, часу, розуму, грошей і доброї волі вклав М. Новак у розбудову українського життя не тільки в Каліфорнії, а на всьому Американському континенті. І перед двома операціями, і після них багато українців відвідали тяжко хворого в шпиталі, щоб побажати Йому скорого видужання і сил. Бо громада знає, що навіть уже дуже хворий п. М. Новак усе ще проявляв подиву гідну енергію і завзятість на культурно-громадському полі. Досить пригадати, що за пару тижнів перед операціями, знаючи, що він мусить іти до шпиталя, Новак доконав велике діло — спровадив славну сто-особову "Калину" з Канади, забезпечивши їй багатотисячних глядачів у Лос Анджелесі, а серед них чільних діячів американського й канадського політичного світу.

Правду кажуть люди в Каліфорнії: якби в кожному місті українського поселення ми мали хоч по одному такому Новакові, всі громадські діячі, письменники, співаки і взагалі мистці не мали б проблеми знайти собі відповідну публіку — яку б зустріч Микола не організував, вона завжди мала величезний успіх. Про це знають не тільки члени "Калини", що вже двічі побували в Лос Анджелесі, а й Капеля Бандуристів та окремі особи — політичні, громадські діячі, письменники, що їм п. Новак — незалежно від їхньої партійно-політичної приналежности — подавав завжди руку допомоги в організуванні контактів з народом.

Тепер Микола П. Новак викінчує свою велику книгу спогадів українського організатора. Але то буде не лише книга спогадів, а книга-історія, одного великого етапу української боротьби за волю України на чужині, етапу, в якому п. М. Новак відіграв велику ролю. І коли б не хвороба, що положила його в ліжко, книга вже майже була б готова. Сподіваємось, віримо і бажаємо від щирого серця, щоб Господь допоміг п. Новакові якнайшвидше позбутися лікарської опіки і дати нам і майбутнім поколінням документ-свідоцтво його великої праці для нас — Спогади організатора.

Згідно з останніми інформаціями від родини хворого, п. Микола П. Новак поволі приходить до кращого фізичного стану, але через дуже загрозливий характер хвороби буде ще певний час під пильним лікарським доглядом і лікуванням.

Хай же ця сумна нотатка спонукає всіх нас до щирих молитов за здоров'я українського патріота-трудівника!

Іван Овечко

ВІЛЬНИЙ СВІТ — FREE WORLD
Winnipeg, October 13, 1975

20. жовтня 1975 р.

СЛАВА ІСУСУ ХРИСТУ!

Вельмишановний і Дорогий Пане Миколо!

В неділю 19 с. м. я відправив Св. Літургію за Ваше скоре видужання і молив Всевишнього, щоб привернув Вам сили до дальшої праці на народній ниві на славу Бога і користь України.

Я особисто не уявляю собі громадської праці без Вашої участи, чого найліпшим доказом повний успіх і сукцес сьогорічного концерту ансамблю "Калина".

Дай, Боже, щоб Ви ще многі, многі літа такі концерти у нас уладжували.

Моя Дружина прилучується до моїх побажань і від себе бажає скорого повороту до здоров'я.

Зі щирим привітом і правдивою пошаною

о. Йосиф і Стефанія Чайковські

Одійшов у засвіти священик-патріот

Я бачу Вас, святі могили,
Без написів, імен, хрестів,
Лиш квіти у степах вас вкрили
Під тихий, тихий плач дощів.

Хто в них? Чиї тіла гаряче?
Хто лицарів назве, борців?
Хто втрати нації оплаче,
Коли поховано співців?

Благословенні будьте нині,
І прісно, і во вік віків!
Світіть, як зорі Україні,
Сьогодні, завтра і що дини.

Олександер Олесь

1-го березня, цього 1977 року, відійшов з цього світу, св. п. о. Иосиф Чайковський, парох Української Католицької Церкви, міста Лос Анджелеса. Ця сумна вістка діткнула всю українську спільноту, цього великого міста ... Дзвонили телефони, переказуючи про неї, не лишень його одновірцям, бож популярність того патріота Української Землі, не мірялася тільки Його церковною службою Богові й людям ... А попрощав світ, маючи 84 роки, шановано пошанованим титулом "крилошанина".

Поминальні служби Божі, зачалися 4-го березня. 5-го березня, вранці в тій же церкві, відбулася урочиста поминальна служба Божа, в якій взяли участь не лише українські католицькі священики: Крилошанини оо. Михайло Колтуський — парох Української Католицької Церкви Непорочного Зачаття та його сотрудник о. Августин Породько, але й священики з обох Українських Православних Церков міста Лос Анджелеса, а саме: о. Петро Масевський і о. Григорій Підгурець з Церкви св. Володимира; о. Степан Голутяк, з Церкви св. Андрія.

Василь Ємець

ПАНІМАТКА СТЕФАНІЯ —
дружина достойного пластуна
о. крилошанина Йосифа Чайковського.

Виховали сина інж. Олега і дочку Марію. Невістка Дарія Чайковська породила чотирьох гарних синів — пластунів.

Спасибі Вам, милі Друзі, за Ваші щирі молитви під час моїх операцій 29-го вересня 1975 р.
—— М. Н.

Святополк Шумський

SONG OF UKRAINE

a non-profit corporation

UKRAINIAN-AMERICAN RADIO PROGRAM

10852 Mountair Avenue – Tujunga, Ca 91042

(213) 352-2283 – (213) 781-6991

Марія Шумська

Лос Анджелес, 10-7-75.

Дорогий наш Друже — Миколо!

Біль стиснув наші серця, дізнавшись про Твою недугу і Твій біль.

Знаєш самий, що без віри і надії наше існування на цій плянеті не булоби можливим, тому в наших серцях є велика віра і надія, що Ти побореш свою недугу і повернешся до повного здоровля, про що ми молимо Всевишнього!

З вірою в Твоє повне видужання здоровимо Тебе щиро,

Твої — Марійка і Святополк Шумські

Ramsey, N. J.
31-го жовтня, 1975 р.

Дуже Дорогий Друже Миколо!

Ой, Ти Морозе Морозенку, та чого ж Ти, Микольцю, захворів та й наніс нам сумного клопоту саме в таку пору, коли Тебе так дуже-дуже потрібно-потрібно здоровим та сильним?

Не пора, Братіку, не пора. Ти за себе забуваєш. Забагато працюєш, забагато клопочешся. А от ще недавно рапортувала мені Тетяна Сиротюк, що була в Тебе, віталася з Тобою й з Твоєю Дружиною, і просто в захопленні розказувала про Тебе та про Твою працю в Лос Анджелесі.

У наших молитвах просимо в Бога, щоб чим скоріш вернув Тобі здоров'я на радість Твоїй родині, всій громаді і всім нам, що любимо Тебе. З глибини серця, Друже, бажаю Тобі скорого видужання, бажаю Тобі ще багато літ щасливого життя!

З братською любов'ю,

Твій друг — Іван Пасічник

Дорогий Пане Новак!

Дуже нам було прикро почути, що Ви в шпиталі, і не хотілося вірити, бачивши Вас завжди в так знаменитій формі.

Проте прийміть найщиріші бажання якнайскоршого повороту до здоров'я.

Я особисто проти лікарів, а полагаю більше на вірі і сильній волі. Це може декому видаватися неповажно, але кожний з нас знає випадки, що лікарі не могли, а сильна віра і сильна воля поставили хорого на ноги.

Тож нехай Господь пошле Вам якнайбільше сили і відпорности, проти яких жадна хороба не встоїться.

Ваші — Палашевські

П. С. Картку шлю на домашню адресу, бо не знаю, в котрім Ви шпиталі, а, зрештою, може вже і дома. — П.

П. С. Оця (Оля) Пайда (тепер дружина В. Бойка). Лист скорочений.

— М. Н.

Примітка до цього листа:

Михась Пайда родився на Закарпатті. По Другій світовій війні прибув з дружиною до Лос Анджелесу, дістав дуже гарну працю, як технік у фільмовій лабораторії в Голливуді. Від першого дня прибуття вписався в члени УКО разом з дружиною Оцею і на всіх наших великих святах, як 22-ге Січня, Шевченка, Івана Франка, Першого Листопада був незамінимим декляматором — оратором з ласки Божої. Його дикцію, його красномовство різних довжезних поем подивляли наші люди з великим захопленням. І коли він помер, то ціла наша Громада покрилась сумом: "Хто ж тепер заступить того славного декляматора?" А в кілька років пізніше Господь послав нам маленького Віктора Гнипа (почав деклямувати від 5 рочків життя) і тепер він виростає, деклямує так, як наш дорогий покійний Михась Пайда, хоч ще замолоденький, щоб деклямував таким сильним голосом, як Михась Пайда. Але немає сумніву, що з нього буде другий Михась Пайда! Бо ж так як і Михась Пайда не лякався, яка акустика на залі, так тепер і Віктор Гнип чарує публіку своїми виступами, і кожне слово його доходить до слухача на залі, де б він не був. Коли підросте до 17-18 років, то в час вакацій, радимо родичам послати його по українських громадах в ЗСА, Канади з його виступами — деклямаціями для прикладу іншим студентам, як треба деклямувати. Господь привів Віктора на цей світ з такою місією, щоб допоміг нам запалити наші серця до визволення України, як загрівав такою місією нас Михась Пайда.

— М. Н.

Дорогий Пане Новак!

Довідавшись про Вашу недугу, мені дуже сумно стало й від того часу я все молюся за Ваше здоров'я.

Ви ж були моїми першими знайомими в Америці й я вважаю Вас і пані Надю та синів Ваших як своїми рідними.

Мій покійний муж Михась пережив подібну недугу і лікарі говорили, що він вже не вернеться зі шпиталю додому, а він від того дня прожив ще десять літ. Тож не падайте духом!

Бажаємо Вам всім щасливішого Нового 1976-го року та багато-багато здоров'я і Господнього Благословіння!

Щиро Ваша

— Оця

Віктор Гнип зі своєю матір'ю Ольгою 5-літній **Віктор** знає напам'ять і деклямує з подиву гідним талантом багато віршів,

УПЕРЛИСЯ, НАЧЕ ВОЛИ

Багато разів писав, прохав я своїх прекрасних друзів: "Треба організувати видавничий комітет і написати спогади про ОДВУ, Чорноморську Січ, про подивугідні маніфестації старої еміграції, про її подивугідну жертвенність, (Гетьманці мають спогади про свою Січ), про перші фільмові організації та інші дуже важливі події до 2-ї світової війни..." Писав, прохав, а вони — одні, із скромности, відказувались, а другі — "Ще маємо час..."

І так не вдалося організувати такий Комітет. Та бо й моя дружина Надія, теж із скромности, прохала мене не братися за таку справу (писати спогади), коли інші друзі з різних причин відмовились. Аж щойно 1975 року, коли я почав "киснути", коли наближалась дуже складна операція, стала прохати: **"Ні, таки хоч ти самий, але спогади таки треба написати. Я жалую, що мій погляд на ту справу не був сприяючий тобі.** Треба їх написати, щоб "зафіксувати" деякі дуже важні історичні події, згадати наших прекрасних друзів покійників, як також хоч декого з наших чудових друзів на цьому світі. Не для бизнесу зробимо це, а тільки на честь гарних українських патріотів на ТОМУ й на ЦЬОМУ світі..."

— ⁂ — ⁂ —

НА ГРАНІ ТОГО СВІТУ...

Одною ногою за порогом на ТОМУ світі

(С о н)

Я був веселий, ніяких тілесних ані душевних болів не чув — смерть моя видалась мені дуже легкою. Я тішився, я був вдячний Всевишньому, що все так гарно склалось. Спішив зголоситися Богові і прохати Його, щоб дозволив мені стрінутись з моїми друзями на тому світі. Я вихром опинився біля чудової Господньої палати. Три рази дуже скоренько постукав у двері. О, яка прекрасна сцена!.. Двері відкрились, а біля порогу ціла маса моїх прекрасних друзів з України, Канади і Америки. Всі вони стояли дуже гарненько повбирані, весело приємними очима дивилися на мене. Я став подавати їм руки, хотів вітатись, а вони: "ЩЕ НЕ ЧАС!.."

Одною ногою переступив я поріг прекрасної палати, хотів переступити і другою, а вони вперлися, наче воли, і не дозволили переступити другою ногою той поріг... Десь в далечіні, на якомусь підвищенні, сиділи: моя мати, батько та багато інших членів з нашої родини, покійні мати і батько дружини.

Члени моїх родин також заговорили:

"Ще не час... Перше сповни прохання своїх приятелів — друзів!.."

І всі дружньо, наче хором, заговорили:

— Спогади, спогади закінчи!.. —

Я був злий, хотів сваритися з ними, хоч деяким висказати свій жаль, що все це звалилося на мою одну голову — ті спогади!

А вони мені: "Ти не самий, ми з тобою ДУХОМ! Черпай кожне натхнення Господнє і наше — це тобі наша допомога, вона краща за ту, яку ми змогли б подати тобі із земних порад. Не турбуйся, ми молимо Господа Бога, щоб дав тобі життя закінчити ті спогади на честь і славу поневоленої України! Пиши про все, ЯК та ЩО було — нічого не скривай!.. Спіши, бо дружина твоя, сини та земні друзі чекають тебе..." — Чемненько і дуже скоро попращали мене на ЦЕЙ світ...

І я перший раз відкрив свої очі на смертельному ліжку в шпиталі (по двох тяжких операціях). Моя дружина Надія сиділа біля мене і дуже важко-важко плакала: "О, Господи, і хто це все тепер закінчить?.." — знаючи, що спогади щойно на 50% написані.

І аж тоді я відчув страшні болі, не так тілесні, як душевні, з приводу такої гіркої сцени.

— Не турбуйся, моя ти дорогеї ... мене прогнали з ТОГО світу на ЦЕЙ, що ...акінчив ті спогади. Господь добрий, допо... нам й в такій справі..."

Такий чудовий сон я мав. І, піднявши руку, хусточкою став обтерати дорогі перли — сльози дружини.

Богдан і Лідія Гнайда
(весільне фото)

Мої друзі, яких «хоч до рани прикладай», як каже наша пословиця. На жаль не маю знимки їхнього сина Петруся — студента каледжу в Торонті, Канада.

Богдан Гнайда і автор книги М. П. Новак, 1955 р. Монреаль, Канада

Прикладний Син Моїх Друзів М.Нагорняків, які допомогли мені вирватись з рідного села до Канади(живе в ЗСА)

Зустріч з Кітті Куртіз 1976 року. З ліва: Надія і Микола Новак,

Кітті Куртіз (доня великого Голлівуд ського фільмового продусера), Олег Чайковський і мгр. О. Веселий.

Прикладний сусід мого брата Івана в Торонто і мій прекрасний друг Микита Коротчук

МЕДСЕСТРА ІВАНКА

Хірург — мадяр... Нещасні люди... Оптимізм... Рідна мова...

Було це 1976 року в м. Голлівуді, у шпиталі «Кайзер».

— Пане Миколо, цей молоденький хірург-мадяр, спеціяліст від таких делікатних операцій, — щиро запевняв мене мій сталий лікар Купер, американець, великий приятель не тільки мій, але також і нашої поневоленої України. Хірург, який стало опікувався мною від 1962 року.

— Алеж , пане докторе, — цей хірург мадяр, ворог України, поріже мене так, що буде мені «капут», — жартом, відповів я.

— Будь спокійний, я теж буду при тій операції, — потішив мене.

Та як тільки він лишив мене, я пригадав собі, що це буде вже четверта моя операція; перша була в 1962 році, а ось тепер буде третя у тому самому році, тобто в 1976-му, і мій оптимізм став падати у незнане...

«Кайзер» шпиталь гарний, великий, але чомусь операції відбуваються у такій залі, де немає ні одного вікна.

Година п'ята рано було нас там тридцять нещасних осіб, яких різні нерси приготовляли уколами наркотиків до операції. Медсестри та інша обслуга — японці, китайці, філіпінці та чорні, але ні одної білої людини. На залі крики, зойки нещасних людей. Членам родин вступ заборонений. Вони зможуть побачити своїх рідних аж вечором того самого дня.

Коли пацієнт уже запаморочений наркотиками так, що не плаче, не кричить, його беруть до окремої кімнати на операцію. По операції привозять на ту саму велику залю, і дальше життя тієї людини залежне від Господа Бога і від тієї нерси, яка дві-три години пильнує людину, як ока в голові, щоб людина не померла з її неуваги. На її сумлінні, крім цілого організму хворої людини — серце, яке по операції важко б'ється, та завмірає так скоренько, що коли б не було кому його допильнувати, то в одній секунді людина померла б.

— Пане Новак, пане Новак! Пробудіться, я Іванка Джерз. З вами все гаразд, — делікатно, тепленькими пальчиками, пестила мої лиця, наче рідна мати, — просила чистою українською мовою медсестра Іванка.

— Хто це? Як ти тут з'явилась, — як? Українська мова в тебе така чудова, — і я так щиро зрадів, що аж розкисся...

Та Іванка вдала, що не бачить цього.

— Ви не перший, що так почуваєтесь, — це наркотики так ділають на людину по операції.

Спасибі Тобі, Мила Іванко!

— Ні, ні — дорогенька! Я так щиро розчулився, бо ти тут з'явилась наче янгол з небес. Я ж не чув тут української мови ніколи під час моїх операцій, не бачив ні одної української нерси. Сьогодні ти в моїх очах **янгол мого спасіння.** Мій оптимізм ти відродила, я хочу жити! Хто ти, я чомусь не пригадую тебе? — питав я.

— Я народилась у столиці Канади, в Оттаві. Мої батьки селяни, навчили мене говорити, писати і читати по-українському в хаті. Рідної школи не було. 7 років тому ви були у нас, записали мою маленьку донечку до УНС, — пам'ятаєте? Мій чоловік Григорій родився в Галичині, прибув до Канади по Другій світовій війні, його прізвище Джерз, незмінене, таке було й в Галичині. Ви напевно знаєте його, бо він ростом вищий за всіх інших людей в нашій громаді. А й син наш такий високий, — гагідним голосочком говорила Іванка.

— Спасибі тобі, мила Іванко! Господь привів тебе до мене в такий трагічний час. Ти допильнувала моє життя, привернула мій заламаний оптимізм, — дякував я щиро прекрасній людині.

А ось сьогодні, Дорога Іванко, я став писати цей спогад на Твою честь, на честь Твоїх батьків, на вічну згадку Твоїм дітям та Твоєму дорогому чоловікові й не можу найти відповідних гарних слів, якими я повинен Тебе обдарувати за ту незабутню прислугу, яку Ти пожертвувала для мого життя.

Прийми хоч ці скромні рядки й прости, коли щось, десь — переочив.

Микола П. Новак,
автор книги
«На сторожі України»

The Windsor Star Wednesday,
September 7, 19

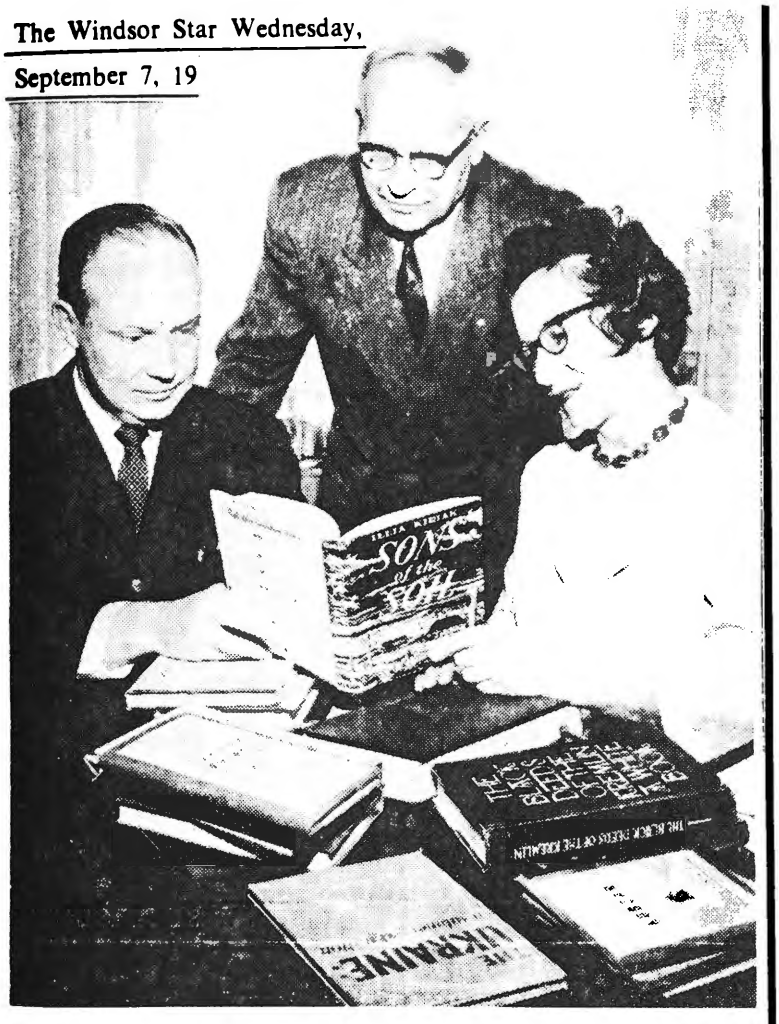

Д-р Віліям Доллар — завідувач університетською бібліотекою розглядає в присутності С. Корбана й пані Ірини Зеленої — голови жіночого Відділу КУК першу подачу книжок від збіркового комітету КУК у 1962 р.

Микола П.Новак ,по ще одній тяжкій операції(разом було їх чотири за останні три роки)

Семен Корбан

Микола Новак
1811 Еффіе вулиця
Лос Анджелес 26,
Каліфорнія, ЗСА.

Дорогий Друже Миколо!

Та ще так недовго, як я читав в українських часописах радісну вістку про Твій Золотий Ювілей Громадської діяльности та Твоїх 70-ліття уродин. А що так радісно та величаво відбувся цей Золотий Ювілей, тож і для мене була радісна вістка, бож Ти, Миколо, є моїм щирим Другом!

А що далі? Довідуюсь через українську пресу про сумну вістку, що Ти, Друже Миколо, в лікарні та тяжко хворий. Але ця вістка не була для мене радісною. Та мало того, що Ти, Друже, є у лікарні, але Ти мав тяжку операцію. А що Канадська почта була на страйку через 6-ть тижнів, тож я про Тебе, Друже, нічого не знав, аж довідався, коли почала Канадська почта приходити нормально. Тому, Дорогий Друже Миколо, пишу короткого листа та пересилаю Тобі глибоке співчуття та Твоїй Дружині, та Твоїм синам, з причини Твоєї слабости. Та бажаю Тобі, Друже Миколо, скорого виздоровлення та повернутись знова до Громадської праці. Та прожити ще много літ!

Твій Друг *Семен Корбан*
Голова УСГ.Ч.12:
Віндзор, Онт., Канада, 10-го грудня 1975.

Новий Рік 1979-тий.

Вітаю Тебе — Новий Роче!
Цілим, серцем, так як стою
— Бо старого вже не боюсь
І, нехай буде — як Ти хочеш! ..
А про старого — все згадаю,
Хоч не був він, нічим кращий
І не пішов на пропаще
Як та пташка у тихім гаю. .
Він залишив нам від старого, —
Те, що передний мав від свого.
І ти новику не гордися:
Бо ще не знаєш, — що то буде,
Як оплюють і Тебе люде!
І тоді скажуть: ЗАБЕРНСЯ!

Волошин

Вінсор 15-го лютня 1979.

ІВАН ВОЛОШИН, чудовий та вірний наш друг (мій і С. Корбана). Людина — українських прикладів, високоочитана, привітна до всіх гостей в м. Вінсор, Онт. Канада.

Микола П.Новак, автор спгадів "На Сторожі України", Торонто, Онт. Канада, 1977 р.

«ДАРМОЇДИ»

Так багато разів жартував собі з нас чудовий друг Микола Роґа (кол. вояк УГА, УВО). «Та не досить з нас, що в Поремських багато разів даром їмо їхні вечері то ще й першу українську книгарню Корбана та Мацелюха (під ч. 2079 при вулиці Фронтенак, Монтреаль), бідних стрільців хочете ограбити? Я бачив, як деякі із вас не тільки що читаєте даром українську пресу, а й не бракує вам стиду — берете її д одому, ніби тільки почитати, але назад не приносите її», — картав нас М. Роґа.

І це правда, — гріщив так і автор цих рядків кілька разів, бо голодний був на українське слово, пресу, більше, як на тілесну поживу!. Таких нас було чимало кол. вояків УГА, УССів. Та друзі книгарні, хоч і знали про нас — таких «костумерів», то вдавали, що не бачать, а навіть просили: «Беріть до хати, а так передайте ту пресу іншим, які не мають змоги купити собі».

Так, це тяжкі початки були для нас тоді в Канаді, а в Монтреалі зокрема. Навіть начиння мити по ресторанах тяжко було найти за 15 цен. на годину.

Семен Корбан, як бачимо,

сьогодні вибився на українського політика, його знають чужинці як прекрасного провідника в м. Сан Кетерін, його люблять, шанують, бо він діяч не тільки в Громаді, але й канадській політиці — правих та чесних чужинців. Який же я гордий, як приємно мені писати про такого друга! Прости, Друже, коли, може, замало написав про Тебе! Твої діла говорять краще, як мої скромні рядки! — *М. Н.*

Telephone (213) 413-2073

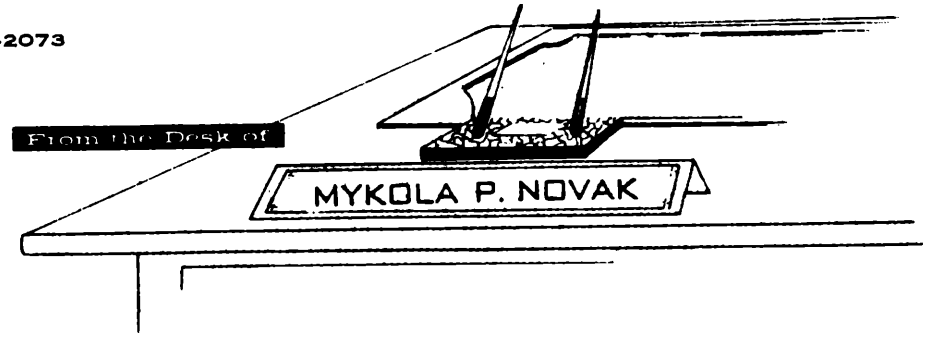

1818 Effie Street
Los Angeles, Calif. 90026

Дорогому «Квартирмайстрові»,
прекрасному другові
Семенові Корбанові у Вінсорі
Канада, — пару рядків щирої подяки:

Л. А., Каліф. 15 червня 1977 р.

Прекрасний Друже!

Спасибі Тобі за чудову Твою опіку, за прийняття обідами, за дійсне щире ставлення до мене, як друга «старої войни» — далеких років Монтреалю. Ти був розчулився на вид мого прощання, ронив сльозами. Я теж так почувався, але затяв зуби, щоб не доливати Тобі ще більше жалю. Це була хвилина, якої я ніколи не забуду — оправдана хвилина, бо тільки нас двох залишилось при житті з тих прекрасних друзів, яких ми знали в Монтреалі. Я щиро переконаний, що ті наші покійні друзі взивають Господа в небесах, щоб ми їх не забували, щоб згадали їх нашими спогадами, і я це зробив моїм виданням — книгою, яка появиться ще цього року. Написав про них, про Тебе, щоб читали наші покоління про наші змагання в допомозі визволення України з тяжкого ярма Москви. Жаль тільки, що ми ще замало зробили для того визволення, тобто, що кінець і нашого життя буде такий як їхній — смерть не на полі бою!

Перекажи другові Івасеві Волошинові, що я дуже вдячний йому за ті прекрасні хвилини, які я мав щастя вислуховувати з його серця — мудрости. О, коли б хоч десять відсотків мали ми таких людей, як Івась, то сьогодні не плакала б Україна в неволі.

Проси його, щоб написав щось з нагоди нашої зустрічі до моїх спогадів. Почерк його письма дуже гарний, я помістив би таку сторінку з його знимкою в оригіналі. **Але хай напише чорним чорнилом, не синім, бо синє овсет не відіб'є.**

Прости, що більше не пишу, маю ще скласти подяки іншим приятелям, в яких я побував та гостив і т. п.

Твій вірний друг
Микола Новак

П. С. Не нарікаймо, не плачмо, що наша молодь асимілюється, — вона України не бачила! Даймо їй із себе дійсного героя-помсти за Україну на чужині (не голі слова), стане вона гордою української ПРАВДИ, коли світ голоситиме: Помстив за кривди України! Почують це НОВІ МОРОЗИ, сконає Москва! — **М. Н.**

VIII

РОДИННИЙ АРХІВ

(ФОТО—АЛЬБОМ І ЛИСТУВАННЯ)

Перша зустріч, перша любов Надії Мандзій
з Миколою Новаком 1932 року в одному
з нью-йоркських парків.

МІЙ ЛИСТ ДО НАДІЇ МАНДЗІЙ, НАПИСАНИЙ НА КОРАБЛІ 8/2/1934 РОКУ

(Подорож з Нью-Йорку до Бостону. Справа здемаскування провокатора — агента Сталіна Вол. Муравського, який під різними псевдами розвідував дії ОДВУ і, вдаючи нашого патріота-втікача від сталінського режиму, жирував на грошах наших чесних патріотів).

Надійко Моя Дорогенька!

Я чую нудьгу за Тобою, чую в серцю, що Ти гризешся моєю подорожею. Дорога! Я хочу заспокоїти Тебе бодай цим скромним листом.

Надя! Серце моє наповнене великою насолодою до Тебе. Такою насолодою, якої жадна сила не зможе пірвати. Ти одинока моя Надія, якої мені все бракує, де б я не був. Тому прошу Тебе: будь спокійна за мене! Я все Твій!

Вірю, що Ти так думаєш про мене і так розумієш мене. Надя, я хотів би бачити Тебе такою, щоб Ти все була відважна в нашому житті. Ті прикмети Ти маєш і тому я Тебе так д о р о г о ціню.

Я знаю, що нераз Ти боїшся за мене. Ти лякаєшся моїх подорожей. Та прошу Тебе, зрозумій мене, що і мені життя з Тобою дороге. І тому нехай життя моє для Тебе буде вічним! Я все буду жити для Тебе, чи це в живих чи мертвих — погибших за волю України. Останнього все собі бажаю, бо ненавиджу смерти, якою гинуть міліони наших людей, не лишаючи по собі історії шляхів, хочби маленького зерна для відродження нашої Неньки-України.

Н а д я !

Я може за грізну тему підібрав для цього листа?.. Може повинен писати щось такого, що потішило б Тебе?.. Та взяв я її тому, що так серце моє диктує мені. Я Тебе, моя Дорога, дурити не хочу. Я знаю, що Ти в мене не дитина. Ти мене зрозумієш. І тому я так відкрито пишу до Тебе. Будь спокійна, моя ДОРОГА ДІВЧИНО! Ми заживем щасливо, ми будемо щасливі, бо ми любимо себе, в нас немає фальшивства. Я одного собі бажаю з Тобою: пригорнути Тебе й Твоїх Родичів, як своїх рідних. Так мені, Боже, поможи!

Надя! В той час, коли пишу цього листа до Тебе, надворі така зима, що не дай, Боже. Леди такі, що наш корабель не може продертися через них. Ми маємо гарну кімнату. Теплу, чисту. Вечерю вже з'їли. Але дорога, бо коштує аж цілого доляра, таньшої не було, а треба було щось з'їсти. Гарна музика грає. Люди бавляться, а я сів і пишу листа до Тебе. А також сів виготовляти питання п. Муравському — провокаторові.

Кілька американців випитували мене, що це за одностріл я натягнув на себе. Я виразно заявляю: це стрій Українських Націоналістів.

Надя! Я вже буду кінчати цього листа писати до Тебе. Прошу Тебе: будь спокійна, не плач! Цілуй Родичів від мене та прийми мої найгарячіші обійми!..

Здоровлю щиро!

Я тільки Твій —

Микола

НОВАКИ ПЕРШИЙ ДЕНЬ ПО ШЛЮБІ
в Нью-Йорк, 1934 року.
Так ми вінчались — Надія в українському строю, а я в строю ОДВУ (Надія не мала нової суконки, а я штанів). —— Автор.

Торонто, 2 березня 1955 р.

Дорога Ти Люба Дружино!

Як дуже я хотів би ущасливити Тебе на Твій ***ДЕНЬ УРОДИН***... я хотів би злетіти, неначе той голуб, на нашу хату і, відчинивши двері, – обняти Тебе так сильно, як ніколи, і вже не вийти нікуди більше з хати, а обнявши Тебе – цілувати, цілувати так сильно, так міцно, як ніхто на світі цього не робив своїй милій! А це тому так, бо ніхто такої дружини не мав і не матиме!!! Чуєш, ніхто! Так, я це пишу не тільки від щирого серця, але й зі сльозами в очах! І не бери мені за зле, коли я так погано почувався, що не вмів черкнути Тобі пару слів з дороги. Я пробував кілька разів і все дер: мені здавалось, що Ти мене більше не любиш! Неначе якийсь рекламовий „гед-лайн" вічно кидався мені перед очі: Ти..... І думав я: „Ануж це кінець?! І все сварився із собою: „Ні, не може бути! Ні, вона мене любить! Ні-ні, так воно не буде"! І ось сьогодні – о, сьогодні! Надя, – це ж лист Твій, який наповнив мою душу, моє серце так багато, так щасливо, – ***ЩО Я ВЖЕ БІЛЬШЕ АНІ СЛОВОМ НЕ СУМНІВАЮСЯ У ТВОЇЙ ЛЮБОВІ ДО МЕНЕ!!!!*** Моя Ти Мила Дружино! Тільки з Тобою можу гори перевертати, тільки з Тобою можу жити, думати, творити і тільки Тебе та наших синів любити. Ви для мене ціле життя! І коли б не Твій лист, то хто знає, чи я був би коли найшов себе, чи був би міг щось робити по тій наміченій дорозі, в яку я вибрався. І щойно від нині з піднесеною головою стану думати, щ о т а я к д і я т и, щоб закінчити почесне діло. А дотепер ходив, як несвій..... Надієнко Моя, – тепер я дуже щасливий чоловік. Тепер я вже буду Твій „Коля" і тільки Твій, чуєш.... А сам Спаситель так хотів, як було з нами? Може тому, щоб я такого листа написав Тобі на Твій День Народин! Бо ж це перший раз пишу Тобі такого листа на Твої Уродини. ***Я думаю, що це буде найкращий мій лист до Тебе і найкращий Твій до мене, якого я сьогодні отримав.*** Дуже щиро дякую Тобі за так щирі слова, які Ти вилляла до мене у своєму листі. Люблю Тебе до безтями, Моя Ти Люба Дружино, Моя Надіє! Ти дуже солодка! Ти дуже Мила! Молитиму Бога, щоб допоміг Тобі забути лихо, яке було між нами, а насолодив Твоє життя найбільшою радістю не тільки в той ***ДЕНЬ – ДЕНЬ НАРОДИН,*** але й на все життя зо мною! Від себе прирікаю Тобі, що вже ніколи так не поступлю. Що вже ніколи не буду сумніватися у Твоїй Любові до мене! І цілую Тебе не мільйонами разів, але вічним дотиком своїм. Все буду з Тобою, навіть і по смерті своїй опікуватимусь Тобою! Твій на все

Микола

П. С: тут все гаразд. Брат і братова веселі, здорові. Хата їм подобалась, мають не злий „інком", але про Каліфорнію таки далі думають. Тут сумно. Ось за всі останні дні сонечка Божого не бачив. Надворі або дош, або зимно і т. д. Люди якісь дуже бідно виглядають. Я дотепер ше нічого не рішив, ще бився з думками. Але ж завтра „ЧЕТВЕР" – завтра стану комбінувати, бо вже спокійно можу думати. – ***М. Н.***

НОВАК НАДІЯ

Вона побачила уперше світ[1])
в Америці — в Нью-Йорку над Гудзоном.
Із України линув їй привіт
крізь дим-вогонь війни — з легким мусоном...

Із уст батьків, з книг, з рідних шкіл впізнала
і Золоту Слободу,[2]) Бережани,
і Київ, Львів... Вся Україна звала!
І запалала кров, немов у Жанни...[3])

Вона найкраще деклямує з сцени
творців — своїх і світових поетів...
В тринадцять літ її звуть на арени
у Голлівуд... [4]) І серце в леті!

Та згодом їй зустрівсь Новак Микола
(син України — воїн і борець).
З кохання й студій в них створилась школа
життя для інших, як вказав Творець!

По шлюбі кинулись у вир життя
із Україною святою в душах.
Їй віддавали сили всі й чуття...
І їм корилися і води, й суша!

Міста Канади, прерії і ріки
їм уклонялися... Свої вітали,
(у згадках буде та любов вовіки![5])
Немов на крилах ангелів, літали.

Так залетіли аж до Голлівуду.
Скрізь прокладали в Україну путь!
Нащадки їх ніколи не забудуть...
О молодосте, з ними ще побудь!

25-го січня 1976 р.,

Іван ДІДЕНКО.

Примітки: [1]) Надія Новак із роду Якова Кириловича Мандзія і Тетяни Михайлівни Мандзій (із роду Івашків) народилася 6-го березня 1916 року.

[2]) Золота Слобода Бережанського повіту — місце народження її батьків.

[3]) Маю на увазі Жанну д'Арк (1412-31).

[4]) Фільмовий аґент, що прибув із Голлівуду в 1929-му році в Нью-Йорк, випадково дізнавшись від людей про тріюмфальні виступи на сценах 13-річної декляматорки Надії Мандзій, звернувся до її батьків із проханням познайомитися із її сценічними здібностями. Після екзаменів він дуже прохав батьків переїхати до Голлівуду, запевняючи Надійці дальші студії у школі, працю в фільмовій корпорації і добру платню, якої вистачило б для життя цілої родини. Але батьки не вхопилися за цю пропозицію, і Надія втратила нагоду стати фільмовою зіркою. Одначе доля судила їй жити тут від 1943-го року, де вона своїм полум'яним словом української патріотки виголошує на американських сценах святу правду про Україну. — І. Д.

ФРАГМЕНТИ — Новаки з синами
(менший Тарасик, старший Орест)
Різні роки, різні міста народжень.

ОРЕСТ М.НОВАК
закінчив універ.студії Б.С.1964 року

Новак з першим сином Орестом
січень 1938 року.

М.Новак,син Тарас і"Мурко"
1950 р.

Три події в Лос Анджелесі

Відомий громадський діяч (голова 257-го відділу УНСоюзу в Лос Анжелесі) пан Микола Новак на своєму довгому життєвому шляхові служіння Україні багато разів (часом, після часів тяжкої праці і огірчень) переживав радість відкриття українських народних домів, або церков.

Із принагідних розмов серед українців Лос Анжелес часто можна почути: "Хто знає, чи мали б ми цей чудовий Народній Дім (або церкву), якщо би пан Новак не переміг нашої зневіри у свої сили... ,якщо би він не скалькулював так, що цю власність набуто за половину ціни..., якщо би пан Новак сам не засукав власних рукавів і не дав зразків безінтересовної фізичної праці для громади"... До цього додамо, що при перебудові місцевого Українського Народнього Дому п. Новак, як контрактор і робітник працював більше року, не взявши за це ні цента. Що в свою чергу потрібно завдячити високому українському патріотизмові і глибокому зрозумінні його достойної дружини Надії, яка утримувала цілу родину на свій заробіток службовки (сама по фаху — педагог). Останнє подивугідне, якщо зважити, що пані Надія народилася в Ню Йорку, ніколи не бачила України, а знає про неї з книг і оповідань свого мужа.

Орест М. Новак

А ось дня 8-го вересня ц. р. уже у власному новому домі панства Новаків відзначено цілий ряд подій.

Посвячення дому

За гаслом: "Свій — до свого" М. Новак позичив у УНСоюзі грошей і 8-го вересня 1962 р. посвятив перший наріжний камінь майбутнього власного дому. Сам його сплянував, сам закуповував і привозив матеріяли, сам керував працею і сам працював як муляр і чорнороб. В наслідок цих зусиль у гірській околиці Лос Анжелесу (де вперше колись почали працювати кіностудії, що пізніше перенеслися до Голлівуду), серед зелені квітів виріс чудовий поверховий будинок із усіма вигодами модерного життя: гаражем на 2 авт, 4 ваннами і спальнями (на кожного члена одини — одна), робітними кімнатами - студіями із письмовими столами і бібліотеками, кухнею - їдальнею, великою залею - вітальнею і т. п. Все те зі смаком умебльовано. А із св. образів, із мальовидл, із вишиваних рушників і писанок віє правдивою Україною.

Посвячення дому довершив о. прот. Ананій Мирошниченко — настоятель української православної церкви св. Андрія в Лос Анжелесі при великій урочистості приявних друзів господаря.

Срібне весілля

Після проказання передобідньої молитви отцем Ананієм і поздоровлень господарів гістьми, п. М. Новак звернувся до присутніх зі зворушливим словом. В ньому підкреслив, що закінчене ним будівництво, як і свою громадську працю завдячує своїй зразковій дружині, в якій він завжди мав правдивого друга і помічника. А своє щасливе одруження, яке відбулося рівно 29 років назад, він всеціло завдячує проф. Василеві Ємцеві, якого він має радість бачити серед присутніх... Бо саме перший приїзд проф. Ємця в Ню Йорку у 1929 р. і його тріюмфальний виступ із бандурою спричинилися до майбутнього познайомлення (а потім і одруження) п. Миколи Новака (який тоді вітав нашого сучасного Бояна від українців Ню Йорку) із панною Надією Мандзій... Тому в цей щасливий для цілої його родини день він, дякуючи проф. В. Ємцеві, відзначає його і його достойної дружини Марії Срібне Весілля, що припало на 30 серпня ц. р.

Для панства Ємців, які прибули на посвячення будинку, слова п. М. Новака були милою несподіванкою... Присутні радо вітали обоє подруж, обом бажаючи щасливо дожити до золотого весілля.

Закінчення університету

За обідом зовсім випадкового стало відомо, що старший син панства Новаків, Орест Микола, у цьому році дуже успішно закінчив Каліфорнійський університет у Лос Анжелесі, при відділі "Безнес Адміністрейшон", одержавши ступінь B.Sc. Хоч родина Новаків про це зі скромности промовчувала, але гості радо відгукнулися на проголошений тост за успіхи в науці Ореста, його успішне влаштування на працю і за дальші успіхи в науці для одержання докторського звання.

Пан Орест М. Новак народився 2-го січня 1938 р.

в Ню Йорку. 1943 року разом із батьками переїхав до Л. Анжелес. Тут закінчив початкову і середню школу. Вдома від батьків здобув знання української мови, літератури, історії. Року 1956 поступив у Каліфорнійський університе в Лос Анжелесі, але через півтора року пішов до військової служби, і аж у 1960 р. він знову повертається до університету.

Про його блискучі успіхи в навчанні і закінченні вищого навч. закладу говорять такі факти: на основі даних університету, коло двох десятків приватних фірм і державних інституцій з різних кінців ЗДА (навіть із Чікаго, Ню Йорку, Вашінґтону...) прислали до нього свої прохання - пропозиції одержати в них працю, запевняючи умови дальших студій на одержання докторату. Також військові інституції (навіть Пентаґон!) надіслали свої пропозиції праці з одноразовим наданням високої старшинської ранґи... Коли ж він із чемности відповів - подякував, повідомивши, що вже затруднений в Лос Анжелесі, то половина з них знову повторили своє попереднє прохання прийняти в них працю, якщо би йому не сподобалось тут, де зараз працює...

Хтось із гостей зауважив відсутність молодшого сина господарів — Тараса Євгена.

Виявилось що він по закінченні навчального року без будь-чиєї намови і допомоги сам улаштувався на працю чорнороба в шпиталі. Через рік він кінчає середню школу (гайскул) і мріє студіювати медицину на університеті.

Задумавшись над цим, ми приходимо до твердого переконання, що Євген Тарас сповнить свій задум. А одноразово він своєю працею розв'язав таємницю успіхів свого брата Ореста.

До цього варто додати, що обидва брати Новаки досконало володіють українською мовою та у вільний час читають українські книжки із батькової, досить солідної, бібліотеки.

Іван Діденко

CANADIAN FARMER

Листопад 3,1964 р.

Тарас Новак

УКРАЇНЕЦЬ У ПАРАДНІЙ СОТНІ У ВАШИНҐТОНІ

Євген Тарас Новак, син в домого нашого суспільно громадського діяча Микол й пані Новаків, член 257-і Відділу Українського Народного Союзу в Лос Анджелесі в Каліфорнії. Він служить уже рік в парадній сотні „Олд Ґард" у Вашинґтоні, Д.С. 20-го серпня відлетів з Вашинґтону до В'єтнаму. Фото під мурами касарні у Вашинґтоні.

СВОБОДА, П'ЯТНИЦЯ,

15-го ВЕРЕСНЯ 1967

Тарас Новак відзначений у В'єтнамі

Молодший син наших передплатників — п-ва Миколи й Надії Новак з Лос Анджелесу — Тарас у військовій акції в В'єтнамі був 15 грудня м. р. важко ранений. Молодий вояк і тепер все ще перебуває в шпиталі в В'єтнамі, але вже на шляху до повного виздоровлення, якого йому від глибини сердець бажають усі читачі й співробітники нашого тижневика. Молодий Тарас народився в Америці, він ніколи не бачив України, як не бачила й його мати. Але він справно говорить українською мовою, як і його мати, народжена за морями - океанами від України. Батько Тараса — один із давніх емігрантів з України та один із перших переселенців до соняшної Каліфорнії, де часто був у проводі українського о р г а н і зованого життя, беручи й тепер участь в праці УКОсередку. Подружжя Новаків було надзвичайно активне в патріотичній праці серед українського й американського народу перед останньою світовою війною, під час війни та після неї. Вони з болем у серці сприйняли вістку про поранення сина в В'єтнамі, але з гордістю сприйняли іншу вістку — про нагородження їхнього сина оредном **пурпурного (багряного) серця,** отриману від імени президента країни. Як відомо, орден **пурпурного серця** введений як відзнака для ранених у бояв американських вояків ще з часів през. Дж. Вашінґтона від 1782 р., і цим орденом у супроводі грамоти-атестату від 21 грудня 1967 р. тепер нагороджено українця — американського вояка Тараса Новака. Ґратулюємо і бажаємо якнайшвидшого та переможного повернення до соняшної Каліфорнії!

ВІЛЬНИЙ СВІТ

Winnipeg, Feb. 5, 1968.

Сестра Катерина

Швагер Іван Лялька.

ОДИНОКІ ЗНИМКИ

Катруся
сестра по другому батькові

Сестра і швагер померли, проживши не ці лих 45 років.

П р о с т и !

Прости нам, Люба Матусенько, прости синам Твоїм, що не мала Ти з нас потіхи, що розбрелись ми по світі шукати кращої долі, щоб й Тобі, страдальній, допомогти.

А так не було з нами, як Ти і ми в мріях жили. Спасибі від нас милій сестричці Катрусі, яка з цілою родиною заопікувалась Тобою, коли Ти втемніла на очі, а нас там не було, і так Ти померла без нашої опіки, коли вороги в Другу світову війну "визволяли Україну" (для себе)...

П р о с т и н а м !

Твої сини — Іван, Михась і Микола.

Примітки:

МОЯ СТРАДАЛЬНА МАТИ

Анна Новак, широко відома в цілому повіті Рогатина, як куховарка Петриха (так її звали по покійному батькові Петрові).

Померла на 80-му році життя 1938 року. Останні роки була зовсім втемніла на очі.

Опікувалась нею наша сестра (по другому батькові) Катруся, якій ми з братом Іваном (що живе в Торонто) довгуємо наше вічне: СПАСИБІ! — брат Микола.

Моє Дитинство в Рідному Селі

Я — Микола Петрович Новак народився 14-го грудня 1902 року в селі Мерешівка (маленьке село — кінець великого села Бабинці), в Рогатинській області, Західня Україна, в родині бідних селян. Початкову освіту набув я в австрійській народній школі в Рогатині. Загальну освіту й світогляд здобув важкими трудами — самоосвітою, а технічні знання завдячую землі Вашинґтона.

В родині було нас п'ятеро дітей: три сини (Михась, Іван і Микола), сестра Катруся від мого батька, а друга сестра, теж Катруся, від другого батька, коли моя мати вийшла вдруге заміж по смерті мого батька.

Мали ми тільки два морґи поля, а в тому тільки один морґ кращої врожайної землі. Свого батька Петра я не пам'ятаю, бо він помер, коли мені було два роки життя. Батько був добрим столяром — будівничим. З уродження був він інтеліґентним і культурним

По смерті батька, мати вийшла вдруге заміж за багатого селянина Довбуша, але прожила з ним тільки один рік, бо він своїх дітей не посилав до школи на науку (всі діти були неграмотні) і заставляв нас працювати на господарстві, забороняючи мамі посилати нас до школи. Тому мати Анна взяла нас, взяла маленьку донечку, яку набула в другому подружжі, покинула Довбуша, покинула його багатство і повернулася на своє бідне господарство: одна хатина під соломою, стайня, стодола, одна корова Лиса і трохи птиці. Зразу ж мати за позичені гроші послала найстаршого сина Михася в Америку на заробітки. За якийсь час і другого сина Івася послала до Львова вчитися кравецтва. Старшу дочку Катрусю одружила з гарним і чесним, але бідним містовим робітником, прийнявши їх до тої самої хати із спальнею через сіни. Мати дала сестрі кусок поля, швагер мав свій кусок поля і так ми всі разом стали господарювати. Мати важко працювала на своєму господарство і ходила на заробітки до поміщика та все молила Господа, щоб Михась з Америки допоміг їй долярами дати нам якусь вищу освіту, тобто моїй молодшій сестричці Катрусі і мені.

Роки минали, а допомоги від сина було дуже мало, бо він захворів і в 1915 р. Михася з Америки депортували назад до Галичини. А тому, що в Галичині тоді були фронти австрійсько-російські, то хворий Михась помер у Відні. Ніхто не знає навіть, де він похований.

Вибухла війна і Івася Австрія забрала до війська і послала на Італійський фронт.

Мама наша походила з гарної української родини — Покришка (її батько був кравцем); Сама вона була самоук і писала листи до синів тільки латинкою; була з уродження інтеліґентною і шанованою та любленою не лише в своєму селі, а і в цілому повіті Рогатина.

1918 року, 1-го листопада, о годині 12-й ночі разом із студентами Рогатинської ґімназії зголошуюся я роззброювати австрійські залоги в Рогатині. А нас було багато таких, як я, з нашої маленької Мерешівки і з села Бабинці. О, ми були готові на все! "Що там смерть — дурниця!.." Я навіть не знаю, як той наш патріотизм так скоро родився у наших серцях, зокрема у нас, сільських хлопчаків. Правда, ми вже тоді співали в хорах, грали українські п'єси, деклямували, читали твори Івана Франка, Шевченка, прислуховувались до всього, що було гарне в українській справі. Хоча Рогатинщина була дуже радикальна, то ніхто з наших селян (навіть найбідніших) не цікавився комунізмом. Ми горіли серцями до нашої України — Першого Славного Листопада! А про різні кличі комуни ми уже тоді також знали, але це для нас, бідних селян, було чуже — "пахло Москвою"... А тих москалів ми добре собі запам'ятали з того часу, коли вони відступали з Галичини: палили села, грабували все, що лише найшли, жінок і дівчат насилували і т. п. Це було дійсне пекло! Перший рік, коли прийшли до Галичини, то поводились досить прилично, зокрема українці, які були в різних частинах російської армії, були для нас дійсними братами. Ті навіть при відступі не чинили нам ніяких пакостей, а навпаки, де можна було, ставали до нашої оборони, різними ґаслами інформували нас, що нам робити і т. д., при відступі російського фронту.

10 листопада 1918 р. я голошуся боронити Львів. Не прийняли.

Моє щастя усміхнулося... "О, тепер вже не питатиму ані у вас дозволу, ані в мами", — впевняв себе на вид трагічних подій — відступаючих наших славних оборонців Львова.

— Поволікся за ними також й Петрихи син, — говорили сусіди.

А мама? О, та моя славна рідненька матуся! Вона вже й не плакала за мною... Вона була горда, що її син допоможе привернути щастя Україні... Обняла, поцілувала, хрестом поблагословила на дорогу, Матір Божу медаликом передала, уста долонею прикрила і так ми розійшлися...

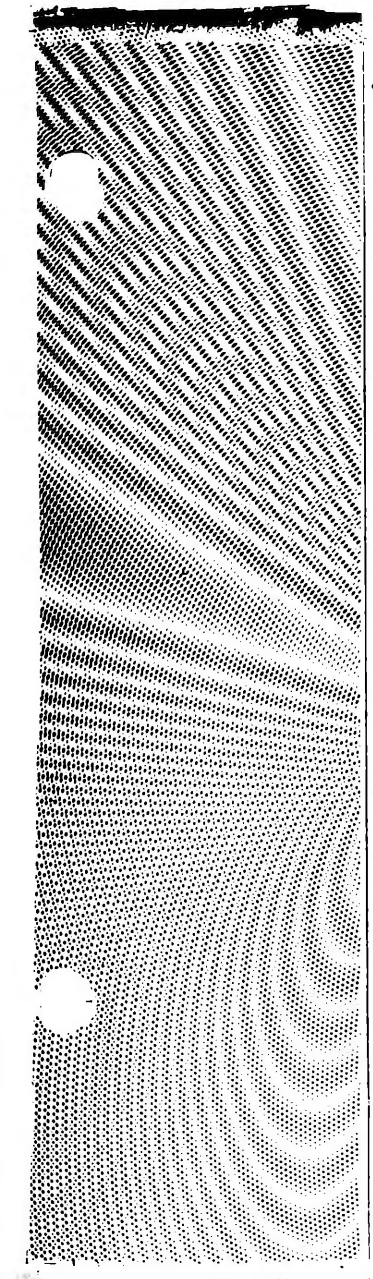

Люди і події:

МОЯ РОДИНА – МАНДЗІЇВ

Написав М. Новак

Родина Мандзіїв

На знимці Тетяна і Яків Мандзій з маленькими дітьми – Надією і Мирославом. Тетяна (з дому Івашків) померла на недугу рака 13-го травня 1949 р. на 55-му році життя. Яків Мандзій помер 24-го березня 1974 року на 88-му році життя, і був похований 27 березня ц. р. біля Тетяни на цвинтарі "Олівер Сементарі", Меспет, Л. І.

Похоронів довершив католицький священик о. О'Неїлл Реймонд.

Яків Мандзій прибув до Америки 1912 р., а Тетяна 1914 р. Обоє походили з села Слобода Золота, повіт Бережани, Західна Україна. В 1916 р. народилась їм перша дитина – Надія (тепер дружина М. Новака), а 1918 р. народився син Мирослав.

Мандзії довгі роки були членами УРСоюзу, як також інших світських і церковних організацій в Ню Йорку.

I

До 1970 р. батько жив собі в Ню Йорку, на II-й вулиці, де чужий чотириповерховий дім був обсаджений самими українськими родинами, та де Мандзії виховали своїх дітей. Тяжко було батькові попрощатись з "Томкінс Сквер Парком" на долині міста, де батько любив собі поговорити з різними приятелями про поневолену Україну. А було про що говорити, цеж бо були старі емігранти (Шульга, Редчук, Пасічник, Задорецький, Вінтоняк, Боднар та багато інших), які українських визвольних змагань з 1917 – 1921 років не бачили, про славних героїв Крути, Базар тільки з української преси знали, але дітей своїх виховали на свідомих українців. Навчили писати, читатати, говорити по українському. А батьки моєї дружини виховали своїх дітей в українському дусі без допомоги Рідної Школи. Мама — самоук навчила дітей читати, писати і говорити по українському. В хаті панувала тільки українська мова, хоч Мандзії говорили поправною англійською мовою. Подібних родичів було багато більше не тільки в Ню Йорку, але й по інших громадах в Америці, в Канаді, які без Рідної Школи виховали своїх дітей на добрих українських патріотів. Моя теща, говорила:

Рідна Школа дуже потрібна, але без рідної хати і науки батьків - годі сподіватися великих жнив", – строго наказувала нас, коли народився нам перший син Орест.

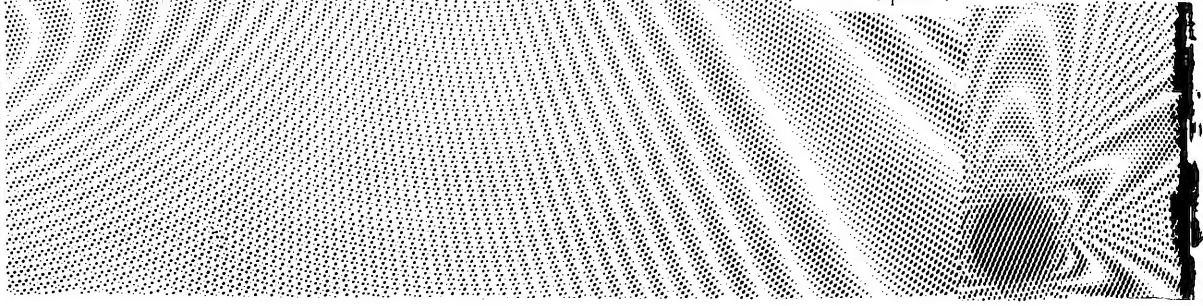

Теща моя була дуже завзята українка. Вона непотурала ніяким безхребетним українцям, навіть у своїй хаті, коли такі навідували її. І вона говорила:

"Так довго, як Україна є окупована нашими ворогами, ми не сміємо попирати їхні бизнеси в Америці, ходити на їхні фільми і т. п."

І так було до другої світової війни: ми бойкотували всякі польські, мадярські, румунські і большевицькі підприємства. Так, як жиди вели бойкот проти Гітлєра, так ми це робили проти наших ворогів. Коли ж хтось неслухав наших кличів — ми ігнорували його.

До 1965 року "Томкінс Сквер Парк" у Ню Йорку був неначе справжнім українським університетом. Кожної суботи і неділі оборонці Радянської України "товкли" людям свої ідеї, а "сіль української землі" — колишні селяни — міркували, розчовпували і "на вус мотали". В 1955 році я відвідав нашого дорогого батька Мандзія. Потягнув мене з собою до того парку. Приступили ми до гурта людей, де велась дуже гаряча дискусія. Батько був мудрий самоук-філософ. Коли деякі опоненти не могли дати собі ради з оборонцями УССР, у розмову в стрявав батько:

"Та хай би була комуністична українська держава, але незалежна від Москви. Чому Сталін має світити нам "ясним сонечком" (так тоді називали наші комуністи Сталіна), — чому не якийсь українець? Ви чванитесь колгоспами в Україні, а яка різниця є між білим царським поміщиком, і червоним московським колгоспом? Колись в Україні тільки деякі люди були форналями в багатих поміщиків, а тепер всіх селян поробили ви форналями червоного царя — Сталіна.

Колись царські сатрапи нагайками гнали наших селян до праці до поміщиків, а тепер червоні комісари на Сибір засилають бідного селянина, як він не хоче працювати в колгоспі.

Поділили б землі багатих поміщиків поміж бідних селян, робітників, як це робила Українська Центральна Рада, і хай би в Україні була хоч якась приватна власність. А коли б так було, то Україна своїм хлібом цілу Европу на диво поставила б! Мали б ми великі суми грошей за наше зерно і самі не голодували б.

Цькуєте українських націоналістів, та всяких інших українських патріотів, які бажають самостійної України. Пишите про їхні злочини в Україні під час другої світової війни, а ні словом не писнете про злочини Сталіна в Україні. Та ж той тиран — Сталін у 1932 — 1933 роках мільйони українців штучним голодом вимордував.

А ось вам витинки американської преси, не української. Читайте, які страшні злочини різні червоні комісари поповнили у Львові, Бережанах, в Києві, у Виннищі, коли червона армія відступала з України перед навалою Гітлєра. А що тепер діється в Україні? . . . Та ж тюрми переповненні невинним українським людом. Мільйони українців гинуть по Сибірських концентраційних таборах. Час вам спам'ятатись, не будьте рабами Москви!".

1962 року збудував я з дружиною велику хату в Каліфорнії і три кімнати з приватною уминальнею призначили для батька і писали батькові, щоб він негайно пересилився на сталий побут до нас. Батько відписував: "Приїду, приїду", але все відкладав на пізніше.

Тільки один раз був у нас пару тижнів, але це було ще перед смертю мами, тобто 1947 року. Тоді був дуже захоплений Каліфорнією, обіцював пересилитися з родиною сина Мирослава. Та не так доля судила . . . І нарешті 1970 р. дістали ми такого листа від батька:

"Здається, що прийдеться мені переїхати до вас, або до сина, бо я з усіх моїх приятелів залишився в живих тільки Василь Дроботій, а всі інші померли. Моя сусідка Марія Березка вибралася з того будинку, де я живу на II-й вулиці, і разом з дочками замешкала далеко за містом. Коли була в Ню Йорку, то дуже багато помагала мені в моєму житті. Василь Дроботій теж не появляється в парку, бо хворіє, і я самий до того парку більше не ходжу, бо цілий парк опанували інші раси. Чи дістаєте там "Вісті з України"? Якийсь московський агент послав адресар українців Ню Йорку, і тут того сміття повно даром посилають нам." — писав батько.

Ми негайно відписали: — "Приїжджайте до нас, батьку"!

Так не так судьба рішила. Батько почав поважно занепадати, і рішився поїхати до сина, до Матаморас, Па. Там й помер (4 роки пізніше), під опікою сина, невістки (з дому Коваль) і своїх дорогих внуків: Кирила, Михася, Анни-Марії, та цілої родини Ковалів.

Невикористані природні здібності

Мирослав, коли б був приїхав до Голливуду, то його природні здібності - актора, фільмові студії були б поставили понад голови всім іншим акторам, подібних йому. Нема в Голливуді ані одного такого актора, щоб вмів так точно наслідувати (імітувати) голос през. Т. Рузвелта, як це Мирослав вмів передати. Та чи тільки през. Рузвелта? Інших визначних людей — теж. Що більше, — Мирослав виделками і ножами вдаряючи на кухні по печі, по столі, по різних кухонних наченнях, творив подивугідну оркестру. І коли б Мирослав був тільки такі здібності задемонстрував агентам Голли-

вуду, то цілком певно були б вивчили його на актора. Мав він також гарний баритон, грав на скрипці, і все це без мистецьких наук. За такі акторські здібності у 2-ій світовій війні з головного штабу дістав відзначення — веселого вояка — актора. Та Мирослав повернувши з війни, одружився і став працювати по професії батька — "тул анд дай мейкер".

Пишу про це не для того, щоб звеличувати родину Мандзіїв. Мене турбує ось що: Про Голливуд дехто думає, як про щось таке велике — недосяжне, що нашій людині й годі думати. Ні, дорогі, так не думайте. Як колись так й тепер, в Голливуді найбільшу ролю грає — талант людини і відвага! Відвага бути там, де тяжко дістатися. Відвага здобути те, що тяжко здобути. Це має бути сатисфакцією людини! А не те, що легко здобути.

Ось вам коротенька історійка — доказ

Коли моїй дружині Надії минало літ 13-ть, хтось повідомив агентку Парамонт Студії, паню А. Вейд (ще живе в Голливуді), що в Ню Йорку є цікава дівчина Надія Мандзій, яка чудово деклямує і. т. п. Пані Вейд потурбувалася прийти до Народного Дому на 6-ту вулицю послухати Надію, на концерті в честь Івана Франка. Негайно по концерті приступила та агентка до Надії і взяла собі її адресу. На другий день прийшла до бідного мешкання Мандзіїв (11-та вулиця в Ню Йорку) і взяла Надію до студії на т. зв. "тест", личка і голосу. На третій день, агентка стала просити родичів Надії, щоб вони погодилися послати дочку на артиску до голливудських фільмів. Дальші студії дівчини були запевнені, контракт на 10 років, а також й родичам було запевненне життя в Голливуді. Агентка дала нагоду родичам надуматися один тиждень часу. Родичі передумали і не погодилися дати дитині таку професію. І так закінчилися події Мандзіїв з Голливудом. І так Господь хотів, щоб я мав золото-дружину, подивугідну українку і прекрасну маму моїх синів — Ореста і Тараса.

Надія і Мирослав (Мандзії) свою нагоду на Голливуд прогавили. А Ви, молоді мистці українського роду, не лякайтеся не тільки шукати нагоди грати ролі в голлвудських фільмах (зокрема добрих гумористів агенти пошукають), але й за продукції фільмів беріться! Перші продуценти фільмів у Голливуді, майже всі були малограмотні люди (колись напишу про них, а в фільмовому бизнесі — самоуки. Але всі вони доробилися великих мільйонів тільки тому, що безмежно любили таке мистецтво і такий бизнес — бизнес, якому немає кінця слави і найкращих матеріяльних зисків.

Славний почин продукцій українських фільмів "Наталка Полтавка", "Марусі", заздрі люди вбили. Замість одної великої фільмової корпорації, десятки їх було. І кращого нічого не випродукували, як те що перше було. То ж беріться за таку справу, але за одну велику українську фільмову корпорацію. Великий український історичний фільм, добре випродукований в Голливуді з діялогами англомовними, зробить Вам велику славу в світі і мільйони долярів. Тепер є краща нагода, як була вона 1936 р., коли то починалися перші наші вище згадані продукції. Беріть примір від жидів, італійців і інших. Вони теж були аматорами такого бизнесу, і деякі почилали його з одним доляром в кишені. Сьогодні світ знає не тільки про них, але й про ті народи з яких вони вийшли.

Шлях до Голливуду відкрили перші продуценти "старої еміграції", — люди, які не мали ніякого знання продукцій фільмів. І то в такий час, коли було страшне безробіття. Але свого діпняли, бо була в них відвага і безмежна відданість до такої справи. Що більше, на всіх 35-ть уділовців тих двох фільмів, тільки трьох було таких, що дали на ту справу більші суми, всі інші останні доляри вкладали (по 50-100-200 дол.) і так діла діпняли. Коли дивлюсь на різні голивудські фільми того часу, то не бачу ріжниці ні в техніці, ні в акторів. Їхні кошти були до мільйона долярів, а наші по 30 - 35 тисячів долярів. Посвята була велика, тільки деякі артисти були плачені, всі інші даром працювали довгими місяцями. Села для тих фільмів приблизно 500 осіб будували — теж без цента заплати. Так, то колись була посвята.

Та найбільше наша помилка була в тому, що ми ті фільми випродукували на українській мові, поминаючи те, що нам взагалі не такі фільми треба було продукувати. Найкращий доказ — большевицький фільм "Наталка Полтавка", який Москва приказала нашим українцям в Києві випродукувати, щоб наш бизнес, з таким фільмом, — вбити. Це їй вдалось, бо появився той фільм точно на час, коли ми свій пустили по театрах.

Замість квітів на могили сл. п. тещі Тетяни і тестя Якова Мандзіїв, пересилаю 250 долярів на такі ціли: 100 на Український Визвольний Фонд, 100 дол. на 100-тисячний Фонд УРС і 50 дол. на пресовий фонд "Нар. Волі".

Хай буде вічна слава родинам — бо вони "Сіль української землі".

Микола П. Новак, зять

НАРОДНА ВОЛЯ,
ЧЕТВЕР 16 ТРАВНЯ 1974.

Монтреал, 12 травня 1954.

Добридень, Моя Люба Дружиненько!

Місто Монтреаль, Канада. Дощ падає вже через чотири доби від коли я тут приїхав. Дуже незлюбив я його. Дивує мене, як наші люди тут живуть. Місцевість — це один жах! Мешкання і вулиці страшні. Це щось ще гіршого, як Нью-Йорк. Розуміється, я говорю за околицю, де наші люди живуть, бо коли говорити про багаті околиці, то можна багато краще висловитися, але це не Каліфорнія. А щодо комунікації, то тут щось найгіршого — десь дістатись, то треба сунутися на "стріт-карі" півгодини 4-6 блоків. А які брудні вони, які старі. А й люди в них вимоклі, брудні, страшні типи. Бо ж тільки бідна кляса людей їде в "стріт-карах" — я також між ними. Так й почуваюся. Мова всюди французька. Ось моє враження з Монтреалу: нужда, піяцтво, батярство і всякі венеричні хвороби тут панують і будуть панувати, бо тут — французи!

Наш Богдан опікується мною дуже гарно, старається мені догодити, як тільки може. Живу в нього, бо мешкання тут дуже дорогі. Лашін від Монтреалу тільки 10 миль, але дістатися до Монтреалу, то бере цілу годину і 20 хвилин їзди. А "стріткарою", то треба чекати по 20 хвилин і мокнути надворі. Я вже такий мокрий, як та бідна курка. Все на мені понищив дощ. Вже другий капелюх купив від того часу, коли приїхав з Нью-Йорку і треба купувати третій, бо зовсім як шмата виглядає. Прошу Бога, щоб дав погоди на висвітлення наших фільмів. Ти, Дорогенька, уявляєш собі, як я почуваюся в такі дні, в такій атмосфері?

Сотник Панчук запросив мене на інтерв'ю, він веде "Войс оф Кенада", отже буду говорити по радіо до братів в Україні. Запросив також до себе на вечерю. Це перший раз, що матиму тут порядну вечерю в родині. Бо їмо з Богданом, де попаде — раз дома чай-кава і яйця, а то якісь вареники в українському ресторані. А ті ресторани — це сором, що називають їх українськими. В м. Торонто такі ресторани трохи кращі.

Пан К. — це той тип, який обманув Андрія на пару тисяч долярів. Він тепер багатий чоловік, має "Найт клаб". А які там типи ходять! Коли б це все сфільмувати, то не треба б ніякої "акції" будувати з них. Це самі дегенерати-французи. Маса їх там і він їх використовує, як тільки може. Був і я там з Богданом; надивився на тих типів і плюнув сто разів в те місце. За ніякі гроші такого бизнесу я не хотів би. Те, що Андрій гнівався на мене, то це була та справа, тобто обман його тим типом. І я думаю написати листа п. К. в тій справі; тепер, коли він так доробився. Але зроблю це аж тоді, коли виїду з Монтреалу. Він тут старається бути дуже добрим до мене. Я ж вдаю, що нічого не думаю про це все, але зреферую йому ту справу скоро. Він вже третій раз жонатий; тепер має українку 25 років і троє дуже гарних дітей. Йому 52 роки, дуже спасся і виглядає на дійсного ґ-ра. Жінку має гарненьку, але я не думаю, що вона триматиметься довго його.

Пиши до мене на Торонто; тут я буду тільки до висвітлення фільмів — 15 і 16 травня. А так буду два дні в Отаві, бо маю там висвітлення фільмів у залі о. М. Блаженка. Він каже, що знає нас, але я не можу пригадати собі його. В Отаві великого бизнесу не буде, бо це мала громада, але щось прийде.

Сьогодні отримав Твого листа — дуже тішився ним. Дуже скучаю я за Вами, Мої Милі!

О, які ми щасливі, що так гарно живемо собі, що таку родинну любов маємо!

Цілую Вас дуже щиро!

Ваш — Микола

Субота 12. червня 1954 р. — в потязі
з Вінніпеґу до Едмонтону, в Канаді.

Дорогенька Надієчко!

Оце я їду до Едмонтону з Вінніпеґу — знову ще ближче до Тебе, ближче синів дорогих мені. Тут лісів не бачу, а тільки широкі та безмежні поля — великі фарми: одні вже засіяні різним зерном, а інші ще чекають на господаря, щоб зорав їх. На багатьох із них ще вода стоїть. О, яка шкода, що немає тут нашого Тарасика, щоб подивився на ті корови та коні. А їх тут так багато, такі гарні, товстенькі. Тільки десь-не-десь бачу фарму, дуже далеко одна від одної. І так буде аж до Едмонтону, так буде через цілий день і цілу ніч, поки доїду до Едмонтону, тобто тільки фарми бачитиму і далеченько одна від одної фармерські хати. І людей неначе немає на тих фармах, бо ще сидять собі на господарствах, чекаючи на кращу погоду, щоб працювати на тих широких полях, яких людським оком з потягу не можна зміряти, де їм кінець.

Потяг довгий, але людей мало. Ось у тому вагоні, де я сиджу, тільки кількох нас. А надворі різно: раз дощ, раз погода і т. п. Коли падає дощ, то я перестаю писати, а коли сонечко блисне надворі, то пишу — дуже заскучав за сонечком. Його в Канаді дуже мало — тільки два-три місяці світить воно їм на рік, як говорять жителі Канади. А Ти знаєш, як я почуваюся в такі дні? Кажуть, що осінь тут дуже гарна, а на весну всі нарікають.

Вінніпеґ застав якраз по гураґанові, який навістив його з Америки. Аж з Норт Дакоти нанесло так багато піску, що цілий Вінніпеґ чорний, цілий в болоті. Отже я рішив не висвітлювати фільмів. **Купив квиток і поїду просто до Ванкувер, але затримаюся пару днів в Едмонтоні.** Коли б там знайшов пригожий ґрунт на висвітлення фільмів, то затрмавбися там два тижні, коли ж ні — то їду до Ванкувер і буду пробувати там щось зробити поки доїду додому. Кортить зробити пару долярів поки доїду додому, бо ті, що заробив у Монтреалі, то мало що лишилося. У Вінніпеґу хотів піти до готелю, але коли побачив, що за найгірший готель треба було заплатити $2.50 за ніч, то таки "задурився" до Ґеричів і переспав у них три ночі. Ну, а вони чимало й зраділи... Дуже гарно прийняли мене, тішилися, гостили — ну, і "налупив" я йому боки! Бавились, як малі хлопчики. Він "окей", не гнівався. Був дійсно в Рочестері на "чек-ап". Тепер він "окей", але призадумався, що далі робити. Радили йому їхати до Арізони. І він досить поважно призадумався виїхати з Вінніпеґу, але ж жалує бизнесу. Маруся гарно тримається, поправилась, але також хотіла б лишити Вінніпеґ.

Наші редакції у Вінніпезі прийняли мене дуже гарно, цікавились моїми плянами і т. д., дуже просили, щоб дав відчит на тему Голливуду. Але я не хотів це робити, бо такі відчити треба робити при висвітлюванні фільмів для кращого успіху. Сказав їм, що коли б приїхав до них під осінь, то тоді й говоритиму на різні теми. А покищо нехай вибачають.

Пані Свистун дуже зраділа, коли я їй передав поздоровлення від Тебе. Я хотів довідатися, чому її муж так поступив (він зараз є в Росії). Вона також дуже хотіла бачити мене, отже ми пішли на "лонч" і там говорили про різне. Вона не знала про мої пляни "Ілюзії Москви" і коли я їй сказав, що я роблю, то вона, бідна, так змішалася, стала така неспокійна, що мені її аж жаль стало (вона переживає чималий клопіт). Мабуть аґенти слідкують за нею (комуністи), з ким вона стрічається. Нічого я не міг довідатися від неї про такий зворот у їхньому житті, бо бачив, що вона вже й так мала досить мене, коли я їй сказав про свої пляни. Її два сини адвокати, третій Василь, той, що огарки їв, також буде адвокатом, зять адвокат — все це в одному будинку, там, де батько. Вона дуже горда з синів, зятя, невістки і т. д. Сама вона добре тримається. Просила вітати Тебе. Дуже багато випитувала за Тебе.

Пані Кошиць дуже бідує — говорили мені люди. Її саму не бачив, бо вона виїхала до Америки на пару місяців.

Д-р Маценко пішов до шпиталю на "плюресі". Казали люди, що дуже хворий. Також бідує.

Щойно вичитав в пресі, що в Едмонтоні потоп. Побачу як завеликий. Буду там в неділю рано. Ще хотів би до церковці піти — там має бути дуже велика та гарна українська православна церква. А що за краса православної церкви в Торонто, у Вінніпеґу! О, це дійсні храми Божі! А доми УНО! Це також чималі гордощі наші!

Отже, кінчаю цього листа, бо чуюся невиспаний — говорили допізна з Ґеричами.

З Едмонтону напишу, що робитиму. Коли б бачив, що немає виглядів на висвітлення фільмів, то їду до Ванкуверу. Коли ж й там щось було б на перешкоді, то їду додому.

А покищо тримайся, Дорогенька, бо я вже скоро буду дома! Цілуй синів і скажи їм, що я дуже гордий з них. Дуже бідні ті люди, які не мають дітей — бідні й Ґеричі, зокрема Марійка дуже зле почувається з того приводу.

Цілую Тебе дуже, а дуже щиро!

Твій Коля

І ось, нарешті, м. Едмонтон, Канада. Перше місто, коли то я 1926 р. прибув з Галичини. На першій вулиці Едмонтону стояв гурток українців, я приступив до них і запитав: "Де тут українська книгарня?" А вони: "А ти хто такий? А чого тут приїхав? Забирайся геть, тут страшне безробіття!"

— На комуністів натрапив, — подумав і пішов від них. Книгарню сам знайшов.

Мій друг В. з радости цілу кварту вилляв у себе за одним махом, коли побачив мене... Ну, це вже чистий алкоголік, але дуже веселий тип. "Клята баба" (його дружина) не дає йому випити. Він п'є, але її дуже боїться. Зовсім так, як той "в турка перевернувся..." А добряга він і який здібний — знає різні мови, але пропащий!.. Таких більше стрічав я із своїх товаришів. Бачиш, якого доброго Ти чоловіка маєш! Пильнуйся, а то як почну пити, "за косу волочити" — то буде й біда!..

Покинув Едмонтон — їду до м. Ванкувер. Ну і далі гори-ліси, а в горах сніги. І не знаєш, чи літо, чи зима... В потязі повно дітей з родичами і вони мене всі вже так сподобали, що вже й до носа беруться, інші вже по голові лазять... А я нічого не кажу, бо думаю про Тарасика, Орця і... про малесеньку Роксоляну... Але краще якусь адоптувати, чи не так?

Ось і поговорив собі з Тобою!.. А тепер скажу Тобі — "Ґут-бай"!

Цілуй синів і тримайся моцно!

Микола

ДРУЗІ: зліва — автор, зправа — М. Дорош. Торонто, 1938 рік.

М. НОВАК. Оттава, Канада, 1954 р.

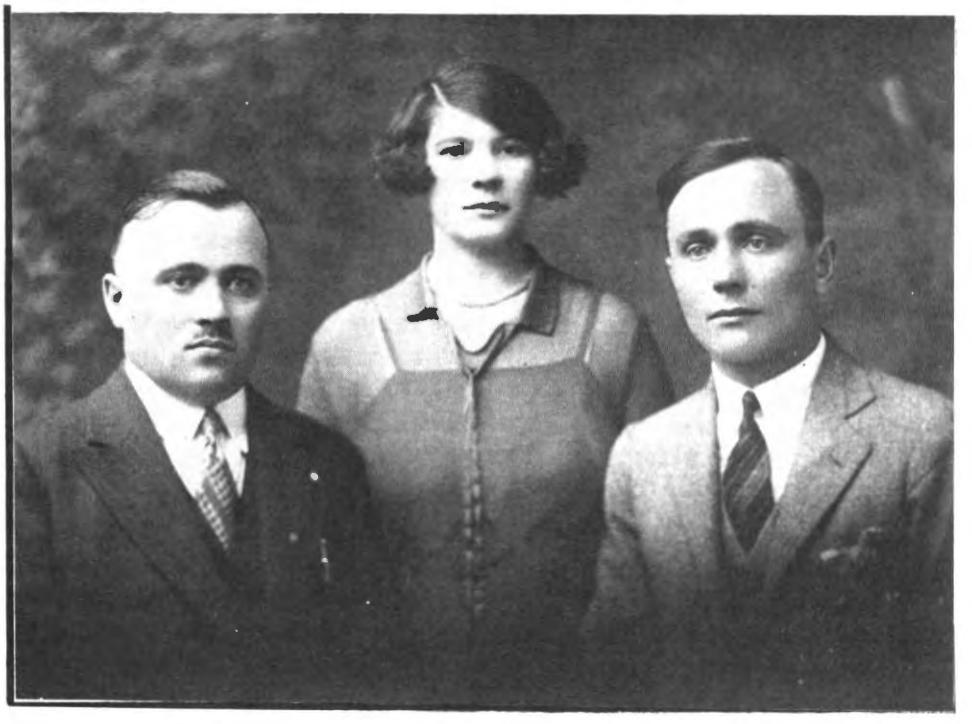

Зліва Іван Новак, його дружина Марійка (з дому Періг) і Микола Новак. Третій брат Михась був у ЗСА, але 1916 року, повертаючись в Україну, помер загадково у Відні. (Фото з 1928 року).

Сини Новаків: зліва Орест Микола Новак, стоїть Евген Тарас Новак.
Фото з 1964 р., м. Лос Анджелес, Каліфорнія.

Шлюбна знимка — Марійка Коваль і Мирослав Мандзій (одинокий брат Надії Новак).
Фото з 1947 року.

В потязі з Торонта до Вінніпеґу, 8 червня 1954.

До Милої Дружини — Моєї Надії,,
найкращої матері моїх синів —
Тарасика і Орестика
в Лос Анджелес, Каліфорнія.

"Галов, Май Дарлінґ!"

Оце змінив дещо мій плян. Мусів їхати потягом, бо літак з Торонта до Ванкувер, а потім до Лос Анджелес мав коштувати $275.00. Виїхав вчора вечером, а завтра рано — за дві ночі і один день — буду у Вінніпеґу. Там затримаюся, щоб розвідати можливості продажі фільмів або, може, й висвітлення. Замешкаю приватно, не в Ґерича, бо не знаю, як він поставиться до мене — хоча я певний є, що добре. Як тільки приїду до Вінніпеґу, то за пару днів зорієнтуюсь **що** та **як** робити.

Я вже дві ночі не спав, але почуваюся добре. Виїжджаючи, не міг спати, а також й в потязі не міг спати, хоч маю ліжко. Коштує $6.00 екстра за дві ночі. З Торонта до Вінніпеґу потяг коштує $50.00, а літак — $95. Тут чомусь дорожче, як в нас.

Отже, ще не знаю, як скоро буду дома. Те, що мав скоро їхати через спільників, то це відпадає, бо напишу їм з Вінніпеґу, що я вже був у Вінніпезі, коли дістав їхнього листа.

Гляжу оце через вікно і нічого не бачу, лише ліси, гори та каміння з чудовими "лейками". Чудові сосни і берези. Пригадалась мені Канада з 1926 р., коли був дуже бідний в ній, і пригадалась вона мені на тій дорозі з 1937 р., коли був з фільмом "Наталка Полтавка", і тепер їду тією дорогою знову, але вже не бідним, а багатим — багатим не так в маєтку, як багатий душею, бо чимало навчився чоловік в житті: пізнав Канаду, пізнав світ! О, які ці спогади! Ось дивлюсь — люди працюють на "триці", і я колись тут так працював (25 центів на годину заробляв). І що був би я вартий, коли б був лишився на тій "триці"? Тепер був би заробляв доляра на годину тут, але ж чи це життя? О, Надя, як сильно я люблю Тебе, який я гордий з Тебе!

Оце дивлюсь на мапу і бачу, що тільки одну третю дороги зроблю ближче додому, коли приїду до Вінніпеґу. Але це вже ближче, не дальше, чи не так? Година зараз 1:30 по півночі. А в 8:30 завтра рано, коли Бог позволить, буду в Вінніпеґу. Якась жінка їде з трьома такими "гаманами", як наш Тарасик — всі три майже одного росту (родила їх рік-по-рокові). А такі сиві, як старі діди. Я пишу, а вони бавляться коло мене; я дуже тішуся, бо мені здається, що це мій Тарасик є між ними.

Пані Дорош — нині-завтра піде... Мала операцію на горло тому три роки і рана не гоїлася, мала другу операцію, а тепер вже третю. Ходив до неї до шпиталю кожного дня, вчора попрощався і вона, бідна, вже не могла говорити — кенсер... Тому пару днів Дорош взяв мене до хати і дуже просив, щоб ми оба добре напилися; випили майже дві кварти горілки. Він і я плакали і так пили... Має гроші, має бизнес, хату чудову, а немає товариша життя — дружини. О, які ми щасливі!

Брат і братова дуже таки хочуть їхати до нас. Брат тепер дуже сумний, не такий веселий, як був. Його праця монотонна, дітей немає, жив у чужих хатах і не мав ніякої свободи. Він так хотів би мати собачку! Вже чекає на свою хату і коли тільки перенесеться, то зараз купить собі ось ту свою дитинку — собачку. Каже Марина, що коли їхня собачка згинула, то він плакав, як мала дитина. І тепер, коли говорить, який той собака був мудрий, то сльози стоять в очах.

Бракувало їм $800.00 до купна хати. Я приїхав, пішов до банку і дістав позику на три проценти з тим, що заручився за них — і все гаразд. "І як то ти, Микольцю, все це так ского полагодив?" Тепер Іван каже, що це його "пришрубує" на довгі роки до шапи, щоб

ті моргеджі платити. Вона також журиться. А хату купили на "інком", бо ж мають для себе мешкання і 4 спальні на ренти, що дасть їм місячного доходу до 125-135 долярів. Така одна хата, як ми маємо, коли б її вирентувати в Торонто, то вона принесла б до $125 місячно. Така велика різниця. В Торонто є нагода робити гроші на хатах, як хто може купити собі якийсь апартмент чи кілька хат.

Торонто дуже розростається; Квін стріт вже цілий в українських руках.

Я ось щойно з'їв канапку і випив каву: на станції маленький потяг став і я собі вибіг та з'їв, бо в потязі дуже дорого. Потяг наш дуже довгий, серпиною бачу його перед і зад, коли йде крутою дорогою. Стає майже на кожній станції. Та мені невкучилось, бо говорю з Тобою, з Тобою, Дорогенька, чуєш?! Це вже 13 червня буде три місяці, чи не так? Ну, нічого, будемо любуватися собою, як дівчина з хлопцем, будемо стидатися одно одного, чи не так? І це буде в нас веселе! В нас все було веселе! Правда, часом я був "бед бой", але не все і не аж такий дуже злий — що?! Любив Тебе і тому такий був!

О, вже дощик падає надворі — було тепло, а тут вже й дощик. Ніколи не знаєш, коли яка погода тут буде, в тій Канаді. Ой, Надя, тепер вже ріденький сніг падає, чи не чудо? Щойно було горячо на станції, а тут вже й сніг падає...

Ну, тепер йду покурити собі, а так знову писатиму. Маю столик і пишу, як дома — дуже вигідно. А що Ти хотіла б ще знати? Буду думати сильно про Тебе, може Ти щось в думках перекажеш мені?.. Отже, перериваю.

Твій на все життя –
Микола

Зліва М. Новак, М. Лехов (прекрасний інструктор українських танців) — гримерація в зеркалі до фільму "МАРУСЯ", 1938 рік.

Тарас Новак
вояк В'єтнамської війни.
1968 рік.

Сини Новаків - Орест(зліва) і Тарас,1957 р.

Мирослав Мандзій,
одинокий брат Надії Новак
Фото з війни в Кореї.

Торонто, 3-го квітня 1955.

До любого сина — Тарасика
з далекої дороги на його
ДЕНЬ НАРОДИН

Любий Тарасику!

Ти ось матимеш 8 рочків. Мати Твоя і братчик Орцьо хай сильно цьомають Тебе за мене, бо я дуже далеко від Тебе і не маю змоги своїми устами дотикнутися до Твоїх. Та душею і серцем кожної хвилинки я був і буду з Тобою, не тільки у той ВЕЛКИЙ ДЕНЬ для Тебе, але я є з Тобою ВСЕ, де тільки один крок ступаю.

Дуже я гордий з Тебе, що Ти такий добрий мій синок! Мама писала мені, що Ти дуже добрий до неї, що дуже послушний, що помагаєш їй в хаті робити порядки і що дуже добре вчишся. А все це для мене найбільша радість в дорозі, бо я спокійний, що є кому вдома опікуватися нашою Мамою, що я не мушу журитися Вами, Мої Дорогі!

О, що я не дав би, коли б мав Тебе тут із собою! Як дуже сильно я скучаю за Тобою, — за Вами, Моя Люба Родино!

Коли ж виростеш, МІЙ СИНОЧКУ, на слушного мужчину, а матимеш гарну дружину, таку, як я маю, то ніколи не лишай її в таку далеку дорогу... Бери із собою, хоч би й на війну!

Твій батько — Микола

Дорогенька Моя Надійко!

Прости, що так далеко від Тебе в такий ВЕЛКИКИЙ ДЕНЬ нашого любого сина — Тарасика. Я ось б'юся з думками... Чуть-чуть не пішов купити білет на "ГОЛУБА", щоб прилетіти до Вас на День Народин нашого сина і відбути з Вами бодай ВЕЛИКІ ДНІ ВЕЛИКОДНЯ. А так що ж... знову вертатись в дорогу, чи, може, обнявшись з Тобою, ніколи нікуди більше не вижджати? Ось так то я почуваюся тепер у дорозі! Надворі тепер уже починає усміхатися ВЕСНА! О, яка вона чудова показується! Як тут тепер гарненько, а Ти, Ти так дуже далеко від мене! І чому це так? Ет, вибач — забагато сантиментальний я став!.. Не можна таким бути! Я мушу зуби затиснути і про такі речі зовсім не говорити... Чи не так? А може воно й гарно так? Може так треба? Може я був би й не цікавий для Тебе, коли б був все з Тобою? І чого я такий дурненький? Чому так дуже полюбив Тебе і не можу забути? Чи не краще було б: Ти мала б мужа іншого, кращого, він все був би з Тобою... Працювали б, любилися б і ніколи не лишали б одне одного... Були б собі все дома, в хаті, на дворі, на кожному кроці тільки удвох! Чи не так Ти собі бажаєш? А чи думаєш, що й я так не бажав би собі з Тобою? Так, тільки так! А чого воно так є — то тільки Бог свідком, що я ніколи зле не думав!..

Дякую Тобі за листа. Дуже гарний. І не прибирайся до мене, бо я Тебе й так сильно люблю! А коли й прибиратимеш себе, то роби це тільки для мене! Тоді ніколи нічого не пожалую Тобі... Все віддам, щоб була тільки моя! І ніколи не думай, що я був чи є заздрісний! Ні, я тільки ідеалізував і ідеалізую наше життя і тому таким був і буду! На тому я дуже багато потерпів — на тому ідеалізмі — не тільки в нашому такому різноманітному житті, але й по різних організаціях. Потерпіла й Ти не менше, і тому то так сильно в'яже мене це все з Тобою! Тому то так дуже хотілося б жити ним вічно з Тобою!

Цілую Тебе і бажаю Тобі вічного спокою

— Твій Микола

ЛИСТ Д. ҐЕРИЧА ДО ПАНІ НОВАК

Торонто, дня 17 липня 1952.

Дорога Пані Надечко!

От ми вже з Микольцьом розцілувалися на вулиці. Як це сталося? У вівторок я приїхав з Монтреалу до Торонта і зараз же зателефонував до братової пані Новак, запитав її, чи Микола вже приїхав. Відповіла, що ще його немає. Отже я нетерпеливо чекав на нього. Сьогодні рано одержую телефон до мойого помешкання, пізнав голос Миколи, і перший привіт його до мене був точно такий: "Ти, свине, навіть не вийшов на станцію, щоб мене стрінути!.." Відповідаю йому, що я не знав, коли він приїде, бо мені братова не сказала. А він каже, що і братова така сама, як і ти. Отже, вже і "через дріт" випив від нього. Зібрався і йду до брата на Каледж. Йду вулицею і оглядаюся за числом, хотів вже переходити вулицю, як чую — хтось мене кличе. Оглядаюся і пізнаю: це ж мій друг Микола, якого я вже не бачив 14 років! Розцілувалися... Та заки розцілувалися на вулиці в присутности публіки, заки дійшли один до другого — то на кулаки, на файт!.. Але я йому ока не підбив, бо він дістане "блек ай" аж при виїзді.

Назагал він добре виглядає, не змінився нічого, веселий та все для мене милий. Хочу його намовити, щоб їхав додому через Вінніпеґ, бо моя Маруся дуже хотіла б його побачити. Не знаю, чи вдасться мені його намовити на це. Бо, їдучи додому через Вінніпеґ, то йому буде по дорозі. Годі сподіватися того, бо ще має відвідати когось в Детройті і у Віндзорі.

Чи дістали від мене листа? Прошу Вас — пишіть йому, щоб мене не гостив штовханцями, бо куди не поступиться, то все бух у моє скромне черевце, а то так, як в бубон, аж загудить...

Моїй Марусі вже вкучилося без мене; бідна вона, що не могла зі мною поїхати, бо мусить сидіти в канцелярії і дому пильнувати, але може я її вишлю до Вас на кілька тижнів в зимову пору, або під весну — про це ще з Миколою поговоримо.

Каже мені Микола, що Орест журиться, що Айк виграв номінацію. Я у війську, я розумію, що нам потрібний вояк, а ним є якраз "Айк".

Микола привезе малі даруночки від мене для Ореста і Тарасика. Для Вас, пані Надю, Маруся про щось подбає, як до Вас заїде в гостину.

Щиро Вас цілую і Ваших синів!

З торонтонським привітом,

Дмитро Ґерич

ДРУЖИЛИ, ЯК РІДНІ БРАТИ
Зліва — Микола Дорош з Рави Руської, зправа — автор. Торонто, 1928 рік.

ЗУСТРІЧ. Фото з нагоди висвітлення фільму "Наталка Полтавка" у Торонті 1937 року.
Зліва: Микола, Марійка (братова) і брат Іван — Новаки.

Зліва: Микола Дорош (мій друг), братова Марійка; другий ряд: брат Іван і тіточний брат Степан Рекшинський.

Горішнє фото (зліва): братова Марійка, Надія — дружина автора, і брат Іван. Торонто, 1937 рік.

Друге фото (перший ряд): Марійка і Тарас Новак. Другий ряд зліва: Орест Новак, Богдан Рекшинський, (син тіточного брата Василя), Надія і автор. Лос Анджелес, 1956 рік.

80-РІЧЧЯ СОЮЗОВЦЯ І. НОВАКА

Дня 26 травня ц. р. сповнилося Іванові Новакові 80 років. Народився він 1897 року в селі Бабинці долішні, п. Рогатин, Західня Україна. По скінченні першої світової війни І. Новак залишив рідний край і виїхав до Куби. Згодом, за допомогою брата Миколи Новака (нині громадського і культурно-освітнього діяча) виїхав з Куби до Канади і поселився 1926 р. в Едмонтоні, а потім 1944 р. у Торонті.

В Торонті став він членом 266 відділу УРСоюзу і в 1958 році, вже як член УРСоюзу, перейшов до 268 відділу УРСоюзу в Лос Анджелесі, Каліф. та посвятився союзовій праці.

Він 5 років був головою 268 відділу, а 5 років заступником голови.

З нагоди 80-річчя І. Новака управа 268 відділу УРСоюзу щиро й сердечно вітає його та бажає йому, його Дружині Марії та родині багато літ щасливого і радісного життя.

Олесь Панченко,
секретар 268 відділу

НАРОДНА ВОЛЯ, СКРЕНТОН, ПА. ЧЕТВЕР, 9 ЧЕРВНЯ 1977

Згори: брат Іван, Марійка, Надія і Микола Новак

Тарас і старший син Орест (зправа).

На кухні в новій хаті — зліва:
Орест, Надія, Микола і Тарас Новаки.

Брат Іван,син Новаків Орест,кума Кундис,
Надія Новак.1939 р.

Зліва Тарас (брати Новаки) — 1967 рік.

Брат Іван,його дружина Марійка,
її сестра Зося(з дому Періг)1939 р.

МИКОЛА МАГОРІВСЬКИЙ і наш син Орест, Нью-Йорк, 1942 р. Син нашого сусіда М. Магорівського із села Мерешівка, Західня Україна; силою був забраний поляками до війська, а переїжджаючи на фронт до Африки, відвідав нас у Нью-Йорку.

МИКОЛА НОВАК з маленьким сином Тарасом і Орестом, 1947 рік.

М. Новак із сином Орестом на кораблі, 1958 р.

БУДОВА "ЕКСТРА" СПАЛЬНІ

Від ліва: батько, син Орест Новак
Лос Анджелес, 1947 рік.

Початки будови нової хати.

Автор при праці. Сам пляни робив, працював з синами. На тяжчі праці наймав людей і так за 24 тисячі долярів збудував, а контрактори хотіли 45 до 50 тисяч долярів.

Хата на чотири спальні і три лазнички.

БУДОВА НОВОЇ ХАТИ 1964 РОКУ.

До того часу жили в хаті з одною спальнею, кухонка, їдальня і вітальня — а нас четверо в родині. Але перше треба було подбати про хату для Громади (дім УКО). Мрія завершилась 1962 року. Рік потім хворів, мав операції через різні турботи з ремонтом дому УКО, а 1964 року позичив гроші в УНСоюзі і збудував родині більшу хату.

— Ой не будуйте тепер собі хати, бо в Громаді аж гуде, як то ви обікрали УКО при ремонті того дому, — просили люди.

Вид хати і городець біля неї.

МИ ІХ ТЕЖ ЛЮБИЛИ

Фрагменти з собачкою Мудриком і новонародженими котиками.

Мудрик сам прибрів до нас і ніяк більше не хотів вернутись до свого першого господаря — бив його. А песик такий розумний був, що коли я приїжджав з праці додому автобусом (ніколи не знав, коли приїду), він точно на означений час чекав на мене — три блоки від хати. А так цілими днями бігав собі тільки коло хати — пильно стежив господарки. Ніякої загорожі біля хати не було. Мудрик був кращий для нас, вірніший за деяких людей з нашого окруження.

Маленьке котеня хтось підкинув нам. Сини стали опікуватися ним і вигодували на дуже гарненьку кицю. За якийсь час породила вона нам аж шість котенят. Тримали ми їх на сінях, двері через ніч були відчинені. Одної ночі почувся страшний крик котенят: їхній батько прийшов, коли їхньої мами не було біля них і став пожирати їх... Чи ж не буває так з деякими типами в громаді: одні плекають громадське життя, а другі "батьки" — потвори в людському тілі, із заздрости нищать його, жерують на людському тілі. Замість поґратулювати людині за добрі діла в громаді — вони ножа в спину пхають вам... І це тільки тому, що ви не є з тієї партії чи тієї церкви. Ось де найбільша причина, що ми і дальше караємось як недержавна нація. І коли вже раз візьмемо приклад з мудрих жидів, анґлійців та інших державних націй?

— М. Н.

Новаки з котенятами в Лос Анджелес, 1954 р.

Вид хати — заднього фронту.

Канада, 17 липня 1952 — в залізниці.

Мої найдорожчі!

Зараз година 7-ма рано. Я вже є на канадійській стороні. Спав у кріслі; досить погано спалось, але зараз дуже гарно почуваюсь... Бачу через вікно чудові поля пшениці, жита і т. д., пригадав літа, коли приїхав до Канади і якось почуваюсь їй дуже вдячний. Тільки подумати: стільки свободи! Тільки сказав інспекторам, що я їду з Голливуду, і більше не питали, дуже чемно привітали, на валізки тільки глянули, — і все гаразд. За годину побачу брата, братову, а може й "скачмен" буде на станції. Щойно тепер вичуваю, що заживу приємної подорожі. Тут, здається, й горячі не буде такої, як в Америці. Алеж гарно тут, які чудові поля! Які гарні корови пасуться, коники, вівці!.. Аж хочеться піти між них і поговорити собі з ними — напевно приємніше було б, як з деякими людьми-тваринами... А їх так багато на цьому світі!.. Так й бачу чудового коника для Тарасика нашого милого. Покинемо Голливуд і поїдемо в Канаду, чи не так?

Надієчко! Моя Ти мила дружино! Яке цікаве наше життя! Скільки то різних подій в нашому житті!..

Більше не пишу, бо вже скоро буду в Торонто. О, буду мати чимало потіхи із "скачмена" — прекрасного друга Дмитра Ґерича. Цікаво, як він виглядає у тій уніформі?

Поздоровi Форманюків і всіх других дійсних наших приятелів!

Цілую Вас дуже щиро!

Ваш на все,

— Микола

ЗУСТРІЧ ДРУЗІВ

На фото Віктор з Новаками підчас Конґресу УККА в Нью-Йорку 1972 року.

ЩЕ ТАНЦЮЄМО —

Надія і Микола Новак, 1973 р.

ФУНДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ПОЧЕСНА ГРАМОТА

за визначні заслуги і допомогу для української науки

одержав/ла

Микола Г. Новак

Ню Йорк, дня 25 травня 19 79

голова

фінансовий секретар

секретар

596

ПРЕКРАСНО ВШАНУВАЛИ НАДІЮ НОВАК

Живемо ми всі разом в громаді. Стрічаємо себе при різних нагодах, але так мало знаємо про особисте життя нас всіх. Про значіння і вальори, декотрих з наших українців, довідуємося тоді, як заговорять про них чужинці. Сумно, але правдиво.

Довелось мені побувати на святковому прийнятті, яке влаштували співпрацівники стейту, податкового відділу, для Наді Новак — з нагоди її 25-ої праці, яку вона лишила, щоби перейти на пенсію.

І хоч я Надю знаю, як активну працівничку в нашій громаді, вже 25 років — то щойно на цьому вечорі я довідалася як її цінили в праці й довірили їй пост «супервайзора». судячи по тих всіх дарунках, які вона одержала, тсплих словах подяки та вирізнення, Надя є цінена як високоякісна людина, серед чужинців з якими її доводилося працювати. Надя є одною з тих трьох пань, які мене так тепло прийняли, коли тому 25 років я приїхала тут, не знаючи нікого. Це були пані: Скробко Жук і Надя Новак і вони остались аж до сьогодні, добрими приятелями.

На згаданому святі-прийняттю (27 квітня 1979 р.) було понад 100 осіб вчисляючию цифру, делегатів з Фресно, Сан Франціско і Сакраменто. Вечір відбувся в дуже веселому настрої. Були скечі й майстерно уложені забавні телеграми. Все це присвячено Наді. В своєму слові, подяки за вечір, Надя сказала, парохвилинну подяку — по-українському, вшановуючи своїх приятелів, українців, яку зараз і перевела для чужинців. Цей жест Наді був несподіванкою. Ми опинилися в центрі заінтересування і дістали спонтанні оплески, вже вдруге, бо першим разом, як нас представляли, як почесних гостей Наді, українців.

Для Наді, в час її пенсійного життя, цілу пригоршу соняшного щастя — пересилає Редакція. Подяку — за включення нас в це святкування -- складає Оля Муць.

Написала Оля Муць, редактор *«Вісті УКО»*, травень 1979 р.

НАДІЯ НОВАК(супервайзер стейту Каліфорнія) дякує своїм співробітникам за подарунки, з права конференсіє п.Г.Бейс

Зліва сини:Євген Т.Новак,Орест М.Новак і їхня мама Надія Новак

Зліва: маг.Олесь Муць, Оля Муць(ред."Вісті УКО"), Маруся Грод,Гейзел Хурі, визначна американка - з роду лебанка,а в другому ряді Микола і Надія Новак

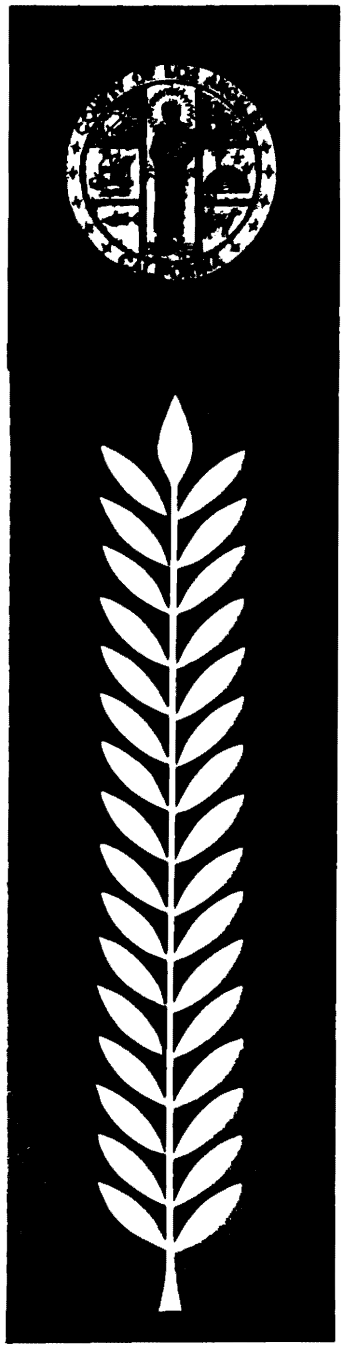

OLDER AMERICAN RECOGNITION DAY

COMMENDATION

Presented to

Mykola Novak

In recognition of outstanding volunteer service rendered
to the community by sharing your ability, mature knowledge
and vast experience and giving freely of your time and energy.
The wealthy heritage of your service enriches the entire community.

Yours is a Worthy Contribution Toward

"MEETING THE CHALLENGE OF THE LATER YEARS".

Done this 12th day of May, 1979, at Los Angeles, California

Eleanor L. Martinez
PRESIDENT, LOS ANGELES COUNTY
COMMITTEE ON AFFAIRS OF THE AGING

Edmund D. Edelman
SUPERVISOR THIRD DISTRICT
COUNTY OF LOS ANGELES

598

З М І С Т

Р о з д і л І

Стор.

Громадська діяльність в Україні й на Північно-Американському континенті....5
Іван Франко: Право до праці серед рідного народу...Микола Новак: Ці золоті слова... Рабіндраната Тагора:) Вирушай сам ... (переклад Надії Світличної, 1976 р.)....6
Небесний рай.... 7
«Петриха — вариха», «Босоногий Микольцьо», Щастя на дорозі.... 8-9
Рогатин.... 10-13
Як я став писарчуком на селі.... 14
Молода Січ. Моє щастя усміхнулося. Микола Новак добровольцм УГА.... .15-16
Самозванча сімка УВО. Служба полякам, але як?!Дав «жабара» — їду до Канадим.... .17-19
«А ти чого тут приїхав?».... 20
Астрологія гуцулки Марії. ПавлоПисарчук з родниною (фото).... 21-23
Щастя під лавкою. Мій щасливий четвер. Четверу парку св. Катерини в Монтреалі. Дальші розчарування... Означений час в консула. «Тепер я турок, а не козак». Сокні поради покійного батька. Радість і чималий страх. Гей, хлопці молодці.. 24-29
Переписний лист УСГ в Моитреалі і посвідка відзнаки УГА.30
Похорон Бл. п. Миколи Глібчука.... 31
Світлина полк. Є. Коновальця. Друг Мирон сітницький Світлина полк. Є. Коновальця і Тов. «Дністер» в Ню Йорку.... 32
Моя зустріч із Св. п. Є. Коновальцем. Друг Мирон Сітницький пише.... 33-34
Перше віче двох Відділів УВО і летючка Відділів УВО.... 35-36
Прибуття першого делегата УВО до Америки (О. Грибівського).... 37
Перший лист О. Грибівського до Новака і перша світлина З'їзду ОДВУ.... 38
«Новак — польський конфідент» і друга світлина першого З'їзду ОДВУ.... .39
Короткий нарис до постання ОДВУ (Є. Скоцко — перший секретар ОДВУ).... 40-41
Присвята славним шевцям, кравцям та іншим ремісникам..42
П'ять сторінок Вісника ОДВУ з перших років ОДВУ 43-47
Світлини: Михась Нагорняк, Андрій Дубас і Микола Рога (мої друзі.... 48
Лист першого голови Централі ОДВУ проф. Григорія Германа. Мої примітки до агентів Сталіна.... 49-52
Проф. Микола Чубатий: Американські Українці.... 53
Спішім з поміччю (Вісник ОДВУ).... 54
Світлина 10 Від. ОДВУ (театр і т. п.).... 55
Вінчання М. Новака з Надією Мандзій і Грамота ПУН. 56-61
Польська пацифікація у Західній Україні (1930 р.) і наші маніфестації проти Польщі (подивугідні).... 62-64
Штучний голод Москви в Україні, 1933 р. і наші величаві маніфестації в ЗСА.... 65-69
Мій перший лист до дружини Надії, 5 листопада 1934 р. ... 70
Незабутня родина Рекрутів. Подорожні події. Дута оркестра «Ой, падоньку, а ше горшик!».... 71-76
Летунська школа ОДВУ, літак «Націоналіст» і «Україна».... 77-80
Ген. М. Капустянський — гість II-го Від. ОДВУ у Ню Йорку.... 81-83
Націоналістичний здвиг в Ню Йорку, атентат на П'єрацкого — діло УВО, Гриць Мацейко виконавець. Похорон Мацейка, О. Сенка і Миколи Сціборського.... .84-86
Старшини Чорноморської Січі. Організаційне ЧС і ОДВУ. До відома всіх сотень. Відповідь «Комісії Скарг» (Василь Дроботій).... 87-90
Мій реферат на зібранні Центальної Управи ОДВУ (21 грудня 1935 р.) 91
Світлини: Чорноморська Січ, полк. Євген Коновалець, О. Грибівський на Українському Національному Дні (Ню Йорк, 9 вересня 1934 р.).... 92

Реакція на комуністичне віче. «УкраїнськіЩоденні Вісті» (комун. шмата). Сотник Леонід Клименко.... 93-94
Сторінки про Карпатську Україну. Англомовні документи.. 95-98
Іван Пасічник, А. Борис (листи і світлини Від. ОДВУ в Нюарку) 99-101
Лист Р. Ковалевича. Український Євангельський Рух (великі добродії бідних українських людей).... .102-104

ОДВУ сіллю в очах Сталіна.... 105-110
Український Народний Комітет та його творець о. П. Понятишин (1916 р.).... 111

З нагоди ювілею 50-річчя УВО.... 112

Р О З Д І Л II

Стор.

На службі українського мистецтва, драма, пісня, танок, фільм.... 113
Фото Новака. Метрополетан опера. Одна із кращих подій. Відозви до української еміграції і листи. Український поклін Ю. Вашингтонові. Репортаж св. п. о. Й. Чаплинського. Українська пісня, танок (відозва В. Авраменка, І. Пігуляка, М. Новака. Концертове турне.... .114-22]

Фото Новака, лист В. Авраменка до Надії Новак. Афіша «Наталка Полтавка» (історична подія). І. Котляревський.. 122-124
Перші українські фільми та їхні корпорації.... 125-129

Революційний польський фільм.... 130
Два хлопці гинуть за Україну.... 131
Трагедія Центральної Управи ОДВУ. Листи, посвідки фільмових корпорацій до М. Новака.... .132-134

«Наталка Полтавка» (відозва дирекції. Листування адм. «Свободи».... .135-136
«Гарячі наради» уділовців.... 137-138
Шукаю театр для прем'єри фільму.... 139-140
Відчит про «Наталку Полтавку» М. Новака (Стаття Дмитра Микитюка).... 141-142
Колосальний успіх «Н. П». Протестую проти нападу (стаття д-ра М. Мандрики. Редакція «К. Ф.» піддержує, редакція

«Український Робітник» теж хвалить фільм, як також інші редакції, а тільки «Свобода» велику критику проф. О. Кошиця, яка дуже підкосила бизнес «НП» в ЗСА, але не в Канаді..... 143-145

Подяка М. Новака Українцям Канади і українській пресі за прикладний розголос «НП»..... 146-148

Іван Петровський, голова корпорацій «НП» і «Марусі» (комунікат у пресі..... .149

До українського громадянства в Канаді, відозва В. Авраменка в справі фільму «Запорожець за Дунаєм». аява від Українського Нар. Дому. Друга заява «Українського Голосу», 17 листопада 1937 р. 150-151

Лист до редакції «Свободи» Івана Петровського, М. Ґана, М. Данильчинка..... 152

Проф. О. Кошиць а українська фільма (стаття редакції «Український Робітник», Торонто, березень,1937 р.)..... .153

Максим Бойчук (спогад)..... 154

Дещо про фільм «Маруся»..... 155-158

Проф. Р. Придаткевич, його доня і дружина. Заява В. Авраменка в українській пресі проти фільму «Маруся»..... 159-160

«Свобода» і «Український Голос» про фільм «Маруся» 155-158

Дещо з історії українського кінофільму (М. Новак)..... 165-169

Наші перспективи на український фільмовий Голівуд (5 сторінок, від 170 до 174)..... .....171 172 173 174

Фільм «Трагедія Карпатської України» і що писав «Нью-Йорк Таймс»..... 175-176

Звукові фільми «Галичина» і «Гуцульщина» 177 178 179 180

За фільми з визвольної боротьби Українського Народу (стаття М. Новака)..... 181

Листи Андрія Кістя..... 182-183

Лист М. Новака до В. Авраменка і лист фільмової ляборат. 184-186

Англомовна преса про проф. О. Кошиця..... 184

РОЗДІЛ III

Стор.

Визначні постаті української правди — документи часу..... 188

Шевченко, Франко і Джордж Вашингтон..... 189

Автограф Шевченка. Пам'ятники..... 190-192

Леся Українка в Криму;пам'ятник її у Торонті..... 193

Митрополити, єпископи УПЦеркви і УКЦеркви,..... .....194 195 196 197 198

Люди вічного життя..... 199

На вічну згадку Ольги Петлюри з її донею Лесею. Проф. М. Грушевський, д-р Степан Витвицький..... 200

Симон Петлюра в Парижі..... 201

Гетьман П. Скоропадський, його родина, інші гетьманці..... 202-204

З днів слави..... 205-208

У 32 Роковини ув'язнення і знищення президента Волошина... 209

У 50-річчя УВО (світлини:Коновалець, Мельник, Шухевич, Ольга Басараб..... 210

Визначні постаті ПУН..... 211

Лист Сл. п. О. Сеника — Грибівського,... В останній день полк. Р. Сушка. Лист Р. Сушка..... 212-214

С. Бандера, Лев Ребет, Сенатор Павло Юзик (стаття). Смерть С. Бандери і Л. Ребета..... 215-216

Фото Капелі Кошиця з 1918 р., Світова вистава в Ню Йорку, 1939 року і виступ хору Кошиця. Листи Кошиця, мої листи, листи Івана Атаманця. Славному хорові «Думка» в Альбом — Михайло Голинський. Хор «Думка» «То не хор співає» (редакційна замітка) Минуло двадцять років — стаття І. Атаманця.Рідкісне фото. Сторінки 227 228 229 230 231

Всч. о. Степан Мусійчук (листи)..... 232-233

Св. п. Петро Задорецький (перший секр. УВО в Асторії, славний патріот УВО)..... .234

Дещо про Андрія Дубаса..... 235

Роман Ґолембйовський..... 236

Мої листи.....237 238 239

Щирій українській родині..... 240

Незабутнім прибраним батькамАнусі і Михасеві, та їхньому синові Андрійкові..... 241

Листи проф. Н. Грановського. Його стаття — ОДВУ зразково виконала свої завдання, його смерть..... 242-243

Галина Андреаліс. Світлина з ґен. П. Шандруком, письменником Уласом Самчуком..... 244

Мій лист до Централі ОДВУ..... 245-246

Лист до Новака від Осипа Бойдуника. елегатура ОДВУ в м. Л. А. Каліф..... 247

У 40-річчя ОДВУ.....

IV
КАЛІФОРНІЙСЬКИЙ ПЕРІОД ДІЯЛЬНОСТИ

Лос Аиджелес, Голлівуд, 1943-1979..... Стор.

Якщо я щось зробив добре... Прибув я до м. Лос Анджелес. Початки українського життя..... 250-256 .....250 251 252 253 254 255 256

Перші кроки.....257 258 259 260..... 260

Прийняття Новакам. Перший хор Української Централі (тепер УКО). Політичні акції. М. Ветухів..261 262 263 264 .....265 266 267

Наші невдачі. Українська Централя (тепер УКО)..268 269 .....270 271 272 273..... 273

Вся заморська Україна на Конгрес до Вашингтону..... 274

Одии з комунікатів Української Централі.....275,.... 276

Америці терпець таки урвався. Знімки хорів. Одинокий делегат на різних Конгресах УККА ..... 277...278...279...280... .....281....282....283..... 284

Таблиця жертводавців на перший Український Нар. Дім. Меценат Василь Тичук подарував англомовні книги Університетам в Каліфорнії. Ґратуляції посадника м.Л. А., Каліф., п. С. Йорті. Великий день українців Каліфорнії. Фото Українського Нар. Дому. Перша Маланка. Як ми заощадили п'ять тисяч дол. на купні театру «Факс». Українська хроніка. Посвячення

Нар. Дому і відкриття. Позика на Нар. Дім — гірка ніч і рішила. Цілу ніч з відрами на даху дому. Грамота М. Новакові. Час сповнити заповіт. Косма Дула, Олександер Муць, Володимир Сіяк, Омелян Малицький і Сергій Кімак...Петро Балей з родиною, Толочники Нар. Дому УКО.....285...286...287...
...288...289...290...291...292...293...294...295...296...297...298...
...299...300...301.... 302
Ялинка в залі УКО. Оля Муць. Появилася книжка С. Федорівського..... 303..... 304
Листи д-ра Витвицького. Українське Вільне Козацтво. Богдан Панчук, Іван Замша, Юліян Завязький..... 305..... 306
Вступайте в члени фундації УВУ. Василь Герич, Михась Гира, Василь Тимчук..... 307..... 310
Листи: Борис Дядуша, Теодор Ногаш, Матвій Стахів, Василь Верган, Улас Самчук, Павло Маценко, Іван Пасічник і Григорій Костюк..... 311....312....313...314..... 315
Авторський вечір Анатоля Курдидика..... 316
Дорогий друже Миколо Петровичу (спільний лист Анатоля Юриняка і Павла Форманюка про автора книги). Мирослав Січинський. Відзначення 70-річчя А. Юриняка. Незабутня зустріч у Лос Анджелес (з Г. Шерей і Г. Костюком)..... 317.....
..... 318
Двійник Миколи Новака. Спільне фото з українськими патріотами. Олександер Рішай, Сотник Борис з дружиною Ніною..... 319..... 320
Зустріч през. УДЦентру Миколи Лівицького з громадянством м. Л. А. (8 лютого 1974 р.). Д-р Михаїл Штерн, його вірш і вірш Ніни Строкатої. Великі українські патріоти Олесіюки. Похорони Олесіюка. Доповідь д-ра М. Штерна.

ПохороніОлесіюка. Доповідь д-ра М. Штерна. Прийняття сенатора Р. Дола. Пресконференція Марусі Бек. Фото: Л. Артимовський, Степан Ґрот, М. Мазуркі, Т. Кошовий та інші.....
..... 321..... 322.... 323..... 324
Родина Св. п. Михайла Брикнера..... 325
Делеґати на 26 конвенцію УНС. Ювілей 267 Від. УНС..... 326
Ґен. Петро Ґригоренко з родиною..... 327
Петро Ямняк з дружиною Оксаною, його лист і вірш «Мої трени»..... 328
Іван Діденко з дружиною і донею, його вірші..... 329
Листи Св. п. Олександра Ільницького і світлини його родини..... 330..... 331
Вірші Федора Гнипа, його фото і фото родини..... 332..... 333
Іван Еванчук, його доня, Іван Процiв, Степан Теребуш..... 334
Славному поетові Володимирові Барабашеві..... 335
Миколі Петровичу Новакові — вірш Івана Діденка. Микола Новак — 40 років тому. Вірші — присвяти матері Івана Овечка. Панове перепросіть маму д-ра І. Овечка. Юрій Овечк...
336..... 337... 338... 339...
.... 340..... 341

РОЗДІЛ V

Стор.
..... 342..... 343..... 344.... 345.... 346.... 347
Пласт, СУМ, Спортова організація «Тризуб». Від. Союзу Українок. Українська Кред. Спілка..... 348.... 349.... 350...
..... 351.... 352..... 353
Успішна вечірка-зустріч Від. ФКУ, Від. УНС, Від. УНП, Від. УРС..... 354..... 355.... 356..... 357
Визначні гості..... 358..... 359.... 360..... 361... 362... 363
Поет Микола Горішний..... 364
Вірко Балей (піяніст). Захований лист з В'єтнаму. Грамота Тараса Новака. Маруся Бек. Герой С. Кудірка (литовець), Євген Сильчак. Вояки американських збройних сил..... 365.....
..... 366.... 367.... 368.... 369.... 370.... 371.... 372
Мовчазна українська різдвяна хата. Союзова імпреза «Радість весни»..... 373
Короткі начерки Українського церковного життя м. Л. А., Каліф. ..... 374.... 375.... 376.... 377.... 378... 379... 380.... 381.....
382.... 383.... 384.... 385..... 386
Мій щасливий четвер..... 387..... 388.... 389..... 390
Світлій пам'яті о. Ананія Мірощенка..... 391
Перша Українська Євангельська церква..... 392
Дещо з англомовної преси..... 393..... 394
Микола Бержішка — покровитель (литовець) УВО, ОУН..... 395
Різні маніфестації українців м. Лос Анджелесу..... 396.... 397.....
.....398.... 399.... 400.... 401.... 402.... 403.... 404.... 405.... 406.....
....407.... 408.... 409.... 410.... 411.... 412.... 413.... 414... 415.... 416
..... 417
Листи визначних американців до М. Новака..... 418..... 419
..... 420..... 421..... 422.... 423.... 424..... 425
Протест проти Хрущова..... 426..... 427
Англомовні сторінки: М. Деркач, Грамота республіканців, лист білорусина Ч. Найдзюка, Ракефелера, сенатора Морфі, конгресмена Г. П. Ліпскомб, два листи Червоного Хреста, лист з бібліотеки м. Л. А., і лист посадника м. Сан Франціско. Лист НТШ д-ра М. Стахова, лист УККА Василь Мудрий. По.....
..... 428.... 429.... 430.... 431... 432... 433.... 434..... 435
Лист НТШ д-ра М. Стахова, лист УККА Василь Мтдрий. Посвідка УККА і Грамота УККА..... 436.... 437.... 438.. 439

РОЗДІЛ VI

Стор.
Українські фільмові АКТОРИ і українське театральне життя м. Л. А., Каліф..... 440
М. Мазуркі і Джек Пеленс у Вашингтоні на посвяченні пам'ятника Шевченка. Пеленс з братом Іваном і актором грецького роду («Нік»)..... 441
Д-р Оренчук: Лос Анджелес очима союзового організатора (скорочений репортаж) і ще деякі фота..... 442
Вітаємо гостя з Голлівуду..... 443
Що заставило її стати українкою?, дещо про маму І. Годяка, світлина батьків Годяка. Розповідь мами М. Мазуркі про її цікаве життя..... 444.... 445.... 446.... 447... 448... 449..... 450
Лист з Денверу проф. Л. Биковського. Мої мрії про фільми з української визвольної боротьби. Лист Джека Пеланса. Пеланс і Мазуркі в Шикаго на Конвенції УНС, 1966 р.,.....
...451.... 452.... 453.... 454.... 455.... 456.... 457... 458... 459..... 460
Ще дещо про різних артистів..... 461.... 462.... 463.... 464... 465
.....466
466
Гайворонський, Голинський, Ємець (світлина). Мої прекрасні Рогатинці..... 467
Бандуристи Г. Китастого. Виграш бандури. Ювілей Г. Китастого в м. Л. А., Каліф. ..... 468... 469... 470... 471... 472
.... 473..... 474

Бандуристи Котка і о. С. Кіндзеравого Пастухова..... 475
Відозва до українців Каліфорнії в справі «Калини» з Торонта. Різні репортажі про «Калину», листи гратуляцій. реклямація посадника — Том Брядлі..... 476.... 477.... 478.... 479..... 480.. .... 481.... 482..... 483
Новий квартет «Полтавчанок». Танцюристи «Черемош» с Едмонтону..... 484..... 485..... 486
Танцюристи нашої Громади: «Калина» Марти Сіяк — Олексишин. Показ українських строїв. Танцюристи Смальціва. СУМА. Пані Прокопій... Андрія Бачинського і Г. Галика..... 487 .....488.... 889.... 490..... 491
Успішний мистецький виступ поневолених Москвою народів 492
Українські театральні гуртки м. Лос Анджлес..... 493.... .... 494.... 495.... 496.... 497... 498... 499... 500... 501.... 502..... 503
Йосиф Карп'як з дружиною (зять Слюсарів, батько Григорій, мати Емілія Слюсар..... 504
Іван Болехівський, брат нашого оперового співака Петра Бояна — Болехівського (стоїть з права, а посередині сидить автор книги з маленьким хлопчиком. Фото з 1955 р. 505
Дещо про українські писанки..... 506.... 507.... 508..... 509

Відповідь московським окупантам

Чого ви гарчите, московські людолови
З союзної тюрми, що зветься СССР.
Я в крові людській не ходив ніколи,
А ви ходили й ходите тепер,
У нашій крові ходите дні й ночі . . .
Чом ви не втопитесь у ній!
А втопитесь, руїни зодчі . . .
Не довго вже землі моїй
Носити вас — червону погань,
Яку навіяло із півночі до нас.
Уже прояснені шляхи й дороги,
На них вже месники ідуть на вас.
Їх не спинити вам нічим сьогодні,
Вони зривають вашої завіси гать,
І лави їх, як ріки повноводні,
Нестримано на вас біжать.
Це грізний хід розкованого люду,
Що з домовини вашої устав,
А тому гнів його такий вогненний буде,
Якого світ не бачив і не знав.

Олекса Гай - Головко

РОЗДІЛ VII

Стор.
Відзначення 50-річного ювілею діяльности..... 510
Запрошення на ювілей 511
Щиросердешна подяка 512
Репортажі про ювілей: Анатоль Юриняк, Іван Діденко, Павло Форманюк. Новинки в пресі.... 513.... 514.... 515... 516... 517..... ...518.... 519.... 520.... 521..... 522
Привіти листами, віршами.... 523.... 524.... 525.... 526... 527..... ...528... 529.... 530.... 531... 532... 533... 534.... 535..... 536.... 537... ... 538.... 539... 540... 541.... 542.... 543.... 544
Ювлеї «грудників»..... 548
Англомовні привіти..... 549.... 550.... 551.... 552..... 553.... 554
Грамота Управи УПЦеркви..... 555
Співчуття ювілятові з приводу операцій, пересланні листами... ... 556..... 557... 558... 559..... 560
Уперлися наче воли..... 561
Світлини друзів..... 562
Медсестра Іванка..... 563
Друзі в м. Віндзор, Канада..... 564..... 565..... 566
.....248
.....249

РОЗДІЛ VIII

Стор.
Родинний архів (фото — альбом і листування)..... 567 .....568.... 569.... 570.... 571... 572.... 573
Скорочені репортажі, новинки в пресі про синів..... 574..... 575
Моя родина і моє дитинство..... 576 577
Родина Мандзіїв (стаття про родину моєї дружини.... 578.. ... 579..... 580
Мої листи до дружини з різних подій подорожі в Канаді.... 581 .....582... 583.... 584.... 585.... 586.... 587
Лист Д. Ґерича до пані Новак..... 588
Дещо про ювілей брата Івана, щесвітлини..... 589.... 590..... 591 ..... 592.... 593..... 594
Мій лист з Канади до дружини. Замість післяслова: А деш наше «Око за око»? Мій друг Андрій..... 596

(Кінець розділів)

МИКОЛА П. НОВАК
1954 рік.

ПОКАЖЧИК ІМЕН

Артисти фільму «Маруся, 161
Андреадіс Н. 244
Атаманець І. 223, 226, 540
Артимовський Л. 516 555
Авраменко В. 115, 118, 121, 122, 160, 161, 184
Бойчук М. 154, 237, 239
Бойдуник О. 247
Биковський Л. 458
Балей В. 365
Бек М. 525
Білоус Г. 516
Балей П. 299
Бержішка М. 395
Брикнер М. 325
Базарко І. 149
Барнич Й. 547
Байсарович М. 260
Бандера і Ребет 215, 216

о. Д-р Волошин 209
Вовк І. 484, 500, 530
Витвицький С. 200, 304
Вибачинський Ю. 515
Волошин І. 565
Веселий О. 352
Ветухів М. 264
Верган М. 312
Герман Г. 50
Гуртки ОДВУ 55
«Галичина» і «Гуцульщина» (фільми) 171 до 177
Гетьманці 202, 204
Гира М. 309
Герасименко Б. 320
Годяк І. 453, 444
Гончаренко П. 327, 471, 543
Горішний М. 364
Гаврилів М. 241
Гнип Ф. 332
Гнайда Б. 562
Глібчук М. 31
Галичин Д. 108
о. Гончаренко А. 260
Гнатюк Б. 533
о. Галик С. 517, 555 324
През. Грушевський 200
Генерали 205, 206, 207
Ген. Шандрук П. 244
Ганн М. 133
Герич Д. 139, 140
Голембйовський Р. 239
Грановський О. 242, 243
Галан В. 532
Гордон Т. 546
Гац О. 539
Гонсет Р. 258
Герич В. 308

Антонович Б. 465

Божик В. 280, 468
Березовська С. 501
Блажники 361
Боян П. 505
Бек М. 324, 368,369

Васильків С. 353

«Гвардіянс оф Юкрайн» 428

Демидчук С. 13
Дячишин О. 13
Діденко І. 329, 514, 529, 547
Добрянський Л. 403, 550
Дроботій В. 90
Дубас А. 48, 135
Дацко Р. 543 544
Драгінда Є. 532
Дідик В. 53

Дутка І. 227
Джуган С. 480

Діденко І. 317, 329, 326, 414, 544, 529, 547
Ємець В. 467, 470
Ємець Лідія 516

Жмуркевич О. 465
Жуковський А. 540

Жук А. 447
Жук Т. 448

Захарчук П. 547
Зарицький А. 472
Завянський 306
Зимша І. 305
Забутько А. 543

Кучмак І. 123, 158, 187, 227, 231, 538
Коновалець Є. 32
Капустянський М. 81
Ковалевич Р. 102
Купчинський В. 104
Клименко 94
Кошиць О. 118, 187, 217, 218, 222
Кість А. 182, 184, 524
Куропась С. 346, 534
Кудірка С. 370
Карпяк 504
Курдидик А. 316
Колесник Г. 363
Когут З. 363
о. Колтуцький М. 535
Кондратенко 528
Корінець М. 546
Корбан С. 564
Кімак С. 298
Костюк Г. 314
Куць А. 485
Коновалець і члени ПУН
Куриленко Л. 515, 516, 518, 541
Китастий Г. 543
Кульчицька Й. 474
Ляхович Є. 84, 246
Леся Українка 193
Людкевич Є. 539, 542
Леськів М. 558

Лапіка Р. 453
Лука Луців 296

«Кубанські К.» 447
Куропась М. 348
Китастий Г. 472, 544
Куць М. 485
Кізима С. ...
Кість А. 524

Музика В. 42
Мостовий 52
Мацейко Г. 86
Мититюк Д. 142
Мандрика М. 144
о Мицик О. 110
«Маруся» (фільм)155
Маліновська А. 260
Малицький О. 298
Мельник А. 258
Маслівець Г. 320
Муць О. 298, 351 303
Мудрий В. 437
Маценко П. 313
Мазуркі М. 441 449
о. Маєвський П. 535
Медвідь М. 517
о. Мицик О. 232
Микитин Б. 539 185
Мельничук М (пол. Сушко) 214
Марцінів П. 517
о. Мусійчук 446

Мандзій 578
Мороз Л. 217
Микитин Н.
Маринович А. 185

Новак М. 120, 250, 255
Нагорняк М. 48
Наші перспективи на Голлівуд 170, 171. 172, 173 174
Ноґаш Т. 256, 311

Овечко І. 338, 522, 523, 548, 556
Олексіюк Т. 323
Оренчук 442
Омелянович Ф. 304
Орлик І. 260
Олійник М. 544

о Пастухів і Котко 475
Поремський П. 21
Писарчук П. 23
Пасічник І. 99
Петлюра С. 201
Придаткевич Р. 159
Пасічник І. 313, 538, 559
Панчук Б. 305
Понеділок М. 362
о. Породко А. 481
«Полтавчанки» 484
Палашевські 559
Пайда О. 560
Падох Я. 526
Панченко О. 535
о. Понятишин 111
Пеленс В. 441
Прошів І. 334
Пігуляк І. 120

Роксоляна 10
Рогатин 11
Рекрут О. 71
Рішай О. 320
Рудник А. 537
Рога М. 47
Різник В. і Харамбура 534
Івашко Й. 538
Ільницький О. 330
Еванчук І. 334
Іванів М. 83

Сітницький М. 34, 545
Сеник О. 37, 86
Скоцко Є. 40, 77, 551
Степанківський 52
Скубова М. 108
Стан дрет Л. 104
Скоп О. 151, 319
Строката М. 322
Сомко Н. 344
Сильчак Є. 371, 537
Скегар Г. 466
Слюсар Г. 504
Стахів М. 312, 533
Самчук У. 313, 527, 528
Смальців І. 519
Славутич Я. 521
Старостенко Ю. 548
Селешко М. 545
Сіяки 487, 541
Старів С. 541
Ген. Сікевич 87
Семчишин і Довгенко 302
Світлична Н. 435
Світлини фільмових корпорацій 128, 129, 156
Статті про філь «Маруся» 162, 163, 164, 165, 166, 167 168, 169
Фільлм «Карпатська Україна» 175, 176
Митрополити і Єпископи 194, 198

Скоп О. 551
Смальців І. 489
Слюсар Г. 504
Свободян Р. 294
Свавутич Я. 521

Тимчук В. 310
Флис І. 370
Фісакова О. 440
Форманюк 317, 521
Хандога М. 105

Федорівський С. 303

Цегельський Л. 103
Цимбалістий М. 58

Чопик В. 552
Чумак М. 555
о. Чайковський Й. 558
Чайковський В. 531
Чубатий М. 53
о. Чаплинський Й. 119
Шумський С. 473, 477, 479, 541, 559
Шмалій П. 503
Штерн М. 322
Шуст (актор) 466
Яців І. 152
Янів В. 307
Ямняк П. 328, 529, 531, 535
Юриняк А. 317, 482, 513, 514, 540, 546
Ювілей УВО 112